

מאת

צ׳רלז דיקנס

חלק שני

תרגם מאנגלית

ב. קרופניק

הוצאת אברהם יוסף שטיבל

ורשה, תרפ״ב

KLUB PICKWICKA
K. DICKENSA
PRZEŁOŻYŁ: B. KRUPNIK
WYDAWNICTWO - SZTYBEL
WARSZAWA, 1922

Druk. Kupersztocha i Kramarza
Warszawa, Nowolipki, 22

פרק כח

דברים שמחים בהלכות החג ובתוכם פרשת דברי־חתֻנה ושאר שמחות, שהן אמנם על־פי דרכן נאות ויאות כמנהג־הנשואין עצמו, אלא שאין מהדרין בהן כל־כך בדור יורד כזה.

זריזים כדבורים, אבל לא קלים כצפרירים, נתכנסו ארבעת הפיקויקים בבֹקר יום העשרים ושנים לחֹדש דצֶמבר באותה שנה, שֶׁבָּהּ נקרו ויאתיו כל המאורעות הללו, שנרשמו בכתב־ישר. חג־הלֵדה מְשמש ובא בכל פשטותו ובֹר־לבבו. הימים ימי הכנסת־אורחים, בדיחות־הדעת ואֵמון, השנה היוצאת התבוננה, כפילוסוף קדמון, לקרוא לאחוזת־מרֵעים ולהסתלק בשובה ונחת מתוך קול ששון ושמחה. ימי חדוה וצהלה היו הימים, וביותר ששו וצהלו ארבעה מן הלבבות המְרבים, שהיו מצפים לבוא החג.

ובאמת מְרבים הם הלבבות, שחג־הלֵדה מביא להם שעה קלה של הנאה וקורת־רוח. מה רבו המשפחות, שבניהן מפֻזרים ומפֹרדים מחמת הרפתקאות החיים, ובו־ביום כֻלם מסֻבים ביחד, והם מתקבצים שוב בחבה ורעות, ומכאן יוצא נחל־עדנים, אשר מימיו לא יכַזבו. ונעלה שעה כזאת על כל הצרות והדאגות שבעולם. ולא לחנם האמונות והדתות של עמי־התרבותו של פראי־האדם כֻלן באחת מעלות שעות כאלו על ראש השמחות, המשֻמרות לצדיקים בעולם הבא. כמה מְרבים הזכרונות־הישָנים והנטיות הישָנות, שנֵעורים לכבוד החג.

כותבים אנחנו את הדברים הללו בְרחוק כמה פרסאות ממקום שם היינו מתכנסים בו־ביום בכנופיה שמֵחה. כמה מן הלבבות, שהיו דופקים לפנים בזריזות, עמדו מדפוק. כמה מן המבטים, שהיו מזהירים

לפנים, שוב אינם נוצצים. הידים, שהיינו תוקעים זה לזה, נעשו צוננות. העינים המבקשות אָבַד זהרן – ואף־על־פי־כן בית ישן זה והחדר והקולות הצוהלים והפנים המחַיכות והבדיחות והשחוק וכל פרטי הפגישות הנעימות הללו משתרגים ועולים עלינו בכל שנה ושנה לתשובת התקופה, כאִלו זה־תמול היתה הפגישה האחרונה. חג־הלֵדה הטוב והנעים! המשיב לנו הזיות ילדותנו, המעורר בלב הזקן תענוגות נעוריו, המחזיר יורדי־הים והולכי־דרכים ממרחקים אל מנוחתם ונחלתם.

אבל מרֹב טרדתנו לספר בשבחו של החג הקדוש עזבנו את מר פיקויק וידידיו לאנחות ביום צנה בעגלת־הדֹאר של מוּגֶלְטוֹן, שעלו עליה זה־עתה עטופים יפה־יפה באדרותיהם וסודריהם. המלתחות והמִזוָדות ארוזות וחבושות, ומר וֶלֶר והמנהיג משתדלים להכניס לחיק־הרֶכב דג גדול, הצָרור בסַל ארֹך, ושכבת־קש עליו מלמעלה, והוא נשאר לבסוף: כדי שינוח על מקומו בשלום, מעל לחצי־תריסר חביות של צדָפות מן המִבחר, אף הן קנין מר פיקויק, שהֻנחו כשורה בקרקעית בית־הקִבּול. ברֹב ענין הסתכל מר פיקויק, איך שנסו מר וֶלר והמנהיג לדחוק את הדג לתוך החלל, מתחלה הקדימו את הראש ואחר־כך הקדימו את הזנב ואחר־כך דחקו כלפי מעלה ואחר־כך כלפי מטה ואחר־כך לצדדין ואחר־כך לאֹרך, ולכל אלה הכרכורים התעקש הדג בקשיות־עֹרף עזה, עד שתפס אותו המנהיג במקרה באמצע הסל ותכף־ומיד נעלם הדג בתוך החלל, ועמו גם ראש המנהיג וכתפיו, כי לא פִלל המנהיג לכך, שהדג יַרפה מעקשנותו לפתע־פתאֹם, ומתוך הֶסח־הדעת נזדעזע כֻלו, לשמחתם הרבה של השוערים והבטלנים העומדים מסביב. ומר פיקויק רואה ומחַיך מטוב־לב, מוציא שילינג מכיס אפֻדתו ומבקש את המנהיג, המטפס ועולה, לשתות לחיים כוס יין־שָׂרָף מזוג. והמנהיג מחַיך והאדונים סְנוֹדְגְרַס, וינקל וטופמן מחַיכים בחברותא. המנהיג ומר וֶלר נעלמים לחמשה רגעים, ודאי לשם קיום מִצוַת שתיה, כי בשובם ריח היי״ש נודף מהם. העגלון עולה לדוכן, הפיקויקים שָׂמים את אדרותיהם על ברכיהם ואת סודריהם על חָטמיהם. המשרתים מסירים מן הסוסים את שמיכותיהם, העגלון קורא בקול: „הכל בשורה״ – ויסָעו.

אחרי שהשתקשקו ברחובות והתנגפו באבנים, יצאו לבסוף אל הארץ הפתוחה והרחבה. הגלגלים החליקו על־גבי הקרקע הנוקשה והנקפא, והסוסים נענו להצלפת השוט והיו מדדים בנחת לארך הדרך, כאלו כל המשא שמאחריהם – העגלה והנוסעים והדגה וחביות הצדפה – אינו אלא דליל־נוצה בעקֵבם. ככה ירדו ממדרון קל ונכנסו למישור מוצק ויבש כלוח־שיש, שתי פרסאות ארכו. שוב הצלפת שוט, והם ממהרים ודוהרים: הסוסים מנענעים בראשיהם ומקשקשים בִרתמתם, כצוהלים על מהירות תנועתם, והעגלון מחזיק בידו האחת שוט ורסן ובידו השנית מסיר את כובעו, מניחו על ברכיו ומוציא הימנו את מטפחתו ומקנח את מצחו, קצת משום שדרכו בכך וקצת כדי להראות לנוסעים, כמה מתון הוא וכמה קל הדבר לנהג עגלה בארבעה סוסים, כשהאדם מֻמחה ורגיל בדבר כמוהו. ולאחרי שעשה מעשהו מתון־מתון (שאם לא כן, אין הרֹשם עַז כל־צרכו) הוא מחזיר את המטפחת למקומה, חובש את כובעו, מַיְשִׁיר אצילי־ידיו, מצליף בשוט, וְהַדְּהָרָה נמשכת ביתר־שאת וביתר־עֹז.

מספר בתים קטנים, המפֻזרים משני צדי הדרך, מבשרים קִרבת עיר או כפר. קולות־התרועה של חצוצרת־הדֹאר רטטו באויר הזך והקר והעירו משנתו את האדון הזקן שבתוך העגלה. הלה מוריד בזהירות את החלון עד למחצה, מוציא את ראשו החוצה, כדי לעמוד על טיב מזג־האויר, מרים שוב את החלון בזהירות ומודיע לחברו היושב אצלו, שתכף־ומיד יהא חלוף־משמרות לסוסים. הישן מתעורר מתרדמתו ומחליט להמשיך את שנתו לאחרי חלוף הסוסים. שוב החצוצרה מריעה בחדוה וקוראת לאשת בעל־המלון ולבניו, והם יוצאים אל פתח הבית ומביטים אחרי העגלה עד שהיא נעלמת בקרן הרחוב. אחר־כך הם שבים ומתקבצים מסביב לאח המבֹערת ומוסיפים עצים על המדורה לכבוד אבא, שיבוא במהרה הביתה. ובאותה שעה האב נמצא מהלך פרסה מכאן, שואל בשלום בעל־העגלה בסבר פנים־יפות והופך פניו, כדי להביט אחרי העגלה הבפה מְמַשכת.

והחצוצרה מריעה בחדוה, והעגלה משתקשקת על־גבי מרצפת גרועה של עִירה נבחרת. בעל־העגלה מפתח את הָאַבְזֵם המהַדק את

המושכות, ומתכונן להשליכו מידו לכשיעמיד את העגלה, מר פיקויק מבצבץ ועולה מתוך צוארון־אדרתו ומסתכל סביביו ברב ענין. בעל־העגלה מרגיש בדבר ומודיע למר פיקויק שֵם העֲיָרָה ומספר לו, שהיה כאן אתמול יום־השוק, ומר פיקויק מוסר שתי הידיעות לבני־לְוָיָתו, וגם הם מבצבצים ועולים מתוך צוארוניהם ומסתכלים מסביב אף הם. מר וינקל, היושב בקָצה ורגלו האחת פורחת באויר, כמעט שנפל לתוך הרחוב בשעה שסָבבה העגלה את קרן־הזוית החדה על־יד בית־ממכר־הגבינה והגיעה לככר־השוק. ולא הספיק מר סנודגרַס, שכנו של מר וינקל, לנוח מפחדו, עד שעמדו בחצַר־פונדק, ושם סוסים מְיֻזָנים מוכנים להם, מכֻסים בשמיכות. בעל־העגלה משליך את המושכות מידו ויורד, ושאר הנוסעים היושבים מבחוץ יורדים אף הם, חוץ מאותם שאינם בטוחים בזריזותם לשוב ולעלות — הם נשארים במקומות מושבותיהם ורוקעים ברגליהם כלפי העגלה, כדי להתחמם, ומסתכלים בעינים כלות ובחֳטָמים אדֻמים אל האש הבוערת באולם־הפונדק ואל התְּמורות ופִטורי־הציצים המקשטים את החלון.

בינתים מסר המנהיג לחנות־התבואה את הצרור השָחום, שהוציא מתוך התרמיל הקטן, התלוי לו מעל בתפיו ברצועת־עור; נתן דעתו על הסוסים, שתהא אַפסַניה שלהם נִתּנת כהלכה, זרק לארץ את המִרְדַעַת, שהובאה מלונדון על־גבי גג־העגלה, והשתתף בשיחה שבין בעל־העגלה והמשרת על־דבר הסוס האָמֹץ, שנקעה רגלו ביום ג׳ שעבר. וכבר הוא ומר וֶלר יושבים מאחורי העגלה והעגלון על דוכנו, והאדון הזקן מבפנים, שהחזיק כל הזמן את החלון פתוח כדי רֹחב שתי אצבעות, שב וסגר אותו, השמיכות הוסרו מעל הסוסים, והכל מוכן לנסיעה, חוץ „משני האדונים בעלי־הכרס״, שהעגלון שואל להם בקֹצר־רוח. אז יקראו בקול העגלון והמנהיג וסֶם וֶלר ומר וינקל ומר סנודגרס וכל המשרתים וכמה מן בטלני־השוק, העולים במספרם על כל האחרים כֻּלם, — הכל מזעיקים את האדונים החסרים, שימהרו לבוא. ממרחקי החדר נשמע קול־מענה, ומר פיקויק ומר טופמן באים במרוצה כל עוד נפשם בם, כי שניהם כבר שתו כוס־שכר לאיש, ואצבעותיו של מר פיקויק היו קפואות כל־כך, עד שצריך היה לחמשה

רגעים, כדי למצוא את האגורה לתשלום. בעל־העגלה מפליט בתוכחה: „הזדרזו, רבותי", והמנהיג חוזר על דבריו. הארון הזקן שבתוך העגלה בסבור, שלא יתכן לנוסע לרדת, כשהוא יודע, שאין סֵפֶק בידו. מר פיקויק מטפס ועולה מצד אחד, מר טופמן מצד שני, מר וינקל מכריז: „הכל כשורה" – וַיִסָעו. נתעטפו בסודריהם ותקנו את צוארוניהם, המרצפת חדלה, הבתים נעלמו, ושוב מרצדים הם לאֹרך המסלה הפתוחה, והרוח הצח והרענן נושב נגד פניהם ומשמח את לבותיהם.

ככה התקדמו מר פיקויק וחבריו במסלת מוּגֶלְטוֹן בדרך לְדִינְגְלִי־דֵיל. ובשעה השלישית אחר־הצהרים עמדו כֻּלָם בריאים ושלֵמים, עליזים ורעננים, על מפתן „הארי הכָּחֹל", אחרי שהגיחו אל פיהם בדרך דֵי שכר ויין־שָׂרָף כתרים בפני הקֹר, שרִתֵּק את האדמה בכבלי־ברזל ושזר את רשתו הנאה על האילנות והשיחים. מר פיקויק היה טרוד בהשגחה על חביות הצדפות ועל פריקת הדָגה, והנה הוא מרגיש יד תופשת בקצה מעילו, ויפן כה וכה לראות את הבריה, המשתמשת באמצעי זה לעורר על עצמה תשומת־לבו, והיא – המשרת החביב של מר וַרדל, הידוע לקוראי ספור־המעשה הפשוט הזה בכנויו המצֻיָן: „הבחור השמן".

– הנה כי כן! – אמר מר פיקויק.

– הנה כי כן! – אמר הבחור השמן.

ובאמרו זאת הציץ אל הדגה ואל הצדפות וחִיֵך להנאתו. מעולם לא היה שמן כל־כך.

– פניך טובים מאד, ידידי הצעיר – אמר מר פיקויק.

– ישנתי לפני האָח בפונדק – השיב הבחור השמן, שהֵחַם עצמו במשך שעה של שֵׁנה עד לידי גֶוֶן של קדֵרה חדשה. – אדוני שלָחַני עם הקרון לקחת את צהרותיכם הביתה. נכון היה לשלוח סוסים לרכיבה, אלא שבסבור הוא, שנוח לכם ללכת ברגל ביום־קרה.

– כן, כן – מהר מר פיקויק להשיב, כי נזכר, שכבר מהלכים היו פעם אחת על־פני כברת־ארץ זו ממש. – מוטב שנלך רגלי, סם!

– הנני – השיב מר וֶלֶר.

– סַיְעַ־נא למשרתו של מר ורדל לשים את המשא לתוך הקרון וסַע עמו. ואנחנו נלך לפניכם מיד.

לאחרי שפקד פקודות אלה והשתַוה עם העגלון, נשאו מר פיקויק ושלשת חבריו את רגליהם וילכו קוממיות במשעול דרך השדות, ואת מר וֶלֶר ואת הבחור השמן הניחו לפי־שעה זה לעֻמת זה. סם הסתכל בבחור השמן בתמיה רבה, מבלי דַבר דָבר, והתחיל להעביר בזריזות את הצרורות אל הקרון, ובאותה שעה עמד הבחור השמן, מחריש משתאה למראה טרחתו של מר וֶלֶר.

– הנה – אמר סם בהטעינו את הצרור האחרון. – הנה הִנם.

– כן – השיב הבחור השמן בקורת־רוח יתרה. – הנה הנם.

– שמעני־נא, בחור: בעל משקל הראוי להתכבד הנך, ויכול אתה לזכות בפרס כבחור יקַר־המציאות.

– תודה לך – השיב הבחור השמן.

– וראי אין לך שום דאגה, הגורמת לך יסורים? – שאל סם.

– לא ידעתי – השיב הבחור.

– נוטה הייתי לחשוב, כשהסתכלתי בך, שמצמער אתה צער אהבה לצעירה אחת, שאינה משיבה אהבה אל חיקך – אמר סם.

הבחור השמן הניע בראשו לשלילה.

– שמח אני לשמוע את זאת – אמר סם. – נוהג אתה לשים בכוס עינך?

– לדידי האכילה עדיפה.

– באמת יכולתי לחזות את זאת מראש – אמר סם – אבל כוָנתי היא, אם רצונך בלגימה, כדי להתחמם? או אולי לא הרגשת בְּקֹר מימיך, כי כרֵסך בָּרךְ.

– לפעמים קר לי – השיב הבחור – וגם שותה אני בחפץ־לב משקה טוב.

– באמת? – אמר סם – ובכן לכה ונלכה.

מיד נכנסו אל „הארי הכחֹל", והבחור השמן הגיח אל פיו כוס יי"ש בלי העויה כל שהיא – וגבורה זו רוממַתו מאד בעיני מר וֶלֶר. ולאחרי שעשה גם מר וֶלֶר מעשה כזה על חשבונו הוא, עלו שניהם אל הקרון.

— יודע אתה לנהג? — שאל הבחור השמן.

— פשיטא — השיב סם.

— ובכן טוב — אמר הבחור השמן ונתן לידו את המושכות והראָהו את הדרך. — הַיְשֵׁר דרכך ולא תוכל כלל לטעות.

ותוך־כדי־דבור שכב הבחור השמן בנעימות על־יד הדגה, הגיח אחת מחביות הצדפות למראשותיו — ויישן.

— אכן, — אמר סם — מכל הבחורים הקרירים, שראו עיני מימי, הרי זה הקריר שבהם. קומה, עורה, הַדְּרוֹקָן שכמותך!

אבל מכיון שהַדרוקן זה לא הראה שום סמני־תחיה, ישב לו סם וֶלֶר על הדוכן, דפק את הסוס הזקן במושכות, והעגלה התנהלה לאִטה לצד חַוַּת מֶגוֹר.

בינתים גָברו מר פיקויק וחבריו חַיָלִים והתקדמו בצעדי־און. המשעול היה מוצק, הדשא מסֻלסל מְקָרָה, האויר צח ורענן וקר, ודמדְמי־הערב הממשמשים ובאים בשרו להם רֹב הטובה המֻבטחה להם אצל בעלי־הבית המכניס־אורחים. בערב כזה עלולים היו אדונים זקנים לפשוט את אדרותיהם ולרקוד בשדה כעגלים מטוב־לבב, ובטוחים אנו, שאִלוּ היה מר טופמן באותה שעה נוטה שבמו למר פיקויק, שירכב על צוארו, היה הלה מקבל את הצעתו בחשק רב.

אבל מר טופמן לא הואיל לבוא בהצעה זו, והחברים המשיכו את הליכתם מתוך שיחה נאה. כשהגיעו למשעול אחד, גדר מזה וגדר מזה, הקשיבו אזניהם קולות מקולות שונים, ולא הספיקו לבוא לידי השערה, למי הקולות האלה, עד שנמצאו בתוך החבורה, שהמתינה להם — ונודע להם הדבר על־ידי קול ענות „הידד", שיצא מפי וַרדל הזקן, כשראה את אורחיו מרחוק.

היו כאן קֹדם־כל ורדל עצמו — מעולם לא היה מראה־פניו טוב כל־כך, — אחר־כך בֶּלָה וטרונדל הנאמן; ולבסוף היו כאן אֶמִילְיָה וכשמונה או כעשר גבירות צעירות, שבאו כֻלן אל החתֻנה, שנועדה למחר, וכדרך גבירות צעירות במקרים כאלו, היתה בהן עליזות וכֹבד־ראש באחד, ומצהלותיהן הקיפו את כל הככר.

טֶכֶס קבלת־הפנים לא נמשך הרבה, ולכשתרצו עברה קבלת־

הפנים בלי כל טכס. ולאחרי שני רגעים היה מר פיקויק מצחק את הגבירות הצעירות, שלא רצו לעבור את הגדר במעמדו, אבל מכיון שרגליהן נאות וקרסליהן מצֻיָּנות היו, נשארו עומדות כחמשה רגעים בגרם־המעלות ומודיעות, שאינן יכולות לזוז ממקומן מרֹב פחדן, — והיה צחוק זה קל ונוח וטבעי, כאלו הכיר בהן מנעוריו. וראוי לציין, שמר סְנוֹדְגְרַס עזר לאמיליה יותר מן הנדרש מפני הסכנה (ואמנם היתה הגדר גבוהה שלש רגלים ורק שתי מדרגות לה), ובאותה שעה גברת צעירה שחרחרת־עינים, וזוג נעלים נחמדות על רגליה, צעקה בקול, כשהציע לה מר וינקל לעזור לה.

כל זה הִרבה ענג ושעשועים. ולאחרי שהתגברו על טרדות הגדר והכל נמצאו במישור, הודיע ורדל הזקן למר פיקויק, שכֻּלם יֵרדו למטה לראות את כלי־הבית וכל תכנית הדירה, שידור בה הזוג הצעיר אחרי חג־הַלֵּדה. להודעה זו הסמיקו בֶּלה וטרונדל כַּבָּחור השמֵן אצל האח המבֹערת. שחרחרת־העינים, בעלת הנעלים הנחמדות, לחשה מה שלחשה באזן אמיליה והביטה בערמומיות אל מר סנודגרַס, ואמיליה השיבה לה, שנערה פותה היא, ואף־על־פי־כן הסמיקה כֻּלה. ומר סנודגרַס, שהיה צנוע כדרך כל גדולי־ארץ, הרגיש בעצמו, שהסמיק עד קדקדו, ומעֹמק־לבבו בקש, שגברת צעירה זו עם עיניה השחורות וערמומיותה ונעליה החמודות תכנס לחיים ארֻכּים מעבר להרי־חֹשך.

ואם מחוץ לבית כך, מה גדלה החבה והרעות והחדוה בשעת קבלת־פניהם בַּחַוָּה עצמה! אף המשרתים חִיְכו מקורת־רוח, כשראו את מר פיקויק, ואֶמָּה שמה במר טופמן מבט, שחציו בַּישני וחציו מחֻצף וכֻלו אומר יֹפי: והיה בו במבט זה כדי לעורר את האנדַרטה של נַפוליון, העומדת במסדרון, שתפתח את זרועותיה ותחבק את בעלת המבט.

הגברת הזקנה ישבה כדרכה בחדר הקדום, אבל נרגזת מאד, וממילא חֵרשית ביותר. לעולם לא יצאה את הבית, וכדרך כמה זקנות מטפוס זה, חשבה לבגד־בוגדים, אם הֵעֵז מי־שהוא מבני־הבית לעשות, מה שהיא לא יכלה לעשות. ככה ישבה בכסאה הגדול קוממיות והביטה בגאון ובגֹדל־לבב — ואף־על־פי־כן נשקף מעיניה טוב־לבה.

— אמי — אמר ורדל — מר פיקויק. הלא תכירי אותו?

– אין בכך כלום – השיבה הזקנה בגַדלות. – אל־נא תטריח את מר פיקויק בשביל זקנה שכמותי. אין איש דואג לי, ודרך הטבע בכך.

כאן נענעה הזקנה בראשה והחליקה בידיה הרועדות על־פני שמלת־המשי שלה.

– לא, גברתי – אמר מר פיקויק. – לא יתכן לדחות ידיד זקן בַקש. באתי מלונדון במחשבה תחלה לשוחח עמך ארֻכּות וקצרות ולשַחק עמך בקלפים. ולא תעבֹרנה שמונה וארבעים שעה, עד שנַראה לבחורים ולבתולות הללו, כיצד מרקדין מֵינוּאֶט.

הזקנה נתפַיסה בִן־רגע, אבל לא רצתה להודות זאת בבת־אחת, ולפיכך לא אמרה אלא:

– איני שומעת כלום.

– אל־נא, אמי – אמר ורדל – אל־נא תתרעמי, מזג טוב הוא. זכרי־נא את בֶלה, בואי ואַמצי לב הנערה.

שמעה זאת הזקנה הטובה, כי שפתיה נעו בדַבֵר בנה. אבל יש לה לזִקנה חולשות שלה, על־כן לא נתנה להכריע אותה. שוב החליקה בידיה על־פני שמלת־המשי שלה ופנתה למר פיקויק:

– כשהייתי ילדה היו צעירי־הדור מטפוס אחר לגמרי.

– אין ספק בדבר – השיב מר פיקויק – ומטעם זה מכבד אני מאד את המועטים, שיש בהם עוד מסמני הימים הראשונים.

ובאמרו זאת משך אליו בנחת את בֶלה, נשק לה על מצחה ובקשה לשבת על שרַפרַף לרגלי הסָבה. אם הכרת פני הנכדה עוררה בלב הזקנה זכרון הימים הראשונים או שהמזג הטוב של פיקויק נגע עד לבה או מטעם אחר – איך שהוא והזקנה נמַסה כֻלה, גחנה על־גבי ערפה של נכדתה, וכל מרי־שיחה נשפך בזרם דמעות חרישיות.

בלילה ההוא היתה השמחה במעונם. בנחת ובכֹבד־ראש שחקו מר פיקויק והזקנה במשחק־הקלפים, וברעם ורעש השתעשעו המסֻבים אל השֻלחן העגל. שעות רבות לאחרי שהתרחקו הגבירות חזר על השֻלחן בכמה מחזורים היין הישן המבֻשל, המתֻבל ביי"ש ובמיני בשמים, ומתוקה היתה השֵנה ונעימים היו החלומות שאחרי זה. עובדה היא, שלחלומותיו של מר סנודגרס היתה תמיד שַיָכות אל אמיליה ורדל,

ושראש המדברים בחזיונות מר וינקל היתה גברת צעירה בעלת עינים שחורות, חיוך ערמומי וזוג נעלים נחמדות.

ממחרת, בבֹקר השכם, נעור מר פיקויק לשאון קולות ושעטת רגלַים, שהיה בו כדי לעורר אפילו את הבחור השמן מתרדמתו העמֻקה. מר פיקויק קם ויָשב במטתו והקשיב. המשרתות והאורחות רצו בלי־הפוגות הֵנה והֵנה, והיו כאן כל־כך הרבה שאלות על־דבר חמין, קריאות כפולות ומכֻפלות בדבר חוטים ומחטים, בקשות מֻעין: „אנא, בואי והושיעני, כי בצרה אנכי", עד שנדמה לו למר פיקויק בתמימותו, שבודאי אֵרע כאן אסון נורא, אבל לכשנתעורר משנתו לגמרי, נזכר ביום־החתֻנה. לכבוד היום התלבש בכַוָנה יתרה ויֵרד לאכול פת־שחרית.

כל המשרתות, מלֻבשות שמלות חדשות וְרֻדות, וקשורים לבָנים בצניפיהן, מתרוצצות בבית בהתעוררות והתרגשות שאין לתאר. הזקנה היתה מלֻבשה שמלת משי מָשְׁזָר, שלא ראתה אויר־העולם זה עשרים שנה ומספר קמטיה כמספר סדקי המלתחה, שהיתה מֻנחת בה. מר טרונדל היה עליז וקצת מרֻגז כאחד. בעל־הבית הזקן השתדל להתראות עֵר ורענן, אבל הדבר לא עלה בידו. כל הבתולות היו עטופות בגדי־לבן ודמעות על עיניהן, חוץ משתים או שלש נבחרות, שזכו לראות מלמעלה את הכלה ושושבינותיה. כל הפיקויקאים היו לבושים הדר, ועל כר־הדשא בפני הבית נתקבצו כל הגברים והבחורים השַיָכים אל החַוה, איש וקשורו הלבן בנקב־כפתורו, וכֻלם הומים בכל כֹחם על־פי הוראתו ודוגמתו של מר שמואל וֶלֶר, שקנה לו שם טוב בַמָקום והרגיש עצמו כאדם בתוך שלו, כאִלו הורתו ולֵדתו כאן היו.

ענין החתֻנה שִׂמחה של מצוה היא, אבל בעצם אין הדבר משמח כל־כך. אלא שעוסקים אנו במנהג בלבד ומבקשים מאת הקורא, שיֵרד לסוף דעתנו, כי אין אנו מלגלגים כלל וכלל על חיי־הנשואין. בשמחת החתֻנה מתערבים יסורי הפרֵדה מבית־הורים והדמעות על שעוזבים את הידידים היקרים והנאמנים של הימים המאֻשרים שבחיי־האדם ונכנסים לדאגות העולם וטרדותיו עם ידידים אחרים, שלא נֻסו עֲדַיִן ואין מכירים בהם כל־צרכם – רגשות טבעיים, שאין אנו רוצים לתארם, שלא להפריע שמחת הפרק הזה, ובודאי שאין את נפשנו להתקלס בהם.

ונאמר בקצור, שהקדושין סֻדרו על־ידי הכֹּמר הזקן בבית־התפלה שבדינגלי־דיל, ושמו של מר פיקויק נרשם ברשימה המשֻׁמרת בגניזה עד היום הזה, והגברת הצעירה בעלת העינים השחורות חתמה את שמה ביד רועדת מאד, והחתימה של אמיליה, השושבינה מצד הכלה, ככתב־החרטומים היא; ובדרך כלל הלך הכֹּל למישרים, הגבירות הצעירות שבו וראו שהענין אינו נורא כל־כך כמו שחשבו, ואף־על־פי שבעלת העינים השחורות והחיוך הערמומי הודיעה למר וינקל, שמֻבטח לה, שלעולם לא תקבל על עצמה מנהג נורא כזה, יש לנו יסוד לחשוב, שטעות היתה בידה. על כל זה יש לנו להוסיף, שמר פיקויק היה הראשון שבֵרך את הכלה, ובשעת הברכה שם על צוארה שעון ושרשרת של זהב, שלא ראתה אותם עין מעולם, חוץ מעיני הצורף. אז יצלצלו הפעמונים הישנים של בית־התפלה בקול־חדוה והכל שבים לסעודה.

– פשטֵידות־בשר אֵלו לאן? אוכל־אפִּיום שכמותך – שאל מר וֶלר את הבחור השמן, כשהוא עוזר לסדר את המאכלים, שלא הספיק לסדרם אמש.

הבחור השמן הראהו את המקום הנועד לפשטידות.

– טוב ויפה – אמר סם – ועכשו תקע־נא לשָׁם גם מֵעַנפי האילן הקדוש. הנה מראֵנו נאה ויאה, כמו שאמר האב לבנו אחרי שהתיז את ראשו, כדי לרפאותו מן הפִּזול.

ובשעה שמָשל מר וֶלר משל זה חזר לאחוריו צעד או שנים, כדי לראות את המערכה וַיַרא את כל אשר עשה והנה טוב מאד.

כשישבו כֻּלם מסֻבִּים, אמר מר פיקויק לורדל:

– אנא, תן לי כוס־יין לכבוד החגיגה!

– בחפץ־לב, בני – אמר מר ורדל. – יוסי! בחור ארור זה, שוב נרדם!

– לא, אדוני, איני ישן – השיב הבחור השמן, כשהוא מבצבץ ועולה מתוך קרן־זוית רחוקה, שהיה בולע שם פשטידה של יום־טוב, כמנהגו: הפטרון הקדוש של הבחורים השמנים, זה הורנר בן־אל־מות, אבל מלאכה זו של בליעה לא עשה באותה הקרירות והמתינות, שהיו מעשיו של בחור זה מצֻיָנים בה.

– מְזוג כוס למר פיקויק.

– כן, אדוני.

הבחור השמן מזג כוסו של מר פיקויק והתיצב מאחורי כסאו של אדוניו, ומשם הסתכל למשחק הסכינים והמזלגות ולמסע הנתָחים המטובים מן השֻלחן לתוך פיות בני־החבורה במין מרה שחורה ושמחה מהולה בתוגה.

– יברכך ה׳, ידיד־נעורי – אמר מר פיקויק.

– גם אתם – השיב ורדל ושניהם שתו „לחיים".

– מרת ורדל – אמר מר פיקויק – אף עלינו הזקנים לשתות כוס־יין לכבוד השמחה.

הזקֵנה עלתה כעת לגדֻלה, כי יושבת היתה בראש השֻלחן בלבוש המשי המשזר, נבדתה הכלה מצד אחד ומר פיקויק מצד שני, לכבוד ולתפארת. מר פיקויק לא דִבר בקול רם, אבל היא הבינה את דבריו מיד והריקה כוס מלאה לאֹרך־ימיו ולשלומו. אחר־כך התחילה הזקנה הכבודה מַרצה באריכות ובפרטי־פרטים דבר חתֻנתה היא וספרה דרך־אגב על־דבר הנעלים בעלי עקֵבַים גבוהים, שהיו נוהגים לִנעול בימים ההם, והוסיפה פרטים אחדים מחייה והרפתקאותיה של הגברת טולִימְגְלוֹבֶר היפהפיה, וצחקה בעצמה: על הכל מקרב לב, ואחריה הֶחרו החזיקו גם הגבירות הצעירות, שהיו משתוממות על הסָבָה, המרבה שיחה כל־כך. וכשצחקו, צחקה הזקנה שוב ביתר־שאת וביתר־עֹז ואמרה, שספורים אלו נשמעים תדיר ברֹב־ענין, ושוב פרץ הצחוק והזקנה צהלה ושָׂמֵחה. אז יחתכו את העֻגה, והיא עושה מחזור מסביב השֻלחן. הצעירות שומרות להן את מנותיהן, לשימן תחת הכר, כדי שיחלמו על בעליהן העתידים לבוא, ודבר זה גורם להרבה הסמקת־פנים ושעשועים.

– מר מילר – אומר מר פיקויק למַכָּרו מאז, האדון בעל הפנים הנוקשים. – רצונך בכוס־יין?

– בחפץ־לב – משיב האדון בעל הפנים הנוקשים בכֹבד־ראש.

– שמא תפקדני גם אני? – אומר הכֹמר טוב־הלב.

– וגם אותי – מוסיפה אשתו.

– וגם אותי, וגם אותי – קראו אחדים מבני־המשפחה העניים, שאכלו ושתו כאַוַת־נפשם וצחקו לכל דבר.

מר פיקויק הביע את שמחתו על כל הערה חדשה ועיניו נוצצו מחדוה וקורת־רוח.

– גבירותי ואדוני – קם מר פיקויק פתאם ואמר.

– שמעו־נא, שמעו־נא – צוח מר וֶלר מתוך התפעלות.

– קִראו לכל המשרתים – פקד ורדל הזקן, כדי למנוע ממר וֶלר את הגזיפה הפומבית, שהיה לולא זאת, בלי־ספק, מקבל מאדוניו. – יִתֵּן לכל אחד יין לשתות „לחיים". הבה פיקויק!

בתוך שתיקת בני־החבורה, לַחש המשרתות ומבוכת המשרתים, המשיך מר פיקויק ואמר:

– גבירותי ואדוני – לא, איני רוצה להגיד גבירותי ואדוני, רצוני לקרֹא לכם ידידי וידידותי היקרים, אם הגבירות תַּרשנה לי דרך־חֵרות כזו –

כאן הֻפסק מר פיקויק על־ידי מחיאות־כפים עצומות של הגבירות, והגברים החרו החזיקו אחריהן, ובשעת־מעשה נשמעו באר היטב דברי בעלת־העינים, שיכולה היא לנשק את מר פיקויק הנחמד הזה. מר וינקל שאל בענוַת־חן, אם אפשר לה לנשיקה זו על־ידי שליח, ועל זה השיבה הצעירה בעלת העינים השחורות: „גש הלאה", אלא שהוסיפה לתשובה לוית־מבט, שפֵרושו היה ברור: „לכשתוכל".

– ידידי וידידותי היקרים – פתח מר פיקויק שוב –: הריני מוכן ומזֻמן לשתות לחיי החתן והכלה שיחיו (מחיאות־כפים ודמעות). ידידי הצעיר, טרונדל, ידוע לי כבחור מצֻין וישר באדם, ואת אשתו אני מכיר כבחורה חביבה וכבודה, הראויה להעביר לחוג אחר את כל טובה, שפזרה סביבה בבית־אביה במשך עשרים שנה (כאן געה הבחור השמֵן בבכי והוצא בצוארונו על־ידי מר ולר). רוצה הייתי – הוסיף מר פיקויק – להיות צעיר לימים דֵי הֱיוֹתי בעל לאחותה (מחיאות־כפים), אבל מכיון שאין הדבר כך, הריני מאֻשר, שזכיתי על־פי זקנותי להיות לה לאב, ועל־כן נעלה אני מכל חשד של פניות, כשאני אומר, שאני מעריץ ומכבד ומחבב את שתיהן (מחיאות־כפים ויבבות). ידידנו אבי הכלה אדם

נאצל הוא ומתגאה אני להכירו (רעש של מחיאות־כפים), נוח לבריות הוא, אחד מבני־עליה הוא, דעתן הוא, מזג טוב הוא, מכניס־אורחים הוא, נדיב הוא (מחיאות־כפים רועשות מצד בני־המשפחה העניים אחרי כל כנוי וכנוי, ביחוד אחרי שני הכנויים האחרונים), מֻבטחני, שרצון כֻּלנו הוא, כי בתו תזכה לכל מיני הצלחה, שהיא שואלת לעצמה, ועיניה רואות ושמֵחות ונפשה נחת תשבע, כי לה נאה, כי לה יאה. על־כן הבו גֹדל לה, הבה ונשתה לחיים, לאריכות ימיה וכל טוב סלה.

מר פיקויק סִיֵם מתוך סער של מחיאות־כפים, ושוב הפליגו בדבר העומדים מבחוץ ומר וֶלר בראשם. קם מר ורדל והציע לשתות לחיים לכבודו של מר פיקויק, קם מר פיקויק והציע לשתות לחיי הזקֵנה. קם מר סנודגרַס והציע את מר ורדל, ומר ורדל הציע את מר סנודגרַס. אחד מן הקרובים העניים הציע את מר טופמן, וחבֵרו – את מר וינקל. וארכה השמחה במעון – עד ששני הקרובים העניים נתעלמו מן העין, לאות לבני־החבורה, שהגיע סוף סעודה של שחרית.

לסעודת־הצהרים נתכנסו שוב, אחרי שטִיְלו הגברים על־פי הצעת ורדל עשרים וחמשה מיל, כדי להפיג חריפות היין של פת־שחרית. שני הקרובים העניים שכבו כל היום במטה לאותה תכלית עצמה, אלא שלא נתפכחו ונשארו במטה. מר וֶלר בדח דעתם של המשרתים והמשרתות בלי־הרף, והבחור השמן הקדיש חצי זמנו לאכילה וחציו השני – לשֵנה.

סעודת־הצהרים אף היא נלבבת ורועשת היתה כסעודת־שחרית, להוציא את הדמעות. אחר־כך באו פרפראות ושוב ברכות־„לחיים". אחר־כך הגישו מֵה – ואחרי המֵה מחולות.

האולם המֻבחר שבחַוַת־מֶנור היה רחב־ידים וארֹך, צִפוי־כתליו כֵּהֶה, כּרכֹּב תנורו גָבוֹהַ, ובית־המוקד שלו גדול כל־כך, עד שעגלה בת שני אופנים יכולה היתה להִכּנס לתוכו. בראש האולם, בסֻכָּה מצֻלָּה של יָרָק, ישבו שני טובי המנגנים־בכנור שבכל מוּגֶלְטון ותופשת־העֻגב היחידה שבגליל. בכל משקעי־הכתלים ובכל הזיזים עמדו מנורות־כסף עתיקות, בעלות ארבעה קנים. הרצפה היתה רפודה, הנרות דלקו, אש התנור להטה ורשרשה, וקולות צוהלים וצחוק שמח צלצלו

באולם. אלו היו אחדות מבנות־האצילים האנגליות העתיקות מתגלגלות אחרי מותן בפיות, ודאי היו חוגגות את חגן באולם זה דוקא.

ועובדה מתמיהה אחת אֵרעה באותה שעה וַתֵּשת לוית־ענין לכל המחזה – מר פיקויק הופיע בפעם הראשונה בחייו, עד־כמה שזכרון זקני־ידידיו מגיע, בלי אנפילאות על מכנסיו.

– מתכון אתה לצאת במחולות? – שאל אותו ורדל.

– ממילא מובן – השיב מר פיקויק. – עיניך הרואות, שאני מלֻבש לכך.

מר פיקויק רמז בזה על פֻזמקאות־המשי המנֻמרים ועל נעלי־הרקוד המבהיקים שלו.

– אתה בפֻזמקאות של משי! – קרא מר טופמן בבדיחות־הדעת.

– ולמה לא, אדוני, למה לא? – אמר מר פיקויק בפנותו אליו בהתפעלות.

– אמנם אין שום טעם, שלא תלבשם – השיב מר טופמן.

– אף אני איני רואה שום טעם, שום טעם – דבר מר פיקויק רתת.

רצה מר טופמן לצחוק, אבל חשב ומצא, שהענין חשוב ביותר, על־כן העמיד פנים של כבד־ראש ויאמר, שגַון הפֻזמקאות נאה הוא.

– סמוך לבי ובטוח – אמר מר פיקויק ועיניו בחנו את ידידו, – ומקוה אני, אדוני, שאין אתה מוצא בפֻזמקאות כשהם לעצמם שום דפי.

– ודאי לא – השיב מר טופמן והלך לו. והכרת פני מר פיקויק לבשה את הבטוי הרגיל של קורת־רוח.

– תושבני, שכלנו נכונים – אמר מר פיקויק, שהיה מיֻעד לרקוד עם הזקנה בראש הרקודים, וכבר צעד ארבעה צעדים שלא כדין מרֹב פחדו להיות ראשון למרקדים.

– ובכן, הָחל־נא – אמר ורדל, – הבה!

אך התחילו שני הכנורות והעֻגב האחד לנגן, ומר פיקויק שִׁכֵּל את ידיו ויצא במחול, והנה מחיאת־כפים מכל עברים וקולות קוראים: „עמוד!"

– מה זאת? – שאל מר פיקויק, שלא עמד אלא מפני הפסקת הנגינה, ואלולי זאת לא היה שום כח שבעולם מעמידו ואפילו דלֵקה שנפלה בבית.

– היכן אֲרַבֶּלָּה אֶלֶן? – קראו תריסר קולות.

– והיכן וינקל? – הוסיף מר טופמן.

– הננו – קרא מר וינקל בצאתו עם בת־לויתו הנאה מקרן־זוית. וקשה היה להכריע, פני מי אדמו יותר באותה שעה, פניו הוא או פני הגברת הצעירה, בעלת העינים השחורות.

– תמוה הדבר – אמר מר פיקויק בתרעֹמת, – שלא תפסת את מקומך קֹדם לכן.

– אין זה תמוה כלל – השיב מר וינקל.

– אכן – אמר מר פיקויק בחיוך רב־תֹכן ונתן עיניו בארַבֶּלה – אכן לא אוסיף לאמר, שהדבר תמוה היה.

אבל השעה לא הספיקה לעַיֵן בדבר, כי הכנורות והעֻגב נתנו בנגינה קולם. קם מר פיקויק ושִׂכל את ידיו והלך הלוך ותפוף מאמצע האולם עד יַרְכָּתָיו, ומשם לצד התנור וחזרה אל הדלת, הכל כדין מחולת־המחנים, והוא רוקע ברגליו בקול ומפַנה מקום לזוג הכמוך וקם ורוקד שוב כמקֹדם ורוקע ברגליו בקצב וכמשקל, ישוב הזוג הסמוך וחוזר חלילה – אין כמוהו מנצח על המחולות! וכשתַמו המחולות, וארבע־עשרה בנות־זוג, חוץ מן הזקנה, עָיפו מן הרקוד, ואשת הכֹמר בתוכן, וכבר לא היה כל דורש לתקפו וגבורתו, עֲדַיִן החזיק מעמד על מקומו ורקע ברגליו לקצב הנגינה; וכל הזמן היה מחַיֵך כלפי בנות־זוגו בסבר־פנים־יפות שאין למעלה הימנו.

זמן רב קֹדם שעיפה נפש מר פיקויק לרקודים, נתעלמו החתן והכלה מן העין, ומלמטה נערכה סעודת־לילה גדולה והאריכו בסעודה הרבה. וממחרת, כשהקיץ מר פיקויק בשעה מאֻחרת, נזכר בזכרון מטֻשטש, שהזמין ביחידות ובסוד כארבעים וחמשה איש לסעוד אצלו תֵכף־ומיד בבואם ללונדון, וראה בזה ראיה נצחת, שיָצא בלילה זה מגדרו לא רק בתנועת־הגוף בלבד.

– ובכן, יקירתי, תעסוק משפחתכם הערב במשחקים בחדר־הבשול? – שאל סם את אֶמָה.

– כן, מר וֶלר – השיבה אֶמה – כך נוהגים אנו תמיד בערב חג־הֻלֶדה, ובשום אֹפן לא יתרשל אדוננו מלהחזיק במצוה זו.

– אדונך יודע פרק בהלכות חזקה בכלל – אמר מר וֶלר – מעולם לא ראיתי אדם פקח כמותו, אך זה אדון.

– אמנם כן – נטפל להם הבחור השמֵן. – ראו גְדולֵי־חזירים שהוא מגַדל!

והבחור השמן נתן עיניו במר וֶלר כמעט כאוכל־אדם והרהר בשעת־מעשה בשוקַים צלויים וברֹטב.

– אכן נתעוררת סוף־סוף? – שאל סם.

הבחור השמן נענע בראשו להסכמה.

– אך אם אתה לו שמעני, שפיפון שכמותך – אמר מר וֶלר ברגש, – אם לא תמַעט בשֵנה ולא תַרבה בתנועה, מְבטָחני, שכשתגיע לימי־העמידה, יבוא עליך מה שבא על ראש אותו הזקן, בעל הפאה הנכרית.

– ומה היה לו? – שאל הבחור השמן בגמגום.

– הנה אספרה – השיב מר וֶלר. – אותו האיש היה אחד מבעלי־הכרס הגדולים אשר בארץ, וארבעים וחמש שנה לא ראו עיניו את רגליו.

– רבונו של עולם! – קראה אֶמה.

– דברים כהויתם! – אמר מר וֶלר. – ואִלו היית מניחה על שלחנו דמות תבניתן של רגליו, ממש לא היה מכירן. יוצא הוא תמיד ללשכה שלו בשרשרת־שעון יפה של זהב, אֲרכה כרגל ורבע, ובכיס אפֻדתו שעון של זהב, ששָויו – לא אוכל לכַוֵן כמה, אבל כל שעון לא יִשוה במחירו, – והשעון גדול וכבד ועָגֹל וּכַרסתן בשעונים, כשֵם שהוא כרסתן באנשים, ואף לוח־המספרים גדול ביותר. והיו ידידיו של הזקן אומרים לו: „מוטב שלא תצא בשעונך זה, סופו שיגנבוהו ממך”. והוא משיב להם: „האֻמנם? טוב הדבר, הבה ואראה את הגנב, שיוכל להוציא שעון זה; יבוא עלי, אם אוכל בעצמי להוציאו, כל־כך קשה הדבר, עד שאני מֻכרח ללכת אל האופה כל פעם שאני רוצה לדעת איזוהי השעה”. ומדי דברו הוא צוחק מטוב־לב מלא־פיו, ושוב הוא יוצא בראשו המפֻקס ובפאה הנכרית שלו ויורד אל רחוב־הנהר, ושרשרתו תלויה לו מבחוץ ביתר־שאת, והשעון העגֹל והגדול קורע כמעט את מכנסי־הבד שלו. לא היה גונב־כיס בלונדון, שלא משך את השרשרת, אבל השרשרת לא חָשבה להשבר והשעון לא יצא, עד שנלאו כֻלם

לרדוף אחרי הזקן השמן בחוצות העיר. והוא הלך הביתה וצחק כל־כך, עד כי נעה פאתו הנכרית כנוע מטלטלת בשעון הולנדי. ויהי היום והזקן הולך ומטיל והנה גנב לפניו, שלוב־זרוע עם נער קטן בעל ראש גדול. „צחוק עשה לי אלהים – אומר הזקן בלבו – שוב ינסו, אבל יעלו בידם חרס". והוא מתחיל לצחוק מטוב־לב. ופתאם מניח הנער הקטן זרוע הגנב, מזדקר בבת־ראש כלפי בטן הזקן ומפילהו בכל כחו. „רוצח!" צות הזקן. „הכל כשורה" – לחש לו הגנב באזנו. וכשקם על רגליו, לא היו כאן לא שעון ולא שרשרת, ולא עוד אלא שכח־העכול של הזקן נתקלקל מאותה שעה ואילך ולא שב לאיתנו עד יום מותו. את זאת תשיב אל לבבך, בחור דנן, ותשתדל, שלא תשמן יותר מדי.

כשסיים מר ולר ספור־מוסר זה, שכנראה, נגע עד לב הבחור השמן, הלכו שלשתם אל חדר־הבשול רחב־הידים, שֶׁלְּשָׁם היו מתכנסים בני־הבית שנה בשנה בשעה זו, כמנהג אבות־אבותיו של ורדל הזקן בחג־הלדה מדור דור.

באמצע ספון חדר־הבשול, תלה מר ורדל בכבודו ובעצמו ענף־שסק גדול, וענף זה גרם תכף־ומיד למבוסה ומבוכה נעימה מכל הצדדים, בתוך אותה מבוכה לקח מר פיקויק את ידה של הזקנה בנמוס הראוי לצאצאי הגברת טולימגלובר עצמה, נהג אותה עד מתחת לענף המסתורי ונשק לה בדרך־ארץ ובכבוד. הזקנה קבלה עליה נמוס זה בכבד־הראש ההוגן להגיגה חשובה שכזו. אבל הצעירות, שלא היו חרדות כל־כך לדבר מנהג־ותיקין או שהיו סבורות, שערכה של נשיקה עולה בשטורחים קצת להשיגה, צוחו ונאבקו וברחו אל הפנות ואימו וגערו בנזיפה ועשו כל מה שעשו – רק את החדר לא יצאו. וכשחשבו אדונים אחדים מקטני־העזה לותר על זכותם, באו הנשים הצעירות פתאם לדעה אחת, שאין טעם להתנגד עוד וקבלו על עצמן את הנשיקות באהבה. מר וינקל נשק את הצעירה בעלת העינים השחורות, מר סנודגרס נשק את אמיליה, ומר ולר, שלא הקפיד על־כך, שתהא המצוה תחת הענף דוקא, נשק לאמה ולשאר המשרתות בכל מקום שמצאן. ואשר לקרובים העניים, הנה הם נשקו את הכל, לרבות את שאינן יפות, שהיו רצות בלא־יודעים אל מתחת הענף כאשר אך נתלה. ורדל עמד

ואחוריו אל האש והסתכל בכל המחזה בהנאה מְרֻבּה, והבחור השמן השתמש בהזדמנות זו לטובתו ובלע בנשימה אחת פשטידה של בשר נאה, שהֻקצתה לכתחלה בשביל איש אחר.

הקולות חדלו. הפנים פני־להבים, השערות פרועות, ומר פיקויק, אחרי שנשק לזקנה כנזכר למעלה, עמד תחת השֶׂסֶק והסתכל בהנאה יתרה על סביביו – והנה הצעירה בעלת העינים השחורות, שהתלחשה עם חברותיה, משתערת לקראתו לפתע־פתאם, חובקת בזרועותיה את צואריו ומנשקת לו ברגש בלחיו השמאלית. ולא הספיק מר פיקויק להבין פשר־דבר וכבר אפפוהו הבחורות מכל עברים וכל אחת נשקה לו מנשיקות־פיה.

תענוג גדול היה לראות את מר פיקויק עומד במרכז ונמשך לכאן ולכאן, והן מנשקות לו על סנטרו ועל חָטמו ועל משקפיו, והצחוק מנסר בחלַל־החדר. ותענוג עוד יותר גדול היה לראות אחרי שעה קלה את מר פיקויק, מטפחת־משי כרוכה לו על עיניו, נופל אל הקיר ומגשש בפנות ונכנס בְּעֳבִי־הקורה של משחַק־הסנוֻרים וסתרי־תורתו, עד שעלה בידו לתפוס את האחד מן הקרובים העניים. אחר־כך היה עליו להִמלט בעצמו מפני „הסֻמָּא". ועשה זאת בזריזות יתרה, שהפליאה כל הרואים. הקרובים העניים היו תופסים את אלה, שידעו בהם, כי נוח להם להִתפס, וכשעָיפו כֻּלם ממשחק זה, נתנו לתפוס את עצמם. אחרי משחק־הסנורים שחקו במין משחק אחר, שֶׁבּו מַעלים צמוקים מתוך יין־שׂרף בוער, וכשנחרכו דֵי אצבעות והצמוקים אזלו, ישבו על־יד האח המבֹערת לסעודה רבתי לפני קערה גדולה, שהיתה קצת קטנה מיוֹרָה־של־כובסים, ובה תַּפּוּחים רותחים לוחשים ומרקדים, תאוה לעינים ולמשמע־אזנים, עד שלא יכול איש לעמוד בפניהם.

– הנה – אמר פיקויק והביט על סביביו – מה טוב ומה נעים!

– מנהג ותיק שלנו – השיב מר ורדל. – כֻּלנו מְסֻבים ביחד בליל התקדש חג־הלדה, לרבות את המשרתים, ועיניך הרואות. וכאן אנו ממתינים עד חצות־הלילה, זמן קבלת פני משיחנו, ובינתים אנו מבַלים את הזמן במשְׂחַק־המַשכונות וספורי־מעשיות. טרונדל בני, הוסיפה־נא אש על המדורה.

אלפי ניצוצות מאירים נִתּזו מן העצים, שנהפכו בתנור. הלהבה

האדְמה הפיקה נֹגַה רב, שהגיע עד לזויות הקיצוניות שבחדר, והאדימה כל פנים.

– הבו נזמר – אמר ורדל – זמר לחג־הלֵדה. אנכי אזַמרה, תֵּאֵין טוב ממני.

– הידד! – קרא מר פיקויק.

מזגו – קרא ורדל – עוד תעבֹרנה שתי שעות עד שתראו קרקעית הקערה תחת המרק. מזגו כֻּלכם והבו נזמרה.

ותוך־כדי־דבור התחיל הזקן השמֵח לזמר בקול נאה ועז, פזמון לחג־הלֵדה.

הפזמון נתקבל במחיאות־כפים סוערות, כי חברים ומשרתים קהל מצַין הם, והקרובים העניים היו נלהבים ביותר. שוב הוסיפו אש על המדורה ושוב מזגו מרק לכל המסֻבים.

– שלג יורד – אמר אחד המסֻבים בלחש.

– שלג? – שאל ורדל.

– לֵיל קרה וסערה – השיב האיש, – והרוח משליך את השלג כִּפְתִּים על־פני שדה.

– מה הוא סח? – שאלה הזקנה – הרי לא קרה כלום?

– לא, אמי, – השיב ורדל. – אומר הוא, שבחוץ סערת־שלג ורוח קר ועז. ואמנם הרוח נושב בארֻבת־התנור.

– הוי – אמרה הזקנה – ממש רוח כזה היה ושלג כזה ירד לפני כמה וכמה שנים, כמדֻמה, חמש שנים לפני מות אביך עליו השלום. בליל התקדש חג־הלֵדה היה הדבר בעת חיה, ונזכרת אני, שבאותו לילה סִפֵּר לנו את ספור־המעשה על־דבר השֵדים, שגנבו את גבריאל גרוב.

– איזה ספור־המעשה? – שאל מר פיקויק.

– לא־כלום. לא־כלום – אמר ורדל. – מעשה בקַברן זקן, שלפי אמונת האנשים הטובים כאן לקחוהו השֵדים ואיננו.

– אמונה? – קראה הזקנה. – וכי יש כאן מי שמֵעֵז שלא להאמין? אמונה! וכי לא שמעת מילדותך, שנלקח על־ידי השדים, ואינך יודע, שאמנם כן היה הדבר?

— טוב מאד, אמא, נלקח אם רצונך בכך — אמר ורדל בצחוק, — נלקח על־ידי השֵׁדים, פיקויק, וחסל.

— לא, לא — אמר מר פיקויק — אל תאמר חסל, כי עלי עוד לשמוע כיצד ולמה ושאר כל הפרטים.

ורדל חִיֵּך, כשראה כל האזנים עשויות כאפרכסות. מָזג למסֻבים ביד נדיבה, שתה לחייו של מר פיקויק והתחיל בזה הלשון:

(אמר המביא לבית־הדפוס. גבהלנו לראות, כמה ארך פרק זה. שכחנו לגמרי את החלוקה הנאה לפרקים. אנו מבדיזים ומודיעים את זאת ומפַנים דרך לשֵׁדים בפרק חדש).

פרק כט

מעשה בשדים שגנבו קברן.

„בקהלה קרושה אחת, בנפה זו של גלילנו, לפני ימים רבים — רבים כל־כך, עד שבודאי מעשה שהיה הוא, כי אבות־אבותינו כבר האמינו בו בכל תֹקף — חי ופעל בבית־הקברות שַׁמָּש וקברן אחד ושמו גבריאל גרוב. אין לחשוב, שכל קברן וקברן, מכיון שעסקו תמיד עם המתים, בעל־כרחו קפדן ובעל מרה־שחורה הוא. אדרבה, הקברנים הם עַם יודעי־שמחה, ואנכי זכיתי פעם להכיר נושא־מטה אחד, שהיה בחייו הפרטיים ומחוץ לעבודתו לֵצן שבלֵצנים, שר בשירים על לב טוב ואינו נכשל בשִׁגונו, שותה כוס של משקה חריף ואינו נוקש בנשימתו. אבל מעשה לסתור, גבריאל גרוב היה סר וזעף, נוח לכעוס, בָּדוּל מן הבריות, וחברו היחיד היה בקבוק של נצרים, שנכנס לתוך כיס־אפֻדתו הגדול, ולכל פנים שמחים שפגש בדרכו השיב מבט קודר וזועם, עד שקשה היה לאדם הפוגע בו, שלא להרגיש עצמו ברע.

„פעם אחת, בערב חג־הלֵדה עם חשֵׁכה, לקח גבריאל את מעדרו על שכמו, הדליק את פנסו ושם לדרך פעמיו אל בית־הקברות הישן, כי היה עליו לגמור קבר אחד עד למחר, ומצב־נפשו מֻדכא היה וחשב, שהעבודה תרומם את רוחו. ובלכתו בדרכו הרגילה ראה את אור־היקרות של האש הלוהטת מבעד לחלונות ושמע את הצחוק הרם ואת השאון הצוהל של המסֻבים והרגיש בהכנות הרועשות לשמחת החג הבא והריח את ריחות־הניחוח המֻרבים, שבקעו ועלו מתוך חלונות חדרי־הבשול בעתר־הענן. כל זה היה לו לגבריאל כארס המחלחל בעצמותיו. וכשיצאו חבורות של תינוקות מבתיהם, הלוך וטפוף לרֹחב

הרחוב, ולא הספיקו לדפוק בדלת שכנגדם וכבר חצי־תריסר פעוטות בעלי־תלתלים קבלו את פניהם והקיפו אותם וכֻלם עלו למעלה לבלות את הערב במשחקי־החג – חִיֵּךְ גבריאל במרירות והחזיק בבית־יד של מעדרו בחָזקה וחשב בשעת־מעשה על־דבר אַדֶמת ואספרה ודַלֶּקת־הצַּואר ומחלת־השְׁעוּל ושאר מיני מילי דנחמתא.

„בהלך־נפש זה צעד גבריאל בדרכו, ולשכניו השמחים שברכוהו לשלום השיב בשפה רפה, עד שהגיע למבוא האָפל, המוליך אל בית־הקברות הישן. גבריאל התגעגע למבוא זה, מפני שהיה בכלל מקום קודר ועצוב ומסֻכן, ובני העיר לא היו הולכים לשם אלא בעצם היום לאור־השמש. ומה גדלה התמרמרותו כששמע קול ילד מזַמר פזמון שמח לחג־הלֵּדה – במקום קדוש זה, שהיה נקרא מבוא הארונות מימי בית־הנזירים הישן והנזירים הגזוזים. כשהוסיף ללכת והקול נתקרב ראה, שהקול קול נער קטן, שמִהר ללכת, כדי להתחבר לחבורות הקטנות שברחוב הישן, ולשֵׁם שעשועים והכנה זמר בכל כֹּחו. המתין גבריאל עד שהנער הגיע אליו, דחק אותו לקרן־זוית והכה בפנסו בראשו חמש או שש פעמים, כדי ללַמדו לשַׁנות את קולו. וכשברח הנער וידיו על ראשו וזמר נעימה אחרת, צחק גבריאל גרוב בקרבו ונכנס אל בית־הקברות ואת השער סגר אחריו.

„פשט גבריאל את מעילו, העמיד את פנסו על הקרקע, ירד לתוך הקבר ועבד שם כשעה בשקידה רבה. אבל האדמה היתה קפואה וקשה היה לשַׁדדה ולעדרה. ואף־על־פי שהלבנה זרחה, עֲדַיִן פגומה היתה, והקבר, שנמצא בצל בית־התפלה, לא הואר אלא באור זעום. בפעם אחרת היו מניעות אלו מַשרות עליו רוח רעה, אבל הפעם שמח כל־כך, שעלתה בידו לקפח זמרת הנער, עד שלא התרעם הרבה על מעוט פרי עבודתו, וכשגמר את שעורו של הערב הסתכל לקרקעית־הבור בקורת־רוח זועמת. ובלקטו את כליו נהם:

מְעוֹנוֹת יָפִים לְמְתֵי־חֶלֶד פֹּה הִנֵּה הִנָּם,
אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל אֲדָמָה, אֹרַח אִישׁ כִּי תָם;
אֶבֶן אֶבֶן לְמְרַאֲשׁוֹתָם, לְמַרְגְּלוֹתָם שֶׁל רְפָאִים,

וַאֲרוּחָה מְמַחְיָה לְפַטֵּם בָּהּ הַתּוֹלָעִים;
חֹמֶר רַךְ וְעָבֵשׁ סָבִיב וּמִלְמַעְלָה דֶּשֶׁא רָם,
פֹּה בְּבֵית־הָעוֹלָם הַמָּה, מְעוֹנוֹת טוֹבִים הֵן הִנָּם!

– האח! – צחק גבריאל גרוב וישב על מצבת־אבן נמוכה, מקום־מנוחתו החביב עליו, והוציא את בקבוקו.

– ארון לחג־הלדה! מתנת יום־טוב, האח!

– האח! – חזר אחריו קול סמוך לו.

„גבריאל נבהל, הפסיק תנופת הבקבוק אל שפתיו, ויפן כֹּה וכֹה. לפנַי ולפנים של העתיק שבקברים מסביב לא יכלה לשלוט דומיה ומנוחה יתֵרה על דממת בית־הקברות בשעה זו לאור החִוֵּר של הירח. הכפור הבהיק על־גבי המצבות והיה נוצץ כטורי אבנים טובות מעל פִּתּוּחי בית־התפלה. השלג כסה את האדמה חמרים חמרים ופרש על־פני תלי־הקברים שִׁכבה לבנה וחלקה, עד שנראה היה, כאלו מֻנחות כאן גופות מכֻסות תכריכים בלבד. אף שאון קל לא הפריע מנוחה נהדרה זו. נדמה היה, שהקולות בעצמם נקפאו, הכל היה קר ודומם.

– אין זה אלא הֵד – אמר גבריאל גרוב והניף שוב את הבקבוק אל שפתיו.

– לא הד היה זה – אמר קול כאוב מארץ.

גבריאל קפץ ועמד כפסל מהשתוממות ומפחד, כי עיניו ראו דמות, שהקפיאה את דמו. על־גבי אבן־מצבה סמוך לו ישבה דמות מוזרה, שהכיר בה גבריאל מיד, כי איננה מעולם הזה. את רגליה הארֻכות ביותר, שיכולה היתה להעמידן על הקרקע, נפנפה באויר ושִׂכְּלָה אותן בדרך משֻׁנה. זרועותיה היו ערֻמות וידיה היו מֻנחות על ברכיה. גופה הקצר והעגל היה מלֻבש בגד צר, מקֻשט בסדקים. מעיל קצר היה תלוי לה על גבה. הצוארון היה עשוי כמין מלל מיֻחד במינו ושִׁמֵּש לו לשֵׁד במקום מטפחת־הצואר, והנעלים היו מחֻדדים בקצותיהם כמין עֹקץ. על ראש הדמות היה חבוש כובע בצורת נציב־סֻכּר, מקֻשט בנוצה. הכובע היה מכֻסה כפור לבן. והשֵׁד נראה היה, כאלו ישב

עַל מצבה זו עצמה בַּרַחבות זה כמאתים או שלש מאות שנה. כך ישב לו במנוחה שלמה וחרץ את לשונו בלעג והסתכל בגבריאל גרוב בחיוך של לגלוג, המְיֻחד לשֵׁדים.

– ל א ה ד היה זה – אמר השד.

גבריאל נזדעזע ולא יכול להוציא הגה מפיו.

– מה לך פה בליל התקדש חג? – דבר השד רתת.

– לכרות קבר באתי, אדוני – גמגם גבריאל גרוב.

– מי האיש ההולך לנוע על קברים ובתי־קברות בלילה שכזה? – שאל השד.

– גבריאל גרוב! גבריאל גרוב! – צוחה להקת קולות, שמלאה כנראה את כל בית־הקברות.

גבריאל הסתכל סביבו בפחד ולא ראה איש.

– מה לך בבקבוק זה? – שאל השד.

– יי״ש הולנדי – השיב הקברן וכל עצמותיו רחפו, כי את היי״ש קנה ממבריחי־מכס וחָשש, שמא שד זה מן המוכסנים שבעולם־האמת הוא.

– ומי זה שותה יי״ש ביחידות בבית־הקברות בלילה כזה? – אמר השד.

– גבריאל גרוב! גבריאל גרוב! – חזרה וצוחה להקת הקולות.

השד נתן עיניו בזעם בקברן הנבהל וקרא:

– ומי הוא אפוא הנופל לנו לשלל כדת וכדין?

עַל שְׁאלה זו השיבה להקה סמויה מן העין בנעימה של לוית־קולות לנגינת הַמְנים בבית־התפלה. ונעימה זו הגיעה לאזני הקברן על כנפי הרוח ונאלמה עם נשיבתו. והחרוז החוזר שלה היה: גבריאל גרוב! גבריאל גרוב!

השד חִיֵך עוד ביתר עזות ואמר:

– ובכן, גבריאל, מה תאמר לזאת?

פרחה נשמתו של גבריאל.

– מה תגיד לזאת, גבריאל? – אמר השד והרים את רגליו למעלה משני צדי המצבה והסתכל בראשי־נעליו בקורת־רוח יתרה, כאִלו היו הזוג המְבחר שבנעלי וֶלִינְגְטון בכל רחוב־בונד.

– הדבר – הדבר – תמוה, אדוני, – השיב הקברן ולבבו פג מפחד, – תמוה מאד וגם יפה מאד, אבל רצוני אני לשוב ולגמור את מלאכתי, אם כשר הדבר לפניך.

– מלאכתך? - שאל השד, – איזו מלאכה?

– הקבר, אדוני, לעשות את הקבר – גמגם הקברן.

– הקבר! – אמר השד, – מי האיש הכורה קברים בשעה שכל הבריות שמחים, ולא עוד אלא שהוא נהנה מזה?

ושוב השיבו הקולות הסמוים: גבריאל גרוב! גבריאל גרוב!

– חוששני, שחברַי דורשים אותך, גבריאל – אמר השד והאריך את לשונו, – ולשון זו משֻנה היתה, – חוששני, שהם רוצים בך.

– אמצא חן בעיניך, אדוני – השיב הקברן במורא ופחד. – לא יתכן, אדוני, הלא אין הם מכירים בי ומסֻפקני, אם ראו אותי האדונים אף פעם אחת.

– מכירים ומכירים הם – השיב השד. – יודעים אנו את האדם הזה בעל הפנים הזועפים והעין הצרה, שהלך הלילה ברחוב ונתן עיניו הרעות בתינוקות וחבק את מעדרו בחבה יתרה. מכירים אנו באדם זה, שהכה את הנער מתוך רשעות וקנאה, על שהנער יכול לשמוח והוא אינו יכול. ידענוהו, ידענוהו, ידע:והו.

כאן פרץ השד בצחוק אדיר ונורא, והֵהד ענה לעֻמתו פי־עשרים, וירם את רגליו ויעמוד בראש המצבה על ראשו, הַינו על חֹד כובעו, ויזדקר בבת־ראש עד לפני רגליו של הקברן ויֵשב לפניו כישיבה זו של חַיָטים.

– לדאבוני אני מֻכרח ללכת, אדוני – אמר הקברן ויפן ללכת.

– לעזוב אותנו! – אמר השד. – גבריאל גרוב רוצה ללכת מאתנו, הַא־הַא־הַא.

בשעה שצחק השד, ראה הקברן והנה בית־התפלה מאיר רגע אחד באור גדול מבעד לחלונותיו, כאלו נתמלא כל הבית אורה. ואחרי האורה נִגנו המִנִים בנעימה קדושה, ומחנות מחנות של שדים, פני כֻלם כפני השד הראשון, נכנסו לבית־הקברות והתחילו מצחקים באבנים ולא עמדו אף לרגע לַפּוּש ובזריזות יתרה דלגו על־גבי הגבוהות שבאבני

המקום. השד הראשון היה המהיר שבכֻּלם ולא היה בין חבריו כמוהו. בעצם פחדו הכיר הקברן, ששאר החברים הסתפקו בדלוג על-גבי אבנים בינוניות, ואולם השד הראשון קפץ מעל לְכוּכִים ושבכות-ברזל בקלות יתרה, כאִלו אין כאן אלא ציוני-דרך.

הוללות השֵדים הגיעה למרום קִצה. המְנים נגנו במהירות יתרה והשדים נִתרו פחז כמים, התלהלהו והתגלגלו, ומֹחו של הקברן היה סחרחר מחפזון התנועה סביבו, ורגליו כשלו תחתיו ברוץ השדים לפניו. והנה מלך השדים מתנפל עליו, מניח ידו על צוארונו ושוקע עמו לתוך האדמה.

„כאשר שבה נפש גבריאל גרוב אליו – בחִפְזון הירידה לא נותרה בו נשמה – ראה את עצמו במין מערה גדולה מלאה שדים מבֹערים ונזעמים. באמצע המערה ישב על הדוכן ידידו מבית-הקברות ועל-ידו עמד גבריאל עצמו ולא יכול להרים ידו ורגלו.

– קַר הלילה – אמר מלך השדים – קַר מאד. יִתן כוס חמין.

„לפקודה זו נעלמו ששה שדים המשרתים את פני המלך – ומתוך חיוכם התמידי חשָבם גבריאל למקֹרבי-מלכות – ותכף-ומיד שבו ובידיהם גביע אש נוזל וישימוהו לפני המלך.

– האח – קרא השד ולחייו וגרונו שקופים היו כשלָגם את האש. – חַמֹתִי! יִתן כוס גם למר גרוב.

„לשוא מען הקברן האֻמלל, שאין דרכו לשתות חמין בלילה. אחד מן השדים אחז בו וחברו יצק לתוך גרונו את המשקה הבוער, וכל הקהל פרץ בצחוק, כשהשתעל וגהק ומחה את הדמעות, שזלגו עיניו לאחרי שֻׁלַּם לגימת-אש זו.

– ועכשו – אמר המלך ותקע חֹד הכובע לתוך עיניו של הקברן וגרם לו בזה יסורים נוראים: – עכשו הראו-נא לסר וזעף זה קצת מן התמונות שבאוצרנו הטוב.

תוך-כדי-דבור עלה הענן, שכִּסה עד כאן את ירכתי המערה, ומרחוק נראה תא קטן ונאה ובו כלים מועטים. עדת ילדים קטנים עמדו מסביב לאח מבֹערת, גררו בשמלת אמם ורקדו מסביב לכסאה. פעם בפעם קמה האֵם וסלקה לצדדין את מסך החלון כמצפה לדבר-מה.

על השלחן עמדה ארוחה פשוטה וסמוך לאח עמדה כְּרסה. קול דופק בדלת נשמע. האֵם פתחה והילדים הקיפוהו ומחאו כף משמחה כשנכנס אביהם. והוא היה מְלחלח ויגע ונער את השלג מבגדיו, והילדים כתרוהו, הסירו ממנו ברֹב־ענין את כובעו, אדרתו, מקלו ובתי־ידיו, ויֵצאו את החדר במרוצה. ואחר־כך, כשישב אל הסעודה לפני האח, טפסו הילדים ועלו על ברכיו, והאם ישבה לצדו, והשמחה היתה במעונם.

„אבל מבלי משים נשתנה המחזה. האולם נהפך לחדר־המטות ובו שכב גוסס הקטן והנאֶה שבילדים. נס החכליל שבלחייו ועיניו כהו. ואפילו הקברן, שמעולם לא ידע רחם, ראה בצער גדול יציאת נשמה זו. אחיו ואחיותיו הקטנים נתכנסו אצל מטתו הקטנה ואחזו בידו הצנומה, הקרה והכבדה, אבל מתוך מַגע זה נרתעו לאחוריהם והסתכלו ביראת־הכבוד בפני הילד, כי ידֹע ידעו, שילד יפה זה, הישֵׁן בשלוה, מת הוא ומביט עליהם כמלאך ממרום ומברך אותם.

„שוב ירד הערפל על־פני המחזה ושוב נשתנה המראה. האב והאם הזקינו וכֹחם עזבם, ומספר בני־ביתם נתמעט עד פחות מחצָים. אבל כל פנים שבעו שמחות ונחת וכל עין הזהירה, כשנתקבצו כֻּלם מסביב לאח וספרו ושמעו ספורי־מעשיות מן הימים הראשונים. לאט לאט ובשַׁלוה הלך האב לעולמו ולא היו ימים מועטים וגם חבֶרתו לדאגות והרפתקאות הלכה אחריו בדרך־כל־הארץ. המועטים. שהאריכו ימים אחריה, השתטחו על קברה והרטיבו בדמעותיהם את העשבים, וכשקטו הלכו לדרכם אבלים ומדֻכאים, אבל בלא תאניה ואניה. כי ידעו, שיבוא יום ויזדמנו ביחד. וכל אחד שב לעסקיו בעולם הזה והיו שמחים בחלקם כמלפנים. כאן ירד הענן על המחזה וכסהו מעיני הקברן.

– מה תגיד לכל אלה? – שאל השד והסב את פניו הרחבים לצד גבריאל גרוב.

גבריאל גמגם מעין: „יפה מאד", וכשנתן השד את עיניו הבוערות בו, בוש ונכלם.

– אדם עלוב אתה! – אמר השד בבוז. כנראה, בקש להוסיף כהנה וכהנה, אלא שהיה לו הדבר לגעל־נפש. הרים אחת מרגליו הקלות מעל לראשו, נפנף בה קצת, כדי לקלוע אל המטרה ובעט בו

בגבריאל גרוב בעיטה גסה. תכף־ומיד התנפלו על גבריאל כל השדים העומדים מסביב ובעטו בו בלי־רחם, הכל כמלכותא דארעא: את אשר יוריד המלך יורידו עבדיו ואת אשר ירומם המלך ירוממו עבדיו.

– הראו לו עוד חזיונות! – פקד מלך השדים.

תוך־כדי־דבור עלה הענן, ויפה־נוף נתגלה לעין רואים, ממש כנוף הנראה עד היום הזה במרחק חצי מיל מעיר־הנזירים העתיקה. השמש זרחה בתכלת רקיע־השמים, המים הבהיקו מקרני־אורה והאילנות נראו יותר ירקים והפרחים יותר רעננים. המים הכו גלים קלים בלחישה נעימה, האילנות רעשו ברוח הקליל, שרשרש בצמרותיהם, העופות רננו בענפים, והקיכלי אמר שירה במרומי־האויר. בקר היה, בקר־קיץ נאה וריחני. כל עלה ועלה, כל עשב ועשב היה מלא רוח־חיים. הנמלה יצאה לפעלה, הצפרת פרכסה והתחממה בקרני־השמש, רבבות רמשים פרשו כנפיהם השקופות ושמחו על חייהם הקצרים והטובים. והאדם הלך לדרכו ונהנה מן המחזה, והכל היה מלא זיו ומפיק נגה.

– אדם עלוב אתה! – אמר מלך השדים ביתר בוז. ושוב הניף את רגלו למעלה, בעט בה בכתפי הקברן, ועבדי המלך עשו כמעשהו במקדם.

„עוד כמה פעמים עלה וירד הענן, וגבריאל גרוב למד מכל דבר בבונה רבה, למרות הבעיטות המרבות, שהכאיבו את כתפיו. רואה היה, איך שבני־אדם, העובדים עבודה קשה ואוכלים לחמם הקלוקל בזעת־אפם, שמחים בחלקם ולבם טוב עליהם, ראה, שהפחותים שבהמון נהנים מזיו פני הטבע ויפיו. ראה בני־אדם האמונים עלי־תולע והם שמחים גם במחסורם ומתעלמים מיסוריהם, שיש בהם כדי לדכא אפילו את הלמודים והרגילים. כי נושאים הם בחבם את יסודי שלותם ונחת־רוחם. ראה נשים, הרכות והענגות שבבריות, מתגברות על צרותיהן, תהפוכות־זמנן ודחקן, וראה, שסבת הדבר במעין האהבה ומסירות־הנפש שבלבן. ולבסוף ראה, שאנשים כערכו, שעינם רעה בשל קורת־רוח אחרים, בספחת הם על־פני כל הארץ הטובה. וכשהשוה את כל הטוב שבעולם ״עמת הרע בא לידי הכרה, שהעולם טוב ומתקן הוא. אבל לא הספיק לברר לעצמו הכרה זו והענן שירד על המחזה האחרון הפיל עליו

תרדמה, השדים נעלמו אחד אחד, וכשנעלם האחרון, ישן גבריאל את שנתו.

„הבֹקר אור וגבריאל גרוב הקיץ ומצא עצמו סרוח על מצבת־אבן בבית־הקברות, ועל־ידו בקבוקו הריק ואדרתו, מעדרו ופנסו. הכל מכֻסה כפור־לילה. האבן, שעליה ישב השד אמש, עמדה לפניו קוממיות, והקבר, שֶׁכָּרה אמש, היה סמוך לו. מתחלה היה מסַפק, אם כל הרפתקאותיו היו ממש. אבל הכאב, שהרגיש בכתפיו כשנסה לקום, הוכיח, שבעיטות השדים לא ברמיון היו. ושוב פקפק בדבר, כשלא מצא בשלג עקבות השדים, שדלגו וקפצו ממצבה למצבה; אבל מיד נזכר, שהרוחות אין דרכן להשאיר עקבות נראים לעין. קם גבריאל גרוב ועמד על רגליו, עד־כמה שיכול היה להתגבר על הכאב בכתפיו, נִער את הכפור מאדרתו, לבש אותה ושם פניו אל העיר.

„אבל נהפך לאיש אחר ולא יכול לשאת את הרעיון לשוב למקום, שילגלגו על הנֹחם שלו ולא יאמינו בתשובתו. שעה קלה היה חוכך בדבר, אחר־כך פנה לדרך אחרת, לבקש את לחמו באשר ימצא.

„הפנס והמעדר והבקבוק נמצאו בו ביום בבית־הקברות. מתחלה פרחו השערות שונות על־דבר גורלו של הקברן, אבל מיד נמנו וגמרו, שנלקח על־ידי השדים. ולא חסרו גם עדים נאמנים, שראוהו רוכב באויר על־גבי סוס שחום סֻמא בעין אחת, אחוריו אחורי ארי וזנבו זנב־דֹב. ברֹב־הימים נקבעה אמונה זו בלבבות. והקברן החדש היה מספר לשואלים, במחיר מעות קטנות, ספור נאה על־דבר נֵס־הרוח שבראש בית־התפלה, שהפילו הסוס ההוא במקרה בטיסתו ונמצא לאחר שנה או שנתים בחצר בית־הקברות.

„אמונה זו נתרופפה לאחרי עשר שנה, כשגבריאל גרוב נתגלה שוב בהסח־הדעת, והוא זקן וידוע־חלי, אבל שמח בחלקו. את אשר קרהו סִפֵּר לכֹמר ולראש־העיר, ובמשך הזמן נעשה הספור למעשה שהיה, וכן הוא עד היום הזה. מאמיני המעשה בסוס, שנואשו מאֱמונם, נעשו קטני־אמָנה, התחכמו הרבה, משכו בכתפיהם, נדו בראשיהם, וגמגמו מעין זה, שגבריאל גרוב שתה יי״ש יותר מדַי והשֵׁנה תקפַתּו על־יד אבן־המצבה. וכל מה שראה לפי דבריו במערת השדים ראה

לדעתם בשוטו בארץ ויחכם. אבל השקפה זו, שמעולם לא היו לה הרבה מצדדים, בטלה לאט לאט. יהיה איך שיהיה, וגבריאל היה ידוע־חלי עד סוף ימיו; ומכאן אתה למד מוסר־השכל: כשאדם סר וזעף ושותה ביחידות בליל התקדש חג, אל־נא יחשוב, שנוח לו על־ידי כך, ואפילו אם המשקה שלו טוב ביותר, יתר על־כן – אפילו אם המשקה חריף כמשקה של גבריאל גרוב במערת השדים".

פרק ל׳

איך שהפיקויקאים מתוַדעים ומתרועעים עם שני צעירים תלמידי־חכמים הגונים, איך שהם משתעשעים על־גבי הקרח ואיך שבִקורם מגיע לידי גמר.

– ומה, סם – אמר מר פיקויק למשרתו הנאמן, כשנכנס הלה לחדרו ממחרת לחג־הלֵדה והביא לו מים חמים, – קֹר וקפאון?

– המים בכִיור כֻּסו במסוה של קרח, אדוני – השיב סם.

– קֹר גדול, סם – העיר מר פיקויק.

– אויר טוב למי שעטיפתו טובה, כמו שאמר הדֹב הלבן לעצמו, כשהחליק על־גבי הקרח – אמר מר וֶלר.

– בעוד רבע שעה אֵרד – אמר מר פיקויק והסיר כִּפַּת־לילה שלו.

– טוב מאד, אדוני – הֵשיב סם. – שם מלמטה שני מכַּרסמים.

– מה אתה סח? – שאל מר פיקויק והזדקף במטתו.

– שני מכַרסמים – השיב סם.

– מה זאת „מכרסמים”? – שאל מר פיקויק ולא ידע בבֵרור, אם בעל־חי או מין מאכל הוא.

– אין אדוני יודע מה זאת מכַרסמים? – אמר מר וְלר. – ואני חשבתי שכל איש יודע, שמכַרסמים אלו הם הרופאים.

– ובכן, רופאים – חִיֵך מר פיקויק.

– אמנם כן, אדוני – השיב סם. – אלא שהללו מלמטה אינם רופאים מֻבהקים, אלא מתלמדים הם.

– זאת אומרת, תלמידי חכמת־הרפואה הם? – שאל מר פיקוִיק.

מר וֶלר נענע בראשו להסכמה.

– שמח אני מאד – אמר מר פיקויק והשליך את כפתו על השמיכה. –

אלה הם בחורים כהלכה, דעתם מיֻשבת עליהם מתוך הסתכלות ועיון וטעמם נתעדן מתוך קריאה ולמוד. שמח אני באלה.

– מעשנים הם סיגַרות על־יד האש שבחדר־הבִשול – אמר סם.

– האח! – העיר מר פיקויק וחִכך ידיו – מלאים הם רגש טוב ורוח־חיים כאשר אהבתי.

– ואחד מהם, – הוסיף סם ולא השגיח כלל בהפסקה שהפסיקו אדוניו, – אחד מהם פשט רגליו על השֻלחן ושותה יין־שרף שאינו מזוג, והשני, בעל־המשקפים, חבית של צִדפית עומדת לו בין ברכיו והוא פותחן כבכח־הקיטור, ולאחר שאכל את תוכן, מיד זורק הוא את קלִפָתן לבחור ההדרוקן, היושב נרדם בקרן־זוית של התנור.

– מעשי־גאוניות, סם – אמר מר פיקויק. – יכול אתה ללכת.

סם הלך לו, ולאחר רבע שעה ירד מר פיקויק לאכול פת־שחרית.

– הנהו סוף־סוף – אמר מר וָרדל הזקן. – פיקויק, זהו אחיה של הבגרת אֶלֶן, מר בנימין אֶלן. אנו קוראים לו בֶּן, וכך תוכל גם אתה לקרא לו לכשתרצה. ואדון זה ידיד־נפשו הוא, מר –

– מר בּוֹב סוֹיֶר – הפסיקוֹ מר בנימין אֶלן, ושני החברים צחקו כאחד.

מר פיקויק החוה קִדה כלפי בּוֹב סוֹיֶר ובוב סויר החוה קִדה כלפי מר פיקויק. בּוֹב וידיד־נפשו נטפלו שוב לאכילתם בכַוָנה יתרה ומר פיקויק יכול היה לתהות על קנקנם.

מר בנימין אֶלן היה צעיר מגֻשם, חזק ושמן, בעל שערות שחורות, גזוזות למִשעי ופנים ארֻכים וחִורים. מזֻין היה במשקפים ומעֻטף בעניבה לבָנה. מתחת למעילו השחור, בעל שורה אחת של כפתורים, שהיה מרֻכס עד הסנטר, נראה מספר־הרגלים הרגיל מגֻון המלח והפלפלין ובסופן נעלים שאינן נקיות ביותר. ואף־על־פי ששרוולי המעיל קצרים היו לא נראו שום סִמני חָלוק. ואף כי פניו ארֻכים היו למדי ואפשר היה לקַצרם על־ידי צוארון של חלוק, לא נראה מֶעֲדִי כזה אף משהו. בכלל, נראית היתה כמין חלודה על כל חיצוניותו ויחד עם זה נדפו הימנו ריחות הניחוח של אי־קֻבּה.

מר בּוֹב סוֹיֶר היה מלֻבש מין בגד כחֹל וגס, שלא הכריעו בו חכמים, אם בגד עליון או תחתון הוא, והצטַיֵן בהִדור הרשלני

ובהתגדרות המצוים אצל הצעירים, המעשנים ביום בחוצות, צועקים בחוצות ההם בלילה, קוראים למְלַצְרים בשמותיהם הפרטיים ועושים עוד מעשים טובים כאלו. לבוש היה מכנסי־פסים ואפֻדה גסה ורחבה בעלת שתי שורות של כפתורים. יוצא היה במקל עבה בעל גֻלה גדולה. נעלי־יד לא היה מחבב, וכֻלו דומה היה לרובינזון קרוזו נרפה.

אלה היו תלמידי־החכמים, שמר פיקויק התודע להם בסעודת־שחרית בבֹקר חג־הלדה.

— בֹקר מצֻין, רבותי — אמר מר פיקויק.

מר בוב סויר נענע בראשו להסכמה ובקש מאת מר בנימין אֶלן להושיט לו את החרדל.

— באתם היום ממרחקים? — שאל מר פיקויק.

— מן „הארי הכחֹל" שבמוּגֶלטון — השיב מר אֶלן בקצור.

— היה לכם להיות עמנו אמש — אמר מר פיקויק.

— כן, היה לנו, אבל היי"ש היה טוב כל־כך, עד שלא יכולנו להניחו בחפזה. האם לא כן, בֹּן?

— בודאי — השיב מר בנימין אֶלן, — וגם הסיגרות היו טובות מאד וכתלי־החזיר אף הם — האם לא כן, בוב?

— אמנם כן — אמר בוב. והנאהבים והנעימים התנפלו ביתר שאת וביתר עז על פת־השחרית, כאלו עורר בהם זכרון האכילה ההיא תאבון חדש'

— גְזור, בוב — זרז מר אלן את חברו.

— כן אעשה כאשר דברת — השיב בוב סויר. והאמת נתנה להֵאמר, שקיֵם את דברו.

— אין לך דבר העומד בפני הנתוח, שכן הוא מרבה תאבון — אמר מר בוב סויר ויפן כה וכה.

מר פיקויק נזדעזע.

— אגב, בוב — אמר אֶלן — כלית כבר את הרגל שלך?

— בקרוב — השיב סויר והניח על קערתו חצי תרנגלת — רגל של תינוק היא ובכל זאת שריריה מרֻבים.

— כן? — שאל מר אלן כלאחר־יד.

— מאד — השיב מר סויר בפה מלא.

– ואני הזמנתי זרוע – אמר מר אֶלן, – נמנים אנו על גופה שלמה והרשימה כמעט מלאה, ולא חסר לנו אלא בחור הרוצה בגֻלגלת. שמא רצונך בכך?

– לא, אין ידי משגת מותרות כאלו.

– שטות! – אמר אֶלן.

– באמת אמרתי – השיב בוב סוֶיר – אמשוך ואקח, אבל גֻלגלת שלמה אין ידי משגת.

– הס, הס, רבותי, בבקשה מכם – אמר מר פיקויק, – קול הגבירות אנכי שומע.

ותוך־כדי־דבור באו הגבירות, בלוית האדונים סנודגרַס, וינקל וטופמן, מטיול־הבֹקר.

– בֶּן! – קראה אֲרַבֶּלה לאחיה וניכּר היה, שהשתוממותה מרֻבּה משמחתה.

– באתי לקחת אותך מחר הביתה – השיב בנימין.

מר וינקל הסב פניו שהחוירו.

– וכי אין את רואה את בוב סויר? – שאל מר בנימין אֶלן בקצת נזיפה. אֲרַבֶּלה הרגישה במציאותו של בוב סוֶיר והושיטה לו את ידה בענות־חן. רגש־משטמה פלח לב וינקל. כשלחץ בוב סוֶיר את היד, שנשתלחה לו לחיצה יתרה.

– בֶּן יקירי – אמרה אֲרַבֶּלה והסתמקה – כבר נתודעת למר וינקל?

– עֲדַין לא נתודעתי, אבל אשמח מאד להתודע, אֲרַבֶּלה – השיב אחיה בקרירות. ומר אֶלן החוה קִדה כלפי מר וינקל בפנים זעומות, ובאותה שעה הסתכלו מר וינקל ומר בוב סוֶיר זה בזה מתוך זויות עיניהם בחשד.

ביאתם של שני האורחים החדשים וההשפעה הרעה, שהשפיעו על מר וינקל והגברת בעלת הנעלים הנאות, היתה בודאי מקלקלת שורת השמחה במעון, אלמלא בדיחות־דעתם של מר פיקויק ושל בעל־הבית, שעשו כל מה שיכלו לטובת הכלל. מר וינקל מצא לאט לאט חן בעיני מר בנימין אֶלן, ולא עוד אלא שנכנס בשיחה נאה עם מר בוב סוֶיר, והלה נתלהב על־ידי היי"ש, פת־השחרית והשיחה, והתחיל

להתלוצץ וספר בהנאה יתרה מעשה באדם אחד, שהיתה לו שְׂאֵת בראשו ונתתכה, והראה את המעשה בחוש על־ידי סכין וככר־לחם לשמחת כל המסבים. אחר־כך הלכו כֻּלם לבית־התפלה, ושם נפלה תרדמה על מר בנימין אֶלן, ומר בוב סוֹיֶר הרחיק מעצמו הרהורי עולם הזה על־ידי שעסק בחקיקת שמו באותיות גדולות במקום מושבו.

– ובכן – אמר ורדל, אחרי לגימה הגונה בתוספת שכר וייך־דֻבדבניות, – שמא נבלה שעה אחת על־גבי הקרח? עוד היום גדול!

– כפתור ופרח! – אמר מר בנימין אֶלן, ומר בוב סוֹיֶר החרה החזיק אחריו.

– בודאי שולט אתה במחלָקַיִם, וינקל? – אמר ורדל.

– בן־דַאי ובן־דַאי – השיב מר וינקל, – אלא שזה זמן רב שלא עסקתי בזה.

– החליקה־נא, מר וינקל – בקשה אַרַבלה, – מאד מאד רוצה אני לראות זאת.

– כל־כך נחמד הדבר – אמרה צעירה אחרת.

צעירה שלישית אמרה, שהדבר מלא־חן, וגברת רביעית חותה דעתה, שהדבר דומה לברבור השט על־פני המים.

– בחפץ־לב אעשה זאת, – אמר מר וינקל והסתמק, – אלא שאין לי מחלָקַיִם.

טענה זו בטלה מיד. לטרונדל היה זוג, והבחור השמן הודיע שמלמטה יש עוד כחצי־תריסר. וַיִחַד מר וינקל בפה ולבו בל עמו.

ורדל הזקן הורה את הדרך לשמח־קרח רחב־ידים, והבחור השמן ומר וֶלר פִּנו את השלג, שירד במשך הלילה. מר בוב סוֹיֶר הִדק את מחלָקיו בזריזות יתרה, שהפליאה את מר וינקל מאד, ותאר על־גבי הקרח עגולים ברגלו השמאלית וחקק צורת המספר 8 ועוד כמה צורות נאות ומשנות בנשימה אחת, לשמחתם הרבה של מר פיקויק, מר טופמן והגבירות. ביחוד גדלה ההתפעלות כשיצאו ורדל הזקן ובנימין אֶלן ובוב סוֹיֶר במחולת־המחנים.

בינתים קפאו פניו וידיו של מר וינקל. וכך נקב נֶקב בסוליותיו, נעל את מחלָקיו שלא כדרכם וסִבֵּך את הרצועות עד לאין־מרפא,

בסיועו של מר סנודגרס, שהיה בקי במחלָקים פחות מבן־הדוֹ. לבסוף ובסיועו של מר וֶלר חבש את המחלקים העלובים וקם על רגליו.

– ובכן, – זרז אותו סם, – יקום אדוני ויֵראה את כחו.

– עמוד, סם, עמוד – אמר מר וינקל ברעדה ותפס בזרועו של סם כטובע. – חלקלקות כאן!

– דרכו של קרח שהוא חלקלק – השיב מר וֶלר – זקוף ועמוד, אדוני.

הערה זו האחרונה נתכַּוְנה כלפי תנועתו של מר וינקל באותו רגע, שפשט רגליו לאויר כלוליָן זה ונראה היה שהוא מבקש לנפול אחורנית וראשו אל הקרח.

– הרי – הרי אלו מחלָקַים לא־יצלחו, האם לא כן, סם? – שאל מר וינקל, והוא מתנודד כשכור.

– חוששני, שהאדון לא יצלח למחלָקַים – השיב סם.

– וינקל – קרא מר פיקויק, שלא ידע את כל אשר נעשה. – בואה, הגבירות מצפות בכליון־עינים.

– כן, כן – השיב מר וינקל בחיוך מר, – הנני בא.

– הגיעה השעה ללכת – אמר סם והשתדל להִפרד ממנו, – קום ולֵך.

– עמוד רגע, סם – נשם מר וינקל בכבדות ואחז בכל כחו במר וֶלר, – נזכר אני, שיש לי בביתי שני מעילים, שאין לי צורך בהם, סם. הרי הם שלך, סם.

– תשואות־חן, אדוני – השיב מר וֶלר.

– אין לך לגעת בכובעך, סם, – מהר והוסיף מר וינקל, – ואין לך להסיר ממני את ידך. חפצתי לתת לך היום חמשה שילינגים מתנה לחג. אחרי הצהרים אתנם לך.

– אדוני טוב כמלאך־אלהים – השיב מר ולר.

– החזיקה־נא בי בתחלה, סם, בבקשה ממך, – אמר מר וינקל, – כך נאה וכך יאה. עוד מעט ואכָּנס בְּעָבִי הקורה, סם. אל־נא בחפזון, סם, אל־נא בחפזון.

מר וינקל גחן עד שנתפקקו כל החֻליות שבשדרתו ובעזרת מר

ולר התחיל שט לא כברבור כלל, והנה מר פיקויק בתמימותו קורא מן העֵבר השני:

– סם!

– אדוני? –

– בוא הֵנה, אני צריך לך.

– הניחה ממני, אדוני, – אמר סם, – הלא שומע אתה, שאדוני קורא לי.

מר וֶלר התגבר ושחרר עצמו מאחיזתו של הפיקויקאי המפרפר ובשעת־מעשה העניק לו דחיפה עצומה. בטיסה, שלא התאימה לא לזריזותו ולא לרגילותו, קלע העלוב ממש למרכז החוג וממש בו־ברגע כשבוב סוֹיֶר תאר עִגול מהֻדר ביותר. מר וינקל התנגף בו בתֹקף רב ושניהם נפלו לארץ בקול רעש גדול. מר פיקויק מהר אל מקום המאורע. בוב סוֹיֶר קם ועמד על רגליו, ואלו מר וינקל שפקח היה, לא נסה כלל לקום ומחַלָקיו על רגליו, אלא ישב על הקרח והשתדל לחַיֵך. ופניו מביעים מורא ופחד.

– נפגעת? – שאל מר בנימין אֶלן בדאגה יתרה.

– לא הרבה – אמר מר וינקל וחכך את גבו.

– הנני להַקיז לך דם – אמר מר בנימין בחבה יתרה.

– לא, תודה רבה – מהר ואמר מר וינקל.

– באמת אמרתי, מוטב לך שאקיז לך דם – אמר אֶלן.

– תודה רבה – השיב מר וינקל, – אבל אין זאת לפי רוחי.

– ומה דעתך אתה, מר פיקויק? – שאל בוב סוֹיֶר.

מר פיקויק היה מְרגז מאד, רמז לוֶלר ואמר לו בקול מצַוה: – חַלֵץ מחלָקיו מעליו!

– לא! הרי זה עתה התחלתי – טען מר וינקל.

– חלֵץ מחלָקיו מעליו – חזר ואמר מר פיקויק במפגיע.

אי־אפשר היה שלא לצַית הפעם. מר וינקל שתק ולא מִחָה, וסם חלץ את מחלָקיו מעליו.

– הקימהו – אמר מר פיקויק, ומר וינקל קם בסיועו של סם.

מר פיקויק פסע לאחוריו פסיעות אחדות, כדי להתרחק מן הנִצבים

רָמַז לידידו, שיגש אליו, נעץ בו עיניו ואמר לו חֶרש, אבל באר היטב ובכל תֹקף בזה הלשון:

– מתעתע אתה, אדוני.

– מה אני? – קפץ ושאל מר וינקל.

– מֹתעתע אתה, יכול אני לפרש את דברי לכשתרצה: רמאי אתה.

אחרי הדברים האלה הפך מר פיקויק את פניו והלך אצל חבריו.

בה בשעה שמר פיקויק נתן דרור לרגשותיו באֹפן מצֻין כזה, ערכו להם מר וֶלר והבחור השמֵן בשֻתפית נתיב חלקלק ואִמְנו בו את רגליהם עד להפליא. ביחוד הצטַין מר וֶלר במִשחק, המכֻנה בשם „דפיקה בדלת הסנדלר", והוא, שהמחליק טס על רגל אחת ודופק מזמן לזמן רגל ברגל. הנתיב היה ארֹך, ומר פיקויק, שהיה קפוא מפני עמידתו, התקנא בתנועה זו.

– כנראה, תנועה זו על־גבי הקרח יפה לחִמום! – אמר מר פיקויק למר ורדל. והלה כל עוד נפשו בו, כי כל הזמן טרח לשַכֵּל את רגליו ולרשום על־גבי הקרח צורות מצורות שונות.

– כן דברת – השיב ורדל. – מחליק אתה?

– מחליק הייתי בילדותי בצדי דרכים – השיב מר פיקויק.

– נַסה־נא כעת – אמר ורדל.

– בבקשה, בבקשה, מר פיקויק – קראו כל הגבירות.

– מאֻשר הייתי, לו יכולתי לגרום לכם קורת־רוח – השיב מר פיקויק, – אבל לא נסיתי באלה זה שלשים שנה.

– דברים בטלים! – אמר ורדל וזרק את מחלָקיו הצִדה במהירות הבזק, כדרכו בכל דבר.

– לכה ונלכה!

והזקן טס במורד הנתיב במהירות יתרה, קרובה למהירות של וֶלר ולא נופלת ממהירותו של הבחור השמֵן.

מר פיקויק נמלך שעה קלה, פשט את בתי־ידיו ושם אותם בכובעו, פסע־פסיעות דקות אחדות ועמד, וחוזר חלילה, שוב פסע פסיעה דקה – ויחלֵק לאטו וקוממיות במדרון הנתיב. כשרגליו מפֻשקות כרֹחב יַרד ורֶבע, לקול מחיאת־כפים של כל הנצבים.

– נגיד פרזלא כד רתח – אמר סם. ויסע מר ורדל שנית, ואחריו מר פיקויק, ואחריו סם, ואחריו מר וינקל, ואחריו מר בוב סויֶר, ואחריו הבחור השמן, ואחריו מר סנודגרַס, וכֻלם רודפים זה אחר זה עד־הרמה, כְּאִלּוּ כל חייהם תלוּיִים בזה.

אכן מה נהדר היה מר פיקויק בְּמשחק זה! כדאי היה לראות רֹב פחדו כשהרגיש את רודפו יָגֵד עקֵבו; כשאפס כֹּחו במרוצתו הפך פניו לאטו ושם עיניו במקום שיצא משם; וכשהגיע לסוף הנתיב חִיֵּךְ מטוב־לב, חזר לאחוריו ורדף אחרי רודפו בזריזות, ואנפילאותיו טופפות בשלג ועיניו מזהירות מבעד למשקפיו בסבר פנים יפות. וכשנפל לארץ (דרכו היתה לנפול בכל מחזור שלישי על הסדר) תאוה לעינים היה לראותו מלקט את כובעו, בתי־ידיו ומטפחתו, ופניו פני־להבים והוא תופס את מקומו המיֻעד לו בהתפעלות שאין למעלה הימנה.

המשחק הגיע למרום תקפו, ההחלקה היתה במהירות הבזק, הצחוק היה רם ונשא, – והנה קול רעם ורעש נשמע בעֹז. הכל מהרו אל ירכתי השטח, הנשים צוחו, ומר טופמן קרא לעזרה. גוש גדול של קרח נעלם והמים בעבעו במקומו, וכובעו ובתי־ידיו ומטפחתו של מר פיקויק צפו על־פני המים, ולא היה שיור ממר פיקויק אלא דברים אלו בלבד.

פלצות אחזה את כל הקהל. הגברים חָורו והנשים התעלפו, מר סנודגרַס ומר וינקל החזיקו איש ביד רעהו ולטשו עיניהם על המקום, שבָּלע את מנהיגם חי. ובאותה שעה התרוצץ מר טופמן הנה והנה, ובכדי להמציא עזרה תכף־ומיד, וכמו כן בכדי להראות לכל אחד ואחד בשֶׁרד נאמן את המאורע, צעק בכל כֹּחו: „שרפה!“

מר ורדל הזקן וסם וֶלֶר נגשו אל הפרצה בזהירות, ובנימין אֶלֶן נועץ במר בוב סויֶר, שמא ראוי להקיז דם לכל הקהל, והיתה זאת להם לאִמון־יד במלאכתם: ופתאם צפו ועלו מתחת המים פרצוף וראש וכתפַּים, – ונתגלו קלסתר־פניו ומשקפיו של מר פיקויק.

– חזק ואמץ אך רגע, רגע כמימרא! – צוח מר סנודגרַס.

– עשֵׂה־נא למעני! – השביע אותו מר וינקל מקרב ולב עמֹק. ואמנם השבעה זו למותר היתה, שהרי אפילו אם היה מר פיקויק

מְסֻרב להחזיק מעמד למען אחרים, ודאי לא היה נמנע מלעשות זאת למען עצמו.

– גושש אתה בקרקעית, ידידי? – שאל ורדל.

– בודאי – השיב מר פיקויק, נִעֵר את המים מראשו ומפניו ושאף רוח בכבדות. נפלתי על־גבי ולא יכולתי לכתחלה לקום על רגלי.

טיט־הַיָוֵן שעל אדרתו של מר פיקויק בחֶלקה המבצבץ מתוך המים העיד על אמִתות דבריו. וכשפָג פחדם של הנאספים, אחרי שנזכר הבחור השמן שאין המים עמֻקים מחמש רגלים בשום מקום, הפליאו אֹמֶץ גבורותיהם להוציא את הנטבע. בזריקת־מים וברעם ורעש ובהרפתקאות הַרבה הוציאוהו סוף־סוף למזל־טוב מן המֵצר, ושוב עמד מר פיקויק על היבשה.

– הה, סכנת־מות נשקפת לו מן הקֹר – אמרה אֶמִיליה,

– זקן נחמד! – אמרה אֲרַבֶּלה. – הרשני־נא, מר פיקויק, לכרוך עטיפה זו סביבך.

– כן, מן המֻבחר הוא לעשות כך, – אמר ורדל – ולאחרי שנתעטפת, שא את רגליך ורוץ הביתה ושכַב במטה, אל תתמהמה אף רגע.

בו ברגע הושמו לפניו תריסר עטיפות. מהן נבחרו שלש או ארבע מן העבות ביותר. מר פיקויק נתעטף בהן ושם לדרך פעמיו בלוית מר וֶלר. היה זה מחזה מֻיחד במינו: זקן מהלך בגלוי ראש, כֻלו נוטף מים וזרועותיו קשורות לו מצדדיו והוא ממהר לרוץ אֹרח, כאלו היה עליו לעשות דרך של ששה מילין לשעה.

אבל מר פיקויק לא השגיח במראית־עין לעת כזאת, אלא נמשך ורץ אחרי סם וֶלר בכל כחותיו, עד שהגיע לשער חֲוַת־מֶנוּר. מר טופמן בא לשם לפני חמשה רגעים והפחיד את הזקנה עד כדי דפיקת־הלב, כי שב ונֵעור בה הרעיון, שנפלה דלֵקה בארובת־העשן, – רעיון זה, שהצטַיֵר במֹחה בצבעים מבהיקים כל פעם, שהרגישה בקִרבתה התרגשות כל־שהיא.

מר פיקויק לא התמהמה אף רגע ועלה על מטתו. סם וֶלר הבעיר אש על האח והביא את ארֻחת־הצהרים. אחר־כך הביאו יין־הרקח והיטיבו את לבם לכבוד הנֵס. ורדל הזקן לא הִרשה למר פיקויק

לקום, וכך ישב מר פיקויק ראש בתוך מטתו. הזמינו עוד כד־יין ואחריו עוד כד. וכשהקיץ מר פיקויק ממחרת, לא היה בו אפילו זֵכר להצטננות. ומכאן ראיה, כמו שהעיר בצדק מר בוב סוֹיֶר, שבמקרים כאלה אין דבר שיִשוה ליין־הרקח. ואם תמצא פעמים, שיין זה לא הועיל, בידוע, שהחולה טעה ולא שתה כל־צרכו.

החבורה השמֵחה נתפרדה ממחרת היום. יפה הפרֵדה בילדותנו, אבל קשה היא בימי הבגרות, מעשים בכל יום, שהמיתה ודרכי־החיים ותהפוכותיהם מפרידים בין הדבקים ומפזרים אותם לארבע כנפות הארץ, והבחורים והבתולות אינם חוזרים עולמית. אין כוָנתנו לאמר, שכך היה מעשה בענינֵנו, אלא רוצים אנו להודיע לקורא, שבני־החבורה שלנו נתפזרו למקומותיהם. מר פיקויק וחבריו תפסו שוב את מקומותיהם על־גבי עגלת־הדֹאר של מוגֶלטון, וארַבֶּלה אֶלן שבה למקום ששבה — בלחישה אגלה לכם, שמר וינקל ידע מקום זה היכן הוא — בלוית בנימין אחיה וידיד־נפשו מר בוב סוֹיֶר.

קֹדם הפרֵדה משכו הנאהבים והנעימים את מר פיקויק הצִדה כממתיקי־סוד. מר בוב סוֹיֶר שׂם את אצבעו בין שתים מצלעותיו של מר פיקויק, להראות בעת ובעונה אחת את לֵצנותו ובקיאותו בחלקי גוף האדם, ושאל:

— ידידי הזקן, היכן מקום מושבך?

מר פיקויק הגיד לו.

— רצוני שתבוא לבקרני — אמר בוב סוֹיֶר.

— בכל נפשי ובכל מאֹדי — השיב מר פיקויק.

— הנה מקום מושבי — אמר מר בוב סוֹיֶר והוציא מַפה מכיסו, — רחוב לֶנט, בנגב, סמוך לבית־החולים של גַי, לטוב לפנַי, כבואך דרך בית־התפלה של ג׳יאורג׳ הקדוש פנֵה לימין, לצד הרחוב הגבוה.

— מצֹא אמצא — אמר מר פיקויק.

— בוא־נא ביום החמישי בשבת לאחרי שבועַים והביאה את חבריך עמך — אמר מר בוב סוֹיֶר.

— בו־בערב יתכנסו אצלי חברַי ללמודי־הרפואה.

מר פיקויק הביע קורת־רוחו לבוא בחברת תלמידי־חכמים, העוסקים

בחכמת־הרפואה; ואחרי שמר בוב סויֶר הבטיחו, שהדברים יהיו שמחים
גם בנימין ידידו יהיה בין הנאספים, תקעו כף זה לזה :הלכו לדרכם.

מרגישים אנו, שכאן יקיפונו בשאלות, אם לחש לה מר וינקל
לארבֶלה אֶלן בשעת שיחה קצרה זו ומה לחש לה. וכמו כן -- אם סח
מר סנודגרַס עם אמיליה ורדל ומה סח לה. על זה אנו משיבים:
לגבירות אָמרו מה שאמרו, אבל למר פיקויק ולמר טופמן לא סחו כלום
במשך עשרים ושמונה מילין, וכל הזמן היו נאנחים, נִזְרו מִשֵּׁכר ומיין־
שָׂרָף והיו סרים וזועפים. אם הקוראות הנבונות תוכלנה להוציא מכאן
מסקנות מספיקות, בבקשה מהן לעשות זאת.

פרק לא

העוסק במדת־משפט וביודעי דת־ודין.

במערות ובמבואות האפלים שבבית־דין הגדול שבלונדון מצוים חדרים כֵּהים וצואים, ובהם נכנסים ויוצאים תדיר, לפני הצהרים בשעה שאין ישיבות בית־דין ואחרי הצהרים בשעת ישיבות בית־דין, לבלרי עורכי־הדין. ותכריכי־נְיָרות תחת זרועותיהם או בכיסי־בגדיהם. יש כמה מדרגות בלבלרי עורכי־הדין, ראשון שבהם – הלומד על־מנת לעשות, ששִׁלם שכר־למוד ועתיד להיות עורך־דין. לבלר כזה יש לו אשראי אצל החַיָּט, מְזמן הוא לחברה, מכיר הוא בעיר שתי משפחות במבחר הרחובות, ובשעת בין־הזמנים מבקר הוא את אביו, שיש לו סוסים הרבה, והרי הוא המיֻחס שבלבלרים. שני לו – הלבלר המקבל שכר, – בין שעובד מבפנים בין שעובד מבחוץ, הכל לפי המדַבר – המוציא רֹב שכרו של שלשים שילינג לשבוע לתענוגות ולהלבשה, הולך לכל־הפחות שלש פעמים בשבוע לתיאטרון זָל, ואחר־כך מבזבז הוא בכסף־תועפות לשתִיַת משרת־תפוחים, וכֻלו אינו אלא קַריקַטורה של המורה שלפני חצי־שנה. שלישי לו – הכתבן המעתיק, הבא בשנים ומטֻפל בבנים, הלבוש בגדים שחוקים ושותה לשָׁכרה, ואחריו – פִּרחי־לבלרות, שזה עכשו עָטו מעילים והם בזים לתינוקות של בית־רבן, מתכנסים בערבים על כוס־שכר ונקניקים ואומרים בלבם: „חיים" לֶהָנות נִתנו. ואִלו באנו למנות כל מיני הלבלרים, אין אנו מספיקים, אבל כֻּלם כאחד נראים בשעות הקבועות במקומות הנזכרים, כשהם נחפזים הנה והנה.

המקומות הללו מְקצים הם לדת־ודין. מכאן הזמנות יוצאות, כאן פסקי־דין נחתמים, קובלנות נרשמות וכמה מיני מכונות אחרות

מתנועעות, שהמציאו אותן בחכמה רבה, כדי לענות את נתיניו של המלך יר״ה ולהנות את האמרכלים של בית־דין. החדרים הם על־פי רב נמוכים ומעֻפָּשים, ומגלות־קלף לאין־מספר מֻנחות כאן למשמרת, שריחן נודף במסתרים זה מאה שנה, ועדַין הם מוסיפים להפיץ ריח־ניחות, המעֹרב ביום בריח רקב יבש ובלילה – בכל מיני אֵדים של המעילים המתיבשים, הסוככים הדולפים ונרות־החֵלב הגרועים.

בערב אחד, בחצי השעה השמינית, בעבור עשרה או ארבעה־עשר יום אחרי שמר פיקויק וחבריו שבו ללונדון, נכנס בחפזון לאחת הלשכות הללו אדם אחד לבוש אדרת שחומה בעלת כפתורי נחשת־קלל, שערותיו הארֻכּות סדורות למשעי מסביב לשולי כובעו השָׁחוק, ומכנסיו המלֻכלכים והגסים דבוקים כל־כך לרגליו ממעל לנעליו, עד שברכיו חָשבו לחרוג ממסגרותן בכל רגע ורגע. הנכנס הוציא מכיסו רצועת־קלף אֲרֻכּה וצרה, והלבלר טבע עליה חותם שחור ומטֻשטש. אחר־כך הוציא הנכנס עוד ארבע פסות־נְיָר, גָדלן כגֹדל רצועת־הקלף והן מכילות העתקה נדפסת מן הקלף ומקום חלק בשביל חתימת־שם. אחרי שנחתמו כֻּלן שָׂם את כל התעודות לתוך כיסו והלך לו בחפזון.

בעל האדרת השחומה ותעודות־הסתר אינו אלא מודענו מר דזֶ'קסון, בא־כח בית דודסון ופוג, רחוב פְרימֶן, קורְנְהִיל. תחת לשוב אל הלשכה שבא משם, שם את פעמיו ישר לרחוב־השמש, נכנס לבית־המשתה של ג'יורג'־וולטשֶר ושאל, אם יש כאן אדון אחד ומר פיקויק שמו.

– קְרָא למשרתו של מר פיקויק, תָּם, – אמרה המלצָרה.

– אל־נא תטריח עצמך – אמר מר דז'קסון. – בא אנכי לרגל עסקים. אם תַּראה לי את חדרו של מר פיקויק, אֶעלה בעצמי לשם.

– מה שֵׁם אדוני? – שאל המלצר.

– דזֶ'קסון – השיב הלבלר.

המלצר עלה בגרם־המעלות, כדי להודיע דבר בואו של מר דזֶ'קסון, אבל הלה פטר אותו מטרחה זו על־ידי שהלך אחריו ונכנס החדרה קֹדם שהוציא המלצר הברה מפיו.

מר פיקויק הזמין לאותו יום את שלשת מרֵעיו לאכול אתו לחם. כֻּלם ישבו מסביב לאָח ושתו את יינם והנה הופיע דז'קסון:

— מה שלומך, אדוני? — אמר מר דז'קסון והחוה קִדה כלפי מר פיקויק.

מר פיקויק החזיר לו שלום והסתכל בו בתמיה, כי לא הכירו.

— בא אנכי בשם דודסון ופוג — אמר מר דז'קסון כמפָרש.

למַשמע השם הזה נתרגז מר פיקויק ואמר: — כלך־לך אל עורך־הדין שלי, אדוני, מר פֶּרקר הוא. מלצר, הוציאה־נא את האיש הזה מעלי.

— סלח־נא לי, מר פיקויק — אמר דז'קסון והניח את כובעו מידו בנחת והוציא מכיסו מגלת־הקלף. — אבל אדוני יודע, שבעניינים כאלה מסירה על־ידי שליח — בענייני חק ומשפט יש להִזהר ביותר.

כאן נתן עיניו במגלת־הקלף. סמך את ידיו על השֻלחן ואמר מתוך חיוך מושך את הלב: — אל־נא נרבה שיחה על־אודות דבר קטן זה. מי מן האדונים המסֻבים כאן שמו סנודגרַס?

על שאלה זו השיב מר סנודגרַס בתנועת־גוף כל־כך מוהשת, שהספיקה כל־צרכה.

— אף אני חשבתי כך — אמר מר דז'קסון בחבה יתרה. — יש לי כאן ענין אחד להטריח בו קצת את אדוני.

— אותי! — קרא מר סנודגרַס.

— אין זאת אלא הזמנה לבית־דין בעסקי בַּרדֶל ופיקויק בשם התובעת, — השיב דז'קסון והגריד אחת מפסות־הניָר והוציא שילינג מכיס־אפֻדתו. — יום־המשפט הוא בארבעה־עשר לחֹדש פֶּברואר. בקשנו, שיקבעו לנו בית־דין של מֻמחים, אבל אין לנו לפי־שעה אלא עשר חתימות, הרי שלך לפניך, מר סנודגרַס.

דז'קסון הראה לו למר סנודגרס את הקלף והניח לתוך ידו את הניָר ואת השילינג.

ומופמן מחריש משתאה למראה עיניו. פתאם פנה אליו דז'קסון:

— חושבני, שאיני טועה, אם אֹמַר, ששֵם אדוני טופמן?

מר טופמן נסתכל בעיניו של מר פיקויק הפתוחות לרוָחה, וכשלא ראה בהן שום זֵרוז להתכחש לשמו, אמר:

— כן, אדוני, טופמן שמי.

— והאדון השני בודאי מר וינקל הוא? — שאל דז׳קסון.

מר וינקל גמגם תשובה של הסכמה, ושני האדונים קבלו תֵּכֶף־ומיד מאת מר דז׳קסון הזריז פסת־נְיָר ושילינג לאיש.

— חוששני, שאהיה בעיניכם כטרחן, — אמר דז׳קסון, — אבל זקוק אני עוד לאדם אחד, גם שמו של שמואל וֶלֶר כאן, מר פיקויק.

— שלח את משרתי הֵנה — אמר מר פיקויק למלצר. הלה הלך־לו בתמיה, ומר פיקויק הזמין את מר דז׳קסון לשֶׁבת.

אחרי שתיקה קשה פתח הנקי הנאשם ואמר:

— רואה אנכי, אדוני, — ומִדֵּי דברו בערה כאש חמתו, — שאדוניך מתפּוּנים לחַייבני על־פי עדותם של ידידַי?

מר דז׳קסון הניח את אצבעו פעמים אחדות משמאל לחטמו, לאות, שאין דרכו לגלות סודות מן החדר והשיב כלאחר־יד:

— לא ידעתי.

— לשֵׁם מה כל אלו ההזמנות, אם לא לכך נתכונו? — המשיך מר פיקויק.

— יפה דרשת, מר פיקויק, — השיב דז׳קסון והניע בראשו, — אבל ללא־הועיל. יכול אתה לשאול ולנסות: אבל לא תציל מפי דבר.

שוב חִיֵּךְ מר דז׳קסון כלפי המסבִּים. הניח אגֻדל ידו השמאלית על עֹקֶץ חָטמו ועשה בידו הימנית כאדם הטוחן קהוה — העויה חביבה על הקהל מקדמת־דנא.

— לא, לא, מר פיקויק — אמר דז׳קסון לבסוף — על אנשי פֶּרֶק לחקור ולדרוש, מה ראינו על ככה להזמין את העדים. אם לא יעלה בידם, עליהם להמתין עד יום־הדין.

מר פיקויק נתן עיניו בזעם באורחו זה, שהיה לו למֹרת־רוח, ובודאי היה מתיך על ראש דודסון ופוג קללות נמרצות, אלמלא נכנס סם ברגע זה.

— שמואל וֶלר? — שאל מר דז׳קסון.

— אחת הגדולות שבאמתיות, שהוציא אדוני מפיו זה ימים רבים, — השיב סם בנחת.

— הנה הזמנת־בית־דין בשבילך, מר וֶלר, — אמר דז׳קסון, — והנה השילינג מאת דודסון ופוג.

– כמה חביבים דודסון ופוג אלה, ששולחים דורון לאיש כמוני, שאינם מכירים אותי הרבה, – אמר סם, – והוא לי לכבוד ולתפארת. ואף הם כבוד ינחלו, שכן גומלים הם מעשים טובים בכל מקום שהם מוצאים אותם. אכן, הלב מרגיש ומתרגש.

ומדי דברו חכך בשרוול בגדו בריסי עינו הימנית, כדרך שעושים המשַחקים על הבמה בשעת מחזה נוגע עד הלב מחיי־משפחה.

נראה היה, שמר דז'קסון נבוך קצת על־ידי התנהגותו של סם. אבל מכיון שמסר את ההזמנות ושוב לא היה לו מה להגיד, עשה כאלו הוא חובש את נעל־היד שלו, שהיה נושא אותה תדיר בידו לנוי, והלך לדרכו, לתת דין־וחשבון בלשכתו.

בלילה ההוא נדדה שנת מר פיקויק. על־ידי המשפט עם מרת בַּרדל נֵעורו בו זכרונות לא־נעימים. ממחרת השכים ואכל פת־שחרית והלך בלוית סם לכִכַּר עורכי־הדין.

– סם! – אמר מר פיקויק, כשהגיעו לקצה הרחוב מִשְׁפְּסִיד ויפן כה וכה.

– אדוני? – שאל סם ונגש אל אדוניו.

– איזוהי הדרך?

– לרחוב ניוּגֶט.

מר פיקויק לא פנה מיד לצד ההוא, אלא נסתכל כחולם בחמשה דקים בפניו של סם ונאנח מעֹמק־לבו.

– מה לך, אדוני? – שאל סם.

– משפט זה, סם – אמר מר פיקויק, – נקבע ליום הארבעה־עשר לחֹדש הבא.

– הזדמנות משֻׁנה, אדוני – השיב סם.

– מה הזדמנות יש כאן? – שאל מר פיקויק.

– יום וַלֶנְטִין, אדוני, שבו העופות מוצאים בני־זוגם, – השיב סם, – וראוי הוא יום זה, שידונו בו על הבטחת־נשואין שלא נתקַימה.

חיוכו של מר וֶלר לא עורר שום בדיחות אצל אדוניו. מר פיקויק פנה והלך דומם.

כבה הלכו לדרכם: מר פיקויק בראש, שקוע במחשבות עמֻקות,

וסם אחריו בפנים, מביעים קורת־רוח יתרה ושויון־נפש לכל אדם ולכל דבר. אבל סם, שהיה בהול תמיד להודיע לאדוניו כל ידיעה שיש לו, מהר פתאם ללכת עד שהשיג את מר פיקויק, הראה לו באצבע על בית שעברו לפניו ואמר:

– בכאן בשר־חזיר מן המֻבחר, אדוני.

– כן, נראה הדבר – השיב מר פיקויק.

– תַּעשִׂית־נקניקים מהֻללה – אמר סם.

-- באמת? – שאל מר פיקויק.

– באמת – חזר אחריו סם שלא ברצון; – פי המדבר אליך. וכאן, לא עליכם, נעלם בעל־הבית העשיר לפני ארבע שנים ועקבותיו לא נודעו.

– רצונך לאמר, שנרצח, כדי למכור גופתו ללומדי־רפואה? – שאל מר פיקויק ויפן כה וכה.

– לא, לא כך היה מעשה, – השיב מר וֶלר, והלואי שהיה כך. גדולה מזו תשמע, בעל חנות־הבשר היה, אדוני, והמציא מכונת־קיטור מחֻכמה לעשִׂית נקניקין, והיה בכֹחה לטחון אבן־מרצפה עד דָק ולעשותה נקניק, כאלו אין זה אלא תינוק רך. מובן, שהיה מתגאה מאד במעשה־ידיו להתפאר, והיה עומד במרתף ומסתכל בעבודת המכונה ונהנה הנאה משֻנה, עד שרבצה עליו מרה שחורה מרֹב הנאה. יכול היה להיות המאֻשר באדם, ארוני, כי חוץ מן המכונה היו לו עוד שני ילדי־חמד, אבל קפץ עליו רָגזה של אשתו הארורה. לא היתה זזה ממנו אף רגע ותוקעת לו באזניו, עד שלא יכול להתאפק עוד. „שמעיני־נא, יקירתי". אמר לה פעם אחת: „אם תמשיכי שמחה־של־מצוה זו, חי נפשי, שאקום ואלך לאמריקה וחסל". „נרפה אתה", השיבה אמריה לו: „וישמחו בני־אמריקה במקחם זה שיזכו בו". אחר־כך השפיעה עליו רֹב קללותיה במשך חצי־שעה, נכנסה לקיטון שמאחורי החנות והתחילה צוַחַת, שעתיד בעלה לקָרב מיתתה; וכך היתה מרעישה עולמות במשך שלש שעות, כדרך הנשים שמתעלפות ומכות בידיהן ורוקעות ברגליהן. ויהי ממחרת היום והבעל איננו. לא נטל בסף מכיסו, לא לבש אפילו את אדרתו, וברור הדבר אפוא, שלא הלך לאמריקה. עבר יום ולא בא, עבר שבוע ולא בא. האשה הדפיסה

מורעות, שאם ישוב הבעל – ונסלח לו הכל (מה רב חסדה, והוא לא חטא כלל). נבדקו כל התעלות, ובמשך שני חדשים כל חלל שנמצא הובא לחנות־הבשר, כדבר המובן מאליו. אבל את בעל־החנות לא מצאו בין החללים. והסכם, שבודאי הלך למקום שהלך, והאשה הוסיפה לכלכל את העסק. פעם אחת, במוצאי־שבת, נכנס זקן גוץ אחד אל החנות בכעס גדול ואמר: „האַתְּ היא בעלת החנות, גברתי?" „אני היא" – משיבה. „ובכן גברתי – אמר הזקן – דעי לך, שבאתי לספר לך, שאני וביתי כמעט שנחנקנו על לא־דבר. ולא עוד, גברתי, אלא שמרשה אני לעצמי לעוץ לך עצה טובה: מכיון שבין־כך ובין־כך אין את משתמשת בשביל הנקניקין בבשר מן המֻבחר, הרי תוכלי למצֹא בשר־שור באותו הזול, שעולים לך הכפתורים". „כפתורים, אדוני! – היא אומרת. „כפתורים, גברתי" – אומר הזקן ומראה לה תכריך של נְיָר ובו המון כפתורים. והוא מוסיף: „כפתורי־מכנסים תבלין מעַלים הם לנקניקין, גברתי". „הכפתורים של בעלי הם" אומרת האלמנה ומתעלפת. „מה" – צוַח הזקן ופניו מלבינים. „הדבר ברור – אומרת האלמנה – רוח של שגעון עברה עליו ועשה עצמו לגל של נקניקין". וכך הוה, – הוסיף מר וֶלר ונסתכל בפניו הנפחדים של מר פיקויק במנוחה, – ואולי נפל לתוך המכונה בשגגה. ואיך שיהיה, אותו זקן, שהיה מחבב נקניקין כל ימיו, ברח מן החנות ולא יסף לבוא עד היום הזה.

עד שהם מספרים במעשה נורא זה הגיעו עד לבית מר פֶּרקר. לוטן עמד בפתח שחציו פתוח ושוחח עם אדם אחד, שבגדיו גסים ומראהו עלוב, בעל נעלי־ייד ורגל מחֻסרות־אצבעות. בפניו הצומקים והזעומים היו נִכָּרים עקבות מחסור ויסורים עד ליאוש. מרגיש היה בדַלותו, כי כשנתקרב מר פיקויק סר הצִדה, לסתר המדרגה.

– רע מאד – אמר הזר ונאנח.

– בודאי – אמר לוטן, חקק את שמו על המזוזה בצפֹרן־העט ומחקו בנוצת־העט – רצונך שאמסור לו דבר־מה?

– למתי דעתו לחזור? – שאל הזר.

– אינו ידוע כלל – השיב לוטן, וכשהוריד הזר את עיניו קרץ למר פיקויק.

– שמא כדאי הדבר, שאמתין לו? – שאל הזר והסתכל לתוך הלשכה בגעגועים.

– לא, מֻבטחני, שאינו כדאי – השיב הלבלר ונצב באמצע הפתח, – בשבוע זה ודאי לא ישוב, ומֻספקני, אם ישוב בשבוע הבא. כי בצאת פרקר את העיר לעולם אינו נחפז לשוב.

– יצא את העיר – אמר מר פיקויק – מה רע, חביבי!

– אל־נא תלך, מר פיקויק, – אמר לוטן, – יש לי מכתב אליך.

הזר פסח על שתי הסעִפים, ושוב הוריד את עיניו לארץ. והלבלר קרץ למר פיקויק בערמומית כמרַמז, שנכון להם דבר מבדח את הדעת, אבל בשום אֹפן לא יכול מר פיקויק להבין מהו.

– הִכָּנס־נא, מר פיקויק – אמר לוטן. – ואתה, מר וֶתִּי, רצונך שאמסור דבר־מה או אולי תבוא עוד הפעם?

– תבקשהו, שיואיל להניח בשבילי תשובה על־דבר הנעשה בעניני, – אמר האיש, – ולמען־השם, אל־נא תחמיץ את הדבר, מר לוטן.

– לא, לא אשכח – השיב הלבלר. – הכנס־נא, מר פיקויק, שלום, מר וֶתִּי, נאה היום לטיול, לא כן?

כשראה, שהזר מתמהמה, רמז לסם וֶלר, שיִכָּנס אחרי אדוניו, ואת הדלת סגר בפני הזר.

– פושט־רגל טרחן כזה לא היה מיום ברוא אלהים ארץ ושמים – אמר לוטן והשליך את העט אל השֻׁלחן ופניו כפני אדם, שממררים את חייו. – משפטו נמשך רק זה כארבע שנים והוא מטריח עלינו פַּעֲמַיִם בשבוע. בואה־נא, מר פיקויק. פרקר בבית ויקבל את פניך, יודע אני. קר מאד – הוסיף ברֹגז – לעמוד בפתח ולאבד זמן עם קבצן שכזה!

לאחרי שהוסיף מתוך התרגשות אש על המדורה, הלך לחדרו המֻיחד של אדוניו והודיע, שמר פיקויק בא.

– אדוני היקר – אמר מר פרקר הקטן וקפץ ממושבו. – השלום? ומה חדש בענינך? שוב דבר־מה מידידינו שברחוב פרימן? שנתך נודדת בלילות, יודע אני. כן, בחורים אלו זריזים הם, זריזים מאד.

כשגמר את דבריו לקח מלא־הקֹמץ טַבַּק להריח, לכבוד זריזותם של האדונים דודסון ופוג.

– רמאים גדולים הם – אמר מר פיקויק.

– דבר זה תלוי בטעם, – השיב מר פֶּרקר, – ואל־נא נתפלפל בפֵרוש־המלות. כמובן אין לדרוש ממך, שתראה את הענינים כראות אותם עין־מֻמחה. אנחנו עשינו כל מה שנצרך היה לעשות. הזמנתי את המוּעָן סנֶבּין.

– ובן־חיל הוא? – שאל מר פיקויק.

– בן־חיל! – השיב פֶּרקר, – רבונו של עולם, סנֶבּין הוא הטוען הגדול מאֶחיו. עסוק הוא פי־שלשה על כל חבריו וידו בכל משפט ומשפט. אל־נא תגיד לאחרים, אבל אנחנו המֻמחים יודעים, שבית־הדין בידי הטוען סנֶבּין כחֹמר ביד היוצר.

מדי דברו לקח הגוץ שוב מלא־הקֹמץ טַבַּק וקרץ עין למר פיקויק.

– שלשת ידידי הֻזמנו – אמר מר פיקויק.

– כמובן – השיב פֶּרקר. – עדים חשובים. ראו אותך במצב שאומר: דרשֵׁני.

– אבל בכוָנה תחלה נתעלפה – אמר מר פיקויק. – מעַצמה נפלה על צוארי.

– נראים דברי־אמת, אדוני היקר, – השיב פרקר. – קרוב לאמת ולדרך־הטבע ואין לך דבר טבעי יותר. אבל היכן הראיה הנִצחת?

– אף את משרתי הזמינו – אמר מר פיקויק והניח את השאלה בלי תשובה, כי נבוך משאלה זו.

– סם? – אמר פרקר.

– כן – ענה מר פיקויק.

– כמובן, אדוני היקר, כמובן. ידעתי, שכך יהיה. יכֹלתי לאמר לך את זאת לפני חֹדש. יודע אתה, אדוני היקר, אם רצונך לקחת את הטפול בענינך לידי עצמך, אחרי שמסרת אותו לידי עורך־דין, הרי אתה מתחַיֵב בנפשך.

לדברים האלה התנשא הגוץ בהכרת ערך־עצמו והסיר קצת טַבַּק מִמלָל־חלוקו.

– ומה כוָנתם להוכיח על־ידיו? – שאל מר פיקויק אחרי שתיקה של שנים־שלשה רגעים.

– חושֵׁבני, ששלחת אותו אל התובעת להציע לה פשרה – השיב פרקר. – אבל אין בכך כלום. מסֻפקני, אם יש דַיָן בעולם, שיציל מִפיו דבר.

– גם דעתי כך היא – אמר מר פיקויק ותִיֵך, למרות עָצבו ורָגזו, לרעיון, איך שסם יגיד עדותו. – ומה נעשה אנחנו?

– אין לנו אלא דרך אחת, אדוני היקר, – השיב פֶּרקר, – לבלבל את העדים בשאלותינו, לבטוח בדברנותו של סֶנבּין, לאחוז עיני השופטים ולהשליך יהבֵנו על המֻשבעים.

– ואם פסק־הדין לא יהיה לטובתי? – אמר מר פיקויק.

מר פרקר תִיֵך, נטל מלֹא־הקֹמֶץ טבק להריח, הוסיף אש על המדורה, משך בכתפיו ושתק שתיקה שיש בה ממש.

– חושב אתה, שאהיה מֻכרח לשלם קנס? – שאל מר פיקויק, שקבל את התשובה הטלגרפית בכֹבד־ראש.

פֶּרקר נִער את עצי־המערכה שלא לצֹרך ואמר: – חוששני.

– ובכן הרשני־נא להודיעך החלטתי הגמורה, שלא לשלם קנס בשום אֹפן – אמר מר פיקויק בהטעמה יתרה. – לא, פרקר. אף ליטרה אחת, אף אגורה אחת לא תמצא דרכה לכיסיהם של דודסון ופוג. נמלכתי בדעתי וגמרתי כך ולא אזוז מהחלטתי.

ולקַיֵם תֹקף החלטתו הכה מר פיקויק בעֹז על השֻלחן שלפניו.

– טוב מאד, אדוני היקר, טוב מאד – אמר פֶּרקר. – מי כמוך יודע זאת.

– כמובן – השיב מר פיקויק בחפזה. – היכן דר הטוען סנֶבּין?

– בבית לִינְקולְן, בככר הישן – השיב פֶּרקר.

– רצוני להתראות אתו – אמר מר פיקויק.

– להתראות עם הטוען סנֶבּין, אדוני היקר – אמר פֶּרקר בתמיה רבה. – לא יתכן, אדוני היקר; להתראות עם הטוען סנֶבּין. ה' עמך, אדוני היקר, עוד לא נשמע כדבר הזה, אלא אם־כן השָֹכר נשתלם עוֹבֵר לראיון והראיון נקבע מלכתחלה. לא יתכן, אדוני היקר, לא יתכן.

אבל מר פיקויק גמר אֹמר, שהדבר יתכן, ולא עוד אלא שיעלה ויבוא. ולא עברו רגעים מועטים אחרי ששמע מפֹרש, שהדבר לא יתכן, והוא הובל על־ידי בא־כחו לפרוזדור לשכתו של הטוען הגדול סנֶבּין בכבודו ובעצמו.

באולם רחב־ידים, מחֻסר־שטיחים, עמד סמוך לאח שֻׁלחן־כתיבה גדול, שכִּסוּיו אבד זה כבר את גַוָנו הירֹק הקדום ולאט־לאט, מאָבק ומזֹקן, הפך אָמֹץ, חוץ מן המקומות שצבעם הקדום נִטשטש על־ידי כתמי־דיו. על השלחן היו מֻנחים כמה חבילות קטנות של נְיָר, קשורות בחוטים אדֻמים. ומאחרי השלחן ישב לבלר בא־בימים, שחיצוניותו החלקלקה ושרשרת־הזהב הכבדה שלו העידו כמאה עדים על העֲבֹדה הרבה של הטוען סנֶבִּין.

– הבחֶדרו הטוען, מר מֶלֶרְד? – שאל פֶּרקר והחזיק לפני הלבלר את קופסת־הטבק שלו בכל הדרת־הכבוד.

– כן, בחדרו הוא – השיב הלה – אבל טרוד הוא מאד. הביטה וראה: מכל העניינים האלה לא נִתְּנָה תשובה אף על אחד מהם, וכֻלם כבר נשתלמו.

הלבלר חִיֵּך ושאף טבק בהנאה, שהיה בה גם טעם הטבק וטעם שכר־טרחה שדרכו לקבל.

– אך זוהי עֲבֹדה! - אמר פרקר.

– כן – אמר הלבלר והוציא את קופסתו והציע אותה בחִבּה יתרה – והעִקר הוא, שאין כל נברא יכול לקרֹא את הכתב של הטוען ומֻכרחים הם השואלים, לאחרי שקבלו חַוַת־דעתו, להמתין עד שאעתיקה להם, חַא־חַא־חַא!

– וטוב ומועיל הדבר לאותו האיש, חוץ מן הטוען, והרי הוא מוציא מן הקהל מה שמוציא – אמר פֶּרקר וצחק בקול רם. אף הלבלר צחק שוב אבל לא בקול רם אלא חֶרש, כצוחק בקרבו, ולא נראה הדבר בעיני מר פיקויק: כשאדם זב דם בקרבו, סַכנה לו בלבד, אבל כשהוא צוחק בקרבו, סכנה לאחרים.

– עדַין לא רשמת לי את ההוצאות הקטנות שאני חַיָב לך? –שאל פֶּרקר.

– לא, עדַין לא רשמתי.

– בבקשה לרשום לי, – אמר פֶּרקר, – וכשאקבל אשלח לך תֵּכף הַמְחָאה. אבל נראה שעסוק אתה ביותר במנין ה„מזֻמנים״ ואין שעתך פנויה לחובות, חַא־חַא־חַא!

חדוד זה, כנראה, נָעם לחִכּו של הלבלר ושוב צחק בקרב,.

– אבל, מר מֶלֶרְד, ידידי היקר, – אמר פֶּרקר פתאם בכבד־ראש ומשך את הסגָן הגדול של הטוען הגדול בכנף־בגדו לקרן־זוית. – עליך להשפיע על הטוען, שיקבל אותי ואת בעל־הדין העומד כאן.

– לֵך־לך, – אמר הלבלר – יפה דרשת! לשוחח עם הטוען! הרי זה שגעון ממש!

ולמרות השגעון של ההצעה, הואיל הלבלר לשמוע אותה עוד פעם במנוחה מפי מר פיקויק. ואחרי משא־ומתן קצר בלחש ירד למסדרון קטן ואָפל ונעלם בתוך קדש־הקדשים של בית־הדין, ותכף־ומיד שב על בהונות רגליו והודיע למר פרקר ולמר פיקויק, שהטוען הסכים לקבלם ביוצאים מן הכלל.

הטוען מר סנֶבּין היה אדם כחוש בעל פנים חִורים, בן ארבעים וחמש שנה לערך. עיניו היו לטושות ובוערות כדרך בני־אדם, שעסקו כמה שנים בלמודיות קשות ומיַגעות. וגם בלי משקפיו, שהיו תלוים על צוארו על־גבי רצועה שחורה ורחבה, אפשר היה להכיר שקצַר־ראות הוא. שערותיו היו מועטות וקצרות, קצת מפני שלא הספיקה לו שעתו לסלסל בהם וקצת מפני הפאה הנכרית של עורכי־הדינים, שנשא אותה במשך עשרים וחמש שנה. סמני אבקת־שער על צוארונו, וכמו כן עניבתו הלבָנה, שלא כֻּבסה כראוי ולא היתה מְקֻשרת כהלכה, העידו עליו, שעדַין לא היה לו פנאי לתקן את חיצוניותו משעה שיצא מישיבת בית־דין, אבל הרשלנות שבשאר מלבושיו עוררה את ההשערה, שאלו גם היה לו פנאי, לא היתה חיצוניותו משתנה הרבה. ספרי חֹק ומשפט, גַלי נְיָרות ומכתבים פתוחים היו פזורים על־גבי השֻׁלחן בלי שום סדר ומשטר, כלי־הבית היו ישָׁנים ונפסדים, דלתות ארון־הספרים העלו חלודה בציריהן, אבק פורח עלה מן השטיח כאֵד מארץ על כל פסיעה ופסיעה, הקלעים היו כתֻמים מזֹקן ומלכלוך, וכל מה שנמצא בחדר הֶראה בחוש, שמר סנֶבּין טרוד בעסקיו ביותר, עד שאינו יכול לטפל בחיצוניות.

הטוען היה כותב בשעה שנכנסו המבקרים. כשהֻצג לפניו מר פיקויק על־ידי בא־כחו, הֶחוה קִדה לפניו בלאחר־יד. אחר־כך בקש

שיַשבו. מבל את עמו בבית־הדיו בכוָנה יתרה והמתין, שיפתחו בדברים.

— מר פיקויק הוא הנתבע במשפט בַרדל ופיקויק, אדוני המוען סנֶבִין — אמר פֶרקר.

— וכי משתתף אני בענין זה? — שאל המוען:

— כן, אדוני — השיב פֶרקר.

המוען נענע בראשו והמתין לַמה שיבוא.

— מר פיקויק בִקש לדַבר עמך, אדוני מר סנֶבִין — אמר פֶרקר — ולהבטיחך, קֹדם שתעסוק במשפטו, שמעולם לא נתן פתחון־פה לתביעה הנדונה, ולא היה הולך כלל לבית־דין, אלמלא היה לבו סמוך בטוח, שיש לו הצדקה לדחות את התביעה. חושבני, שמסרתי את השקפתך כתקונה? — אמר פרקר בפנותו אל מר פיקויק.

— כדבריך כן הוא — השיב הלה.

המוען מר סנֶבִין לקח את משקפיו, שם אותם על עיניו והסתכל קצת במר פיקויק ברב־ענין. אחר־כך פנה למר פֶרקר ואמר מתוך חיוך קל:

— דינו של מר פיקויק חמור ביותר?

עורך־הדין משך בכתפיו.

— רוצים אתם להזמין עדים?

— לא.

החיוך שבפני המוען נעשה יותר מסֻים, את רגלו התחיל לנענע במהירות יתרה, את גופו סעד אל גב הכֻרסה והשתעל במפקפק.

רמזים קלים אלו דַים היו למר פיקויק לעמוד מתוכם על יחס המוען למשפטו; הדק אל חטמו את משקפיו, שֶמבַעדם ראה והרגיש ברמזים אלו, ואמר בכל עֹז, למרות קריצותיו והעויותיו של מר פֶרקר:

— רצוני לדבר עמך בענין כזה יֵרָאה בודאי כמשֻה בעיניך אתה, המטפל בכמה וכמה ענינים כאלה.

המוען נסה להסתכל במדורה בכֹבד־ראש. אבל לא יכול לכבוש את חיוכו.

— בעלי־אֻמנותך, אדוני — המשיך מר פיקויק — נוהגים לראות את היצר־הרע שבאדם — כל מיני קטטה ורשעות ומשטמה גלוים לנגד

עיניכם. יודע אתה מפי הנסיון בבית־דין של מְשבעים (כבודם במקומם מֻנח), כמה גדול כח ההפעלה ונוטה אתה לחשוד באחרים, שהם משתמשים לרַמאות ולטובת־עצמם באותן התחבולות, שאתה משתמש בהן ביֹשר ובכוָנה רצויה להועיל לבעלי־הדין שמִלאו את ידיך, ואתה יודע ערכן וטיבן מרֹב השמוש בהן. מכאן נתפשטה ברבים ההשקפה ההמונית, שאתם חשדנים וקפדנים וזהירים ביותר. ואף על־פי שברור לי, שהודעה זו לעת כזאת עלולה להזיק לי, באתי בכל־זאת להסביר לך מה שאמר ידידי מר פרקר, שנקי אני מהבטחת־השקר, שמאשימים אותי בה. ידעתי להעריך חשיבותו של הסעד מצדך, אבל אם אינך מאמין, שדברַי אמונת־אֹמן, נוח לי לְוַתֵּר על הסיוע מצד כשרונותיך מאשר לֵהנות מהם.

עוד מר פיקויק מדבר (והאמת נִתנה לְהֵאָמר, שדבריו היו הפעם יבשים ביותר) והטוען כבר הלך אחרי מחשבותיו ונתעמק בהן כמה רגעים גם אחרי שגמר מר פיקויק. פתאם אחז בעֵטו, נזכר במעמד בעלי־הדין, נשא את עיניו מן הניָר ואמר בגֹדל־לבב:

— מי הוא היושב לימיני בענין זה?

— מר פוּנקִי, אדוני הטוען — השיב מר פֶּרקר.

— פונקי־פונקי — אמר הטוען — מעולם לא שמעתי שם כזה. בודאי צעיר לימים הוא.

— כן, צעיר הוא מאד — השיב פֶּרקר — זה זמן מועט שהוא יושב למשפט. חכה־נא ואזכור. כן, עוד לא עברו עליו שמונה שנים בתפקידו זה.

— כך חשבתי גם אני — אמר הטוען ברחמים רבים, כאדם המדבר על־אודות תינוק הצריך לאמו. — מר מֶלֶרד, שלח־נא לקרֹא למר — מר —

— פונקי — הזכיר מר פרקר.

— מר פונקי, ואמר־נא לו, שאשמח מאד, אם יבוא לכאן לרגע.

מר מֶלֶרד נעלם למלאות דבַר השליחות, והטוען סנֶבין שקע שוב במחשבותיו, עד שבא מר פונקי.

אף־על־פי שהיה לגבי דת־ודין כתינוק שנולד, הנה כשהוא לעצמו היה מר פונקי אדם מגֻדל. התנהגותו היתה פחדנית ובַישנית,

ונראה היה שאין טבעו בכך, אלא שנבוך היה, מתוך שמְבטח היה בלבו, שמְרדף הוא מחסרון־כיס, מחֹסר דבוק־חברים או סתם מרשעותם של בני־אדם. כשנכנס נשא עיניו אל הטוען במורא ופחד והֶחוה קִדה עמֻקה כלפי פרקר.

– עֲדַיִן לא נתכבדתי לראותך, מר פונקי – אמר הטוען סנֶבּין בעניוות של גדולים.

מר פונקי החוה קִדה לפניו. הוא כבר נתכבד לראות את הטוען ולקנא בו קנאת־עניים זה שמֹנה שנים ורבע שנה.

– שמעתי, שאתה יושב עמי בישיבת בית־דין בענין זה? – שאל הטוען.

אִלו היה מר פונקי עשיר, היה שולח לקרֹא למזכירו. אלו היה פִקח, היה מניח את אצבעו על מצחו ומשתדל להעלות על זכרונו, אם ענין זה נמצא בתוך המון עסקיו או לא. אבל מכיון שלא היה לא עשיר ולא פקח (על־כל־פנים במובן זה), התאדם והחוה קִדה.

– קראת את הכתבים, מר פונקי? – שאל הטוען.

כאן היה לו למר פונקי להעיר, שכבר שכח כל אותו ענין. אבל מכיון שקרא את הכתבים, שהֻצעו לפניו במשפט זה, ולא חשב על שום דבר אחר, בהקיץ ובחלום, במשך שני החדשים שעברו מיום שנמנה לסגן הטוען מר סנֶבּין, נתאדם שוב ביתר־שאת ושוב החוה קִדה.

– זהו מר פיקויק – אמר הטוען ורמז בעטו לצד שהלה עמד שם.

מר פונקי החוה קִדה כלפי מר פיקויק בנמוס הראוי לבעל־דין הראשון העומד לפניו, ושוב הרכין ראשו כלפי אדוניו.

– שמא תלך עם מר פיקויק – אמר הטוען – ותשמע מה בפיו. ואנחנו, כמובן, עוד נמָלך בדבר.

אחרי רמיזה זו, שכבר הפריעוהו די והותר, נטל הטוען סנֶבּין, שנשתקע יותר ויותר במחשבותיו, את משקפיו לעיניו, החוה קִדה על כל סביביו והתעמק שוב במשפט שלפניו: מעשה באדם אחד, שמת לפני מאה שנה, שגָדר שביל אחד, המוליך ממקום שאין איש יוצא משם למקום שאין איש בא לשם.

מר פונקי לא הסכים בשום אֹפן לעבור בפתחים קֹדם שעברו מר

פיקויק ועורך־הדין שלו, וכך עבר זמן רב עד שהגיעו למחוז־חפצם. וכשהגיעו לשם עלו וירדו ונועצו הרבה עד שבאו לידי מסקנה, שקשה לדעת, איך יהיה פסק־הדין, שבכלל אין אדם יכול לחשוב מראש, איך יֵצא משפט, שזכות יתרה היא, שהקדימו את הצד שכנגד אצל מר סנֶבִּין, וכיוצא בזה פקפוקים ותנחומים, כנהוג בענינים כאלה.

אחרי הדברים האלה עורר מר פיקויק את מר וֶלר משנתו המתוקה, שארכה כשעה, נפרדו מלוטן והלכו לדרכם.

פרק לב

פרשת מסבת־בחורים בבית בּוֹב סוֹיֶר, בנגב־העיר, לכל פרטיה ודקדוקיה.

ברחוב־לֶנט שבנגב־העיר שורה שַׁלות־השקט, עד שהנפש נופלת לתוך מרה שחורה. כאן מצוים תדיר כמה בתים להשכיר. רחוב צדדי הוא, ואף קדרותו נעימה. בית ברחוב זה ודאי אינו מקום־מושב ממדרגה ראשונה, ובכל־זאת רבו הקופצים עליו. כשרוצה אדם להִבָּדל מן העולם, להתרחק בפנימיותו מנסיונות־החיים, להתיחד במקום שלא יהא לבו מושכו להסתכל בעד החלון – יֵלך לרחוב זה.

בנוֵה שאנן זה דרו שנים־שלשה כובסים, כורכי־ספרים אחדים, פקיד אחד או שנים מבית־הסֹהר לפושטי־רגל, כמה רַקָחות וטבָּחות, קצת חיָטים וכדומה. רֹב התושבים עסקו בהשכרת חדרים לדירה או הקדישו עצמם למלאכת־הגהוץ המבריאה. ראשי הסמנים של חיי־הרחוב השאננים הם תריסים ירֻקים, פתקאות של דירות העומדות להשכיר, לוחות של נחֹשת־קלל בדלתות ובתי־יד ממתכת זו לפעמונים. וראשי הטפוסים של עולם החי הם המלצר בבית־משתה־השֵׁכר, הבחור המוכר לַחמניות והאיש המוכר תפוחי־אדמה צלוים. יושבי־המקום נודדים הם ודרכם להֵעָלם סמוך לסופי תקופות־השנה ועל־פי־רֹב בלילות. הכנסות המלך יר״ה נִגבות בעמק־שלוה זה רק לעתים רחוקות, שכר־הדירה מֻטל בספק, והספקת־המים נפסקת לעתים קרובות.

באותו ערב, שהֻזמן לו מר פיקויק, ישבו מר בוב סויֶר ומר בן אֶלן משני צדי האח בחדר הפונה אל הרחוב בדיוטה הראשונה. ההכנות לקבל פני האורחים כבר נגמרו. הסוככים שבפרוזדור נִגבבו בקרן־זוית על־יד פתח החדר השני, הכובע והסודר של שפחת בעלת־

הבית הוסרו מן המסעָדה של המדרגות. לא נשארו אלא שני זוגות של סנדלי־עץ על המחצלת של הדלת החיצונה, ונר של המטבח, בעל פתילה ארֻכּה, דלק באור בהיר בפִנת החלון שעל־גבי המדרגות. מר בוב סוֹיֶר בעצמו קנה את המשקאות החריפים בבית־היין שברחוב הגבוה ולִוה הביתה את נושאי־המשקאות, כדי שלא תארע תקלה ולא יביאו לבית אחר. היין המבֻשל עמד מן המוכן בחדר־המטות בכלי אדם. שֻלחן קטן, מכֻסה מַפּה ירֹקה, שָאול היה משָכֵן אחד והֻקצה למשחק־הקלפים. והכוסות, לרַבות את השאולות מבית־המרזח, עמדו כֻלן על־גבי מַדף מחוץ לדלת הכניסה.

למרות השלֵמות היתרה שבהכנות הללו שכנה עננה על פניו של מר בּוֹב סוֹיֶר, ואף רשמי־פניו של בן אֶלן עצובים היו, כשהסתכל בכוָנה אל הגחלים ואמר אחרי שתיקה ארֻכּה:

– מה רע, שדוקא לעת כזאת עלה על לבה לבוא לידי כעס. לפחות יכולה היתה להמתין עד מחר.

– אין זאת אלא רֹע־לב – השיב מר בוב סויֶר ברֹגז. – אמרתי, שאם אני יכול להזמין אורחים, יכולני גם־כן לשלם את חשבונה הארור.

– חשבון זה של כמה זמן הוא? – שאל מר בֶן אֶלן.

– רק של רבע שנה ועוד חֹדש – השיב מר בוב סויֶר.

בן אלן השתעל כמתיאש והביט בעינים בוחנות אל שני המוטות של התנור.

– צרה גדולה תהיה, אם יעלה על דעתה לצאת בתביעתה לפני כל הקהל – אמר בן אלן לבסוף.

– נורא – אמר בוב סויֶר – נורא!

בדלת החדר נשמעה דפיקה קלה. מר בוב סויֶר נסתכל בחבֵרו הבטה שיש בה ממש ואמר: „יבוא“: בחורה מלֻכלכת ומרֻשלת, לבושה פֻזמקאות שחורים של צמר־גפן ומראֶהָ כמראה בתו של מנקה־ביבִים, תקעה ראשה לתוך הפתח ואמרה:

– בבקשה, מר סויֶר, הגברת רֶדל רוצה לדבר עמך.

לא הספיק מר בוב סויֶר להשיב תשובה כל־שהיא, עד שהבחורה נעלמה פתאם בצוָחה גדולה, כאלו הכה אותה מי־שהוא מאחוריה

מכה רבה. ומאורע זה לא הֻברר כל־צרכו, כי שוב נשמעה דפיקה בדלת, והפעם דפיקה נמרצה, כמו שאומר: „הנני ואבואה״.

מר בוב סויֶר נתן עיניו בחברו במורא וביאוש וקרא בקול: „יבוא״.

אבל נתינת־רשות זו לא היתה מן הצֹרך, כי עד שהוציא מר בוב סויֶר את המלה מפיו, פרצה לתוך החדר אשה גוצה וסוערה, כל עצמותיה מרחפות מכעס ופניה חֻורים מרֹב התמרמרות.

— מר סויֶר, — אמרה האשה הכעסנית והשתדלה לדבר במנוחה יתרה. — אם תואיל לסלק לי חשבון קטן זה, אכיר לך הרבה טובה, כי אף עלי לשלם היום שכר־דירה, בעל־הבית ממתין מלמטה.

כאן חִככה האשה את ידיה ולטשה את עיניה מעל לראשו של מר בוב סויֶר אל הכֹתל שמאחריו.

— מֵצר אני מאד, שאני גורם לך צער, הגברת רֶדל — אמר בוב סויֶר בנמוס — אבל —

— אין כאן צער — השיבה האשה בצחוק צורם את האֹזן. — עד היום לא הייתי זקוקה לכסף, ומכיון שעלי לתתו היום לבעל־הבית, אחת היא לי, אם הכסף אצלך או אצלי. הבטחת לתת לי היום אחרי הצהרים, מר סויֶר, וכל אדון ואדון שדר פה היה עומד בדבורו, וכך ראוי למי שקורא לעצמו אדון.

מרת רֶדל נענעה בראשה, נשכה בשפתיה, חִככה בידיה והסתכלה בכֹתל כמקדם. נראה היה בחוש, כמו שהעיר בוב סויֶר אחר־כך בסגנון מליצת בני־קדם, כי „עלה עשן באפה״.

— צר לי מאד, מרת רֶדל — אמר בוב סויֶר בענוה יתרה — אבל עֻבדה היא, שלא נתנו לי היום במרכז־העיר מה שהבטיחו לי.

מקום משֻנה הוא מרכז־העיר. לכמה וכמה בני־אדם מבטיחים שם ואין נותנים.

— טוב, מר סויֶר, — אמרה מרת רֶדל ונִצבה על־גבי פרח־ארגמן שבשטיח — אבל מה זה נוגע לי?

— אין ספק, מרת רֶדל — אמר בוב סויֶר ולא השגיח כלל בשאלה האחרונה — שעוד בתחִלת השבוע הבא נבוא לעמק־השוה, ולהבא ילך הכל למישרים.

זה היה כל חפצה של מרת רֶדל. כשפרצה לתוך חדרו של בוב סוֹיֶר העלוב, נתכַּוּנה לבוא לכלל כעס להנאתה, ואלו היה משלם את חובו, היתה תוחלתה נכזבת. כי כבר שפכה קצת את חמתה עוד מקֹדם במִטבח על ראש בעלה.

– וכי סובר אתה, מר סוֹיֶר, – אמרה מרת רֶדל בקול רם, למען ישמעו השכנים, – שאֶתן לדור אצלי בקביעות לבחור, שאין בדעתו לשלם לא שכר־דירה ואפילו לא כסף מְזֻמן, שהוצאתי בשבילו לקנות חמאה וסֻכּר וחָלב לפת־שחרית? וכי חושב אתה, שאשה חרוצה כמוני, העובדת עבודה קשה ויושבת ברחוב זה כעשרים שנה רצופות (עשר שנים בבית שכנגד ותשע שנים ושלשה רבעים בבית זה ממש) אין לה אלא לעבוד בזעת־אפיה בשביל בחורים נרפים ועצלים, המקטרים ושותים וסרוחים על ערשותם כל היום, תחת לבקש להם מוצא לכסף לשלם את חשבונותיהם? וכי סובר אתה –

– גברתי היקרה – הפסיק אותה מר בנימין אֶלן במענה רך:

– הואילה־נא לכבוש נבואתך, אדוני. בבקשה ממך – אמרה מרת רֶדל והפסיקה פתאם את הזרם הכביר של דבּורה ופנתה אל המתוּך במתינות ובכֹבד־ראש. – לא ידעתי, שבעל־דברים דידי אתה. כמְדֻמה אני, שלא לך השכרתי חדר.

– לא, לי לא השכרת – אמר מר בנימין אֶלן.

– ובכן, טוב ויפה – השיבה מרת רֶדל בנמוס ובגֹדל־לבב. – שמא תסתפק בשבירת הזרועות והרגלים של החולים האֻמללים ותפשפש במעשי־עצמך, אם אין אחרים מעוררים אותך לכך.

– אשה רתחנית את, גברתי – השיב מר בנימין אֶלן.

– יסלח־נא אדוני הצעיר – אמרה מרת רֶדל וזעה קרה כסתה את מצחה. – שמא תואיל לחזור על דבריך שאמרת.

– לא עלתה על דעתי להעליבך, גברתי – השיב מר בנימין אֶלן, שראה את עצמו בסכנה.

– סלח־נא, אדוני הצעיר – הוסיפה מרת רֶדל לדבר רתת ובמפגיע. – הרי קראת לי אשה רתחנית, הן או לאו?

– בודאי – השיב מר בנימין אלן.

— בודאי! — קראה מרת רדל ונרתעה לאחוריה אל הדלת והרימה את קולה בכונה, כדי שישמע בעלה במטבח. — בודאי! והכל יודעים שרשאים להעליבני בביתי, ואין פוצה פה ומצפצף, ובאותה שעה בעלי יושב נרדם במטבח ואינו דואג לי, כאלו הייתי כלב בחוץ. הלא בוש יבוש (כאן התיפחה מרת רדל) לתת את אשתו בידי מנַתחי גופים חיים, שהם חרפה לכל הבית (שוב התיפחות) והם מבזים אותה בכל מיני בזיון. פחדן מנֻול זה, הירא לעלות לכאן ולהשיב להם גמולם — פחדן זה!

מרת רֶדל נשתתקה, כדי לשמוע, אם טענותיה עוררו את בעלה. וכשֶׁשָּׁמעה שלא נענה, ירדה בגרם־המעלות מתוך התיפחות. אחר־כך פרצה בבכי גדול, נאנחה ויִללה, ובינתים נשמעה מבחוץ דפיקה בדלת, שנכפלה שש פעמים. כעסה של מרת רדל הגיע למרום קצו, ואחרי שהפילה לארץ כל כלי שנזדמן בדרכה, נעלמה בחדרה וסגרה את הדלת אחריה בקול רעש גדול.

— כאן דר מר סויֶר? — שאל מר פיקויק כשנפתחה הדלת.

— הן — אמרה המשרתת — דיוטה ראשונה, הדלת הראשונה מלמעלה, סמוך לגרם־המעלות.

המשרתת, שהורתה ולֵדתה היו בנגב העיר, בטוחה היתה, שבדבריה אלה עָשתה כל המֻטל עליה, ונעלמה לתוך המטבח והנר בידה.

מר סנודגרַס, שנכנס אחרון, נעל את הדלת, אחרי כמה נסיונות, בשרשרת התלויה. ובני־החבורה גששו ועלו למעלה, ושם המתין להם מר בוב סויֶר, שהיה מתירא לרדת, שמא תגדר מרת רדל בעדו.

— מה שלומכם — שאל התלמיד־חכם הנבוך. — שמח אני לראותכם, הזהרו בכוסות.

אזהרה זו למר פיקויק נאמרה, שהניח את כובעו על־גבי המדף.

— סלח לי, בבקשה — אמר מר פיקויק.

— אין בכך כלום, אין בכך כלום — אמר בוב סויֶר. — קצת צר כאן המקום, אבל כך דרכה של דירת־בחור. הכנסו־נא. את האדון הזה ראיתם, כמדֻמני?

מר פיקויק תקע כפו למר בנימין אֶלן. וחבריו עשו אף הם כמוהו. לא הספיקו לתפוס את מקומותיהם ושוב נשמע קול דופק בדלת.

— מקוה אני שזהו דז׳ק הופקינס — אמר מר בוב סוֹיֶר. — הנה הנו! עלֵה, דז׳ק, עלה.

נשמע שעטה כבֵדה על־גבי המעלות ונכנס דז׳ק הופקינס. לבוש היה אפֻדת־קטיפה בעלת כפתורים מבהיקים וכתֹנת־פסים כחֻלה בעלת צווארון לבן.

— אֵחַרת לבוא, דז׳ק — אמר מר בנימין אֶלן.

— נעכבתי בבית־החולים של בר־תלמי — השיב הופקינס.

— מה נתחדש?

— גדולות בל נעשו. מקרה מיֻחד קרה.

— ומהו? — שאל מר פיקויק.

— אדם אחד נפל מחלון הדיוטה הרביעית. מקרה טוב, טוב עד־מאד.

— כַּוָּנתך שהחולה הולך ומבריא? — שאל מר פיקויק.

— לא — השיב הופקינס בקרירות, — חושבני, שלא יבריא. אבל מחר יהא נתוח מצֻין — תאוה לעינים, אם סְלֶשר יעשהו.

— ובכן סבור אתה, שסלֶשר מנתח טוב הוא? — אמר מר פיקויק.

— אין כמוהו — השיב הופקינס. — בשבוע האחרון הסיר לנער אחד את רגלו, אכל הנער חמשה תפוחים ועֻגת־רצפים אחת, ושני רגעים לאחר המעשה אמר הנער, שלא בא לכאן על־מנת שישַׂטו בו, ואם לא יתחילו תכף־ומיד, ילך ויספר לאמו.

— פלאי־פלאים! — אמר מר פיקויק.

— ועוד לא הֻגד בזה אף החֵצי — אמר דז׳ק הופקינס. — לא כן, בוב?

— אף החצי לא — קיֵם מר בוב סוֹיֶר.

— אגב, בוב — אמר הופקינס והסתכל מן הצד בפניו הסקרנים של מר פיקויק, — היה לנו מקרה משֻׁנה בלילה זה, הביאו תינוק, שבָּלע מחרוֹזת.

— מה בלע? — הפסיקו מר פיקויק.

— מחרוֹזת — השיב דז׳ק הופקינס. — לא בבת־אחת, כמובן. הרי זה

דבר שאי־אפשר. אפילו אתה לא יכולת לבלעה כֻּלה, קל־וחֹמר תינוק — חַא, חַא, חַא!

מר הופקינס נהנה מחדודו מאד והמשיך לספר.

— לא, מעשה שהיה כך היה. אבות התינוק עניים הם. אחותו הבכירה של התינוק קנתה לה מחרֹזת פשוטה של פניני־עץ שחורות וגדולות. המחרֹזת מצאה חן בעיני התינוק, גנב אֹתה והסתירה, השתעשע בה, חתך את החוט ובלע פנינה אחת; וירא כי טוב ויבוא ממחרת ויבלע עוד פנינה אחת.

— רבונו של עולם — אמר מר פיקויק. — מה נורא הדבר. סלח־נא, אדוני, סַפרה־נא.

— ממחרת בלע התינוק שתי פנינים ולמחרת היום שלש, וכן הלך והוסיף עד שבלע במשך שבוע את כל המחרֹזת, עשרים וחמש פנינים במספר. האחות, בחורה חרוצה, שאינה זוכה לתכשיט אלא לעתים רחוקות, חִפשה ובדקה אחרי המחרֹזת שאבדה, וכמובן לא מצאה אותה. עברו ימים מועטים והמשפחה ישבה וסעדה — בשר־כבש צלוי ותפוחי־אדמה — והתינוק, שלא היה רעב, השתעשע בחדר. פתאם נשמע מין רעש כקול הברד. — „אל־נא, בני" — אמר האב. — „לא עשיתי כלום" — אומר התינוק. — „ובכן, אל־נא תוסיף לעשות" — אמר האב. שעה קלה עברה בשתיקה ואחר־כך התחיל קול־הברד ביתר־עֹז. „אם לא תשמע בקולי, בני — אמר האב — תבוא כהרף־עין לתוך המטה". ובכדי שיקח התינוק מוסר, נענע אותו כהוגן, וקם שאון אשר לא נשמע כמוהו. „הרי זה ב ת ו ך התינוק!" — אמר האב. — „המחרֹזת היא, אבא — התחיל התינוק צוֵחַ, בלעתיה". מיד תפש האב את התינוק ורץ עמו לבית־החולים. והפנינים בבטן התינוק מדרדרות ומשמיעות קול, ובני־האדם שבחוץ מסתכלים לשמַים ולמרתפים לראות, מהיכן הקול יוצא. ועדַין התינוק בבית־החולים — אמר דז'ק הופקינס — וכשהוא הולך, השאון גדול כל־כך, שמְכרחים היינו לעטוף אותו באדרת־שער, שלא יעורר את החולים הישֵׁנים.

— אכן זהו המאורע המתמיה ביותר מכל מה ששמעתי בחיי — אמר מר פיקויק והִקיש בשלחן ביד חזקה.

– כל זה אינו כלום. – אמר דז'ק הופקינס. – לא כן?

– אינו כלום – השיב מר בוב סוייר.

– באמנותנו יקרו מקרים משנים מאד, אבטיחך נאמנה – אמר מר הופקינס.

– יכול אני לצייר לעצמי – השיב מר פיקויק.

שוב נשמע קול דופק בדלת ונכנס צעיר בעל גלגלת גדולה ופאה נכרית שחורה ועמו בחור גבוה וכחוש. אחר־כך בא אדון אחד בעל כתנת מקשטת בעוגינים ורדים, ותכף אחריו בחור חור בעל שרשרת מצפה. בא עוד אדם אחד הדור בלבושו, לבניו נקיים ביותר ונעלי־בד על רגליו, והחבורה היתה שלמה. השלחן הקטן, המכסה מפה ירקה, נתארך. הובא מחזור ראשון של היין המבשל בכד לבן, ובמשך שלש שעות עסקו במשחק „עשרים ואחד", שש אגורות לתריסר, ולא הפסיקו אלא מפני קטטה קטנה בין הבחור הכחוש ובעל העוגינים הורדים. במשך הקטטה הביע הבחור הכחוש את חפצו למגר ולשבר את חטמו של בעל סמלי־התקוה, והלה השיב לו, שהוא שונא מתנות כאלה ולא יקבלן לא מבעל־הפנים־הכחושים הכעסן ולא משאר כל הולך־על־שתים.

אחרי תם המשחק האחרון, והרוחים וההפסדים באו לידי הכרע. לפי רצון כל הצדדים, צלצל מר בוב סוייר, שיביאו ארוחת־הערב, והאורחים נתפזרו לארבע פנות החדר עד שהיה הכל מוכן לסעודה.

הכנות אלו נמשכו הרבה. קדם־כל צריך היה לעורר את המשרתת, שנרדמה במטבח כשראשה נשען אל השלחן, וכשנתעוררה סוף־סוף לקול המצלה עבר רבע־שעה עד שהסבירו לה בקשי מה חובתה ותעשה. האורח, שנתכבד בפתיחת הצדפה, לא הצליח במלאכתו, ובאמת קשה לפתוח צדפה בסכין קהה או במזלג. מנות גדולות לא קבלו האורחים לא מן הצדפה, לא מבשר־השור ואף לא מכתלי־החזיר (שנקנו בחנות־הנקניקין הגרמנית שבקרן־הרחוב). לעמת זאת היה כאן שבר הרבה בכד של בדיל, והגבינה היתה משבחת וחריפה. הכל כאשר לכל לא היתה הסעודה נופלת מסעודות כאלה בכלל.

אחרי הסעודה הגישו מחזור שני של יין מבשל, סיגרות וכמה

בקבוקי יי״ש. וכאן באה הפסקה נוראה. הגורם להפסקה זו היה מאורע רגיל בבתים כאלה, ובכל־זאת הביא מבוכה רבה.

וזה הדבר. המשרתת הדיחה את הכוסות. מהן היו שַׁיָכות לבעלת־הבית רק ארבע. ואל תחָשב זאת לחרפה למרת רֶדל, שֶׁכֵּן בכל הבתים ממין זה מספר הכוסות מועט הוא. כוסותיה של בעלת־הבית קטנות ודקות היו ונוחות להִשבר, ושל בית־המרזח גדולות וכרסתניות וכבדות היו, ולכל אחת בית־יד עצום. עֻבדה זו בלבד היתה מספיקה לבאר למסַבים את מצב הענינים. אבל כדי שלא יבואו לכלל טעות, הקדימה המשרתת החרוצה לקחת מאת כל אורח ואורח את כוסו קֹדם ששתה עד גמירה, ולמרות קריצותיו והתנגדותו של מר בוב סוֹיֶר, אמרה בקול רם, שעליה לשאת את הכוסות למַטה להדחה.

רוח שאינה מצויה כזו לא היתה לרצין לשום איש. ההָדור בלבושו, שנִסה כל זמן המשחק לספר בדיחה ולא עלתה בידו, השתמש בשעת־כֹשר זו. כשנעלמו הכוסות התחיל לספר באריכות ספור־המעשה באדם גדול אחד, ששכח את שמו, שהשיב תשובה מֻצלחה לאדם מפֻרסם אחר, שלא פֹרש בשמו. בארכנות יתרה ובפרוטרוט הרצה על כל הטפֵלים השַיכים לענין המספר, אבל עִקר הענין לא זכר וישכחהו, אף־על־פי שבעשר השנים האחרונות נזדמן לו לספר ספור־המעשה הזה כמה פעמים בהצלחה רבה.

— מעשה רב הוא! — אמר ההדור בלבושו.

— צר לי מאד, ששכחת את המעשה — אמר מר בוב סוֹיֶר ונסתכל בדלת בכליון־עינים, כי נדמה לו, ששמע קול־מַשַק כוסות.

— גם לי יֵצר עד־מאד — אמר ההדור בלבושו — כי בטוח אני, שבני החבורה היו נהנים הנאה רבה. אבל אין בכך כלום. לא יעבור חצי־שעה וספור־המעשה יעלה שוב בזכרוני.

בינתים חזרו הכוסות ובוב סוֹיֶר, שהיה כל הזמן שקוע במחשבות, אמר פתאם, שחשקה נפשו לשמוע סוף־מעשה, כי מה ששמע ממעשה זה עד כאן הוא מִבחר כל מה ששמע בימי־חייו.

למראה הכוסות שבה נפש בוב סוֹיֶר למנוחתה, שֶׁסָרה ממנה למן השיחה עם בעלת־הבִית. פניו נהרו והתחיל שמֵח.

– ועכשו, בֶּטְסִי – אמר מר בוב סוֹיֶר בחבּת יתרה וסדר את הכוסות, שהעמידה המשרתת באמצע השֻלחן חמרים חמרים – עכשו, בֶּטסי, מהרי והביאי מים חמים, הלא טובת־שכל אַת.

– אין מים חמים – השיבה בטסי.

– אין מים חמים?! – קרא מר בוב סוֹיֶר.

– לא – אמרה המשרתת ונענעה בראשה נענוע, ששלילתו ברורה מכל לשונות־השלילה שבעולם. – מרת רֶדל צִוּתה עלי, אשר לא אתן. ההשתוממות שבפניהם של האורחים נתנה אֹמץ בלב בעל־הסעודה.

– הביאי מים חמים תֵּכף־ומיד – פקד מר בוב סוֹיֶר מתוך יאוש בקול נגיד ומצוה.

– אינני יכולה – השיבה המשרתת. – הגברת רֶדל כִּבתה את האש קֹדם שהלכה לישון ואת הדוד סגרה על מסגר.

– אין בכך כלום, אין בכך כלום. אל־נא תדאג לדברים של מה־בכך – אמר מר פיקויק, שהרגיש במלחמת־היצָרים, שהשתקפה בפניו של בוב סוֹיֶר. – מים צוננים טובים אף הם.

– מצין – אמר מר בנימין אֶלֶן.

– בעלת־ביתי מֻכה לפעמים בשגעון קל – העיר בוב סוֹיֶר בחיוך אָים. – חוששני, שאהיה מֻכרח להחליף את דירתי.

– אל־נא תעשה זאת – אמר בן אלן.

– חוששני, שאהיה מֻכרח – אמר בוב בגבורה יתרה. – אשלם לה את המגיע ומחר בבֹקר אודיע לה, שאני יוצא.

העלוב! כמה כלתה נפשו, שיוכל לעשות כך!

נסיונותיו של בוב סוֹיֶר הנואש להֵרפא מן המכה האחרונה דִּכּאו את רוח המסֻבּים, ובכדי לרומם את רוחם, התנפלו רֻבּם בכל לבם על היי"ש והמים הצוננים. התולדה הראשונה היתה התחדשות המחלֹקת שבין הבחור הכחוש ובעל־הכתנת. הנלחמים הסתפקו תחִלה בקמיטת־מצח והעוית־חֹטם, כדי להבזות זה את זה, ואחר־כך הרגיש הבחור הכחוש את הצֹרך לבאר את רגשותיו באר היטב, וכך השתלשה שיחה ברורה זו.

– סוֶיר, – אמר הבחור הכחוש בקול רם.

– הנני, נוֹדֶה, – השיב מר בוב סוֶיר.

– מצטער אני מאד, – אמר מר נוֹדה – שאני גורם אי־נעימות על שֻׁלְחן ידידי, ובפרט על שלחנך, אבל מֻכרח אני להשתמש בהזדמנות זו ולאמר למר גונטר, שאין הוא מן הישוב.

– ואני מצטער מאד, סויר, לפרוע פרעות ברחוב זה שאתה יושב בו, – אמר מר גונטר. – אבל חוששני, שאהיה מֻכרח לעורר את כל השכנים על־ידי שאשליך דרך החלון את האיש הדובר ככה.

– מה כַוָּנתך בזה, אדוני? – שאל מר נודה.

– פשוטו כמשמעו, אדוני – השיב מר גונטר.

– חפצתי לראות, איך שתעשה זאת – אמר מר נודה.

– בעוד חצי־רגע ת ר ג י ש זאת – השיב מר גונטר.

– אבקשך לתת לי את כרטיסך, אדוני – אמר מר נודה.

– לא עלתה על דעתי, אדוני – השיב מר גונטר.

– למה לא? – שאל מר נודה.

– כי תציגו לַרַאוה על־גבי ברכוב האח ומבקריך יחשבו בטעית, שאדם הגון היה בביתך, אדוני – השיב מר גונטר.

– אדוני, מחר בבֹּקר יבקרך אחד מידידַי – אמר נודה.

– אדוני, מודה אני לך, שהודעתני, ואצוה למשרתי לשמור על הכפות.

כיון שהגיעו לידי כך, נכנסו שאר האורחים בְּעָבִי הקורה והעירו את שני הצדדים, שדרכיהם לא יתכנו. בִּקש מר נודה לקַיֵם, שאביו מכֻבד היה לא פחות מאביו של מר גונטר, ומר גונטר השיב לעֻמתו, שאביו מכֻבד היה ממש כאביו של מר נודה, ועוד שבנו של אביו הגון הוא כמר נודה. הודעות אלו נראו כראשית מדון חדש, ושוב התערב חלק מבני־החבורה וקם שאון ופטפוט עצום, עד שרגשותיו של מר נודה הגדילו עליו והודה, שיש לו חבה יתרה למר גונטר, ומר גונטר השיב, שמר נודה דבֵק לו מאח. שמע מר נודה הודיה זו, קם ממושבו ותקע כפו למר גונטר, ומר גונטר קִבלה בחֹם וברגש. וכל המסבים אמרו, שמחלֹקת זו מראש ועד סוף לכבוד ולתפארת היא לשני הצדדים.

– ועכשו, – אמר דז'יק הופקינס, – שהשמחה במעוננו, הבא ונזמֵרה.
והתחיל בהתלהבות לזמר בכל כחו „אֵל מלך נצור", והנאספים מחאו כף. הַלַּחַן חדש היה, ומן המסֻבים עזר אחריו כל אחד בלַּחַן אחר והחדר היה לחרדת־אלהים.
כשהגיע הקהל לסוף החרוז הראשון נשא מר פיקויק את ידו בחשיבות יתרה, וכשנשתתקו כֻּלם אמר:
– סלחו, רבותי, כמדֻמני, ששמעתי קול קורא מלמעלה.
שתיקה גמורה. פני מר בוב סוֹיֶר חָורו.
– כמדֻמני, ששומע אני שוב – אמר מר פיקויק. בבקשה לפתוח את הדלת.
עוד לא הספיקו לפתוח את הדלת וכל הספקות נעלמו.
– מר סויר! מר סויר! – נשמע קול־צוחה מן הדיוטה העליונה.
– בעלת־ביתי היא זו – אמר בוב סויר והביט סביבו במבוכה – כן, מרת רֶדל היא.
– מה זאת, מר סויר? – צוח הקול והתחיל שוטף בדבורו. – וכי לא די לי שעושקים אצלי שכר־דירה ומזֻמנים שהוצאתי, וידידיך ההגונים מבזים אותי, ועוד אתה מרעיש עולמות שתי שעות אחרי חצות־הלילה, עד שבודאי יבואו לכאן מכבי־האש. שַׁלַּח את הבריונים וילכו.
– הלא תבושו ותכלמו – נשמע קולו של מר רֶדל, שיצא כנראה מתחת הכרים והכסתות.
– בוש אתה והִכָּלם! – אמרה מרת רדל. – למה אינך יורד ומגרש את כֻּלם כאחד? אלו היית איש־חיל, היית עושה כן.
– אלו היו לי תריסר איש, הייתי עושה כן, שאהבה נפשי – השיב מר רדל בנחת, – אבל הם המֻרבים ואנכי המעט, שאהבה נפשי.
– פחדן שכמותך! – קראה מרת רדל בבוז. – תוציא את הבריונים, מר סויר, או לא?
– הרי הולכים הם, מרת רדל, הולכים הם – אמר בוב העלוב. ולאורחיו אמר: חושב אני בדבר, וכמדֻמני, מוטב שתלכו. אף לי נדמה, שהשאון גדל ביותר.

— מקרה בלתי טהור — אמר ההדור בלבושו — דוקא כשהשמחה רבתה במעוננו.

ההדור בלבושו התחיל, כנראה, להעלות עכשו על זכרונו את ספור־המעשה ששכח.

— קשה מנשוא! — אמר ההדור בלבושו. — קשה מנשוא, לא כן?

— צדקת — אמר דז'ק הופקינס. — הבה ונשיר חרוז שני, בוב.

— לא, דז'ק, אל־נא! — בקש בוב סויר. — הזמר נאה הוא, אבל לבי אומר לי, שמוטב שלא לשיר את החרוז השני. האנשים פה גסים הם ביותר.

— שמא אעלה ואתראה פנים עם בעל־הבית? — שאל הופקינס — או שמא אצלצל במצלה, או שמא ארים קול על המדרגות? הנני ואעשה כדבריך.

— מודה אני לך על ידידותך ומזג־טובך, הופקינס, — אמר בוב סויר העלוב. — אבל חושבני, שבכדי להמנע מריב, מוטב שתתפרד החבילה.

— מר סויר! — צוח קולה הצורם של מרת רדל — הילכו בני־בליעל שלך או לא?

— כבר חובשים הם את כובעיהם, מרת רדל, — אמר בוב, — תכף־ומיד ילכו להם.

— ילכו! — קראה מרת רדל והכתה בשבים־הלילה שלה אל מסעד־המדרגה בו־ברגע שמר פיקויק יצא מן החדר בלוית מר טופמן. — ילכו! למה באו לכאן בכלל?

— גברתי הנכבדה! — נשא מר פיקויק את עיניו ואמר.

— גש הלאה, בריון זקן! — השיבה מרת רדל ומשכה את שביסה בחזרה. — לפי זקנותך יכולת להיות אביהם הזקן, ואתה הגרוע שבכלם, זקן אשמאי שכמותך.

מר פיקויק חשב ומצא, שאין כדאי להוכיח לה, שהוא חף מפשע, ומהר לרדת ולצאת החוצה, ואחריו מר טופמן, מר וינקל ומר סנודגרס. מר בן אלן, שהיה נרגש מתוך שתיה ומאורעות־הערב, לוה אותם עד גשר־לונדון, ובמשך השיחה לחש לו למר וינקל — ששומר־סוד הוא, בידוע לו — שגמר בלבו לשחוט מן הצואר כל איש שיחזר אחרי ארבלה

אחותו, להוציא את מר בוב סוֶיר. ולאחרי שהביע בכל תֹּקף החלטה אמיצה זו למלאות חובת־אח, פרץ בבכי, הוריד את כובעו למטה מעיניו, מִהר ללכת הביתה, דפק כמה דפיקות בדלתות שער־השוק ונרדם תרדמות קלות על המדרגות פה ושם עד שהאיר המזרח. וכל הלילה בטוח היה, שכאן ביתו, אלא ששכח את המפתח.

כל הנאספים הלכו לביתם כרצון מרת רֶדל. ומר בוב סוֹיר האֻמלל נשאר לבדו והִרהר במאורעות העתידים לבוא למחר ובתענוגות־הערב.

פרק ל"ג

מר וֶלר הזקן מְחַוה דעתו בדברי־ספרות כיד הבקֹרת הטובה עליו, ובעזרת שמואל בנו הוא משיב גמול על גֵאים.

ביום י"ג פברואר בבֹקר, הוא ערב יום־הדין, כידוע לקוראי ספור־אמת זה, היה מר שמואל וֶלר טרוד מאד. מתשע שעות בבקר עד שתי שעות אחרי הצהרים היה הולך רצוא ושוב מבית מר פיקויק לבית מר פֶּרקר. לא שדברים בגו היו, שהרי כבר נמלכו ועשו מה שעשו, אבל מר פיקויק היה נרגש ביותר וכתב לעורך־דינו כל שעה ושעה פתקאות קטנות ובהן רק שאלה אחת קטנה: – „פרקר היקר, הכל הולך למישרים?". והלה השיב בכל פעם: – „פיקויק חביבי, הכל כשורה". וכבר אמרנו למעלה, שבאמת לא יכול שום אדם להִנָבא לא לרע ולא לטוב, עד תֹם ישיבת בית־הדין ממחרת היום.

אבל מי שהולך לדין בפעם הראשונה, בין ברצון בין באֹנס, נרגז ונפחד הוא. וסם, שהיה מבין לחולשותיו של אדם, צִיֵת לפקודות אדוניו ברוח נכונה ולב שמח – מִדות שהיה מצֻין בהן תדיר.

סם סעד את לבו בארוחה קטנה ושַלוה בה והמתין בבית־המשתה לכוס חמין, שהעניק לו מר פיקויק חֵלֶף כל טרדותיו בבֹקר. והנה נכנס בחור אחד, שלש רגלים ארכו, כובע שעיר בראשו וכל מלבושיו מעידים, שעתיד הוא להיות משָׁרת. והבחור התחיל מסתכל למעלה ולמטה, לפנים ולאחור, כמבקש את מי־שהוא. המלצרה חששה, שמא מבקש הוא את הכפות, ואמרה אליו בקול רם:

– מה חפצך, בחור?

– יש כאן אדם ששמו סם? – שאל הבחור בקול־צפצוף.

– ומה שם משפחתו? – שאל סם וֶלר.

– מהיכן לי לדעת? – ענה הבחור עזות.

– בחור חריף אתה – אמר מר ולר – אך אם אתה לו שמעני, מוטב שלא תַראה את חֲדך יותר מדי, שמא יקצצו בו. איך עלה על לבך להִכָּנס לבית־אורחים ולשאול לסם סתם בנמוס של פרא מהודו?

– זקן אחד צִוַני על כך – השיב הבחור.

– איזה זקן? – שאל סם בבוז.

– בעל־העגלה ההולכת לאִיפְּסוִיץ', והוא מתאכסן אצלנו – אמר הבחור. – אתמול בבֹקר אמר לי, שֶׁאֵלך היום לג'אורג'־וולטר ואשאל לסם.

– הרי אבי הוא, יקירתי – אמר מר ולר ופנה אל המלצרה כמבאר, – מְבטחני, ששכח שם משפחתי. ובכן, מה אָמר, בן־פקועה שבמותך?

– אמר, שתבוא היום בשעה הששית אצלנו, רוצה הוא לראותך, „הדֹב הכחֹל”, בשוק־הבשר. יכול אני לאמר לו, שתבוא?

– בוא אבוא – השיב סם.

והבחור הלך לו, הלוך ושורר שירי בעלי־העגלה בקול יפה אף נעים.

אחרי שקִבל מר ולר חֻפשה מאת מר פיקויק, שבִקש להתיחד עם עצמו במצב־נפשו הנרגז, הלך לדרכו כמה שעות לפני הזמן המיֻעד ושהה במֻגשֶׁן־הזז, מקום התקבץ עגלות מעגלות שונות, למֹרת־רוחם של הזקנים היושבים בשכונה זו. אחרי שהסתכל בהמון העגלות בשלוה פילוסופית כחצי־שעה, שם את פעמיו לשוק־הבשר דרך כמה רחובות וסמטאות. מכיון שהשתמש בזמנו הרב, כדי להסתכל בכל דבר שפגש בדרכו, לא יפלא שנצב לפני חנות קטנה של ספרים וצרכי־כתיבה. אבל בלי פרוש יקשה להבין, שלא נתן עיניו כלל בתמונות הרבות המֻצגות לַראוה, אלא נזדעזע פתאם, רקע ברגלו הימנית וקרא:

– אלמלא נזדמנתי לכאן, ודאי הייתי שוכח כל הענין ומאַחֵר את המועד.

התמונה היחידה, שסם ולר נתן עיניו בה כשאמר את זאת, תֵּארה בצבעים בהירים שני לבבות מֻרתָּקים בחֵץ, והם נִצלים על־גבי אש, ושני אוכלי־אדם לבושים הדר – אדון בעל מעיל־תכלת ומכנסים

לבָנים, וגברת בעטיפה אדֻמה וסוכך אדֹם בידה – מתקרבים למאכל־התאוה בעינים להוטות על־גבי נתיב־עקלתון מכֻסה חצץ. צעיר אחד, ערֹם כיום הֻלדו ובכנפים יתכסה, השגיח על הבשול. ממרחקים נראה ראש בית־התפלה שבככר־לֶנְגְהֶם בלונדון. וכל התמונה לא היתה אלא מכתב־אהבה, וכתוב היה בחלון, שיש בחנות הרבה תמונות כאלה והן נמכרות לבני־העיר במקח השוה של שילינג וחצי.

– כמעט ששכחתי, ממש שכחתי, – אמר סם. נכנס לחנות, בִקש שיתנו לו גליון של נְיָר מן המֻבחר, עם שולַים מֻזהבים, ועט קשה, שאינו מַזה לצדדין. אחרי שקבל מה שבִקש, נשׂא את רגליו והלך ישר לשוק־הבשר. כיון שהגיע לשם, נשא את עיניו וראה שֶׁלֶט ועליו כעין פיל כחֹל בעל חֹטם של נשר במקום חרטֹם. מיד הבין שזהו „הדֹב הכחֹל", נכנס ושאל לאביו.

– בעוד שלשת רבעי־שעה לערך יבוא – אמרה צעירה אחת, צופיה הליכות בית „הדֹב הכחֹל".

– טוב מאד, תמתי – השיב סם. – הואילי למזוג לי יי"ש בתשעה פֶּנס, ויִתן לי גם כוס מים חמים ודְיוֹ.

הביאו לו יי"ש ומים חמים ודיו, והצעירה התחילה מטפלת בגחלים שיבערו. אחר־כך נטלה מן האח את המגרפה, כדי שלא יבואו אחרים להבעיר את המדורה בלי נטילת רשות מאת „הדֹב הכחֹל". סם וֶלֶר תפס מקום סמוך לאח, הוציא את גליון־הנְיָר שלו בעל השולים המֻזהבים ואת העט הקשה. אחר־כך בדק את העט, אם אין שׂערה דבוקה בו, נפח על השלחן, גזֵרה שמא יש עליו פרורים, הפשיל את שרווליו, תמך את מרפקיו והתכונן לכתיבה.

לאדונים ולגבירות, שאינם מצוים לגבי מלאכת־הכתיבה, לא דבר קל הוא לכתוב מכתב. רואים הם צֹרך במקרים כאלה לסמוך את הראש על הזרוע השמאלית ולהוריד את העינים עד לשטח הנְיָר, ובשעה שהעינים מסתכלות מן הצד אל האותיות ההולכות ונכתבות, הלשון הוגה אותן בקול. תנועות אלו, שנצרכות מאד לחבורים מקוריים, דרכן שמאריכות זמן הכתיבה. וסם עסק בלא־יודעים כשעה וחצי בכתיבת אותיות קטנות. מחק באצבעו אותיות שלא עלו יפה וכתב אחרות

במקומן, וצריך היה להשתדל, שיכירו את האותיות החדשות במקום המחק – והנה נפתחה הדלת ואביו נכנס.

– שלום עליך, סמי, – אמר האב.

– עליך שלום, זקן – השיב הבן והניח את העט. – מה היא הידיעה האחרונה משלום האם החורגת?

– על מרת וֶלר עבר הלילה בשלום, אבל נרגזת היא מאד בבֹקר ואין לדַברה לשלום. על החתום: ט. ולר הזקן. זוהי הידיעה האחרונה, סמי, – השיב מר ולר ופִתח את סודרו.

– ובכן לא הוטבּ?

– הכל נשתנה לרעה – השיב מר ולר ונד בראשו. – אבל מה אתה עושה כאן? עוסק בדברי־חכמה?

– כבר גמרתי – אמר סם במבוכה קלה. – כתבתי מכתב.

– רואה אני, – אמר מר ולר, – אקוה, שלא כתבת לצעירה.

– למה לא? – אמר סם. – מכתב־אהבה כתבתי.

– מה?! – קרא מר ולר וכֻלו נזדעזע.

– מכתב־אהבה – השיב סם.

– שמואל בני, – אמר מר ולר בתוכחה מגֻלה, – כזאת לא פללתי. אחרי כל האזהרות שיכולת ללמוד מתוך מעשי אביך, אחרי כל מה שאמרתי לך בענין זה, ואחרי שראית את אמך החורגת והיית בחברתה והיה לך לקחת מוסר לכל ימי־חייך, אחרי כל אלה, סמי, לא פללתי, שתעשה זאת, לא פללתי.

רעיונות אלו גברו על הזקן. לקח את כוסו של סם ושתה אותו עד גמירה.

– אבל מה בבך? – שאל סם.

– אין בבך כלום, סמי – השיב מר ולר. – אוי להן לעינַי שרואות בכך בזקנותי. וזאת נחמתי, שבשרי נחוש, כמו שאמר אותו תרנגול זקן לבעליו, כשאמר לו, שהוא מֻכרח לשחוט אותו ולמכרו לשוק שבלונדון.

– אבל מה צער יש כאן? – שאל סם.

– לראותך נשוי, סמי, לראותך כשה לטבח יובל, המדַמה לתֻמו, שהוא מאֻשר בחיים – השיב מר ולר. – נסיון קשה הוא ללב־אב, סמי.

– שטות – אמר סם. – לא עלתה על דעתי כלל לשאת אשה, ואין לך מקום להצטער. אבל יודע אני בך, שאתה בקי בענינים כאלה. עשׂה את מקטרתך ואקרא לפניך את המכתב שכתבתי.

אין אתנו יודע, מה הרגיע את רוחו הסוער של מר וֶלר והפיג את דאגתו: אם המקטֹרת העתידה לבוא או רעיון־הנחמה, שיצר־הרע של נשואין סוכן במשפחה זו ואין להשיב. אבל נוטים אנו לשער, שהיה כאן צֵרוף של שתי הנחמות כאחד, כי על השניה חזר כמה פעמים בלחש ולשֵׁם הראשונה צלצל וזִמֵּן אותה. אחר־כך התפשט את אדרתו, הדליק את המקטֹרת והתיצב לפני האָח, אחוריו אל האש, באֹפֶן שיוכל לֵהָנות מכל חֻמו, ונשען אל הכרכוב פנה אל סם, כשפניו מלאות זיו מהנאת הטבק המטשטש ובא:

– פתח פיך ויאירו דבריך.

סם טבל עטו בדיו, כדי שיהא מוכן ומזֻמן להגיה מה שצריך תקון, והתחיל בנעימה תיאטרונית:

– „שאהבה" –

– עמוד! – קרא מר וֶלר וצלצל בפעמון. – כוס כפולה מאותו משקה, בתי.

– טוב מאד, אדוני – השיבה הריבה, שהופיעה ונעלמה וחזרה ושוב נעלמה, והכל במהירות הבזק.

– נראה הדבר, שהם בקיאים כאן בטעם חִכך – העיר סם.

– כן – השיב האב – מצוי הייתי כאן לשעבר, בימי־חָרפי. הוסיפה־נא לקרֹא, סמי.

– „שאהבה נפשי" – חזר סם ואמר.

– שמא חרוזים הם? – הפסיקהו האב.

– לא ולא – השיב סם.

– שָׂש אני על דבריך – אמר מר ולר. – חרוזים אינם מדרך־הטבע. אין אדם מדבר בחרוזים, חוץ מן המכריזים על יום־התגוששות או על משחת־נעלים או שמן־אפרסמון, וכיוצא בזה מבני־האספסוף. ולעולם, בני, אל תרד למדרגה זו של חורז־חרוזים. פתַח עוד הפעם וקרא, סמי.

מר ולר הוליך את מקטַרתו אל פיו בלבד־ראש של בקרת. וסם פתח שוב וקרא:

– „שאהבה נפשי, הריני לפניך ככלי מלא בְצה" –

– אין זו לשון נקיה – אמר מר ולר והוציא את מקטרתו מפיו.

– לא אל תקרא „בצה", – העיר סם והחזיק את המכתב לגבי האור, – אלא „בושה", כתם של דיו כאן – „הריני לפניך ככלי מלא בושה וכלמה".

– יפה מאד - אמר מר ולר – לך בכחך זה.

– „ככלי מלא בושה וכלמה וכְלי נלכדתי ב..." – מלה זו רופפה בידי – אמר סם וקִרצף בראשו בעט שבידו והתיגע לשָוא למצא פתרון.

– למה לא תעַיֵן במכתב? – שאל מר ולר.

– הרי מעַיֵן אני, – השיב סם, – אלא שכאן שוב כתם. רואה אני בי"ת ועוד בי"ת ולמ"ד.

– שמא „בְּהַבְלֵי? – שִער מר ולר.

– לא, אינו כך – אמר סם. – „בְּחַבְלֵי" כתוב.

– אין מלה זו הולמת כל־כך כמו „בְּהַבְלֵי" – העיר מר ולר בלב שלם.

– באמת אמרת? – שאל סם.

– אינה מוצאת חן בעיני – השיב האב.

– כלום אין כוָנתה עמֻקה יותר? -- שאל סם.

– לכשתרצה מלה זו נוחה יותר-- אמר מר ולר לאחרי שהִרהר רגעים אחדים – נהַג ולֵך, סמי.

– „ככלי מלא בושה וכלמה וכְלי נלכדתי בחבלי יָפיֵך, כי ריבה נאה אַת ואין דומה לך".

– רעיון מאד נעלה – אמר מר ולר הזקן והוציא את מקטרתו מפיו, כדי לפנות מקום לאמירה זו.

– כן, גם אני חושב, שרעיון טוב הוא – העיר סם ובני־מעיו ששו.

– הצד הטוב שבכתיבתך הוא, – אמר מר ולר הזקן, – שאין כאן שום כנויים, שום אפרודיטות וכיוצא בזה. על שום מה ולמה נוהגים לכַנות בחורה דוקא אפרודיטי או מלאך, סמי?

– באמת, על שום מה ולמה? – חזר אחריו סם.

– יכולים הם לכנות בתולה גם בשם עָזניה או תַּחַש או שאר בעלי־חיים, שלא היו ולא נבראו אלא מָשל הם – הוסיף מר ולר.

– אמת ויציב – אמר סם.

– נהַג ולך, סמי – אמר מר ולר.

סם עשה כמִצוה עליו וקרא כמו שיבוא להלן, ואביו הוסיף לעַשן ופניו הביעו מין מזיגה של חכמה וטוב־לב, תאוה לעינים.

– „עד שראיתיך חשבתי, שכל הנשים שוות הן".

– באמת שוות הן – העיר מר ולר הזקן במאמר מְסגר.

– „ועכשו – המשיך סם – רואה אני, ששוטה גדול הייתי. כי אין כמותֵך, ואוהב אני אותָך מכל הנשים שבעולם". חשבתי לנכון לדַבר פה גבֹהה גבֹהה – אמר סם והסתכל בפני אביו.

מר וֶלר נענע בראשו ברצון וסם המשיך.

– „משתמש אני, מרים יקירתי, בזכותו היתרה של יום זה – כמו שאמר אותו אדון השקוע בחובות, כשיצא לטַיֵל ביום ראשון בשבת – ומגַלה לָך, כי הפעם הראשונה והיחידה שראיתיך, טָבעה את קלסתר־פנַיִך בלבי ביתר מהירות ובצבעים יתר בהירים מאותה המכונה (הלא ידעת אם לא שמעת, מרים יקירתי), שעושה תמונה וקובעת אותה במסגרת ומצפה אותה בזכוכית ומהדקת לה יתד, והכל בשני רגעים ורבע".

– חוששני, שאתה נכשל בדברי־שירה, סמי – אמר מר וֶלר בדאגה.

– חס וחלילה – השיב סם והמשיך את קריאתו בחפזון, כדי להמנע ממענה זו.

– „הנני מעריצֵך, מרים היקרה, והתישבי בדבר כל מה שאמרתי, מרים היקרה, עד כאן דברי מכתבי"

זהו הכל – אמר סם.

– כמדֻמני, שהסיום בא לפתע־פתאם, סמי – שאל מר וֶלר.

– אין בכך כלום – אמר סם. – נפשה תִכלה להֶמשך, וזהו סוד כתיבת מכתבים.

– יָאֶה, – אמר מר וֶלר, – וברוך טעמך. והלוַאי שאמך החורגת

תתנהג בשיחתה במדה נאה זו. וכי אינך חותם את שמך?

– דא עקא – אמר סם. – איני יודע מה אחתום.

– חתום: וֶלר – אמר הזקן שבבעלי שֵׁם זה, הנמצאים בחיים.

– אינה מִדה – אמר סם. – אין אדם חותם מכתב־אהבה בשם עצמו.

– ובכן חתום: פיקויק – אמר מר וֶלר. – הרי זה שם נאה.

– יפה דרשת – אמר סם. – יכולני לסַיֵם גם בחרוז, מה דעתך?

– איני גורס – השיב מר וֶלר. – מִיָמי לא ראיתי בעל־עגלה הגון כותב בחרוזים חוץ מאחד, שחִבר שירים של השתפכות־הנפש אור ליום שנתלה בו על חטא שחטא בגֶזֶל על אֵם־הדרך. וגם הוא מתושבי הנגב של לונדון היה, ואין מביאין ראיה משם.

אבל סם לא זז מן הרעיון השירי, שגֻנב אליו, וחתם את המכתב בזה הלשון:

מִי יִתֵּן וְאַהֲבָתִי לֹא תִהְיֶה לָרִיק!
הַכּוֹתֵב וְחוֹתֵם בְּדֶמַע – פִּיקְוִיק.

אחר־כך קפל את המכתב קִפּול אחרי קִפּול, רשם בקרן־זוית באלכסון את הכתֹבת: „לַמשרתת מרים, בבית מר נופקינס ראש־העיר, איפסויץ', מחוז סֶפֶק", דִבֵּק אותו בחותָם והניחו בכיסו מוכן לדֹאַר. אחרי גמר ענין חשוב זה פתח מר וֶלר בעִקר הדבר, שבשבילו קרא אליו את בנו.

– ראשית חכמה בדבר אדוניך, סמי – אמר מר וֶלר. – מחר יום־הדין שלו, כמדֻמני?

– מחר יעמוד במשפט – קִיֵם סם.

– טוב – אמר מר וֶלר. – אמרתי בלבי, שמא רוצה הוא בעדים מגידי יֹשֶר או שיאמרו: עִמָנו היה באותה שעה. התעמקתי בענין זה ויכול הוא להיות סמוך בטוח, יש לי חברים, שהם מוכנים ומְזֻמָנים לשני מיני העדיות, אבל עצתי היא, שלא הישר עִקר כאן, אלא הטענה: עמנו היה. אין לך טענה מעֻלה מזו, סמי.

מר וֶלר הסתכל על סביביו כלמדן מֻפלג בשעה שהביע חות־דעתו זו, את חטמו תקע לתוך כוסו וממעל לשפת־הכוס נצנץ כלפי בנו המשתאה.

— מה זאת, — שאל סם. — וכי חושב אתה, שהוא נִדון בדיני־נפשות?

— אין זה נוגע אל הענין, סמי — השיב מר ולר. — בכל בית־דין שהוא יכול הוא להפטר בטענת־עדים: עמנו היה. את תֻּם וִילְדְסְפֶּרְק שנאשם ברציחת־נפש זִכּינו בדין בטענה זו, בשעה שכל יודעי דת־ודין אמרו פה־אחד, שאין לו שום תקוה. ודעתי היא, סמי, שאם אדוניך לא יבוא בטענה זו, הֲלכה חמורו.

מכיון שמר ולר הזקן החזיק בכל תֹּקֶף בדעתו, שבית־דין לדיני־נפשות הוא בית־דין העליון שבמדינה וכל שאר בתי־דין נוהגים על־פיו, לא שם לב כלל לראיותיו של בנו, שבענין זה אין מקום לטענת: עמנו היה, והתעקש, שמר פיקויק מתחַיֵּב בנפשו. כשראה סם, שאין שום תועלת בהמשך הוִכּוח, עבר לענין אחר ושאל, מהו הדבר השני, שאביו רוצה לְהִמָּלֵך בו על־אודותיו.

— אלו הם עסקי־משפחה, סמי — אמר מר וֶלר, — אותו סְטִיג'ינס —

— בעל החֹטם האדֹם? — שאל סם.

— הוא הוא — השיב מר ולר. — אותו בעל החֹטם האדֹם, סמי, מבקר את אמך החורגת בתדירות ובידידות שאין למעלה מהן. וכל־כך דבקה נפשו במשפחתנו, סמי, עד שאין לו קֹרת־רוח מחוץ לביתנו, אלא אם הוא לוקח עמו מזכרת.

— אִלו הייתי אני במקומך — הפסיקהו סם — הייתי נותן לו פְּטוּם־הקטֹרת, שלא היה שוכחו עולמית.

— עמוד — אמר מר ולר. — רצוני לאמר, שהוא מביא עמו תדיר בקבוק מכיל לוג וחצי וממלאהו לפני לכתו מִשְׁרַת פרי־הקֶשֶׁט.

— והוא מֵריק את הבקבוק בודאי קדם שיבוא שוב? — שאל סם.

— עד גמירה! — השיב מר ולר. — אינו משאיר בו אלא את הפקק ואת הריח, נאמן הוא על כך, סמי. והני בריוני, בני, רוצים להשתתף היום באספה החדשית של סניף בְּרִיק־לֵין של חברת־הנזירות הגדולה

המאֻחדת „אבן־עזר". אמך החורגת רצתה אף היא ללכת, אלא שאחותה צִנה ונטלתי אני את שני הכרטיסים, שנשלחו אליה.

מר וֶלר סִפר דבר זה בשמחה רבה ולא פסק מלנצנץ בעיניו, עד שחשב סם, שעינו הימנית של הזקן אחוּתה עוית.

– ובכן? – שאל הבן.

– ובכן, – המשיך האב ויפן כה וכה בזהירות יתרה, – לכה ונלכה לשם בשעה הקבועה. העוגב אינו רוצה בכך, סמי, אינו רוצה.

כאן אחז את מר וֶלר בולמוס של צחוק, עד שחשב להפקע.

– מִימי לא ראיתי זקן אשמאי שכזה – קרא סם והתחיל מחכך איתו על גבו בכל כחו עד כדי העלאת אש. – לצחוק מה זה עושה, בעל־בשר שכמותך?

– הסכת ושמע, סמי – אמר מר ולר והסתכל על סביביו בזהירות יתרה והמשיך בלחש: – שני חברי, העובדים ברחוב אוֹקספורד יטפלו לעוגב דנן, וכשיבוא לחברת „אבן־עזר" (ומֻבטח לו שיבוא, כי הם יביאוהו עד הפתח ובשעת־הצורך ידחפוהו לתוכו) יהיה מלא וגדוש כדבעי.

לדברים הללו פרץ מר וֶלר שוב בצחוק גדול וכמעט שנחנק מרֹב צחוק.

אין לך דבר שהיה קרוב יותר ללבו של סם וֶלר מן ההצעה הזאת, לגלות ברבים קלונו של בעל החֹטם האדֹם. ומכיון שמועד האספה מְשמש ובא, מהרו האב והבן ללכת לבריק־לֵין. ואף־על־פי־כן לא שכח סם למסור בדרך את מכתבו ללשכת־הדֹאר.

מקום האספות החדשיות של חברת־הנזירות הגדולה והמאֻחדת „אבן־עזר" היה באולם מֻרוח ומלא־אויר, שהיו עולים לשם על־גבי סֻלם בטוח ונוח. יושב־ראש היה הישר באדם מר אנטונינוס הום, שבור בעל־תשובה, כעת מלמד־תינוקות ולפרקים מטיף נודד. המזכיר – מר יונה מוּדג׳, חנוני, חבר נלהב לשם שמים, שהיה מוכר מֵה לחברים. כי קֹדם התחלת המשא־ומתן היו החברות יושבות על־גבי ספסלים ושותות מֵה, עד שהרגישו שהגיע הזמן לחדול. ובאותה שעה עמדה על השלחן, על־גבי הבד הירֹק, קלפי של עץ ומאחריה עמד המזכיר וחִיֵך בענות־חן לכל נֹפך ונֹפך, שנוסף לקֻפה זו המלאה אגורות מפה אל פה.

בו ביום שתו הנשים מֵה בכמות מבהילה ביותר, עד שלא יכול מר וֶלר הזקן להתאפק, ולמרות רמיזותיו המזהירות של סם, הסתכל לכל צד בהשתוממות גלויה.

– סמי, – לחש לו אביו, – יבוא עלי, אם אין הנשים הללו טעונות סחיטה למחר. הביטה וראה, זקֵנה זו הסמוכה אלי טובעת ממש במֵה שלה.

– בלום פיך – לחש לו סם.

– סם, – לחש מר וֶלר בלבב שלם, – שמע בני, אם לא יחדל מזכיר זה מלאכול את לחמניותיו ומלשתות את מימיו, סופו שיתפקע.

– הנח לו, אם רצונו בכך – השיב סם – מה אִכפת לך?

– אם הדבר יִמָשך כך, סמי, – הוסיף מר ולר בדברים יוצאים מן הלב, – הרינו מרגיש, שמחֻיב אני, לשם אהבת־הבריות, לקום ולפנות אל היושב־ראש. הרי כאן בספסל הסמוך אשה צעירה, ששתתה תשע כוסות וּמחצה והיא הולכת וצבה לעיני ממש.

אין שום ספק בדבר, שמר ולר היה מוציא אל הפֹּעל את כונתו הרצויה תכף־ומיד, אלמלא קם קול רעש גדול, קול הסרת כוסות וקומקומים, וּבִשֵׂר גמר שתיה של מֵה. אחרי הסרת הכלים העמידו את השלחן באמצע האולם, וסדרי־האספה התחיל על־ידי אדם גוץ וזריז, בעל־קרחה ולבוש מכנסים קצרים, שעלה על הסלם במהירות יתרה, עד שחֻשב לאבד את שוקיו, ופתח בזה הלשון:

– גבירותי ורבותי, הנני מציע לבחור את אחינו הגדול, את מר אנטונינוס הום ליושב־ראש.

הגבירות נפנפו להצעה זו ממפחות רבות ונאות, והגוץ הזריז תפס את מר הום בכתפיו ושם אותו לתוך כֻּרסה של מַהֲגוני, שעברה שעתה. שוב נפנוף ממפחות. ומר הום, בעל פנים חלקות וחִוְרות, המזיעות תדיר, החוה קִדה בסבר פנים יפות, לתמהונן של הגבירות, ותפס את מקומו בכֹבד־ראש. אז יכריז הגוץ על השתיקה, ומר הום קם ואמר, שברשות האחים והאחיות של הסניף הבריק־לֵיני, הנאספים במקום זה ובשעה זו, יַרצה המזכיר דין־וחשבון של הועד לסניף הבריק־לֵיני. להצעה זו שבו הגבירות ונפנפו את מיטב ממפחותיהן.

המזכיר כִּעכע בקול רם, ואחרי שעבר השִׂעול, הנהוג באספות

לפני כל דבר גדול המתרחש לבוא, נקרא הדין־וחשבון הזה:

דין־וחשבון של הועד לסניף בריק־לֵין של
חברת־הנזירות הגדולה והמאֻחדת „אבן־עזר".

„הועד שלנו המשיך את עבודתו המועילה בחֹדש שעבר ויש לו העֹנג הרב לצַיֵן מקרים אלו של פרישות מן השכרון, שנוספו על הראשונים.

„ה. ווֹקֶר, חַיָט, בעל אשה ושני ילדים, כשהיה אמיד, מודה הוא, ששתה שֵכר הרבה ואינו יודע בבֵרור, אם לא שתה במשך עשרים שנה פעמַים בשבוע מין משקה המכֻנה „חֹטם־הכלב", והוא, לפי החקירות של הועד, מזיגה משֵכר חם, קמח־סֻכר, יי"ש ואגוזי־פרך (אנחה של אשה זקנה וקול קורא: אמנם כן). כעת אין לו לא עבודה ולא כסף. כסבור הוא, שבא לידי כך מתוך שתית השֵכר (מחיאות־כפים) או מתוך שידו הימנית יָבשה. אין לו עוד הוַדָאות, אבל מסתבר לו, שאלו היה שותה כל ימיו מים בלבד, לא היה שוליא שלו תוחב לידו מחט שהעלתה חלודה ולא היה מביא עליו שואה. (מחיאות־כפים סוערות). כעת אין לו לשתיה אלא מים צוננים ואין הוא צמא לעולם (מחיאות־כפים ממֻשכות).

„בֶטסי מַרטין, אלמנה, בעלת ילד אחד ועין אחת, כובסת שכירת־יום. מלֵדה ומבטן היתה בעלת עין אחת בלבד, אבל יודעת היא, שאמה רגילה היתה לשתות שכר חזק, ויתכן, שמפני־כך נולדה שתומת־עין (מחיאות־כפים שאין להן סוף). כסבורה היא, שאִלו היתה פורשת ממשקאות חריפים, היתה נעשית פקחית בשתי עיניה (מחיאות־כפים סוערות). נוהגת היתה לקבל בכל מקום שעבדה שמונה־עשר פֶנס ליום, לוג שכר וכוס יי"ש, אבל מיום שנעשתה חברה לסניף בריק־לֵין דורשת היא בכל מקום שלשה שילינגים ומחצה (הודעה חשובה זו נתקבלה בהתלהבות מחרֶשת אזנים).

„הֶנרי בֶלֶר היה במשך כמה שנים שר־המשקים במשתאות של חברות שונות, ובמשך כל הימים ההם שתה הרבה יַיִן חוץ־לארץ. לפעמים היה לוקח עמו הביתה בקבוק או שנים.

אין הוא זוכר את זאת בוַדאות גמורה, אבל בטוח הוא, שאם עשה זאת, כי שתה מה שהיה בבקבוק. הוא מרגיש את עצמו ברע ושרוי בעצבות, אף נוטה לקדחת, והוא צמא תמיד. כסבור הוא, שכל זה בא לו מן היין, שהיה נוהג לשתות (מחיאות־כפים). כעת הוא מחֻסר־עבודה ואינו נוגע אף בטפה של יין חוץ־לארץ (מחיאות־כפים סוערות).

תומַס בֶּרְמן – המספיק מזון־חתולים לראש־העיר ולשופטים ולטובי־העיר (הזכרת שם זה עוררה הקשבה וקֹצר־רוח), קִמֵּעַ הוא, והוא מוצא, שבזבוז גדול הוא להתהלך בקב של עץ על־גבי המרצפה, ונוהג הוא לקנות קַבים ישנים. ובכל ערב וערב שותה הוא כוס יי״ש מזוג בחמין, לפעמים שתי כוסות (אנחות עמֻקות). מרגיש הוא, שהקבים הישָׁנים ממהרים להתפצל ולרקֹב ובטוח הוא, שהם מְדֻלדלים על־ידי היי״ש (מחיאות־כפים ממֻשכות). כעת הוא קונה לעצמו רק קבים חדשים ואינו שותה כלום חוץ ממים וטה רפָה. הקבים החדשים מאריכים ימים פי־שנים על האחרים והסִבּה, לדעתו, אינה אלא נזירותו (מחיאות־כפים של נצחון״) –

אנטונינוס הום הציע, שהקהל ישתעשע בשיר. החבר מוֹרְדְלִין התאים את הנעימה של מזמורי תהלים אל הפזמון הנאֶה: „מי לא שמע על המַלָּח הצעיר והיפה״, המלא חן ושכל טוב, ומבקש להתאחד עמו בזמרה (מחיאות־כפים מרֻבות). משתמש הוא בשעת־הכֹשר הזאת להביע את דעתו, שהמשורר המנוח מר דִיבְּדִין, כשתָּהה על חטאות־נעוריו, כתב שיר זה, כדי להראות תועלת הנזירות. שיר־של־נזירות הוא (סער של מחיאות־כפים). נקיון לבושו, זריזות שֵׁיטו, המדרגה הרמה של רוחו, שהפַּיטן מצַיְּנָהּ במלים היפות:

„הוּא חוֹתֵר בַּמַּיִם וּכְלוּם אֵינוֹ חוֹשֵׁב״,

כל זה מוכיח, שגבור־השיר שותה־מים היה (מחיאות־כפים). מה טוב ומה נעים! (מחיאות־כפים נלהבות). ומה היה שכרו של בחור זה, ישימו זאת אל לבם כל הצעירים הנמצאים כאן:

„לְסִירָתוֹ כָּל הַבְּתוּלוֹת כְּחֵץ מִקֶּשֶׁת עָפוּ״.

(מחיאות־כפים רועשות, גם של הנשים בכלל). משל נאה! החבֵרות הבתולות מקיפות את הבחור הרודה במים ונותנות לו חזוק במצות־הנזירות. אבל כלום רק בנות דלת־העם היו מקרבות ומחזקות אותו ודבֵקות בו? לא!

„רִאשון לְשִׁטִּים הָיָה עִם בְּנוֹת־הַכְּרָך הַכְּבוּדוֹת".

(מחיאות־כפים לאין־שעור). המין החלש של הגברים – סליחה! של הנשים – מתכנס מסביב לבעל־המַיִם הצעיר ובורח בגעל־נפש משותי־היין (מחיאות־כפים). הנמשל הוא כך: חַברי הסניף של בריק־לֵין אנשי־מים הם, מַלָּחים (מחיאות־כפים וצחוק). אולם זה סִירָתָם הוא, השומעות הן הבתולות שבשיר, והוא (אנטונינוס הוב), שאמנם אינו כדאי לכך, הוא „ראשון לשִׁטִּים" (מחיאות־כפים שאין למעלה מהן).

– מה כונתו ב„מין החלש", סמי – שאל מר וֶלֶר בלחישה.

– אלו הן הנשים – השיב סם אף הוא בלהש.

– קולע הוא אל המטרה, – השיב מר ולר, – חלשות הן באמת, אם הן מַרשות לרמאים כאלה לגנוב את דעתן.

שאר ההערות של הזקן המתמרמר לא באו לעולם, מפני שאנטונינוס הום התחיל לזמר את השיר, שורה אחרי שורה, לתועלת החברים, שאינם בקיאים בנוסח. ועד שהוא מזמר, נעלם הגוץ בעל המכנסים הקצרים; וכשנגמר הזמר, שב ולחש לו למר אנטונינוס הום מה שלחש ופניו הביעו חשיבות עמֻקה.

– חברים! – אמר מר הום והרים את ידו לבַקָשה, כדי להשתיק את הזקנות, שלא גמרו עוד את השיר, – חברים, ציר שלוח מאת הסניף הדורְקִינְגִי של חברתנו, החבר סטִיגִ'ינס, ממתין מלמטה.

שוב הונפו המטפחות והפעם ביתר־עז, כי מר סטיג'ינס היה חביב מאד על בנות בריק־לֵין.

– יבוא! – אמר מר הום בחיוך גס. – חבר מֶדְגֶ'ר, הכניסהו ויברך אותנו. הגוץ בעל המכנסים הקצרים, ששמו היה מֶדְגֶ'ר, מִהר לרדת מעל הסֻלָּם ותכף־ומיד שמעו, שהוא מטפס ועולה בלְוית מר סטיג'ינס המכֻבד.

– הנה הוא בא, סמי – לחש מר ולר, שאָדֹם כתולע מתוך צחוק נחנק.

– אל תדבר אלי, – השיב סם, – כי לא אוכל לכבוש את יצרי, הנהו סמוך לדלת, אני שומע אותו מתדפק בראשו במוטות ובטיח.

עוד סם ולר מדבר והדלת הקטנה נפתחה ובה הופיע החבר מֶדגֶ'ר ואחריו מר סטיג'ינס הנכבד, שנפגש במחיאות־כפים וברקיעת־רגלים ובנפנוף־מטפחות. ועל כל הברכות הללו לא השיב סטיג'ינס אלא בחיוך נקפא ובעין לטושה על קצה הפתילה של הנר הדולק על־גבי השלחן, ובשעת־מעשה התנועע גופו הנה והנה כנוטה לנפול.

– חולה אתה, חבר סטיג'ינס? – לחש לו מר אנטונינוס הום.

– שלום לי, אדוני – השיב מר סטיג'ינס ברגז ובגמגום. – שלום לי, אדוני.

– טוב מאד – אמר מר אנטונינוס הום ופסע פסיעות אחדות לאחוריו.

– כסבור אני, שאיש לא יעֵז לאמר עלי, שאיני בקו־הבריאות, אדוני? – שאל מר סטיג'ינס.

– בודאי לא – השיב מר הום.

– לא הייתי יועץ את זאת לשום אדם, אדוני, לא הייתי יועץ – הוסיף מר סטיג'ינס.

בינתים השתאה החריש כל הקהל והמתין בדאגה למהלך־הענינים.

– רוצה אתה לדבר אל הקהל? – שאל מר הום בסבר פנים יפות.

– לא, אדוני – השיב מר סטיג'ינס. – לא, אדוני, אי־אפשי.

הנאספים הסתכלו זה בזה בעינים פקוחות לרוָחה, ולַחש של השתוממות נשמע באולם.

– דעתי היא, אדונַי, – אמר מר סטיג'ינס ופִתֵּח את מעילו והוסיף לדבר בקול רם, – דעתי היא, שאספה זו שתויה היא, אדונַי. חבר מֶדג'ר, אדוני, – אמר מר סטיג'ינס פתאם בכעס ופנה כלפי הגוץ בעל המכנסים הקצרים, – שִכּור אתה, אדוני.

ומכיון שמר סטיג'ינס ראה חובה לעצמו לחזק את הנזירות בקהל ולהוציא את החַטָאים, הכה על קצה חטמו של החבר מדג'ר וקלע

אל המטרה, כי המכנסים הקצרים נעלמו במהירות הבזק. החבר מֶדג׳ר נפל מן הסֻלם וראשו למטה.

על זאת הרימו הנשים קול־צוחה, קמו ועמדו כחומה מסביב לחברים האהובים עליהן למגן מפני הסכנה. התלהבות זו היתה כמעט לרועץ להום, כי מהיותו חביב ביותר נחנק כמעט מֵהמון הנשים המעריצות אותו, שסבבוהו, כתרוהו והשפיעו עליו רֹב אהבה. רֹב הגרות כבו ולא נשמע בלתי אם קול שאון ומהומה מכל עברים.

– עכשו, סמי – אמר מר ולר והתפשט את אדרתו במנוחה – עכשו קום והָבא שוטר לכאן.

– ואתה מה תעשה בינתים? – שאל סם.

– הנח לי, סמי – השיב הזקן. – יש לי להשוות חשבון קטן עם מר סטיג׳ינס זה.

ולא הספיק סם לעכב בידו וכבר הגיע אביו הגבור לקרן־זוית רחוקה שבאולם והִתקיף את מר סטיג׳ינס המְכֻבד ביד חזקה ובזרוע נטויה.

– לכה ונלכה – אמר סם.

– בוא הֵנה! – צוח מר ולר כלפי שונאו, ובלי להרבות דברים הכה בראשו של מר סטיג׳ינס והתחיל לרקד סביבו בקלות ובזריזות מתמיהה לעת־זקנה.

כשראה סם, שכל תוכחתו לשוא היא, חבש את כובעו, הפשיל אדרתו של אביו על זרועו, תפס את הזקן והורידו למטה והוציאו לחוץ. ולא הרפה ממנו ולא נתן לו לעמוד עד שהגיעו לקרן־הרחוב. משם יכלו לשמוע קול הקהל ברֵעו, שראה בעיניו את מר סטיג׳ינס מובל לאכסניה, שיש בה שמירה מְעֻלה. אחר־כך נתפזרו חברי הסניף הבריק־ליני של חברת הנזירות הגדולה והמאֻחדת „אבן עזר״.

פרק לד

מְקדש כֻּלּוֹ לדין־וחשבון מפֹרט ואמתי על־דבר המשפט המְפֻרסם בין ברדל ופיקויק.

– תאב הייתי לדעת, מה אכל היום לפת־שחרית ראש המְשבעים – אמר מר סנודגרס בבֹקר יום־הדין, הוא י״ד לפברואר, כדי להִכָּנס בשיחה.

– מקוה אני – אמר פֶּרקר – שארוחתו ראויה להתכַּבד.

– למאי נפקה מינה? – שאל מר פיקויק.

– עִקר גדול הוא, עִקר גדול, ידידי – השיב פרקר. – מְדַיָּן מְרֻצה וְשָׂבֵעַ יש לקוות לתוצאות טובות, ואלו דַיָּנִים מְרֻגזים או רעבים, ידידי, מצדדים תמיד בזכות התובע.

– רבונו של עולם! – אמר מר פיקויק ולטש את עיניו – למה הם עושים כך?

– איני יודע, – השיב הגוץ בקרירות, – בודאי כדי לחשוך זמן, סמוך לשעת ארוחת־הצהרים, כשהמְשבעים נכנסים לחדר מְיֻחד. הראשון שבהם מוציא שעונו מתוך כיסו ואומר: „רבותי, חמש שעות, חסֵר עשרה רגעים! דעו לכם, בחמש אני סועד". „אף אני כך", אומרים כֻּלם בזה אחר זה חוץ משנַים, שכבר אכלו בשלש ונכונים להחזיק מעמד. הראש מחַיֵּך ומחזיר את השעון לתוך כיסו. ובכן, רבותי, מה נאמר? התובע או הנתבע? אני נוטה לאמר, לפי הבנתי, ואין אני אומר קבלו דעתי, אני נוטה לאמר, כי צדק התובע בריבו". מיד מודיעים שנים או שלשה מְשבעים אחרים, שגם הם סבורים כך; והכל שריר וקַיָּם. אבל כבר עברו עשרה רגעים אחרי התשיעית – אמר הגוץ בהסתכלו בשעונו, – הגיעה השעה ללכת. הבטחת־נשואין שלא נתקַימה – במקרים כאלו

בית־הדין מלא אדם. מוטב שתקח עגלה, ידידי, שאם לא כן נאחר את המועד.

מר פיקויק צלצל, באה עגלה וארבעת הפיקויקאים ומר פרקר ישבו בתוכה. סם וֶלר, מר לוטן וילקוט־הכתָבים נסעו מאחריהם בעגלה קלה.

— לוטן — אמר פרקר כשנכנסו לפרוזדור בית־הדין — הושיבה־נא את ידידיו של מר פיקויק במקום מושב הסטודנטים, מר פיקויק בעצמו מוטב שישאר על־ידי. לכאן, ידידי, לכאן.

והגוץ נטל את מר פיקויק בשרוול אדרתו והושיבו על ספסל נמוך מתחת לקתדרה של הקטגור, ספסל זה נעשה בכונה תחלה, כדי שיוכלו עורכי־הדין ללחוש לקטגור בשעת־הצֹרך במשך המשא־ומתן. יושבי המקום הזה אינם נראים לרֹב הקהל ולעוזרי־עורכי־הדין, מפני שמקומותיהם של הללו גבוהים הרבה יותר. היושבים כאן אחוריהם אל הקהל ופניהם אל הדַיָנים.

— כאן בודאי מושב העדים? — שאל מר פיקויק בהראותו לשמאלו על מין קתדרה עם מסעדה של נחֹשת־קלל.

— אמנם כן — השיב פרקר והוציא מן הילקוט, שלוטן הניח לרגליו, המון כתבים.

— וכאן — אמר מר פיקויק והראה על מושבות מְסֻגרים אחדים לימינו — כאן בודאי מקום המְשבעים?

— כדבריך, ידידי — השיב פרקר והקיש על־גבי מכסֵה קופסת־הטבק שלו.

מר פיקויק קם ברגש והשקיף על־פני אולם בית־הדין. כבר היו הרבה שומעים ביציע וכמה בעלי פאה־נכרית במקומות עורכי־הדין, ואגב אפשר היה לראות במקומות הללו כל מיני חטמים וזקָנים, שמעמד עורכי־הדין באנגליה מצֻין בהם. חלק מעורכי־הדין החזיקו כתבים בידיהם והשתדלו להבליט עובדה זו לעין הרואים על־ידי שחככו בהם את חטמיהם מזמן לזמן. אחרים, שלא היו להם כתבים, נשאו תחת זרועותיהם כרכים נאים ופתק אדֹם דבוק עליהם ודפי הכריכות מגֻון קרום של פשטידה. אחרים, שלא היו להם לא כתבים ולא פנקסים, החזיקו את ידיהם בכיסיהם והעמידו פנים פקחים בכל

יְכָלְתם. והיו שם עוד אחרים, שנעו ונדו הֵנה והֵנה בלי־הרף ובלב־כבד־ראש, כדי לעורר תמהונם של הזרים בהיכל זה. ומר פיקויק התפלא לראות את כל הקהל מתגודד חבורות חבורות ומשוחח בחדשות היום בשויון־נפש, כאלו אין כאן היום שום דין־ודברים.

נכנס מר פונקי, תפס מקום מאחרי הספסל המיֻחד לקטגור־המלכות והחוה קִדה למר פיקויק. ולא הספיק מר פיקויק להחזיר לו שלום, עד שנכנס הטוען מר סַנְבִין ואחריו מר מֶלֶרד עם ילקוט גדול מצבע־ארגמן, שהניחו על־גבי השלחן, תקע כפו למר פֶּרקר ונעלם. אחר־כך באו עוד שנים־שלשה טוענים ובתוכם אחד כרסתָן ובעל פנים אדֻמות, שברך את מר סַנְבִין בידידות ואמר לו, שבֹּקר נאה היום.

– מי הוא כרסתן זה, שנתן שלום לַטוען שלנו ואמר לו, שהבֹּקר נאה? – לחש מר פיקויק ושאל.

– זהו הטוען מר בֶּזְפֶז, – השיב פרקר, – העומד מצד שכנגדנו, והוא ראש הצד ההוא. האדון שמאחריו מר סְקִימְפִּין שמו והוא סגן לו.

בקש מר פיקויק לשאול בשצף קצף, איך מְלָאוֹ לבו של הטוען מר בֶּזְפֶז, העומד מן הצד שכנגדו, לאמר בשויון־נפש לַטוען מר סַנְבִין, העומד מצדו הוא, שהבֹקר נאה הוא – אלא שבינתים קמו עורכי־הדין ממקומותיהם ושליחי בית־דין גזרו שתיקה. מר פיקויק פנה כה וכה והרגיש בדַיָן הנכנס אל האולם.

הדַיָן מר סְטֶרְלִי (מְלא מקומו של אב־בית־דין שחלה) היה אדם גוץ עד־מאד ושָׁמן כל־כך, עד שלא נראו הימנו אלא הפנים והאפֻדה. כשנתגלגל ובא על־גבי שתי רגליו העקֻמות, החוה קִדה כלפי עורכי־הדין ועורכי־הדין החוו קִדה לפניו, אחר־כך שם את רגליו הקטנות מתחת לשלחן ואת כובעו הקטן המשֻׁלש הניח על השלחן. ושוב לא נראה מכל גופו אלא שתי עינים קטנות ומשֻׁנות, פנים רחבים ורֻדים וכחצי פאה־נכרית מגֻחכת מאד.

לא הספיק הדַיָן לתפוס את מקומו ושליח־בית־דין אחד פקד באולם בקול מצוה: „הַס!", ואחריו החרה החזיק שליח אחר ביציע בקול זעם: „הַס!" ואחריהם צוחו שנים שלשה משרתים: „הס!" ברֹגז ובנזיפה. אחר־כך קם אדון אחד, עטוף שחורים, וקרא בקול רשימת

הַמְשבעים, ואחרי שֶקלה־וּמַריה נתברר, שלא באו אלא עשרה מהם, אז יציע הטוען מר בֶּזפֶּז למנות ממלאי־מקום החסרים. האדון העמוף שחורים מציע להכנים לבית־דין של מְמחים מְשבעים שנים מן הַמְשבעים סתם. וכך נכנסו מוכר־ירקות ורוקח.

— עליכם להשיב כשאקרא בשמותיכם, רבותי, כדי שתִּשָּׁבְעוּ — אמר האדון העמוף שחורים. — רִיכַּרד אופּוַיטש!

— הנני — אמר מוכר־הירקות.

— תּוֹמַס גרופִּין!

— הנני — אמר הרוקח.

— קחו את הספר, רבותי. עליכם לחקור את הדין —

— מבקש אני את סליחתו של בית־הדין — אמר הרוקח, אדם ארֹך וכחוש ופניו צהֻבים — אבל מקוה אני, שבית־הדין יפטרני.

— מאיזה טעם, אדוני? - שאל הַדַיָן מר סטֶרְלִי.

— אין לי עוזר, הוד־מעלתך — אמר הרוקח.

— וכי מה אעשה לך? — אמר הַדַיָן מר סטֶרלי — עליך לקחת לך עוזר.

— אין ידי משגת, הוד־מעלתך — השיב הרוקח.

— עליך להשתדל, שתהא ידך משגת, אדוני — השיב הַדַיָן ופניו אדמו, כי הַדַיָן סטרלי נוח לכעוס היה ולא סבל מענות שכנגד.

— יודע אני, שעלי להשתדל, אבל יגעתי ולא מצאתי, הוד־מעלתך — השיב הרוקח.

— השביע את האדון — אמר הַדַיָן במפגיע.

לא הספיק שליח בית־דין לפתוח בנוסח: „עליך לחקור את הדין", עד שהרוקח נכנס שוב לתוך דבריו.

— ובכן עלי לְהִשָּׁבַע, הוד־מעלתך? — שאל הרוקח.

— בודאי, אדוני — השיב הַדַיָן הקטן ברגזה.

— טוב מאד — אמר הרוקח כמקבל יסורים באהבה. — אלא שעוד קדם גמַר המשפט תומת נפש אדם. זהו הכל. השביעני, אדוני, בבקשה ממך.

והרוקח הֻשבע, עד שמצא הַדַיָן מלים לענות.

— לא רציתי אלא להעיר, — אמר הרוקח ותפס את מקומו בכֹבד־

ראש, — שאין לי בחנותי אלא בחור־משרת. בחור טוב הוא, הוד־מעלתך, אבל אינו בקי בסמים ודרכו להחליף מלח סרומית בתמצית־חֹמץ ונֹפת־פֵרות בלבונה. זהו הכל, הוד־מעלתך.

אחרי הדברים האלה תפס הרוקח ישיבה נוחה ומרֻוָחה, העמיד פנים מְרֻצים ביותר ונראה היה כאדם המוכן אל כל צרה שלא תבוא.

מר פיקויק הסתכל ברוקח ברגש של גֹעַל־נפש. ופתאם קמה התרגשות בירכתי האולם ותכף־ומיד נכנסה מרת ברדל, נשענת על מרת קלופינס, וישבה כמתעלפת על אותו ספסל עצמו, שישב עליו מר פיקויק, מקצהו השני. מר דודסון הושיט לה סוכך גדול ביותר, ומר פוג נתן לה זוג סנדלים, ושניהם העמידו לכבוד היום פנים של רחמנות ומרה שחורה. אחר־כך באה מרת סֶנדֶרס והביאה עמה את הנער בַּרדל. כשראתה האם את בנה, קפצה ממקומה ותוך־כדי־דבור שבה אליה נֹשה והעתירה נשיקות לנער. ושוב אחזה בולמוס החמימות ושאלה היכן היא. בתשובה על שאלה זו פרשו מרת קלופינס ומרת סנדרס ובכו ומר דודסון ומר פוג בקשו את התובעת, שתרָגע. הטוען בֻזפֻז מחה את עיניו במטפחת קשה והסתכל אל המְשבעים בתביעה. גם הדַיָּן נרגש היה עד־מאד ורבים מן הנמצאים באולם השתעלו, כדי להתגבר על רגשותיהם.

— תכנית נאה! — לחש לו פֶרקר למר פיקויק. — דודסון ופוג הללו בחורים כהלכה הם. הכל מוכן לשם השפעה רבה.

עוד פרקר מדבר ומרת ברדל התחילה שבה לאיתנה בהדרגה, ומרת קלופינס בדקה בכפתוריו של הנער והעמידתו לפני אמו באֹפֶן שמְכֻרח היה לעורר חן וחסד בעיני הדיָנים והמְשבעים. ואמנם קדמו לכך התנגדות ודמעות מצד הנער, שכנראה ירא, שמא אין כל זאת אלא פתיחה וסופו שיוציאוהו לגרדום או לפחות ישלחוהו לארץ־גזרה מעבר לים לכל ימי־חייו.

— ברדל ופיקויק — קרא האדון העטוף שחורים שֵם המשפט הראשון של סדר־היום.

— אני עומד מצד התובעת, הוד־מעלתך — אמר הטוען מר בֻּזפֻז.

— ומי הוא סגנך, חבר בֻּזפֻז? — שאל הדַיָּן.

מר סקִימפִּין החוה קִדה, להודיע שהוא הסגן.

– ואני עומד מצד הנתבע, הוד־מעלתך – אמר הטוען מר סנֶבּין.

– וסגנך, חבר סנֶבּין? – שאל השופט.

– מר פונקי, הוד־מעלתך – השיב הטוען סנֶבּין.

– הטוען בֶּזפֶּז ומר סקימפין מצד התובעת – אמר הַדַּיָּן ומדי דַברו רשם את השמות בפנקסו.

– ומצד הנתבע הטוען סנֶבּין ומר מונקי.

– סליחה, הוד־מעלתך, לא מונקי אלא פונקי.

– כן, טוב מאד – אמר הַדַּיָּן – מעולם לא נתכבדתי לשמוע שֵׁם האדון הזה.

כאן החוה מר פונקי קִדה וחִיֵּךְ, ואף הַדַּיָּן החוה קִדה וחִיֵּךְ, אחר־כך האדים מר פונקי עד לִבְּן עיניו והשתדל להֵרָאות כלא־יודע, שכל העינים נשואות אליו – דבר שלא עלה בידי איש מעולם, והשׂכל מחַיֵּב שלא יצלח לעולם.

– הבהֹ ונתחיל – אמר הַדַּיָּן.

שוב גזרו הפקידים שתיקה ומר סקימפין פתח בענין, אלא שמפתיחתו אפשר היה לחשוב, שאין תֹּכן רב במקרה הנדון, כי את הפרטים המיֻחדים הידועים לו כבש בתוך מעיו, ואחרי שלשה רגעים ישב על מקומו והניח את המְשבעים במדרגת־הידיעה, שעמדו בה קֹדם לכן.

אז יקום הטוען בֶּזפֶּז בהדר־גאונו ובכֹבד־ראש הראוי לדבר. ואחרי שהתלחש עם דודסון והתיעץ בפוג, נתעטף בטליתו למעלה מכתפיו, תִּקן את הפאה־הנכרית שלו ופנה אל המְשבעים.

הטוען בֶּזפֶּז פתח ואמר, שבכל ימי עבודתו המשפטית, מיום שהקדיש עצמו לדת־ודין הלכה למעשה, לא נזדמן לו מקרה, שיעורר בו את רגשותיו בעֹמק כזה או שיטיל עליו אחריות גדולה כזו – אחריות כבדה מנשוא היה אומר, אלמלא היה מֻבטח בטחון גמור, שהצדק והישר, הַיְנוּ תביעת האשה הזאת, הנעלבה והעשוקה, סופם לנַצח בדבר־משפט שנים־עשר האנשים האלה, בעלי בינה יתרה ושאר־רוח.

כך היא דרך פתיחתם של הקטגורים, להחניף למשבעים ולתת אמונה בלבם, שהם פקחים ביותר. ואמנם נראתה הפעולה תכף־ומיד: במה משבעים התחילו לרשום בכבד־ראש רשימות ארכות.

— מפי ידידי המלמד שמעתם, רבותי, — המשיך הטוען בזפז, אף־על־פי שידע היטב, כי המשבעים לא שמעו כלום מפי הידיד המלמד, — מפי ידידי המלמד שמעתם, רבותי, שאנו דנים כאן בהבטחת־נשואין שלא נתקימה ותביעת־הפצוי היא אלף וחמש מאות לטראות. אבל מפי ידידי המלמד לא שמעתם את פרטי הענין, ואמנם אין זה ממקצועו לטפל בהם. פרטים ועובדות אלו, רבותי, תשמעו מפי ואת אמתותם אוכיח לכם על־ידי עדות נצחת.

כאן הדגיש הטוען מר בזפז את המלה „נצחת" בהקשת־יד על השלחן והסתכל בדודסון ופוג, שנענעו לו בראשם לאות הערצה, ולנתבע — בהבעת התמרמרות.

— התובעת, רבותי — המשיך הטוען מר בזפז בקול ענות חלושה — התובעת אלמנה היא; אלמנה היא, רבותי. מר ברדל המנוח, שהיה מכבד ונאמן על מלכנו בהיותו גבאי־מכס, נפטר במיתה יפה מעולם זה, כדי למצא בעולם־האמת מנוחה נכונה, שלעולם אין למצא אותה בבית־המכס.

בשעת תאור רגשני זה של פטירת מר ברדל, שבאמת מת ממכה רבה שהכה בקנקן על ראשו במרתף־יין אחד, רעד קולו של הטוען המלמד והמשיך ברגש:

— זמן־מה לפני מותו הוליד בן. ויחד עם נער זה, הירשה היחידה של בעלה המנוח, פרשה מרת ברדל מהבלי העולם ובקשה את השלוה והמנוחה של רחוב גסול, וכאן הדביקה על־גבי חלון הפונה אל הרחוב פתקה כתובה בזה הלשון: „חדרים עם כלי־בית לאדון פנוי. לשאול בבית זה".

כאן הפסיק הטוען בזפז וכמה משבעים רשמו להם תכן תעודה זו.

— נרשם בה בתעודה זו גם היום והשנה? — שאל אחד המשבעים.

— לא, רבותי, — השיב הטוען בזפז, — אבל מרשה אני להגיד לכם, שתעודה זו נקבעה בחלון התובעת לפני שלש שנים בדיוק. אני מעיר

תשומת־לבם של המשבעים לנוסח התעודה: „הדרים עם בלי־בית לאדון פנוי". דעתה של מרת ברדל על־דבר הגברים, רבותי, היתה מיֻסדת על הסתכלותה במדותיו התרומיות של בעלה המנוח במשך כמה שנים. לא היה לה לא פחד ולא פקפוק ולא חשד אלא אמונת־אֹמֶן. מר ברדל – אמרה האלמנה בלבה – אדם הגון היה, עומד בדבורו ולא רִמה איש מעולם, מר ברדל היה גם־כן רַוָּק בשעתו; הבה ואבקשה מגן ומחסה, עזר ונחומים אצל רַוָּק; בו אראה תמיד זֵכר למר ברדל הצעיר, כשלקח את לבי הרך והתמים; לאדון פנוי אשכיר את חדרי". מתוך רגש נאה זה (אחד מטובי הרגשות של טבענו הפגום) מחתה האלמנה הגלמודה את דמעותיה, העמידה בדיוטה הראשונה של בית־דירתה כלים נאים, חבקה את בנה התמים והדביקה בחלון את הפתקה האמורה. אם תחשבו, שהפתקה היתה דבוקה זמן־רב, אינכם אלא טועים. לא עברו שלשה ימים – שלשה ימים, רבותי – ובריה הולכת על שתים, שפניה פני־אדם ולא פני חיה רעה, דפקה בדלתה של מרת ברדל. הבריה שאלה לשכר־הדירה, שכרה אותה וממחרת היום נכנסה לגור בה. אדם זה פיקויק היה, פיקויק הנתבע.

הטוען בֶּזְפֶּז שפך שיחו פהז כמים, עד שאָדַם כתולע והפסיק, כדי לבלוע רֻקו, שתיקתו עוררה את הדיָּן מר סטֶרלי, שמִהר תכף־ומיד לרשום דבר־מה בקולמוס שאינו טבול בדיו והסתכל במבט עמקני ביותר, כדי שיחשבו המשבעים, שהיה כל הזמן תפוש בשרעפיו בעינים עצומות. הטוען בֶּזְפֶּז המשיך ואמר:

– על פיקויק זה לא אַרבה לדַבּר. דברים טובים מועטים הם בנושא זה, ולהאריך בפרטי רשעות ורֹע־לב לא יהיה לענג לא לי ולא לכם, רבותי.

מר פיקויק, שישב עד כאן במנוחה וכתב, קפץ פתאם ממקומו, כרוצה להתקיף את הטוען בזפז במושב הדיָּנים המֻמחים דוקא. תנועת־יד של אזהרה מצד פרקר עכבה בידו, והוא הוסיף לשמוע לדברי הטוען בארשת־פנים של התמרמרות, בנגוד גמור לארשת־ההערצה שבפני מרת קלופינס ומרת סֶנדרס.

– אומר אני רשעות ורֹע־לב, רבותי – אמר הטוען בזפז ומבטיו

נתתו במר פיקויק — וכשאני אומר רשעות ורע־לב הרשוני לאמר לנתבע לפיקויק, אם נמצא הוא באולם זה כמו ששמעתי, שאלו היה נשאר מהוץ לאולם זה היתה זאת נחשבת לו לחכמה ולטוב־טעם ודעת. הרשוני לאמר לו, שכל סִמני התנגדות וכל טענות ומענות מצדו לא ישפיעו עליכם, שתדעו כיצד להעריך את דבריו. והרשוני לאמר לו עוד, רבותי, מה שיאמר לכם גם הוד־מעלתו, כי אין טוען זז מחובתו כלפי ממלא־ידו לא על־ידי אִיוּמים ולא על־ידי שאר השפעות. וכל נסיון של אִיוּם או של השפעה כל־שהיא יחול על ראש המנַסה, בין שהתובע בין שהנתבע הוא, ויהי שמו פיקויק או נוקס או סטוקס או ברון או תומפסון.

מאמר מֻסגר זה קלע אל המטרה המכֻוָּנה והסב עיני כל הקהל לצד מר פיקויק. והטוען בְּזֶפֶן התאושש מִמרי־שיחו והמשיך את דבריו:

— עוד אוכיח לכם, רבותי, שפיקויק דר במשך שתי שנים רצופות בבית מרת בַּרדל. במשך כל הזמן שֵׁרתה אותו מרת ברדל, דאגה לרַוחתו, בִּשלה בשבִילו, בָּדקה את לבָניו לתתם לכביסה ותקנה ויִבשה והכינה אותם ללבישה. והיתה בכלל בת־משק ביתו. עוד אוכיח לכם, שהיה נותן לפעמים לנער חצי פֶּנס ופעם אחת נתן לו ששה פֶּנסים. ועוד אוכיח לכם בעדות שאין להכחישה, שפעם אחת טחא לנער על ראשו דרך־חבה ושאל אותו, אם זכה במשחק האבנים הקטנות, הרגיל, כידוע, בין נערי עירנו, והוסיף ושאל: „רצונך שיהיה לך עוד הפעם אָב?" עוד אוכיח לכם, רבותי, שלפני שנה התחיל פיקויק פתאם מתעלם מביתו לזמנים מֻמשכים, כמתכַּוֵּן להִבָּדל לאט־לאט מן התובעת, אבל כנראה, היתה עדַיִן החלטה זו רופפה בידו או שיצר־הטוב שֶׁבּוֹ נצח — אם יש לו לאדם זה בכלל יצר־טוב בלבו — או שחִנה וחֲסדה של התובעת הפירו את כֻּונָתו הנפסדה. כי הוכח אוכיח לכם, שפעם אחת, כששב מנסיעתו, נשתדך לה בדברים מפֹרשים, ואמנם נזהר, שתהא ההתקשרות בלא עדים. אבל יש בידי להביא לכם ראיה על־ידי גבית־עדותם של שלשת חבריו הוא — עדים בעל־כרחם, רבותי, עדים בעל־כרחם — שֶׁבּוֹ בבֹּקר מצאוהו אוחז את התובעת בזרועותיו ומדבר על לבה דברים נחומים כדי להרגיעה.

פרק זה בדרשתו של הטוען עשה על השומעים רשם נִכָּר, והוא הוציא שתי פתקאות קטנות והמשיך את דבריו:

– ועכשו, רבותי, עוד מלה אחת. שני מכתבים לפנינו, הכתובים בעצם כתב-ידו של הנתבע, והם מועט המחזיק את המַרְבֶּה. ממכתבים אלו אנו עומדים על אָפיו של אדון זה. אין הם מכתבים מגֻלים, נלהבים, אגרות-מליצה החוצבות להבות-אש. סתומים הם, ערומים, אין להם הכרע, אבל לאשרנו יש ללמוד מהם יותר מאשר היינו לומדים ממליצות-אש ומשלים פיוטיים. צריך לקרא את המכתבים בעין צופיה וזהירה, כי נראה בחוש, שנכתבו על-ידי פיקויק בכונה תחלה להטעות את הקורא הצדדי ולהוליכו שולל. הלא כה דברי המכתב הראשון:

„גֶרֶוֵי, בשעה השתים-עשרה. מרת ברדל היקרה! קציצות וזְמִית של עגבניות. פיקויק שלך". מה פֵּרוש הדברים, רבותי? קציצות וזְמִית של עגבניות! פיקויק שלך! קציצות! רבונו של עולם! וזמית של עגבניות! רבותי, היִתָּכֵן, הישָׁמע כזאת להרוס אשר-חייה של אשה תמימה ובעלת-נפש על-ידי המצאות גסות כאלו? והמכתב השני אין בו זמן-כתיבה כלל והריהו ממילא חשוד: „מרת ב. היקרה, לא אבוא הביתה אלא מחר. העגלה מתנהלת בעצלתים". ונוסף על-זה משפט הראוי לתשומת-לב: „אל-נא תדאגו לשומר-החֹם. שומר-החֹם! מה-זאת, רבותי, וכי מי הוא הדואג לשומר-חֹם? מתי רגשה נפש איש או אשה בדבר שומר-חֹם, שהוא כשהוא לעצמו כלי המחזיק חֹם וברכה ומועיל מאד בבית? למה מרת ברדל מתבקשת שלא לדאוג בדבר שומר-החֹם, אם אין הכונה (ואין ספק, שכן הוא) לאש מִתְּהֶרֶת – למין כנוי של חבה או מין הבטחה על-פי סִמָּן קבוע, שבדה פיקויק מלבו לשם מנוסתו מן המערכה ושאין אני יכול לבררו? ומה פֵּרושה של המליצה „העגלה מתנהלת בעצלתים"? עד-כמה שאני מבין, מוּסָבָה המליצה על פיקויק בעצמו, שהתנהל באמת בעצלתים במשך כל אותו ענין, אלא שעכשו ימהר לרוץ ארח וגלגליו, רבותי, יהיו נמשחים על חשבונו בידיכם אתם במהרה בימינו.

כאן עשה הטוען מר בֻּזְפֻז הפסקה, כדי לראות, אם הַמְּשַׁבְעִים

מחַיכים לחִדוד שלו, וכשהרגיש שאין איש מחַיֵך חוץ מטוכר־הירקות (שהרגשתו לחדוד זה מקורה בודאי במעשה שהיה באותו בֹקר, שמשח גלגלי העגלה) מצא הטוען המלֻמד לטוב לפניו להתפעל קצת עוד פעם קֹדם שיסַיֵם את דבריו.

– אבל דַיָנַי, רבותי – אמר הטוען מר בֶזפֶז – קשה לחַיֵך בלב דַוָי; אין מקום לבדיחה בשעת התעוררות רגשותינו הפנימיים שבפנימיים. תקותה ותוחלתה של התובעת היו לאכזב, ולא תהא זו תפארת־המליצה, אם אֹמַר, שחייה אינם חיים. אין פתקה בחלון, אבל אין דַיָר בבית. רַוָקים הגונים עוברים ושבים, אבל אין מזמין אותם להִכָּנס ולשאול. עלטה ושתיקה בבית. אף קול הנער נשתתק. משחקי־הילדות שלו שוממים בשעה שאמו בוכיה. אין לו חֵפץ באבני־משחק ובשחוק־חברים לא יכירנו מקומו. אבל פיקויק, רבותי, פיקויק זה, שהרס ולא חמל את הנָוה השאנן שבמדבר רחוב גֹסוֶל, פיקויק זה, שהחריב את המַעין והרפיש באֵפר נאות־דשא, פיקויק זה, הנגלה היום לעיניכם בזָמִית־העגבניות האכזרית שלו ובשומר־החֹם שלו, – הוא מרים עדַין את ראשו בחֻצפה לא־תדע־בשת ואינו נאנח כלל על השבר אשר עולל. קנס, רבותי, עֹנש־כסף זהו העֹנש היחיד, שאתם יכולים להענישו, וגם הפצוי היחיד לַנִזוקה. בתביעת קנס זה היא פונה אל בית־הדין הנאור, הנאצל, המרגיש, הישר והנבון של בני־עירה המשכילים.

מתוך סיום נאה זה ישב הטוען מר בזפז על מקומו והדַיָן מר סמֶרלי נתעורר.

– קראו את אלישבע קלופינס – אמר הטוען בֶזפֶז וקם ממקומו נאזר בגבורה.

הפקיד הקרוב אליו קרא בשם אלישבע טופינס, הפקיד שאחריו שאל לאלישבע דז'ופקינס ופקיד שלישי מִהר כל עוד נפשו בו לרחוב־המלך וצוח עד שנחר גרונו, היכן כאן אלישבע מופינס.

בינתים נכנסה מרת קלופינס למושב־העדים בסיוע מרת ברדל, מרת סֶנדרס, מר דודסון ומר פוג, ובשעה שהגיעה למדרגה העליונה, נצבה מרת ברדל במדרגה התחתונה, בידה האחת מטפחתה ונעליה העליונות ובידה השניה בקבוק ובו כרביעית הלוג מיני בשמים על כל

צרה שלא תבוא. ומרת סֶנדרס עמדה סמוך לה ועיניה לטושות אל־פני הדיָן וסוכך גדול בידה ובֹהן ידה הימנית מהֲדק אל הקפיץ ומוכן לפתוח אותו בכל רגע ורגע.

– מרת קלופינס – אמר הטוען בֶּזפז – הואילי להֵרָגע, גברתי.

כמובן, התיפחה אחרי עצה טובה זו ביתר־שׂאת ויתר־עֹז וגם נראו בה סִמני התעלפות הממשמשת ובאה, כי – כמו שאמרה אחר־כך – לא יכלה להתגבר על המון רגשותיה.

– נזכרת אַתּ, מרת קלופינס – אמר הטוען בזפז אחרי שאלות טפלות אחדות – נזכרת אַתּ, שנמצאת באחד מחדרי הדיוטה הראשונה של דירת מרת ברדל בבֹקר ידוע אחד בחדש יולי האחרון בשעה שמרת ברדל פִנתה חדרו של פיקויק?

– כן, הוד־מעלתך ואדוני המְשבעים, נמצאתי, – השיבה מרת קלופינס.

– חדר־מגוריו של מר פיקויק היה בצד הפונה אל הרחוב בדיוטה הראשונה, כמְדֻמני?

– אמנם כן – השיבה מרת קלופינס.

– ומה עשית בבית מרת ברדל, גברתי – שאל הדַיָּן הגוץ.

– הוד־מעלתך ואדוני המְשבעים – השיבה מרת קלופינס בהתפעלות מושבת את הלב. – איני רוצה לרַמות אתכם.

– מוטב שלא תרַמי, גברת – אמר הדיָן הגוץ.

– הייתי שם – הרצתה מרת קלופינס – שלא בידיעת בעלת־הבית. יצאתי מביתי ובידי סל קטן לקנות תפוחי־אדמה אדֻמים, בסך־הכל שלש לטראות במחיר שלשה פֶּנסים וחצי, והנה אני רואה, שדלתה של מרת ברדל פצתה פיה.

– מה־זאת? – קרא הדיָן הקטן.

– הדלת פתוחה היתה, הוד־מעלתך – הסביר הטוען סנֶבִּין.

– והיא אמרה: „פצתה פיה" – אמר הדיָן הגוץ במבט ערמומי.

– הַינו־הַך – אמר הטוען סנֶבִּין. הדיָן הגוץ הסתכל כמפקפק ואמר, שירשום את הדבר. ומרת קלופינס הוסיפה לספר:

– נכנסתי, רבותי, כדי לאמר לה שלום ועליתי למעלה והנה אני שומעת, רבותי, קול דבור בחדר הפונה אל הרחוב.

– והקשַבת בודאי, מרת קלופינס? – שאל הטוען בֶזפז.

– סליחה, אדוני – השיבה מרת קלופינס בהכרת ערך־עצמה: – חלילה לי מעשות כזאת. הקולות רמים היו מאד ונכנסו לאזני.

– טוב, מרת קלופינס, לא הקשבת אלא האזַנת את הקולות. ואחד מהם של פיקויק היה?

– אמנם כן, אדוני.

ומרת קלופינס קָמָה, שמר פיקויק פנה אל מרת ברדל, וספרה באריכות ובתורת תשובה על כמה שאלות שנשאלה את תכֹן כל אותה השיחה הידועה לקוראינו.

המְשבעים הסתכלו בעיני חשד והטוען מר בזפז חִיֵך וישב על מקומו. ועוד יותר גדל חשדם, כשקם הטוען מר סנֶבין והודיע, שלא יחקור מצדו את העֵדה מרת קלופינס, לפי שמר פיקויק מודה בדבר, שהרצאת השיחה נכונה בעִקרה.

כיון שראתה מרת קלופינס, שהֻתרה הרצועה, מצאה את השעה כשרה לפניה להרצות בקצור על עסקי ביתה היא. קמה והודיעה לבית־דין, שהיא אֵם לשמונה ילדים ובעוד ששה חדשים כעת חיה מקוה היא להביא מתנה לבעלה את הילד התשיעי. להודעה חשובה זו הפסיק אותה הדיָן הגוץ בכעס, וסוף דבר היה, שמרת קלופינס הכבודה ומרת סֶנדרס הֻרחקו מן האולם בכבוד גדול בלְוית מר דזֶ'קסון בלי אֹמר ודברים.

– נתנאל וינקל! – קרא מר סקִימפִּין.

– הנני – נשמע קול ענות חלושה.

מר וינקל נכנס למושב העדים, ואחרי שהשביעוהו, החוה קִדה בלפי הדיָן.

– אל־נא תסתכל בי – אמר הדַין בזעם ולא החזיר לו שלום – הסתכל במְשבעים.

מר וינקל שמע לקולו והסתכל למקום ששם המְשבעים יושבים לפי השערתו. בבֵרור לא יכול לראות כלום מרֹב התרגשות.

מר וינקל נחקר על־ידי מר סקימפין, צעיר בעל־עתידות כבן

ארבעים ושתים, שהשתדל לבלבל בכל האפשר עַד זה, הנוטה חסד בידוע, לצד שכנגד.

— הואילה־נא, אדוני — אמר מר סקימפין — להודיע להוד־מעלתו ולמֻשבעים מה שמך.

ומר סקימפין הטה ראשו הצדה, כדי לשמוע בבֵרור את תשובתו של העד, ובשעת־מעשה הציץ במֻשבעים כמי שאומר: עד־שקר זה יִתָּכן שיכנה עצמו גם בשם זר.

— וינקל — השיב העד.

— זהו שם־משפחתך, אבל מה שמך? — שאל הדַין הגוץ בתרעֹמת.

— נתַניאל, אדוני.

— דניאל — אולי עוד לך שֵׁם?

— נתַניאל רציתי לומר, אדוני.

— נתניאל דניאל או דניאל נתניאל?

— לא, הוד־מעלתך, נתניאל בלבד. דניאל כלל לא.

— ולמה אמרת מקֹדם דניאל, אדוני? — שאל הדַיָן.

— לא אמרתי, הוד־מעלתך — השיב מר וינקל.

— אמרת, אדוני — השיב הדַיָן ופניו רעמו. — כיצד יכולתי לרשום אצלי דניאל, אלמלא אמרת לי כך?

זו היתה טענה שאין עליה תשובה.

— זִכרונו של מר וינקל חלוש קצת, הוד־מעלתך — הסביר מר סקימפין והציץ שוב כלפי המֻשבעים. — אבל עוד נקנה תחבולות לעורר את זכרונו.

— שמור את לשונך, אדוני — אמר הדַיָן למר וינקל והציץ בו בזעף.

מר וינקל העלוב השתחוה והשתדל להעמיד פנים שלֵוים, אבל מתוך בלבול־דעתו לבש צורה של גַנב־כיס שנמצא בגנבתו.

— שמעני, מר וינקל, — אמר מר סקימפין — והרשני לעוץ לך לטובת עצמך, שתשמור את לשונך כדַבר הוד־מעלתו. כמדֻמני, שאתה ידיד נאמן לפיקויק הנתבע, הלא כן הדבר?

— מכיר אני את מר פיקויק, עד־כמה שאני זוכר, זה —

– בבקשה ממך, מר וינקל, אל־נא תשתמט מתשובה ברורה. ידיד נאמן אתה של הנתבע או לא?

– הוא אשר חפצתי לאמר, שזה –

– רצונך להשיב על שאלתי או לא?

– אם לא תשיב על השאלה תושם במשמר, אדוני – אמר הדַין הגוץ והציץ בו ממעל למשקפיו.

– ובכן, אדוני, – אמר מר סקימפין, – הן או לאו?

– הן, ידידו אני – השיב מר וינקל.

– ידידו אתה. ולמה לא אמרת לנו זאת מיד, אדוני? שמא אתה מכיר גם את התובעת, מר וינקל?

– אין אני מכיר אותה, אבל ראיתיה.

– אין אתה מכיר אותה אבל ראית אותה; הואילה־נא לבאר למְשבעים מה כונתך, מר וינקל.

– רצוני לאמר, שאין אני ממיֻדָעיה, אבל ראיתי אותה כשהייתי בא לבקר את מר פיקויק ברחוב גֹסוֶל.

– כמה פעמים ראית אותה, אדוני?

– כמה פעמים?

– כן, מר וינקל, כמה פעמים? נכון אני לכפול לך את השאלה עד תריסר פעם לכשתרצה, אדוני.

והאדון המלֻמד קמט את מצחו בחזקה, תמך את ידיו בצלעותיו וחִיֵך כלפי המְשבעים בחשדנות.

וכאן התחיל לבלבל את העד במנין, כנהוג במקרים כאלה. מתחלה אמר מר וינקל, שאי־אפשר לו כלל לאמר כמה פעמים ראה את מרת ברדל. אז נשאל, אם ראה אותה עשרים פעמים, ועל זה השיב: „בודאי יתר־על־כן". אז נשאל, אם לא ראה אותה כמאה פעם, אם יכול הוא להִשָבע, שלא ראה אותה יותר מחמשים פעם, אם אינו יודע בבֵרור, שראה אותה לפחות כשבעים וחמש פעמים, וכיוצא בזה. וסוף דבר היה, שהֻגד לו מטעם בית־דין, כי יִזָהר בדבורו וישים לב אל הנעשה והנשמע סביבו. ואחרי שנתבלבלה דעתו של העד לגמרי, נמשכה החקירה כזה:

– נזכר אתה, מר וינקל, שבקרת את פיקויק הנתבע בחדרו שבבית התובעת ביום ידוע בחדש יולי האחרון?

– כן, נזכר אני.

– היו עמך במעמד זה ידידך מר טופמן וידידך מר סנודגרס?

– כן, גם הם היו.

– נמצאים הם כאן?

– כן, כאן הם – השיב מר וינקל והציץ בכבד־ראש למקום מושב חבריו.

– בבקשה להסתכל בי, מר וינקל, ולא בידידיך – אמר מר סקימפין והציץ שוב לצד המשבעים בחשיבות יתרה – עליהם להרצות עדותם בלי שום נטילת־עצה ממך, אם לא נמלכתם מקדם (שוב הבטה לצד המשבעים), ועכשו, אדוני, ספרה־נא לאדונים המשבעים, מה ראית בבקר ההוא כשנכנסת לחדר הנתבע. הגד־נא ואל תכחד, אדוני, הלא סוף־סוף יודע לנו הדבר בין כך ובין כך.

– הנתבע מר פיקויק החזיק את התובעת בזרועותיו וגפף אותה בידיו – השיב מר וינקל בשפה רפה – והתובעת מתעלפת היתה, כפי הנראה.

– שמעת את הנתבע אומר דבר־מה?

– שמעתיו קורא למרת ברדל „חביבה” ומדבר על לבה, שתרגע, שהרי יכול מי־שהוא להכנס בינתים, וכיוצא בזה.

– מר וינקל, עוד לי רק שאלה אחת לשאלך ואני מבקשך לשים לב להתראת הוד־מעלתו. יכול אתה להשבע, שפיקויק הנתבע לא אמר בשעת־מעשה: „מרת ברדל היקרה, הרגעי־נא והכל יבוא על מקומו בשלום”, או דבור מעין זה?

– אני – לא כך הבנתי את דבריו – אמר מר וינקל והשתומם על החריפות היתרה, שנסתרסו בה דבריו. – הייתי בגרם־המעלות ולא יכולתי לשמוע בברור. הרשם שלי הוא –

– לאדונים המשבעים אין חפץ ברשמיך, מר וינקל, שאין בהם תועלת רבה לאנשים הגונים וישרים – הפסיקהו מר סקימפין – היית בגרם־המעלות ולא שמעת בברור, אבל אינך יכול להשבע, שפיקויק לא השתמש בדבורים מעין זה שאמרתי?

— לא, איני יכול להשבע — השיב מר וינקל. ומר סקימפין ישב על מקומו כמנצח.

מצב משפטו של מר פיקויק לא היה עד כאן מְצלח ביותר, באֹפֶן שהיתה סכנה בדבר, אם יתוַספו עוד חשדים. וכדי לנסות להאיר את המשפט קצת לטובת פיקויק, קם מר פוּנקי לחקור את וינקל ולהציל מפיו דברים.

— כמדֻמני, מר וינקל, — אמר מר פונקי — שמר פיקויק אינו צעיר לימים?

— לא — השיב מר וינקל — יכול הוא להיות אבי על־פי שנותיו.

— ספרת לידידי המלֻמד, שמכיר אתה את מר פיקויק זה ימים רבים. היה לך פעמים יסוד לשער, שהוא רוצה לשאת אשה?

— לא, לחלוטין לא — השיב מר וינקל בהתעוררות יתרה, עד שרצה מר פונקי, שיֵעָלם ממושב־העדים במֻקדם האפשרי. לדברי יודעי דת־ודין יש שתי מדות בעדים: עדים מסרבים ועדים דברנים. על מר וינקל נגזר לאַחד בקרבו שתי המדות כאחת.

— יתר על כן — הוסיף מר פונקי בנחת — כלום ראית בהתנהגותו של מר פיקויק כלפי המין היפה דבר־מה שימריצך לחשוב, שהתכַּוֵן בשנים האחרונות לשאת אשה.

— לא, לחלוטין לא.

— וכי לא היתה התנהגותו בחברת־נשים תמיד כהתנהגותו של אדם, שעברו עליו רֹב שנותיו והוא נתון כֻּלו לעסקיו ולתענוגיו ומתיחס לנשים כאב לבנותיו?

— אין אפילו צל של ספק — השיב מר וינקל בתם־לבבו. — כלומר — כן — כן — בודאי.

— לא הרגשת מעולם ביחוסו למרת ברדל או שאר אשה שהיא שום יסוד לחשד? — שאל מר פונקי והתכונן לשבת, כי הטוען סנֶבּין רמז לו, שיחדל.

— לא — השיב מר וינקל — חוץ ממקרה אחד טפל, שגם הוא בלי ספק יתברר ויתלבן.

אִלו ישב מר פונקי העלוב על מקומו בו־ברגע שהטוען סנבין רמז

לו, או אִלו היה הטוען בֶּזְפֶּז מפסיק את החקירה שכנגד בתחלתה (והוא בכַוָּנה לא עשה כן, כי ראה את בלבול־דעתו של מר וינקל ולבו אמר לו, שמזה תצמח לו תועלת) — לא היה מר וינקל מפליט מפיו מה שהפליט. עכשו מהר מר פונקי לשבת על מקומו והטוען סנֶבִּין מהר לאמר למר וינקל, שיכול הוא ללכת, מה שרצה מר וינקל לעשות תכף־ומיד, אלא שהטוען בֶּזְפֶּז עכב בידו.

— עמוד, מר וינקל, עמוד! — אמר הטוען בזפז. — יואיל־נא הוד־מעלתו לשאול את העד, מהו מקרה חשוד זה בהתנהגותו של אדון זה, שיכול להיות אביו, כלפי המין היפה.

— שומע אתה דברי הטוען המְלֻמד, אדוני — העיר הדַיָּן ופנה אל מר וינקל העלוב והמבֹהל. — ספר־נא על מקרה זה שהוזכרת.

— הוד־מעלתך — אמר מר וינקל וכל עצמותיו רעדו. — נוח לי, שלא לספר.

— יתכן, שאינו נוח לך לספר — אמר הדַיָּן הגוץ — אבל מְחֻיב אתה.

בתוך שתיקה מֻחלטת של כל הקהל סִפר מר וינקל, שאותו המעשה החשוד כך היה: מר פיקויק נמצא בחדר־המשכב של גברת אחת בחצות־הלילה ודבר זה גרם לבִטול החִתּון של גברת זו עם בחירה, ויודע הוא, שכל החבורה הובאה בשעתה לפני ג'ורג' נופקינס, שר ושופט באיפסוִיץ'.

— תוכל ללכת — אמר הטוען סנֶבִּין.

מר וינקל הלך לו ומִהר כחץ מקשת אל בית „ג'אורג' והדיה", ושם מצא אותו המלצר לאחר כמה שעות גועה בבכיה וראשו תקוע בכר הספה.

טופמן וסנודגרַס נקראו כעת להגיד עדותם וקִיְמו כל מה שאמר ידידם העלוב. ואף הם הובאו לידי יאוש מתוך שאלות מבַלבלות.

אחר־כך נקראה שושנה סֶנדרס ונחקרה ונדרשה על־ידי שני הטוענים בֶּזפז וסנֶבִּין. תמיד אמרה וחשבה, שפיקויק רוצה להתחתן במרת ברדל, ולמן ההתעלפות ביולי ואילך היה דבר הנשואין נושא השיחות בכל השכונה, וגם סֻפר לה הדבר מאת מרת מודבֶּרי המגָהצת ומרת בּונקין הכובסת, אבל אין היא רואה שתי הגבירות הללו בכאן. גם שמעה

את פיקויק שואל את הנער, אם רוצה הוא באָב חדש. אין היא יודעת, אם היתה מרת ברדל מתרועעת באותו זמן עם האופה, אבל יודעת היא, שהאופה היה אז פנוי ועכשו הוא נשוי, אינה יכולה להשבע, שמרת ברדל לא היתה מחבבת את האופה, אבל סבורה היא, שהאופה לא חִבֵּב את מרת ברדל, שהרי הלך ונשא אחרת. סבורה היא, שמרת ברדל נתעלפה באותו בֹקר, מפני שפיקויק דרש לקבוע יום החתֻנה, ונזכרת היא, שגם היא התעלפה בשעתה כשדרש מר סֶנדרס מאתה לקבוע יום החתֻנה, ובודאי כל אשה הגונה נוהגת כך.

על שאלת הדַיָּן השיבה, שבימי־נעוריה קבלה מכתבי־אהבה מאת מר סנדרס כדרך העולם. במכתביו כִּנָה אותה מר סֶנדרס לפעמים בשם „יונתי", אבל אף פעם לא „קציצה" או „זְמִית של עגבניות". מחבב היה יונים ביותר. ויתכן, שאִלו היה מחבב קציצות או זמית של עגבניות, היה מכנה אותה בשמות אלו דרך־חבה.

הטוען בזפז קם בחשיבות יתרה והכריז:

– יִקָּרֵא שמואל וֶלֶר.

אבל לא היה צריך כלל לקרֹא לו. כי אך שמע את שמו, נכנס למושב העדים, הניח את כובעו על הקרקע, תמך ידיו במסעדה והשקיף על־פני כל הקהל בבדיחות־הדעת.

– מה שמך, אדוני – שאל הדַיָּן.

– סם וֶלֶר, הוד־מעלתך – השיב העד.

– ולר בוא"ו אחת או וולר בשני ואוי"ן?

– הכל תלוי בטעם הכותב, הוד־מעלתך – השיב סם. – לי נזדמן לכתוב את שמי רק פעם או פעמַים ואני כותב ולר בוא"ו אחת.

כאן נשמע פתאם קול קורא מן היציע: - יפה דרשת, סמיאל, יפה דרשת. וא"ו אחת, הוד־מעלתך, וא"ו אחת.

– מי הוא זה, שמֵעֵז לפנות אל בית־הדין? – שאל הדַיָּן הגון ויפן כה וכה. – שַׁמָּש.

– הנני, הוד־מעלתך.

– הביאה הֵנה את האיש הזה.

— כן אעשה, הוד־מעלתך.

אבל מכיון שהשמש לא מצא את האיש, לא יכול להביאו. ואחרי שכל הקהל קם, כדי לראות את החוטא, ישבו כֻּלם שוב. וכשנרגע הדיָּן הקטן עד שיכול לדבר, פנה אל העד ואמר:

— יודע אתה, מי הוא זה, אדוני?

— הושׁבני, הוד־מעלתך, שזהו אבי.

— רואה אתה אותו בעת? — שאל הדַיָּן.

— לא, אינני רואה אותו, הוד־מעלתך — השיב סם והסתכל ישר אל הפַּנָס התלוי בתקרה.

— אלו היית יכול להראות אותו, הייתי אוסרו תכף־ומיד — אמר הדַיָּן.

סם החוה קִדה בתודה ופנה אל הטוען בֶזפז בסבר פנים יפות.

— ובכן, מר וֶלר — פתח הטוען בזפז.

— ובכן, אדוני — השיב סם.

— כמדֻמני, שאתה עומד לשרת לפני מר פיקויק, הנתבע בענין זה. אמר־נא זאת בקול רם, בבקשה מר וֶלר.

— מדבר אני בקול רם, אדוני — השיב סם — עומד אני לשרת לפני אדון זה ושמח אני בחלקי.

— העבודה מועטה והשכר מְרֻבה בודאי? — שאל הטוען בזפז במצחק.

— כן, יש לי רב, כמו שאמר אותו איש־צבא, שספג שלש מאות וחמשים מלקות — השיב סם.

— אל־נא תספר לנו מה שאמר איש־צבא פלוני או אלמוני — הפסיק אותו הדיָּן — אין זה שַׁיָךְ לגביית־העדות.

— אמנם כן, הוד־מעלתך.

— נזכר אתה במאורע מיֻחד, שקרה בו־בבֹקר, כשנכנסת לשֵׁרותך אצל הנתבע בפעם הראשונה? — שאל הטוען בֶזפֶז.

— כן, נזכר אני — השיב סם.

— ומהו?

— קבלתי ביום ההוא חליפת בגדים חדשה, אדוני המְשבעים, — השיב סם — והרי זה מאורע מיֻחד במינו.

כל הקהל פרץ בצחוק, והדַיָן הגוץ הסתכל בעיני־זעם ממעל לשֻלחנו ואמר לעד:

– הֱוֵה זהיר, אדוני.

– כן אמר לי גם מר פיקויק, הוד־מעלתך – השיב סם – ואני נזהרתי מאד בבגדי אלו, מאד מאד, הוד־מעלתך.

הדַיָן הציץ בסם שני רגעים רצופים בזעף, אבל פניו של סם היו כל־כך נוחים ותמימים, עד שלא אמר הדַיָן כלום והטוען בזפז הוסיף לחקור.

– האמנם, מר וֶלר, – אמר הטוען בזפז ושִכל את ידיו ופנה חציו לצד המֻשבעים, כמי שמבטיח להם ברמז, שיוציא מלים מפי עד זה, – האמנם אינך יודע כלום מהתעלפות התובעת בזרועותיו של הנתבע, ששמעת מפי העדים היום?

– לא ראיתי כלום – השיב סם – הייתי במסדרון עד שנקראתי, וכשנכנסתי לא מצאתי שם את הגברת הזקנה.

– ובכן, מר וֶלר, – אמר הטוען בזפז וטבל קולמוס גדול בבית־דיו שלפניו, כדי לאַיֵם על סם, שירשום את תשובתו בספר: – היית במסדרון ולא ראית כלום מן הנעשה. יש לך שתי עינים, מר וֶלר?

– כן, יש לי שתי עינים – השיב סם – והוא הדבר. אִלו היו לי שתי אספקלריות מגדילות, הייתי רואה בודאי מבעד המדרגות והדלת. עכשו שאין לי אלא עינים, כח־הראיה שלי מֻגבל הוא.

לתשובה זו, שנאמרה בלי שום התרגשות ובתמימות רבה, פרץ כל הקהל בצחוק, הדַיָן הגוץ חִיֵך והטוען בֶזפז נבוך. אחרי שנמלך קצרת ברודסון ופוג, פנה הטוען המלֻמד שוב אל סם ואמר בכעס מֻסתר:

– בעת, מר וֶלר, הרשני לשאלך בענין אחר.

– דַבֵר, כי שומע עבדך – השיב סם בטוב־לב.

– נזכר אתה, שהלכת פעם לבית מרת ברדל בליל אחד בנובמבר שעבר?

– כן, נזכר אני היטב בדבר.

– נזכר אתה אפוא, מר וֶלר – אמר הטוען בזפז ואמץ־לבו שב אליו, – לבי אומר לי, שעוד נציל דבר מפיך.

– גם לבי אמר לי כך – השיב סם, ושוב צחק הקהל לעֻמתו.

– טוב. הושבני, שהלכת, כדי לשוחח קצת בדבר המשפט, מר וֶלר – אמר הטוען בזפז והציץ אל המְשבעים בהטעמה.

– הלכתי, כדי לסלק שכר־דירה, אבל שוחחנו קצת גם על־דבר המשפט – השיב סם.

– שוחחתם קצת גם על־דבר המשפט – אמר הטוען בֶזפז ופניו נהרו משמחת המציאה הממשמשת ובאה. – ומה שוחחתם, מר וֶלר, שמא תואיל לספר לנו?

– בחפץ־לב, אדוני – השיב סם. – אחרי הערות של מה־בכך מצד שתי הגבירות הכבודות שהעידו כאן היום, התחילו הגבירות מסַפרות בשבחם של האדונים דודסון ופוג היושבים אצלך, אדוני.

מיד נסַבו עיני כל הקהל לצד דודסון ופוג, שהעמידו פנים של צִדקות יתרה.

– העומדים מצד התובעת – אמר הטוען מר בֶזפז. – טוב, הגבירות דברו בשבחם של האדונים דודסון ופוג העומדים מצד התובעת, הלא כך אמרת?

– כן הדבר – אמר סם. – הגבירות התפעלו מטוב־לבם של האדונים הללו, שקבלו את המשפט על אחריותם ולא נטלו בשכרם כלום, לבד מה שיוציאו מאת מר פיקויק.

לתשובה זו, שבאה בהֶסח־הדעת, צחק הקהל שוב. ודודסון ופוג התאדמו, גחנו אל הטוען בֶזפז והתלחשו אתו.

– הצדק אתכם – אמר הטוען בזפז בקול רם ובמנוחה מעֻשה. – אי־אפשר להציל דבר של ממש מפי עד זה, השוגה באִוַלתו. לא אטריח על בית־הדין יותר בשאלות. יכול אתה ללכת, אדוני.

– שמא רוצה עוד מי־שהוא לשאול אותי דבר־מה? – שאל סם וחבש את כובעו והסתכל על סביביו בכֹבד־ראש.

– אני לא, מר וֶלר, תודה לך – אמר הטוען סנֶבין בצחוק על שפתיו.

– יכול אתה ללכת, אדוני – רמז לו הטוען בֶזפֶז בידו בקֹצר־רוח. וסם הלך לו, אחרי שגרם לאדונים דודסון ופוג הפסד נִכֶר, ואִלו על־דבר פיקויק לא אמר כלום. וכל זאת היתה אצלו במחשבה תחלה.

– אפשר שנחשוך גבית־עֵדֻיוֹת – אמר הטוען סֶנְבִּין – אם אודה בדבר, שמר פיקויק פָּרַשׁ מכל עסקיו וחי מהונו הרב ברשות עצמו.

-- טוב מאד – הסכים הטוען בֶּזוּז.

הטוען סֶנְבִּין פנה אל המְשבעים בנאום לטובת הנתבע. באריכות ובהטעמה השתדל לה:כיח להם את מעלותיו ומדותיו התרומיות של מר פיקויק. אבל מכיון שקוראינו בקיאים במדותיו הטובות של מר פיקויק הרבה יותר מן הטוען סֶנְבִּין, אך למותר הוא למסור כאן רְבִּי דבריו של המְלֻמד הזה. בתוך שאר דבריו נִסה להוכיח, שהמכתבים, שנקראו בבית־הדין, יש להם שַׁיָכוּת רק לעסקי־סעודה או שאר צרכי־בית והכנות לקבלת־פניו בשובו מנסיעותיו. בדרך כלל עשה הטוען כל מה שיכול לטובת מר פיקויק.

הדיָן מר סטֶרלִי סִכֵּם את המשא־ומתן כנהוג. מתוך רשימותיו הקריא לפני המְשבעים עד־כמה שיכול לברר לעצמו מכתב־ידו החטוף והוסיף הערות כלליות. אם צְדקה מרת ברדל, הרי ברור כשמש, שמר פיקויק הוא הפושע, ואם עדותה של מרת קלופינס נאמנה על המְשבעים, עליהם להאמין לה, ואם לא – אל יאמינו לה. אם בטוחים הם, שיש כאן הבטחת־נשואין שלא נתקימה, עליהם להמציא לתובעת פִּצוּי הראוי לה, ואם להפך נראה להם, שאין כאן הבטחת־נשואין, הרי עליהם לפטור את הנתבע מכל קנס.

אחר־כך פרשו המְשבעים לחדרם להִמָלך בדבר, והדַיָן פרש לחדרו לסעוד את לבו בשוק של כבש וכוס־יין.

עבר רבע שעה בצפיה. המְשבעים שבו אל האולם, קראו לדַיָן ובא. מר פיקויק הרכיב את משקפיו והסתכל בראש־המְשבעים בפנים נרגשים ובלב דופק.

– רבותי – פתח ואמר הלבוש שחורים – באתם לדעה אחת בדבר פסק־הדין?

– כן הדבר – השיב הראש.

– לזכותה של התובעת, רבותי, או לזכותו של הנתבע.

– לזכותה של התובעת.

– וכמה הם דמי־הפִּצוּי, רבותי?

– שבע מאות וחמשים לטראות.

מר פיקויק הסיר את משקפיו, קנח אותם בכונה רבה, הניחם לתוך נרתיקם ושם את הנרתיק בכיס. אחר־כך נעל את בתי־ידיו בעיון, הציץ בשעת־מעשה בראש־המְשבעים ויֵצא אחרי מר פֶּרקר ואחרי ילקוט־כתביו מתוך האולם.

נכנסו לחדר מיֻחד ושם שִׁלם פֶּרקר הוצאות־המשפט. היו כאן גם ידידיו של מר פיקויק, וגם האדונים דודסון ופוג, שתכבו את ידיהם לאות הנאתם היתרה.

– ובכן, רבותי – אמר מר פיקויק.

– ובכן, אדוני – אמר דודסון בשבילו ובשביל שֻׁתָּפו.

– מדמים אתם, שתקבלו את הוצאותיכם, רבותי? – שאל מר פיקויק.

פוג השיב, שהם חושבים את הדבר קרוב לודאי. ודודסון חִיֵּךְ ואמר, שינַסו.

– יכולים אתם לנסות כמה שתרצו – אמר מר פיקויק בשצף קצף – אבל אף פרוטה אחת של נזק או של קנס לא תוציאו ממני, ואפילו אם אהיה מֻכרח לבַלות שארית חַיַּי בבית־הסֹהר לבעלי־חובות.

– חַא, חַא – צחק דודסון. – עוד תשוב מדעתך קֹדם יום־הדין הסמוך.

– עוד נתראה פנים – גִחך פוג.

מרֹב בעסו נעתקו מלים מפי מר פיקויק. מר פרקר וידידיו הוליכו אותו החוצה וכאן המתינה להם עגלה, שכורה בידי סם וֶלר, העומד תמיד על המשמר.

סם עלה על המדרגה ובקש לשבת על הדוכן והנה יד נוגעת בכתפו. ויפן כה וכה והנה אביו לפניו, והוא סר וזעף וגד בראשו ואומר בנזיפה:

– ידעתי שכך יהיה הסוף, אם נוהגים במוכם. סמי, סמי, למה לא באתם בטענת־עדים: עמנו היה?

פרק לה

שֶׁבּוֹ מר פיקויק גומר בדעתו ללכת למעיני־הישועה, אומר ועושה.

– אדוני היקר, – אמר פֶּרקר הגוץ, כשנכנס למחר בבֹּקר לחדרו של מר פיקויק, – הלא אי־אפשר שאתה מתכַּוֵּן באמת ובתמים – נדבר־נא בכֹבד־ראש ובלי התרגזות – לבלי לשלם את הנזק והקנס?

– אף חצי־פרוטה לא אשלם – אמר מר פיקויה בתֹקף – אף חצי־פרוטה.

– לעולם יעשה אדם סיָג לעצמו, כמו שאמר אותו מַלוה־ברבית, כשלא רצה להאריך זמן הפרעון – העיר מר וֶלר, שפִּנה באותה שעה שִׁיָרֵי פת־שחרית.

– סם – אמר מר פיקויק – הטריח עצמך ורֵד למטה.

– תכף־ומיד, אדוני – השיב מר וֶלר ועשה בעצתו הטובה של מר פיקויק.

– לא, פֶּרקר – אמר מר פיקויק בלב שלם – ידידַי הנמצאים כאן נִסו גם הם להזיז אותי מהחלטתי ולא עלה בידם. אני אעסוק בשֶׁלִּי, עד שהצד שכנגד יהיה רשאי לדרוש עֹנש־מאסר בשבילי. ואם הם מנֻוָּלים כל־כך, עד כדי להשתמש ברשותם זו, אקבל את מאסרי באהבה. מתַי יוכלו לעשות זאת?

– יכולים הם לדרוש זאת בשעת ישיבת בית־דין הבאה, הַינו בעוד שני חדשים – השיב פרקר.

– טוב מאד – אמר מר פיקויק – ועד אותה שעה אי־אפשי לשמוע כלום בענין זה. ועכשו – המשיך מר פיקויק והציץ בידידיו בחיוך ועיניו נוצצו מבעד למשקפיו – אין אני שואל אלא, לאן נלך בעת?

מר מופטן ומר סנודגרס התפעלו כל־כך מגבורת ידידם, עד שלא מצאו מענה. ומר וינקל עֲדַיִן לא שב לאיתנו אחרי גבִית־עדות שלו ולא יכול לדבר על שום נושא שהוא. וכך המתין מר פיקויק לשוא.

– טוב – אמר מר פיקויק – אם רצונכם למסור לי קביעת המקום, הריני אומר: בַּת, עיר שיושבת על מי־מעינות. כמדֻמני, שאיש מאתנו עוד לא היה שם.

וכך הוה. ומכיון שפרקר תמך בהצעה זו, כי אמר בלבו, שאחרי שמר פיקויק ישתעשע קצת, יסתכל בעינים אחרות בענין התביעה ובבית־הסֹהר לבעלי־חובות, נמנו וגמרו פה־אחד לנסוע. ומיד נשלח סם אל „הסוס הלבן", להזמין חמשה מקומות בעגלה, היוצאת מחר בבֹקר בחצי השעה השמינית.

היו שם עוד רק שני מקומות מבפנים ושלשה מבחוץ. סם לקח את כֻּלם, ואחרי שהחליף עם הלבלר המוכו' כרטיסים דברי־נגידים בגלל בקע־שקל של עופרת, שהבליע לו הלה בחשבון העֹדף, שב אל „ג'יאורג' והדיה", ועסק עד שעת שכיבה באריזה וחבישה, כי צריך היה להכניס את הבגדים והלבָנים לקטנה שבמִזוָדות, ואמץ את כל כשרון־המעשה שלו להמציא המצאות טֶכניות, כדי לנעול מזודות שאין להן לא צירים ולא מסגֵרים.

יום־המחרת לא היה נוח לנסיעה כלל – יום ענן וערפל וגשמים. הסוסים של העגלות היו מעלים אֵד רב, עד שלא נראו הנוסעים החיצונים כלל. מוכרי־העתונים נראו כמְשוּיִם מן המים וריחם ריח־מחב. הרֹטב נטף מכובעי מוכרי תפוחי־הזהב, וכשתקעו את ראשיהם לתוך חלונות העגלות, שפכו על הנוסעים הפנימיים מים חיים. היהודים, מוכרי סכינים בעלי חמשים פיפיות, הטמינו את סכיניהם ביאוש; מוכרי פנקסי־כיס הניחו את הפנקסאות בכיסיהם ממש. תקוות־חוט לשעונים ומזלגות לא היו היום עוברים לסוחר, וקולמוסים וספוגים היו מונחים בשוק כאבן שאין לה הופכין.

מר פיקויק וחבריו מסרו למר סם הצלת חפציהם מידי שבעת או שמונת הסבלים, שהתנפלו עליהם בחמה שפוכה, ומכיון שהקדימו לבוא בעשרים רגע בקשו מפלט להם בבית־הנתיבות – זה המקלט האחרון לפגעי בני־אדם.

בית־הנתיבות של „הסוס הלבן", כמובן מאליו, לא היה נוח ביותר, שאלמלא כן אין זה בית־נתיבות. זהו חדר רחב־ידים מחֻלק קָנים קָנים, ובו פעמון, ראי ומלצר חי. זה האחרון מצוי תמיד בקרן־זוית ומדיח כוסות.

באחד הקָנים האלה יָשב בו־ביום אדם אחד כבן ארבעים וחמש, בעל פנים זועמות, מצח קֵרֵחַ ונוצץ, שערות שחורות הרבה על קדקדו ורקותיו וזקן־לחיים גדול ושחור. לבוש היה מעיל שחום מרֻכס עד לסנטרו וראשו מכֻסה כובע־דרכים מעור כלב־הים, ועל הכסא הסמוך לו היו מֻנחות אדרת ועטיפה. כשנכנסו מר פיקויק והבריו, הציץ בהם הבטה זעומה ומֻחלטת של אדם המכיר ערך־עצמו, ואחרי שהֵזין עיניו בהם כל־צרכו, התחיל לזמזם נעימה כמי שאומר: אם תקום עלי מלחמה, בזאת אני בוטח.

— המלצר! — אמר האדון בעל זקן־הלחיים.

— אדוני? — השיב אדם בעל־פרצוף מזֹהם ואלונטית מעין הפרצוף, שבִּצבץ ועלה מקרן־זוית.

— עוד לחמניות.

— כן, אדוני.

— לחמניות בחמאה בקשתי — אמר האדון בזעם.

— כן דברת, אדוני — השיב המלצר.

האדון הוסיף לזמזם את פזמונו כמקֹדם, ומתוך המתנה ללחמניות נגש אל האח, הפשיל כנף־מעילו, הסתכל בנעליו ושקע בהרהורים.

— חפץ הייתי לדעת, היכן תעמוד עגלתנו בבואה לבַּת - אמר מר פיקויק למר וינקל בידידות.

— מ — מה ישׁ? — נכנס הזר לתוך דבריו.

— אמרתי לידידי — השיב מר פיקויק, המוכן תמיד להִכָּנס בשיחה — שאני חפץ לדעת, על־יד איזה בית תעמוד העגלה בבַּת. שמא אדוני יודע?

— הולכים אתם לבַּת? — שאל הזר.

— כן דברת, אדוני — השיב מר פיקויק.

— והאדונים האחרים?

— אף הם הולכים לשם — אמר מר פיקויק.

– אבל לא בחיק־הרֶכב, חי־נפשי אם תסעו מבפנים – אמר הזר.

– כֻּלנו אין אנו נוסעים מבפנים – אמר מר פיקויק.

– לא, כלכם בודאי לא – דבר הזר רתת. – נטלתי שני מקומות. אם ינסו לדחוק ששה אנשים לעגלה קטנה, שיש בה מקום רק לארבעה, אקח לי עגלת־רצים ואגיש את עצמותי לדין. שלמתי דמי־נסיעתי. לא יתכן. בפֵרוש אמרתי ללבלר שלא יתכן. יודע אני, שדרכם בכך. יודע אני, שהם עושים כך בכל יום ויום. אבל אתי לא יעשו דברים באלה. כל האומר וַתרן אני, יתוַתרו מֵעיו.

כאן משך הזר בפעמון בכל תֹקף והתרה בו במלצר, שאם לא יביא את הלחמניות תוך חמשה רגעים – וֵידע את תנואתו.

– אדוני הטוב! – אמר מר פיקויק – הרשני להעירך, שכל בעסק אינו אלא מִיתָר. לא לקחתי מבפנים אלא שני מושבים בלבד.

– אם כן, נחה דעתי – אמר הכעסן – לוקח אני את טענותי בחזרה. מבקש אני את סליחתכם. הנה כרטיסי. אשמח להתוַדע אליכם.

– בכבוד גדול, אדוני – השיב מר פיקויק. – נהיה חברים לנסיעה ואני מקוה, שכֻּלנו נֵהָנֶה מן החברות.

– אף אני מקוה – אמר הכעסן, – מֻבטָחני, שכך יהיה. מוצאים אתם חן בעיני. רבותי, תנו לי את ידיכם ושמותיכם. הבה ונכירה זה את זה.

כמובן, נכנסו אחרי ברכות־השלום הללו לשיחת־רֵעים. והכעסן סִפֵּר תכף־ומיד באותו הסגנון של שברים־תרועה, ששמו דולֶר, שהולך הוא לבַת לשם שעשועים, שעבד בצבא לפנים וכעת סוחר הוא וחי מרוָחיו בהרחבה ושהנפש, שלקח בשבילה את המושב השני, הרי היא, לא פחות ולא יותר, רעיתו של מר דולר בכבודה ובעצמה.

– אשה נאה היא – הוסיף מר דולר. – מתגאה אני בה ויש לי היסוד לכך.

– אקוה, שיהא לי העֹנג לדון על זה למראה עיני – אמר מר פיקויק בחיוך.

– ודאי – השיב דולר – תכירכם ותוקירכם. נשאתי אותה באֹפֶן משֻנה. זכיתי בה על־ידי נֵדר מבֹהל. מעשה שהיה, כך היה. ראיתיה,

אהבתיה, חזרתי אחריה. מֵאנה בי. — „וכי אוהבת אַת איש אחר?" — „אל תשאל ואל תנסה". — „מכיר אני בו?" — „הן". — „ובכן, אם ישאר באן, אקרענו כדג".

— הרחמן יצילנו! — קרא מר פיקויק בלי משים.

— ובאמת קרעת אותו כדג? — שאל מר וינקל ופניו חָוְרוּ.

— כתבתי לו מכתב. אמרתי לו, שהענין רע מאד, דברים כהוָיתם.

— אמת וצדק — אמר מר וינקל.

— אמרתי לו, שנתתי את הן־צדקי לערְבה, שאקרע אותו כדג. ואינו לפי כבודי לגזור ולא לקיֵם. אין בְרֵרה. מי שהיה פקיד־צבא בחיל־המלך מחֻיב לעמוד בדבורו. מֵצַר אני על הברח זה, אבל אין להשיב. ואותו האיש הבין דבר מתוך דבר, נוכח שדינא דמלכותא דינא. ברח לו. ואני נשאתיה. והנה העגלה וראש אשתי נשקף ממנה.

ומר דולר רמז על העגלה, שמחלונה הפתוח נשקפו מתחת למצנפת־תכלת פני־אשה יפות ועיניה תועות בין המון העם שעל המרצפת ומבקשות בודאי את הבעל הכעסן. מר דולר שלם את חשבונו ומִהר החוצה עם עטיפתו ואדרתו ואחריו יצאו מר פיקויק וחבריו לתפוס את מקומותיהם.

מר טופמן ומר סנודגרַס עלו על־גב העגלה ומר וינקל ישב מבפנים. מר פיקויק בקש להכנס אחריו, והנה סם וֶלר נגש ולוחש לו באזנו בסודי־סודות, כי דבר לו אליו.

— מה קרה, סם? — שאל מר פיקויק.

— מעשה משֻנה, אדוני — השיב סם.

— ומהו? — שאל מר פיקויק.

— חוששני — השיב סם — שבעל העגלה הזאת מצחק בנו.

— איככה? — שאל מר פיקויק — כלום אין שמותינו רשומים?

— לא רק רשומים הם — השיב סם — אלא אחד מהם גם מצֻיר בששר על־גבי דלת העגלה.

וסם הראה באצבעו למקום שבדלת, ששם נוהגים בעלי־העגלות לצַיֵן את שמותיהם, ושם כתוב היה באותיות־של־זהב גדולות שֵם־הקסם פ י ק ו י ק.

– רבונו של עולם! – קרא מר פיקויק, שנִדהם מהזדמנות זו. – במה מְשֻׁנה הדבר!

– ולא זה בלבד, – אמר סם. – לא די שכתבו על הדלת את השם פיקויק, עוד הוסיפו לו לפניו את השם מ ש ה; והרי זה עלבון נוסף על העָוֶל, כמו שאמר אותו תֻּכִּי, שלא רק הגלו אותו מארץ־מולדתו אלא עוד הרגילו לשונו לדבר אנגלית.

– מדרש־פליאה באמת – אמר מר פיקויק – אבל עד שאנו עומדים כאן ומשותחים, ילכו מקומותינו לאִבּוד.

– איך זה? וכי לא יֵעָשה כלום כנגד זה? – קרא סם, כֻּלו משתומם על שויון־הנפש של פיקויק, שבִּקש לעלות לתוך העגלה.

– וכי מה יֵעָשה? – שאל מר פיקויק – מה יש לַעשות?

– וכי לא יִלקה שום אדם בשביל עון פלילי זה? – שאל מר וֶלר, שצפה לפחות ליפוי־כֹּח, שיתבע את העגלון ואת המנהיג למלחמת־אגרוף תכף־ומיד.

– לא – השיב מר פיקויק – בשום אֹפֶן ואֹפֶן. מהר ועלֵה על מושבך.

– חוששני – רטן סם בעלותו – שרות אדוני לא נכונה בקרבו, לולא זאת לא היה מקבל דבר כזה באהבה. מקוה אני, שהמשפט לא עכר את רוחו לגמרי, אבל הדברים יגעים, יגעים למאד.

ומר וֶלר נד בראשו. וכדאי להעיר, כראיה לדבר, עד־כמה נגע הענין עד לבו, שלא יסף להוציא אף הגה עד פרשת־הדרכים בואכה קֶנְסִינְגְטוֹן. ושתיקה ממֻשכה כזו היתה הראשונה בחייו.

בשעת הנסיעה לא אֵרע שום דבר, הראוי להזכירו. מר דולר סִפר כמה מעשיות, שכֻּלן לא באו אלא להודיע מעשי תָקפו וגבורתו, ורעיתו הֶחרתה החזיקה אחריו והוסיפה משֶׁלה פרטים, ששכח מר דולר או שהשמיט מרֹב ענותנותו. וכל התוספות הללו הוכיחו בעִקרן, שמר דולר הוא לעילא ולעילא מכל תשבחותיו של עצמו. מר פיקויק ומר וינקל הקשיבו ברֹב התפעלות ובין הפרקים שוחחו עם מרת דולר, שהיתה אשה נעימה ומלבבת עד־מאד. כך בִּלו יושבי־הפְּנים את זמנם בנעימים בין מעשיותיו של מר דולר, חִנָּה של מרת דולר, מזגו הטוב של מר פיקויק וכשרון־ההקשבה של מר וינקל.

והחיצונים נהגו כמנהג החיצונים: בתחלת הדרך הרבו שיחה והיו ערנים ביותר, באמצע הדרך נבקה רוחם והיו כחולמים, ולבסוף נֵעורו שוב. היה שם צעיר אחד מלֻבש אדרת של גומי והיה מעשן סיגַרות כל היום כֻּלו. והיה שם עוד צעיר אחד, מלֻבש מין עטיפה הדומה לאדרת, ודרכו היתה להדליק הרבה סיגרות, אבל אחרי מציצה שניה בחלה נפשו בהן והיה זורקן באין רואים. היה שם עוד צעיר שלישי, שהיה בקי, לפי דבריו, בטיב בהֵמות. ועוד שם זקן אחד בקי, לפי דבריו, בעבודת־אדמה. היו כל מיני בני־אדם, לבושים מעילים שחורים ואפֻדות לבנות, שהיה להם יד ושם בדרך־המלך והיו בקיאים בכל סוס ובכל אכסניה.

בשעה השביעית בערב נמצאו מר פיקויק וחבריו ומר דולר ורעיתו בחדריהם המיֻחדים שבפונדק „הצבי הלבן" ממול א.לם־המעין הגדול, בבַּת. את המלצרים אפשר היה להחליף על־פי לבושם בתלמידי אסכולת־וֶסְטְמִינְסְטֶר, אלא שהתנהגותם מעֻלה היתה מהתנהגות התלמידים.

לאחרי שאכלו פת־שחרית למחר, הביא המלצר כרטיס מאת מר דולר ובו בקש רשות להכניס אחד מידידיו לתוך החבורה. ותכף־ומיד נכנס וידידו עמו.

ידיד זה היה צעיר כבן־חמשים, מלֻבש אדרת־תכלת בעלת כפתורים מבהיקים, מכנסים שחורים וזוג נעלים קטנות ומגֹהצות. משקפים של זהב היו תלוים לו על־גבי פתיל שחור ורחב. בידו השמאלית החזיק כלאחר־יד קופסת־זהב לטבק, טבעות־זהב לאין־מספר הבריקו על־גבי אצבעותיו, ובמלמלה של כתנתו זרחה מחט של אבן־טובה משֻׁבצת בזהב. ושעון של זהב היה לו עם שרשרת של זהב ובה הותם גדול של זהב. ובידו מַקל עֵץ־הָבנה עם גֻלה כבדה של זהב. כֻּתנתו היתה לבנה ודקה ומגֹהצה אף למהדרין מן המהדרין, פאתו הנכרית מבהיקה ושחורה ומסֻלסלת על צד היותר־טוב. הטבק שלו – מזיגה מן המֻבחר וריחו – אפרסמון דמלכא. תדיר רהף חיוך על שפתיו, ושִׁנָּיו היו מתֻקנות כל־כך, עד שבמרחק קטן ממנו קשה היה להבחין בין השִׁנַּים הטבעיות לַתותבות.

– מר פיקויק, – אמר מר דולר, – ידידי, אַנגֶ'לו קירוס בֶּנְטֶם, המנצח על השעשועים; מר פיקויק. הַכִּירו זה את זה.

– ברוכים הבאים! הוד וזיו נכנסו לַבַּת. זה ימים רבים, מר פיקויק, שלא שתית מֵי מעיָננו; כימי הנצח נדמו לי. דבר מִי – חד במינו!

ומדי דברו אחז מר בֶּנטם בידו של מר פיקויק, משך בכתפיו והחוה קִדה אחרי קִדה; ונראה היה, שאדם זה אינו יכול להזיז ידו מתוך יד מר פיקויק.

– ודאי כבר עברו ימים לאין־מספר מאז שתיתי מי־מעינכם, – השיב מר פיקויק, – כי עד־כמה שאני יודע, לא הייתי כאן מעולם.

– לעולם לא היית בבַּת, מר פיקויק! – קרא המנצח והפיל ידו של מר פיקויק מרֹב תמהון.

– לעולם לא היית בבַּת! חַא־חַא! מר פיקויק, לֵצן אתה. לא רע, לא רע, יאה, יאה. חַא – חַא! מצֻ־יָן!

– אודה ולא אבוש, שבתם־לבבי דברתי – אמר מר פיקויק. – באמת לא הייתי כאן מעולם.

– כן, ידעתי – קרא המנצח והסתכל על סביביו בקורת־רוח. – כן, כן, יאה, יאה, טוב דמוב. אתה הוא האדון, ששמענו את שמעו. כן, ידענוך, מר פיקויק, ידענוך.

– ההרצאות על משפטי בעתונים, ימח שמם – חשב מר פיקויק. – את הכל שמעו עלי.

– אתה הוא האדון היושב בקְלֶפֶּם־גְרִין – הוסיף בֶּנטם – שאבריו יָבשו, מפני שאחזַתּו צִנה אחרי ששתה יין־פורטו. אתה הוא האז'ון, שלא יכול למוש ממקומו מרֹב כאב ושלחו לו ממעינות־המלך את המים אל העיר ורחץ וזורר ובו ביום קם כאחד האדם, מצֻיָן מאד.

מר פיקויק הכיר בכבוד הנִתָּן לו בדברים הללו, אבל מתוך ענותנותו לא קבלם על חשבונו. ובשעת־הכשר זו, שהמנצח נשתתק לרגע, השתמש, כדי להציג לפניו את ידידיו, את מר טופמן, מר וינקל ומר סנודגרס. כמובן, השפיעה הצגה זו על המנצח ענג וכבוד עד־בלי־די.

– בֶּנטם – אמר מר דולר. – מר פיקויק וידידיו אורחים חדשים הם ועליהם לרשום את שמותיהם בספר־האורחים. איה הספר?

– רשימת האורחים החשובים של בַּת תהיה מֻנחת באולם־המעיָן בשעה השנית בצהרים – השיב המנצח. – שמא תואיל להביא את ידידינו אל הבנין הנהדר ולהמציא לי את חתימותיהם?

– כן אעשה – אמר דולר. – אבל כבר שהינו כאן יותר מדי. הגיעה השעה ללכת. בעוד שעה אשוב לכאן. בואה.

– הלילה נשף־מחולות –· אמר המנצח ואחז שוב ביד מר פיקויק לשם פְּרֵדה. – נשפי־המחולות שבבַּת יש בהם אחד מששים מגן־עדן. מלבבים הם בנגינה, ביֹפי, בהדר, בטוב־טעם ובנמוסין וגם – בחֹסר אנשי המסחר והמעשה, שמקומם לא יכירם בגן־עדן והם מתכנסים פעם בשבועַים לבית־ועד שלהם, שהוא אמנם מצֻ־ין. היו שלום, רבותי.

ובמשך רִדתו בגרם־המעלות לא פסק פיו של המנצח להתפעל מן הרֹשם, שעשו עליו האורחים. אחר־כך עלה על כרכרה קלה ונסע לדרכו.

בשעה הקבועה הלכו מר פיקויק וידידיו בלוית מר דולר אל אולם־המעינות ורשמו את שמותיהם בספר־האורחים – סִמן של ענותנות, שמר בֶּנטם התפעל ממנו ביותר־עֹז. בשביל כל החבורה הֻזמנו כרטיסים לנשף. אבל מכיון שלא היו מוכנים עֲדַיִן, הודיע מר פיקויק, למרות מחאותיו של מר בנטם, שישלח את סם לקחתם מביתו של המנצח ברחוב־המלכה בשעה הרביעית. אחרי שטִילו כשעה ברחובות העיר ונמנו וגמרו, שרחוב־הפרדס דומה ממש לאותם הרחובות התלולים, שאדם רואה בחלומו ולעולם אינו יכול לעלות בהם, שבו אל „הצבי הלבן” ומיד שלחו את סם למלאות דבר אדוניו כמדֻבר.

סם חבש את כובעו בסלסול, שם ידיו לכיסי מעילו והלך לו עָקב בצד אגֻדל לרחוב־המלכה ובדרך זמר לו בשריקה מזמורים־של־יום חביבים על הקהל, שחלו בהם שנויים לצֹרך פי המנגן או כלי־זמרו. כשהגיע עד לבֵית המבֻקש שברחוב־המלכה, חדל מלשרוק והקיש בדלת בעֹז. מיד נפתחה הדלת על־ידי שומר־הסף הדור בלבושו, שראשו מלא אבקה וקומתו דמתה לתמר.

– כאן ביתו של מר בֶּנטם ידידי? – שאל סם וֶלר, שלא הֻכה כלל בסנְוֵרים מן הזֹהר, היוצא משומר־הסף ההדור בלבושו.

– ומה? – שאל שומר־הסף בגֹדל־לבב.

— תלך עם כרטיס זה אל אדוניך ותאמר, שמר וֶלר ממתין. טוב הדבר? — אמר סם, ובקרירות־רוח נכנס לתוך האולם וישב לו.

שומר־הסף סגר את הדלת בזעף והעמיד פנים זועמות. ושני מיני הכעס הללו לא עשו שום רשם על סם, שהסתכל בכוננית־הסובבים, העשויה עץ־מַהֲגוֹני, כמבין בדבר ונהנה מטיבו.

כנראה, קבל האדון את הכרטיס בסבר פנים יפות, כי שומר־הסף שב בחיוך של ידידות ואמר, שהתשובה תבוא תכף־ומיד.

— טוב מאד — אמר סם. — אמר־לו לזקן, שלא יתלהב יותר מדי, אַל חפזון, כבר סעדתי.

— מקדים אתה בסעודה? — אמר שומר־הסף.

— כדי שאֹכל פת־ערבית לְתֵאָבון — השיב סם.

— נמצא אתה כאן זה כבר, אדוני? — שאל שומר־הסף, — לא זכיתי לשמוע על־אודותיך עד עכשו.

— לא עשיתי עד כאן רשם נִכָּר בעיר — השיב סם, — מפני שאני ושאר האדונים באנו רק אמש.

— המקום נאה, אדוני — אמר שומר־הסף.

— כנראה — העיר סם.

— חברה נעימה, — אמר שומר־הסף, —ומשַמשים הגונים.

— ודאי, — אמר סם, — נוחים לבריות, אינם מתפעלים ביותר.

— אמנם כן, אדוני — אמר שומר־הסף, שקבל דבריו של סם כשבח גדול. — צדקת. נוהג אתה מנהג זה? — שאל שומר־הסף והוציא מכיסו קופסת־טבק קטנה ועל־גבה ראש־שועל.

— הרחת־הטבק מרבה עִטוש — השיב סם.

— כן קשה הדבר אדוני, ידעתי — אמר שומר־הסף. — אבל לאט־לאט מתרגלים. מִן המֻבחר להתלמד על־פי קהוה. ימים רבים הֵרַחְתִּי קהוה, אדוני. גוֹנָהּ כעין הטבק, אדוני.

צלצול עז הכריח את שומר־הסף להצפין את ראש־השועל בכיסו ולמהר בהכנעה לחדר־משכיתו של מר בנמם. אגב, שמעתם מימיכם אדם, שאינו קורא ואינו כותב לעולם ומיַחד חדר קטן בביתו, המכֻנה בשם „חדר־משכיתו"!

— הנה התשובה, אדוני — אמר שומר־הסף. — חוששני, שתהא בעיניך גדולה ביותר.

— אין בכך כלום — אמר סם ולקח מכתב עטוף במעטפה קטנה. — נשא אשא ויכל אוכל.

— מקוה אני, שנשוב נתראה, אדוני — אמר שומר־הסף וחכך בידיו ולִוה את סם עד לפתח־הבית.

— אדוני טוב כמלאך־אלהים — השיב סם. — אבל אל־נא תטריח עצמך למעלה מכחותיך. חשוב גדל־ערכך לחברה ואל תחליש עצמך בעבודה יתרה. למען האנושית שמור עצמך עד־כמה שאתה יכול. זכור, כמה גדול יהיה הֶעְדרך!

במליצות אלו נפרד סם והלך לו.

— בחור משֻנה — אמר שומר־הסף והסתכל אחריו כמי שאומר: איני יודע, מה טיבו של עֶבֶר זה.

וסם לא אמר כלום, אלא קרץ בעיניו, נד בראשו, חִיֵךְ, קרץ שוב בעיניו, ובפנים שמֵחות הלך לדרכו.

ממש עשרים רגעים לפני השעה השמינית בו בערב ירד אנגֶלו קירוס בֶנטֶם, המנצח על השעשועים, ממרכבתו על־יד פתח בית־הועד, וְלו אותה פאה נכרית עצמה, אותן שִנַים עצמן, אותם משקפים, אותו שעון ואותו חותם, אותן טבעות, אותה מחט ואותו מקל. השנויים הנִכָרים היחידים שבחיצוניותו היו מעיל־תכלת מבהיק ביותר, שרפידתו משי לבן, מכנסים שחורים וצרים, פֻזמקאות־משי שחורים, נעלי־רקוד ואפֻדה לבנה, וריחו נָדף ביותר.

הדור בלבושו נכנס המנצח־על־השעשועים לתוך הבית לקבל פני האורחים, למלאות את חובתו החשובה, כי נטל עליו.

ובַּת באותם הימים מרְבת־אוכלוסין היתה, על־כן באו בשפע האורחים והאגורות במחיר המֵה. הֶמית הקולות ושעטת הרגלים החרישה כל אזן באולם המחולות, באולם־המשחק הארֹך, באולם־המשחק בעל שמונת־המקצועות, בגרם־המעלות ובשבילים. שמלות רִשרשו, נוצות רִפרפו, נרות בערו ותכשיטים הבריקו. ונגינה היתה כאן — לא נגינת־המחולות, שעדַין לא התחילה, אלא נגינת צעדים רכים ועֲנֻגים,

ופה ושם נשמע קול צחוק-נשים עליז ובהיר, חרישי ונוח ונעים לאֹזן בבַּת, כמו בשאר כל מקום. מכל צד הבהיקו עינים מזהירות בצפִיה של שמחה, ולכל פנה שאתה פונה יכלת לראות תבנית נאה מרחפת בתוך הרחק, ועד שנעלמה באה אחרת תחתיה, נאה ומקסימה כמותה.

באולם-המֵה ומסביב לשֻׁלחנות-הקלפים היו מסֻבים כמה זקנות משֻׁנות וזקנים שעברו ובטלו והיו דנים בהגאה יתרה בשערוריות הקטנות, ילדי-היום, וכל מיני לשון-הרע. בתוך המסֻבים הללו נמצאו שלש או ארבע אמהות, שבנותיהן הגיעו לפרקן, ואף-על-פי שלמראית-עין היו שקועות בשיחה, לא היו גורעות עין מבנותיהן. והללו שמרו תורת-אֵם, שתפקנה תועלת מימי-נעוריהן, והתחילו פורשות מצודהן: בקשו ולא מצאו את מטפחותיהן, חבשו נעלי-ידיהן, העמידו כוסות על השֻׁלחן וכיוצא בזה, דברים פשוטים לכאורה, אבל עלולים הם לְהָפֵך בידים אמונות לכלי מחזיק תועלת רבה.

על-יד הפתחים ובפנות הרחוקות התהלכו קבוצות קטנות עם גדולות של בחורים טפשים וגסי-רוח, וכל בעלי-הנפש שבקרבהם שהקו על סכלותם וגאותנותם ונהנו, שהם עצמם מכֻבדים על הכל — ואמנם כך נאה וכך יאה.

ולבסוף על-גבי הספסלים האחרונים תפסו להן מקומן גבירות פנויות אחדות, שכבר עברה עת-דודיהן. לא היו מרקדות, מפני שלא נמצאו להן בני-זוג, לא היו משחקות בקלפים, כדי שלא תשארנה גלמודות עולמיה, נמצא, שרשאות היו לחרף ולגדף את כל מי שלבן חפץ, כי הכל היו כאן הערב. היה כאן הוד וזיו והדר, אנשים לבושי-מכלול, אספקלריות מאירות, רצפת בדט ושש, נברשות ונרות של דונג, ובכל נראה יפי-תארו של אנגלו קירוס בֶּנטם, המנצח על השעשועים, שהיה מרפרף מחבורה לחבורה בעדנה חרישית, מנענע ראשו לכאן ומרכין ראשו לכאן ומחַיֵּך בחן וחסד לַכֹּל.

— לכו ונלכה לאולם-המֵה. שתו במחיר אגורתכם. יוצקים כאן רותחין, המכֻנים בשם טה. שתו, רבותי! — אמר מר דולר בקול רם למר פיקויק, שהלך בראש החבורה הקטנה והגברת דולר נשענת על זרועו.

מר פיקויק נכנס לתוך האולם, ואך הרגיש בו מר בֶּנטם, התפתל כנחש דרך ההמון וקבל פניו בהתפעלות יתרה.

– אדוני היקר, הגדלת כבודי היום, שוש תשיש בַּת, מרת דולר, לוית־חן אַתְּ לאולמינו. מה יפית בנוצותיך, מצְ–יָן.

– יש כאן מי־שהוא? – שאל דולר מתוך פקפוק.

– מי־שהוא! סלתה ושמנה של בַּת. מר פיקויק, רואה אתה גברת זו בעלת הכִּפּה האוירירית?

– זקנה שמנה זו? – שאל מר פיקויק בתמימות.

– אל־נא, אדוני היקר, אין בבת כל זקן או שמֵן. הרי זו האלמנה מרת סְנֶפְּהַנֶף.

– האֻמנם? – קרא מר פיקויק.

– פי המדבר אליך – אמר המנצח. – הס! גש הֵנה, מר פיקויק. רואה אתה צעיר זה ההדור בלבושו?

– זה בעל הבלורית והמצח הצר? – שאל מר פיקויק.

– הוא הוא, העשיר בצעירי בת בשעה זו, הלורד מיוּטֶנְהֶד הצעיר.

– מה אתה סח?! – קרא מר פיקויק.

– כדברי כן הוא. תכף תשמע אותו מדבר אלי. וזה הנצב אצלו, בעל האפֻדה האדֻמה וזקן־הלחיים השחור, הוא מר קְרַשְׁטֶן המכֻבּד, ידיד־נפשו של הלורד הצעיר. מה שלומך, הוד־מעלתך?

– אַוִיו חם מאד בחֶדֶו (אויר חם מאד בחדר) – אמר הוד־מעלתו.

– כן, חם מאד בחדר – אִשֵּׁר המנצח.

– חֹם נורא – החרה החזיק מר קרַשטֶן המכֻבּד.

– כבר ראית מרכבת־הדֹאר של הוד־מעלתו, בֶּנטֶם? – שאל מר קרַשטֶן המכֻבּד אחרי הפסקה קצרה.

בינתים נתן הלורד מיוּטֶנהֶד עיניו במר פיקויק ונסה לבלבלו, ומר קרַשטֶן נמלך בדעתו לבחור נושא־שיחה לפי רוח הוד־מעלתו.

– לא, ידידי – השיב המנצח. – מרכבת־דֹאר! המצאה נפלאה, מצְ–יָן.

– וְבוֹנוֹ של עולם! – אמר הוד־מעלתו. – חשבתי, שכל איש כְּבָו וָאָה את מוֹכֶבֶת הַדֹּאו החדשה. נאה ויאה היא מכל ההולך־על־גלגלים שבעולם. צבעה אדֹם וסוס בָּוֹד מושך בה.

– וְתֵכֶף־דֹאר ממש לה, הכל כאשר לכל – אמר מר קַרשְׁטֶן המִבְכֶּה.

– ודוכן קטן עם מסעד־בַּוֶּזֶל לה בשביל הָרַכָּב – הוסיף הוד־מעלתו. – אתמול בַּבֹּקֶר נהגתי בעצמי במְּסִבָּה, חֲמֻץ־בגד, ושני עבדַי וְכִבּו אַחֲרַי במֶרְחַק שֶׁבַע פַּרְסָה. והיו האנשים יוצאים מבתיהם ושואלים, אם אין זה הדֹאַו, חי נפשי! כַּפְתּוֹר וָפֶרַח!

לספור זה צחק הוד־מעלתו מקרב לבו והשומעים, כמובן, החרו החזיקו אחריו. אחר־כך שלב הלורד מיוֹטֶנְהֶד את זרועו בזרועו של מר קַרשְׁטֶן הנצב על־ידו והלך לו.

– צעיר מְעֻלֶּה הוא הוד־מעלתו – אמר המנצח.

– כנראה – השיב מר פיקויק בשפה רפה.

לאחרי שהתקין אַנְגֶ'לוֹ בֶּנְטַם את כל הדרוש למחולות, שב אל מר פיקויק והוליך אותו לחדר־המשחק.

כשנכנסו עמדה האלמנה מרת סְנֶפְּהַנֶף, ועמה עוד שתי זקנות שטופות ביֵצֶר־המשחק, על־יד שֻׁלְחַן־קלפים. ואך ראו את מר פיקויק בלוית אנגְ'לו בֶּנְטֶם, הסתכלו זו בזו והרגישו, שזהו האיש הנצרך להן למשחקן.

– בֶּנְטֶם יקירי – אמרה האלמנה בשפת־חלקות. – הַמְצֵא לנו חבר הגון למשחק־הקלפים.

במקרה הסתכל מר פיקויק בו ברגע לצד אחר, והוד־מעלתה רמזה בתנועת־ראש לעֻמָּתו וקמטה את מצחה ברב־ענין.

– מְבטחני, שידידי מר פיקויק ישמח מאד, גברתי. מצ–ין! – אמר המנצח, שהבין לרֵעה של האלמנה. – מר פיקויק, גברת סְנֶפְּהַנֶף – מרת שר־האלף ווּגְסְבִּי – העלמה מרת בּוֹלוֹ.

מר פיקויק החוה קִדה כלפי כל גברת וגברת, ואחרי ראותו שאין מנוס, נכנע לגורלו. מר פיקויק והעלמה מרת בולו שחקו במשחק לעֻמת הגברת סְנֶפְּהַנֶף ומרת שר־האלף ווּגְסְבִּי.

עם התחלת המחזור השני קפצו ובאו לתוך החדר שתי בחורות ונצבו מאחורי כִסאה של מרת שר־האלף ווגסבי והמתינו במנוחה עד סוף המחזור.

– ובכן, חנה – אמרה מרת שר־האלף ווגסבי לאחת־הבחורות – מה יש?

– באתי לשאול, אמא, אם רשאית אני לצאת במחול עם מר קָרוֹלִי הצעיר? – לחשה היפה והצעירה שבבנות.

– רבונו של עולם! איך זה עלה על לבך רעיון שכזה? – התמרמרה האם. – וכי לא שמעת כמה פעמים, שיש לו לאביו רק שמונה מאות בשנה וגם הן במותו יפלו! בושתי ממך. לא, בשום אֹפֶן לא.

– אמא – לחשה הבת השניה, והיא זקנה מאחותה וְכֻלָּהּ מְחֻסרת־טעם ומַעֲשה – הלורד מיוּטֶנְהֶד הֻצג לפני ואמרתי לו, שכמדֻמה לי, שעֲדַיִן לא הֻזמנתי למחול.

– חמודות אַתְּ לי, בתי – השיבה מרת שר־האלף ווגסבי וסטרה במניפה על לחי בתה. – אפשר לבטוח בך. עשיר גדול הוא, בתי. יברכך ה׳.

בדברים הללו נשקה מרת שר־האלף ווגסבי לבתה הבכירה בחבה יתרה, קרצה לבתה השניה באזהרה וּבִלְּלָה את הקלפים.

מר פיקויק העלוב! מעולם לא שחק בקלפים עם שלש משַׂחקות מנֻסות כאלו. תשומת־לבן היתה עזה כל־כך, עד שנפלו עליו אימתה ופחד. כשטעה בקלף, היו עיני העלמה מרת בּוּלוֹ מֻזָרוֹת אימה, כשהיה נמלך בדעתו מהו הקלף הנכון שיבור לו, היתה הגברת סנֶפְּהַנֶף נשענת על מסעד הכסא ומחַיֶּכֶת כלפי מרת שר־האלף ווגסבי במבט, שרחמנות וקֹצר־רוח משמשים בו בערבוביה. ומרת שר־האלף ווגסבי מושכת בכתפיה ומשתעלת כמי שאומרת: תמהה אני, אם יתחיל אדון זה בזמן מן הזמנים. ואחרי כל מחזור שאלה העלמה מרת בּוּלוֹ בפנים נזעמים ובאנחה של תוכחה, למה לא הוציא מר פיקויק את „המְרֻבעים“ או את „הצלבים“ או את „הקובעים“ או את „הלבבות“ או את „היחידות“ או את „המלכים“ או את „המנצחים“ או שאר קלפים. ומר פיקויק לא ידע, מה שישיב לזכותו על טענות קשות אלו, כי בינתים שכח כל דבר המשחק. חוץ מזה היו בני־אדם עוברים ומסתכלים במשַׂחקים ובלבלו דעתו של מר פיקויק. נוסף על זה בלבלה דעתו שיחה בין אנגֶ׳לוֹ בֶּנטַם ושתי העלמות מֶטִינְטֶר, שהיו מחֻסרות בני־זוג ותקוה וחזרו אחרי המנצח על השעשועים, שמא ימציא להן בן־זוג כל־שהוא לצאת אתו במחול. מפני כל הטעמים הללו היה משחקו של מר פיקויק

רע ביותר. וגם מזל רע היה לו הפעם במשחקו. וכשנגמר המשחק כעשרה רגעים אחרי השעה האחת־עשרה, קמה העלמה מרת בולו בהתרעמת יתרה וצותה לשאת אותה מיד הביתה באלנקה, והמסתה ערשה בדמעתה.

מר פיקויק וידידיו שבו אל „הצבי הלבן" וכלם קימו פה אחד, שמעולם לא בלו ערב נעים כזה. ומר פיקויק השביח סערת־רגשותיו בשתית חמין, עלה על מטתו ומיד נרדם.

פרק לו

המכיל נוסח אמתי של האגדה על־דבר בן־המלך בְּלֶדוּד ומקרה בלתי־טהור שקרה למר ויגקל.

מר פיקויק נתן דעתו לשהות בבַּת לפחות שני חדשים, הִלְכָּךְ בִּקש לו ולידידיו דירה פרטית למשך־הזמן הזה. שחקה לו השעה ונזדמן לו לשכור במקח השוה את העליה שעל־גבי בית אחד; ומכיון שהיתה העליה מְרוּחה יותר. מדי הציעו מר דולר ורעיתו להשכיר להם שני חדרים. הצעה זו נתקבלה תכף־ומיד ובעוד שלשת ימים תפסו כֻּלם את מקומם בדירה החדשה, ומר פיקויק התחיל שותה מי־המעינות בשקידה יתרה. וכך היה סדר השתיה: לפני פת־שחרית היה שותה רביעית הלוג ועולה לראש הגבעה, ואחרי פת־השחרית היה שותה שוב רביעית הלוג ויורד מן הגבעה. ואחרי כל רביעית ורביעית הכריז מר פיקויק והודיע, שהוטב לו הרבה, וידידיו צהלו ושמחו, אף־על־פי שמעולם לא הרגישו בו שום מֵחוּש.

ואולם־המעין רחב־ידים הוא, מְקֻשט בעמודי קוֹרִינְתְּ ויָציע בו למנגנים וכתֹבת באותיות של זהב, המעוררת את שותי־המים למעשה־הצדקה, ועוד שם שֻׁלחן גדול ועליו ספל־שיש, שהֵימֶנו שר־המשקים שואב את המים, וכוסות צהֻבות עומדות שם לשתות מתוכן את המים. אכן מה נהדר הוא להסתכל בכֹבד־הראש ובהתמדה של הגומעים. ומקואות־מים סמוכות לכאן, שבהן חלק מבני־החבורה רוחצים, ומקהֶלת־מנגנים משעשעת לבות הקהל. וכאן עוד אולם אחד, שבו חלושים וחלושות מסתובבים על־גבי כסאות בעלי גלגלים מכל המינים. וכל־כך גדול מספר הכסאות המהלכים, עד שאדם הנכנס ואצבעות־רגליו שלמות

במנין, סכנה נשקפת לו שיֵצא במנין פגום. ועוד כאן אולם שלישי לאנשי־מנוחה, כי בו השאון פחות מבשני האולמות האחרים. והמון מטַילים כאן, על משענות ובלעדיהן, במקלות ובלעדיהם. והרבה שיחה ורוח־חיים ושעשועים.

בכל בֹקר ובֹקר היו שותי־המים, ומר פיקויק בתוכם, מתכנסים באולם הגדול, שותים רביעית הלוג שלהם, והולכים לטַיֵל כמצֻוֶּה. ולאחרי הצהרים נוספו עליהם הלורד מיוּמֶנְהֶד, מר קְרַשְׁמֶן המסֻבב, האלמנה מרת סְנֶפְּהַנָף ומרת שר־האלף וּוְגְסְבִּי ושאר בני־עליה. קצתם הלכו לטַיֵל, קצתם נסעו בעגלה וקצתם נִשאו באלנקות ואחר־כך נתכנסו שוב. הגברים נכנסו לחדרי־הקריאה והתגודדו חבורות־חבורות, ואחר־כך חזרו הביתה. אם היה תיאטרון בערב, נתכנסו שם עוד פעם, אם היה נשף־חשק, נפגשו שם, ואם לא היה כלום, נפגשו למחרת היום – חיים בנעימים, אלא שהם קצת חדגוֹניים.

פעם אחת, אחרי יום שכזה, ישב מר פיקויק בחדרו וכתב בספר־היום שלו. חבריו כבר עלו על מטתם. פתאם נתעורר לקול דופק בדלת חֶרש.

– סליחה, אדוני – אמרה מרת קְרֶדוק, היא בעלת־הבית, והציצה לתוך החדר. – שמא זקוק אתה עוד לדבר־מה?

– לא, אין דבר, גברתי – השיב מר פיקויק.

– המשרתת שכבה לישון, אדוני – אמרה מרת קְרֶדוק – ומר דולר הואיל לקבל על עצמו להיות עֵר עד שתבוא הגברת דולר, כי הנשף יִמָשך עד שעה מאֻחרת. על־כן אמרתי בלבי, אם אין אתה זקוק לשום דבר, מר פיקויק, אשכב ואישן.

– אדרַבה, גברתי – השיב מר פיקויק.

– ליל־מנוחה, אדוני – אמרה הגברת קְרֶדוק.

– ליל־מנוחה, גברתי – השיב מר פיקויק.

מרת קְרֶדוק סגרה את הדלת אחריה ומר פיקויק המשיך את כתיבתו.

כחצי־שעה אחרי חצות־הלילה כִּלה מר פיקויק לכתוב, הספיג בזהירות יתרה את הדף האחרון שכתב, סגר את הפנקס, נִגב את

הקולמוס בבטנת־מעילו והוציא את תֵבת־השלחן לשים שמה את הקולמוס. והיו כאן הרבה גליונות של נְיָר כתוב בכתב צפוף ונאה, ושער כתב־היד כתוב בכתב הדור ומסֻלסל ומאיר־עינים. מתוך השער ראה מר פיקויק, שאין זאת תעודה פרטית והָכנה נוגע לבַת וקצרה היא. על־כן נטל את כתב־היד, הדליק את הנר שעל־יד המטה, כדי שיעלה אור־השלהבת עד שיגמור קריאתו, הקריב את כסאו אל האח וקרא כזה:

מעשׂה שהיה בבן־המלך בְּלֶדוּד.

לפני מאתים שנה מקֻטעות נמצאה על־גבי אחד מבתי־המרחצאות שבעיר זו כתֹבת לכבוד מיַסד־העיר, בן־המלך בְּלֶדוּד המפֻרסם. כתֹבת זו עברה ובטלה.

זה כמה מאות בשנים מספרים איש מפי איש אגדה נושנה, שבן־המלך הנעלה היה מֻכֵּה־צרעת ולאחרי שחזר מאתונה מלא וגדוש בחכמה ובמדע, פרש מבית אביו המלך והי חיי־צער בתוך בני־כפר וחזירים. בעֵדר החזירים — כך מספרת האגדה — היה חזיר אחד בעל הדרת־פנים וכֹבד־ראש, והיה בן־המלך הוגה לו חבה ורֵעות. חזיר זה עלה על כל בני־מינו, קול נחרָתו אימה ונשיכתו — סכנת־נפשות. בן־המלך היה מסתכל ונאנח למראה זיוו והדרו של מלך־החזירים, זכר את אביו המלך ועיניו זלגו דמעות.

חזיר פקח זה היה רוחץ להנאתו במי־בצה עמֻקים, ולא בקיץ, כמו שנוהגים בימינו החזירים בכלל כדי לצנן עצמם, וגם נהגו כך בימים ההם (ומכאן ראיה, שנֵר הציויליזציה כברה תחיל דולק באותם הימים, אמנם באור כהה), אלא בימי־הקֹר של חֹרף. ומכיון שעורו היה מעֻדן ביותר וכֻלו בריא אולם, גמר בן־המלך בלבו לנסות כֹּחם של המים הללו, המפליאים לעשות. אומר — ועושה. ומתחת למי־הבצה השחורים בְּעבעו חַמֵי־בַת. רחץ בן־המלך ונרפא מצרעתו. מהר לשוב אל חצר המלך, נתן כבוד לאביו, ומיד טב לכאן ויסד את העיר ואת מרחצאותיה המפֻרסמים.

בקש למצֹא את החזיר ידידו ורֵעו – ואיננו, כי חתפהו המות. לא נזהר החזיר ורחץ במים חמים ביותר. כך מֵת החזיר הבקי בחכמת־הטבע. ומה שאֵרע לו, ארע גם לחכם פְּלִיניוס, שנפל אף הוא חלל על מזבח צמאונו לחכמה.

כך היתה האגדה מספרת. ובאמת מעשה שהיה כך היה.

לפני כמה מאות בשנים חי כאן בהוד והדר מלך בריטניה המְפֻרסם, לוּד הוּדיבּרַס. מלך קשה היה, וארץ רעדה בגלכתו. בני־עמו נהנו מזיו פניו, כי אדמוני היה ופניו הצהיבו. ועליו נתקַיֵם באמת מה שאמרו: כל זרת וזרת שבו הוד־מלכות לה. ואמנם איש־מדות היה, כי אף־על־פי שלא היה גבוה ביותר, גדול היה בהקֵפו, ומה שחסר לו באֹרך השלים ברֹחב.

למלך־חסד זה היתה מלכה והיא ילדה לו לפני שמונה־עשרה שנה בן ושמו בלֶדוּד. עד שנתו העשירית למד בבית־ספר במדינת אביו, ואחר־כך נשלח בלוית מדריך נאמן לשֶבֶת־תחכמוני לאתונה. וכעבור שמונה שנים שלח המלך את שלישו לאתונה לסלק את החשבון ולהביא את בן־המלך לבית־אביו. השליש עשה שליחותו, וכשָׁב נתקבל בתרועת־מלך ומַשְּׂאֵת נקצבה לו דבר שנה בשנה.

כשראה המלך את בנו שגדל ונעשה בחור יפה־תֹאר עד־מאד, עלוּתה על דעתו להשיאו אשה, כדי שיהא נִיר לזרעו ולזרע־זרעו עד־עולם. לשם זה שלח מלאכות מיֻחדה של בני מרום־עם־הארץ, שלא היה להם מה לעשות וזקוקים היה לפרנסה נקיה וקלה, אל מלך־שכן שלו לבַקשו, שיתן את בתו היפה לאשה לבנו, וגם להודיעהו, שכל יִשעו וכל חפצו לחיות עם ידידו המלך באחוה ורֵעות, אבל אם לא יתן את בתו לאשה לבנו, יהיה מֻכרח לצערו הגדול להתקיף את ממלכתו ולנַקר את עיניו. המלך השני, שהיה חלש מחבֵרו, השיב, שהוא מכיר טובה לידידו המלך על כל חסדו, ובתו מוכנת ומזֻמנת להִנָשׂא, אם בן־המלך יבוא ויקחֶהָ.

אך הגיעה תשובה זו לבריטניה, צהלה המדינה ושָׂמֵחה. קול רִנה וששון נשמע בכל מקום ומקום, חוץ מבתי אילי־הכסף, שגזברי המלך באו לשם לגבות לצרכי השמחה הגדולה. כי לכבוד השמחה

קם המלך לוד מכסאו במושב שריו ועבדיו וצוה מתוך שפעת רגשותיו להמציא את היינות המעֻלים שבמעֻלים ואת ראשוני המנַגנים.

אבל בתוך שמחה וצהלה זו נמצא אדם אחד, שלא טעם יין כי יתאדם ולא יצא בָמחול בנַגן המנגנים – הלא הוא בן־המלך בְּלֶדוּד בכבודו ובעצמו, שאותו כִבד כל העם בכוסו ובכיסו. כי בן־מלך זה שכח, שעליו לאהוב אשה דוקא בעצת השר הממֻנה על עניני־חוץ, ובנגוד לכל תכסיסי הפוליטיקה והדיפלומטיה אהב אשה כנפשו וכלבבו ואֵרש לו בסתר בתו היפה של אחד מגדולי אתונה.

וכאן אנו מוצאים מופת חותך לַהתקדמות הרַבה של התרבות וההשכלה. אִלו חי בן־המלך בדורות האחרונים, היה נושא לאשה את בחירת אביו ומתחיל מיד לפרוק עֻלה מעל צואריו: היה מתעמר בה וממרר את חייה, ואִלו היתה עומדת בנסיון זה, היה משתדל לקחת את נפשה ולהִפטר ממנה לגמרי. אבל בן־המלך לא כן עשה, אלא ספר לאביו דברים כהויתם.

ידוע, שהמלכים שליטים בכל רק לא ברוחם. חמת המלך לוד בערה בו לשֵמע המעשה וזרק את כתרו עד לסִפון הבית וחזר וקלָטו – כי בימים ההם היו המלכים נושאים את כתריהם על ראשם ולא מצפינים אותם במצודה – רקע ברגלו, הכה במצחו והתמרמר, שעצמו ובשרו מתקומם כנגדו, ולבסוף קרא לשומרי־ראשו וצוה לאסור את בן־המלך במגדל גבוהַ, כדרך שנוהגים המלכים מאז מקדם עם בניהם, כשנטיותיהם בהלכות־אִשות אינן עולות בַד בבַד עם נטיותיהם הם.

לאחרי ששהה בן־המלך במגדל כמעט שנה שלֵמה ולא ראה לפני עיני־בשרו אלא כתל־אבנים ולפני עיני־רוחו אלא מאסר מתמיד, התחיל מחבל תחבולות להִמלט, ואחרי כמה חדשים של הכנות עלה הדבר בידו. ובכַונה תקע את סכינו בלב השומר, כדי שעלוב זה (שהיה מטֻפל במשפחה) לא יֶאֱשַם בסיוע למנוסה ולא יענש על־ידי המלך בחרון־אפו.

והמלך היה כמטֹרף מאבֵדת בנו ולא ידע במי לכלות את חמתו, עד שנזכר בשלישו, שהביא את בנו מאתונה וצוה למנוע ממנו את המַשְׂאֵת הקצובה לו דבַר שנה בשנה ולהסיר את ראשו מעליו.

בינתים התחפש הבן והתהלך במדינת אביו ובכל צרותיו התנחם בזכרון אהובתו שבאתונה, שהיא שלא מדעתה סִבַּת כל יסוריו. פעם אחת בא ללון בכפר אחד וראה אנשים יוצאים במחולות וכל פנים צוהלים ושאל לשמחה מה זה עושה.

– וכי לא תדע – השיבו לו – דבר־מלכות שיצא מפי מלכנו?

– לא – אמר בן־המלך, כי התהלך עד כאן בדרכים נכחדות ולא ידע כלום מן הנעשה והנשמע בדרך־המלך.

– זה הדבר – אמר הנשאל – האשה הנכרית, שבִּקש בן־מלכנו לקחתה נְשאה לאחד האצילים בארצה. בשורה זו פרסם המלך, והשמחה במעונו, כי עתה ישוב בן־המלך וישא את בת־המלך, שבחר לו אביו, והיא ברה כחמה. שלום לך, יחי המלך!

בן־המלך כבר שמע מה שיש בו דַי, ברח משם ונמלט לתוך עבי־היער, וכך התהלך יומם ולילה, לאור־השמש ולנגה־הירח, ביום אכלָהו חֹרב וקרח בלילה, ולא השגיח כלל בדרך שהוא הולך בה ותחת לבוא לאתונה הגיע לבַּת.

ובַּת לא עמדה עדַין בבנינה, ואפילו סִמן של ישוב לא היה עדַין במקום זה. אבל היה כאן יפה־נוף כבימינו, והעמקים והגבעות השתרעו למרחוק והנחל נמשך בכלילות־יפיו, וההרים הגבוהים נִדְמו לפגעי־החיים הצפוּיִם ממרחק וערפל־הבֹקר ממתיק את מרירותם והם נראים נוחים ונעימים. בן־המלך כרע נפל על הדשא ברגש ורחץ את רגליו הצבות בדמעותיו.

– מי יתן – קרא בן־המלך האֻמלל במֹעל־ידיו ונשא עיניו השמימה – מי יתן ותַמו נדודַי. מי יתן ודמעותי אלה, שאני שופך כאן על תוחלתי הנכזבה ואהבתי שחֻללה, תהיינה שופעות בשלוה לעולמים.

ותפלתו נתקבלה. הימים ימי האלילים, שהיו נוהגים לקבל דברי בני־האדם כפשוטם וזריזים לקַיְמָם, עד שלפעמים היתה מהירות זו לרועץ לבני־האדם. האדמה פתחה את פיה ובלעה את בן־המלך וכסתה עליו לעולם, רק דמעותיו החמות בקעו ועלו מתוך האדמה והן שופעות ועולות עד היום הזה.

ועד היום הזה אנשים ונשים באים־בימים, שנואשו מתוחלתם

למצֹא את זִווּגם, וכן גם אנשים ונשים צעירים לימים, המַיחלים לבני־זוג, עולים מדי שנה בשנה לבַת לשתות מימי־הישועה ולהפיק נחומים וחזוק לעצמם. ומכאן ראיה, שדמעותיו של בן־המלך בְּלֶדוּד רבות להושיע ושספורנו זה אמת לאמתו הוא.

מר פיקויק פִּהק כמה פעמים עד שהגיע לסוף כתב־היד. אחר־כך קפל אותו בזהירות והניחו בתֵבת השֻׁלחן, ומתוך עֲיֵפות יתרה קם ועלה לחדר־משכבו.

על־יד פתח חדרו של מר דולר עמד במנהגו ודפק בדלת, כדי לברכהו בליל־מנוחה.

– כבר שוכב אתה לישון? – אמר מר דולר. – מי יתן ושכבתי גם אני. ליל סופה וסער. האין זאת?

– כדבריך כן הוא – השיב מר פיקויק. – ליל־מנוחה.

– ליל־מנוחה.

מר פיקויק הלך לחדרו ומר דולר תפס מושבו אצל האח המבֹערת, לקַיֵם הבטחתו המבֹהלה, שיהא עֵר עד שתשוב אשתו הביתה.

אין לך פגע רע מלהיות ער בלילה בשביל אחר, ובפרט כשהלה משתעשע בחבורה. אין אתה יכול להשתחרר מן הרעיון, כמה ממהר לעבור זמנו של הלה וכמה זמנך מתנהל בעצלתים, ויותר שאתה מרבה לחשוב כן תְּדַל תקותך, שהלה יבוא תכף. וכשאתה יושב בדד, השעונים מקישים בקול רם ביותר, וגם נדמה לך, שתחתיך מלאים עכבישים. מתחלה אתה מרגיש עקיצה בבִרכך הימנית, ואחר־כך אותה העקיצה מֻרגשת בברכך השניה. ואך החלפת דרך־ישיבתך והנה אותו הרֶגש בזרועותיך. ולאחרי שפשטת את רגליך לכל הצדדים, אתה מרגיש פתאם חֵכֶך בחָטמך ותכף־ומיד אתה מתחכך בחָטמך עד כדי להסיעו ממקומו, ובודאי היית מסיע אותו, אִלו יכלת. אף העינים שמורות לבעליהן לרעתו, ופתילתו של נר אחד מתארכת עד כדי זרת וחצי, בשעה שאתה מוחט את הנר השני. מפני פגעים אלו וכיוצא בהם לא נעים ביותר להיות עֵר בלילה זמן רב, בשעה שהאחרים כבר שכבו ויישנו.

ככה הרהר מר דולר, כשישב אצל האח והתמרמר בקרב לבבו על האכזרים המאחרים בנשף ומכריחים אותו להמתין זמן רב כל־כך. ולא הֵנח לו גם כשנזכר, שעלתה על דעתו בו בערב, שיהא חש בראשו, ומפני זה נשאר בבית. לבסוף, אחרי שנרדם כמה פעמים וחזר ונֵעור בעוד מועד, שלא יקָוה בגחלתה של האח, גמר מר דולר בלבו לשכב על המטה בחדר הסמוך ולהרהר קצת – לא לישון, כמובן.

– מכיון שאהיה ישֵׁן, קשה יהיה לעוררני – אמר מר דולר כששכב על המטה. – עלי להיות ער, ואני מקוה, שאשמע כאן קול־הדפיקה. כן, כמדֻמני, שומע אני את שומר־הלילה. הנהו הולך. ההליכה נעשית חרישית. סובב הוא את הרחוב. כן.

לדברים האלה הסתובב גם מר דולר בעצמו – ויישן.

בשעה השלישית בדיוק הובאה אלנקה, ובתוכה מרת דולר, והנושאים אחד גוץ ובעל־בשר ואחד ארֹך ורזֶה, וקשה היה להם ללכת רגל ישרה ומה גם להחזיק את האלנקה בקו הישר. ובאותו רחוב, שעמד במקום גבוהַ, נשב הרוח בכל עֹז, עד שנדמה היה, שרוצה הוא לשָׁרש אבני המרצפת. הלכך שמחו הנושאים כשהגיעו לפתח הבית, הורידו את האלנקה מעל כתפיהם והתחילו דופקים בדלת בכל כֹחם.

המתינו זמן־מה ואין בא.

– המשרתים הוזים שוכבים בודאי – אמר הגוץ וחמם את ידיו כנגד אור הלפיד שבידי הנער העובר ומאיר לפני האלנקה.

– התדפקו־נא שוב, בבקשה מכם – קראה מרת דולר מתוך האלנקה. – עוד שתים־שלש דפיקות, בבקשה מכם.

הגוץ בקש להפטר מעבודתו ונגש אל הדלת והתחיל מתדפק בכל עֹז כמה פעמים, משמונה עד עשר דפיקות בכל פעם. והארֹך עמד ברחוב ונשא את עיניו אל החלונות, שמא יראה אור.

איש לא בא: חֹשך ודממה כבתחלה.

– רבונו של עולם! – אמרה מרת דולר. – עליכם להתדפק שוב, בבקשה מכם.

– יש כאן מצִלה, גברתי? – שאל הגוץ.

– בודאי – השיב נושא־הלפיד – וכבר משכתי בה כל הזמן.

– אין כאן אלא בית־אחיזה – אמרה מרת דולר – והחוט הָתַּז.
– מי יתן ויִתזו ראשיהם של המשרתים בבית – רטן הארך.
– מֻכרחת אני להטריחכם לדפוק שוב, בבקשה מכם – אמרה מרת דולר בנִמוסיות יתרה.

הגוץ דפק שוב כמה פעמים בלי כל תועלת. הארך נלאה כלכל ובא על מקום הגוץ והתחיל דופק דפיקות מתמידות כפולות־שמונה. כנושא־מכתבים שיצא מדעתו.

באותה שעה חלם מר וינקל, שהוא נמצא בקלוב והחברים מתקוטטים זה בזה, עד שהֻכרח יושב־הראש להקיש על השֻלחן, כדי להשיב את הסדר על מכונו. אחר־כך ראה בבמחזה אוקציון שאין בו קונים והמוכר מכה בפטיש וקונה הכל לעצמו. ולבסוף עלה על דעתו, שיתכן הדבר, כי מי־שהוא דופק בדלת. ובכדי להוָכח, כי כן הוא, נשאר במטתו עוד כעשרה רגעים והקשיב רב קשב. וכשסָפר ומנה שלשים ושלש דפיקות, היה מרֻצה מאד והחזיק טובה לעצמו, שהוא נוח להקיץ.

והקול דופק: – רַפַּ – רַפַּ – רַפַּ – רַ – פַּ – רַ – רַ – פַּ – רַפּ.

מר וינקל קם ממטתו, התפלא מאד לדפיקה מה זה עושה, מִהר ללבוש פֻּזמקאות וסנדלים, התעטף בכסות־לילה, הדליק נר ומִהר לרדת.

– סוף־סוף בא איש – אמר נושׂא־האלנקה הגוץ.
– לו יש דרבן בידי לזרזו – רטן הארך.
– מי כאן? – צוח מר וינקל כשהוא מַסִּיעַ את הבריח.
– אל תרבה בשאלות, גֹלם שכמותך – השיב הארך בכעס, כי מֻבטח היה, שהפותח אחד המשרתים הוא. – פתַח דלתיך.
–הזדרז, נרדם שכמותך – התרה החזיק אחריו הגוץ.

מר וינקל, שהיה עדַין חציו ישֵן, שמע מבלי־משים לקול הפקודה, פתח קצת את הדלת והציץ החוצה. קֹדם־כל ראה אור הלפיד. אור פתאֹמי זה נדמה לו לדלֵקה, שנפלה בבית, ומיד פתח את הדלת לרוָחה, הרים את הנר ממעל לראשו ולטש עיניו נִכחו, כי לא ידע, אם אלנקה לפניו או מזרֵקה של מכַבי־אש. בו ברגע נשב רוח חזק וכִבה את הנר. מר וינקל הרגיש, שהוא נדחף לגרם־המעלות שלפני הדלת והדלת עצמה נסגרה לפניו.

– הרי לך! – אמר הגוץ.

כשראה מר וינקל מבעד לחלון האלנקה פני אשה, מיד הסב פניו אל הדלת והתחיל מקיש בה בכל כֹחו ובשעת־מעשה צוח לנושא־האלנקה, שילך מכאן לדרכו.

– לכו מכאן! לכו מכאן! – צוח ואמר. – הנה אנשים באים מן הבית הסמוך. שימוני לתוך האלנקה! החביאוני! הושיעוני!

בינתים רעד מקֹר, וכל פעם שהרים ידו לדפוק, אחז הרוח בכנַף־לבושו שלא כהוגן.

– הנה בני־אדם באים ונשים בתוכם. כַּסוני, עִמדו לפני! – צוח מר וינקל.

אבל נושאי־האלנקה היו טרודים בצחוק ולא באו לעזרתו אף במשהו, והגבירות התקרבו ובאו.

מר וינקל דפק דפיקה אחרונה כנואש, והגבירות כבר הגיעו לבתים הסמוכים. אז השליך את הנר הכבוי, שהחזיק כל הזמן על ראשו, וקפץ אל תוך האלנקה, שהגברת דולר ישבה בה.

עכשו שמעה מרת קרֶדוק את הדפיקות והצוָחות. מיד פשטה צניף־לילה שלה וחבשה עטיפת־ראש אחרת וירדה לראות מתוך החלון מי ומי הבאים, ופתחה את החלון בו ברגע שמר וינקל קפץ לתוך האלנקה. כיון שראתה זאת, הרימה זעקה גדולה ורצה אל מר דולר והעירה אותו, שיקום מיד, כי אשתו בורחת עם אדם אחד.

מר דולר קפץ ממטתו ככדור של גומי ומהר אל חלון אחד ומר פיקויק רץ אל החלון השני ושניהם ראו את מר וינקל בתוך האלנקה.

– השומרים בלילות! – צוח מר דולר בחרון־אפו – אֶחזו בו – אל תַּרפו ממנו – החזיקו בו עד שארד. את צווארו אתיז – תנו לי סכין – מאֹזן עד אֹזן, מרת קרֶדוק – חֵי נפשי!

ולמרות יללתם של בעלת־הבית ושל מר פיקויק, תפס הבעל המקנא סכין מעל השֻלחן וירד לתוך הרחוב.

אבל מר וינקל לא המתין לבואו. אך שמע את האִיום הנורא של דולר הגבור, מיד קפץ מתוך האלנקה, באותה המהירות שקפץ לתוכה, זרק את סנדליו אל הרחוב והתחיל רץ בעִגול ודולר ושומר־

הלילה רודפים אחריו. במחזור שני מצא את דלת הבית פתוחה, קפץ ונכנס, סגר אותה אחריו, עלה לחדר־משכבו, נעל את הדלת והעמיד לפניה למגן כִּיור לרַחצה ושאר כלי־בית והתחיל לארוז ולחבוש את חפציו, כדי שיברח עם עלות השחר.

דולר בא עד לפני דלת החדר מבחוץ. הודיע בעד חור־המנעול את החלטתו הגמורה לשחוט את מר וינקל למחר, ואחרי אנדרלמוסיה של קולות בחדר הגדול, שבתוכם נשמע ביחוד קולו של מר פיקויק הרודף שלום, הלכו איש לחדרו, וישקוט הבית.

יתכן, שיבואו וישאלו: ומר וֶלר היכן היה כל הזמן? הפתרון יבוא בפרק הבא.

פרק לז

בו יבֹאר, למה נעדר מר וֶלר, ויתֹאר נשף, שהֻזמן אליו והלך לשם, ויסֻפּר דבר שליחות מיֻחדה, שמר פיקויק מלא בה את ידו.

– מר וֶלר – אמרה מרת קֶרדוק בבֹקר של אותו יום רב־המאורעות – הנה מכתב בשבילך.

– משֻׁנה הדבר – אמר סם. – ודאי דברים בגו, כי איני יודע בכל חוג מכירי אפילו אחד, שיהא בקי בכתיבת מכתב.

– שמא קרה מאורע היוצא מגדר הרגיל – העירה מרת קֶרדוק.

– בלי ספק אֵרע דבר־מה מיֻחד במינו, שהוציא מכתב מאת אחד מידידי – השיב סם ונענע בראשו. – איננו מאבי, כי הוא דרכו לכתוב אותיות של דפוס, שֶׁכֵּן למד מלאכת־הכתיבה על־פי המודעות הגדולות. תָּמֵהַּ אני, ממי יכול להיות מכתב זה.

לדברים האלה עשה סם כמעשה רֹב בני־אדם, כשאינם יודעים מי ומי הכותב: הסתכל בחותם ובפני המכתב ובאחוריו ובצדדיו ובכתֹבת, ורק לבסוף עלתה על דעתו להסתכל בפְּנים ולראות מי הוא הכותב.

– כתוב הוא על־גבי נְיָר בעל שולי־זהב – אמר סם כשפתח את המכתב ופרשו לפניו – וחֹמר־החותם שחום הוא ונחתם בחֻדו של מפתח. הבה ונראה.

ומר וֶלר קרא בכֹבד־ראש ובמתינות בזה הלשון:

„חבורה נבחרה של השַׁמָּשִׁים בבַּת מתכבדת להזמין את מר וֶלר לבוא הערב לסעודת־רֵעים (שוק של כבש מבֻשלת ופרפראות השַּׁיָּכוֹת לכך). הסעודה מתחלת בחצי העשירית בדיוק”.

הזמנה זו היתה כרוכה בכתב אחר ושם נאמר:

„מר דז׳ון סְמוֹקֶר, שהתוַדע למר וֶלר לפני ימים אחדים בבית מְקֹרם המִשְׁתף מר בֶּנֶטֶם, מתכבד לשלוח למר וֶלר את ההזמנה המצורפה כאן. אם יואיל מר וֶלר לבקר את מר סמוקר בשעה התשיעית, ישמח מר סמוקר להציג את מר וֶלר לפני החבורה.

(על החתום) דז׳ון סמוֹקֶר״.

על המעטפה היה כתוב: „למר וֶלר, אצל מר פיקויק״, ובקרן־זוית השמאלית היה כתוב בשביל השליח במאמר המְסגר: „פעמון של המשרתים״.

— אך זו היא לשון מדברת גדולות — אמר סם. — לא שמעתי מימי. שיקראו לשוק מְבשלת בשם סעודה. אם־כן מה הניחו לשוק צלויה?

אף־על־פי־כן לא הרבה מחשבות בענין זה, אלא הלך מיד למר פיקויק ובקש לתת לו חֻפשה לאותו ערב. מר פיקויק הסכים ברצון, וסם ולר הלך לו, מזֻין בחֻפשתו ובמפתח־הדלת. קצת קֹדם המועד הקבוע וטיֵל ארֻכּות וקצרות ברחוב־המַלכה והנה הרגיש במר דז׳ון סמוקר, שעמד נשען לעמוד־של־פָּנס ועשן סיגרה מתוך שפופרת של עַנְבָּר.

— מה שלומך, אדוני? — שאל מר דז׳ון סמוקר ונפנף בכובעו בידו האחת ובשניה רמז לו בידידות ובענוות. — מה שלומך, אדוני?

— שלום לי — השיב סם. — ומה שלומך אתה, ידידי?

— אין חדש — השיב מר דז׳ון סמוקר.

— עבדת יותר מדי — העיר סם. — תמיד הייתי דואג על כך, אבל ללא־הועיל. עליך למעט קצת בהתמדה.

— לא, מר וֶלר, לא זה העִקר, — השיב מר דז׳ון סמוקר. — הקולר תלוי ביַין הגרוע. חוששני, שהגדשתי את הסאה.

— זה הדבר! — אמר סם. — זו היא רעה חולה.

— יודע אתה, כמה קשה לעמוד בנסיון, מר וֶלר — העיר מר דז׳ון סמוקר.

— אמנם ידעתי — השיב סם.

— כשנכנס אדם לחיי החברה, ידעת, מר וֶלר — אמר מר דז׳ון סמוקר ונאנח.

— נורא הדבר! — קִים סם.

– כך דרכו של עולם – אמר מר דז'ון סמוקר. – כשמַזלו של אדם מכניסהו לחיי החברה ונותן לו מעמד בחיים, הריהו מתנסה בנסיונות, שאחרים פטורים מהם, מר וֶלר.

– ממש כך אמר דודי, כשנכנס לחיי־החברה ונעשה בעל בית־מרזח – העיר סם – ובאמת לא עברו שלשה חדשים עד שמת מתוך שִׁכרוּתו.

מר דז'ון סמוקר התרעם מאד על גזֵרה־שָׁוָה זו שבינו ובין אותו המנוח, אבל כשראה את פני וֶלר והם שלֵוים כמקדם, נתפַּיֵּס שוב.

– כמדֻמני, שהגיעה השעה ללכת – אמר מר סמוקר ונמלך בשעון של נחֹשת, שהיה שוכן בקרקעית הכיס והיה עולה למעלה במשיכת פתיל שחור בעל מפתח־נחֹשת בקצהו השני.

– כן, מוטב שנלך, – השיב סם, – שמא יקדיחו תבשילים.

– שתית מי־המעין, מר וֶלר? – שאל בן־לויתו בדרך.

– פעם אחת – השיב סם.

– ומה דעתך על־דבר המים הללו?

– לגֹעל־נפש הם לי – השיב סם.

– בודאי לא נעם לחכך טעם הדוממים שבמים? – שאל מר דז'ון סמוקר.

– בענינים אלו איני מבין כלום – השיב סם – אבל נדמה לי, שיש במים בנותן־טעם של חֵרוּך, בריח היוצא מִמַּכבש מְלֻבָּן.

– הם הם הדוממים אשר אמרתי – העיר מר דז'ון סמוקר בבוז.

– אם כן טוב הדבר, אבל אין מלה זו מובנת לי – אמר סם. – יתכן שכן הוא, אבל אין אני זקוק לתורת החימיה.

וכאן התחיל סם וֶלר לשרוק, פלצות אחזה את מר דז'ון סמוקר.

– הלא תסלח לי, מר וֶלר – אמר מר דז'ון סמוקר וכל עצמותיו רחפו מקול השריקה. – שמא תאחז בזרועי?

– תודה לך על רֹב חסדך, – השיב סם, – אבל איני רוצה לגזול ממך. אם אינך מקפיד על כך, אשים את ידי בכיסי.

אמר ועשה והוסיף לשרוק ביתר־שאת וביתר־עֹז.

– כאן, – אמר ידידו החדש כשנכנסו לרחוב צדדי ופחדו סר ממנו, – תכף־ומיד נבוא למחוז־חפצנו.

— כן? — אמר סם ולא נתפעל כלל מבשורה זו, שמיד יבוא בחברת סָלִיתם ושַׁמנם של השמשים בבַת.

— כן — השיב מר דז'ון סמוקר. — אל תהא בַּיְשָׁן.

— לא ולא — השיב סם.

— תראה מַדים נאים, מר וֶלֶר — הוסיף מר דז'ון סמוקר. — ואפשר שאחדים מן המְסֻבִּים ילבשו גֵאות בתחלה, אבל אחר־כך נוכל להם.

— מה רב טובך — השיב סם.

— ועליך לדעת, — הוסיף מר דז'ון סמוקר במֵגֵן ומושיע, — שמכיון שזר אתה, יתָּכן שבתחלה יהיו מונים אותך.

— הרי לא יעשו לי רעה? — שאל סם.

— זאת לא זאת — השיב מר דז'ון סמוקר, הוציא את ראש־השועל ונטל מלא־הקֹמץ טבַּק, — אבל יש בינינו לֵצנים אחדים ובודאי יחמדו לצון להם. ואתה אל תחוש, אל תחוש.

— אשתדל לשלם להם גמולם — אמר סם.

— כן דברת — אמר דז'ון סמוקר, החביא את ראש־השועל והרים את ראשו הוא. — ואני אעמוד לימינך.

בינתים הגיעו לחנות־מכֹּלת קטנה. מר דז'ון סמוקר נכנס לשם ואחריו סם, שעשה כל מיני העויות ונראה היה בחוש, שלבו טוב עליו. אחרי שעברו דרך החנות הניחו את כובעיהם במדור הקטן שאחריה ונכנסו לחדר קטן, וכאן נתגלה לפני מר וֶלר כל הֲדַר המסִבּה.

שני שֻׁלחנות חֻברו יחדו ועמדו באמצע החדר, ומכֻסים היו בשלש או ארבע מפות, שבכל אחת משֻׁנה מחבֶרתה במספר שנותיה וביום כביסתה, אבל סדורות היו כעין חטיבה אחת, עד־כמה שאפשר. על המפות היו מֻנחים סכינים ומזלגות לששה־שמונה אנשים. בתי־האחיזה של הסכינים היו קצתם יְרֻקים, קצתם אדֻמים וקצתם כתֻמים. ואלו המזלגות היו כֻּלם שחורים, ונמצאה מזיגת הצבעים חריפה ביותר. קערות לפי מספר הסועדים עמדו לֵחָמֵם מאחרי שבכת האח המבֹערת, והאורחים עצמם התחממו מעבר השׂבכה מזה. החשוב שבאורחים היה כנראה בעל־בשר אחד, לבוש מעיל אדֹם ומכנסים אדֻמים וכובע משֻׁנה, שעמד וגבו מוסב אל האח, וכנראה זה עכשו בא, כי מלבד שכובעו

היה חבוש לראשו, עוד היה בידו מקל, שבני־אֻמנותו רגילים להחזיק על־גבי גג הרֶכב.

– סמוקר ידידי! – אמר אדון זה ותקע לו את כפו.

מר סמוקר הכניס את הפרק העליון של זרת ידו הימנית לתוך כף האדון ואמר, שהוא שמח לראותו בקו־הבריאות.

– כן, הבריות אומרות, שמראה פני טוב – אמר בעל הכובע – ופלא הוא. בשני השבועות האחרונים רץ אני כשתי שעות מדי יום ביומו אחרי הזקנה שלנו. ואם הסתכלות תמידית זו בשמלתה הישנה הארורה אינה מספיקה להביא את האדם לידי יאוש, הריני מוּתּר על משכֻּרתי לרבע שנה.

בני־העליה הנאספים צחקו מקרב לבבם. ואחד מהם, והוא לבוש אפדה כתֻמה בעלת תחרא של רכָבים, לחש לשכנו בעל מכנסי־קטיפה ירֻקים, שלבו של טוקל היום טוב עליו.

– אגב – אמר מר טוקל – סמוקר בני, הנך... – ויתר דבריו לחש לו באזנו.

– כן, ידידי, כמעט שכחתי – אמר מר דז'ון סמוקר. – רבותי, ידידי מר וֶלר.

– לצערי הנני חוצץ בינך ובין האש – אמר מר טוקל בחבה יתרה. – אקוה, שלא קר לך.

– כלל לא – השיב סם. – מי האיש, שיהיה קר לו במעמדך, יכול אתה לחשוך פחמים, אם ישימוך מעבר לשבכה בתנור של בית־מרזח.

לפי שהיה בהערה זו רמז ללבושו האדם של מר טוקל, הסתכל הלה דקים אחדים בגאוה ובגדל־לבב, אחר־כך התרחק לאט־לאט מן האח, צחק צחוק מעֻשה ואמר, שהחדוד לא רע הוא.

– אודך על דברך הטוב, אדוני – השיב סם – ואקוה, שעוד נתקרב זה לזה.

ברגע זה נפסקה השיחה על־ידי שנכנס אדם אחד בעל מכנסים צהֻבים ושני לו בעל מעיל־ארגמן ומֻזמקאות ארֻכים ביותר. אחרי שהאורחים החדשים התודעו לישָׁנים, הציע מר טוקל לפתוח בסעודה וכֻלם הסכימו לכך פה אחד.

החנוָני ואשתו ערכו על השֻלחן את שוק־הכבש המבֻשלת עם סלָקים ותפוחי־אדמה ושאר ירקות. מר טוקל ישב ראש, וממולו מקצה השֻלחן השני ישב הסגן, זהו בעל המכנסים הצהֻבים. החנוני לבש בתי־יד של עור, לאחוז בהם את הקערות, והתיצב מאחרי כסאו של מר טוקל.

– הֶרִיס – אמר מר טוקל בקול נגיד ומצוה.

– אדוני – השיב החנוני.

– חבשת בתי־ידיך?

– כן, אדוני.

– ובכן הסירה את הצמיד

– כן, אדוני.

החנוני עשה כמִצוה עליו בהכנעה רבה והושיט למר טוקל את הסכין ובשעת־מעשה פהק.

– מה זאת, אדוני? – נתן עליו מר טוקל בקולו.

– יסלח לי אדוני – השיב החנוני במורא ופחד. – לא בכוָנה עשיתי זאת. אחרתי לשבת אמש, אדוני.

– אספרה לך כְּמוֹ את דעתי עליך – אמר מר טוקל בהדגשה יתרה.– עַיִר פרא אתה.

– מקוה אני רבותי – אמר הֶרִיס – שלא תתנהגו עמי כחֹמר הדין, מכיר טובה אני לכם על חסדכם ועל שאתם ממליצים עלי במקום שדרוש שמוש נוסף, ואני מקוה, רבותי, שאני משביעכם רצון.

– לא, אין אתה משביענו רצון – אמר מר טוקל. – טועה אתה, אדוני.

– עֵגל לא־לֻמד אתה בעינינו – אמר בעל המכנסים הצהֻבים.

– ורמאי מנֻול – הוסיף בעל הפֻזמקאות.

– וגבר לא־יצלח – הוסיף בעל־הארגמן.

החנוני העלוב השתחוה בהכנעה וקלט את כל התארים האלה מפי העריצות הפעוטה המושלת בו. ואחרי שכל אחד הוסיף נֹפך משֶלו להראות את רום־לבבו, התחיל מר טוקל מנתח את השוק ומחלק למסֻבים.

אך התחילה הסעודה והדלת נפתחה ברעש ואדם אחד בעל לבוש־תכלת וכפתורי־עופרת נכנס החדרה.

– שלא כדין – אמר מר טוקל. – אֵחרת את המועד.

– לא, לא יכולתי להקדים לבוא – אמר בעל לבוש־התכלת. – ישפטו המסֻבים. יד אשה באמצע. ראיון שנקבע בתיאטרון.

– האֻמנם? – שאל בעל המכנסים הצהֻבים.

– חי נפשי – אמר בעל לבוש־התכלת, – הבטחתי לבת הצעירה של ביתנו לבוא ולקחתה בחצי העשירית; והיא יפה כל־כך, עד שלא יכלתי לעזבה לנפשה. לא נתכַּונתי להעליב את החבורה, אבל שמלת־אשה, אדוני, שמלת־אשה כנגד הכל.

– דברים בגו – אמר טוקל לאחרי שהנכנס תפס מקום על־יד סם. – כבר הרגשתי בכך פעם או פעמַים, שהיא נשענת על שכמך בחוזקה מדי עלותה וִרדתה ממרכבתה.

– ודאי, ודאי, טוקל, אבל יָד לפה – אמר בעל לבוש־התכלת. – אין זה מן הנמוס. ודאי אמרתי לאחד או לשנים מידידי, שהיא מלאך־אלהים ושסֵרבה לשני שדוכים בלי טעם מספיק, אבל – לא, לא, טוקל – בפני זרים – אין זה מן הנמוס. ענין דק מן הדק הוא.

ובעל־התכלת סדר את מטפחתו, תקן את מְלָל שרווליו והעמיד פנים, כאלו יש עוד דברים בגו, אלא ששותק הוא מפני הכבוד.

מכיון שבעל־התכלת בעל שערות צהֻבות היה וקשה־עֹרף ועֵרני ונוח לבריות ופניו מחֻצפים, הֵסב אליו מיד תשומת־לבו של מר וֶלר; וכשראה את דרכו בדבורו, חשקה נפשו להתוַדע אליו. ובלי שום עקיפין נכנס אתו בשיחה.

– לחיים, אדוני – אמר סם. – ערבה עלי שיחתך. שיחה נאה היא.

בעל לבוש־התכלת חִיֵך כאדם הרגיל לשמוע חלקות, ולאחרי שהסתכל בסַם בסבר פנים יפות אמר לו, שהוא מקוה להתוַדע אליו, כי נראה לו בלי שפת־יתר, שבחור הגון לפניו ואיש כנפשו וכלבבו.

– מה רב טובך, אדוני – השיב סם. – בר־מזל אתה.

– מהי כֻּנְתך? – שאל בעל־התכלת.

– כונתי לאותה גברת – השיב סם. – ודאי יודעת היא מה שהיא עושה. בַּנתי לרֵעה.

מר וֶלר עָצם עין אחת ונענע בראשו מצד אל צד באופן נרצה מאד לאהבתו העצמית של בעל לבוש־התכלת.

– חוששני, שמא לֵצן אתה – אמר אותו האיש.

– לא ולא – השיב סם. – אתה האיש. שלך מרֻבּה משֶׁלי, כמו שאמר פלוני הנמצא לפנים ממחיצת הגן לחבֵרו העומד מבחוץ, בשעה שפָּר משתולל רץ ברחוב.

– יאה, יאה – אמר בעל־התכלת. – חושבני, שהרגישה בטיבי ואָפיי, מר וֶלר.

– אין ספק בדבר – אמר סם.

– יש גם לך דבר־מה מאותו ענין, אדוני? – שאל בעל־התכלת המאֹהב והוציא מכיס אפֻדתו קֻסָּם לחצוץ בו את שִׁניו.

– לאו־דוקא – השיב סם. – בביתנו אין בנות, לולא זאת הייתי מתקרב לאחת מהֵנה. בכל אֹפן, פחות ממדרגת מַרקיזה לא ארד. יכֹלתי אמנם להסכים גם לאשה צעירה בעלת־נכסים, אפילו אם אינה מיֻחסת, ובלבד שתאהבני אהבה עזה. תנאי זה עִקר הוא.

– אף דעתי כך היא, מר וֶלר – אמר בעל־התכלת. – אסור לוַתֵּר. ואנחנו, הבקיאים בהוויות העולם, הרי יודעים ומכירים שמַדים נאים פועלים על הנשים במֻקדם או במֻאחר; ובינינו לבין עצמנו, רק בשביל זה בלבד כדאי לקבל מִשׂרה.

– אמת וצדק – אמר סם. – כדבריך כן הוא.

בינתים הובאו כוסות וכל אחד מן המסֻבּים מִהר להזמין את המשקה החביב עליו קֹדם נעילת בית־המשתה. רֻבּם הזמינו יין־שׂרף מהול בסֻכּר. וסם כנה את החנוני בשם „שוטה מֻחלט" והזמין יין מבֻשל, ושני המעשים הללו רוממו את ערכו בעיני המסֻבּים.

– רבותי – קם בעל לבוש־התכלת ואמר: – הנני שותה לחיי הגבירות.

– שמעו, שמעו! – קרא סם. – הבתולות הצעירות.

כאן התחילו צועקים „אל הסדר" ומר דז'ון ספוקר, שהכניס את מר וֶלר לחבורה זו, בקש ממנו רשות להודיעהו, שמלה זו, שהשתמש בה, אינה מן הנמוס.

– איזו מלה? – שאל סם.

– בתולות, אדוני – השיב מר דז'ון סמוקר בתרעֹמת. – אין אנו מבחינים.

– טוב מאד – אמר סם. – אם־כן אתקן מה שפגמתי ואכַנה אותן ברשיון חֲמַץ־הבגדים בשם „הנאהבות והנעימות".

בעל־הכובע עצר נשימתו והסתכל שעה קלה בסם, אבל כנראה, חשב ומצא, שנוח לו שלא לֵאמר כלום.

אחרי שתיקה קצרה קם אחד המסֻבים, והוא לבוש מעיל ארֹך עד עקביו ואפֻדה ארֻכה עד ברכיו, והודיע, שיש לו להגיד לבני־החבורה דברים אחדים. בעל־הכובע גלה דעתו, שבודאי ישמחו כל המסֻבים לשמוע את דבריו של בעל המלבושים הארֻכים.

– יראתי בפצותי – אמר בעל המלבושים הארֻכים. – כי מזלי הרע גרם לי, שרַכָּב אני ואיני כאן אלא בתורת אורח. אבל מֻכרח אני – יָרט הדרך לנגדי, אם אפשר לאמר כך – להגיד לכם דבר מְצַעֵר, שנודע לי ושלא מש מלבי כל היום. רבותי, חברנו מר וַיפֶּרְס (כל המסֻבים הסתכלו בבעל המכנסים הצהֻבים) נתפטר ממשמרתו.

כל השומעים השתוממו לדברים האלה. כל אחד הסתכל בפני חברו, ואחר־כך נתנו עיניהם ברַכָּב הדובר.

– מבין אני את תמיהתכם – אמר הרַכָּב. – איני מֵעֵז לבאר את סִבַּת האבדה הזאת, אבל אבקש את מר וַיפֶּרס לבאר לנו בעצמו מה זה ועל מה זה, למען ישמעו החברים ויעשו כמוהו.

כֻּלם הסכימו להצעה בקול רם, ומר וַיפֶּרס הואיל בָּאֵר: ודאי היה רוצה להשָּׁאר על משמרתו גם להבא. המלבושים נאים ויקרים, בנות־הבית נוטות חסד, והעבודה המֻטלת עליו אינה קשה ביותר. עִקר עבודתו היא להסתכל רֹב היום בחלון ביחד עם עוד אדם אחד, שאף הוא התפטר ממשמרתו. רוצה היה לחוס על בני־החבורה ולכסות מהם את הפרטים הנתעבים והמרגישים, אבל מכיון שדרשו ממנו פשר דבר, אין לו שום בֵרֵרה והוא מודיע מפֹרש, שנתנו לו לאכול מזונות קרים.

אי־אפשר לתאר את ההתמרמרות, שהודעה זו עוררה בלבות

השומעים. קולות קוראים: „בושה וכלמה", מהולים בשריקות, לא פסקו במשך רבע שעה.

מר וַיפּרס הוסיף, שהוא חושש, שבמקצת גרם בעצמו לחרפה זו על־ידי וַתּרנותו וסבלנותו. נזכר הוא בּבֵרור, שפעם אחת הסכים לאכול חמאה מלוחה ועוד פעם אחת, בשעה שהיה חולה בבית, נשא אל הדיוטה השניה כלי מחזיק פחמים. מקוה הוא, שערכו לא ירד בעיני חבריו על־ידי הודאה גלויה זו על חטאים שחטא, ואם טועה הוא בכך, הרי מְבטח הוא, שנקמה מהירה זו, שהתנקם בה על עלבונו המְסַפּר, תכַפּר בעדו.

נאומו של מר וַיפֶּרס נתקבל בהערצה, וברֹב התפעלות שתו המסֻבּים לחיי הנענה. הלה השיב בתודה והציע לשתות לחיי האורח מר וֶלר, שאין לו העֹנג להכיר אותו, אבל מכיון שהוא ידידו של מר דז'ון סמוקר, הכֹּל ידידיו. אלו היו שותים יין, היה מציע לשתות לחיי האורח כדת, אבל מכיון ששותים יין־שרף ואינו מן המדה להריק כוס אחרי כוס, הריהו מציע לחשוב כּבוד זה של האורח כאִלו נעשה כדת וכדין.

כל המסֻבּים שתו קצת מכוסותיהם לחיי סם. והוא הריק לחיי עצמו שתי כוסות של יין מבֻשל, אחר־כך קם והודה בנאום נאה.

– מאד מאד אני מכיר טובה לכם – פתח סם ומלא את כוסו כלאחר־יד – על כבוד זה, היוצא ממכֻבּדים ואיני כדאי לו. שמעתי טובות על חבורתכם, אבל לא פללתי, שאתם חביבים כל־כך. מקוה אני, שתכירו בכבוד עצמכם ולא תחללוהו. מה יפו פעמיכם ברחובות! משחר טַל־ילדותי אהַבתי להסתכל בכם, כשהייתי נער קטן וגבה־קומתי במחצית מַקל זה, בעל גְלֹת־הנחֹשת, שביד ידידי חמֻץ־הבגדים. ומה שנוגע לנענה, זה בעל לבוש־הגפרית, הריני מקוה, שישיג משרה הגונה לו ולא יוסיפו להאכילהו מאכלים צוננים.

סם ישב על מקומו מתוך חיוך. נאומו נתקבל במחיאות־כפים, והחבורה התחילה מתפרדת.

– הרי לא תמהר ללכת, זקן שכמותך – אמר סם וֶלר לידידו דז'ון סמוקר.

– מְכרח אני ללכת – השיב הלה. – הבטחתי לְבֶנֶטֶם.

– אם כן שַׁאני – אמר סם. – אפשר שהוא יתפטר, אם לא תשמור הבטחתך. ואתה, חמֶץ־בגדים, ודאי לא תלך עדַין?

– אני הולך – אמר בעל־הכובע.

– מה זה! וכי תשאיר רֹב כוס של יין מבֻשל אחריך? – שאל סם. – היה לא תהיה, שֵׁב.

מר טוקל לא יכול לעמוד בנסיון זה. הניח הצדה את כובעו ואת מקלו ואמר, שישתה עוד כוס לכבוד החבֵרות.

מכיון שלבעל־התכלת ולמר טוקל היתה דרך אחת, נשאר גם בעל־התכלת. כששתו את יינם עד החצי, הזמין סם צדפה בחנות, ופעולת שני הדברים האלה היתה רבה כל־כך, עד שמר טוקל רקד על השֻׁלחן בין קלִפות הצדפה במקלו ובכובעו, ובעל־התכלת נגן לפניו בכלי־זמר עשוי לדבר ממסרק ופסת־ניָר. לבסוף, כששתו כל היין והלילה כמעט חלף, קמו ללכת לבתיהם. אך יצאו לאויר הצח, חשקה נפשו של מר טוקל להשתרע על הקרקע, וסם חס על כבודו להתרים כנגדו והניחו לנפשו. וכדי שלא יתקלקל הכובע, חבש אותו סם לראשו של בעל־התכלת, נתן לתוך ידו את המקל, העמיד אותו נשען לפתח ביתו, צלצל בפעמון והלך במנוחה לדרכו.

ממחרת השכים מר פיקויק והתלבש, ירד וצלצל.

– סם – אמר מר פיקויק, כשמר וֶלר בא לקול הצלצול – סגור את הדלת.

מר וֶלר עשה כמצֻוה עליו.

– בלילה אֵרע כאן פגע רע – אמר מר פיקויק – הנותן למר וינקל ימיד לחוש לאַלְמוּת מצד מר דולר.

– כבר שמעתי את הענין מפי הזקֵנה – השיב סם.

– ועלי להוסיף – אמר מר פיקויק בפנים נזעמים – שמר וינקל ברח מפחד האלמות הזאת.

– ברח! – קרא סם.

– עזב את הבית בבקר השכם, בלי להודיע לי ידיעה כל־שהיא. ואיני יודע אָנה פנה.

– היה לו להשאר כאן ולעמוד על נפשו – אמר סם בבוז. – לא קשה להתגבר על דולר.

– כן, סם – אמר מר פיקויק – אף אני מפקפק באמץ־לבו ותקיפותו. אבל איך שהוא ומר וינקל איננו. צריך למצא אותו, סם, ולהביאהו אלי.

– ואולי לא יאבה ללכת? – שאל סם.

– צריך לקחת אותו בעל־כרחו, סם – אמר מר פיקויק.

– ומי יעשה זאת, אדוני? – שאל סם מתוך חיוך.

– אתה – השיב מר פיקויק.

– טוב מאד, אדוני.

מיד יצא וֶלר מן החדר ועוד מעט נשמע, שהוא סוגר את הדלת אל הרחוב אחריו. לאחרי שתי שעות חזר ובא במנוחה שלֵמה, כאלו נשלח בשליחות רגילה שברגילות והביא את הידיעה, שאדם הדומה בכל הפרטים למר וינקל נסע היום בעגלת־הדאר לבריסטול.

– סם – אמר מר פיקויק ואחז יד משרתו – אדם ביקר אתה, לא תְסלא בפז. עליך לנס ע אחריו, סם.

– יאה, אדוני – השיב מר וֶלר.

– כשתמצאהו, הודיעני תֵכף־ומיד, סם, אמר מר פיקויק. – אם ינַסה לברוח, הפילֵהו או אסרֵהו. ממלא אני את ידיך, סם.

– כן אעשה כאשר דברת – השיב סם.

– ואמָר־לו, – אמר מר פיקויק – שהתנהגותו המשֻנה מרעימתני והיא למֹרת־רוחי.

– כדבריך אעשה, אדוני – השיב סם.

– ועוד תאמר לו – הוסיף מר פיקויק – שאם לא יבוא עמך לכאן, סופו שיבוא עמי, כי בעצמי אבוא ואקחנו.

– כן אֹמַר לו – השיב סם.

– וחושב אתה, שתוכל למצֹא אותו? – שאל מר פיקויק והסתכל בסם כּכֹבד־ראש.

– מצוא אמצאהו בכל מקום שהוא – השיב סם בבטחה.

– טוב מאד – אמר מר פיקויק. – ובכן הזדרז וסע.

ומר פיקויק נתן למשרתו הנאמן סך של כסף וצוָּהו לצאת תכף־ומיד לבריסטול, לרדוף ולהשיג את הבורח.

סם צרר את חפציו ההכרחיים והיה נכון לנסוע, אבל כשהגיע לסוף המסדרון, חזר לאִטו לחדר אדוניו ותקע את ראשו לתוך הפתח.

– אדוני – לחש סם.

– מה לך, סם? – שאל מר פיקויק.

– הלא הבינותי את פקודתך כראוי? – שאל סם.

– מקַוה אנכי – השיב מר פיקויק.

– ומה שאמרת, שאפילהו אם ינסה לברוח, דברים כפשוטים הם? – שאל סם.

– בודאי – השיב מר פיקויק. – ממש כמו שאמרתי. עשֵׂה כל מה שצריך. מלֵאתי את ידיך.

סם נענע בראשו ברב־ענין, הוציא את ראשו מחלל הפתח והלך לדרכו בלב סמוך ובטוח.

פרק לח

איך שמר וינקל נופל מן הפח אל הפחת.

מר וינקל העלוב, שמזלו הרע גרם לו להכנים מהומה לרחוב השוקט, כאמור למעלה, בִּלה את הלילה במורא ופחד, ובשעה שכל חבריו עדַין ישנו את שנתם, ברח משם, מבלי לדעת לאן. רגשותיו של מר וינקל, שעוררו אותו לברוח, נעלים מכל תהלות ותשבחות. אמר מר וינקל בלבו: „אם ינסה דולר זה להוציא אל הפֹּעל את דברי אִיומו (ואין כל ספק שינסה), אין לי אלא לתבוע אותו לקְרָב. והוא נָשוי ואשתו דבוקה בו ונפשה קשורה בנפשו. והיה אם אהרגנו, כי יחם לבבי – וחטאתי כל הימים". רעיון נורא זה השפיע עליו כל־כך, עד שארכֻּבותיו נקשו זו לזו ופניו הביעו סִמני התרגשות פנימית. מתוך הלך־נפש זה נטל את מזודתו, ירד חרש למטה, פתח את הדלת בלי שאון ויצא. אצל „אכסניא דמלכא" מצא עגלה הולכת לבריסטול, ומכיון שבריסטול אינה נופלת משאר ערים, עלה וישב בעגלה והגיע בעוד שעות אחדות למחוז־חפצו.

שָׁם סר לבית־מלון, והחליט, שלא לכתוב למר פיקויק כלום, עד שתנוח חמתו של מר דולר. אחר־כך הלך לראות בעיר ומצא, שהיא מְרֻפֶּשֶׁת כפלַיִם משאר הערים שראה. אחרי שהסתכל בחרשת־האניות ובבית־התפלה הגדול, שאל, איזוהי הדרך לקליפטן, וְשָׂם פעמיו לשם. אבל כשֵׁם שמרצפת בריסטול אינה הנקיה שבעולם, כך אין רחובותיה ישרים ביותר. מר וינקל היה נבוך בארחות העקלקלות ובקש אחרי חנות, שיוכל לדרוש שם עצה וסיוע.

נשא עיניו וראה בית צבוע מחדש, שלא הכריעו בו חכמים, אם

חנות היא או דירה פרטית. מנורה אדֻמה על־גבי הדלת צִיְנה למדי, שכאן דר רופא, בכל־זאת היה כתוב ממעל לחלונות באותיות של זהב: „מנַתח". מר וינקל חשב שכאן המקום המתאים לחקירה ודרישה ונכנס לחנות הקטנה, שהיתה מלאה מַדָּפים ובקבוקים באותיות של זהב, אבל לא היה בה איש. מר וינקל הקיש במטבע על־גבי התֵבה, כדי לעורר תשומת־לבם של הנמצאים לפנַי ולפנים, הַינו בחדר האחרון, זה קֹדש־הקדשים של הבית, שכן היה כתוב על דלתו עוד הפעם: „מנַתח", ומפני השנוי – באותיות לבָנות.

אחרי הנקישה הראשונה פסק קול צחצוח־חרבות, שנשמע מבפנים עד כאן, לאחרי הנקישה השניה יצא מן החדר האחרון אדם צעיר, פניו פני מלֻמד ועל חָטמו משקפים ירְקים וספר גדול בידו, עמד מאחורי התֵבה ושאל לרצונו של הבא.

– צר לי מאד שאני מטריחך, אדוני. –פתח מר וינקל ואמר, – אבל הואילה־נא להגיד לי –

– הַא – הַא – הַא – פרץ המלֻמד הצעיר בצחוק, זרק את הספר הגדול לאויר וקלטו שוב בזריזות יתרה בו ברגע שכל הבקבְקים שעל־גבי התֵבה חשבו לְהֵפך לתֹהו ובֹהו. – אך זהו מקרה!

מר וינקל נבהל כל־כך מהתנהגות משֻנה זו של המלֻמד הצעיר, עד שנרתע לאחוריו אל הדלת והיה מחריש משתאה למראה קבלת־פנים זו.

– מה זאת? וכי אין אתה מכירני? – שאל הרופא.

מר וינקל גמגם ואמר, שאין לו עֹנג זה.

– אם כן הדבר – אמר הרופא – תקותי תשעשעני. עוד תבֹאנה אלי להתרפא מחצית הנשים הזקנות שבבריסטול, אם תהא לי רק קצת הצלחה. לך לעזאזל, זקן אשמאי שכמותך.

בקללה זו נתקלל הספר הגדול. הרופא זרק אותו בחריצות מצֻינה לזוית הרחוקה שבחדר, ולאחרי שהסיר את משקפיו הירְקים, חִיֵך בחיוכו של רובֶּרט סויֶר ממש, שהיה עובד לפָנים בבית־החולים של הגַיב ודירתו הפרטית ברחוב לֶנט היתה.

– האֻמנם לא הכרתני מיד? – שאל מר בוֹב סויֶר ונענע ידו של מר וינקל בידידות.

– חי נפשי, לא הכרתיך – השיב מר וינקל.

– מתפלא אני, שלא ראית את שמי – אמר בוב סוֶיר והראה לידידו את הדלת החיצונה, שהיה כתוב עליה באותיות לבָנות: „סוֶיר, לפָנים נוֹקמוֹרף".

– לא הרגשתי בכך – השיב מר וינקל.

– רבונו של עולם! אִלו ידעתי, שאתה הוא הנכנס, הייתי יוצא לקראתך ומחבקך – אמר בוב סויר – אבל חי נפשי, חשבתי, שזהו גובה-המס.

– האֻמנם? – שאל מר וינקל.

– כדברי כן הוא – השיב בוב סויר – וכבר נכון הייתי לאמר, שאיני בביתי, אבל יכולני למסור אחר-כך את הענין לעצמי לכשאבוא, כי אין הוא מכיר בי, ואף גזברי המאור והמרצפה אינם מכירים בי. כמדֻמני, שגבאי בית-התפלה מכיר בי, וגזבר-המים ודאי מכירני, כי עקרתי לו שן בבואי לכאן, אבל בואה-נא, בואה-נא.

מתוך פטפוט זה הכניס מר בוב סוֶיר את מר וינקל לחדר השני, וכאן ישב מר בנימין אֵלֶן בכבודו ובעצמו והשתעשע בנקיבת חורים קטנים בכַרכֹב האח במוט-ברזל מְלֻבָּן שבידו.

– אכן – אמר מר וינקל – ראות פניכם לא פללתי, מה נאה דירה זו!

– נאה מאד – אמר בוב סויר. – אחרי סעודת-הרֵעים שלנו נבחנתי ועמדתי בנסיון, ידידַי העניקו לי דמי-עסק, לבשתי שחורים והרכבתי לי משקפים ירֻקים, כדי שיהא לי מראה רופא.

– ובודאי עסקך פורח ועולה? – שאל מר וינקל בבָקי ורגיל.

– מאד מאד – השיב בוב סויר. – כעבור חמש שנים אפשר יהיה להניח את כל הרֶוַח בצנצנת של יין ולכסותו בעָלֶה ירֹק.

– אתה חומד לך לצון – אמר מר וינקל. – הסחורה בלבד –

– אינה אלא למראית-עין – אמר בוב סויר – מחצית התֵּבות ריקה והמחצית השניה אינה נפתחת כלל.

– לא יתכן – אמר מר וינקל.

– דברים כהויתם – השיב בוב סויר, ולקיום דבר ויצא אלי

החנות והראה בחוש, שכמה וכמה מן התֵּבות המצֻירות אינן נפתחות בלל. – בכל החנות אין ממש חוץ מן העלוקות, ואף הן כבר עברו ובטלו.

– כזאת לא פללתי – קרא מר וינקל בתמיהה.

– מובן מאליו – השיב בוב סויר – שאלמלא כן, למה כל מראית־העין? אבל מה תשתה? כמוני? כך נאה וכך יאה. בן יקיר לי, שים־נא ידך לתוך הארון והוציאה את הנוח לעִפּול.

מר בנימין אֶלֶן חִיֵּךְ להסכמה, פשט את זרועו והוציא בקבוק שחור של יין־שרף, ממֻלא עד לחֶציו.

– ודאי שותה אתה שאינו מָזוג? – שאל בוב סויֶר.

– תודה – אמר מר וינקל. – השעה מֻקדמת מאד. מוטב שאשתה מזוג, אם אין מניעה מצדכם.

– מצדנו אין מניעה, אם לבך לא יכּך על זה – השיב בוב סויֶר. ומדי דברו הגיח אל פיו את כוסו בהנאה יתרה. – בֶּן, שפות את הסיר.

מר בנימין אֶלֶן הוציא מאותו ארון עצמו סיר־נחֹשת קָטָן, שבוב סויֶר היה מתגאה בו תדיר, לפי שמראיתו התאימה לכלי־רוקחים. ואחרי שבשלו מים בסיר באמצעות פחמים, שבוב סויֶר הוציאם מתוך תֵּבה, שהיה כתוב עליה: „מי־סודה", מזג מר וינקל את יינו, והתחילו לשוחח ארֻכות וקצרות. פתאם נפסקה השיחה על־ידי כניסתו של בחור אחד, לבוש בגדים פשוטים וסֶרט של זהב על כובעו, והוא נושא סל מכֻסה תחת זרועו. מר בוב סויֶר קבל את פניו בקריאה:

– בואה הנה, פוחז שכמותך.

הבחור נגש כמצֻוה עליו.

– שוב התהלכת עם כל השובבים שבבריסטול, נרפה שכמותך? – שאל מר בוב סויֶר.

– לא, אדוני – השיב הבחור.

– ואל תוסֵף לעשות זאת – גער בו בוב סויֶר. – מי יזמין את הרופא, כשהוא רואה את נערו משתעשע עם יושבי קרנות? וכי אין לך הבנה בעסק, רמאי שכמותך"? מסרת את כל הסמים?

– כן, אדוני.

– מסרת את האבקה בשביל התינוק במשפחה החדשה שבבית

הגדול, ואת הגרגרים לבלען ארבע פעמים ביום בשביל הזקן הנרגן בעל הפודַגרה?

– כן, אדוני.

– ובכן, סגור את הדלת ופַנה את החנות.

– הנה – אמר מר וינקל, כשיצא הבחור – רואה אני, שהדברים אינם יגעים כל־כך כמו שספרת. הרי מוכר אתה סמי־מרפא.

מר בּוֹב סוֹיֶר הסתכל לתוך החנות, אם אין שם זר, אחר־כך נחן למר וינקל ולחש לו:

– הוא מביא את הכֹּל לבתים שלא הזמינו כלל.

מר וינקל הסתכל סביבו כנדהם, ובוב סויר וחברו פרצו בצחוק.

– הלא הדבר פשוט – אמר בוב. – נגש הוא לבית אחד, מצלצל בפעמון, מוסר ליד המשרת צרור של סמי־מרפא בלי כתֹבת והולך לו. המשרת מביא את הצרור לאדוניו, הלה פותח את הצרור וקורא את הרשום בתוכו: „שקוי לשתות קֹדם השֵנה – גרגרים כנהוג – רחיצה כמקֹדם – והאבקה. מאת סוֹיֶר, לפנים נוקְמורף. נעשה על טהרת חכמת הרפואה וכו' וכו'". האדון מראה את הרשימה לאשתו ואף היא קוראה. הרשימה חוזרת אל המשרת ואף הוא קורא. למחר בא הבחור ומתנצל: „טעות היתה בידי – העבודה רבה – צריך לחלק כמה צרורות – הרופא דורש בשלום הבית – סוֹיֶר, לפנים נוקמורף". כך מתפרסם השם, וכך נוהגים הרופאים. כי שִיטה זו נעלה על כל המודעות שבעולם. יש לנו בקבוק קטן, שכבר היה במחצית כל הבתים שבבריסטול ועוד ידו נטויה.

– אכן – העיר מר וינקל – המצאה מחֻכמה היא זו.

– הֵן ואנֹכי חבלנו עוד כמה תחבולות – הוסיף בוב סויר בהנאה יתרה. – מדליק־הפנסים מקבל י"ח פֶּנס לשבוע בשכר זה, שהוא מצלצל פעמון־הלילה במשך עשרה רגעים מדי עברו. והבחור שלי קורא לי בבית־התפלה לפני פסוקי דזמרה, כשאין לו לקהל מה לעשות והוא מתבונן על כל סביביו, ופני הנער מביעות מורא ופחד, עד שהקהל אומר בלבו: אין זאת אלא שבולמוס אחז את מי־שהוא, והרי שולחים לקרֹא לסויֶר, לפנים נוקמורף, מה רבה העבֻדה של רופא צעיר זה!"

אחרי גִלוי סודות אלו של חכמת־הרפואה נשענו בוב סוֹיֶר וחברו לכתלי כסאותיהם וצחקו מטוב־לב. ואחרי שמלאו שחוק פיהם, התגלגלה השיחה לעניגים הקרובים יותר ללבו של מר וינקל.

כמדֻמה לנו שכבר רמזנו, שדרכו של מר בנימין אֶלֶן היתה להתפעל משתית היי״ש. ואין מדה זו יוצאת מגדר הרגיל, אדרבה כבר ראינו כמה אנשים, שדרכם בכך. ובתקופה זו של חייו היה מר בנימין אֶלֶן נוטה ביותר לבכיָנות מטעם זה: כשלשה שבועות התאכסן בבית חברו מר בוב סוֹיֶר, שלא הצטַיֵן גם הוא בנזירות יתרה, על־כן היה מר בנימין אֶלֶן כל הזמן הזה כגבר עֲבָרוֹ יין.

– ידידי היקר – אמר מר בנימין אֶלֶן, כשיצא מר בוב סוֹיֶר לשעה קלה אל החנות למכור אחת העלוקית שעברו ובטלו, – ידידי היקר, מאד אֻמלל אני.

מר וינקל הביע את צערו וּבִקש להגיד לו, אם יכול הוא להקל את יסוריו של התלמיד־חכם.

– לא, יקירי, לא – השיב בֶּן. – נזכר אתה בארַבֶלה, וינקל? אחותי ארַבֶלה – בחורה קטנה, וינקל, בעלת עינים שחורות – כשהיינו בבית וַרדל? אינני יודע, אם שמת לבך אליה, בחורה נאה, וינקל. שמא אתה נזכר בה על־פי שרטוטי פני.

מר וינקל לא היה זקוק לסיוע, כדי לעלות את ארַבֶלה היפה על זכרונו, ואמנם אִלו היה זקוק להסתיע על־פי הכרת־פניו של בנימין, לא היה נזכר הרבה. ובמנוחה גמורה השיב, שהוא זוכר את הגברת הצעירה בבֵרור ומקוה, שהיא בקו השלום והבריאות.

– ידידנו בוב בחור מְצֻין הוא – השיב מר בֶּן אֶלֶן על דבריו של מר וינקל.

– מאד מאד – אמר מר וינקל, שלא היה מְרֻצה ביותר מזווג זה של שני השמות.

– הוכַחתים זה לזה, מלֵדה ומבטן נוצרו זה לזה – אמר מר בֶּן אֶלֶן והעמיד את כוסו על השֻלחן ברב־כח. – אצבע אלהים, יקירי: אין הם נבדלים בגילם אלא בחמש שנים ויומי הֻלדת שניהם חלים בחֹדש אבגוסט.

מר וינקל היה להוט מאד לשמוע מה שיבוא, הלכך לא השתומם כל־צרכו על אצבע־אלהים זה. ובן אֶלן שפך עוד דמעה או שתים ואמר לו, שלמרות רחשי־הכבוד שלו לידידו, הנה אַרַבֶּלה אינה מחבבת אותו כלל.

– והושבני, – סִיֵם מר בן אֶלן, – שיד אהבה קודמת באמצע.

– וכי יש לך השערה כל־שהיא, מי הוא אהובה זה? – שאל מר וינקל ברעדה.

מר בן אֶלן הניף את מוט־הברזל תנופה כדרך אנשי־מלחמה, הכה בו באויר כלפי קדקד אויב מְדֻמה ואמר, שמאד מאד היה רוצה לדעת, מי הוא העוגב, ולא יותר.

– הייתי מגיד לו שבחו בפניו – הוסיף מר בן אֶלן והניף את מוט־הברזל ביתר־שאת וביתר־עֹז.

כל זה השבִּיח כמובן סערת רגשותיו של מר וינקל. ואחרי שתיקה של רגעים אחדים הֵעֵז לשאול, אם העלמה מרת אֶלן נמצאת בקֶנט.

– לא ולא – השיב מר בן אֶלן, הניח את הברזל הצדה והסתכל בערמומית יתרה. – בית וַרדל איננו לדעתי המקום המְכשר ביותר לבחורה סוֹרֵרה. אבותינו מתו ואני אפוטרופסה ופַּטרונה, על־כן הבאתיה לבית דודתנו במחוז זה במקום מְבדל ונאה, וכאן תשהה חדשים אחדים, חושבני, שתֵרָפא כאן, ואם לאו, אנַסה ללכת אִתה לחוץ־לארץ.

– ודודה זו גרה בבריסטול? – גמגם מר וינקל.

– לא, לא בבריסטול – השיב בן אֶלן והורה באצבעו כלפי כתפו הימנית – שם ביתה. אבל הס, הנה בוֹב. בלום פיך, יקירי.

שיחה קצרה זו עוררה בנפשו של מר וינקל התרגשות ודאגה. על אותה אהבה קודמת התחמץ לבבו. שמא הוא הוא אהוב־נפשה? אם בגללו מֵאנה אַרַבֶּלה היפה בבוב סוֹיֶר העליז או אולי מצאה איש אחר נאה הימנו? מְכרח הוא לראותה ויהי מה. אלא שמכשול גדול בדרך זה, כי רמיזתו של בֶן אֶלן, שהורה באצבעו לצד ימין, אינה ברורה כל־צרכה: יתכן, שזהו מרחק של שלשה מילין ואולי הם שלשים ואולי שלש מאות.

אבל לא הספיקה לו השעה ללכת אחרי הרהורי־אהבה, כ

מיד אחרי שבא בוב סויֶר, הביאו פשטידה של בשר ובוב דרש במפגיע, שמר וינקל ישתתף בסעודה. השֻׁלחן נערך על־ידי שבירת־יום, שמלאה תפקידה של סוכנת־הבית, וסכין ומזלג בשביל האורח נלקחו בתורת־שאלה אצל אמו של הבחור המשמש בחנות (כי הליכות ביתו של מר בוב סויר עדין מצֻמצמות היו) וכֻלם ישבו לאכול. את השֵׁכר שתו מכלי־בדיל, „מטחצב ארץ־המולדת", לדברי סויֶר.

אחרי הסעודה נטל מר בוב סויֶר את המדוכה היותר גדולה שבחנות והתחיל רוקח יין מבֻשל, ואמנם מזג ודך כבקי ורגיל. למר סויֶר שרַוָק היה, היתה רק כוס אחת בביתו ובה נתכבד האורח. מר בן אֶלן הסתפק במַשפך, שפיו התחתון היה סתום בפקק, ובוב סויֶר השתמש באחד מאותם כלי־הזכוכית בעלי השולים הרחבים, המכֻסים צֵרופי־אותיות משֻׁנים, שהרוקחים מודדים בהם את הנוזלים. היין המבֻשל נָעם לחֵך השותים והֻסכם. שבוב סויֶר ובן אֶלן רשאים לשתות כל אחד פי־שנים ממספר הכוסות של מר וינקל. והיתה השמחה במעון.

זמירות לא היו בשמחה זו, כי בוב סויֶר סבר, שאינן לפי כבוד הרופאים, ובמקום זמרה היו מסיחים וצוחקים בקול רם ואדיר, עד כי בלי־ספק נשמע השאון עד סוף הרחוב. שמחה זו שִׁעשעה גם את נערו של בוב סויֶר ולִמדַתּו דעת. כי תחת לעסוק במלאכתו התמידית בערָבים, הַינו לכתוב את שמו על־גבי התֵבה ולשוב ולמחקו, הסתכל כל הזמן בדלת־הזכוכית ושמע וראה את הכל.

שמחתו של בוב סויֶר נהפכה עד־מהרה לזעף ומר בן אֶלן הגיע טוב לידי התפעלות. בינתים אזל היין כמעט, והנה נכנס הנער והודיע, שאשה צעירה אחת מבקשת שסויר, לפנים נוקמורף, יבוא תכף־ומיד לבקר חולה אחד ברחוב הסמוך. על־ידי כך נתפרדה החבילה. מר בוב סויֶר ד[illegible]ין את הענין לאחרי שהסבירוהו לו עשרים פעמים, כרך מסביב לראשו סודר לח, כדי להפיג יינו, ואחרי שהדבר עלה בידו במקצת, הרכיב את משקפיו הירֻקים ושם לדרך פעמיו. אף־על־פי שמר וינקל נתבקש להמתין עד שישוב בעל־הבית, לא עשה כן, כי אי־אפשר היה להכנס בשיחה עם מר בן אֶלן לא על הנושא הקרוב ללבו ולא על ענין אחר. הלכך קם ונפרד והלך לאכסניה שלו.

סערת־רוחו של מר וינקל ורגשותיו לארבלה הפיגו פעולתו של היין המבשל עליו, ואחרי ששתה על־יד המזנון כוס מי־סודה מהולים ביין־שרף נכנס לאולם־האורחים סר וזעף מטאורעות היום.

לפני האח המבֹערת ישב אדם אחד בעל קומה, לבוש אדרת, ואחוריו אל מר וינקל. וזולתו לא היה איש באולם. הערב היה קר ביותר, ובעל־הקומה העתיק את כסאו הצדה, כדי לתת מקום אצל האח גם לנכנס. ומי ימלל רגשותיו של מר וינקל, כשראה פני היושב ותבניתו והנה הוא דולר המתנקם ואורב לדם!

מחשבתו הראשונה של מר וינקל היתה למשוך בחוט הפעמון הקרוב אליו, אבל מזלו הרע גרם, שהחוט נמצא מאחורי ראשו של מר דולר. כבר צָעד צַעד כלפי החוט – ונצב. בו ברגע נרתע מר דולר לאחוריו.

– מר וינקל! אדוני, הִשָּׁקט. אל תַּכֵּני. אין אני סובל מכות. לא! – אמר מר דולר ומראהו היה נוח ביותר לתמהונו של מר וינקל, שחשבהו לעז־נפש.

– להכותך? – גמגם מר וינקל.

– הֵרָגע – השיב דולר. – שֵׁב ושְׁמָעֵני.

– אדוני – אמר מר וינקל וכל עצמותיו רחפו, – עד שאני נֵאות לשבת על־ידך או ממולך בלי מלצר בֵּינוֹתֵנו, עלי להבטיח עצמי על־ידי פשרה זמנית ביני לבינך. בלילה האחרון אִיַּמְתָּ עלי, אדוני, איום נורא, אדוני.

מר וינקל החויר מדי דברו ונשתתק פתאם.

– אמנם אִיַּמְתִּי – השיב דולר והחויר אף הוא. – היה חשד כנגדך. הדברים נתבררו ונתלבנו. מעריץ אני את אֹמֶץ־לבך. צדקת ברגשותיך. חף אתה מפשע. הנה ידי, אֱחֹז בה.

– באמת, אדוני – אמר וינקל ולא ידע, אם לתקוע את כפו או לא, כי עדַין חשש, שמא רשת טמונה לו. – באמת, אדוני, אנכי –

– יודע אני את נפשך – הפסיקהו דולר. – נעלבת. דרך הטבע הוא. אף אני הייתי נעלב. חטאתי כנגדך. אני מבקש סליחתך. כַּפֶּר־לי ברֹב חסדך.

ומר דולר נטל את ידו של מר וינקל בחזקה, נענע בה בכל כֹּחו

והודיע, שמר וינקל בעל נפש יתרה הוא ונתעלה בעיניו ביום הזה.

– ועכשו – אמר דולר – שֵׁב וספר לי הכל. כיצד מְצָאתַנִי? מתי דלקת אחרי? ספר־נא, אל תכסה דבר.

– מקרה בעלמא – השיב מר וינקל, שהיה מֻכה־תמהון על פגישה זו, שלא פלל לה, כי תעבור כך.

– שמח אני מאד – אמר דולר. – קמתי בבקר ושכחתי כל איומי, שחקתי לכל אותו המאורע. לא היתה לי שום כַּוָּנה רעה. אמרתי בפֵרוש.

– למי? – שאל מר וינקל.

– לאשתי. „נדרת נדר", אמרה לי. „נדרתי", אמרתי, „נדר מבֹהל היה", אמרה. „כן, – אמרתי. – אתיר את נדרי, היכן הוא?"

– מי – שאל מר וינקל.

– אתה – השיב דולר. – ירדתי ולא מצאתיך. פיקויק היה סר וזעף, נד בראשו וקוה, שהדבר לא יבוא לידי מהלומות. הבינותי את הכֹּל. נעלבת והלכת בודאי לידידך, ואולי לקחת נשק. הפלאתי אֹמץ־גבורתך.

מר וינקל השתעל, ולאחרי שהבין מצב־הענינים, לבש צורה של כֹּבד־ראש.

– השארתי פתק בשבילך – הוסיף דולר. – כתבתי, שאני מֵצר, ובאמת צר לי מאד. עסק נחוץ משך אותי לכאן, והנה לא נתקררה דעתך ודלקת אחרי. דרשת בֵּאור בעל־פה. צדקת. ועכשו הכֹּל עבר ובטל. גמרתי את עסקי ומחר אני נוסע בחזרה. סע עמי.

ככל שהאריך דולר בהתנצלותו כן לבש מר וינקל גֵאות. נמצא הפתרון לסוד התחלת שיחתם. מר דולר התנגד לקרָב לא פחות ממר וינקל. בקצור, אותו הכעסן הנורא היה אחד מגדולי הפחדנים אשר בארץ והבין את הֶעְדרו של מר וינקל כיד פחדו הטובה עליו, על־כן ברח לו עד יעבור זעם.

כשעמד מר וינקל על טיב הדברים, הסתכל בזעם ואמר, שנתפַּיֵס, אבל מעקימת שפתיו צריך היה דולר להכיר, שאלמלא נתפַּיֵס זה, היה הופך את העולם לתֹהו ובֹהו. ונראה היה, שמר דולר נתפעל

מחסדו וענותנותו של מר וינקל, ושני הצדדים הנלחמים נפרדו זה מזה למנוחת הלילה בברכות מאליפות של ידידות.

בחצי השעה הראשונה, לאחרי שמר וינקל נהנה במשך עשרים רגעים הנאת השֵנה הראשונה, נתעורר פתאם לקול דופק בדלת בחָזקה כמה וכמה פעמים. מר וינקל קפץ ושאל, מי שָם ומה אֵרע.

– בבקשה, אדוני, בא צעיר אחד ואומר, שנחוץ לו לראותך מיד – נשמע קול המשרתת.

– צעיר לימים! – קרא מר וינקל.

– אמנם כן, – נשמע קול אחר מבעד חור המנעול, – ואם צעיר זה לא יכנס תכף־ומיד, יתכן שרגליו ימצאו את הדרך קֹדם לראשו.

והצעיר הִקיש ברגלו בנמוס באחד מקרשי הדלת, כדי לתת חזוק לדבריו.

– וכי אתה הוא, סם? – שאל מר וינקל וקפץ ממקומו.

– אי־אפשר להכיר אדם בבֵרור כל זמן שאין רואים אותו בפניו, אדוני – השיב אותו הקול בנחת.

מר וינקל לא פקפק, שסם הוא המדבר, ופתח את הדלת. מיד נכנס מר שמואל וֶלר לתוך החדר, נעל את הדלת אחריו והניח את המפתח בכיסו בנחת, ואחרי שמדד את מר וינקל בעיניו מכף־רגל ועד ראש, אמר:

– צעיר משֻנה אתה, אדוני!

– כיצד אתה מתנהג, סם? – שאל מר וינקל בכעס. – צא אדוני, תכף־ומיד. מה זאת, אדוני?

– כיצד אני מתנהג? – השיב סם – מתנהג אני בנמוסיות יתרה, אדוני משל למה הדבר דומה? לאותה בחורה, שבאה בריב עם הפלטר על שמכר לה פשטידה של בשר־חזיר והנה אין בה אלא שֻמָן בלבד. התנהגותי אינה גרועה כל־כך, אינה גרועה.

– פתַח את הדלת וצא מיד – אמר מר וינקל.

– אצא מן החדר בו ברגע שאתה תצא – השיב סם במפגיע ותפס מקום בהרַחבות. – אם אראה צֹרך בכך, אחזיק בך ואשאך מכאן, אבל הרשני לקוות, שלא תכריחני לקיצוניות, משל למה הדבר דומה? לאותו

אציל, שלא יכול להוציא את הצרפה מקלפתה במחתו ואמר, שחושש הוא, שיהא מכרח להטיחה אל הכתל.

אחרי נאום ארך זה הניח מר וֶלר את ידיו על ברכיו והסתכל בפניו של מר וינקל כמי שאומר: אותי לא תדחה בקש.

– אדם ביקר אתה. – הוכיח מר וֶלר למר וינקל דרכו על פניו. – מביא אתה צרות על אדוני; והוא הרי שָׂם לו לחק ללכת בדרך הישר. גרוע אתה מדודסון, אדוני, ומה שנוגע לפוג הריהו ממש מלאך־אלהים לגביך.

מר וֶלר הכה בידיו על ברכיו מדי דברו, אחר־כך שִׂכל את ידיו על לבו ברגז ושב ונשען לגב כסאו, כמחכה להתנצלות החוטא.

– שמע, בני – השיב מר וינקל ופשט את ידו, ומדי דברו נקשו שִׁניו זו לזו, כי כל הזמן היה לבוש רק כֻּתנתו לעורו. – מכבד אני את אֱמונך לידידי הטוב והנני מצטער מאד, שגרמתי לו דאגה.

– טוב – אמר סם ברגז, ובכל־זאת נענע את היד הפשוטה לו בכבוד, – טוב שאתה מצטער, ואני שמח שמצאתיך בכך. עד־כמה שאני יכול, לא אתן להפיל משערות־ראשו ארצה.

– יפה דברת – אמר מר וינקל. – ובעת לך ושכב, סם, ומחר נשוב ונדבר על הכל.

– צר לי מאד, – אמר סם, – אבל לא אוכל לשכב.

– לא לשכב? – חזר אחריו מר וינקל.

– לא, – נענע סם בראשו, – לא יתכן.

– וכי חושב אתה לחזור עוד בלילה הזה, סם? – שאל מר וינקל בתמיה.

– זאת לא זאת, לבד אם רצונך בכך דוקא – השיב סם. – אבל אסור לי לעזוב את החדר בלעדיך – כך צוה אדוני בפֵרוש.

– שטות, סם – אמר מר וינקל – עלי להִשאר כאן שנים־שלשה ימים. יתר־על־כן, סם, אף עליך להשאר כאן ולסַיע בידי להִפגש עם צעירה אחת, העלמה מרת אֶלן, סם. הלא תזכרֶהָ – ואני רוצה ומֻכרח לראותה קֹדם צאתי מבריסטול.

במקום תשובה נענע סם בראשו בחָזקה ואמר במפגיע: – לא יתכן.

ואחרי כמה טענות ומענות ואחרי שמר וינקל ספר לו פרשת פגישתו עם דולר, התחיל סם מהסס, ולבסוף באו לידי פשרה, ואלו הם ראשי־הפרקים של התנאים:

סם מתחַיב לצאת מן החדר ולהשאירו ברשותו הגמורה של מר וינקל, בתנאי, שהוא, סם, ינעול את הדלת מבחוץ ויקח אתו את המפתח. במקרה שרפה או שאר סכנה מחֻיב סם לפתוח את הדלת תכף־ומיד. מחר בבקר יִכָּתב מכתב למר פיקויק וישֻׁלח בידי דולר ויבֻקש רשיון בשביל סם ומר וינקל להשאר בבריסטול לתכלית האמורה למעלה, ומר פיקויק יתבקש להריץ את תשובתו בעגלת־הדֹאר החוזרת. אם תהא התשובה חיובית, שני הצדדים נשארים בבריסטול כמדֻבר, ואם לאו, שניהם חוזרים לבַּת תכף לאחרי קבלת התשובה. ולבסוף מתחיב מר וינקל, שלא יברח בינתים לא דרך החלון, לא דרך הארֻבה ולא בשאר דרכים מסֻתרים.

אחרי כריתת ברית זו נעל סם את הדלת והלך לו.

כבר ירד בגרם־המעלות, ופתאם נצב והוציא מכיסו את המפתח.

– שכחתי להפילו – אמר סם וחשב לחזור. – אדוני צוה על כך בפֵרוש. שוטה שבעולם אני! אבל אין בכך כלום. אפשר מחר להשלים את החסר.

מחשבה אחרונה זו הרגיעה אותו. חזר והניח את המפתח לתוך כיסו ויֵרד במדרגות הנשארות בלי שום מוסר־כליות, ולא עברו רגעים מועטים וכבר ישן את שנתו העֻמקה ככל יושבי־הבית.

פרק לט

מר שמואל וֶלר נעשה שליח לדברי־אהבה.

במשך כל יום־המחרת לא הסיר סם את עיניו ממר וינקל אף לרגע וגמר בדעתו, שלא לזוז הימנו, עד שיקבל פקודה ברורה מן המרכז. ואף־על־פי שהשגחה חמורה ושמירה מְעֻלה כזו לא היתה נעימה למר וינקל, מצא לטוב לפניו לקבל מרות מלהִלָּקח בזרוע בחזרה, כמו שאִיֵּם עליו סם כמה פעמים. ואין ספק, שסם היה גוזר ומקַיֵּם ומביא את מר וינקל לבַּת אסור בעבותים, אלמלא שם מר פיקויק כל לבו למכתב, שקבל בידי דולר. בקצור, בשעה השמינית בערב נכנס מר פיקויק בכבודו ובעצמו לאולם־האורחים של האכסניה ואמר לסם מתוך חיוך, שיש בו כדֵי להרגיע, שכל מה שעשה יפה עשה ומעכשו אין צֹרך שיעמוד על המשמר.

— מצאתי לנכון לבוא בעצמי — אמר מר פיקויק אל מר וינקל, ובשעת־מעשה סִיַּע לו סם לפשוט את אדרתו וסודרו. — קֹדם שאסכים לשליחותו של סם בענין זה, רוצה אני לדעת, אם אוהב אתה צעירה זו באמת ובתמים.

— בכל נפשי ובכל מאֹדי — קרא מר וינקל בהתלהבות.

— אל תשכח — אמר מר פיקויק ועיניו הבריקו — שהתוַדענו אליה בבית ידידנו הטוב והמכניס־אורחים. ואין לך כפית־טובה גדולה מזו, אם תצַחק ברגשותיה של הצעירה בקלות־ראש ובלי ישוב־הדעת. לעולם לא אסכים לכך, לעולם.

— אין לי כוָנות זרות — קרא מר וינקל בחֹם. — נמלכתי בדעתי יפה יפה והנני מרגיש, שכל אשרי תלוי בה.

— אם כן אשרך תלוי בבריה קטנה — נכנס מר וֶלר לתוך דבריו.
מר וינקל התמרמר להערה זו ומר פיקויק אמר למשרתו ברֹגז, שלא ילגלג על אחד מטובי הרגשות שבטבע האדם. וסם השיב על זה, שלא יוסיף ללגלג בכונה, אבל יש כל־כך הרבה רגשות, עד שאין הוא יודע להבחין בין טוב לרע.

מר וינקל סִפר כל מה שדִבר עם בן אֶלן בנוגע לארַבֶּלה, אמר. שרוצה הוא להתראות עם העלמה ולגלות לה את כל לבו. והודיע, שעל סמך כמה רמזים של בֶּן יש לשער, שהיא נמצאת בקֵרוב־מקום לשפת הים. ויותר אינו יודע כלום בענין זה.

בידיעות זעומות אלו צריך היה מר וֶלר לצאת מחר לחקור ולדרוש. וגם הֻחלט, שמר פיקויק ומר וינקל, שלא סמכו על עצמם ביותר, יטַילו בינתים ברחובות העיר ויבקרו באקראי את בוב סוֹיֶר, ואולי ישמעו דבר־מה על־אודות העלמה המבֻקשה.

למחר בבֹקר יצא סם לפעֻלתו, ולא הִתּ מפני הקֹשי שבתפקידו. ועלה וירד ברחובות העיר ולא מצא איש או דבר שיפיץ אור על הענין. כמה פעמים נכנס בשיחה עם עבדים רוכבים על סוסים ואוֹמְנות מטַילות עם תינוקות, אבל משני הטפוסים גם יחד לא יכול להציל דבר בנוגע לתכלית חקירתו. בכמה בתים היו כמה צעירות, שהמשרתים והמשרתות חשדו בהן, שהן דבקות במאהביהן או שהן מוכנות ומזֻמנות לאהוב בשעת־הכֹּשר. אבל אף אחת מהנה לא נקראה בשם ארַבֶּלה אֶלן, וסם לא הוסיף דעת.

סם עבר דרך החולות כנגד רוח חזק והרהר בדבר, אם זקוקים כאן תדיר לאחוז את הכובע בשתי הידים. והגיע לככר מֻצל שהיו בנוים עליו בתי־קיץ קטנים ושאננים. על־יד שער אחד הבתים בסוף הרחוב ראה משרת של אֻרוה הולך בטל ועושה בדֶקר ובעגלת־יד כְּאִלו הוא עובד.

סם סבר שיכול הוא לספר עם משרת זה כשם שספר עם אחרים, ובפרט שהיה עיף וראה אבן גדולה ממול עגלת־היד. על־כן נגש עד סוף הרחוב, ישב על האבן ונכנס בשיחה בדרכו, כדבר איש אל רעהו.

– צפרא טבא, רבי קרוב – אמר סם.

– כבר הגיעה שעת־צהרים – השיב המשרת והסתכל בסם בזעם.

– צדקת, ידידי – אמר סם. – מה שלומך?

– אחרי ראותי את פניך לא הוטב לי – השיב המשרת הזועם.

– משְׁנה הדבר – אמר סם – שהרי סֵבר פניך יפה כל־כך וכָלך אומר שמחה וצהלה, עד שמרנין אתה לב כל רואֶך.

המשרת הזועף העמיד פנים זועמים ביותר, אבל לא איש סם ויתפעל. ובכֹבד־ראש שאין למעלה הימנו שאל סם, אם אין שֵם אדוניו ווקֶר.

– לא – השיב הכעסן.

– ואולי ברון? – שאל סם.

– גם כן לא.

– שמא וִילְסון שמו?

– גם זה לא – השיב הכעסן.

– ובכן אמר סם – טעיתי ואין לו הכבוד להכירני כמו שדמיתי. אל־נא תמתין כאן בשבילי – אמר כשראה את המשרת מכניס את עגלת־היד אל החצר ומתכונן לנעול את השער. – אדם קרוב לעצמו, ואני מוחל לך, ידידי.

– ואני הייתי מוחץ קדקדך במחיר בקע כסף – אמר המשרת הכעסן ונעל אגף השער.

– במקח זול כזה לא הייתי נותן לך – השיב סם: – בשבר זה היתה ארֻחת־חנם נִתֶּנת לך כל ימי חייך – ואף זהו מקח זול. דרוש בשלום בני־הבית בשמי. אמָר־נא, שלא ימתינו לי באכילה וגם לא ישאירו מנה בשבילי, כי ודאי תצטנן עד שאבוא.

בתשובה על זה כעס המשרת כעס גדול, הביע את חפצו להכות את מי־שהוא שוק על ירך והלך לו, מבלי למלאות את חפצו, ונעל את השער אחריו בזעם, מבלי להשגיח בבקשתו של סם, שיואיל לתת לו תלתל אחד משערותיו לזכרון.

סם נשאר יושב על האבן ומהרהר מה לעשות כעת. נצנצה במוחו מחשבה לדפוק על כל הפתחים שבבריסטול. מהלך חמשה מילין, ועשה

חשבון, שאפשר לחזור ביום אחד על מאה וחמשים או מאתים פתחים, עד שימצא את ארבֶּלה. והנה אֵרע לו מקרה, שלא היה ממציא אותו, אף אם היה יושב על האבן שנה שלמה.

לְרחוב, שהיה יושב שם, היו נפתחים שלשה־ארבעה שערי־גנים, המוליכים לבתים אחדים, שרק הגנים חוצצים ביניהם. ומכיון שהגגים רחבי־ידים היו ואילנותיהם צפופים, היו לא רק חוצצים בין בית לבית, אלא גם מסתירים את הבתים מעין רואים. סם ישב והסתכל בשער המאֻבק של אותו גן, שהמשרת נעלם בו, והרהר על קְשי תפקידו הפעם, והנה נפתח השער ומשרתת יוצאת ממנו לנַער את השטיחים.

סם היה טרוד כל־כך בהרהוריו, עד שיתכן, שלא היה שם לב ביותר למשרתת, אלא היה נושא את עיניו ומצַיֵן, שריבה נאה היא וחסֻד. אבל רגשותיו נתפעלו בראותו שהיא יחידה ואין עוזר לה והשטיחים כבדים מנשוא לגופה הרך. מר וֶלר היה זהיר בכבוד הנשים על־פי דרכו, ואך הרגיש בדבר, קם מאַבנו ונגש אל הבחורה.

– בתי – אמר סם בנמוס, – תזיקי ליפי־תארך, אם תנערי לבדך את השטיחים. הבי ואעזור לך.

הבחורה, שעשתה את עצמה כלא יודעת, שאיש נמצא בקרבתה, הפנתה את פניה למשמע דבריו, ואין ספק (בפֵרוש אמרה זאת אחר־כך), שהיתה דוחה את הצעת הסיוע, אבל פתאם נרתעה לאחוריה בנדהמה וצעקה בקול. ואף סם נדהם, כי בבחורה נאה זו הכיר פניה של אהובתו, זו המשרתת הנאה שבבית מר נופקינס.

– מרים שאהבה נפשי! – קרא סם.

– רבונו של עולם! מר וֶלר – קראה מרים – כמה הפחדתני!

סם לא השיב על מענה זו במלים, וגם אין אנו יכולים להגיד בדיוק, מה היתה תשובתו. רק יודעים אנו שאחרי הפסקה קצרה אמרה מרים: „אנא, הרפֵני, מר וֶלר" וגם שכובעו נשמט מראשו לפני רגעים אחדים, ושני הסִמנים הללו נותנים לנו יסוד לשער, שנשיקה אחת או יותר היו כאן בין שני הצדדים.

– וכיצד באת לכאן? – שאלה מרים אחרי ההפסקה.

– כמובן באתי לראותך, יקירתי – השיב מר וֶלר, שרגשותיו גברו על אהבת־האמת.

– ומנין ידעת, שאני כאן? – שאלה מרים. – מי זה יכול היה להגיד לך, שעברתי למשרה אחרת באִיפֶּסוִיץ׳ ושאדוני יָצאו לכאן? מי זה יכול היה לספר לך כמו אלה?

– כן – אמר סם במבט ערום – הידה היא ותהי לחידה. מי זה יכול היה לספר לי?

– וכי מר מוסל הוא זה? – שאלה מרים.

– לא – השיב סם בכֹבד־ראש – אין זה מוסל.

– ובכן המבשלת היא שאמרה? – שאלה מרים

– כמובן – השיב סם.

– מעולם לא שמעתי כזאת! – קראה מרים.

– אף אני לא שמעתי – אמר סם. – אבל מרים תמתי – הוסיף סם בהבה יתרה – יש לי כעת ענין נחוץ עד־מאד. יש כאן אחד מידידי אדוני, מר וינקל, ודאי תזכרי אותו.

– זה בעל המעיל הירֹק? – אמרה מרים. – נזכרת אני.

– כן הוא – אמר סם – והוא אוהב עלמה אחת עד כלות הנפש.

– רבונו של עולם! – אמרה מרים.

– כן – אמר סם – אבל מה בצע ואין אנו יכולים למצֹא את האהובה. וסם ספר פרשת מצבו של מר וינקל, ואגב האריך לשַׁבח יפיה של מרים שלו ולתאר יסוריו שסבל מיום שראה אותה בפעם האחרונה.

– מעולם לא שמעתי כזאת! – אמרה מרים.

– כמובן לא – אמר סם – ואני רק כיהודי הנודד – שמעת בודאי על־אודותיו, זהו הֵלך שהתערב עם הזמן, מי יקדים למי, ואינו יָשֵׁן לעולם – ומחפש את העלמה ארַבֶּלה אֶלן.

– מה שם העלמה? – שאלה מרים בתמיה.

– ארבלה אֶלן – השיב סם.

– אל רחום וחנון! – קראה מרים והראתה באצבעה כלפי שער הגן, שהמשרת הכעסן נעלם בו. – הרי שם ביתה. זה ששה שבועות

שהיא גרה שם. המשרתת ספרה לי זאת בבֹקר אחד בבית־הכביסה, כשבני־הבית היו ישֵׁנים עדין.

– ובכן הרי זה הבית הסמוך לביתכם? – שאל סם.

– בודאי – השיבה מרים.

מר וֶלר נרגש כל־כך מידיעה זו, עד שמצא לנחוץ להסתַמך על כתפי המודיעה הנאה, ואחרי שהתעלסו קצת באהבים, חזר סם אל הענין.

– אך אם אַתְּ לוּ שְׁמָעִינִי! – אמר סם – יש לי דבר־שליחות אליה, וכל היום כֻּלו לא יכלתי למלאותו.

– וגם עכשו לא תוכל למלאותו, כי מטַיֶלת היא בגן רק בערב ושעה קלה בלבד, ובכלל אינה יוצאת אלא בלוית הזקנה.

סם הרהר רגעים אחדים וחִבל תחבולה זו: לפנות־ערב, בשעה שארַבֶלָה יוצאת לטַיֵל, ישוב לכאן, מרים תכניס אותו לגן ביתה, והוא יטפס ויעבור את הגדר בצל אילן עֲנָף וימסור דבר־השליחות, ואולי יועיד גם ראיון בשביל מר וינקל לערב הבא. לאחרי שמהר לבאר למרים פרטי הדבר, התחיל לעזור למרים בעבודת נִעור השטיחים.

נִעור השטיחים איננו סִיג לדבר־עֲבֵרה. ואפילו אם הנִעור עצמו חף מפשע, הקפול אינו כן. כל זמן הנִעור שני הצדדים נמצאים במרחק ידוע זה מזה ואין לחוש, אבל כשמתחיל הקפול והמרחק בין שני הצדדים מתקצר עד לחצי ואחר־כך עד לרבע ואחר־כך עד לשמינית ואחר־כך עד לחלק השש־עשרה ואחר־כך עד לחלק השלשים ושנים – הדבר נעשה מסֻכן. אין אנו יודעים בדיוק, כמה שטיחים היו באותו מעשה, אבל יודעים אנו בבֵרור, שמספר השטיחים מספר הנשיקות, שנשק סם למשרתת הנאוה.

מר וֶלר סעד את לבו בבית־המרזח הסמוך, ועם חשֵׁכה שב אל הרחוב ואל הבית. לאחרי שמרים הכניסה אותו אל הגן ומסרה לו כל הסִמנים שלא תִשָׁבר מפרקתו, עלה על האילן והמתין, עד שיראה את ארַבֶלָה.

הצִפִּיה ארכה כל־כך, עד שהתחיל מפקפק, אם תצא המבֻקשה הערב, אבל פתאם שמע צעדים קלים על־גבי החצץ ותכף־ומיד ראה

את ארבלה יורדת בגן והיא שקועה במחשבות. כשבאה עד לאילנו, התחיל סם משתעל ומנענע, כדי להודיע את מציאותו בדרך־כבוד.

העלמה נשאה עיניה למקום שהקולות המשנים באו משם, וכשראתה אדם יושב על האילן, התחלחלה מאד ולא צעקה ולא הזעיקה כל בני־הבית רק מפני שהדבר לא היה בפיה, ובאין־אונים צנחה על כסא־הגן, שעמד סמוך למקום ההוא.

— מתעלפת היא – אמר סם לעצמו. — הצעירות הללו מתעלפות תדיר בשעה שאינה הוגנת. שמעי־נא, גברתי, אל־נא, מרת וינקל!

אם קסם השם וינקל או צחות האויר או זכרון קולו של סם או שאר דבר עורר את ארבלה, אין אתנו יודע. אבל היא הרימה את ראשה ושאלה בשפה רפה:

— מה זאת? ומה חפצך?

— הסי – אמר סם והסתתר בחביון הגדר והשתדל לתפוס מקום מועט שבמועט – אני לבדי, גברתי.

— משרתו של מר פיקויק – אמרה ארבלה בכבד־ראש.

— הוא הוא – השיב סם. — מר וינקל כאן והוא מתגעגע עד כלות הנפש.

— אח! – אמרה ארבלה ונגשה אל הגדר.

— גברתי, – אמר סם, – חשבנו אתמול, שצריך יהיה לאסור אותו בעבותים. אינו נח כל היום ואומר, שאם לא יראה אותך עד מהר בערב, יטיל עצמו לתוך המים או יעשה שאר מעשה נורא.

— אל־נא, אל־נא, מר ולר – אמרה ארבלה ופרשה בידיה.

— כך אמר, גברתי – אמר סם. — והוא עומד בדבורו ומבטחני, שיעשה כמו שאמר. על־אודותיך שמע הכל מפי המנתח בעל־המשקפים.

— מפי אחי! – אמרה ארבלה והתחילה מבינה את כל הענין.

— איני יודע בדיוק, מי הוא אחיך, גברתי – השיב סם. — וכי המזהם שבשניהם הוא?

— כן, מר ולר, – השיבה ארבלה, – אבל בבקשה ממך, מהר־נא לספר

— כן, גברתי, – אמר סם – מפי אחיך שמע את הכל ואדוני סובר שאם לא תראי אותו מיד, את נפשו את קובעת.

— אבל מה אוכל לעשות? — קראה אַרַבֶּלה.

— העקר הוא חשד אהבה קודמת — השיב סם. — מוטב שתתראי עמו.

— ביצד? והיכן? — קראה אַרַבֶּלה. — אסור לי לצאת מן הבית יחידה. ולב אחי טָפש מלהבין ומלהרגיש. יודעת אני, כמה משֻנים דְבָרַי אלה אליך, אבל אין מכאוב כמכאובי —

— וכאן פרצה אַרַבֶּלה העלובה בבכי־תמרורים, עד שנכמרו רחמי סם עליה.

— אפשר שמוזר הדבר, שאת מספרת לי ענינים אלה, גברתי, — אמר סם ברגש, — אבל דעי לך, שהנני מוכן ומזֻמן לעשות בשבילך את הכל, ואם יש צֹרך בדבר להשליך את אחד המנַתחים החוצה — לכך נוצרתי.

ולראיה שהוא מוכן ומזֻמן, הפשיל סם את שרווליו, אף־על־פי שעל־ידי־כך סִכֵּן בעצמו לנפול ממקום־מחבואו.

למרות כונתו הרצויה של סם, לא קבלה אַרַבֶּלה את הצעותיו, זמן־מה סרבה גם לראיון בינה ובין מר וינקל, שסם הוכיח את חשיבותו, כיד המליצה הטובה עליו. אבל לבסוף, כשהֻכרחו להפסיק את השיחה מחשַש רואים ושומעים, אמרה לו בחפזה, מתוך ברכת־תודה, שיתכן שתבוא מחר בערב אל הגן באחור שעה אחת. סם הבין את הדבר ואַרַבֶּלה לִבבה אותו בבת־צחוק נעימה והלכה לה־[illegible] הלוך ותפוף. ומר וֶלר נשאר מחריש משתאה ליֹפי זה של גוף ונפש.

אחרי שירד מן הגדר בשלום והקדיש שעה קלה לענינו שלו באותו גן עצמו, חזר לאכסניה, שכבר צִפו לו שם בכליון־עינים ובדאגה.

— עלינו להיות זהירים ביותר, — אמר מר פיקויק לאחרי ששמע ספורו של סם, — לא למעננו, אלא למען הבתולה. אנחנו נזהר.

— אנחנו! — אמר מר וינקל בהדגשה יתרה.

פני מר פיקויק רעמו לרגע למשמע הערה זו, אבל עד־מהרה [illegible]שו צורתם הרגילה, המביעה טוב־לב, ומר פיקויק השיב:

— כן, אנחנו, אדוני! אף אני אצטרף.

— אתה? — אמר מר וינקל.

— אנכי — השיב מר פיקויק רכות. — הסכמתה של העלמה לראיון זה טבעית היא, אבל לא מחכמה עשתה זאת. ואם אני אהיה

בשעת־מעשה, שאני ידיד שניכם ויכולני על־פי שנותי להיות אבי שניכם, יסתתמו כל פיות המקטרגים עליכם.

מדי דברו הבהיקו עיני מר פיקויק מרב התפעלות על מדת זהירותו. וכבוד זה, שנהג מר פיקויק בארבלה, נגע עד לבו של מר וינקל, וברגש של הערצה אחז בידו ואמר לו:

– עליך ללכת אתי.

– ודאי אלך – השיב פיקויק. -- סם, הכן־נא את אדרתי ואת סודרי והזמן למחר בערב עגלה, שתבוא מבעוד יום, כדי שנספיק להגיע אל המקום הנועד בזמנו.

מר וֶלר שם ידו לכובעו, להודיע שהוא נכון לציֵת, ויֵצא לעשות את ההכנות הדרושות.

למחר באה העגלה במועדה, ומר וֶלר סיע למר פיקויק ולמר וינקל להִכָּנס לחיק־הרֶכב והוא תפס מקומו על הדוכן אצל הרכָּב. כרבע מיל לפני המקום הנועד ירדו מן העגלה וצִוו לרַכב, שימתין להם, ושאר הדרך הלכו ברגל.

בדרך הוציא מר פיקויק מכיסו פַּנס סמוי, שקנה לשֵׁם אותו הערב ובהנאה רבה באר למר וינקל את המוכני המצֻיָן של הפנס, לתמהונם של העוברים־ושבים המועטים.

– מה טוב היה, אִלו היה לי פנס כזה בגן באותו לילה, סם – אמר פיקויק ופנה בפנים צוהלים למשרתו ההולך אחריהם.

– כלים נאים הם – אמר סם – כשמשתמשים בהם כראוי. אבל חושבני, שתועלתם גדולה ביותר כשאין נר דולק בהם כלל.

הערתו של סם עשתה, כנראה, רֹשם על מר פיקויק, כי מיד הסתיר את הפנס בכיסו, ודומם המשיכו את הליכתם.

– הנה הרחוב – אמר סם, – הבה ואורה לכם את הדרך.

כשהגיעו לאותו רחוב, כבר חָשַך הלילה. מר פיקויק הוציא פעם או פעמים את פנסו מכיסו, שהיה זורע על הדרך אור בהיר, אבל רק בשטח קטן מאד. המראה היה נהדר, אבל נראה היה, שאור זה מחשיך את הסביבה עוד יותר.

לבסוף הגיעו אל האבן הגדולה. סם בקש את אדונו ואת

מר וינקל לשבת, והוא הלך לראות, אם מרים ממתינה לו־ם.

אחרי חמשה או ששה רגעים חזר סם יבשורה בפיו, שהשער פתוח ומנוחה גמורה שוררת. מר פיקויק ומר וינקל הלכו אחריו כמתגנבים ונכנסו אל הגן. כל אחד ואחד אמר כמה פעמים: „הַס!" ואחרי זה לא ידע איש מהם כרת מה לעשות.

– כבר באה העלמה מרת אֶלן לתוך הגן? – שאל מר וינקל ברגש.

– איני יודעת, אדוני – השיבה המשרתת הנאה. – מן המֻבחר הוא, שמר וֶלר יסיע למר וינקל לעלות על האילן, ואולי יואיל מר פיקויק בינתים לראות, אם אין איש בא מבחוץ, ואני אעמוד על המשמר בקצה הגן השני. רבונו של עולם, מה זאת?

– פנס ארור זה ימיט עלינו שואה – קרא סם ברֹגז. – הזהר לך אדוני, הרי מאיר אתה ממש לתוך חלון הבית!

– רבונו של עולם! – קרא מר פיקויק ופנה הצדה. – לכך לא נתכַּוַנתי.

– ועכשו אור פנסך בבית הסמוך – דבר סם רתת.

– ישמרני אלהים! – קרא מר פיקויק והפך שוב את פניו.

– עכשו האור בארוה ובני־אדם יחשבו שנפלה דלֵקה – אמר סם. – סגור את פנסך, אדוני.

– זהו הפנס המשֻנה שבכל הפנסים שראיתי בימי חיי – קרא מר פיקויק והשתומם בעצמו על פעולת האור, – מעולם לא ראיתי אור חוזר חזק כזה.

– האור יֶחזק עלינו יותר מדי, אם תוסיף להאיר – אמר סם, אחרי שמר פיקויק נסה לסתום פי הפנס ולא עלה בידו. – והנה אני שומע קול צעדי העלמה. קומה ועלֵה, מר וינקל.

– עמוד! – אמר מר פיקויק, – עלי לדבר עמה ראשונה, סַיע־נא בידי לעלות, סם.

– אל־נא בחפזך, אדוני – אמר סם ונשען בראשו אל החומה ועשה את גבו כאסקֻפה הנדרסת. – העמד את רגלך על עציץ זה, ואתה עלֵה.

– חוששני, שאני גורם לך כאב, סם – אמר מר פיקויק.

— אל־נא תחוש לי, אדוני — השיב סם. — תן לו את ידך, מר וינקל. קום ועלה, כפתור ופרח!

ומר פיקויק התאזר עֹז יותר מן הרגיל אצל אדם בא־בימים וכבַד־המשקל ועלה על גבו של סם. סם זקף לאטו, מר פיקויק אחז בשפת הגדר ומר וינקל החזיק ברגליו ושניהם הרימו את מר פיקויק, עד שמשקפיו נמצאו ממעל לגדר.

— בתי — אמר מר פיקויק כשראה את ארַבֶּלה מעבר לגדר — אל תיראי ואל תֵּחַתִּי, אני הוא.

— בבקשה ממך, לֵך מזה — אמרה ארַבֶּלה. — אמר לְכֻלם, שילכו. מפחדת אני מאד. מר פיקויק היקר, אל־נא תעמוד כאן. ודאי תפול ותִנָזק.

— אל־נא תדאגי, בתי, — אמר מר פיקויק, — אין כאן שום סכנה. עמוד הכן, סם — אמר מר פיקויק כלפי מטה.

— הכל על מכונו, אדוני — השיב מר וֶלר. — אל תִּשָׁאר יותר מן הנצרך. כבד אתה מאד.

— רק רגע אחד, סם — השיב מר פיקויק, — באתי להגיד לך, בתי, שלא הייתי מרשה לידידי הצעיר להתראות אתך בסתר, אִלו היה מצבו משאיר לו בְּרֵרה אחרת. ובכדי שראיון־סתר זה לא יגרום לך דאגה, דעי, בתי, שאני כאן, זהו הכל, בתי.

— הנני מודה לך בכל לבי על רב טובך— השיבה ארבלה ונגבה את דמעותיה במטפחתה. ודאי היתה מאריכה יותר, אלמלא נעלם ראשו של מר פיקויק פתאם, כי רגליו מעדו וסם מִהר להורידו. אבל מיד קם וזרז את מר וינקל, שימהר לעלות, כדי שלא יאחר את הראיון, ובעצמו רץ, בהתלהבות ובאֹמץ־לב של צעִיר, לעמוד על המשמר ברחוב. ומר וינקל עלה תכף־ומיד על הגדר ואמר לסם, שידאג לאדוניו.

— אנכי אדאג לו — השיב סם. — הנח את הדבר לי.

— היכן הוא? ומה הוא עושה? — שאל מר וינקל.

— אלהים עמו — השיב סם. — עומד הוא על המשמר ברחוב ופנסו הסמוי בידו. לא ראיתי מימי בריה נאה הימנו. חי נפשי, אם לא נולד לבו לפחות עשרים וחמש שנה אחרי גופו.

מר וינקל לא התמהמה, עד שסם יגמור את ההלל על ידידו.

אלא ירד מן הגדר וכרע לרגלי ארבלה והרצה לפניה פרשת חשקו ואהבתו במליצה נשגבה, הראויה למר פיקויק בכבודו ובעצמו.

בשעה שכל אלה נקרו ויאתיו תחת כִּפת השמים. ישב לו זקן אחד, והוא חכם מפֻרסם, באחד הבתים הסמוכים וכתב חקירה פילוסופית ופעם בפעם כבד את גרונו בכוס יין אדֹם מבקבוק הראוי להתכבד, שעמד על־ידו. ומתוך חבלי־יצירה הסתכל הזקן חליפות בשטית ובתִקרה ובכֹתל, וכשכל אלה לא השרו עליו רוח־היצירה הנכונה, הסתכל דרך החלון.

באחת ההפסקות הללו הרגיש החכם פתאם, לתמהונו הגדול, אור זרוע באויר סמוך לקרקע ונעלם מיד. לאחר שעה קלה נתגלה האור שוב וחזר ונעלם. החכם הניח את הקולמוס מידו והתחיל מהרהר, מה היא הסבה הטבעית לחזיונות אלו.

תאמר מֶטֶאוֹרים, הרי האור נמוך ביותר. תאמר תולעים מאירים, הרי האור גבוה ביותר. גם אור מתעה אין כאן, גם לא נחשים מעופפים וגם לא הדלקה לשעשועים. ובכן אור זה מהו? ודאי חזיון יקר ונפלא בטבע, שלא ראה עדַין שום חוקר לפניו והעתיד להתגלות על־ידו והוא יפרסם את טיבו, והנאה לו והנאה לעולם ועד דור אחרון ינון שמו. מיד נטל החכם את הקולמוס והעלה על הכתב כל מיני רשימות על חזיון זה שאין דומה לו וצִיֵּן את היום ואת השעה ואת הרגע ואת הדק – דֵי־הֹמר לִמַלא בו חקירה רחבת־ידים, עמֻקה ומדעית, שהיתה מפליאה כל בטלני המדע בכל מקום שהם.

החכם נשען על הכֻּרסה ונשתקע בהרהורים על שמו הגדול לעתיד לבוא. והנה נתגלה האור שוב, והפעם הבהיק ביותר, והיה רוקד ברחוב. עולה ויורד. מִימין ומִשמאל ככוכב־שֶבט זה.

והחכם שלנו רַוָּק היה. לא היתה לו אשה, שיוכל לקרא לה ולהפליאה. על־כן קרא למשרתו.

– פְּרוֹפֶל! – אמר החכם – דבר משֻׁנה נראה באויר. הנך רואה? – שאל ורמז אל החלון כשחזר האור ונֵעור.

– רואה אנכי, אדוני.

– מה דעתך פרופל?

מה דעתי, אדוני?

– כן, גָדלת בארץ זו. מהי סבת האור הזה לדעתך?

החכם מֻבטח היה, שפרופל ישיב, שאינו יודע סבת האור ותִיֵך להנאתו. ופרופל נמלך בדעתו.

– לדעתי, גנבים הם – השיב פרופל לבסוף.

– שוטה אתה ויכול אתה לגשת הלאה – גער בו החכם.

– תודה, אדוני – השיב פרופל והלך לו.

אבל הרעיון, שהעולם יהא חסר חקירתו החריפה, אם לא יבטל את דעתו של פרופל בעודה באִבה, לא נתן לו מנוח. על־כן חבש את כובעו וירד אל הגן, כדי לחקור כל הענין על בֻּרְיוֹ.

בינתים קרה המקרה, שמר פיקויק מעה וחשב, שאיש בא מן הרחוב ומהר בכל כֹּחו להודיע את הדבר, ובכדי שלא יפול לאחד הפחתים החזיק את פנסו לפניו. מר וינקל מִפס וירד מן הגדר, ארַבֶּלה שבה הביתה, שער הגן נסגר ושלשת הגבורים הלכו בחפזון דרך הרחוב, והנה נבהלו על־ידי החכם הנזכר למעלה בפָתחו שער גנו.

– עמוד! – לחש סם, שהלך כחלוץ לפניהם. – הַעלה את האור לרגע, אדוני.

מר פיקויק עשה כן, וסם ראה ראש־אדם נשקף מתוך השער בזהירות יתרה ותקע לו מכת־אגרוף הגונה, עד שנחבט הלה אל השער בקול. ואחרי שעשה מעשהו בזריזות ובחריצות יתרה, נטל את מר פיקויק על כתפיו והלך אחרי מר וינקל בחפזון מתמיה לגבי כֹּבד משאו.

– כבר שבה נפשך למנוחתה? – שאל סם כשהגיעו לסוף הרחוב.

– למנוהה גמורה – השיב מר פיקויק.

– הבה נלכה – אמר סם והעמיד את אדוניו על רגליו. – לך בין שנינו, אדוני. אין לפנינו אף מהלך חצי־פרסה.

ומר פיקויק נשא את רגליו וילך. העגלה המתינה במקומה, הסוסים מְיֻזנים היו, הדרכים מתֻקנות והרַכָּב נוח. וכל החבורה הגיעה לאכסניה עד שוב רוחו של מר פיקויק אליו.

– מהר־נא להכנס – אמר סם לאדוניו ועזר לו לרדת מן העגלה. – אחרי טיול זה אסור לך להשאר בחוץ אפילו רגע אחד, הלא תסלת

לי, אדוני – פנה למר וינקל, כשֶׁהלָה ירד מן העגלה: – אקוה, שלא היתה כאן אהבה קודמת?

מר וינקל אחז בידו של ידידו המשרת ולחש לו על אזנו:

– הכל הולך למישרים, סם, הכל על מכונו בשלום.

וסם סטר לעצמו באצבעו על חָטמו שלש פעמים לסִמן, שהבין את הענין, אחר־כך תֵּיֶךְ, קרץ בעיניו ועלה בגרם־המעלות בסבר פנים שמחות.

מה שנוגע לאותו חכם, הנה פרסם חקירה מצֻיָנה והוכיח בה, שאותם אורות־הפלאים מכֹּח־החשמל הם באים, והראיה, שכשהוציא את ראשו משער הגן, ראה כעין עמוד של אש עולה ויורד והֻכָּה מכה רבה, עד כי במשך רבע שעה לא נותרה בו נשמה. חקירה זו הלהיבה לב כל חברות שוחרי־החכמה ועשתה למחבר שֵׁם־עולם.

פרק מ

מר פיקויק נכנס למעמד חדש וחשוב ממעמדות־החיים.

יתר הזמן, שנקבע על־ידי מר פיקויק לשהיה בבַת, עבר בלי שום מאורע ממשי. הגיעה עונַת בית־דין ומר פיקויק וחבריו שבו ללונדון. מר פיקויק הלך מיד, בלוית סם כמובן, לדירתו הישנה אצל „ג'יאורג' והדַיה".

בבֹּקר השלישי לאחרי בואם, בשעה שכל השעונים שבעיר צלצלו כל אחד תשע וכֻלם ביחד תשע מאות תשעים ותשעה, וסם טִיֵל בחצַר הפונדק, באה ונצבה עגלה משֻנה, משוחה מחדש, ומתוכה קפץ ויצא בזריזות יתרה, בהשליכו את המושכות לאדם מסֻרבל היושב אצלו, אדם משֻנה, שנראה היה בו שנוצר לשם העגלה והעגלה נוצרה לשמו.

רֶכֶב זה לא היה לא עגלה קלה ולא עגלה פתוחה, לא עגלת־ציד ולא חצי־הרכב ולא מפוס של דיופֵני. ואף־על־פי־כן היה בו מקצת מכל מיני הרֶכב הללו, משוח היה בגַון צהֹב מבהיק, והכלונס והאופנים שחורים היו. והעגלון ישב על־גבי כרים בגֹבה שתי אמות. הסוס שחום ויפה היה, אבל נראה היה גאותן ונוח לכעוס כאדוניו.

והאדון בעצמו היה כבן־ארבעים, בעל שֵעָר שחור ושפמו עשוי למשעי, לבוש היה הדר ומֻקשט בכמה תכשיטין – כֻלם גדולים פי־שלשה על המדה הנהוגה – ואדרת־שֵער עליו מלמעלה. כשירד מן העגלה הניח ידו השמאלית לתוך כיס אחד של אדרתו, ובידו הימנית הוציא מתוך הכיס השני מטפחת־משי מגֹהצת, קנח בה רבַב־אבק או שנַים מנעליו, קִפֵל וקמט אותה בידו והלך קוממיות בתוך החצר.

מעיני סם לא נעלם, שאדם אחד לבוש בגדים שחוקים מחֻסרי־

בפתורים, שמַיִל עד כאן ארֻכות וקצרות מעבר לרחוב, עבר ונטפל לאדון הרֶכב, שירד לתוך החצר. מכיון שהיה לסם חשד מסים בנוגע לתכלית הבקור של אדון זה, הקדים והלך לפניו אל הפונדק, ועל־יד המפתן הסב את פניו ונצב במסמר נטוע.

– ובכן, ידידי! – אמר האדון בקול נגיד ומצַוה ונסה לדחוף את סם ממקומו.

– ובכן, אדוני, מה יש? – השיב סם וסלק את הדחיפה בִרבית.

– אל־נא, בן־אדם, לא תהיה תפארתך בדרך זו – אמר האדון ופניו חָוְרו, ובקול רם צוח: – בוא הנה, סְמוּטש!

– מה קרה כאן? – רטן ושאל בעל הבגדים השחוקים, שהספיק בינתים להתקרב אל הדלת.

– רק חֻצפָּה מצד בחור זה – השיב האדון והוסיף לסם דחיפה אחת אפים.

– הנח למהתלות אלו – רטן סמוטש ודחף לסם בכח.

דחיפה זו עשתה את הפעולה הנרצית למר סמוטש המנֻסה, כי בעוד סם לוחץ אותו אל המשקוף, כדי לשלם לו כגמולו, נדחק האדון ונכנס לפונדק, וסם מהר ללכת אחריו הלוך וקלל את מר סמוטש.

– צפרא טבא, יקירתי – אמר האדון אל הבחורה המלֻצרה בענות־חן: – היכן חדרו של מר פיקויק, יקירתי?

– הראהו־נא – אמרה הבחורה למלצר מבלי יספה להביט אל הזר.

המלצר עלה בגרם־המעלות ואחריו האדון ואחריו סם, שהביע את רגשי הבוז והמֶרי שלו בהעויות משֻנות, שהרנינו לב המשרתים ושאר המסתכלים. מר סמוטש, שהיה אחוז שעול יבש, נשאר מלמטה וכִעבֵע.

מר פיקויק ישן עדַין את שנתו, כשנכנס מבקרו המַשכים, ומשאון הנכנסים הקיץ.

– מים לתגלחת, סם! – קרא מר פיקויק מאחורי הפרגוד של מטתו.

– התגלח־נא מיד, מר פיקויק – אמר האדון הנכנס והסיע את המסך שלמראשותי המטה. – באתי על־פי דרישתה של בַּרדל לעשות

בן דין. הנה יפוי־כחי. בית־הדין לדיני־ממונות. הנה כרטיסי. חושבני, שתלך עמי לביתי.

ושליח בית־הדין דפק לו למר פיקויק בחִבה על שכמו, זרק את כרטיסו על השמיכה והוציא מתוך כיס־אפֻדתו מַחצֵצה של זהב.

— גֶמְבִּי שמי — אמר השליח כשלקח מר פיקויק את משקפיו מתחת הכר והרכיב אותם על עיניו, כדי לקרוא את הכרטיס. — שמי גֶמְבִּי.

כאן נכנס סם וֶלר לדבריו, אחרי שהסתכל כל הזמן בכובעו המהֻדר של מר גֶמבי, ושאל:

— האם מִכַּת הקוָקרים אדוני?

— בעִתה אחישנה להודיעך מי אני — השיב השליח בחרון־אפו. — שוב אשוב אליך בעת חיה ואלַמדך פרק בדרך־ארץ.

— רב תודות לך, — אמר סם, — אף אני אשיב לך כגמולך. גַלה את ראשך.

ומר וֶלר הִכה בכובעו של מר גֶמבי והסירו מעל ראשו בחריצות יתרה, עד שפרח הכובע לעֵבר החדר השני ומר גֶמבי בלע כמעט את המַחצֵצה שלו.

— ראֵה והבימה, מר פיקויק — אמר הפקיד הנבוך כל־עוד נפשו בו. — משרתך פגע בי בחדרך בשעת מִלוי תפקידי. אתה עֵדִי.

— אל־נא תעיד כלום, אדוני — נכנס סם לתוך דבריו. — עצום את עיניך מראות, אדוני. הנני ואשליכו מתוך החלון. רק חֲבָל, שלא תהא נפילתו כהוגן, מפני הגג השטוח שמחוץ לחלון.

— סם! — אמר מר פיקויק בכעס, כשראה את משמשו מראה סִמני איבה — אם תאמר עוד מלה אחת או תעשה לאיש הזה רעה קטנה או גדולה, הריני פוטר אותך תוך־כדי־דבור.

— אבל, אדוני! אמר סם.

— בלום פיך מלדבר — הפסיקהו מר פיקויק. — הרימה־נא את הכובע.

אבל סם סרב בכל תֹקף לעשות זאת, ואחרי שקבל נזיפה מאדוניו, הֻכרח הפקיד להרים את הכובע בעצמו, כי נחפז היה לדרכו. ובשעת־מעשה אִיֵם על סם בכמה אִיומים, והלה שמע במנוחה שלמה והשיב, שאם יואיל מר גֶמבי לחבוש כובעו שוב, נכון הוא, סם, להפריחו מעל

ראשו עד ירכתי השבוע הבא. מר נֶמבִּי הרגיש כנראה, שמעשה כזה לא לטובתו יהיה ולא רצה להביא את סם לידי נסיון, אלא קרא לסטוטש שלו, הודיעהו, שהצַיִד נִצוֹד, צוה עליו להמתין, עד שהאסיר יתלבש כל־צרכו, ויָצא קוממיות מן החדר. סטוטש דרש מאת מר פיקויק במפגיע „למהר ככל האפשר, כי העבודה מְרֻבָּה", העמיד כסא אצל הדלת ויֵשב עליו, עד שהתלבש מר פיקויק כל־צרכו. סם נשלח לשכור עגלה, והשלישיה אחזה דרכה לרחוב קַלְמַן.

העגלה באה לרחוב צר ואפל ועמדה לפני בית, שכל חלונותיו היו מְכֻסים שבכות־ברזל. על המשקופים היה כתוב: „נֶמבִּי, בא־כֹּח הַדַיָנים שבלונדון". השער הפנימי נפתח בידי אדם אחד, שנראה היה כאח־תאומים מֻרשל של סטוטש, והחזיק מפתח גדול ביותר. ומר פיקויק הובל „לחדר־האורחים".

חדר־אורחים זה היה חדר פשוט, שלא הצטַיֵן אלא בחול בָּזוק מחדש ובריח טבק נושן. מר פיקויק השתחוה למול פני שלשת האנשים, שישבו בחדר כשנכנס. ואחרי ששלח את סם לקרֹא למר פֶּרקר, תפס מקום בקרן־חשכה והסתכל משם ברב־ענין אל חבריו החדשים.

אחד מהם היה בחור כבן תשע־עשרה או עשרים. ואף־על־פי שהשעה מְקֻדמת היתה, כבר שתה יין־שרף מהול בחמין ועשן סיגרה, עד־כמה שאפשר היה לדון על־פי פניו פני־להבים, דשן עצמו בתענוגות הללו בתמידות זה שנה או שנתים. ממולו ישב אדם גם אחד כבן־שלשים, בעל פנים חִורים וקול עז, וגרף בגחלי־האש בקרן נעלו הימנית, ובכלל היה בקי, כנראה, בהויות העולם ובהלכות דרך־ארץ, הנלמדות בבתי־המרזח ואצל שֻׁלחנות־הקוביה. השלישי היה אדם בשנות־העמידה, לבוש אדרת ישנה שחורה, ופניו חורים ונבוכים. בלי־הרף היה רץ בחדר הנה והנה, מפסיק לפרקים, כדי להסתכל דרך החלון בדאגה יתרה כמחכה לאיש, ושב למרוצתו.

– יכול אני להשאילך היום את תערי לתגלחת, מר אֵירְסְלֵי – אמר הגס אל הרץ וקרץ בעיניו לידידו הבחור.

– תודה רבה, איני צריך לכך, מקוה אני לצאת מכאן בעוד שעה לערך – השיב הרץ בחפזון, ושוב נגש אל החלון, וכשתוחלתו נכזבה עוד

הפעם נאנח מעמק־לבו ויצא את החדר. שני הנשארים פרצו בצחוק גדול.

– מעולם לא נהניתי משחוק כזה – אמר בעל־התער, ששמו היה פְּרַיס. וליתר תֹּקף הוסיף על דבריו קללה נמרצה ופרץ שוב בצחוק, והבחור, שראה בידידו חכם מחֻכם, צחק אף הוא לעֻמתו.

– לא תאמין כי אסַפּר – אמר פְּרַיס ופנה אל מר פיקויק – בר־נש זה נמצא כאן זה כשבוע ולא התגלח אפילו פעם אחת, כי מֻבטח לו תמיד, שיצא בעוד חצי־שעה ויכול הוא לדחות את התגלחת עד שישוב הביתה.

– האמלל! – אמר מר פיקויק – האמנם יש לו יסוד לקוות, שבקרוב יֵצא מן המצר?

– תקותו מֵעַל – השיב פרַיס. – עוד תעבורנה עשׂר שנים עד שיתהלך בחוץ.

ומדי דברו נקף מר פרַיס באצבעו בבוז וצלצל בפעמון.

– תן לי גליון־נְיָר, קְרוּקֶי, – אמר מר פרַיס לשומר הנכנס, שנראה היה על־פי בגדיו וכל חיצוניותו כְּבֶהָם שירד מנכסיו – וכוס יין־שׂרף ומים, השמעת? עלי לכתוב מכתב לאבי וצריך אני להתעוררות, שאם לא כן, לא יכנסו דברי ללב הזקן.

למותר הוא להגיד, שהבחור פקע מצחוק למשמע דברים מחֻכָּמים אלו.

– אך זוהי מהתלה! – אמר מר פרַיס.

– כפתור ופרח – אמר הבחור.

– יש לך שכל טוב – אמר פרַיס. – הסתכלת קצת בחיים.

– אמנם התבוננתי אל החיים – השיב הבחור. ובאמת הסתכל בחיים מתוך השמשות המלֻכלכות של דלת בית־מרזח.

מר פיקויק הקשיב לשיחה זו בגֹעל־נפש ובכלל לא מצא קורת־רוח בחברת הבריות הללו ובקש לשאול, אם אי־אפשר להושיבו בחדר מיֻחד, והנה נכנסו שנים־שלשה אדונים בעלי חיצוניות מֻגמטת ותוך־כדי־דבור זרק הבחור את סיגרתו לתוך האש, לחש לו למר פרַיס, שהללו באו לשקוד על תקנתו, ונטפל לבאים אצל שלחן אחד בירכתי החדר.

אבל נראה שהתקנה לא באה על־נקלה, כנבואתו של הבחור.

כי התחילה שיחה ארֻכּה, שקטעים ממנה הגיעו לאזני מר פיקויק, ותָכנם היו נזיפות על חיי־הוללות והזכרת סליחות ומחילות שנכפלו, והבחור, למרות כל אמץ־לבו ושכלו הטוב ובקיאותו בדרכי־החיים, הרכין ראשו ובכה תמרורים.

מר פיקויק היה מְרֻצה מאד מקול־ענות־חלושה של הבחור אמיץ־הלב, צלצל בפעמון ועל־פי דרישתו הובא לחדר מְיֻחד, שהיו בו שטיח, שֻׁלחן, כסאות, דרגש, אספקלריה וכמה תמונות ישנות. כאן היה לו העֹנג לשמוע אל הנגינה של מרת נֶמְבִּי על־גבי פסנתר בדיוטה השניה. בינתים הכינו לו פת־שחרית, וכשהביאו לו את האבילה, בא גם מר פֶּרקר.

– ובכן, יקירי – אמר הגוץ – סוף־סוף נפלת בפח? אבל אין אני מצטער על־כך כלל, כי עכשו תשוב תראה, שלא התנהגת כראוי. רשמתי לי הוצאת־המשפט וסך דמי־הפצוי, ומוטב שנשַׁלם מיד ולא נאַבד זמן. חושבני, שנֶמבּי כבר שב. מה דעתך, יקירי? שמא אכתוב לך נוסח המחאה?

ומדי דברו חכך הגוץ את ידיו בשמחה מֻעשה, אבל כשראה הבעת־פניו של מר פיקויק, לא יכול להתאפק מלתת עיניו בסֶם וֶלֶר במורא ופחד.

– פֶּרקר! – אמר מר פיקויק – אל תוסף דַבר אלי בדבר הזה, בבקשה ממך. אין שום טעם לשהות כאן, מוטב שאלך עוד בלילה הזה לבית־הסֹהר.

– בשום אֹפן אינך יכול ללכת לרחוב הצלָב הלבן, יקירי, – אמר פֶּרקר. – שם ששים מטות במדור אחד והבריח לא יֻזַח שש־עשרה שעות ביום.

– מבכר הייתי בית־סֹהר אחר על־פני זה, אִלו יכולתי – אמר מר פיקויק, – וְלא – עלי לקבל בית־סֹהר זה באהבה.

– יכול אתה ללכת לבית־הסֹהר לבעלי־חובות, יקירי, אם גמרת בלבך בכלל ללכת – השיב פֶּרקר.

– כן אעשה – אמר מר פיקויק – כשרק אסַיֵם סעודת־שחרית.

– עמוד, עמוד, יקירי, אין שום טעם להזדרז ללכת אל מקום,

ששאר בני־אדם מזדרזים לצאת ממנו — אמר עורך־הדין טוב־המזג. — עלינו לקבל הרשאת בית־דין למאסרך, ועד השעה הרביעית אחרי הצהרים אין דַיָן בנמצא. על־כרחֵנו נמתין.

— יפה מאד — אמר מר פיקויק בארך־רוח. — ובכן נאכל כאן ארוחת־הצהרים בשעה השניה. השתדל בדבר, סם, לבל נאחר.

מר פיקויק עמד על דעתו, למרות כל הוכחותיו וטענותיו של פרקר, וארוחת־הצהרים נאכלה בשעתה כדת. אחר־כך המתינו כחצי־שעה למר נֶמבי, שסעד בחבורה חשובה ואסור היה להפריעו קֹדם. ומר פיקויק לָקח בעגלה שכורה למקום אחר.

לפני בית־הדין המתינו שני דַיָנים, והמון לבלרים יצאו ונכנסו בחפזון ובטרדה רבה. כשהגיעו לאכסדרה המקֻמרת הנמוכה, התגלע ריב בין פֶּרקר ובין העגלון בדבר שכר־ההובלה, ומר פיקויק התיצב מן הצד, כדי שלא יִסָחף בזרם ההמונים והסתכל סביבו ברב־ענין.

ביחוד עוררו תשומת־לבו שלשה־ארבעה בני־אדם לבושי בגדים שחוקים־מהֻדרים, שגלו את ראשיהם לכבוד אחדים מעורכי־הדין, וכנראה היה להם איזה ענין, שמר פיקויק לא יכול לעמוד על טיבו. משֻנים היו במראיתם. אחד מהם היה חסֹן וצולע קצת, לבושו שחור ובלה ועניבתו לבנה. השני היה בעל־בשר, לבוש כראשון, אלא שעניבתו שחרחֹרת־אדַמדמה. השלישי גוץ היה, נראה כשכור ופניו מלאים אבעבועות. כֻלם התהלכו, כשידיהם שלובות לאחוריהם ופניהם מבֹהלים, וכפעם בפעם לחשו דבר־מה באזני האדונים העוברים־ושבים וניָרות בידיהם. מר פיקויק נזכר, שכבר ראה אותם כמה פעמים מדי עברו כאן, ונפשו גרסה לדעת, מי ומי הם בטלנים מזֹהמים אלה.

וכבר בקש לשאול שאלה זו למר נֶמבי, שהיה סמוך לו ומצץ טבעת־זהב גדולה שעל אצבע קטנה שלו, והנה פֶּרקר בא בחפזה ומודיע, שאסור לאבד זמן ומראה את הדרך לאולם. אך צעד מר פיקויק צעד אחד, נגש אליו הצולע, גלה את ראשו בנִמוס והחזיק לפניו כרטים כתוב, ומר פיקויק לא רצה להשיב פני האיש, קבל את הכרטים בחבה והניחו בכיס־אפֻדתו.

– ובכן – אמר מר פרקר ופנה לאחוריו, כדי לראות, אם בני־לויתו הולכים אחריו – כאן נִכְנַס, יקירי ואתה, מה לך פה?

שאלה זו ערוכה היתה אל הצולע, שנטפל למר פיקויק בלא ידיעתו. במקום תשובה הסיר הנשאל את כובעו ורמז כלפי מר פיקויק בנִמוס רב.

– לא ולא – אמר פֶּרקר מתוך חיוך, – אין אנו זקוקים לך כלל, ידידי.

– סלח־נא, אדוני – אמר הצולע. – האדון קבל את כרטיסי. אני מקוה, שאהיה לך לתועלת. האדון הרכין ראשו. ישפוט האדון עצמו. הרכנת ראשך, אדוני?

– שטות, לא הרכנת ראשך כלל, פיקויק, טעות יש בדבר – אמר פרקר.

– האדון הזה הושיט לי את כרטיסו – השיב מר פיקויק והוציא את הכרטיס מכיסו. – קבלתיו, כי ראיתי שזהו רצונו של האדון – ובאמת רציתי לעַיֵּן בו בשעת־פנאי. אנכי –

עורך־הדין הגוץ פרץ בצחוק, החזיר את הכרטיס לצולע, אמר לו, שטעות יש כאן וכשהלה פנה והלך לו בזעם, לחש פרקר ואמר למר פיקויק, שאדם זה אינו אלא עֲרֵב־קבלן.

– מה? – קרא מר פיקויק.

– ערב־קבלן – השיב פרקר.

– ערב־קבלן?

– כן, אדוני, יש כאן כחצי־תריסר מטפוס זה. ערבים הם לכל סך שתרצה ומקבלים בשכרם שמינית הליטרה בלבד. פרנסה משֻׁנה, לא כן? – אמר פרקר וכבד עצמו בקֹמץ של טַבַּק.

– מה? וכי מתגלגלים האנשים האלה כאן כל הימים, כדי להִשָּׁבע לשקר ולקבל בשכר עֲבֵרה שמינית הליטרה? – קרא מר פיקויק בבהלה.

– שבועת־שוא לא אמרתי, יקירי – השיב הגוץ. – דברים קשים אמרת, דברים קשים, יש כאן הערמה משפטית, ידידי, ולא יותר

ועורך־הדין משך בכתפיו, חִיֵּךְ, נטל שוב קֹמץ של טַבַּק ושם פעמיו ללשכת בית־הדין.

החדר היה מְרֻפש ביותר, תקרתו נמוכה וכתליו מְצֻפים עץ נושן. אור־הצהרים שבחוץ לא הגיע לתוך החדר, ועל השֻלחנות דלקו נרות־חֵלֶב גדולים. בקצה האחד, לפני פתח חדרו המְיֻחד של הדַין, עמדו המון עורכי־דין ולבלרים, שנקראו חבורות־חבורות להִכָּנס לפני ולפנים על־פי הסדר. כל פעם שנפתחה הדלת להוציא חבורה מחדר הדַין, התפרצה לשם חבורת־הנכנסים בקול רעש גדול, ומלבד השיחות המְרֻבות שבין הממתינים לכניסה, נשמעו טענות היוצאים וריבותיהם, עד שהיה החדר הקטן לחרדת־אלהים.

ולא די בשיחות הללו ושאונן, עוד עמד בקצהו השני של החדר, בטהור־עץ מְיֻחד, לבלר בעל־משקפים והשביע את סגני־עורכי־הדין, וכפעם בפעם שלח חבילות גדולות של תעודות־השבועה לחדר הדַיָן לחתימה. היו כאן המון נשבעים, ומכיון שלא יכלו כֻּלם להִשָּבע בבת־אחת, נתהוה מסביב ללבלר המשביע לחץ ודחק נורא, כנהוג לפני פתח התיאטרון ביום שהמלכה ירום הודה מכבדת אותו בבקורה. פקיד אחר צוח כברוכיה בקראו שמות הנשבעים, שכבר נחתמה תעודתם ביד הדַיָן, ושוב לחץ ודחק, ומכיון שכל אלה הקולות התאחדו לשאון אחד, אין לקנא באזני השומעים, שנמצאו בחדר.

לאחרי שנעשו כל הפרטים והדקדוקים המשפטיים כהלכה, נמסר גופו של שמואל פיקויק לשַמָש בית־הדין על־מנת שימסרהו למשגיח בית־הסֹהר לבעלי־חובות, ושם נאסר עד שיסלק דמי־הפצוי לגברת בַּרדל יחד עם הוצאות־המשפט.

– יחכו עד עת־קץ – צחק מר פיקויק. – סם, שְכור עגלה. שלום לך, פֶּרקר ידידי.

– רוצה אני להִלָּוות אליך עד מקום שבתך – אמר פרקר.

– לא – אמר מר פיקויק – רצוני ללכת בלוית סם בלבד. וכשאבוא אל המנוחה ואל הנחלה, אודיעך ואקוה, שתבוא מיד. שלום לך.

טרי דַברו באה העגלה ומר פיקויק עלה וישב בה והשַמָש אחריו. כם תפס מקומו על הדוכן – וַיִסָעו.

– אדם משֻנה – אמר פרקר ועמד לחבוש את נעלי־ידיו.

– גם זהו פושט־רגל! – אמר מר לומן, שעמד סמוך לו. – הפקידים ילאו כלכל אותו.

עורך־הדין לא השיב על דעת־מֻמחה זו בדבר מר פיקויק, אלא בִטלה בלבו והלך לו.

והעגלה התנהלה לאִטה, כדרך העגלות השכורות. העגלון אמר, שהסוסים ממהרים לרוץ אֹרח כשהם רואים דבר־מה לפניהם, על־כן נהג אותם אחרי קרון אחד. כשעמד הקרון, עמדה גם העגלה, וכשהקרון אחז דרכו שוב, הלכה גם העגלה. מר פיקויק ישב ממול השַמש, והשַמש החזיק את כובעו בין ברכיו, שָרַק לו זֶמר והסתכל בחלון העגלה.

הזמן מחולל נפלאות, וסוף־סוף הגיעה העגלה למחוז־חפצה, ומר פיקויק ירד לפני שער בית־הסֹהר.

השַמש הוליך את מר פיקויק לתוך בית־הסֹהר והשגיח עליו בדרך בשבע עינים. משמאל לַבִּאָה נכנסו דרך דלת פתוחה לאכסדרה ומשם דרך שער גדול לִפנַי ולִפנים. לפני השער עמד שוער איש־מִדות ומַפתח בידו.

כאן עמדו והמתינו, עד שהשמש ימסור את הכתָבים. ולמר פיקויק נאמר, שעליו לשהות כאן, עד שיצַירו את תמונתו.

– יצַירו את תמונתי! – אמר מר פיקויק.

– צריכים אנו לקלסתר־פניך – השיב השוער. – מֻמחים אנו לדבר. די לנו רגע אחד ותמיד אנו קולעים אל המטרה. ואתה אל תחוש, עשֵה מה שלבך חפץ, כאדם העושה בתוך שלו.

מר פיקויק עשה כמִצְוה ויָשב, ומר וֶלר שעמד מאחורי כסאו, לחש לו, שציור־תמונה פֵרושו כאן טביעת־עין מצד השוערים והשומרים, כדי שיבחינו בין אסירים למבַקרים.

– ובכן רצוני, שהצַיָרים יבואו מיד. המקום מקום־רואים יותר מדי – אמר מר פיקויק.

– מיד יבואו – השיב סם. – הנה שעון הולַנדי, אדוני.

– רואה אני – השיב מר פיקויק.

– וכלוב־עוף, אדוני – הוסיף סם. – מאסר בתוך מאסר. אדוני.

בשעת הערתו הפילוסופית של סם הרגיש מר פיקויק, שעבודת־הציור התחילה. השוער הגדול עזב את השער ויֵשב להסתכל בו במר פיקויק, ובחור רזה אחד שבא על מקומו של השוער, שם את ידיו תחת כנפות־בגדו והתיצב ממול מר פיקויק להסתכל בו יפה יפה. ואדם שלישי סר וזעף, שהפסיק כנראה את סעודתו, כי מחזיק היה שְׂיָרֵי לחם וחמאה כשנכנס, נצב אצל מר פיקויק, ידיו על צלעותיו, והסתכל בו מקרוב. ועוד שנים עִינְּוּ ברשמי פניו בעֲמקות יתרה. מר פיקויק נע וזע בשעת־מעשה ולא נהנה כלל ממלאכת־הציור, אבל לא אמר כלום, גם לא לסם, שעמד מאחורי כסאו והרהר על מצב אדונו ועל ההנאה הרַבּה שהיה נהנה, אלו רשאי היה להתנפל על כל השוערים הללו ולהכותם בזה אחרי זה. לבסוף נגמר הציור. ולמר פיקויק הודיעו, שיכול הוא להִכָּנס למאסר.

– היכן אישן הלילה? – שאל מר פיקויק.

– בדבר הלילה הזה איני יודע בעצמי – השיב השוער הגדול. – למחר יהיה לך בן־זוג ותחיה בנחת וברְוָחה. בלילה הראשון עדַין אין הכל כשורה, אבל למחר יבוא הכל על מקומו בשלום.

אחרי שיחה קצרה נתברר, שלאחד השוערים יש מטה לשכירה, ומר פיקויק קבל אותה ללילה הזה בשמחה רבה.

– אם תלך עמי, אראך מיד את מקום הלינה – אמר השוער. – אין המטה רחבת־ידים, אבל נוחה היא מאד לשֵׁנה. בוא, אדוני.

דרך שער הפנימי ירדו מדרגות אחדות, הדלת נסגרה אחריהם ומר פיקויק נמצא בפעם הראשונה בחייו בתוך כתלי בית־סֹהַר לבעלי־חובות.

פרק מא

מה שארע למר פיקויק בכניסתו לבית־הסהר, מה הם האסירים שראה כאן וכיצד עבר עליו הלילה.

מר תָם רוקֶר, זה האיש שלִוה את מר פיקויק, פנה לימין, אחרי שירדו מן המדרגות, ועבר דרך שער־ברזל פתוח, אחר־כך עלה מדרגות אחדות ונכנס לאכסדרה צרה וארֻכּה, מרֻפשה ונמוכה ומרֻצפה אבנים, שהיתה מוארה באור כֵּהה דרך שני חלונות בשתי הקצָוות.

– הנה – אמר הטלַוה, שם את ידיו לתוך כיסיו והסתכל במר פיקויק מן הצד כלאחר־יד – זוהי הדרך אל האולם.

– הה! – קרא מר פיקויק והוריד את עיניו לגרם־מעלות אפל ומרֻפש, שהוליך כנראה לשורת כִּפּות מקֻטרות מתחת לקרקע, חבושות בשמון וחשֻכות. – אלה הם בודאי המרתפים הקטנים, שבהם האסירים שומרים את פחמיהם המועטים. אין הכניסה נוחה ביותר, אבל אפשר להשתמש בהם.

– בודאי אפשר להשתמש בהם – השיב המלַוה. – הרי כמה אנשים דרים בהם בנחת.

– ידידי, – אמר מר פיקויק, – הרי לא יתכן, שבאמת ובתמים אתה אומר, כי בני־אדם דרים במאורות עלובות אלו?

– לא יתכן?! – השיב מר רוקר בתמיה ובכעס. – למה לא יתכן?

– אנשים חיים כאן, חיים ממש! – צוח מר פיקויק.

– כן, הם חיים כאן! ולא עוד אלא שלעתים קרובות הם גם מתים כאן – השיב מר רוקר. – ומה בכך? מה יש לזעוק על זה? חיים כאן מלמטה! ודאי, וגם טוב המקום לחיות בו.

מדי דברו פנה רוקר בעזות כלפי מר פיקויק והתחיל רוטן דברי־קלסה בנוגע לפלגי־מים היורדים מעיניו, עד שהחליט מר פיקויק, שלא להמשיך את השיחה. מר רוקר עלה עוד פעם בגרם־מעלות מרפש ומר פיקויק ומר וֶלר אחריו.

– כאן – אמר מר רוקר ושאף רוח, אחרי שהגיעו לאכסדרה שניה גדולה כַּראשונה. – כאן הכניסה לחדר־המשתה. עוד כאן שתי קומות. והחדר, שתישן בו הלילה, הוא חדר השומר, הנהו.

אחרי שאמר כל זאת בנשימה אחת, עלה מר רוקר עוד פעם גרם־מעלות ומר פיקויק ומר וֶלר אחריו.

גרם־מעלות זה מואר היה בחלונות נמוכים אחדים, שנשקפו על־פני חצר מכֻסה חצץ ומֻקפה חומת־לבֵנים גבוהה ושבכת־ברזל. מר רוקר פנה משם למבוא קטן ופָתח דלת לחדר, שלא משך את הלב במראיתו ושהֵכיל שמונה או תשע ערשות־ברזל.

– כאן – אמר מר רוקר, בעמדו בפתח הפתוח והביט אל מול מר פיקויק כמנצח – זהו החדר.

פני מר פיקויק הביעו קורת־רוחו במדה זעומה כל־כך, עד שמר רוקר בִקש בפני מר וֶלר, שעמד ושתק, רגשי השתתפות.

– זהו החדר – אמר מר רוקר שוב.

– רואה אנֹכי – אמר סם בהרכנת־ראש נעימה.

– חדר כזה לא תמצא באכסניה הסמוכה – אמר מר רוקר מתוך חיוך של קורת־רוח.

מר וֶלר השיב כלאחר־יד על־ידי שעִצם עין אחת. לכשתרצה פֵּרוש הדבר, שגם הוא חושב כך, ולכשתרצה הפֵּרוש הוא, שאינו סבור כך, ויתָּכן שהפֵּרוש הוא, שלא הרהר עדַין בדבר. הכֹּל לפי דמיונו של המסתכל. לאחרי שחזר מר וֶלר ופקח את עינו, שאל, היכן כאן המטה המיֻחדה, שנשתבחה, כי נוחה היא לשֵׁנה.

– הנה היא – השיב מר רוקר והראה על מטה חלודה בקרן־זוית. – כל השוכב בה יישן, אם יאבה או יחדל.

– ומה הם שאר האדונים הישֵׁנים כאן, – שאל סם והסתכל באדוניו מן הצד, שמא יתזור בו מעקשנותו, – מהֻגנים הם?

— מובן מאליו — השיב מר רוקר. — אחד מהם שותה מדי יום ביומו תריסר כוסות שֵׁכר ואש־תמיד תוקד במקטרתו אפילו בשעת האכילה.

— אכן זהו בחור כהלכה — אמר סם.

— ודאי, ואני האיש — השיב מר רוקר.

מר פיקויק לא נרתע לאחוריו גם לידיעה זו והודיע בחיוך, שנכון הוא לנסות כֹּחה המַיֹשן של המטה הלילה. מר רוקר אמר לו, שיכול הוא לשכב כל שעה שירצה בלי שום נטילת־רשות, והלך לו.

אתא לילה. זאת אומרת, במקום אפל זה הֻדלקו לכבוד הלילה שבחוץ קצת מאורות של גַז. מפני החֹם פתחו קצת מיושבי החדרים הקטנים שבאכסדרה הסמוכה את דלתותיהם ומר פיקויק הסתכל לתוכם ברב־ענין. באחד החדרים ישבו כארבעה או חמשה אנשי־מדות, לוטים בעב־ענַן־הקטֹרת, שוחחו בקולי־קולות על כַּדי שֵׁכָר חצי־ריקנים ושתקו בקלפים מזֹהמים. בחדר הסמוך נראה אדם לבדד ישכון, המעַיֵן לאור כהה של נר־חֵלב בחבילת נְיָרות מלֻכלכים ובלוים ומכֻסים אבק וכותב בפעם המאה רשימה ארֻכּה של טענותיו בשביל אדם גדול אחד, שלעולם לא יקראן ושלבו טָפַש מהרגישן. בחדר השלישי נראה היה איש מטֻפל באשה ובילדים והוא מכין לקטנים משכב עלוב על־גבי הקרקע או על־גבי כסאות. ובחדר הרביעי ובחמישי ובששי ובשביעי חזרו הקולות והשֵׁכר והקטֹרת והקלפים ביתר־שאת וביתר־עֹז.

באכסדרות ועל המדרגות עמדו והתהלכו כמה בני־אדם. קצתם יצאו לכאן, מפני שחדרם היה ריקן ועזוב, קצתם — מפני שחדרם היה מלא וחם ביותר, ורֻבם — מפני שלא מצאו להם מנוח והרגישו עצמם ברע ולא ידעו כדת מה לעשות. היו כאן בני כל המעמדות שבבני־אדם, למן הפועל במעיל־הבד שלו ועד המבזבז, שפשט את הרגל, והוא עוטה כסות־לילה מקֹרעה. אבל הצד השוה שבהם, שכֻּלם התנהגו במין קלות־דעת של צפור בכלוב, במין עזות והפקרות, שאין לתארה בדברים, אבל כל אחד ירגיש בה מיד, כשיבַקר בית־סֹהר לבעלי־חובות ויסתכל ביושביו ברב־ענין, כמו שעשה זאת מר פיקויק.

— כמדֻמה אני, סם — אמר מר פיקויק ונשען על מעקה־הברזל של גרם־המעלות — שמאסר בגלל חובות אינו עֹנש כלל.

– הַאֻמנם, אדוני? – שאל מר וֶלר.

– רְאֵה את האנשים האלה, כמה הם שותים ומקטרים ורועשים – השיב מר פיקויק. – לא יתכן, שהמאסר נוגע עד לבם.

– הוא הדבר, אדוני – אמר סם. – הללו לא אִכְפַּת להם באמת. המאסר להם יום שכֻּלו טוב והם שותים ושוחקים. אבל יש עוד אחרים, והם אינם לא שותים ולא שוחקים. רוצים היו לשלם, אִלּו היו יכולים, וכשהם נאסרים, לבם דַוי עליהם. כך הוא הדבר: מי שמתגוללים כל היום בבתי־מרזח לא אִכפת להם המאסר, ומי שרגילים לעבוד – אִכפת ואִכפת. „אינו שוה בשוה", כמו שהיה אבי אומר בשעה שיין־שרף שלו לא היה מזוג חציו ממש במים. ודא עקא.

– צדקת, סם – אמר מר פיקויק לאחרי שהרהר רגעים אחדים. – כל דבריך אמת וצדק.

– אפשר שימָצאו לפעמים גם אנשים כֵּנים שנוח להם כאן – העיר מר וֶלר בכֹבד־ראש, – אבל אני לא שמעתי על־דבר איש כזה, חוץ מאותו הגוץ בעל הפנים המלֻכלכים והאדרת השחומה, וגם אצלו מכח־הרגילות בא הדבר.

– ומי הוא? – שאל מר פיקויק.

– דוקא את זאת אין איש יודע – השיב סב

– ומה עשה האיש?

– עשה מה שעשו גדולים ומפֻרסמים ממנו בשעתם, אדוני – השיב סם. – מבזבז היה יותר מדי.

– זאת אומרת – אמר מר פיקויק – שנשתקע בחובות.

– כן דברת, אדוני – השיב סם – וסוף דבר היה, שבא לכאן, חַיָב היה בסך־הכֹל תשע לירות ועוד חמש לירות הוצאות־המשפט, ואף־על־פי־כן בלה כאן שבע־עשרה שנה. קמטי פניו נסתמו בזוהמה, כי אותם הפנים המלֻכלכים ואותה האדרת השחומה היו לו כל ימיו. בריה קטנה היה, שקט ושלו ותדיר עסק בשביל אחרים, או שחק בכדור ולעולם לא זכה, לבסוף נעשה מאֹהב לשוערים ובכל ערב וערב היה בא אליהם והם מפטפטים עמו והוא מספר להם ספורי־מעשיות וכדומה. פעם אחת ישב ביחידות עם אחד מידידיו אלה, קם פתאם ואמר: „ביל, זה שבע־

עשרה שנה שלא ראיתי את השוק שברחוב זה". – „ידעתי – השיב השוער והוסיף לעַשֵׁן. – „חפצתי לראותו רגע אחד" – אמר האסיר. – „מובן, שחפץ אתה בכך" – השיב השוער והעלה עתר ענן־הקטֹרת, כאלו אינו מרגיש ברמז. „ביל – אמר הגוץ במפגיע – בולמוס היציאה אחזני, תן לי לראות את הרחוב טרם אמות, ואם לא יאחזני השבץ, אשוב כעבור חמשה רגעים", – „ומה יהיה בסופי, אם השבץ יאחוך דוקא" – שאל השוער. „הרי כל מוצאי יביאני לכאן, שכן כרטיסי בכיסי וכתוב עליו: מספר עשרים, אכסדרת בית־המשתה, בית־הסֹהר לבעלי־חובות". ובאמת נוהג היה, ברצותו להתודע לאסיר חדש, להוציא מכיסו כרטיס קטן ומקֻמט, שהמלים הנזכרות כתובות עליו, ועל־כן נקרא בפי כל בשֵׁם מכפר עשרים. השוער נתן עיניו בו ואמר לו בחשיבות: „מספר עשרים! הנני מאמין בך, שלא תמיט שואה על ידידך". – „לא, ידידי, אקוה, שכאן דופק לב טוב" – אמר הגוץ. ומדי דברו הכה בעֹז על חזהו ועיניו זלגו דמעות, ותהי לפלא, כי מעולם לא ראו אותו בכך. תקע את כפו לשוער, יצא –

– ולא חזר לעולם – אמר מר פיקויק.

– הפעם החטִאת את המטרה – השיב מר וֶלר – כי שני רגעים לפני המועד הקבוע שב בחרון־אף והודיע, שכמעט עברה עליו עגלה, שאינו רגיל בכך ונשבע הוא, שיתאונן לפני ראש־העיר. סוף־סוף הרגיעו אותו, אבל במשך חמש שנים לא בקש כלל להוציא את ראשו ההוצרה.

– ואחר־כך מת מן־הסתם? – שאל מר פיקויק.

– לא מת, אדוני – השיב סם. – תאוה נכנסה בלבו ללכת ולטעום את השֵׁכר בבית־המרזח החדש שממול בית־הסֹהר, ושם היה חדר נאה מאד ואוהב היה ללכת לשם בכל ערב וערב והיה חוזר תדיר כרבע שעה לפני נעילת השער. אחר־כך התחיל יוצא לתרבות רעה ומאחר לבוא, עד שבא בערב אחד בו ברגע שהשוער שם את המפתח במנעול. „חכה, ביל" – קרא לו. „עדַין אינך בבית, מספר עשרים, ואני חשבתי שכבר באת". „– לא באתי עדַין" – השיב הגוץ מתוך חיוך. – „אם כן שמעני, ידידי, – אמר לו השוער ופתח דלתות השער לרוָחה, – בזמן האחרון ארחת לחברה רעה לפצעי ולחבורתי. איני רוצה להעניש

קשה, אבל אם אינך יכול למצא לך חברה הגונה ולשוב הביתה למועד הקבוע, מוטב שתצא מכאן לגמרי". הגוץ נזדעזע ונתחלחל ומן הוא והלאה לא יצא מפתח בית־הסהר.

כשגמר סם את ספורו ירד מר פיקויק בגרם־המעלות לאטו. אחרי שטיל ארכות וקצרות בחצר, שהיתה ריקה מאדם מפני חשכת־הלילה, אמר למר וֶלר, שילך ללון בפונדק סמוך לבית־הסהר ולמחר ימציא לו את בגדיו מדירתו. מר שמואל וֶלר התכונן לשמוע בקול אדוניו כדת ואף־על־פי־כן הראה לו כמה מיני סֵרוב, ולא עוד אלא שרמז לו לאדוניו, שנכון הוא להשתרע הלילה כאן על הקרקע. אבל מר פיקויק לא נרמז וסם הלך לדרכו.

האמת נִתְּנה להֵאָמר, שמר פיקויק הרגיש עצמו ברע ורוחו סרה. לא מתוך חֹסר־חברה. אדרבה, בית־הסהר היה מלא אדם, ובבקבוק־יין אחד יכול היה לקנות לו חברים מן המֻבחר בלי שום נמוסי־התודעות. אבל בודד היה בהמון הגס הזה, ורוחו מֻדכא היה לרעיון, שאסור הוא כאן בלי תקוה להשתחרר. ואף־על־פי־כן לא עלתה על דעתו לצאת לחֵרות על־ידי שיעשה רצונם של דודסון ופוג.

בהלך־נפש זה פנה שוב לאכסדרה וטִיל בה ארֻכות וקצרות. המקום מזהם היה וריח הטבק ממש מחניק. הגפת־דלתות ברעש לא פסקה אף לרגע. אשה צעירה נשאה בזרועותיה תינוק דל ורזה, שלא יכול לזחול מאין־אונים, והתהלכה הנה והנה עם בעלה, שלא היה לו מקום אחר לשוחח עמה. כשעברו לפני מר פיקויק שמע, שהיא בוכה, ופעם אחת געתה בבכי כל־כך, עד שהֻכרחה להִשען אל הכֹּתל והבעל נטל את התינוק בזרועותיו והשתדל להרגיעה.

לבו של מר פיקויק לא יכול שאת עוד. עלה בגרם־המעלות ונטה לשכב.

אף־על־פי שחדר־השוער לא היה נוח ביותר, מכל מקום מעלה יתרה היתה לו באותה שעה, שמר פיקויק שכן בו לבדו. ישב לו למרגלות ערש־הברזל הקטנה והתחיל מחַשב, כמה השוער מרויח במשך השנה ממדור מזהם זה. והעלה בחשבון מצֻמצם, שהכנסה זו שוה להכנסת רחוב קטן בפרורי־לונדון. אחר־כך השתאה לדעת, למה בחר

לו זבוב זה, הזוחל על־גבי מכנסיו, דוקא בית־הסֹהר למשכן בשעה שיכול היה לבחור לו דירה יותר נאה, ובמשך הרהוריו בא לידי החלטה, שבוראי זבוב זה יצא מדעתו. כשהגיע לידי־כך הרגיש, ששנה תוקפתו. מיד הוציא מכיסו את צניף־הלילה, שלקח עמו לכאן, התפשט, עלה על המטה – וירדם.

– הידד! שא רגליך! חזק והתחזק! חי נפשי, זֶפִּיר, כי לתיאטרון הגדול שבלונדון נוצרת! למנצח על המחולות, הידד!

קולות אלו וכדומה להם, בצרוף צחוק רם ונשא, העירו את מר פיקויק משנתו המתוקה, שנמשכה רק כחצי־שעה, אבל נדמתה לו כאִלו ישן זה שלשה שבועות או חדש ימים.

עוד הקול נשמע ופתאם נזדעזע כל החדר עד שחרגו החלונות ממסגרותיהם ואף ערשות־הברזל רעדו. מר פיקויק התחלחל וקם, משתאה מחריש לראות את הנעשה בחדרו לעיניו.

על רצפת חדרו עמד אדם לבוש מעיל ירֹק בעל שולים רחבים, מכנסים קצרים ופוזמקאות־צמר אמֻצים, ורקד רקוד של מלחים בהעויות משֻנות. אדם שני, כנראה שתוי־יין, שהֻשלך על־ידי חברו לתוך המטה, ישב בין הסדינים וצפצף בכל כח־זכרונו זמר בדיחותי מלא בטויים רגשניים ומליצות. ושלישי להם ישב על־גבי מטה אחרת ומחא כף לשני האמנים כבקי ורגיל וזרז אותם בכל מיני זֵרוז בקול רם, והוא הוא שעורר את מר פיקויק משנתו.

זה האחרון היה טפוס מיֻחד במינו, שאין לראותו בשלמותו אלא במקום כזה. שלא בשלמותו אפשר למצֹא אותו לפרקים בבתי־המטבחים ובבתי־המרזח, אבל אין הוא פורח ועולה אלא באותן המשתָּלות, שהמחוקקים נוטעים אותן כנראה בכוָנה תחלה, כדי לגַדל גְּדולים כאלו.

בחור זה ארֹך היה, מראה פניו כעין הזית, שערותיו ארֻכות וכהות ושפמו גס ומדֻבלל ויורד עד מתחת לסנטרו. צוארו מגֻלה היה, כאלו שחק כל היום בכדור וצוארונו הקצר לא כסה על ערפו, שנראה בכל פארו והדרו. ולראשו חבושה היתה כפה צרפתית זָלָה, בעלת ציציות־צבעונין, שהתאימה מאד למעיל־הבד שלו. רגליו, ארֻכות וחולניות, היו מקֻשטות בזוג מכנסים אוּבּסְפוֹרְדיות, שהטעימו יפי אבריו הקצובים.

אדם זה ראשון היה שהרגיש, כי מר פיקויק מסתכל בהם. מיד רמז לזֶפיר בכֹבד־ראש של לֵצנות, שלא יפריע שנתו של האדון.

– ישמור אלהים נפש חסידיו! – קרא זֶפיר ויפן כה וכה כנדהם בבִיכוֹל, – האדון הקיץ. מה שלומך, שֶׁבְּסַפִּיר? מה שלום פרים ושָׂרה, אדוני? ומה שלום הגברת הזקנה מנשים באוֹהל תבֹרך? הואילה־נא לצרף לאגרתך הראשונה את פריסת־שלומי ולהודיע, שנכון הייתי לשלות את ברכותי שלום זה־כבר, אלא שיראתי, שמא תֶאֱרַע לה תקלה בדרך.

– אל־נא תשריח על האדון בנמוסיותיך הפשוטות. עיניך הרואות, שלשונו נשתה בצמא – אמר בעל־השפם בלגלוג, – למה לא תשאל את האדון, מה בִקשתו ותֵעשׂ?

– עִקר שכחתי – השיב זֶפיר. – מה אתה רוצה לשתות, אדוני? רצונך ביין־פּוֹרְטוֹ או ביין־חֶרֶס או אולי בשֵׁכר הטוב? הרשני־נא לתלות את כִּפתך, אדוני.

ותוך־כדי־דבור הסיר את כפת־הלילה מראש מר פיקויק וחבשה מיד לראש השכור, והלה מֻבטח היה, שאספה רבתי כאן והוסיף להֲנוּתה בפזמונו בקול־בוכים.

להסיר מראש אדם את כפתו בחזקה ולחבוש אותה לראש זָר מזוהם – ודאי מהתַלה מחֻכמה היא, אבל שֶיכת היא לסוג המהתלות הגסות. אף מר פיקויק סבור היה כך, והלכך קפץ ממטתו כבזק ובלי שום התראה הכה לזֶפיר מכה רבה בחזהו, חטף את כפתו והתיצב הכן להלחם על נפשו.

– בואו – אמר מר פיקויק כל עוד נפשו בו מחרון־אף ומעבודה קשה – גשו שניכם הֵנה!

ובשעת הזמנה זו הניע מר פיקויק את אגרופיו הקמוצים הֵנה והֵנה, כדי לאַיֵם על בעלי־דברו.

אם אֹמץ־לבו הפתאֹמי של מר פיקויק או קפיצתו הנמהרה והתנפלותו על המחולל עשו זאת – על־כל־פנים עשה מר פיקויק רֹשם נמרץ על בעלי־דברו, ותחת לנסות להרג נפש, כמו שפלל מר פיקויק, נשתתקו, הסתכלו זה בזה ופרצו בשחוק גדול.

– בן־חיל אתה וטוב אתה בעיני – אמר זֶפיר. – מהר וקפוץ לתוך המטה פן תאחוך צנה. אקוה, שאין אתה כועס עלינו? – שאל האיש ותקע לו את כפו הדומה לקבוץ־האצבעות הצהֹב, התלוי על פתחו של מוכר נעלי־יד.

– חס־וחלילה השיב מר פיקויק. ועכשו, לאחר שעברה התרגשותו, התחיל חש קֹר ברגליו.

– הרשני להתיצב לפניך – אמר בעל־השפם ותקע לו יד־ימינו.

– בעֹנג רב, אדוני – השיב מר פיקויק, ואחרי נענוע־ידים ממֻשך עלה שוב על מטתו.

– שמי סְמֶנְגל, אדוני – אמר בעל־השפם.

– ושמי מִיוִינְס – אמר זפיר.

– שמח אני מאד – אמר מר פיקויק

– המ... – השתעל מר סֶמֶנגל.

– אמרת דבר־מה? – שאל מר פיקויק.

– לא, אדוני – השיב מר סמֶנגל.

– ואני חשבתי, שאמרת דבר־מה – אמר מר פיקויק.

כל זה היה מנֻמס ונעים. ובכדי שיהיו הדברים שמחים עוד יותר, הבטיח מר סמֶנגל את פיקויק כמה פעמים, שמכבד הוא מאד רִגְשות אחרים. ואמנם מעלה יתרה היתה זאת בשבילו, כי לא היה שום יסוד לשער, שמרגיש הוא רגשות כל־שהם.

– באת לכאן מחסרון־כיס בודאי? – שאל מִיוִינס.

– זאת לא זאת – השיב מר פיקויק. – מסרב אני לשלם דמי־פצוי ומפני זה הנני פה.

– ועלי באה כל הצרה הזאת בשֶל ניָר – אמר מר סמֶנגל.

– סוחר אתה בניָר? – שאל מר פיקויק.

– לא, חס־ושלום, לא ירדתי פלאים שאהיה סוחר. ניָר פֵרושו שטרות.

– הנה־נא ידעתי מה כונָתך – אמר מר פיקויק.

– חיָב אדם לקבל יסורים באהבה – אמר סמֶנגל. – מה בכך? נמצא אני כעת בבית־הסֹהר לבעלי־חובות. וכי משום־כך הורע כֹחי?

– לא מיניה ולא מקצתיה – השיב מר מיוינס.

ואמנם צדק, ולא עוד אלא שמצבו של מר סמֶנגל הוטב, כי בשביל להתכונן לחייו במקום זה, רכש לו בלא־מחיר מיני תכשיטים, שהָפקדו זה־כבר אצל מַלוה במשכונות.

– ועכשו הבה ונשתה – אמר מר סמֶנגל. – כל זאת עבודה יבשה היא. הבה ונשפשף את פינו ביין־הרֶקח. החדש מקרוב בא ישלם, מִיוִינס ילך ויביא ואני אעזור בשתיה. הרי זו חלוקת־עבודה יפה וצדיקה, חי נפשי.

מר פיקויק לא רצה לתת גֵוו למכים עוד הפעם ובשמחה רבה הסכים להצעה זו. מיד נתן כסף למיוינס, ומכיון שהשעה האחת־עשרה משמשה ובאה, לא אִבד הלה זמן כל־שהוא ומהר אל חדר־המשתה.

– כמה נתת לו – שאל סמֶנגל בלחישה לאחר שיצא הבֵרו.

– חצי־לימרה – השיב מר פיקויק.

– אדם מהֻגן ונעים הוא – אמר מר סמֶנגל – נעים מאד. ממש אין כמוהו. אבל –

כאן נשתתק מר סמֶנגל ונד בראשו.

– הרי אין כוָנתך לאמר, שיכול הוא להשתמש בכסף לצרכו הוא? – שאל מר פיקויק.

– חס־וחלילה! הרי בפֵרוש אמרתי, שהוא אדם מהֻגן ביותר – השיב מר סמֶנגל, – אלא שלדעתי, מוטב שירד מי־שהוא להשגיח, שלא ישתה במקרה מן הבקבוק או שלא תִכָנס בו רוח־שטות לאַבֵד את המטבע בגרם־המעלות. רבי קרוב! מהר רד והשגיח על האדון, התלך?

בדברים האחרונים פנה אל אדם קטן אחד, ירא ורך־הלבב, עלוב ודל, שהיה כֻלו נדהם ממצבו החדש והתכנס לתוך המטה.

– הלא ידעת היכן חדר־המשתה, – אמר סמֶנגל, – מהר רֵד ואמר לאדון, שבאת לסַיֵעַ לו לשאת את הכד, או – עמוד – הבה נתחכמה – אמר סמֶנגל במבט ערמומי.

– ומה? – שאל מר פיקויק.

– צַוֵה לאמר לו, שבכסף העודף יקנה סיגרות. רעיון נפלא. רוץ והגד לו, השמעת? והסיגרות לא תלכנה לאבוד – הוסיף סמֶנגל ואמר למר פיקויק. – אנכי אעַשֵן.

תכסיס זה היה חריף מאד ונאמר במנוחה ובקרירות יתרה, עד שלא קמה רוח במר פיקויק להפריע. לא עברו רגעים מועטים ומר מיוינס שב והביא יין בשני בקבוקים קטנים ומבקעים והעיר, שחיב אדם להתגבר על געל־נפשו במצב כזה, והוא כשהוא לעצמו לא יתבייש לשתות מבקבוק כזה. ותכף־ומיד הוכיח, שפיו ולבו שוים והגיח אל פיו חצי הבקבוק בבת־אחת.

אז יתחיל מר סמֶנגל להרנין לב שומעיו בספורי־מעשיות על־דבר ההרפתקאות והמאורעות שעברו עליו. וספֵּר מעשה בתוך מעשה על־אודות סוס רם־היחש ויהודיה יפת־תאר, שהיו שניהם גם יחד תאות־נפש האצילים הגדולים והקטנים במלכות אנגליה.

עוד מר סמֶנגל מדבר ומגלה טמירין מתולדותיו ומר מיוינס כבר עלה על מטתו וקול־נחרתו נשמע. על חלקו בהנאת הספורים וִתֵּר לטובת מר פיקויק והזר הירא ורך־הלבב.

אבל גם הם לא נהנו הרבה. מר פיקויק היה שקוע בתרדמה וכמו בחלום שמע, שהשכור התחיל שוב את פזמונו ומר סמֶנגל מהר לרמוז לו רמז דק על־ידי בקבוק־המים, שאין הקהל נוטה לשמוע אל הרנה. ושוב נרדם מר פיקויק, ומר סמֶנגל עדַין הרצה ספור־המעשה הארך שלו.

פרק מב

עוד אחים לצרה. הודעה חשובה מצד מר פיקויק למר שמואל וֶלר.

ממחרת, כשפקח מר פיקויק את עיניו, נתקלו בשמואל וֶלר, שישב על מזוָדה קטנה ושחורה והסתכל ברב־ענין במר סמֶנגל. והלה ישב על מטתו לבוש למחצה, למש עיניו למר וֶלר והשתדל לשוא לבלבל אותו. אנו אומרים לשוא, כי סם בדק בעיניו את כובעו ורגליו וראשו ופניו ושפמו של מר סמֶנגל והיה מְרֻצה מבדיקתו, אבל לא השגיח ברגשותיו של מר סמֶנגל באותה שעה יותר משהיה עושה זאת, אִלו היה לפניו פסל־עץ או דַחֲלִיל של תבן.

– ובכן טבעת עינך בי? – שאל מר סמֶנגל בקמיטת־מצח.

– אוכל להִשָׁבע בך – השיב סם בבדיחות־הדעת.

– אל־נא תתחצף כלפי אדם הגון – אמר מר סמֶנגל.

– חלילה לי – השיב סם. – כשיתעורר, אמָר לי ואתנהג עמו בדרך־ארץ.

הערה זו, שֶׁבָּה רמז סם, כי מר סמֶנגל אינו אדם הגון, עוררה את חמתו של הלה.

– מִיוִינס! – קרא בחרון־אף.

– מה יש? – שאל הלה ממשכבו.

– מה טיבו של עֶבֶר זה?

– יקחהו אֹפל! – השיב מר מיוינס והציץ מתחת הכסות אחוז־שנה. – עד שאתה שואֲלני על כך, אני שואל אותך. יש לו ענין כאן?

– לא – השיב מר סמֶנגל.

– ובכן הורידהו למַטה ואמַר לו, שלא יהין לשוב ולעלות פן אבהו שיק על ירך – אמר מר מיוינס.

מתוך עצה מובה זו שב אדם מצֻין זה ונרדם.

השיחה חִשְׁבָה להתגלגל בקטטה, לפיכך נמלך מר פיקויק לענות אף הוא חלקו.

– סם – אמר מר פיקויק.

– אדוני – השיב סם.

– נתחדש דבר־מה מאמש ועד עתה?

– אין כל חדש, אדוני – השיב סם והסתכל בשפמו של מר סמֶנגל. – באויר דחוק ועומד זה עלו כפורחת עשבים רעים, שיש בהם סכנה. חוץ לזה הכל הולך למישרים.

– רוצה אני לקום – אמר מר פיקויק. – הבה לי לבָנים.

כל רחשי־המשטמה של מר סמֶנגל התנדפו כשראה תכנה של המזוָדה בפתיחתה, ולא פיקויק בלבד נתעלה בעיניו אלא גם סם, ומיד הודיע בקול רם, שסם אדם מיֻחד במינו הוא, איש כנפשו וכלבבו. ובנוגע למר פיקויק, נודעה לו הימנו חבה יתרה עד לאין־קץ.

– במה אוכל לשרתך, אדוני היקר? – שאל סמֶנגל.

– תודה רבה, איני זקוק לכך – השיב מר פיקויק.

– שמא יש לך לבנים לכביסה? מכיר אני כובסת אחת סמוך לכאן והיא באה לקחת את לבָני פעמַים בשבוע, והיום – מקרה מצֻין – עליה לבוא. שמא אצרף את לבָניך ללבָני? אין לי בזה שום טרחה יתרה, והרי לכך נוצרנו, שיהא אדם בשעת הדחק עוזר לחברו הדחוק אף הוא.

מדי דברו נתקרב מר סמֶנגל אל המזוָדה קִרבה יתרה ועיניו הזהירו בידידות נלהבה של אדם מוב ומיטיב.

– שמא יש כאן דבר־מה לנַקותו, יקירי? – הוסיף סמֶנגל.

– אין כלום, נכבדי – השיב סם במקום אדוניו. – מוטב שנעשה זאת בעצמנו, שלא להטריח אחרים, כמו שאמר המורה בשעה שהתלמידים סרבו לספוג מלקות מידי הַשַּׁמָּשׁ.

– ואין כאן באמת מה לשלוח בילקוטי הקטן אל הכובסת? – פנה סמֶנגל אל מר פיקויק בטפח־נפש.

— אין לחלומין כלום — חזר סם ואמר. — חוששני, שילקומך יתמלא מלבָניך.

ובשעת־מעשה נתן סם עיניו בחלקי־התלבשת של מר סמֶנגל, שיש בהם כדי להעיד על טיב הכובסת. הלה פנה והלך לו, ולפי־שעה וִתֵּר על כספו וכליו של מר פיקויק. בחרון־אף הלך לו אל החצר ושתי סיגרות משֶׁל אמש היו לו לפת־שחרית.

מר מיוינס לא היה מעשן, וכיון ששום חנוָני לא היה מקיף לו, הוסיף לישון „שְׁנַת־שחרית".

אחרי שאכל מר פיקויק פת־שחרית שלו בחדר מיֻחד הסמוך לחדר־המשתה, שלח את מר וֶלר למלא כמה מיני שליחות ובעצמו שב לחדרו להִמָלֵך במר רוקר על־אודות דירת־קבע שלו.

— דירתך? — שאל מר רוקר והסתכל בפנקס גדול. — הבית רחב־ידים, מר פיקויק. כרטיסך הוא מספר עשרים ושבעה בדיוטה השלישית.

— כרטיסי ומספרי? מה אתה סח? — שאל מר פיקויק.

— הרי הדבר פשוט בתכלית הפשטות. תדור בחברת אסירים אחרים.

— וכמה מהם יהיו בחדר? — שאל מר פיקויק בדאגה.

— שלשה — השיב מר רוקר.

מר פיקויק השתעל.

— אחד מהם כֹּמר הוא — אמר מר רוקר ורשם בניָר מדי דברו. — השני קצב הוא.

— מהו? — צוח מר פיקויק.

— קצב — חזר מר רוקר ואמר, — בן־חיל היה האיש! הלא תזכור את תָּם מַרטין, נֶדִי? — פנה רוקר לאדם אחד, שעמד בחדר וקרצף את הזוהמה של נעליו בסכין של כיס בעל עשרים וחמשה להבים.

— זוכר אנכי — השיב הנשאל.

— רבונו של עולם! — אמר מר רוקר, נד בראשו הנה והנה והסתכל דרך החלון לחלל העולם כזוכר זכרונות טובים. — כמו תמול היה הדבר. תפס את נושא־הפחמים וזרקו במורד מבנה־האניות. זכורני, איך שעלה אל החוף בין שני שוטרים, קצת מפֻכּח מבת הנפילה, ועינו

השמאלית מחֻבשה בתחבשת של הֹמץ ובאספלנית שחומה. וכמה יפה היה לראות את הפעוטות רצים אחריו ברחוב. יד הזמן, נֶדִי! האין זאת?

אדם זה, שאליו פנה הדובר, שתקן ובעל־מחשבות היה, והיה חוזר על השאלות ולא יותר. ומר רוקר הסיר מעליו רוח השירה ומרה שחורה, שהיה שרוי בה, שב לסבלותיו ונטל שוב את העט לידו.

– יודע אתה, מי הוא השלישי שבחבורה? – שאל מר פיקויק, שלא נהנה ביותר מתאור זה של חבריו לעתיד.

– מי הוא סִימְפְּסוֹן זה, נֶדִי – שאל מר רוקר את חברו.

– איזה סימפסון? – שאל נֶדִי.

– היושב במספר כ״ז בדיוטה השלישית, שֶׁלְּשָׁם גם אדון זה הולך.

– אותו האיש! – השיב נֶדִי, – באמת אינו כלום. מכריז היה על הסוסים וכעת פועל בטל הוא.

– אף אני כסבור הייתי כך – אמר מר רוקה, סגר את הפנקס ונתן פתק של נְיָר לתוך ידו של מר פיקויק. – הנה כרטיסך, אדוני.

מר פיקויק נדהם לראות את אישיותו מסֻמנת במספר, עמד והרהר כדת מה לעשות ונמלך בדעתו לבוא קֹדם־כל בשיחה עם שלשת חבריו לדירה, שהֻקצתה בשבילו. לשם כך עלה אל הדיוטה השלישית.

אחרי שגשש זמן־מה באכסדרה ולא מצא באפלה את מספרי המדורים, פנה לבסוף אל הנער המשרת של בית־המשתה, שקבע, כדרכו בבֹקר בבֹקר, את בקבוקי־הבדיל.

– היכן כאן מספר כ״ז, בני?

– עוד חמש דלתות הלאה – השיב הנער. – שם מצֻירת בנֶתר דמות אדם תלוי ומעשן מקטֹרת.

מר פיקויק הלך בדרך זו עד שהגיע לציור כזה, ועל־גבי פני התלוי דפק בפרקי אצבעו, מתחלה בלחש ואחר־כך בקול רם. אחרי שדפק כמה פעמים ואין עונה, הֵעֵז לפתוח את הדלת ולהציץ לִפְנִים.

בחדר היה רק אדם אחד, שעמד והרכין ראשו וְרֻבּו מחוץ לחלון והיה עסוק בשקידה רבה ברקיקה אל תִּתֹּרֶת הכובע של ידידו העומד בחצר. ומכיון שלא דבור, לא שעול, לא עטוש ולא דפיקה ולא שאר

כל אמצעי לא הועיל לעורר תשומת־לבו של אדם זה הנכנס, נגש מר פיקויק לאחרי שעה קלה אל החלון ואחז בכנף־בגדו של העומד. הלה הכנים ראשו ורָבו שוב לתוך החדר, הסתכל במר פיקויק מכף־רגליו ועד קדקדו ושאל אותו בזעף, מה חפצו.

– כמדֻמני – אמר מר פיקויק והוציא את כרטיסו – שכאן המספר כ"ז בדיוטה השלישית.

– ואם כן? שאל הלה.

– באתי לכאן, מפני שקבלתי פתק זה – השיב מר פיקויק.

– הראני־נא – אמר הלה.

מר פיקויק הראהו.

– חושבני, שמר רוקר יכול היה להשכינך במקום אחר – אמר מר סימפסון (כי הוא האיש).

אף מר פיקויק סבור היה כך, אבל חשב ומצא, שכאן השתיקה יפה.

מר סימפסון הרהר רגעים אחדים, אחר־כך הוציא את ראשו מן החלון, שרק שריקה צורמת את האזן וקרא כמה פעמים איזו מלה בקול רם. מר פיקויק לא יכול להבהין מלה זו מהי, אבל הבין, שבודאי זהו כנוי למר מרטין, כי כמה אנשים העומדים בחצר התחילו לקרא אחריו: „קַצב!"

השערתו של מר פיקויק נתאשרה מיד, כי בעוד רגעים מועטים התפרץ החדרה כל־עוד נפשו בו אדם בא־בימים, בעל־בשר, לבוש מעיל־תכלת כדרך בני־אֻמנותו, ואחריו אדם אחר, לבוש מעיל שחור בלה וכובע מעור כלב־הים, בעל חֹטם אדֹם ושרוע וכֻלו נראה ככֹהן שָׁכּור, וכן היה באמת.

לאחרי ששני האדונים הללו הסתכלו בכרטיסו של מר פיקויק, חוה האחד דעתו, כי הדבר לא יתכן, והשני – כי כן לא יעָשׂה. ואחרי בֵּרור זה נשתתקו והביטו זה אל זה ואל מר פיקויק במבוכה.

– רע המעשה הזה. – אמר הכֹהן. – דוקא כשזכינו למִטות נאות כל־כך.

ומדי דברו הסתכל בשלשה מזרנים מזֹהמים, מכֹרכים בשמיכות־בד, שהיו מֻנחים בקרן־זוית במשך היום ושמשו בסיס לספל מבקע.

לְכַּר ולְקערית־בורית. כֻּלם כלי־חרש צהֻבים, מצֻירים בפרחי־תכ"ת.

מר מרטין הסכים לדעתו של הכהן בבטויים חריפים יותר, ומר סימפסון המטיר מבול של תארים בלי שמות על ראש החברה, הפשיל את שרווליו והתחיל לכַבס את הירקות לסעודת־הצהרים.

בינתַים הספיק מר פיקויק להתבונן בחדר, שהיה מזֻהם מאד וריחו מחניק. לא היה כאן רמז לשטיח או למסך. אף ארון לא היה כאן. אמנם לא היה הרבה לשים לתוכו, אבל איך שהוא, ברור הדבר, כי פרוסות לחם, חתיכות גבינה, אלונטיות מלֻכלכות, שיָרי בשר, מלבושים, שברי כלי־חרש ומפוחים מחֻסרי־פיות — כשכל אלה מֻנחים על־גבי הקרקע בחדר קטן, המשמש דירה לשלשה אנשים בטלים מעבודה, אינם מרחיבים דעתו של אדם.

— חושבני, שיש עוד תקנה לדבר — אמר הקצב אחרי שתיקה ממֻשכה. — מה תקח מאתנו בשכַר פרישה?

— סלח־נא, אדוני — אמר מר פיקויק, — מה אמרת? לא ירדתי לסוף דעתך.

— כמה אתה דורש שכַר הליכה מכאן? — אמר הקצב. — המקח הקצוב הוא שני שילינגים וחצי, ואנחנו נשלם לך שלשה שילינגים.

— ועוד חצי שילינג — הוסיף הכהן.

— ונוסף על זה לוג־שכר — הוסיף מר סימפסון.

— לשתותו מיד — אמר הכהן. — ובכן!

— איני בקי עדַין במנהגי הבית — השיב מר פיקויק. — עדַין איני מבין את דבריכם. וכי רשאי אני לדור במקום אחר? חשבתי, שאסור לי.

לשֵמע שאלה זו הסתכל מר מרטין בשני חבריו בתמיה רבה, ואחר־כך רמז כל אחד ואחד באגודלו הימני על כתפו השמאלית. רמיזה זו, שפֵרושה בקֵרוב: „עורבא פרח", כשהיא נעשית על־ידי כמה אנשים ונשים בבת־אחת, עושה היא רֹשם נאה של התול דק.

— אם רשאי אתה? — השיב מר מרטין בחיוך של רחמנות.

— אלו הייתי אני ממעיט כל־כך להבין הויות־העולם, הייתי אוכל בבקר תבן — אמר הכהן.

— אף אני כך — הוסיף חברו.

אחרי הקדמה זו הודיעו שלשת החברים למר פיקויק בנשימה אחת, שהכסף נחשב בבית־הסֹהר כמו מחיצה לו; שהכסף קונה כאן את הכֹּל; ואם יש כסף לאדון זה, דיו שיביע את חפצו ויהיה לו כעבור חצי־שעה חדר לעצמו עם כל המכשירים הנרצים.

ושני הצדדים נפרדו ברצון זה מזה. מר פיקויק חזר לחדר השומרים ושלשת החברים הלכו לחדר־המשתה להוציא שם את חמשת השילינגים, שלוה הכהן מידו לתכלית זו כיד חכמתו הטובה עליו.

– ידעתי מראש, שכך יהיה – אמר מר רוקר למר פיקויק ושחק מטוב־לב. – וכי לא אמרתי זאת, נֶדִי?

הפילוסוף בעל הסכין המְשלם רטן להסכמה.

– ידעתי, שתתפוץ חדר לעצמך – אמר מר רוקר. – רוצה אתה בכלים נאים? ודאי חפצת לשכור את שלי? דירה נאה היא.

– בחפץ לב – השיב מר פיקויק.

– יש כאן חדר נאה באכסדרה הסמוכה לבית־המשתה, השיך לאסיר אחר, ואני אתנהו במחיר ליטרה לשבוע – אמר מר רוקר, חושבני, שלא תתנגד למקח זה.

– לא ולא – אמר מר פיקויק.

– ובכן הבה נלכה – אמר מר רוקר וחבש את כובעו. – בחמשה רגעים יבוא הכל על מקומו בשלום.

– למה לא אמרת מיד, שאתה רוצה בחדר הגון?

ובאמת לא עברו רגעים מועטים והכל בא על מקומו בשלום. האסיר, שדָר כאן, נמצא בבית־הסֹהר זה ימים רבים וכבר אבד את ידידיו ורכושו וביתו ואָשרו, וממילא לא היתה לו הצדקה, שיהיה לו חדר לעצמו. ולפי שלעתים קרובות היה רעב ללחם, הסכים בחפץ־לב למסור למר פיקויק זכות הישיבה בחדר במחיר עשרים שילינגים לשבוע ובשכר זה התחיב לפטור גם כל אלה, שישתלחו לחדר זה לדור בו.

בשעת משא־ומתן זה הסתכל בו מר פיקויק ברחמים רבים. והוא אדם ארֹך וחִוֵּר כמת, לחייו שקועות ועיניו נעות ונדות, כסות־לילה לעורו וסנדלים על רגליו. שפתיו חסרות־דם ורגליו דקות. שן הזמן כרסמה אותו במשך עשרים שנות מצוק ומחסור. מעי מר פיקויק המו לו.

— והיכן תגור בינתים, אדוני? — שאל מר פיקויק בהניחו דמי השבוע הראשון על־גבי השֻלחן הרעוע.

העלוב נטל את הכסף ביד רועדת והשיב, שאינו יודע עדַין, שילך ויבקש לו מקום למשכב.

— הושטני, אדוני, — אמר מר פיקויק ואחז בזרועו בידידות וברחמים, — שתהא מֻכרח לגור במקום שאון ורעש. אבקשך לראות חדר זה כחדרך ולבוא כל פעם שתצטרך למנוחה או בשעה שידידיך יבקרוך.

— ידידַי! — חזר האיש בקול רועד. — אִלו הייתי מֻנח מת בעמקי האדמה או נרקב בארוני בקבר או בתחתיות בית־הסֹהר, לא הייתי נשכח ונעזב יותר מעתה. כמת נחשבתי לחברה בלי אותה הרחמנות, שיש בלבה להולכים ואינם שבים. ידידים הבאים לבקרני! רבונו של עולם! נער הייתי גם זקנתי במקום הזה ואין פה מי שישים ידו על עיני במותי ויאמר: „אשריו, כי לקח אותו אלהים".

ההתרגשות האירה פניו בדברו וכשגמר נסתלק האור. בחפזון פֵרַש בידיו ויצא את החדר במבוכה.

ומר רוקר נתן צו ואחרי שעה קלה נמצאו בחדר שמיח, ששה כסאות, שֻלחן, דרגש המשמש גם מטה, דוד לְמֵה ועוד כלים קטנים — הכל במחיר עשרים ושבעה שילינגים וחצי לשבוע.

— מה אוכל לעשות בשבילך עוד? — שאל מר רוקר והסתכל סביבו בהנאה וקשקש במטבעות שקבל.

— אמָר־נא, — שאל מר פיקויק אחרי שהרהר קצת, — יש כאן אנשים, שאפשר לשלוח אותם אל העיר לצרכים שונים? בני־חורין ולא אסירים, כמובן.

— כן, אדוני, — אמר רוקר, — יש כאן נצרך אחד, חברו של אחד האסירים באגף־העניים, והוא בודאי ישמח לקבל ממך כל מיני שליחות. זה שני חדשים שהוא עובד עבודת־פרך. אם תחפוץ, אשלחהו אליך.

— בבקשה ממך — השיב מר פיקויק. — ואולם — לא. אמרת: אגף העניים. רצוני לראות אגף זה. אלך בעצמי לשם.

אגף־העניים שבבית־הסֹהר לבעלי־חובות הוא המקום, שבו נאסרים בעלי־החובות העלובים שבעלובים. אסיר, שנרשם כאן אינו משלם לא

שכר־דירה ולא שכר־מזונות. מקבלים הם לחם צר ומים לחץ בכסף העזבונות, שבעלי־צדקה מנדבים בצַוָאותיהם. רב קוראינו זוכרים עדַין את כלוב־הברזל, שהיה בנוי עוד לפני שנים אחדות בחומת בית־הסֹהר ובו היה יושב אדם בעל פנים רעבים ומקשקש מזמן לזמן בקופסת־מטבעות ומבקש רחמים: „זכרו ואל תשכחו את בעלי־החובות העניים". את הכסף, שהיה נכנס לקופסה, חלקו האסירים ביניהם, שהיו מתחלפים במשמרת קבצנות זו.

עכשו בטל מנהג זה והכלוב איננו, אבל מצבם העלוב של אֻמְלָלִים אלו לא נשתנה לטובה. אין אנו מרשים להם לעמוד על פתח בית־הסֹהר ולבקש רחמים מאת העוברים־ושבים, אבל עדַין כתוב בספר־חֻקינו, לזכרון לדור אחרון, אותו משפט־הצדק, שעל־פיו אפילו החוטא שבחוטאים נְזון ומלֻבש, אבל בעל־החוב העני אחת דתו למות בעירֹם ובחֹסר־כל. ואין לך שבוע שלא תהא חרבו של מלאך־המות מֻנחת על צוארו של אחד האנשים הללו, אלמלא תמיכת חבריהם האסירים.

מתוך הרהורים כאלו טִפס מר פיקויק ועלה בגרם־המעלות, שהורה לו מר רוקר. וכל־כך גדולה היתה התרגשותו, עד שנכנס לתוך המדור העליון קֹדם ששם אל לבו, היכן הוא ולשם מה בא.

המראה הכללי של החדר הזכיר לו את הכֹּל. ובו ברגע נתקעו עיניו באדם אחד, שכרע על־יד האח המאֻבקה — וכובעו של מר פיקויק נשמט מידו ונצב מחריש משתאה למראה־עיניו.

עטוף בבלויי־סחבות, בלי מעיל, כֻּתָּנתו לעורו מקֹרעה, שערותיו תלויות על פניו, ופניו מקֻמטים מיסורים ורזים מרעב — בכה ישב כאן מר אלפרד ג'ינגל. ראשו נתמך בידו, עיניו נתונות באש וכֻלו עֹצר רעה ויגון.

סמוך לו עמד בן־כפר בריא, נשען כלאחר־יד אל הקיר, והטליא את נעלו הימנית ברצועת־צַיָדים ישנה; רגלו השמאלית נתונה היתה בסנדל יְשָנה. סוסים, כלבים ושכרון הביאו אותו עד למדרגה זו. בנעלו היחידה היה דרבן שהעלה חלודה, ודרבן זה הניף פעם בפעם בחלל החדר ובשעת־מעשה הכה במקל־רוכבים על הנעל ולחש מיני במויים, שבהם רוכבים מזרזים את סוסיהם. בדמיונו נמצא כעת בהתחרות של מרוץ־סוסים.

לעֻמתו ישב על־גבי תֵבת־עץ זקן אחד, עיניו מוּרָדות לארץ והכרת־פניו לאחר יאוש היא. ילדה קטנה, נכדתו, השתדלה בכל מיני מעשה־ילדות לעורר תשומת־לבו והוא לא ראה ולא שמע. קולה שהיה מקֹדם עֲרֵב לאזנו ועיניה שהיו לו למאור לא פעלו על חושיו עתה. אֵבָריו רעדו מחֻלשה ורוחו מת בקרבו.

היו כאן עוד שנים־שלשה אנשים, שעמדו ביחד ופטפטו בקול רם. ואשה אחת רזה והוֶרת – אשת אחד האסירים – השקתה בחמלה רבה שארית־הפליטה של פרח יבֵש וקמֵל, שלעולם לא יוציא ציצים: סמל כל עבודתה של אשה זו במקום הזה.

אֵלו הן המראות, שראה מר פיקויק, כשהסתכל סביבו בתמהון רב. קול רעש של אדם אחד בכניסתו עורר אותו. מר פיקויק נתן עיניו בנבנס ולמרות כל בלויי־סחבותיו וזוהמתו הכיר בו מיד את מר איוב טרוטר מודעָנו.

– מר פיקויק! – צוה הלה בקול רם.

– מה! – קרא וִ׳ינגל ונִתַר ממושבו. – מר – כן הוא – דירה מְשֻנה – פלאי־פלאים – דמי בראשי – ומר וי׳נגל חזר ונפל למקום־מושבו והוריד את ראשו.

מעי מר פיקויק המו למראה האֻמלָלים הללו. מבטו של וִ׳ינגל לצד חתיכת בשר־כבש חי, שהביא עמו איוב, העיד כמאה עדים על מצבם הנורא, מר פיקויק נסתכל בוִ׳ינגל בחמלה ואמר לו:

– רצוני לדבר עמך ביחידות. שמא תצא עמי לרגע?

– בחפץ־לב – השיב וי׳נגל וקם. – איני יכול ללכת הרבה – אבל אין כאן מרחב ללכת הרבה – משוכת־חדק – חצר נאה – אבל לא רחבת־ידים – גלוי לעין־רואים – המשפחה בעיר – השומר לא ינום ולא יישן.

– שכחת את מעילך – אמר מר פיקויק כשיצאו אל גרם־המעלות וסגר את הדלת אחריו.

– מה? – אמר וי׳נגל. – מה לעשות – צריך לאכול – הלא ידעת – צרכי אֹכל־נפש – וכיוצא בזה.

– מה כונָתך?

— הלך לו, אדוני היקר — מעילי האחרון — אין ברֵרה — זוג־נעלים פרנסני — שני שבועות — סוכך של משי — בית־יד של שֵן — שבוע אחד — מעשה שהיה — חי נפשי — שאַל את איוב — ויגדך.

— נתפרנס שלשה שבועות מזוג־נעלים ומסוכך של משי — קרא מר פיקויק, ששמע דברים כאלה רק מחיי יורדי־הים, שנטרפה ספינתם.

— בודאי — אמר י׳ינגל ונד בראשו. — מַלוה במשכונות — הנה השובר — סכום קטן — כמוהו כאין — כֻלם רמאים.

— עתה הבינותי — אמר מר פיקויק ונפשו שבה למנוחתה. — מְשכַנת את בגדיך?

— הכל — גם איוב — כל הַכֻּתֳּנוֹת — אין בכך כלום — קִמוץ בדמי כביסה — הקץ ימהר לבוא — אשכב — ארעב — אמ ת — בדיקה — ארון גשוט — אסיר עני — צרכים המדחיים — הלאה — האדונים המְשבעים — הכל כשורה — מיתה בדרך הטבע — תעודת הבודק — קבורת עני — דמו בראשו — תם ונשלם — הורד המסך.

י׳ינגל כלל בדבריו אלה כל עתידותיו הנשקפות לו, כיד המליצה הטובה עליו בצֵרוף העוויות־פנים וחיוך מעֻשה. אבל מר פיקויק הרגיש בדבר, שלא עת צחוק היא לי׳ינגל, וכשנסתכל בפניו ראה, שעיניו לחות מדמעות.

— מזג טוב! — אמר י׳ינגל ואחז בכפו של מר פיקויק, אבל הסב את פניו. — רמאי כפוי־טובה — מעשה־ילדות הוא לבכות — לא אוכל להבליג — קדחת — חלוש — חולה — רעֵב — דמי בראשי — אבל סבלתי הרבה — מאד.

והמתעתע העלוב לא יכול להתאפק עוד, ואולי נחלש עוד יותר על־ידי התאמצותו, ישב על המדרגה, כסה את פניו בידיו וגעה בבכי כתינוק.

— בואה — אמר מר פיקויק ברגש — נראה כדת מה לעשות, כשאדע כל הפרטים. איוב, אֵיֶכָּה?

— הנני, אדוני — אמר איוב.

— בוא הנה, אדוני — אמר מר פיקויק ועיניו זלגו דמעות. — הרי לך.

דבר־מה הוצא מתוך כיסו של מר פיקויק והֻכנס בקשקוש לתוך ידו של איוב. עיניו של הלה הבריקו ולבו רחב, ומיד נעלם.

כששב מר פיקויק לחדרו מצא שם את סם, שהסתכל סביבו במין הנאה מרה, שהיתה תאוה לעינים. מכיון שמתנגד היה לישיבתו של אדוניו בבית הזה, ראה את עצמו מחֻיב, שלא להתפעל משום דבר הנעשה והנשמע כאן.

— דירה נאה, סם? — שאל מר פיקויק.

— טוב, אדוני — השיב סם והסתכל סביבו בבטול.

— ראית את מר טופמן ושאר ידידינו?

— ראיתים ומחר יבואו. תָּמֵה אני, שלא באו היום — השיב סם.

— הֵבאת את החפָצים שבקשתי?

במקום תשובה הראה מר וֶלר על צרורות מצרורות שונים, שהניחם בקרן־זוית של החדר בסדר נאה.

— יפה מאד, סם — אמר מר פיקויק אחרי ישוב־הדעת. — ואתה, סם, שמעני־נא.

— דַבֵּר, אדוני, כי שומע עבדך — השיב מר וֶלר.

— מן הרגע הראשון הרגשתי — פתח מר פיקויק ואמר — שלא כאן המקום לעול־ימים.

— וגם לא לבא־בימים — העיר מר וֶלר.

— צדקת, סם — אמר מר פיקויק, — אלא שאנשים באים־בימים יכולים להגיע לכאן מתוך קלות־דעתם או אֵמונם, שהאמינו באחרים; ואִלו צעירים יכולים להגיע לכאן על־ידי אהבת־עצמם של אדוניהם. ומוטב לצעירים כאלו, בכל הבחינות, שלא יהיו כאן. בַּנת לרעי, סם?

— לא, אדוני — השיב סם ברֹגז.

— חשוב בדבר, סם — אמר מר פיקויק.

— טוב, אדוני — אמר סם אחרי הפסקה קצרה. — כמדֻמני, שהבינותי את כוָנת דבריך. ואם באמת זוהי כוָנתך, אחוה לך את דעתי, שאתה מכביד עלי יותר מדי, כמו שאמר אותו בעל־עגלה לסופת־השלג, שתקפה אותו בדרך.

— רואה אני מתוך דבריך, שירדת לסוף דעתי — אמר מר פיקויק, —

מלבד שאיני רוצה, שתבלה את שנותיך הבאות במקום כזה, הריני מרגיש, שדבר משֻׁנה הוא, שבעל־חוב בבית־הסֹהר מחזיק מְשַׁמש לעצמו. סם, עלינו להִפָּרד זה מזה לזמן־מה.

— לזמן־מה? — שאל מר וֶלר בלעג מר.

— כן, לזמן היותי כאן — השיב מר פיקויק, — את משׂכֻּרתך אוסיף לשלם לך. אחד משלשת חברי יקחך בכבוד גדול, ואם לא בגינך, יעשה זאת בגיני, והיה אם אצא מכאן בזמן מן הזמנים — הוסיף מר פיקויק בבדיחות מֻעשה — הריני מבטיחך בהן־צדקי, שאשוב ואקחך תכף־ומיד.

— אחַוה לך דעתי אף אני — פתח סם ואמר בכֹבד־ראש. — הדבר הזה לא יתכן ואל־נא תוסף דבר אלי בדבר הזה.

— מנויה וגמורה אצלי, סם — אמר מר פיקויק.

— האֻמנם כן, אדוני? — שאל סם בתֹקף. — אף אצלי מנויה וגמורה.

ומר וֶלר חבש את כובעו ויצא פתאם את החדר. לשוא קרא מר פיקויק אחריו. סם הלך לו.

פרק מג

מר שמואל וֶלר בא בין המְצָרים.

בחדר גבֹהַ, חסר אור ואויר, ברחוב פורטוגל, יושבים במעט כל ימות השנה שנים, שלשה או ארבעה אדונים, ופאות נכריות על ראשיהם, לפני שלחנות־כתיבה קטנים. לימינם מדור מיֻחד לסניגורים, לשמאלם מדור מֻקצה לבעלי־חוב שפשטו את הרגל, ולפניהם המון פרצופים מזֹהמים. האדונים הללו הם באי־כֹח בית־הדין לפשיטות־רגל והמקום הוא בית־הדין בכבודו ובעצמו.

מקום זה משַמש מאז מעולם מקלט ובית־ועד לכל בני לונדון שירדו מנכסיהם. בית זה מלא אדם בכל יום ויום. אֵדי השֵכר ויין־השרף מִתַמרים ועולים עד לסִפון ונוזלים טפות טפות מעל הקירות. יש כאן תדיר מלֻאי של בגדים ישנים והמון לחיים מלֻכלכות וזקָנים מדֻבללים – יותר ממה שאפשר לנַקות במשך יום אחד בכל המרחצאות ובתי־התספֹרת שבין טַיבּוּרק וַוִיטשֶפֶל.

ואין לחשוב, שיש לבני־אדם הללו עִנין לענות בו במקום זה או שיש להם שַיָכות כל־שהיא לכאן. אִלו היה הדבר כך, לא היתה שום רְבותא בדבר. קצתם ישֵנים במשך כל הישיבה; קצתם נושאים עמהם ארוחתם במטפחתם או בכיסם והם לועסים ומקשיבים לתאבון. אבל לא אֵרע עוד מעולם, שתהא לאחד מהם שיכות אישית אל המשא־ומתן. והם יושבים כאן מראש ועד סוף. ביום־סגריר הם באים כֻלם רטֻבים ואֵד החדר יעלה בעתרת.

אורח עראי יכול לחשוב, שבאן היכל העניות. אין כאן אפילו

פקיד אחד, שיהא לבושו עשוי לשמו, או שיהא מראה־פניו בריא וטוב, חוץ משליח־בית־דין אחד לבֶן־השֵער ובעל פני־תפוח, ואף הוא נדמה לִדבדבנית שכבשוה ביין־שָׂרָף, כדי שתעמוד ימים רבים. גם הפאות הנכריות של הסניגורים אינן עשויות כהוגֶן ותלתליהם סרוחים אחריהם.

המשֻׁנים שבכֻלם הם עורכי־הדין, היושבים אצל שֻׁלחן גדול וחלק בתוך באי־כֹּח בית־הדין. האמידים שבהם יש להם ילקוט כחֹל ונער נושא־כליהם, על־פי־רֹב בעלי דת יהודית. אין להם לשכות, כי את עסקיהם הם עושים בבתי־מרזח ובחצרות בתי־הסֹהר, ושם הם רודפים אחרי בעלי־דין כדרך בעלי־עגלות שרודפים אחרי נוסעים. חיצוניותם אינה מהֻדרה ביותר והם שטופים בשתיה ובגנבת־דעת.

מר שלמה פֶּל, אחד מכת זו של יודעי דת ודין, היה שָׁמן וחִוֵּר ומעילו היה רגע אחד ירֹק ומשנהו שחום. ולמעיל גם צוארון ססגוני כזה. מצחו צר היה, פניו רחבים, ראשו גדול וחָטמו כפוף לצדדין, כאלו כטר לו הטבע על חטמו כשנולד, מתוך כעס על יצר־לבו הרע. אבל מכיון שהיה קצר־נשימה, נשם בעִקר דרך חטמו, ונמצא, שתועלתו של אֵבר זה גדולה יותר מיָפיו.

– עשה אעשה וגם יכֹל אוכל – אמר מר פֶּל לאדם אחד.

– באמת? – שאל הלה.

– בטוח אני באלה – השיב פל – אבל אִלו הלכת לשתדלן מן השוק, לא הייתי עָרֵב לתוצאות הדבר.

– הה! – אמר הלה בפה פעור.

– לא הייתי עָרֵב – אמר מר פל בבליטת־שפתים, בקמיטת־מצח ובמנוד־ראש.

מקום שיחה זו היה בית־מרזח הסמוך לבית־הדין הנזכר, והאיש הדובר במר פל היה מר וֶלר הזקן, שבא לכאן לנחם ולעודד אחד מידידיו, שדינו עמד להתברר בו ביום.

– והיכן ג'יאורג'? – שאל הזקן.

מר פֶּל הניע בראשו לצד החדר הסמוך. מר וֶלר נכנס לשם ונתקבל בברכות־שלום מאת חצי־תריסר בעלי־אֻמנותו. אף פושט־הרגל העומד היום לדין היה כאן ולנחמה נתן בכוס עינו.

– שלום, ג׳יאורג׳! – אמר מר וֶלר הזקן, פשט את אדרתו ותפס מקום בגֹדל־לבב כדרכו. – מה חדש? הכל כשורה?

– הכל הולך למישרים – השיב פושט־הרגל.

– כבר נִתנה הסוסה האֻמצה למי־שהוא לחַיותה? – שאל מר וֶלר בדאגה.

ג׳יאורג׳ הרכין ראשו להסכמה.

– יפה מאד – אמר מר וֶלר. – והעגלה גם־כן הָפקדה בידים אמונות?

– העגלה נִתנה לשמירה מעֻלה – השיב ג׳יאורג׳ ואכל בכל־פֶה.

– טוב מאד – אמר מר וֶלר. – לעולם תביט אחריך ברדתך מן ההר. ומה בדבר השובר? – פנה אל מר פֶל – נכתב כשורה?

– שחור על־גבי לבן – השיב מר פֶל.

מר וֶלר נהנה בקרבו, שהכל הולך למישרים על־פי הסדר והמשטר שקבע, ופנה שוב למר פֶל בהראותו על ג׳יאורג׳ ידידו.

– מתי עליו ללבוש את מעילו?

– שלישי הוא ברשימה – השיב מר פֶל – וחושבני, שבעוד חצי־שעה יגיע תורו. גם אמרתי ללבלרי לבוא ולהודיע כל חלוף בעלי־דינים.

מר וֶלר הסתכל במר פֶל בהערצה רבה מכף־רגל ועד ראש ואמר לו:

– ומה תשתה, אדוני?

– באמת – השיב מר פֶל – חֵי נפשי, איני נוהג בכך – השעה מֻקדמת מאד – טוב, יִקח בשבילי יי״ש במחיר שלשה פֶנסים.

המלצרית הביאה את היי״ש מיד והלכה לה.

– רבותי! – אמר מר פל והסתכל על כל סביביו: – לחייו ולהצלחתו של חברכם! איני רוצה להתפאר, אין זה ממנהגי, אבל מֻכרח אני להגיד לכם, שאלולא בא חברכם לידים אמונות – – אבל שתיקה יפה. לחיים, רבותי!

מר פל הגיח את הכוס אל פיו בנשימה אחת, קשקש בשפתיו והסתכל בהנאה אל העגלונים הסובבים אותו, שראו בו כמין אלהות.

– הבה ונראה – אמר המְמחה. – מה רציתי להגיד, רבותי?

— כמדמני, שרצית להגיד, שלא תסרב לכוס שניה — אמר מר וֶלר בבדיחות־הדעת.

— לא רע, לא רע — שחק מר פֶל. — בקי ורגיל אתה. באמת לא יזיק הדבר בשעה זו. איני יודע, עשׂה כרצונך.

ומר פל השתעל בדרך־כבוד, כדי למנוע בפני התפרצות צחוק פרוע מפי העגלונים.

— אב־בית־הדין שעבר, רבותי, היה מחבבני ביותר — אמר מר פל.

— וגם האמין בו הרבה — הוסיף מר וֶלר.

— זכורני, רבותי — אמר מר פל — שסעדתי אצלו פעם אחת, רק שנים היינו, אבל הוד והדר היה שם, כאלו הֻזמנו עשרים איש. החותָם הגדול היה מֻנח לימינו על־גבי שֻלחן מיֻחד, ואדם אחד בעל פאה נכרית ושריון שמר על השרביט בחרב שלופה ופְזמקאות של משי, והנה הוא אומר לי: „פֶל, הנח לעניוות שלא במקומה, בעל־כשרון אתה, כל בית־הדין בידך וארצנו מתגאה בך". בזה הלשון דבר אלי. „אדוני — אמרתי לו — בשפת־חלקות תדבר אלי". והוא משיב לעֻמתי: „יבוא עלי, אם אדבר בשפת־חלקות".

— כך אמר? — שאל מר וֶלר.

— כדברים האלה — השיב מר פֶל. — אבל שיחה זו בסוד היתה. רבותי, אפשר שעל־ידי זה נתעליתי בעיני חברי, ואפשר שאין הדבר כך. רב בעלי־אומנותי יודעים. לא אוסיף דבר. תסלחו לי, רבותי. לא הייתי זהיר בדברי. מרגיש אני, שלא מחכמה עשיתי לדבר על ענין זה בלי שאלת פי ידידי הנעלה. רב תודות לכם, רבותי.

אחרי התנצלות זו תקע מר פֶל את ידו לתוך כיסו והתחיל לקשקש בשלש אגורות־כסף מתוך קמיטת־מצה.

תוך־כדי־דבור נכנסו הילקוט הכחֹל והבחור (שמעולם לא נפרדו זה מזה) והודיעו, שתכף־ומיד יתחיל המשא־ומתן. מיד קמו כל בני־החבורה ויצאו אל הרחוב להבקיע להם דרך אל בית־הדין — עבודה שנמשכת על־פי־רֹב מעשׂרים וחמשה עד שלשים רגעים.

מר וֶלר, שאדם בריא היה, קפץ לתוך הדֹחק בתקוה נואשת לכבוש לו בכל אֹפן שהוא מקום הגון, אבל תוחלתו נכזבה במקצת,

כי שכח להסיר את כובעו, ואדם אחד, שדרך על אצבעות רגליו, הוריד לו את כובעו עד מתחת לעיניו. וכנראה התחשב אותו האיש מיד על אפו כי עז, כי הוציא מפיו קול־תמיה, משך את הזקן לתוך האולם והסיר את מסוה הכובע מעל פניו.

– שמואל! – צוַח מר וֶלר כשהציץ בפני גואלו.

סם הרכין בראשו.

– אכן בן מכבד אביו אתה – אמר מר וֶלר. – באת לעטרני במצנפת לימי זקנותי?

– מהיכן היה לי לדעת, שאתה הוא? – אמר הבן. – וכי חושב אתה, שיכול אני להכירך על־פי כֹבד רגליך?

– צדקת, בני – השיב מר וֶלר, – אבל מה מעשיך כאן? לאדוניך אין כאן תקנה. אין אחרי מעשה בית־דין כלום.

ומר וֶלר נד בראשו כיודע דת־ודין.

– זקן מבֻלבל! – קרא סם. – למה תפטפט תמיד על־דבר מעשה בית־דין ועדות זוממת וכיוצא בזה? וכי אמרתי דבר־מה על־דבר פסק בית־הדין?

מר וֶלר לא השיב כלום, אבל נד בראשו כמְמחה.

– אל־נא תנוד בראשך לדברים שאין אתה מבין בהם כלום, שמא יפול ראשך מעליך – אמר סם בקֹצר־רוח, – דַבר בלשון בני־אדם. בקשתיך אמש אצל המרקיז גְרֶנְבִּי.

– ראית את המַרקיזה, סמי? – שאל מר וֶלר באנחה.

– ראיתיה – השיב סם.

– ומה מראה פניה?

– משֻׁנה מאד – השיב סם, – כמְדֻמני, שהיא משחיתה את נפשה על־ידי יין־שרף ועוד מיני רפואות כאלה.

– באמת? – שאל הזקן בכֹבד־ראש.

– בודאי – השיב הבן.

מר וֶלר אחז ביד בנו, לחצה והניחה, ופניו הביעו בשעת־מעשה לא דאגה אלא תקוה. קרן־אורה עברה על פניו ובנחת אמר:

– עֲדַיִן איני בטוח בדבר, סמי, איני רוצה לומר בוַדאות, שמא

אתבדדה, אבל כמדמני, בני, שהמסַיֵעַ לדבר־עברה חולה במחלת־הכבד.

— וכי פניו רעים למראה? — שאל סם.

— חִוֵר הוא עד למאד — השיב האב — רק מסביב לחֹטם אדמומית יתרה. תאבון גדול אין לו, אבל לשתות יכול הוא במדה גדושה.

— די בזה — אמר סם. — נחזור לענינֵי. עשֵׂה אזנך כאפרכסת ואל תדבר דבר עד אם כליתי.

אחרי פתיחה זו סִפֵּר סם בקצור נמרץ דבַר שיחתו האחרונה עם מר פיקויק.

— לבדד ישכון אֻמלל זה! — קרא מר וֶלֶר הזקן — ואין עוזר לו. לא יתכן כדבר הזה, סמי, לא יתכן.

— ודאי לא יתכן — אמר סם. — ידעתי את זאת קֹדם שבאתי אליך.

— רוצים הם לבלעו חיים, סמי — צוח מר וֶלֶר.

סם הרכין ראשו להסכמה.

— היה לא תהיה — אמר מר וֶלֶר בכֹבד־ראש.

— לא יעָשה כן — אמר סם.

— בשום אפן — אמר מר וֶלֶר.

— שמא אתה יודע, כיצד אפשר לעזור לאדוני? — שאל הבן.

— איני יודע, סמי — השיב מר וֶלֶר שקוע במחשבות.

— שום דרך? — שאל סם.

— לא כלום — השיב מר וֶלֶר — לבד אם — — ופניו של הזקן נהרו ובלחישה אמר לבנו סמוך לאזנו: — לבד אם יוציאוהו בארון שלא בידיעת השוער או שיתחפש כאשה זקנה עוטה צעיף ירֹק.

סם וֶלֶר בטל שתי ההצעות בעפרא דארעא וחזר על שאלתו.

— לא — אמר הזקן — אם אינו מניחך אצלו, אין דרך. אין דרך לנטות ימין או שמאל.

— אם־כן אתה לוֹ שמעני — אמר סם. — הַלְוֵני עשרים וחמש ליטראות.

— למה לך? — שאל מר וֶלֶר.

— אחת היא — השיב סם. — יכול אתה לתבוע אותן בעוד חמשה רגעים. יתכן שלא ארצה לשלם ואגער בך. וכי יעלה על דעתך, אב אכזרי שכמותך, למסור אותי לדין ולאסרני בבית־הסֹהר לבעלי־חובות?

האב והבן החליפו רמזים והעויות טלגרפיות, ומר וֶלר הזקן ישב על ספסל־אבן וצחק עד שֶאָדַם כֻּלו.

– זקן שבמותך! – קרא סם ברֹגז על אִבּוּד הזמן. – העב־דה מְרֻבּה, היכן הכסף?

– בחיק־הרכב, סמי – השיב מר וֶלר והתגבר על הצחוק. – אחוז כובעי, סמי.

ומר וֶלר פנה לצדדין, שם את ידו הימנית לתוך כיס רחב־ידים והוציא במרחה רבה תכריך גדול, הקשור ברצועה גסה. משם הוציא שרוך לשוט, שלשה או ארבעה כפתורים, דוגמאות אחדות של תבואה ולבסוף חבילה קטנה של שטרות־כסף מזֹהמים. מהם לקח את הסכום הנדרש ונתָנו לסם.

– ועכשו, סמי, – אמר הזקן לאחרי שהכנים שוב לתוך כיסו את כל החפצים והכסף – מכיר אנֹכי כאן אדם אחד, שיטפל בחלק השני של עסקנו. יודע דת ודין הוא, מֹח חריף ומקֹרב לאב־בית־דין, ודַי לאמר לו מה שאתה חפץ, והוא יסדר לך את הכל.

– לא כן, אבא – אמר סם.

– כלומר? – שאל האב.

– איני רוצה באמצעים שלא לפי החֹק – השיב סם. יש דין ויש דַיָּן.

מר וֶלר הסכים לדברי בנו, ומיד הלך למר שלמה פֶל ובקשו לאסור את מר שמואל וֶלר בגלל תביעה של עשרים וחמש ליטראות הוץ מהוצאות המשפט. שכָרו של מר שלמה פל נשתלם תכף־ומיד.

לבו של עורך־הדין היה טוב עליו באותה שעה, כי זכה בדינו של העגלון, ושִבח את מסירותו של סם לאדוניו, שמזכירה לו את רגשותיו הוא לידידו אב־בית־הדין. מר וֶלר הזקן הובל לשבועה בעזרת הילקוט הכחל ונושא־הכלים.

בינתים נכנס סם לחברת העגלונים, שקבלו אותו בסבר־פנים־יפות לכבוד אביו והזמינו אותו להשתתף בסעודה. סם לא סרב בכלל.

שמחתם של בעלי־אומנות זו היא על־פי־רֹב בנחת ובכֹבד־ראש. אבל היום חגגו את שחרורו של חברם ויֵצאו קצת מגדרם אחרי שתיות לחיי אב־בית־הדין ומר שלמה פל הציע אדם אחד, בעל פנים מגֻוָנים

ועניבת־תכלת, לזַמר זֶמר. כמובן אמרו לו, שיזמר בעצמו, אם נפשו חשקה בזמרה, אבל בעל הפנים המגֻוָּנים סרב בכל תֹקף וסם נתבקש לרתת בשיר קולו.

סם נתרצה והתחיל באגדה נאה זו, שאנו נותנים כאן, ובבקשה לשים לב אל ההברה האחרונה שבחרוז השני והרביעי בכל בית. שהיא נותנת למזמר לשאוף רוח וגם מחזקת את המשקל.

I

עַל עַרְבַת הוּנְסְלוֹי בָּא טַרְפּוֹן הָאַבִּיר,
וְהוּא רָכוּב עַל סוּסָה אַבִּירָה – רָה;
וַיַּרְא אֶת מֶרְכֶּבֶת הַהֶגְמוֹן מֵרָחוֹק
נְהוּגָה בַּדֶּרֶךְ, מְהִירָה – רָה

אָז יְדַהֵר וְיָטוּשׁ הָאַבִּיר כִּסְעָרָה
וְהִדְבִּיק כְּחֵץ הַמֶּרְכָּבָה;
וַיֹּאמֶר הַהֶגְמוֹן: „יְהֵא רֹאשִׁי כַּפָּרָה,
„אִם לֹא טַרְפּוֹן הוּא זֶה, בֶּן־עֲרָבָה!"

מקהלה: { וַיֹּאמֶר הַהֶגְמוֹן: „יְהֵא רֹאשִׁי כַּפָּרָה,
אִם לֹא טַרְפּוֹן הוּא זֶה, בֶּן־עֲרָבָה!"

II

אָז יַעַן לוֹ טַרְפּוֹן: „אֶאֱכֹל אֶת דְּבָרֶיךָ
„עִם תַּבְלִין שֶׁל פִּלְפְּלֵי־עֹפֶרֶת – רֶת!"
וַיַּגֵּשׁ אֶקְדָּחַ אֶל פִּיהוּ, וַיָּרֶק
כַּדּוּרָיו אֶל־תּוֹךְ הַגַּרְגֶּרֶת – רֶת.

הָרַכָּב אָז יְדַפֵּק בַּסּוּסִים לִבְרֹחַ,

כִּי לֹא יָשַׁר בְּעֵינָיו הֶחָזוֹן,
אָז חָשׁ זוּג כַּדּוּרִים אֶת־מוֹחוֹ לְפַצֵּחַ,
וּלְאַלְפֵּהוּ: לֹא טוֹב הַחִפָּזוֹן.

המקהלה: { אָז חָשׁ זוּג כַּדּוּרִים אֶת־מוֹחוֹ לְפַצֵּחַ,
וּלְאַלְפֵּהוּ: לֹא טוֹב הַחִפָּזוֹן.

— השיר יכשר לציור נאה — אמר בעל הפנים המגֻונים. — מה שֵׁם העגלון כי אדע?

— איש לא יָדע אותו — השיב סם. — לא היה לו כרטיס בכיסו.

— מוחה אני כנגד הפוליטיקה — אמר בעל הפנים המגֻונים. — לדעתי, שיר זה מדיני הוא וממילא שקר הוא. לדעתי, לא ברח העגלון אלא נהרג בעוף בשעת הציד. ואל־נא יעֵז איש להתנגד לדברי.

מכיון שאדם זה דִבֵּר בעֹז ובתקיפות ודעות בני־החבורה בענין זה חלוקות היו, היתה סכנה בדבר שיתגלע ריב. אבל בו ברגע נכנסו מר וֶלר ומר פֶּל.

— הכל על מכונו, סמי — אמר מר וֶלר.

— שליח בית־הדין יבוא לכאן בשעה הרביעית — אמר מר פֶּל. — יושבני, שלא תברח בינתים? חַא, חַא.

— אולי יֵרך לב אבי האכזר בינתים — השיב מר וֶלר בחיוך.

— לא ולא — אמר מר וֶלר הזקן.

— בבקשה ממך — בִקש בעל־ההוב.

— בשום אֹפן! — השיב מר וֶלר.

— אשלם לך לשעורים, חצי שילינג לחֹדש — בקש סם.

— איני מקבל — השיב מר וֶלר.

— טוב מאד — אמר מר שלמה פֶּל והציע את חשבון הוצאותיו. — מעשה מבדח עד־מאד! בנימין, העתיקה־נא את זאת!

ומר פֶּל חִיֵּךְ שוב.

— רב תודות, רב תודות — אמר המֻמחה וקבל מידו של מר וֶלר אחד מן השטרות המזוהמים שבכיסו. — בנך אדם הגון הוא, אדוני. פה מאד מצדו של צעיר כמותו.

ומר פֶּל הביט סביבו וחִיֵךְ במתיקות.

עודם מדברים ושליח בית־הדין בא. סם נתחבב כל־כך על בני־החבורה, עד שנמנו וגמרו ללַווֹתו בסך לבית־התפיסה. קמו והלכו, התובע והנתבע באמצע שלובי־זרוע, שליח בית־הדין עובר לפניהם ושמונה עגלונים מפטמים במאסף למהנה. כשהגיעו לבית־הסֹהר נפרדה כל החבורה מאת התובע, קראו „הידד" לכבוד הנתבע, ואחרי שכל אחד ואחד תקע לו כפו, הלכו להם.

כשנמסר סם להשגחת השוערים השתומם רוקר עד־מאד וֶגֶדי נתרגש. וסם הלך מיד לחדר אדוניו והתדפק בדלת.

– יבוא – אמר מר פיקויק.

סם נכנס, הסיר את כובעו וחִיֵךְ.

– אתה הוא, סם חביבי! – אמר מר פיקויק בשמחה גלויה. – לא נתכַוַנתי אתמול לפגוע ברגשותיך, חביבי. הפעם אסביר לך את דברי באר היטב.

– ברגע הזה, אדוני? – שאל סם.

– בודאי – השיב מר פיקויק – ולמה לא ברגע הזה?

– נוח לי, שתדחה לשעה אחרת – אמר סם.

– למה? – שאל מר פיקויק.

– כי – פתח סם וגמגם.

– מה הדבר? – שאל מר פיקויק בדאגה. – דַבר־נא.

– כי יש לי עוד ענין קטן לענות בו – השיב סם.

– איזה ענין? – שאל מר פיקויק והשתומם למבוכתו של סם.

– דבר של מה־בכך – השיב סם.

– אם דבר קטן הוא יכול אתה לאָמרו לי מיד – אמר מר פיקויק מתוך חיוך.

– מוטב שאֹמר לך בפעם אחרת – אמר סם כמהַסס.

מר פיקויק תמה ולא אמר כלום.

– הענין הוא כך – פתח סם שוב ולא יסף.

– פתח פיך ויאירו דבריך – אמר מר פיקויק.

– הענין הוא כך – אמר סם עוד הפעם בהתאמצות כל

הבחורה. – – אבל מוטב שאמצא לי מקום למשכב, עד אם אדבר דברי.

– מקום למשכב! – צוח מר פיקויק בתמיה גדולה.

– כן, אדוני! – השיב סם. – אסיר אנכי. נאסרתי היום אחרי־הצהרים בחובותי.

– אתה נאסרת בחובותיך! – קרא מר פיקויק וצנח לתוך כסאו.

– בחובותי, אדוני! – השיב סם. – ובעל־דברי אינו רוצה לשחררני עד אם תצא אתה מבית־הסהר.

– רבונו של עולם! – צוח מר פיקויק. – מה פרוש הדברים?

– מה פרוש הדברים? – השיב סם. – אם ימשך הענין אפילו ארבעים שנה, נכון אני להיות תפוס כאן בשמחה רבה. זהו פרוש הדברים וחסל.

אחרי הדברים האלה זרק סם וֶלר את כובעו לארץ ברגש, שִׁכל את ידיו והביט ישר בפני אדוניו.

פרק מד

מאורעות שונים בבית־הסהר, התנהגותו המשֻׁנה של מר וינקל.

מר פיקויק היה נרגש מאד ממסירותו של סם אליו ולא יכול לכעוס עליו על שהסגיר את עצמו לתפיסה לזמן בלתי־קבוע. רק דבר אחד רצה לדעת: מי ומי הוא הנושה בו, ודוקא זאת סָתם סם ולא הגיד בשום אֹפן.

– אין תועלת בדבר – אמר סם. – אדם רשע הוא, שיֵצר־לבו רק רע, כופר בעִקר, נוקם ונוטר ולבו לב־אבן, אשר לא יֵרך מפני כ״.

– אבל צא וחשוב, סם – הסביר לו מר פיקויק, – החוב מו״ט כל־כך, עד שנקל מאד לשלמו. ואם חשקה נפשך להשאר אצל , זכור, שתוכל להועיל לי הרבה יותר כשתצא ותבוא.

– אסיר־תודה אני לך, אדוני – השיב מר וֶלר בכֹבד־ראש – אבל איני רוצה בכך.

– מה אינך רוצה?

– איני רוצה להכנע ולבקש רחמים מלפני אכזרי זה.

– אבל אין אתה מבקש רחמים כשאתה משלם לו את כספו – אמר מר פיקויק.

– סלח לי, אדוני – השיב סם – אבל חסד גדול אני עושה לו כשאני משלם לו ואין הצר שוה חסד זה. זהו הענין.

מר פיקויק חכך את חָטמו שלא ברצון ומר וֶלר מהר לעבור לנושא אחר.

– נוהג אני על־פי פרינציפיון, אדוני – העיר סם – ואף אתה,

אדוני, נוהג כך. ונזכר אני אגב גררא באותו איש, שאִבד עצמו לדעת מתוך פרינציפיון, ודאי כבר שמעת על־אודותיו.

כאן הפסיק מר וֶלר והסתכל באדוניו מן הצד מתוך חיוך.

– אין זה ודאי כלל, סם – אמר מר פיקויק ותיֵך גם הוא למרות התרעֻמת שהיתה בלבו כלפי סם העקשן. – לא שמעתי מעולם על־דבר אדון זה.

– מה אתה סח, אדוני? – קרא מר וֶלר. – אתה מתמיהני, אדוני. הרי אותו איש לבלר בלשכת־השלטון היה.

– האמנם? – שאל מר פיקויק.

– באמת – השיב מר וֶלר – ואדם הגון היה, אחד מאותם הקפדנים, שמחממים את רגליהם בימות־החתב בכלי־אש וידיד־נפשם עור־הארנבת הוא. חושֵך היה את כספו מתוך פרינציפיון, לובש בכל יום כֻּתֹּנת נקיה מתוך פרינציפיון, לא דִבר עם קרוביו מטוב ועד רע מתוך פרינציפיון (כי חָשש, שמא יִלוו כסף הימנו) והיה בכלל אדם נעים מאד. מתוך פרינציפיון גלח את שערו פעמַים בחדש והשתמש במשך השנה מתוך פרינציפיון בשלש חליפות־בגדים. פעם אחת חלה האיש ושלח לקרוא לרופא. – „מה אכלת באחרונה?" – שאל הרופא. „בעכים" – השיב החולה. „זה הדבר" – אמר הרופא. „ארשום לך סם־מרפא, ואל תאכל בעכים לעולם". „הכיצד? – אמר החולה – זה חמש־עשרה שנה שאני אוכל בכל ערב וערב מתוך פרינציפיון ארבעה בעכים!" „ובכן תמָנע מתוך פרינציפיון מהיום והלאה מלאכול את הבעכים" – אמר הרופא. „הבעכים מבריאים, אדוני" – אמר החולה. „הבעכים א י נ ם מבריאים – אמר הרופא בזעם – ואם תאכל בכל ערב וערב ארבעה, לא תוציא חצי שנתך". החולה נמלך בדעתו שעה קלה ושאל את הרופא: „בטוח אתה בדבר, אדוני?" „שמי הטוב, שֵם רופא בקי ורגיל, עָרב בדבר" – השיב הרופא. „וכמה בעכים לדעתך עלולים להמיתני, אם אֹכלם בבת־אחת? – שאל החולה. – „איני יודע" – השיב הרופא. „הושב אתה, שבעכים בשני שילינגים וחצי ימיתוני?" – שאל החולה. „יתכן" – השיב הרופא. „ובשלשה שילינגים ודאי ימיתוני" – שאל החולה. „בודאי" ענה הרופא. „ובכן טוב הדבר" – אמר החולה. למחר קם

ההולה, קנה לו כעכים בשלשה שילינגים, אכלם כֻּלם — וירה לעצמו כדור לראשו.

— למה עשה כן? — שאל מר פיקויק בתמיה, כי סוף המעשה הבהילהו.

— למה עשה כן? — השיב סם. — מתוך פרינציפיון שלו, שהכעכים מבריאים, ובכדי להראות, שמעולם לא נצחהו אדם, שהרי הכדור המיתהו ולא הכעכים.

מר פיקויק הסכים בעל־כרחו, שסם ישאר בבית־הסֹהר והרשה לו, שיקנה שביתה לשבוע אחד אצל מטליא־נעלים קֵרֵחַ, שדר בחדר צר באחת הדיוטות העליונות. למדור זה הביא סם מזרן ומטה, ששכר מאת רוקר. וכשעלה על מטתו זו הרגיש בעצמו, כאלו נולד בתפיסה וכל משפחתו חיתה פה מדורי־דורות.

— מעשן אתה תמיד בשכבך, זקני? — שאל מר וֶלר את שכנו כששניהם עלו על מטותיהם.

— כדבריך כן הוא, בני — השיב הרצען.

— הרשני־נא לשאלך, למה אתה מתקן את משכבך מתחת לשֻלחן דוקא? — שאל סם.

— כי רגיל הייתי לישון באפריון עד שבאתי לכאן, ומוצא אני, שגם השֻלחן מאהיל כאפריון — השיב המטליא.

— בעל־נפש אתה, אדוני — אמר סם.

בשעת שיחה קצרה זו שכב סם על מזרנו בקרן־זוית א והרצען בקרן־זוית זו. החדר היה מואר בנר כהה ובאֵש־מקטַרתו של הרצען, שהבהב כגחלת. על־ידי שיחה זו, בכל קִצורה, נקשרה נפש מר וֶלר בנפש שכנו. הלכך נזדקף ונסמך על מרפקו והתעכב במראה־פניו של השכן יותר משעשה זאת עד כאן.

חִור היה האיש — כדרך כל המטליאים, וזקן מדֻבלל היה לו — כדרך כל המטליאים. פניו היו משֻנים. פנים טובים ועקֻמים של פועל, מקֻשטים בשתי עינים, שהיו נהדרות בשעתן, כי עד היום הבהיקו. בן־ששים היה האיש, אבל בבית־הסֹהר נזדקן עוד יותר במראהו. בפיו קָטֶר מקטֹרת גדולה ואדֻמה, ושכב והסתכל בהנאה רבה אל הנר.

– זה ימים רבים אתה נמצא כאן? – שאל סם והפסיק את השתיקה הטכבידה.

– שתים־עשרה שנה – השיב הרצען ונשך במקטרתו מדי דברו.

– מַמרה היית פי בית־דין? – שאל סם.

הרצען הרכין ראשו להסכמה.

– ולמה תתעקש? – אמר סם. – למה תכַלה את חייך כאן? למה לא תלך ותמסור מודעה, שאתה מצטער על מֶרְיְךָ ומבטיח, שלא תוסיף לעשות כך?

הרצען העתיק את מקטרתו לקרן־זוית של שפתיו, חִיֵּךְ והחזיר את המקטֹרת למקומה ולא אמר כלום.

– למה אין אתה עושה זאת? – חזר סם ושאל במפגיע.

– לא תבין לְרֵעִי – אמר הרצען, – וכי מה, לדעתך, הביא עלי את כל הצרה הזאת?

– חושבני – אמר סם ומחט את הפתילה – שהענין התחיל בחובות.

– מעולם לא חבתי אף פרוטה – אמר הרצען, – חוד את הידתי.

– בודאי קנית בתים, לשון נקיה לשגעון, או אולי בנית בתים, בלשון חכמים: יצאת מדעתך? – אמר סם.

הרצען נד בראשו ואמר:

– חוּד עוד הפעם.

– מקוה אני, שלא היו לך דיני־נפשות – אמר סם בחשדנות.

– מעולם לא היו לי דיני־נפשות – השיב הרצען, – כל הצרה באה עלי בשֶל ירושה, שנפלה לי.

– הנח־נא – אמר סם. – לא יתכן. מי יתן והיה לי שונא עשיר, שימיט עלי שואה כזו, אקבל עלי באהבה.

– ידעתי, שלא תאמין – אמר הרצען. – גם אני במקומך לא הייתי מאמין, ואף־על־פי־כן מעשה שהיה הוא.

– הכיצד? – שאל סם.

– מעשה שהיה כך היה, זקן אחד בגבולין, שעבדתי בשבילו ונשאתי לאשה קרובתו העניה – עליה השלום וברוך שפטרני – אהזהו השבץ והלך לעולמו.

– לאן? – שאל סם, שראשו סחרחר היה ממאורעות היום.

– מהיכן אדע, לאן הלך? – השיב הרצען ונהנה ממקטרתו. – הלך ומת.

– לזה נתכונתי, – אמר סם. – טוב הדבר.

– טוב הדבר – אמר הרצען – והניח אחריו חמשת אלפים ליטראות.

– ויפה עשה – אמר סם.

– ואלף אחד מהם הניח בשבילי, לפי שנשאתי את קרובתו, הבינות?

– יפה מאד – גמגם סם.

– ומכיון שהמון שְׁאֵרוּת ומְסָרפים כִּתְּרוּהו והתקוטטו תדיר בשֶׁל הירושה, מנה אותי לאפיטרופוס ולשומר ארבעת האלפים הנשארים, כדי שאחלקם בין היורשים כדין. אך רציתי לקבל מבית־הדין הֶנְפֵּק לצַוָּאַת המת, הגישו הקרובים קובלנה, כי לא יכלו בלכל, שאין הם מקבלים את הכֹּל. אבל כשראו, שאין ביניהם אחדות וממילא אינם יכולים למחות יד־אחת כנגד הצַוָּאה, חזרו בהם ואני שלמתי לכל אחד את חלקו. לא עברו ימים מועטים ואחד הקרובים בא בטענה על כל הצַוָּאה כֻּלָּה. לאחרי ששה חדשים נתברר הענין לפני זקן חֵרֵשׁ אחד, ואחרי שארבעה עורכי־דין בלבלוהו במשך יום תמים, דחה את פסק־הדין לשבועַים, כדי שימלך בדעתו. ואחר־כך יצא הדין בששה ברכים, שהמת לא היה בעל דעה צלולה ואני מְחֻיב להחזיר את הכסף שקבלתי ולשלם הוצאות המשפט. הענין הגיע לבית־דין העליון ועדַיִן הוא מֻנח שם. סניגוּרַי כבר אכלו כל אלף הליטראות שלי ואני יושב בשֶׁל עשרת אלפים הליטראות ודמי־המשפט וכה אטליא נעלים עד יום מותי. אדונים אחדים בקשו להביא את הענין לפני הפרלמנט ובודאי היו עושים זאת, אבל לא היה להם פנאי לבוא אלי, ולי לא היתה רשות לבוא אליהם, עד שנלאו ממכתָבי הארֻכים והדבר נשתקע.

הרצען נשתתק, כדי לראות, איזהו הרֹשם שדבריו עשו על סם. וכשראה, שהלה נרדם, דִּשֵּׁן את מקטַרתו, גאנח, הניח את המקטֹרת הצדה, התכסה בסדין – ויישן.

למחר, כשישב מר פיקויק ואכל פת־שחרית שלו שמע קול דופק בדלת, ועד שקרא: „יבוא" הציץ לתוך החדר ראשו של מר סמֶנגל.

— מה שלומך — שאל הלה מתוך כריעה וקִדה. — מחכה אתה היום לאורחים? שלשה אדונים, הדורים בלבושם, דרשו היום למשכנך והתדפקו בכל דלת ודלת, עד שנִתַּך עליהם חרון־אף הפותחים.

— ודאי חבֵרי הם — אמר מר פיקויק וקם. — עוד מתמול חכיתי להם שיבואו.

— חבריך? — קרא סמֶנגל ואחז בכף מר פיקויק. — הרי הם מרגע זה והלאה גם חברַי וחברי מִיוִינס. איש־חמודות הוא מִיוִינס זה, האם לא כן? — אמר סמֶנגל ברגש.

— אין אני מכיר אותו כל־צרכי — אמר מר פיקויק בפקפוק.

— ידעתי — אמר סמֶנגל וסטר על שכמו. — עוד תכיר אותו מקרוב ותהבבהו. אדם זה לֵצן־אמן הוא!

— האֻמנם? — שאל מר פיקויק.

— חי אלהים! — השיב סמֶנגל. — וגם נאה הוא. על־כרחך אתה עתיד לאהוב מְשלם שכמותו. אין לו אלא חסרון אחד, אותו ההסרון הקטן, שאמרתי לך.

— דברי־נגידים תדבר — אמר מר פיקויק — אבל חוששני, שחברַי נבוכים בינתַים ואינם מוצאים אותי.

— אלך ואַראם את הדרך — אמר סמֶנגל ופנה אל הדלת. — שלום לך. לא אפריעכם לכשיבואו. אגב —

וסמֶנגל שב וסגר את הדלת הפתוחה, חזר למר פיקויק ונצב מתוך עמ על בהונות־רגליו ולחש לו באזנו:

— שמא תוכל להלוֵני כשנים־שלשה שילינגים עד סוף השבוע הבא?

מר פיקויק התאפק בכל כֹּחו שלא לחיֵך, הוציא את הכסף מכיסו ונתנו לידו הפתוחה של מר סמֶנגל. הלה נעלם ושב כרגע עם שלשת האורחים. ואחרי שהשתעל והרכין ראשו שלש פעמים, כדי להבטיח למר פיקויק, שלא ישכח לשלם את נִשְיוֹ, תקע את כפו לכל אחד ואחד ונפטר.

— ידידַי הטובים — אמר מר פיקויק ותקע את כפו למר טופמן, למר וינקל ולמר סנודגרַס — מאֻשר אני לראותכם.

כל השלישיה כֻּלה היתה נרגשת. מר טופמן נד בראשו ביגון, מר סנודגרַס הוציא את ממפחתו מכיסו ומר וינקל פרש ובכה.

–צפרא טבא, רבותי – אמר סם כשנכנס ונעלי אדוניו בידו. – הניחו למרה שחורה, כמו שאמר אותו ילד כשמֵת מלמדו. ברוכים הבאים!

– בחור שוטה זה! – אמר מר פיקויק וטפח לו לסם על ראשו. – הסגיר את עצמו לתפיסה, כדי שיהיה בקרבתי.

– מה! – צוחו שלשת החברים.

– כן, רבותי, תפוּס אנכי – אמר סם.

– תפוס! – צוח מר וינקל.

– מה פרצת עליך פרץ, אדוני? – שאל סם.

– קויתי, סם, ש – לא, לא כלום – אמר מר וינקל.

מר וינקל היה נבוך כל־כך, עד שפנה מר פיקויק לשני חבריו בפנים שואלים.

– אין אתנו יודע עד־מה – השיב מר טופמן על שאלה אלמת זו בקול. – זה יוֹמַים שהוא נרגש מאד ואינו מתנהג כלל כדרכו תמיד. חוששני, שדבר נפל אצלו, אבל כופר הכּל הוא.

– לא ולא – אמר מר וינקל והסמיק ממבטו הבוחן של מר פיקויק, – אין כלום, באמת אין כלום. אני מבטיחך, יקירי. עלי לצאת את העיר בקרוב בענין פרטי אחד וקויתי, שתרשה לסם ללַוּוֹתֵני.

מר פיקויק השתומם עוד יותר.

– חשבתי – גמגם מר וינקל – שסם יסכים לדבר. אבל מובן, שאם תפוס הוא, הדבר לא יתכן. על־כרחי אלך לבדי.

בינתים הרגיש מר פיקויק, שמר וינקל וסם החליפו מבט, שנראה הימנו, כי מבינים הם איש את רעהו.

– יודע אתה דבר־מה בענין זה, סם? – שאל מר פיקויק בתֹקף.

– לא ידעתי – השיב סם.

– באמת? – שאל מר פיקויק.

– באמת לא שמעתי עד כאן כלום בענין זה – השיב מר וֶלֶר, – ואם משער אני דבר־מה, הרי אסור לי לאָמרו, שמא השערתי מַטְעֵית.

– איני רשאי לחטט בעסקיו הפרטיים של ידידי, וגם אם ידיד־

נפשי הוא – אמר מר פיקויק אחרי שתיקה קצרה. – אבל, דעו לכם, שאיני מבין כלום מכל הענין, ודַי בזה.

ומר פיקויק הסב את השיחה לענינים שונים ומר וינקל נכנס לאט־לאט לגדרו, אם כי השַׁלוה רחקה ממנו, מתוך שיחת־רעים עבר הזמן בהסח־הדעת, וכשנכנס מר וֶלֶר בשעה השלישית וערך על השֻׁלחן הקטן שוק־כבש ופשטידה גדולה של בשר וכמה מיני ירקות ובקבוקי־שכר, אכלוּ כֻּלם לתאבון, אף־על־פי שהכֹּל נקנה והוכן במטבח בית־הסֹהר, אחר־כך שתו יין ותֵה – וקול הפעמון נשמע לאורך, שהגיעה שעת יציאת האורחים.

בשעת־פְּרֵדה נעשתה התנהגותו של מר וינקל משֻׁנה ביותר, אולי מפני שנתן בכוס עינו. לאחרי שיצאו מר טופמן ומר סנודגרס, נשאר לבדו עם מר פיקויק ותקע לו את כפו בפנים מביעים החלטה מנויה וגמורה בלב דוי.

– ליל־מנוחה, חביבי – גמגם מר וינקל.

– יברכך אלהים – השיב מר פיקויק בלב רַגָּש.

– בואה – נשמע קול מר טופמן קורא מן המסדרון.

– מיד – השיב מר וינקל. – ליל־מנוחה.

– ליל־מנוחה – השיב מר פיקויק.

ועוד פעם אמרו זה לזה „ליל־מנוחה" ושָׁנו ושִׁלשו וכך עד שש פעמים ועדַין החזיק מר וינקל יד ידידו והביט בפניו.

– וכי אֵרע דבר־מה? – שאל מר פיקויק.

– לא כלום – השיב מר וינקל.

– ובכן ליל־מנוחה – אמר מר פיקויק ונִסה להוציא את ידו.

– ידידי וחברי ומגִני – גמגם מר וינקל – אַל־נא תדינֵני לכף־חובה לכשתשמע, שאנוס הייתי בתֹקף מניעות שאין להתגבר עליהן – –

– בואה – אמר מר טופמן בפתח – פן יסגר השער לפנינו.

– הנני מוכן ומזֻמן – אמר מר וינקל ומהר לצאת מן החדר.

כשהסתכל מר פיקויק אחריהם אל המסדרון ראה את סם וֶלֶר עומד על־יד המדרגות ולוחש רגע אחד על אזנו של מר וינקל.

– יכול אתה לבטוח בי – השיב הלה בקול.

– רב תודות, אדוני. אל־נא תשכח – אמר סם.

– בשום אֹפן – השיב מר וינקל.

– בשעה טובה ומְצלחת – אמר סם. – הייתי שמח מאד ללכת עמך, אדוני, אבל בעלַי קודמים.

– סִמן יפה לך, שאתה נשאר כאן – אמר מר וינקל.

ושלשת החברים ירדו בגרם־המעלות ונעלמו.

– תמוה מאד – אמר מר פיקויק וישב אל שֻלחנו והרהר. – מה הולך צעיר זה לעשות?

עד שהוא מהרהר בענין זה נשמע קול רוקר השוער שואל, אם רשאי הוא להכנס.

– מביא אני לך כסת יותר טובה – אמר השוער.

– רב תודות לך – השיב מר פיקויק. – שמא תשתה כוס־יין?

– אדוני טוב כמלאך־אלהים. לחייך, אדוני – השיב מר רוקר וקבל את הכוס.

– רב תודות לך – אמר מר פיקויק.

– לצערי עלי להודיע לך, שמצבו של בעל־החדרך הורע הערב – אמר מר רוקר בהציגו את הכוס והסתכל לתוך כובעו כמתכונן לחָבשו.

– תפוס זקן זה! – קרא מר פיקויק.

– ימי מאסרו לא יארכו – אמר רוקר והפך את כובעו באֹפן שיכול לראות מימינו שֵם האמן שעשָׂאו.

– דמי נקפא בעורקי – אמר מר פיקויק. – מהי כַוָנת דבריך?

– מַכה־שחפת הוא זה־כבר – השיב מר רוקר – והערב נתקצרה נשימתו. הרופא אמר עוד לפני ששה חדשים, שאין לו תקנה אלא שנוי־אויר.

– רבונו של עולם! – צוח מר פיקויק. – נמצא, שאדם זה הולך ומומת מיתת בית־דין זה ששה חדשים.

– איני מבין דברים כאלה – אמר רוקר ואִזֵן את כובעו בשוליו – חושבני, שמזלו לא היה משתנה בשום מקום שהוא. היום בבֹקר בא להדר־החולים. הרופא אמר, שצריך לכלכלו במזונות מבריאים, והמשגיח שולח לו מביתו יין ומרק וכדומה. המשגיח נקי מפשע, אדוני.

– כמובן – מהר מר פיקויק להשיב.

– חוששני – אמר רוקר ונד בראשו – שהכל לשוא. זה עכשו הצעתי לְנֶדי הַמַּרְאָה של שתי כוסות יי"ש כנגד אחת והוא לא הסכים, ובצדק, רב תודות, אדוני, ליל-מנוחה, אדוני.

– עמוד! – קרא אחריו מר פיקויק. – היכן חדר-החולים?

– מלמעלה, והוא מְכֻוָן כנגד חדר-הַשֵּׁנָה שלך. אם תרצה, בוא ואראך.

מר פיקויק נטל בחפזה את כובעו והלך מיד.

השוער הלך לפניו חרש, פתח את הדלת ונתן למר פיקויק להִכָּנֵס. החדר היה רחב-ידים וּכֻלּוֹ מלא ערשות-ברזל, ועל אחת מהן שכב צל אדם חִוֵּר כמת. נשימתו היתה קצרה וקשה ולכל נשימה ונשימה גנח מיסורים. על-ידו ישב זקן גוץ אחד, חגור סִנָּר של מטליאי-נעלים וחבוש משקפים של קרן וקרא פרקי-מקרא בקול. הוא הוא שכנו של סם, שירושתו היתה שמורה לו לרעתו.

החולה הניח את ידו על זרוע מְנַחמו ובקשו להפסיק. הלה סגר את התנ"ך והניחו על המטה.

– פתח-נא את החלון – בקש החולה.

הלה עשה כמבֻקש. שקשוק העגלות והכרכרות, קולות האנשים והטף וכל שאוֹנם והמונם של חיי רב-עם נשמעו בחדר בקול ענות חלושה. לפרקים נשמע בתוך השאון הסתמי קול צחוק פרוע או שברים של פזמון, ושוב נבלעו בהמון הקולות והצעדים – נחשולי ים-החיים העולים ויורדים מִבחוץ. צלילים אלו מַשרים מרה שחורה על כל אֹזֶן מקשבת ומה-גם על הנמצא בשעת יציאת-נשמה.

– חסר כאן אויר – לחש החולה. – המקום מבאיש אותו. צח היה האויר כשבאתִי הֵנה לפני ימים רבים. אבל בעברו דרך החומות הללו, הוא מתעבה ומתעפש. לא אוכל לנשום אותו.

– זמן רב נשמנוהו – אמר הזקן. – אל תִּוָּאֵש.

שני המסתכלים נגשו אל המטה. החולה משך אליו ידו של חברו הזקן, לחץ אותה בין ידיו ולא הרפה ממנה זמן רב.

– מקוה אנכי – אמר בקול-מלחשים – שבית-דין של מעלה יזכור את עָנשי בעולם הזה. עשרים שנה, ידידי, עשרים שנה בקבר-צלמות

זה! גלמוד הייתי בכל השאון הזה. יסלח לי אלהים. הוא היודע, כמה גלמוד הייתי. כל ימי הולך למות הייתי.

בידים שלובות ומתוך גמגום נרדם האיש – מתחלה תרדמה בלבד, כי עוד ראו אותו מחַיֵך.

זמן־מה שוחחו העומדים ביניהם, ופתאם נרתע השוער לאחוריו ברצותו לתקן את הכר.

– פדה אלהים נפש עבדו – אמר השוער.

ולא ידע איש רגע מותו, כי גם בחייו היה דומה למת.

פרק מה

מר שמואל וֶלר בחוג־משפחה. סִבּוּב מר פיקויק בבית־הסֹהַר.

ימים אחדים אחרי הדברים האלה קם מר שמואל וֶלר בבֹּקר אחד, פִּנָּה את חדר אדוניו והלה ישב לו אל ספריו וניְרוֹתיו בנחת, וסם נמלך בדעתו, כיצד לבלות בנעימים את השעות הסמוכות. סם גמר בדעתו לשתות קֹדם־כל כוס־שֵׁכר. אומר ועושה. הלך לבית־המשתה, נטל את השכר ואת העתון משלשום ויצא אל החצר, שתה מעט מן השכר, נשא עיניו אל החלונות וקרץ עין לצעירה אחת, שקלפה שם תפוחי־אדמה. אחר־כך פרש את העתון והשתדל לקפלו באֹפן שיוכל לקרֹא את הפרק „ילדי יום", אבל מפני הרוח הנושבת קשתה עליו עבודת־הקפול ולאחרי שעשאה גמע שוב מכוסו. אחר־כך קרא שתי שורות והפסיק כדי להסתכל במשחק־הכדור, ששחקו שני אנשים בחצר, וקרא להם „יישר כחכם" והביט סביבו, כדי לדעת אם הכל מסכימים לדעתו בדבר טיב המשחק. מתוך כך הציץ שוב בחלון ומכיון שהצעירה עֲדַיִן נראית היתה, מחובת הנמוס היה לקרוץ לה שוב ולשתות לחייה בלי אֹמר ודברים. ואחרי שלטש עין זועמת לנער קטן, שהסתכל בו בפה פעור, שִׁכֵּל את רגליו, הקריב את העתון לעיניו, החזיק בו בשתי ידיו והתחיל קורא בעיון.

לא הספיק להצטמצם בקריאתו והנה נדמה לו, שהוא שומע קוראים בשמו מרחוק. ובעוד רגע נִשא שמו על כל שפתים והאויר נזדעזע מקולות קוראים: וֶלר.

– הנהו – צוח סם, – מה צָרָע? מה רוצים מאתו? וכי בא רץ והודיע, שבית־אחֻזתו נשׂרף?

— באכסדרה דורשים אחריך — אמר לו הקרוב אליו.

— הואילה־נא להשגיח על העתון ועל הכוס — אמר סם, — הריני הולך. רבונו של עולם! אלו תבעו אותי לדין, לא היו יכולים להרבות שאון יותר.

וסם מִהר אל האכסדרה ובדרכו מפח על ראשו של בחור אחד, שלא הכיר בסם וצוח על־ידו ממש בקולי־קולות: „וֶלר"! מיד ראה את אביו יושב על המדרגה התחתונה וכובעו בידו וצועק בכל חצי־רגע בקול רם: „וֶלר".

— למה זה תצעק? — שאל סם, — הרי גרונך נחר. מה יש?

— חששתי שמא חזרת בך ויצאת — אמר הזקן.

— בלום פיך — אמר סם — ואל תלעג לרש אובד בחובותיו. וסורי־נא מן המדרגה. לא כאן משכני.

— באתי לספר לך מעשה נאה — אמר הזקן וקם — כל השומע יצחק.

— ומהו? — שאל סם.

— חוששני — אמר הזקן — שאפקע מצחוק בימים האלה.

— ספר־נא סוף־סוף — אמר סם.

— מי הוא לדעתך, שבא עמי הלום, סמי? — שאל מר וֶלר, חזר בשני צעדים לאחוריו, פער את פיו והרים את גבות־עיניו.

— פֶּל? — אמר סם.

מר וֶלר הניע בראשו לשלילה ולחייו האדֻמות התנפחו מצחוק עצור.

— בעל הפנים המגֻונים? — שאל סם.

מר וֶלר הניע שוב בראשו.

— ובכן מי הוא? — שאל סם.

— אמך החורגת — השיב מר וֶלר. ויפה עשה שאמר זאת, שאם לא כן היו לחייו מתפקעות.

— אמך החורגת, סמי — הוסיף מר וֶלר — וגם בעל־החטם, בני, בעל־החטם.

ובולמוס הצחוק אחז את מר וֶלר. סם חיֵך בכל פה.

— שניהם באו להטיף לך מוסר, סמי — אמר מר וֶלר ומחה את עיניו. — אל־נא תזכיר את בעל־חובך האכזר בשום פנים.

– ואין הם יודעים מי הוא? – שאל סם.
– אפילו רמז כל־שהוא – השיב מר וֶלר.
– היכן הם? – שאל סם.
– בחדר־המשתה – השיב מר וֶלר. – אין דרכו של בעל־החֹתם ללכת אלא למקום משתה. היתה לנו היום נסיעה יפה. רתמתי את הסוס הברֹד לעגלה הישנה, שהיתה שַׁיֶכת לבעלה הראשון של אמך חורגתך – –
עוד הם מדברים והנה הגיעו עד פתח חדר־המשתה. סם הסתכל אל אביו מן הצד במבט ערמומי. הלה צחק בקרבו כל הזמן, ושניהם נכנסו אל החדר.
– אמי חורגתי – אמר סם וּבֵרכה לשלום בנמוס – רב תודות על בקורך. ומה שלומך, אדוני?
– שמואל, שמואל! – אמרה מרת ולר. – נורא הדבר.
– אין בכך כלום, גברתי – השיב סם. – וכי לא כן הדבר, אדוני?
מר סטיג'ינס נשא את ידיו וסרס את עיניו, עד שלא נראה מהן אלא הלבן, יותר נכון – החלמון, ולא אמר כלום.
– וכי חולה אדם זה? – שאל סם.
– מוג טוב זה מצטער לראותך כאן, שמואל – השיבה מרת וֶלר.
– כך הוא – אמר סם. – מעקימת שפתיו נדמה לי, ששכח לבזוק פלפלין על הקשואים שאכל בפעם האחרונה. שב־נא, אדוני. הישיבה היא חנם אין כסף.
– הוששני – אמר מר סטיג'ינס בגֹדל־לבב – שגם בבית־הסֹהר לא נכנע לבבך.
– סלח־נא, אדוני – אמר סם – מה הואלת לאמר לי?
– חוששני, אמרתי, שגם היסורים לא הכניעו את לבבך – אמר סטיג'ינס בקול רם.
– רב תודות לך, אדוני. אין אני מִכַּת הנכנעים – השיב סם.
ממקום מושבו של וֶלר הזקן בקרן־זוית נשמע קול צחוק אדיר.
– וֶלר – אמרה הגברת – בוא הֵנה.
– רב תודות לך, שאהבה נפשי – השיב מר וֶלר – אבל נוח לי מאד לשבת כאן.

מרת וֶלר פרצה בבכי.

— מה לך כי תבכי? — שאל סם.

— שמואל, שמואל — השיבה מרת וֶלר. — אביך מתעמר בי, וכי אין דבר בעולם, שישפיע עליו לטובה?

— שמע, אבי — אמר סם. — הגברת שואלת, מה יכול להשפיע עליך לטובה.

— אסיר תודה אני לגברת על שאלותיה הנמוסיות — השיב הזקן. — חושבני, שמקטֹרת היתה משפיעה עלי לטובה.

מרת וֶלר געתה שוב בבכיה ועיני מר סטיג'ינס זלגו דמעות.

— אדוני — אמר סם. — איזה מֵחוש יש לך, שאתה בוכה?

— לבי לבי — אמר מר סטיג'ינס ולחץ את הסוכך אל אפֻדתו.

לתשובה נפשית זו לא יכלה מרת וֶלר להבליג על רגשותיה, התיפחה תמרורים והכריזה, שאדם זה אחד קדוש הוא.

— חוששני, גברתי, שאדון זה צִחֵה צָמָא הוא מכל מרה שחורה זו שלפניו — אמר סם.

הגברת הכבודה בחנה בעפעפיה את פני מר סטיג'ינס. והלה סרס את עיניו ואחז ביד ימינו בגרונו ועשה עצמו כגומע, כדי לרמז, שהוא צמא באמת.

— מהו המשקה התמידי שלך? — שאל סם.

ידידי הצעיר — השיב מר סטיג'ינס — הבל המשקה, הבל הבלים.

— אמת וצדק — אמרה מרת וֶלר ברמע.

— מודה אני לדבריך, אדוני — אמר סם — אבל מהו ההבל החביב עליך ביותר.

— ידידי — השיב מר סטיג'ינס — מתעב־אני את כלם. אבל אם יש משקה אחד, שהוא פחות שנוא עלי, הרי זה יי"ש חם, ידידי, מהול בסֻכר, שלש חתיכות לכוס.

— צר לי מאד — אמר סם — אבל הבל זה החביב עליך איננו נמכר כאן.

— הוי על אכזריות הלבות הערלים האלה — צוח מר סטיג'ינס. — הוי על רשעות המעֻולים הארורים האלה.

ומר סטיג'ינס נשא את עיניו למרום ולחץ את הסוכך אל חזהו. והאמת נִתְּנה להֵאָמר, שהתמרמרותו לא היתה מן השפה ולחוץ.

אחרי שמרת וֶלר ובעל־החֹתם שפכו כל חמתם על הנבָלה הזאת והמטירו על ראש האשֵמים כל הקללות שבתוכחה, הציע בעל־החֹתם לקחת בקבוק יין־אופורטו ולמזוג אותו במעט חמין, בתבלין ובסֻכר, ומשקה זה טוב לקֵבה כבדוק ומְנֻסה. בינתים הסתכלו בעל־החֹתם והגברת וֶלר אל הזקן והתמוגגו בדמעות.

— ובכן, סמי — אמר הזקן — ודאי שמח אתה לבקור נעים זה, שיחה מועילה ונעימה.

והזקן צחק בכל פה. הגברת ומר סטיג'ינס עצמו את עיניהם מראות ברע, והזקן השתמש בזה, כדי להראות בתנועות יד, כמה חשקה נפשו להכות לבעל־החֹתם על חטמו. וכמעט נתגלה חפצו זה, כי ראשו של מר סטיג'ינס נגע בלי משים באגרופו הקמוץ של מר וֶלר, שלפני רגע הניע אותו באויר כמכה בדמיונו.

— למה אתה נוטל את כוסך ביד גסה? — שאל סם בחכמה. — וכי אינך רואה, שאתה פוגע במר סטיג'ינס?

— משגה הוא אתי, סם — השיב הזקן במבוכה.

ומר סטיג'ינס טעם מן הכוס, שהושיט לו סם, הניח את הסוכך על הקרקע וחזר וטעם. אחר־כך החליק בידו על־גבי כרסו, שתה את כל הכוס בנשימה אחת, לקק את שפתיו והושיט את הכוס לשוב ולמלאו. אף מרת וֶלר התרתה החזיקה אחריו. מתחלה סרבה ואמרה, שאינה סובלת אפילו טפה אחת, אחר־כך שתתה טפה וטפתַים וכמה טפות, ולכל טפה וטפה זלגו עיניה דמעה אחרי דמעה.

מר וֶלר הזקן שחק ורגז כל הזמן, וכשהתחיל מר סטיג'ינס גונח אחרי שתית בקבוק שני, הביע הזקן את תרעֻמתו בשברים ותרועות, שבתוכם נשמעה בפֵרוש המלה: „אחיזת־עינים".

— אך אם אתה לו שמעני — לחש הזקן אל אזנו של בנו. — חושבני, שיש קלקול־מה במבנה גופם של האם החורגת ושל בעל־החֹתם.

— הֵינו? — שאל סם.

– כמדמני, סמי – השיב הזקן – שאין המשקה מזין אותם אלא מתגלגל הוא במים חמים ושופע מתוך עיניהם.

ומר סטיג'ינס פתח בדרוש, כדי להחזיר למוטב את הכלל וביחוד את מר שמואל. במליצות נשגבות השביע אותו להזהר מאד, כי בדרך חטאים הוא עומד, לברוח מן החנֻפה ומן הגאותנות ולקחת בכל דבר אותו (את סטיג'ינס) למופת, ואם כן יעשה, יבוא בקרוב לידי הכרה, שהוא הישר והטוב באדם וכל מכריו וידידיו אובדים וחטאים הם. וקֹדם־כל יִנָזר־נא מן השכרות, שהיא זרמת־חזירים ושומר נפשו ירחק ממנה.

כשהגיע המוכיח לפרשה זו לעו דבריו ומרֹב התפעלות התחיל לחוג ולנוע והֻכרח לאחוז בכסא שלא יפול.

במשך כל הדרשה נאנחה מרת וֶלר ובכתה, ואולם סם שִׂכֵּל את רגליו וישב והסתכל במוכיח בסבר פנים יפות וכפעם בפעם הביט הצדה אל אביו, שנתפעל מן הדרשה בתחלתה ואחר־כך תקפה עליו שנתו.

– הידד! יפה דרשת! – אמר סם, לאחרי שבעל־החֹטם סִיֵּם את דרשתו וחבש את נעלי־ידיו המקֹרעים.

– מקוה אני, שתחזור למוטב, שמואל – אמרה מרת וֶלר בכֹבד־ראש.

– אף אני חושב כך – השיב סם.

– מי יתן ויכולתי לקוות, שגם אביך יחזור למוטב – אמרה מרת וֶלר.

– רב תודות לך, שאהבה נפשי – השיב מר וֶלר הזקן. – וכיצד השפיעה הדרשה עָלָיִךְ?

– לֵצן! – גערה בו מרת וֶלר.

– מֻכה בסנורים! – אמר המוכיח.

– אם לא יהיה לי אור אחר אלא אור־הסהר שלך – השיב הזקן – מֻבטחני, שאהיה לעגלון־לילה עד בוא חליפתי.

סם לִוָּה את אורחיו עד שער בית־הסֹהר ושם נפרדו בחבה.

– סמי – אמר מר וֶלר הזקן ויפן כה וכה. – דרוש שלומו של אדוניך ואמר־לו, שאם תעלה על דעתו מחשבה אחרת, אין לו אלא להודיעני. אני והנגר חבלנו תחבולה להוציאו. פסנתר, שמואל, פסנתר! – הוסיף מר וֶלר, הכה על חזה בנו באחר־יד ופסע שתי פסיעות לאחוריו.

– מה אתה סח? – שאל סם.

– פסנתר, שמואל – השיב וֶלר בסוד – יכול הוא לשכור פסנתר, שאין מנגנים עליו.

– וכל־כך למה? – שאל סם.

– ישלח־נא אחר־כך לידידי הנגר, שיבוא ויקח את הפסנתר. עכשו הֲבַנת?

– לא – אמר סם.

– אין בתוך הפסנתר כלום – לחש הזקן. – יכול הוא להִכָּנס בכובעו ובנעליו, ודרך ברעי־הפסנתר הנבובים ישאף רוח. הכן בשבילו כרטיס לאמריקה. הממשלה האמריקאית לא תסגירהו, אם יש לו כסף למחיה. ואדוניך יהיה שם עד מות מרת ברדל או עד שהאדונים דודסון ופוג יתלו על העץ (והושבני, שתליתם תקדים למיתתה). אז ישוב לכאן ויכתוב ספר על־דבר בני־אמריקה, וחזקה עליו, שיכניס לו את הוצאותיו ויותר, אם רק יחרפם ויגדפם כהוגן.

אחרי לחישה זו מהר הזקן להִפָּרד, כאִלו חשש, שמא תקלקל השיחה הבאה את רשם סודו.

וסם לא הספיק להֵרָגע משמיעת סוד זה והנה מר פיקויק נגש אליו.

– סם – אמר האדון.

– אדוני – השיב מר וֶלר.

– רוצה אני לעשות סבוב בכל בית־הסֹהר ואתה תלַוֵני על דרכי. ואגב הנה בא לקראתנו תפוס הידוע לנו, סם – הוסיף מר פיקויק בחיוך.

– מי הוא, אדוני? – שאל סם, – בעל־התלתלים או בעל־הפִזמקאות!

– לא זה ולא זה – השיב מר פיקויק, – מַכָּרך הוא מלפני זמן רב.

– מַכָּרִי?! – קרא מר וֶלר.

– ודאי תזכרהו היטב, סם – אמר מר פיקויק, – הס! בלום פיך! הנהו.

ג'ינגל הוא שהתקרב אליהם. מראהו לא היה כל־כך עלוב כמו

בפעם שעברה, כי בעזרתו של מר פיקויק פדה את בגדיו מבית־המשכונות. גם לבש לבנים ועשה את שערו, אבל חוַר ורזה היה, ובהתהלכו על משענתו לאטו נראה היה בחוש, שאדם זה סבל ממחסור ומיסורים ועדַין חלש הוא ביותר. לתשובה על ברכתו של מר פיקויק הסיר את כובעו, וכשראה את סם וֶלר נתבַיֵש ונדכה.

ואחריו הלך איוב טרוטר, שעבר כל עֲברה שבעולם רק את בריתו עם ג'ינגל לא הפיר, עֲדַיִן היו מלבושיו קרועים ומגֹאלים, אבל פניו לא היו רזים כל־כך כמו לפני ימים אחדים. בעברו לפני מר פיקויק הסיר את כובעו וגמגם דברי־תודה על שִׁנצול מרעב.

— טוב — אמר מר פיקויק בקֹצר־רוח. — יכול אתה ללכת אחרי סם. רצוני לדבר עמך, מר ג'ינגל. יכול אתה ללכת מבלי להשען על־ידו?

— בודאי, אדוני — הריני מוכן ומזֻמן — לא למהר בהליכה — רגלי כושלות — ראשי סחרחר — סחור סחור — כמו ברעש האדמה —

— תן לי את זרועך — אמר מר פיקויק.

— לא, לא — אמר מר ג'ינגל. — אתה משפיע עלי רב טובה — אי־אפשר.

— שטות — אמר מר פיקויק. — השען עלי, כך רצוני.

כשראה מר פיקויק, שג'ינגל נבוך ונרגש ואינו יודע מה לעשות, שלב את זרועו בזרוע המשַׂחק החולה והלך עמו מבלי דַבר דבר.

בינתים הביעו פניו של שמואל וֶלר את התמיה היותר גדולה שבעולם. אחרי שהסתכל חליפות מאיוב לג'ינגל ומג'ינגל לאיוב אמר בלחש: „הנה כי כן" כמה וכמה פעמים. אחר־כך נשתתק שוב והסתכל בתמהון ובמבוכה מזה לזה.

— ובכן, סם! — אמר מר פיקויק.

— הנני, אדוני — אמר מר וֶלר והלך אחרי אדוניו. ועדַין לא זזה עינו מפניו של איוב טרוטר, שהלך על־ידו ושתק.

איוב הביט כל הזמן לארץ. וסם, שהביט בפניו, פגע בכל אדם שבא לקראתם, הפיל תינוקות בדרך, נכשל במדרגות וגדרים ולא הרגיש בשום דבר, עד שנשא איוב את עיניו ואמר לו:

— מה שלומך, מר וֶלר!

— הוא הוא! — קרא סם, ואחרי שבֵרר את זאת בוַדאות מֻחלטת, הכה על רגלו ושרק שריקה גדולה.

— מצבי נתחלף הרבה, אדוני — אמר איוב.

— רואה אנכי — אמר סם והשתומם למראה בלויי־הסחבות של בן־לויתו. — אבל חלוף זה לרעה הוא, כמו שאמר אותו האיש, שהחליף מטבעות קטנות וחשודות בסכום שני שילינגים וששה פֶּנסים כנגד מטבע אחת טובה בסכום זה.

— אמנם כן הוא — אמר איוב במנוד־ראש. — אמת מארץ תצמח. דמעות אינן ראיה ליסורים.

— אינן ראיה — קִיֵם סם את דבריו.

— יש שהן מעֻשות — הוסיף איוב.

— יודע אנכי — אמר סם. — יש בני־אדם, שהדמעות מוכנות ועומדות להן בכל שעה ואין להם אלא להסיר צמיד פתיל והרי הן נובעות.

— ודאי — אמר איוב — אבל אל יהא הדבר קל בעיניך. הוצאת דמעות מעֻשות נקנית ביסורים.

מדי דברו הראה על לחייו החִוְרות והשקועות, הפשיל את טרווליו וחשף זרוע דקה מן הדקה, שחִשבה להִשָבר מנגיעה קלה.

— מה מעשיך? — שאל סם.

— לא־כלום. זה כמה שבועות שלא עשיתי כלום, גם לא אכלתי ולא שתיתי — אמר איוב.

סם נתן עינו בפניו הרזים ומראהו העלוב של מר מרוטר ואחר־כך אחז בזרועו ומשך אותו בחזקה.

— לאן, מר וֶלר? — שאל מר מרוטר והתאמץ להשתחרר מזרועו החזקה של סם.

— בואה, בואה — אמר סם.

על שאלתו של איוב לא השיב כלום עד שהביאו לחדר־המשתה ושם הזמין בשבילו כד שֵכר.

— שתה — אמר סם — עד הטפה האחרונה ואחר־כך תהפוך את הכד על פיו.

— מר וֶלר יקירי! — התחנן איוב.

– שתה מיד! – צוה סם במפגיע.

ומר טרוטר הרים את הכד עד לשפתיו והגיחו אל פיו גמיעה אחרי גמיעה. רק פעם אחת הפסיק כדי לשאוף רוח, אבל לא הסיר את פניו מן הכד. ובעוד רגע הושיט את הכד כשהוא הפוך. לארץ לא נפלו אלא שתי טִפּות של זוהמה, שנבדלו לאט־לאט מדפני הכד ונטפו בעצלתים.

– בן־חיל אתה – אמר סם. – מה הרגשתך כעת?

– הוטבה, כמדֻמני שהוטבה – השיב איוב.

– מובן מאליו – אמר סם. – רואה אני בחוש, שאתה הולך וחזק. אולי נכפיל את המנה?

– רב תודות לך – השיב איוב – אבל מוטב שלא לשתות יותר.

– יהא כך – אמר סם. – שמא תאכל דבר־מה?

– בחסדו של אדוניך הטוב – אמר מר טרוטר – אכלנו היום שוק־כבש צלויה ותפוחי־אדמה.

– מה זאת? וכי דאג ה ו א לכם? – שאל סם בתמיה.

– יתר על־כן, מר וֶלר – השיב איוב. – מפני מחלתו של אדוני שכר לנו חדר – מקֹדם דרנו במאורת־כלבים – ושלם דמי־שכירות. גם בקר אותנו בלילה באין רואים. מר וֶלר – הוסיף איוב ועיניו זלגו דמעות של אמת – אדון כזה הייתי עובד עד יציאת־נשמתי.

– אל־נא תטריח עצמך, ידידי – אמר סם – ואל תוסיף דבר בדבר הזה.

איוב טרוטר הסתכל בו בתמיה.

– אל תוסיף דַבר בדבר הזה – חזר סם ואמר בתֹקף. – אין איש עובד לו חוץ ממני. וכיון שבאנו לידי כך אגלה לך עוד סוד – הוסיף סם ושלם מחיר השכר. – מעולם לא שמעתי ולא קראתי בספורי־מעשיות ולא ראיתי בציורים, שיהיו מלאכים לבושים מכנסים ופֻזמקאות. אבל דע לך, איוב טרוטר, שהוא בכל־זאת מלאך אלהים ממש, ורוצה הייתי לראות, מי שיָעֵז לאמר לי, שהוא מכיר אדם טוב הימנו.

בדברים האלה קם סם והלך לבקש את אדוניו. בחצר מצא אותו כשהוא מטַיל ארֻכּות וקצרות עם ו׳ינגל.

— טוב — אמר מר פיקויק כשסם ובן־לויתו נגשו אליו — תראה את מצב בריאותך ותמלך בדבר. עשה חשבון מיד כשתשוב לאיתנך ונדון עליו. ועכשו לֵך לחדרך. עָיֵף אתה ואסור לך לשהות הרבה בחוץ.

מר אלפרד י׳ינגל החוה קִדה בשתיקה, בלי שום רמז לרוחו החיה שמלפנים וגם לא לבדיחותו המדַכאה, שהיתה בו כשנזדמן עם מר פיקויק בבית־הסֹהר בפעם הראשונה. לאיוב פקד בתנועת־יד, שלא ילך אחריו עדַין ובעצמו פנה והלך לו.

— חזיון משֻנה, סם! — אמר מר פיקויק.

— משֻנה מאד, אדוני — השיב סם. — פלאי־פלאים.

— שמא רוצה אתה לראות כאן את בית־היין? — שאל איוב מרוטר.

ומר טרוטר הסביר בקצור, שמכיון שהכנסת יין־שרף לבית־הסֹהר אסורה אסור חמור ומצד אחר המשקאות החריפים חביבים מאד על הגבירות והאדונים התפוסים כאן, התחכם שוער אחד להרשות מסחר המשקאות האלה לשנים־שלשה תפוסים, ולשוער יש כמובן טובת־הנאה ממסחר זה.

— כפתור ופרח! — אמר סם. — השוערים מדקדקים מאד לתפוס כל מי שמכניס דבר האסור מבלי לשלם להם, והדבר מתפרסם בעתונים ומשבחים אותם על עינם הצופיה. נמצא, שהם משיגים מטרה כפולה: אחרים יראים לעסוק במסחר והם קונים לעצמם שם טוב.

— אמת וצדק! — אמר איוב.

— וכי לעולם אין חדרים אלו נבדקים, אם יש בהם משקאות חריפים? — שאל מר פיקויק.

— ודאי — השיב סם. — אבל השוערים יודעים מראש, מתי חל זמן הבדיקה, והם מודיעים לסוחרים והללו מבערים את החמץ.

בינתים התדפק איוב בדלת אחת. אדם אחד בעל שער מדֻבלל פתח את הדלת ונעלה מיד לאחרי שנכנסו האורחים. מתוך עקימת שפתיהם של סם ואיוב הכיר את חפצם והוציא מתחת מטתו בקבוק־אבן מכיל שני לוגים ומזג שלש כוסות של יין־שרף. איוב טרוטר וסם הגיחו את הכוסות אל פיהם כדת.

— שמא עוד כוס? — שאל המוזג.

— לא — השיב איוב מרוטר.

מר פיקויק שִׁלֵּם, הדלת נפתחה ושלשתם הלכו להם. בעל־היין דרש בחבה בשלומו של מר רוקר, שעבר שם במקרה.

מר פיקויק התהלך בכל האכסדרות, עלה וירד במדרגות, והקיף את כל החצר. בכל פִּנה שִׁפְּנה מצא אותה הזוהמה, אותו השאון והרעש ואותם הסִמנים המְבהקים של בית־סֹהר.

— דַּיִי — אמר מר פיקויק וצנח לתוך כסאו בחדרו הקטן. — ראשי ולבי כואבים למראה עיני ולמשמע אזני. מהיום והלאה אהיה חבוש בחדרי הקטן.

ומר פיקויק אמר ועשה. שלשה חדשים רצופים ישב כלוא בחדרו כל היום, ורק בלילה, בשעה שרֹב התפוסים ישנו את שנתם או שתו לשכרה בחדריהם, יצא חֶרש אל החצר, כדי לשאוף רוח. מאסר זה התחיל להשפיע לרעה על בריאותו, אבל לא בקשותיהם של פרקר ושל ידידיו ולא טענותיו והתראותיו של מר שמואל וֶלר לא פעלו עליו, שישנה אף בקוצו של יו״ד מהחלטתו.

פרק מו

מַעשה נוגע עַד הלב ויש בו גם כדי לבדח וכֻלו מעיד על מדת טובם וענותנותם של דודסון ופוג.

בשבוע האחרון של חֹדש יולי נראתה ביום אחד ברחוב גוסוול מרכבה מרקדה ובתוכה שתי נשים גוצות וקנטרניות, ואיש נבנע אחד יושב צפוף ביניהן, וכל פעם שהֵעז לאמר דבר, קבל נזיפה מאחת השכנות. לבסוף התגלע ריב בדבר מחוז־חפצם של הנוסעים; הכל הודו, שצריך לעמוד אצל פתח ביתה של מרת ברדל, אלא שהנשים סבורות היו, שהדלת כתֻמה והאיש טען: לא כי, אלא ירֻקה היא.

– עמוד על־יד הבית בעל הדלת הירֻקה! – פקד האיש לבעל־העגלה.

– הוי, הפכפך שכמותך – צווחה אחת הקנטרניות. – בעל־עגלה! עמוד אצל הבית בעל הדלת הכתֻמה.

– היכן אעמוד אפוא? – שאל בעל־העגלה. – התפשרו ביניכם לבין עצמכם. אין אני שואל אלא: היכן לי לעמוד?

כאן נתחדשה הקטטה ביתר שאת וביתר עֹז, עד שפקדה אחת הנשים על הרכב בקול נגיד ומצוה:

– הבית בעל הדלת הכתֻמה.

אבל אחרי שנצבה העגלה בכל הדרה אצל הבית בעל הדלת הכתֻמה ובעל־העגלה ירד מדוכנו לסַיֵעַ לאחת הנוסעות ביציאתה – והנה ראש בנה של ברדל נראה בחלון אחד הבתים הסמוכים, שדלתו אדֻמה.

– אך זו רעה חולה! – אמרה אותה האשה ונתנה עיניה באיש לעשותו גל של עצמות.

– נקי אני מאשמה זו, חביבתי – אמר האיש.

– אל תדבר אלי, בן־אדם! – השיבה האשה, – אוי לי שנגזר עלי, שאהיה אשת בן־בליעל שכמותך, המעליב אותי בפני אחרים ושמח לאידי.

– הלא תבוש בפני עצמך, רֶדל – אמרה האשה השניה, והיא מרת קלופינס מודעתֵנו.

– מה פשעי ומה חטאתי? – שאל מר רדל.

– אל תדבר אלי, מְנוּל שכמותך, פן אשכח שאשה אני ואַכֶּך – אמרה מרת רדל.

בינתים אחז בעל־העגלה ברסן הסוס ומשכו בעצלתים אל הבית בעל הדלת האדֻמה, שנפתחה על־ידי הנער ברדל. דרך פחותה מאד לבוא לפני שער בית ידיד! לא סוס דוהר ומגמא ארץ; לא רַכָּב קופץ מרוכבו; לא דפיקה בדלת הבית ולא פתיחת חיק־הרכב ברעש. כל הרֹשם נִטַּל מן הדבר, ומוטב היה לבוא ברגל.

– שלום, טומי – אמרה מרת קלופינס. – ומה שלום אמך היקרה?

– שלום לה – השיב בנה של ברדל. – הכל מוכן, גם אני מוכן ומזֻמן.

– מי ומי ההולכים עוד, טומי? – שאלה מרת קלופינס ותקנה את עטיפתה.

– מרת סנדרס הולכת – השיב טומי – וגם אני הולך.

– שובב שכמותו – אמרה מרת קלופינס, – הוא העִקר אצלו. בוא הנה, טומי

– הנני – אמר הנער.

– הגידה לי, שאהבה נפשי, מי עוד הולך עמנו? – שאלה מרת קלופינס בשפת־חלקות.

– גם מרת רוג'רס הולכת – השיב הנער.

– מה אתה סח? האשה הדרה בביתכם? – צוחה מרת קלופינס. הנער שם את ידיו לתוך כיסיו והרכין ראשו כשלשים וחמש פעם להודיע, שאמנם אשה זו היא ולא אחרת.

– הרחמן יצילנו! – אמרה מרת קלופינס. – חבורה הגונה!

– ואִלו ידעת מה יש לנו בארוננו! – אמר הנער.

– ומה? – שאלה מרת קלופינס בחבה. – הלא תגיד לי, יקירי?

– לא, לא אגיד – אמר הנער, הניע בראשו ודלג על המפתן.

– מחֻצף! – רטנה מרת קלופינס. – אל־נא תתגרה בי. הלא תגיד לדודתך?

– אמי צותה עלי, אשר לא אגיד – השיב הנער. – אף אני אקבל חלקי מן המשֻמר בארון.

בשעת שיחה זו התוכחו מר רדל ואשתו עם בעל־העגלה בדבר שכר־הובלה, וכשנגמר הוכוח בנצחונו של בעל־העגלה עלתה מרת רדל בגרם־המעלות ברגלים כושלות.

– מה לך, יקירתי? – שאלה מרת קלופינס.

– הוא שהכשילני – השיבה מרת רדל. – רדל זה אינו כלל בבחינת גבר. הכל הוא מטיל עלי.

עלילת־שוא היתה זאת כלפי מר רדל, כי בתחלת הוכוח סלקה אותו אשת־בריתו לצדדין וגזרה עליו שתיקה. אבל לא יכול לפתוח פה להגיד עליו יָשרו, כי מרת רֶדל הראתה סִמני התעלפות, וכשראו זאת העומדים בחלון הבית קפצו וירדו כֻלם: מרת ברדל, מרת סנדרס, גֶרת־הבית והמשרתת, והוליכו אותה לתוך הבית, כֻלן מדברות כאחד ומביעות רגשי השתתפות בצערה, כאלו היתה מרת רֶדל האֻמללה בנשים. השכיבוה על־גבי דרגש, והשכנה מהרה לחדרה והביאה מיני בשמים והחזיקה אותן סמוך לחָטמה של המתעלפת, עד שהודיעה מתוך גניחות וִרובין, שהוטב לה.

– מֵעי המו לה! – אמרה מרת רוגֶ'רס. – נפשי ידעה מאד, מה בלבבה לעת כזאת.

– גם נפשי ידעה מאד – אמרה מרת סנדרס.

וכאן התחילה תאניה ואניה, כל הנשים הביעו את השתתפותן בצערה של מרת רדל, ואפילו המשרתת הקטנה בת שלש־עשרה שנה, גמגמה על־אודות רחמיה כי נכמרו.

– אבל מה הוא הדבר? – שאלה מרת ברדל.

– מה זה נגע עד לבך? – שאלה מרת רוגֶ'רס.

— התעמרו בי מאד — התאוננה מרת רדל.

הנשים נתנו עיניהן במר רדל בנזיפה.

— כל הענין הוא, — פתח העלוב ואמר, — שכשירדנו מן העגלה התגלע ריב עם העגלון —

קול־צוחה מפי אשתו, בשעה שיצא שֵׁם זה מפֹרש מפיו, השתיקהו.

— מוטב שתעזבנו לנפשנו — אמרה מרת קלופינס. — כל זמן שאתה כאן לא יוטב לה.

כל הנשים הסכימו לדבריה. מר רדל הוצא מן החדר אל החצר הפנימית, וכעבור רבע שעה באה מרת ברדל והודיעה לו, שמֻתר לו להִכָּנס ובלבד שיהא זהיר באשתו ביותר. יודעת היא, שאין לו כַוָּנה רעה, אבל אשתו רכה וענֻגה היא, ואם לא יזהר בה, סופו שיאבדה פתאם לפצעו ולחבורתו, וכיוצא בזה. מר רדל שמע את כל הדברים האלה בהכנעה רבה וחזר לתוך החדר כרחל נאלמה.

— מרת רוג'רס! — אמרה מרת ברדל, — כמְדֻמני שעדַין לא התודעתם! מר רדל, גברתי; מרת קלופינס, גברתי; מרת רדל, גברתי.

— אחותה של מרת קלופינס — הוסיפה מרת סנדרס.

— נעים לי מאד — אמרה מרת רוג'רס ברב־חסד.

מרת רדל חִיְּכָה במתיקות, מר רדל החוה קִדה, ומרת קלופינס אמרה שהיא מאֻשרה להתודע לאשה חשובה כמרת רדל, ששמעה עליה טובות הרבה.

— מר רדל! — אמרה מרת ברדל — ודאי יהיה לך לכבוד רב, שאתה ומומי הנכם הגברים היחידים, הזוכים ללוות כל־כך הרבה גבירות בדרכן. וכי גם דעתך כך, מרת רוגֶ'רס?

— ודאי, גברתי — השיבה מרת רוג'רס.

וכל הנשים ענו אחריה:

— ודאי!

— מובן ממילא — אמר מר רדל והתאזר עֹז, — באמת אמרתי כשעלינו על העגלה —

אך יצא הדבר מפיו ומרת רדל שמה את ממפחתה על עיניה וצָעקה צעָקה חנוקה, עד שקמה מרת ברדל ורמזה למר רדל מתוך

קטימרת־מצח, שהשתיקה יפה לו. ולמשרתת פקדה להביא את היין.

ובזה נפתח האוצר הטוב שבארון ולאויר־העולם יצאו כל מיני תפוחי־זהב ותפוּנים ובקבוק יין המשמר — שילינג אחד ותשעה פנסים מחירו — ועוד בקבוק יין־הודו המפרסם, ארבעה־עשר פנסים מחירו — הכל לכבוד השכנה גרת־הבית. המסבים קבלו את הכל באהבה, ואחרי פלצות שאחזה את מרת קלופינס, כשנסה טומי לספר, כיצד חקרה ודרשה אותו בנוגע לתכן הארון (הנסיון לא יצא לפעולות, כי בינתים שתה הנער חצי־כוס יין, שהשכיחו את כל הענין) קמה כל החבורה ושמה פעמיה אל הקרון ההולך להמפסטיד. לאחרי שתי שעות הגיעו לגן הספרדי ושם גרם מעשהו הראשון של מר רדל העלוב שוב תרעמת מצד אשתו. שכן הזמין שבע כוסות של מה, והנשים סבורות היו כלן כאחת, שטומי יכול לשתות מכוס אחרת — אם לא יראה המלצר — ונמצאה כוס אחת של המה המוב מיתרת.

אבל את הנעשה אין להשיב, הובאו שבע כוסות ושבעה בסיסים ושבע מנות של לחם וחמאה. מרת ברדל נבחרה פה־אחד ליושבת־ראש, מרת רוג'רס ישבה לימינה ומרת רדל לשמאלה והשיחה התחילה בשמחה ובצהלה.

— הדור נאה זיו הטבע! — נאנחה מרת רוג'רס. — מי יתן ויכולתי לשבת כאן כל ימות השנה.

— לא היית מוצאת חפץ בזה — נחפזה מרת ברדל להעיר. כי אין השקפות אלו מועילות לגבי השכרת דירות בעיר.

— לדעתי, — אמרה מרת קלופינס, — אין אשה כמותך, המעורבה עם הבריות, יכולה לדור מחוץ לעיר.

— גם זה יתכן — השיבה השכנה באנחה.

— לאנשים גלמודים, שאין להם לדאוג לאחרים ואין אחרים דואגים להם, או לאנשים מרי־נפש וכיוצא בהם — העיר מר רדל בקצת התרוממות־רוח והסתכל על כל סביביו — להם יאתה לגור מחוץ לעיר. אומרות הבריות: נאות־דשא מרפא לנפש.

רשאי היה עלוב זה לאמר מה שיאמר, רק לא דברים אלו.

מרת ברדל פרצה מיד בבכי ובקשה לקום מעל השֻׁלחן, והבן היַקיר החרה החזיק אחריה בצריחתו.

– היאמן כי יסֻפר, גברתי, – פנתה מרת רדל אל השכנה בחרון־אף – שאשה נשואה לבריה כזאת, המתעטרת ברגשות לב אשה כל היום כֻּלו?

– שאהבה נפשי! – מען מר רדל לעֻמתה. – לא לכך נתכַּוַּנתי.

– לא לכך נתכונת! – חזרה אחריו מרת רדל בלגלוג. – גש הלאה, לא אוכל דַבֶּרך לשלום, בן־פקועה שכמותך.

– אל־נא תתרגשי, מרת רדל – אמרה מרת קלופינס. – חוסי על עצמך. ואתה, מר רדל, לֶך־לך ואל תצער נפש יפה זו.

– מוטב היה אִלו שתית את המטה שלך בגפך – אמרה מרת רוג'רס.

אף מרת סנדרס, שטפלה בחמאה ובלחם כדרכה, הביעה את דעתה כמו כן, ומר רדל הלך לו.

בינתים התחטא בנה של ברדל בחיק אמו ובשעת־מעשה פשט את נעליו על־גבי השֻׁלחן והביא אנדרלמוסיה על הכוסות והקומקומים. אבל התעלפות ממין האמור, שהיא מכת־מדינה בין הנשים, אינה נמשכת הרבה. ואחרי שנשקה מרת ברדל לבנה וגערה בו קצת, שבה לאיתנה, הורידה את הבן מעל ברכיה, השתוממה על רוח־השטות שנכנסה בה ויצקה לעצמה כוס־תֵּה הדשה.

בו ברגע נשמע קול גלגלים משתקשקים, הנשים נשאו את עיניהן וראו עגלה שכורה עומדת אצל שער הגן.

– הלא מר דזֶ'קסון מודענו הוא הבא, הלבלר של דודסון ופוג! – צוחה מרת ברדל. – רבונו של עולם! שמא סִלק מר פיקויק את דמי־הפצוי!

– או אולי רוצה הוא לשאת אותך לאשה! – אמרה מרת קלופינס.

– כמה ארכן הוא זה! – צוחה מרת רוג'רס. – למה אינו ממהר לרוץ אֹרח?

עודה מדברת ומר דזֶ'קסון פנה והלך לו מן העגלה, אחרי ששָׂח שיחה קצרה עם אדם אחד לבוש בגדים שחוקים, שיצא זה עכשָׁו מן העגלה ומקל־חובלים בידו. מר דזֶ'קסון נגש ישר אל הגבירות, הלוך והחלק את שערותיו מסביב לכובעו.

– מה חדש? מה קרה? – שאלה מרת ברדל ברגש.

– לא־כלום, גברתי – השיב מר דז'קסון. – מה שלומכן, גבירותי? סלחנה, גבירותי, שאני מתערב בשמחתכן, אבל חובתי היא ואעשנה.

בשעת התנצלות זו חִיֵך מר דז'קסון, החוה קִדה והחליק שוב את שערותיו. מרת רוג'רס לחשה למרת רדל, שזהו בחור כהלכה.

– הייתי ברחוב גוסוֶל – הוסיף דז'קסון – וכששמעתי מפי המשרתת שאַת פה, לקחתי עגלה ובאתי לכאן. עליך לבוא מיד אל אדונַי לתוך העיר, מרת ברדל.

– רבונו של עולם! – קראה הגברת מתוך השתוממות לשמועה פתאֹמית זו.

– כן הוא – אמר דז'קסון ונשך בשפתיו. – הענין חשוב ונחוץ מאד ואינו סובל דחוי. דודסון אמר לי את זאת בפֵרוש וכן גם פוג. לקחתי את העגלה, כדי להביאך בה העירה.

– משֻנה מאד! – קראה מרת ברדל.

כל הגבירות הסכימו, שהדבר משֻנה, אבל חוו דעתן פה־אחה, כי הענין בלי ספק חשוב מאד, שאם לא כן לא היו דודסון ופוג שולחים אחריה, ויעצו לה, שתמהר לנסוע.

מרת ברדל נהנתה מאד, שעורכי־הדין הבהילוה לבוא, כי על־ידי־כך גדל כבודה בעיני שכנתה גְרת־ביתה. אף־על־פי־כן עשתה עצמה כאלו אין ברצונה ללכת, אבל לבסוף גמרה אֹמר, שעליה ללכת.

– שמא רצונך לסעוד את לבך אחרי נסיעתך, מר דז'קסון? – שאלה מרת ברדל בלשון רכה.

– אין אנו יכולים לאבד זמן – השיב דז'קסון. – גם יש אתי פה אחד מידידַי.

ובדַברו הראה על האיש בעל מקל־החובלים.

– בקש־נא את ידידך לבוא הֵנה, אדוני – אמרה מרת ברדל.

– רב תודות – השיב מר דז'קסון במבוכה. – אין הוא רגיל לחברת נשים, בַישן הוא. אם תצוו על המלצר להביא לו משקה, ודאי לא ישתה. אף־על־פי־כן נסי־נא.

ומר דז'קסון תופף באצבעותיו על־פני חָטמו, כמי שאומר: התולים עמדי.

המלצר נשלח אל הכִּבשן והלה טעם קצת, גם מר דז'קסון טעם קצת והגבירות טעמו אף הן לכבוד האורחים. מר דז'קסון אמר, שהגיעה השעה ללכת, ומרת סנדרס ומרת קלופינס וטומי נלוו אל מרת ברדל, ואלו שאר בנות החבורה נשארו בצֵל חסותו של מר רדל.

– יצחק! – אמר דז'קסון בשעה שמרת ברדל התכוננה לעלות לתוך העגלה והסתכלה בבעל מקל-החובלים, שישב על הדוכן והעלה עשן.

– מה יש?

– זוהי מרת ברדל.

– ידעתי – השיב הלה.

מרת ברדל עלתה ומר דז'קסון אחריה – ויסעו. מרת ברדל שקועה היתה בהרהורים על-דבר פרוש הדברים הקצרים שבין דז'קסון והיושב על הדוכן. ערומים הם כנחשים, עורכי-הדין הללו. הרחמן יצילנו!

– רעה חולה היא בדבר הוצאות המשפט – אמר דז'קסון כשמרת קלופינס ומרת סנדרס נרדמו. – כַּוָנתי להוצאות משפטך.

– צר לי מאד שאין אתם באים על שכרכם – השיבה מרת ברדל. – אבל מכיון שאתם נוטלים על עצמכם קבלנות, הרי עליכם להפסיד לפעמים גם-כן.

–אבל, כידוע לי, נתת לנו אחרי המשפט התחיבות לסלק את ההוצאות – אמר דז'קסון.

– אין זה אלא גלוי-דעת בעלמא – אמרה מרת ברדל.

– ודאי – השיב דז'קסון. – גלוי-דעת בעלמא.

אחר-כך נרדמה גם מרת ברדל, ולאחר זמן נתעוררה על-ידי עמידת העגלה.

– הואילי-נא לצאת – אמר מר דז'קסון.

מרת ברדל ירדה מן העגלה והנה מקום משֻׁנה לפניה: חומה גדולה ושער באמצע ונר של גַז דולק מבפנים.

– גבירותַי! – קרא בעל מקל-החובלים לתוך העגלה ונִער את מרת סנדרס לעוררה. – צאינה!

מרת סנדרס העירה את חברתה ושתיהן יצאו. מרת ברדל כבר

נכנסה לתוך השער, נשענת על זרועו של דז'קסון ונוהגת את טומי בידה, שתי הגבירות הלכו אחריה.

החדר, שנכנסו לתוכו, היה משֻׁנה עוד יותר מן השער. כמה מְרֻבים האנשים העומדים כאן! וכיצד הם מסתכלים!

– מהו מקום זה? – שאלה מרת ברדל ותעמוד.

– אחת מן הלִשְׁכות שלנו – השיב דז'קסון ומשך אותה עמו לתוך פתח אחד והביט אחריו, אם שאר הגבירות הולכות אף הן, – שים עין, יצחק!

– יהיה סמוך לבך בטוח! – השיב הלה. הדלת נסגרה אחריהם וכֻלם ירדו מדרגות אחדות.

– סוף־סוף באנו. הכל הלך למישרים, מרת ברדל! – אמר דז'קסון והסתכל סביבו כמנצח.

– מה, כַּוָנת דבריך? – שאלה מרת ברדל ולבה פג.

– פשוט בתכלית הפשטות – השיב דז'קסון ומשך אותה לצדדין – אל־נא תפחדי, מרת ברדל. אין לך בעולם מזג טוב כדודסון, ופוג הישר באדם הוא. מצד הדין היה להם להכריז אדרכתא על נכסיך, אבל בכל כֹּחם השתדלו להמתיק את דינך. שמחי בחלקך זה, גברתי. כאן בית־הסֹהר לבעלי־חובות. ליל־מנוחה, מרת ברדל. ליל־מנוחה, טומי.

דז'קסון מהר ללכת מכאן ביחד עם בעל מקל־החובלים, ואדם אחר ומפתח בידו, שעמד עד כאן והסתכל, נהג את הגבירות הנבוכות לגרם־מעלות אחר, המוליך לשער קטן. מרת ברדל הרימה קול־צעקה, טומי התיפח, מרת קלופינס התחלחלה ומרת סנדרס ברחה – כי לפניהם עמד מר פיקויק הנגזל, שטִיֵל אֲרֻכּות וקצרות בדרכו בכל ערב וערב, ועל־ידו שמואל וֶלר, שהסיר את כובעו והשתחוה למול פני הגברת ברדל, ואִלו אדוניו פנה לה עֹרף.

– אל תפגע באשה זו – אמר השוער לוֶלר. – זה אך באה.

– תפוסה היא! – אמר סם. – ומי הם התובעים? בשביל מה ולמה? דבר־נא!

– דודסון ופוג – השיב השוער. – תביעת הוצאות המשפט.

– איוב, איוב! – קרא סם ומהר לתוך האכסדרה. – רוץ אל מר פרקר! יבוא־נא תכף־ומיד! דבר טוב יצוק בזה. מעשה נאה! הידד! היכן אדוני?!

אבל כל השאלות הללו נשארו בלי תשובה, כי איוב נעלם מיד למלאות דבר השליחות ומרת ברדל התעלפה הפעם באמת ובתמים.

פרק מז

דיני־ממונות יטובת־הנאה זמנית לדודסון ופוג. התגלותו של מר ו׳נקל כמעמד יוצא מן הכלל. ימדת־טובו של מר פיקויק גדולה מעקשנותו.

איוב טרוטר רץ כחץ מקשת על־פני רחוב הולבורן. פעם באמצע הרחוב, פעם על המרפסת ופעם בתעלה שבצדדין – הכל לפי מדת הדחק של אנשים, נשים, טף ועגלות. ולא נח ולא שקט עד שהגיע לשער בית־הדין. ולמרות כל חפזונו, מצא את השער נעול זה כחצי־שעה ויותר. בקשי מצא את מר לוטן בבית־מרזח והרצה דברים לפניו. אבל בינתים צלצל השעון עשר.

– השעה מאחרת – אמר לוטן. – לא תוכל להכנס לבית־הסהר, או אולי יש לך מפתח, ידידי?

– אל־נא תחוש לי – השיב איוב. – אלין באשר אלין, אבל שמא נבקר את מר פרקר עוד הלילה, כדי שנוכל להיות מחר בהשכמה בבית־הסהר?

– טוב – אמר לוטן אחרי ישוב־הדעת קצר. – אלו באתי אליו בשעה מאחרת כזו בענין אחר, ודאי היה מתרעם, אבל מכיון שענינו של מר פיקויק הוא, ארשה לי לקחת עגלה ואבליע שכרה בחשבון ההוצאות.

ומר פרקר עשה משתה בו בערב, כמו שנראה היה על־פי האורות המרבים שבחלונות ביתו ונשמע היה על־פי צלילי הפסנתר הגדול וקולות־הזמרה שבקעו ועלו וכמו שאפשר היה להריח על־פי ריחות המאכלים במסדרון. לכבוד חברים אחרים, שבאו מגבולין ללונדון, התכנסה חבורה קטנה ונעימה, בתוכה מר סניקס, טוכיר החברה

לאחריות־החיים, מר פרוזי הטוען המפורסם, שלשה סגנים. ממחה אחד לפשיטות־רגל, סניגור אחד מבית־דין הגדול ותלמידו – צעיר בעל עינים קטנות, שכתב ספר גדול על־דבר דיני־ירושה ובו המון הערות ומראי־מקומות, ועוד כמה גדולים וטובים. כשהודיעו לו למר פרקר בלחישה, שלבלרו בא, נפרד מן החבורה ונכנס לחדר־האכל. שם מצא את מר לוטן ואיוב טרוטר.

– ומה, לוטן – שאל מר פרקר הקטן: – מה חדש? נתקבלו מכתבים חשובים?

– לא אדוני – השיב לוטן, – הנה שליח מאת מר פיקויק, אדוני.

– מפיקויק? – שאל הגוץ ופנה לאיוב. – מה יש?

– דודסון ופוג הושיבו את מרת ברדל לבית־הסהר בגלל הוצאות־המשפט – אמר איוב.

– אי־אפשר! – קרא פרקר, שם את ידיו לתוך כיסיו ונשען אל השלחן.

– כדברי כן הוא – השיב איוב. – כנראה חתמה אחרי המשפט שטר־התחיבות לשלם להם את ההוצאות.

– האלהים! – קרא פרקר. הוציא שתי ידיו מכיסיו והכה בפרקי־האצבעות של ימינו על כף־ידו השמאלית. – מעודי לא היה לי עסק עם בחורים פקחים כמוהם.

– תגרנים ערומים הם, אדוני – העיר לוטן.

– ערומים! – חזר אחריו פרקר. – ודאי, ואיך נוכל להם?

ושניהם, הרב והתלמיד, שקעו בהרהורים עמקים, כמו שמעינים בטיב המצאה נאה ומחכמה של השכל האנושי. וכשהקיצו מן ההתפעלות שלהם מלא איוב טרוטר אחרי דבריו הקודמים. פרקר הניע בראשו כנמלך בדעתו והוציא את שעונו.

– בעשר בדיוק אהיה שם – אמר הגוץ. – צדקו דבריו של סם. אמר לו זאת. שמא תשתה כוס אחת, לוטן?

– רב תודות. אדוני.

– כונתך: הן – אמר הגוץ ונטל משלחן קטן בקבוק יכוסות.

מכיון שלוטן סבר באמת: „הן", לא הוסיף לדבר בענין זה הכוסות

נתמלאו. מר לוטן שתה לחיי הגברת פרקר ובניה יאיוב שתה לחיי מר פרקר. אחר־כך חזר מר פרקר אל אורחיו, מר לוטן הלך לבית־מלונו ואיוב מצא לו מקום־לינה באחד הסלים שבשוק־הירקות.

בשעה העשירית בדיוק התדפק הגוץ בדלתו של מר פיקויק סם וָלר מהר לפָּתחה בשמחה רבה.

– מר פרקר, אדוני – הודיע סם למר פיקויק, שישב על אדן־החלון תפוש בשרעפיו. – שמח אני, שאתה מבקרנו פעם, כמדֻמני, שהאדון רוצה לדבר עמך ארֻכּות וקצרות.

פרקר הסתכל בסם הבטת־מבין, להודיעו שמרגיש הוא בדבר, שלא יאמר, כי נקרא לכאן. אחר־כך רמז לו, שיקרב אליו ולחש לו באזנו דברים אחדים.

– אי־אפשר! – קרא סם כנדהם ונרתע לאחוריו.

פרקר הניע בראשו וחִיֵּך.

מר שמואל וֶלר הסתכל במר פרקר, אחר־כך במר פיקויק, אחר־כך בתקרת הבית ושוב במר פרקר. חִיֵּך וצחק בקול, נטל את כובעו ונעלם בלי אֹמר ודברים.

– מה זאת? – שאל מר פיקויק בתמיה. – מה היה לו לסם?

– לא־כלום – השיב פרקר. – בוא־נא, ידידי, הקריבה־נא את כסאך אל השֻׁלחן, כי יש לי הרבה לדבר עמך.

– הנְיָרות הללו מה הם? – שאל מר פיקויק כשראה את מר פרקר מניח על השֻׁלחן חבילה של נְיָרות כרוכה בחוט־שָׁני.

– אלו הם הכתָבים במשפט ברדל ופיקויק – השיב פרקר ופִּתַּח את הקשר בשִׁנָּיו.

מר פיקויק בעט בכרעי כסאו בקרקע, צנח לתוך כסאו, שִׂכל את ידיו ונתן עיניו בידידו הסניגור בזעם – עד־כמה שמר פיקויק מסֻגל היה בכלל להביט בזעם.

– אין דעתך נוחה לשמוע שם זה? – שאל הגוץ והוסיף לטפל בהתרת הקשר.

– אין דעתי נוחה – השיב מר פיקויק.

– צר לי מאד – המשיך מר פרקר – כי דוקא בענין זה עלי לדבר עמך.

– כבר אמרתי לך, פרקר, אל תוסיף דבר אלי בדבר הזה – הפסיקהו מר פיקויק בחפזה.

– אל־נא ידידי – אמר הגוץ בהתירו את החבילה ובהסתכלו במר פיקויק בעינים ממצמצות. – מְכרחים אנו לדבר בענין זה. לשם כך באתי לכאן. נכון אתה לשמוע את אשר אֹמר אליך, ידידי? אין הדבר נחוץ, ואם אין דעתך נוחה, יכולני להמתין. לקחתי עמי את העתונים של הבֹקר. אדבר מתי שתרצה.

והגוץ שִׁכֵּל את רגליו ועשה עצמו כאלו הוא קורא בעיון ובשלוה.

– טוב, טוב – אמר מר פיקויק מתוך אנחה ותוך־כדי־דבור חִיֵּךְ: – דבר־נא. בלי ספק מענין לענין באותו ענין?

– בשנוי אחד, ידידי, בשנוי – השיב פרקר, קפל את עתונו במנוחה והניחו לתוך כיסו. – מרת ברדל, התובעת, נמצאת בבנין זה.

– ידעתי – אמר מר פיקויק.

– יפה מאד – אמר פרקר. – וגם ידעת על מה ולמה באה לכאן?

– כן, שמעתי את הדברים מפי סם – השיב מר פיקויק בקרירות מעשה.

– כל דבריו של סם אמת וצדק – השיב פרקר. – ועכשו, ידידי, אני שואלך קֹדם־כל, אם על האשה הזאת להִשאר בבית הזה?

– למה זה תשאל אותי? – אמר מר פיקויק. – הדבר תלוי בדודסון ופוג. הלא ידעת.

– אין אני יודע כלום – אמר מר פרקר בכל תֹקף. – אין הדבר תלוי בדודסון ופוג. מכיר אתה את האדונים הללו כמוני. אין הדבר תלוי אלא בך לבד.

– בי! – קרא מר פיקויק, קם מכסאו ברגש וחזר וישב.

פרקר דפק פעמַים על־גבי כסוי קופסת־הטבקא שלו, פתח אותה ונטל מלא האצבע אבקה, סגר את הקופסה וחזר ואמר:

– בך הדבר תלוי.

– כן, ידידי היקר – הוסיף הגוץ, שכנראה התאזר עֹז בכח הטבקא: – בך ורק בך הדבר תלוי, אם תצא לחרות מיד או תהיה תפוסה כל ימי חייה, אך אם אתה לו שמעני, ואל תהא נלהב ביותר, כי למה תזיע ללא־הועיל. אומר אני – הוסיף פרקר ומנה כל משפט

ומשפט באצבעות ידיו, – שאין איש זולתך יכול לשחרר אותה מבור־כלא זה ואין אתה יכול לעשות זאת אלא אם תשלם הוצאות הדין – בין מצד התובע בין מצד הנתבע – לאותם החמסנים. אל־נא תתרגש, יקירי.

פני מר פיקויק אדמו וחָורו חליפות וכנראה חִשבה התמרמרותו להתפרץ בזעף, אבל בכל כחו התאפק. ופרקר התחזק והוסיף.

– ראיתי את האשה הבֹקר. אם תשלם את הוצאות המשפט, תוכל להִפטר מכל דמי־הפצוי, והעִקר – תקבל ממנה זכרון־דברים, בצורת מכתב ערוך אלי, שֶׁכָּל אותו הענין בעֶצְמָם של הני בריוני דודסון ופוג היה, שהסיתוה והדיחוה, והיא מצטערת מאד, שהיתה כלי־שרת בידם לעַנותך ולהזיק לך, ומבקשת אותי בכל לשון של בקשה להיות למליץ בינותכם ולהעתיר לך בעדה.

– אם אשלם את ההוצאות בשבילה? – שאל מר פיקויק בשצף קצף. – כתב מצֻיָן!

– אין כאן „אם" – אמר פרקר במנצח. – הנה הכתָב. היום בשעה התשיעית הובא אלַי הלשכתה בידי אשה אחת, קֹדם שהיה לי כל שיח ושיג עם מרת ברדל, חי נפשי.

והגוץ הוציא את המכתב מתיקו, הניח אותו סמוך למר פיקויק והריח טבקא במשך שני רגעים רצופים בלי העֵף עין.

– וזהו כל מה שיש לך לאמר לי? – שאל מר פיקויק בנחת.

– לא הכל – השיב פרקר, – בזה הרגע איני יודע עֲדַיִן, אם נוסח ההתחיבות של האשה וכל ענין החוזה המדֻמה דַיָם, כדי להוכיח את רמאותם לפני בית־הדין, חוששני, שלא נוכל להוכיח, כי ערומים הם כנחשים. אבל כל העובדות ביחד דַיָן לזַכּותך בעיני כל בעלי־הנפש. ועכשָו, ידידי, עשֵׂה כבינתך, מאה וחמשים הלטראות הללו – או כסכום הזה בקרוב – ביני ובינך מה הם! המְשבעים הוציאו דינך לחובה. דין מְרֻמה היה, אבל המְשבעים הם שחשבו וטעו. יש לך כעת שעת־כֹשר לבוא בנקל לידי גֹבה חברתי, מעֻלה מן המצב שתהא בו, אם תשאר בבית־הסֹהר. כי כל מי שאינו מכירך יחשבְך לעקשן מוזר ומגֻחך, וכי תתמהמה להשתמש בשעת־כֹשר זו ולשוב אל חבריך ועסקיך ותענוגותיך

ואיתנך? ובפרט שעל־ידי־כך תשחרר את עבדך הנאמן ממאסר־עולם, ולא עוד אלא שנחלים אתה חותה על ראש אשה זו, כי תשלם לה טובה תחת רעה ותפדה אותה ממקום צרה וחטא, שאין לכלא בו לדעתי אפילו גברים, ואִלו לאסור בו נשים עון פלילי הוא. ועכשָו אני שואלך, ידידי, לא רק בתורת טוען אלא בתורת חבר, האֻמנם העזוב שעת־כֹשר זו לעשות טובה הרבה ותחוס על לטראות אחדות, שתבֹאנה לכיסם של שני נוכלים, שלא תחזרנה אותם למוטב, אלא תוסַפנה אֹמץ בלבם ובודאי ילכו ויעשו דבר־נבָלה ויפלו בפח? הרציתי לך את טענותי לפי מעוט יכָלתי ובבקשה ממך, המָלך בדבר. קח לך מועד כמה שתחפץ ואני אחכה לך בארך־רוח.

לא הספיק מר פיקויק להשיב ולא הספיק מר פרקר לשאוף טַבקא כראוי אחרי נאום ארֹך כזה, והנה נשמע קול מלחשים מחוץ לחדר וסמוך לזה קול דופק על הדלת.

– רבונו של עולם! – צוח מר פיקויק, שנתפעל כנראה מדברי ידידו; – דוקא לעת כזאת! מי שם?

– אני הוא, אדוני – השיב סם והציץ לתוך החדר.

– איני יכול בעת לשוחח עמך, סם – אמר מר פיקויק. – מרוד אנכי, סם.

– סלח לי, אדוני – אמר מר וֶלר. – אבל כאן גברת אחת והיא אומרת, שיש לה מה להגיד לאדוני.

– איני רוצה לדבר עם שום גברת – השיב מר פיקויק, שראשו נמלא מחזיונות מרת ברדל.

– עֲדַיִן הדבר שקול – עמד מר וֶלר על דעתו. – אִלו ידעת מי כאן, לא כך היית מדבר.

– ומי היא – שאל מר פיקויק.

– רצונך לראות בעצמך? – שאל מר וֶלר והחזיק את הדלת פתוחה, כאלו יש לו מבחוץ מין בעל־חי יקר־המציאות.

– תבוא – אמר מר פיקויק בהסתכלו במר פרקר.

ותוך־כדי־דבור התפרצו החדרה מר נתניאל וינקל ועל־ידו אותה הגברת הצעירה, שכל־כך יפו פעמיה בנעלים בדינגלי־דיל ועכשו יָפתה

ביותר מתוך מזג נאה של ארמומית ומבוכה ומשי וצניף־סלסלה.

— העלמה ארבלה אֶלֶן! — קרא מר פיקויק וקפץ ממושבו.

— לא! — השיב מר וינקל וכרע על ברכיו: — מרת וינקל, סלח לי, ידידי, מחל לי.

מר פיקויק לא האמין לעדות חושיו, אבל פניו המחַיכים של מר פרקר ועמידתו של סם בירכתי החדר, שהסתכל בהנאה אל הנעשה לעיניו, הוכיחו לו, שאינו חולם.

— בי אדוני! — אמרה ארבלה בלחש כיִראה מפני שתיקתו: — גדול עוני מנשוא?

מר פיקויק לא השיב בדִבּור־פה אלא הסיר בחפזה את משקפיו, נטל שתי ידיה של הגברת הצעירה לתוך ידיו ונשקן כמה פעמים — לכשתרצו, יותר מן הצֹרך ההכרחי — ואחר־כך החזיר לה אחת מידיה ואמר למר וינקל, שהוא בחור מחֻצף, אבל יקום־נא.

— ואַתּ, חביבתי! — פנה מר פיקויק אל האשה הצעירה: — כיצד יצא הדבר לפעולות? שבי־נא וספרי לי. מה נאה היא, פרקר! — הוסיף מר פיקויק והסתכל בפני ארַבלה בגאון ובהנאה רבה, כאלו בתו היא אשר בה יתפאר.

— תאוה לעינים! — השיב הגוץ. — אִלולי הייתי נשוי, הייתי מקנא בך, שֶׁננא שכמותך.

ומדי דברו טפח לו למר וינקל על שכמו ושניהם צחקו בקול וגם מר שמואל וֶלר צחק, עד כי וֶלר הגדיל.

— אין בפי די מלים להודות לך, סם — אמרה ארבלה בחיוך מתוק מדבש. — לעולם לא אשכח את טרחתך בגן ההוא.

— אל־נא תוסיפי דַּבֵּר בדָבָר הזה, גברתי — השיב סם. — לא באתי אלא לסיע בידי הטבע.

— שבי־נא, בתי — אמר מר פיקויק. — מאימתי אתם נשואים?

ארבלה הסתכלה בבשת־פנים בפני בעל־נעוריה, והלה השיב:

— זה שלשה ימים.

— רק שלשה ימים? — שאל מר פיקויק. — וכי מה עשיתם במשך שלשת הירחים?

– באמת! – החרה החזיק פרקר. – חן דין וחשבון, כי נרפה אתה.
אין מר פיקויק תמה אלא על שלא באת זה כבר אל המנוחה ואל הנחלה.

– מעשה שהיה כך היה – השיב מר וינקל והסתכל באשת־נעוריו שהסמיקה. – זמן רב לא עלה בידי לפתות את ארבלה שתברח. וכשעלה בידי לפתותה לא נזדמנה לנו שעת־כשר. גם על מרים המשרתת היה להתרות בבעליה חדש אחד קדם שתחליף את משמרתה, ולסיועה זקוקים היינו ביותר.

– חי נפשי! – קרא מר פיקויק והרכיב את משקפיו, כדי להסתכל יפה יפה בפני הזוג: – נראה, שעבודתכם נעשתה בשיטה קבועה מראש. וכי גם אחיך יודע את הענין, יקירתי?

– לא לא – השיבה ארבלה ובפניה אזל סומקא ואתי חיורא. – מר פיקויק יקירי, רק מפיך בלבד עליו לשמוע את הדבר. נוח לכעוס הוא ביותר ויש לו כונות זרות בנוגע לידידו לסויר – הוסיפה בעינים מורדות – ומאד מאד אני יראה מפניו.

– באמת! – אמר פרקר בכבד־ראש. – עליך להיות מגן בעדם, מר פיקויק. – אתה תכבד על־פני האנשים הללו ואתה מחיב לעמוד בפרץ כי יחם לבבם.

– אל תשכחי, בתי, – אמר מר פיקויק בנחת, – שתפוס אני.

– לא, אדוני היקר, – השיבה ארבלה, – לא שכחתי זאת אף לרגע ואני מהרהרת תדיר בדבר, מה נורא המקום הזה לך. אבל מקוה אני, שאם לא תעשה למענך, תעשה למעננו. אם ישמע אחי את הדבר בפעם הראשונה מפיך, מבטחת אני שנתפיס. יחיד הוא לי בעולם מכל בני־משפחתנו, ואם לא תדבר בעדי, חוששת אני שגם הוא יאבד לי. אמנם חטאתי, פשעתי – ידעתי גם ידעתי.

וארבלה שמה את מטפחתה על עיניה ובכתה תמרורים.

הדמעות הללו פעלו את פעולתן על טבעו של מר פיקויק, ובפרט כשנגבה מרת וינקל את עיניה והתחילה לדבר על לבו בנעם מליה וקולה הערב, נשדדה מנוחתו ולא ידע מה לעשות והתחכך כמה פעמים במשקפיו ובחטמו ובשוקיו ובראשו ובאנפילאותיו

כשראה מר פרקר סִמני התרגשות אלו פתח בערמה לתאר כיד המליצה הטובה עליו, שהנה מר וינקל האב אינו יודע עֲדַיִן דבר הצעד החשוב של בנו בסֻלם־החיים; שכל עתידו של הבן תלוי באהבת האב ויתכן שאהבה זו לא תאריך ימים, אם יכסו ממנו דבר הנשואין; שמר פיקויק יכול בדרכו לבריסטול, למר אֶלֶן, לבקר גם את מר וינקל הזקן בבירמִינגהַם; שאותו מר וינקל הזקן רואה את מר פיקויק בצדק כמין מדריך ופַטרון לבנו והרי מר פיקויק מְחֻיב מצד היֹשר לדבר עם הזקן פה אל פה ולספר לו כל דבר־שרש.

בינתים באו גם מר טופמן ומר סנודגרס, וכששמעו את כל הענין החרו החזיקו אחרי מר פרקר, עד שלבסוף חבק מר פיקויק את ארבלה בזרועותיו, הודיע, שהיא נפש חמודה ושלא זז מחבבה מיום שראה אותה ראשונה ואין הוא יכול להיות למכשול בדרך־הצלחתו של הזוג הצעיר והנהו בידם לעשות בו כטוב בעיניהם.

כיון ששמע מר וֶלֶר הסכמה זו, שלח תכף־ומיד את איוב טרוטר אל מר שלמה פֶל מורענו, שיתן למוכ״ז את השובר, שהפקיד בידו אביו הפקח של סם על כל צרה שלא תבוא. אחר־כך קנה בכספו עשרים וחמשה לוג שֵׁכר טוב דטוב וחִלקם בחצר לכל דכפין. אחר־כך הלך בכל האכסדרות וצעק „הידד” עד שנחר גרונו. אז שקע שוב בשלְוָתו הפילוסופית הרגילה.

בשעה השלישית נפרד מר פיקויק מחדר־כלאו והבקיע לו דרך בין המון בעלי־החובות, שנתכנסו לתקוע לו כפם לפרֵדה. כשהגיע לגרם־המעלות הביט אחריו ופניו נהרו. בתוך כל האנשים האלה לא היה אף אחד שלא הִנָּהו מר פיקויק.

– פרקר! – אמר מר פיקויק ומשך אליו צעיר אחד: – זהו מר י׳ינגל שספרתי לך על־אודותיו.

– טוב מאד, אדוני – השיב פרקר והסתכל בי׳ינגל יפה יפה. – מחר נשוב נתראה, אדוני הצעיר. מה שיש לי להודיעך לא תשכח לעולם.

מר י׳ינגל השתחוה בהדרת־כבוד, תקע את כפו למר פיקויק ברעדה והתרחק.

— ואת איוב הרי מכיר אתה? — אמר מר פיקויק בהציגו לפניו אדון זה.

— ידעתי את נבליו — השיב פרקר בחיוך. — שימה עין על חברך והיה כאן מחר בשעה הראשונה, אל תשכח, — ומה עוד?

— לא־כלום — השיב מר פיקויק. — ואתה, סם, נתת לשכנך את הצרור הנועד לו?

— ודאי — אמר סם. — הזקן צעק מרב התפעלות ואמר שיאה מאד מצדך שזכרת בו ואינו מבקש אלא שתדבק בו שחפת מבהלת, כי ידידו הזקן מת ואין לו תמורתו.

— העלוב! — אמר מר פיקויק. — יברככם אלהים, ידידי!

בשעת פרדה זו פרצה צוחה מפיות ההמון ורבים נדחקו אל מר פיקויק ללחוץ את ידו עוד הפעם, אבל הלה אחז בזרועו של פרקר ומהר לצאת מן התפיסה. וגדול היה צערו ביציאתו מבכניסתו.

פרק מח

בו ינסה מר פיקויק בסיועו של שמואל וֶלר להָרך לבו של מר בנימין אֶלֶן ולשכך כעסו של מר רוברט סויר.

מר בן אֶלֶן ומר בוב סוֶיר ישבו ביחד בחדר הקטן שמאחורי החנות והיו עסוקים בבשר־עגל כתות ובתקוות לעתיד, כי שיחתם נסַבה, כמובן, על עסקי בוב, שקוה להוציא פֵּרות מחנותו ולעמוד ברשות עצמו.

– כמדֻמני – אמר מר בוב סויר – שהדבר עדַין מוטל בספק.

– מה מוטל בספק? – שאל מר בן אֶלֶן וחדד את שכלו בגמיעה של שֵׁכר.

– תקוותי – השיב מר בוב סוֶיר.

– שכחתי את כל הענין – אמר מר בן אֶלֶן, – השֵׁכר הזכירני נשכחות. ודאי, בוב. הדבר מוטל בספק.

– נפלא הדבר! דוקא עניי המקום דורשים לשְׁכני – אמר מר בוב סויר תפוש בשרעפיו. – בכל אשמורות הלילה הם מעירים אותי, בולעים הם המון סמי־מרפא, סובלים באֹרך־רוח כל מיני אספלניות ועלוקות ופרים ורבים במספרים מבהילים. שש לֵדות ביום אחד, בן, ובכֻלן אני המיַלד.

– שְׂמַח בחלקך – אמר מר בן אֶלֶן ונטל עוד מנה מן הבשר הכתות.

– ודאי. – השיב בוב, – אבל נוח לי שיפנו אלי בעלי־הכסף. להם נתכַּונתי במודעותי. והנה יש לי אמנם עבֹדה רבה – ולא יותר.

– בוב – אמר מר בן אֶלֶן, בהניחו את הסכין ואת המזלג, ונתן עיניו בידידו: – אך אם אתה לו שמעני...

– דַבר כי שומע עבדך – אמר בוב סויֶר.

– עליך לקחת לרשותך את אלף הלטראות של ארבלה במֻקדם האפשרי.

– שטרי־בנק בעלי שלשה למאה, רשומים על שמה בפנקסאות הבנק האנגלי – הוסיף בוב סוֶיר כרגיל ובקי.

– כדבריך בן הוא – אמר בן, – והם נִתָּנים לה בבגרותה או בנשואיה. בעוד שנה תהא בוגרת, ואם בעל־נפש אתה, לא יעבור חֹדש ימים והיא נשואה לך.

– נחמדה ועדינה היא, – העיר בוב סויר במקום תשובה, – ואין לה לדעתי אלא חסרון אחד. לצערי, אינה בעלת־טעם. אין היא אוהבת אותי.

– לפי־דעתי, אין היא יודעת בעצמה מה היא אוהבת – אמר מר בן אֶלֶן בבוז.

– יתכן – אמר מר בוב סויר – אבל לפי־דעתי, יודעת היא היטב מה ש א י נ ה אוהבת והרי זהו עִקר כל העִקרים.

– רוצה הייתי לדעת – אמר מר בן אֶלן – אם יש כאן איזה נבל החוזר אחריה, הייתי קורע אותו כדג.

– ואני הייתי ממותתהו בכדור, אלו מצאתיו – אמר מר סויר וגמע גמיעה גדולה. – ואלו היה נשאר בכל־זאת בחיים, הייתי מוציא מגופו את הכדור וממיתתהו על־ידי כך.

מר בנימין אֶלן לטש עיניו אל חֲברו מתוך שתיקה במשך רגעים אחדים. אחרי־כן אמר:

– וכי לא גלית לה את אהבתך כדת וכדין, בוב?

– לא, כי ידעתי שללא־הועיל יהיה – השיב רוברט סוֶיר.

– ובכן קום ועשה זאת קֹדם שיעברו עשרים וארבע שעות – השיב בן במנוחה נואשה. – והיא תהיה לך לאשה או שאדע מעם המָאון, וידעה את תנואתי.

– טוב – אמר מר בוב סויר. – נראה.

– ודאי נראה – אמר מר בן אֶלן בזעף. – מילדותך אהבת אותה, ידידי. עוד בהיותנו תלמידים בבית־הספר אהבת אותה והיא היתה

כבר בימים ההם סוררה ומאסה ברגשות־נעוריך. התזכור עוד, שהפצרת בה פעם בעקשנות של ילד אוהב, שתקח מידך שני תופינים קטנים ותפוח מתוק, מכורכים הדר בגליון לקוח ממחברתך?

— זכורני — השיב בוב סויר.

— ולא קבלה? — אמר בן אֶלֶן.

— לא קבלה — השיב בוב. — ונִמוקה היה, שהחזקתי את הצרור בכיס־מכנסי זמן רב עד שנעשה התפוח חם ביותר ולא ינעם לחכה.

— זכורני — אמר בן אֶלֶן בזעף. — ואכלנוהו שנינו, זה נושך ונוטל וזה נושך ונוטל.

עודם מדברים וברחובות בריסטול נשמע קול עגלה משתקשקת והיא משוחה בצבע ירק־כהה, וסוס חום מושך בה, ועל הדוכן ישב אדם סר וזעף. בתוך העגלה ישבה גברת זקנה.

— מרטין! — אמרה הזקנה ליושב על הדוכן.

— גברתי! — השיב הלה.

— למר סויר — פקדה הגברת.

— הננו כאן — אמר הרַכָּב.

— מרטין! — אמרה הזקנה כשנצבה העגלה על־יד פתח ביתו של מר רוברט סוֶיר ולפָנים נוקמורף.

— גברתי! — השיב מרטין.

— קרא־נא לנער שיאחוז בסוס.

— בעצמי אחזיק בסוס — אמר מרטין והניח את השוט על גג העגלה.

— לא ולא — אמרה הזקֵנה — בשום אֹפן לא אסכים לכך. גבית־עדותך חשובה מאד ועליך לבוא עמי לתוך הבית. אל תסור מעלי במשך כל השיחה. השמעת?

— שומע עבדך — השיב מרטין.

— ובכן לָמָה אתה מחכה?

— לא־כלום — השיב מרטין, ירד מדוכנו בנחת, קרא לנער המשרת בחנות, פתח דלת הרֶכב והוציא מתוכה את הזקנה בזהירות יתרה.

— רבונו של עולם! — צוחה הזקנה. — פחד יאחזני ורעדה.

מרטין השתעל מתחת לנעל־ידו הגסה ולא הביע שום השתתפות

בצערה של הגברת. והיא התאזרה עֹז ועלתה בגרם־המעלות ומרטין אחריה. וכשנכנסה הזקנה לתוך החנות יצאו לקראתה בחפזה מר בנימין אֶלֶן ומר בוב סוֹיֶר, אחרי שפִּנו את המשקאות מעל השֻׁלחן ושפכו בכוָנה סמים שריחם רע, כדי להפיג ריח הטבק, וקבלו פני הזקנה בהתפעלות ובחבה יתרה.

– דודתי היקרה! – קרא מר בן אֶלֶן: – מה טוב ומה נעים שהואלת לבקרנו! מר סויר, דודתי! הוא הוא חברי בוב סוֹיֶר שכבר דברתי עמך על־אודותיו בנוגע – הלא ידעת, דודתי.

ומר בן אֶלֶן, שהיה קצת מבֻסם באותה שעה, הוסיף את המלה ארבלה בלחש כביכול, אבל מין לחש זה נשמע באר היטב לכל אֹזן שומעת שבחדר.

– בנימין יקירי! – פתחה הזקנה כל עוד רוחה בה, וכֻלה רעדה. – אל־נא תבהל, יקירי, אבל יש לי לדַבר עם מר סויר ביחידות רגע אחד, רק רגע אחד.

– בוב – אמר מר בן אֶלֶן. – הִכָּנס־נא עם דודתי לחדר מיֻחד.

– טוב – השיב בוב כרגיל וכבקי. – לכאן, גברתי. אל־נא תפחדי, גברתי. אין ספק שלא יעברו ימים מועטים ורפואתך תהא שלמה. לכאן, גברתי. ובכן?

ומר בוב סויר הושיב את הזקנה בכסא, סגר את הדלת, ישב על כסא אחר סמוך לזקנה והמתין לפרטי המחלה, שקוה להפיק ממנה תועלת ברבות־הימים.

הזקנה נדה בראשה כמה פעמים ועיניה זלגו דמעות.

– עצבים! – אמר בוב סוֹיֶר דרך־חבה. – שרף הנוטף מעצי הקטף, מהול במים, שלש פעמים ביום ותריאקה קֹדם השֵׁנה.

– יראתי בפצותי – אמרה הזקנה. – הדבר נורא וכואב כל־כך.

– אין לך להרבות דברים – אמר מר בוב סוֹיֶר. – יודע אני מראש מה שתגידי לי, יש לך מֵחוש בראשך.

– לא, המֵחוש בלב הוא – אמרה הזקנה באנחה.

– אין כאן שום סכנה – אמר בוב סוֹיֶר. – העִקר היא הקֵבה.

– מר סוֹיֶר! – קראה הזקנה.

— אין שום ספק בדבר — הוסיף בוב בכבד־ראש של מֻמחה. — צריך היה להקדים רפואה למכה, גברתי.

— מר סויֶר, — אמרה הזקנה בחרון־אף, — התנהגותך היא אחת משתי אלה: או חֻצפה כלפי אשה במצבי היום או סִמן שטועה אתה בתכלית בקורי. אלו יכלתי להקדים רפואה למכה או להִזהר בדבר, ודאי הייתי עושה זאת. מוטב שאפנה ישר אל בנימין שלי.

והגברת קמה בחמתה מן הכסא ורצתה ללכת.

— רק עוד רגע, גברתי, — אמר בוב סויר, — חוששני שטעיתי בדבריך. מהי תכלית בקורך כי אדע.

— בעסקי אחותו של הברך באתי — השיבה הזקנה.

— ובכן, גברתי — אמר בוב בקֹצר־רוח, כי הזקנה דברה בעצלתים כדרך הזקנות. — ובכן.

— לפני שלשת ימים הלכה מאתי, באמרה שיש לה לבקר את אחותי, הלא היא דודתה השניה, שמ' זיקה את בית־החנוך הגדול אחרי ציון־הדרך השלישי בין השיח הקטן ושַׁער־האלונים — אמרה הזקנה והפסיקה, כדי לנגב את עיניה.

— יקח האֹפל את שיח השדה — אמר בוב, ששכח הלכות דרך־ארץ מקֹצר־רוח. — הזדרזי קצת, גברתי, מהרי לספר.

— והיום בבקר — אמרה הזקנה לאִטה — היום בבקר

— שבה הביתה — אמר בוב ברגש. — הלא שבה?

— לא, לא באה — השיבה הזקנה — אלא כתבה.

— ומה כתבה? — שאל בוב ברב־ענין.

— כותבת היא, מר סויר — השיבה הזקנה — ולזה בקשתיך להבין את בנימין בהדרגה ובזהירות; כותבת היא, שהיא — לקחתי עמי את המכתב, מר סויר, אבל את משקפַי שכחתי בעגלה ולו אמרתי לקרא לפניך במכתב בלי משקפים, יארך הזמן; כותבת היא, בקצור, מר סויר, שהיא נשואה לאיש.

— מה! — צוח מר בוב סויר.

— נשואה — השיבה הזקנה.

מר בוב סויר לא רצה לשמוע יותר, אלא מִהר אל החנות וצעק בקול:

– בן יקיר לי! הלכה לה ואיננה!

מר בן אֶלֶן נתעורר לקול־צוחה זו מתרדמתו, קפץ ממושבו והשתער בחמה שפוכה על מרטין השתקן ואחז בסודר הכרוך על צוארו, כדי לחנקו כיד זריזותו במלאכת־הנתוח הטובה עליו. מרטין לא היה איש־דברים, ורגעים אחדים שתק ולא מִחָה. אבל כשראה שסכנה בדבר ואם יחריש לעת כזאת, יתכן שלעולם־ועד לא יהיה לאל־ידו לתבוע דמי צער ורפוי, הוציא מגרונו קול משֻׁנה והפיל את מר בנימין אֶלֶן לארץ. ומכיון שידיו של הלה היו אחוזים בסודרו, נפל גם הוא אחריו. וכך שכבו ונאבקו עד שנפתחה הדלת ושני אורחים באו בהסח־הדעת, הלא הם מר פיקויק ומר שמואל וֶלֶר.

בהשקפה ראשונה חשב וֶלֶר, שמרטין זה שָׂכוּר הוא אצל סויר־נוקמורף לשתות סמים חריפים או לטעום מיני ארס, כדי לנסות בה סמים־שכנגד או לעשות שאר דברים כיוצא בזה, להגדיל תורת־הרפואה ולהאדירה. על־כן נצב מן הצד לראות מה יֵעָשֶׂה. לא כן מר פיקויק. ברגש השתער על הנאבקים וקרא גם לאחרים שיתערבו בריב.

אז התעורר גם בוב סויר, שהיה כנרדהם משגעונו של חברו, וביחד עם מר פיקויק הקים את בן אֶלֶן על רגליו. כשראה מרטין שהוא יחידי על־גבי הקרקע, קם גם הוא והסתכל סביבו בתמיה.

– מר אֶלֶן, מה קרה כאן? – שאל מר פיקויק.

– אין בכך כלום – השיב מר אלן בגאוה ובגֹדל־לבב.

– מה זאת? – פנה מר פיקויק אל בוב סויר. – וכי חולה הוא?

לא הספיק בוב להשיב ומר בן אֶלֶן אחז בידו של מר פיקויק ולחש לו בשפה רפה:

– אחותי, אחותי!

– זהו הכל? – אמר מר פיקויק: – אם כן הכל על מקומו יבוא בשלום. אחותך חיה וקיֶמת ובאתי לכאן, כדי –

– צר לי מאד להפסיק משא־ומתן נעים זה, כמו שאמר המלך כשפזר את הפרלמנט – אמר מר וֶלֶר, שהסתכל בדלת־הזכוכית – אבל לפנינו עוד נסיון מדעי אחד. שם שוכבת על הקרקע זקנה אחת ומחכה לנתוח או לחשמול או לשאר המצאה מדעית בדוקה ומנֻסה.

– שכחתי! – קרא בן אֶלן, – הרי דודתי היא!

– רבונו של עולם! – צוח מר פיקויק, – זקנה אֻמללה! לאט לך, סם, הזהר־נא!

– אדוני המנתח! הביאה מיני בשמים! – אמר סם אחרי שהושיב את הזקנה בכסא.

דברים אלו ערוכים היו אל הנער המשרת אמֶץ־הבגדים, שהניח את העגלה בידי עובר־אֹרח ומהר לתוך החנות לקול השאון, ושלשתם, הנער ומר בוב סוֹיֶר ומר בנימין אֶלן, השיבו את הזקנה לאיתנה. ועכשָו פנה מר בן אֶלן למר פיקויק במבוכה ושאל, מה רצה לאמר לו.

– הלא אנשים אחים אנחנו! – אמר מר פיקויק וקָעבע והסתכל בבעל־העגלה השתקן.

מר בוב סוֹיֶר נזכר בנער המשרת, שעמד בעינים פקוחות לרוחה ובאזנים עשויות כאפרכסת. ואחרי שתלמיד־חכם זה הונף תנופה והוצא מתוך החדר, הבטיח מר בוב סוֹיֶר למר פיקויק, שיכול הוא לדבר בלי כל חשש.

– אחותך – אמר מר פיקויק לבנימין אֶלן – נמצאת בלונדון, בריאה ושלֵוה.

– אין לי שום שיכות לשלותה, אדוני – אמר מר בנימין אֶלן בתנועת־יד של בטול.

– ולי יש שיכות לבעלה – אמר בוב סוֹיֶר – עוד יהיה לי דין־ודברים עמו במרחק שנים־עשר צעדים ואעשה אותו גל של עצמות – נבל שכמותו!

– אל־נא תמהר להוציא משפט על אדון זה – אמר מר פיקויק. – האמנם גדול עונו מנשא? זכור, כי ידידי הוא.

– מה? – אמר מר בוב סוֹיֶר.

– מה שמו? – צוח בן אֶלן, – מה שמו?

– מר נתניאל וינקל – אמר מר פיקויק.

מר בנימין אֶלן השליך משקפיו לארץ, פצפץ אותם בבעיטת־רגל, הרים את הרסיסים ושם אותם בשלשה מכיסיו, שִכֵּל את ידיו והסתכל בחמה כבושה בפניו הנוחים של מר פיקויק.

– ובכן אתה הוא, אדוני, שזוגרת זווג זה? – שאל מר בנימין אֶלן.

– ומשרתו של אדון זה בודאי – אמרה הזקנה – הוא שארב מסביב לביתנו ונסה לפתות את משרתי למרוד בי. מרטין!

– גברתי! – אמר השתקן.

– וכי זהו הבחור שראית ברחוב וספרת לי על־אודותיו?

מרטין גד בראשו להסכמה, ומר וֶלר חַיֵך בידידות, כי הכיר את השוער הזָעף ואמר בנמוס, שהוא „מכירנו משכבר הימים".

– ועבד נאמן זה כמעט שנחנק על־ידי! – צוח בן אֶלן – מר פיקויק, איככה הרשית למשרתך לסַיֵע בחטיפת אחותי? אני דורש ממך תשובה ברורה.

– תן תשובה! – צעק בוב סוֹיֶר בזעף.

– קנוניה עשו ביניהם! – אמר בן אֶלן.

– סבבונו במרמה! – הוסיף מר בוב סוֹיֶר.

– רמאות מגֻנה – העירה הזקנה.

– אך אם אתם לו שמעוני – בקש מר פיקויק. – לא סיעתי בדבר זה כלל, מלבד שהייתי פעם בשעת ראיון בין בני־הזוג. למנוע בעד הראיון לא יכולתי וכסבור הייתי, שעל־ידי השתתפותי יִנָטל מן הדבר גִנָּן של חסר־נמוס. ולא עלתה על דעתי, שההתקשרות קרובה לבוא. ואמנם – מהר להוסיף – אין זאת אומרת, שהייתי מעכב התקשרות זו, אִלו ידעתיה מראש.

– שומעים אתם כֻּלכם? – אמר מר בנימין אֶלן.

– מקוה אני – העיר מר פיקויק בנחת – ומקוה אני, שתשמעו גם את זאת. לא היתה לך הצדקה, אדוני, לאנוס את רגשותיה של אחותך, אלא אדרבה היה לך להשתדל להיות לה לאב ולאם ולנהוג בה דרך חבה ונֹעם. מה שנוגע לידידי, עלי להוסיף, שמעמדו בחברה ומצבו החָמרי אינו נופל משֶלך ויתכן שהוא עולה עליהם, ויתר הדברים בענין זה לא אגיד עד אם תדברו בנחת ובנמוס.

– אענה אף אני חלקי – פתח סם את פיו ואמר: – אל־נא יטעה אדון אחד מן המסֻבים כאן לחשוב, שהיתה אהבה קודמת. מיום שראתה אותו הגברת הצעירה בפעם הראשונה אמרה בפֵרוש, שאינה יכולה

דברו לשלום. ובכן לא קפחו איש, ואלולא ראתה הגברת הצעירה את מר וינקל, לא היה הדבר לטובתו של האדון הזה כלל. אני מקוה, שדעתו של האדון תתקרר לידיעה זו.

אחרי בשורת־נחמה זו של מר וֶלר שררה שתיקה קצרה. אחר־כך קם מר בן אֶלן והכריז, שלעולם לא יראה פני ארבלה, ומר בוב סויר נשבע לחתן דנן נקם ושִׁלם, למרות נחמתו של מר וֶלר.

ודוקא ברגע זה של צחצוח־חרבות מצא לו מר פיקויק סיוע מצד הזקנה, כי הגנתו על כבוד ארבלה עשתה עליה רֹשם טוב והתחילה לדבר על לבו של מר בנימין אֶלן דברי תנחומין: גם זו לטובה, וגם אין השד נורא כל־כך ואין צועקין על שעבר ואולי מאלהים יצא הדבר וכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד — וכיוצא באלו דברים מקוריים ומעודדים. ואחרי כל אלה השיב מר בנימין אֶלֶן, שאמנם מעריץ הוא את דודתו, אבל רשאי הוא ללכת בדרכו הוא ועתיד הוא לשטום את אחותו עד המות וגם לאחרי המות.

לבסוף, כשהחלטה זו הֻכפלה כחמשים פעם, דָרכה נפש הזקנה עֹז, קמה והסתכלה על סביבה בהדרת־שֵׂיבה ושאלה, מה פשעה ומה חטאתה שאין מהדרים פניה ומכריחים אותה לתבוע עלבונה מבחור זה, שהכירה בו כשלא צמחו לו עדַין שִׁניו; ואין הדבר צריך להאמר שהשתתפה בפֹּעל בגזיזת־שערותיו הראשונה ובשאר חגים ומועדים שבילדותו. וכי אין די בכל זה לזכות באהבתו ובכִבּודו ובלכתו אחריה לעולם?

בשעה שתוכחה זו נתכה על ראשו של מר בן אֶלן, נתיחדו להם מר פיקויק ומר בוב סוֶיר בחדר מיֻחד, ושם טפל מר סוֶיר פעם בפעם בבקבוק שחור אחד ותחת השפעה זו ברחה דעתו עליו. לבסוף יצא מן החדר והבקבוק בידו והודיע, שלצערו עליו להודות, ששוטה גדול היה והוא שותה לחיי מר וינקל ורעיתו; ולא זה בלבד שאינו מקנא באֶשׁרם אלא מוכן ומזֻמן הוא להיות ראשון למברכיהם. כיון ששמע זאת מר בן אֶלן, קפץ ממושבו ושתה לחיים ולמזל־טוב. לבסוף עבר הבקבוק מיד ליד עד שהֻצג ככלי ריק, ומרֹב תקיעת־כפים וברכות מזל־טוב נראה חיוך גם בפני־המתכת של מרטין.

– ועכשו – אמר בוב סויר – נשמחה ונגילה הלילה.

– לצערי – אמר מר פיקויק – עלי לשוב לאכסניה שלי, כי עיף אני מטרדת הדרך.

– אבל כוס מה תשתה בודאי? – אמרה הזקנה בנעימות שאין לסרב לה.

– רב תודות, באמת אמרתי: איני יכול – השיב מר פיקויק דוקא מפני חבתה היתרה של הזקנה, כי נזכר במרת ברדל, וכל מבט ומבט מתוך עיני הזקנה היה לו לקלות של זעה קרה.

מכיון שמר פיקויק לא יכול להשאר בשום אופן, החלט על־פי הצעתו, שמר בנימין אלן ילוה אותו בנסיעתו למר וינקל הזקן, ומחר בתשע תעמוד העגלה על־יד הדלת. מר פיקויק נפרד וחזר בלוית שמואל ולר לאכסניה שלו.

– לך־נא, סם, וראה, מי בחדר־האורחים – בקש מר פיקויק.

מר ולר הלך בשליחות זו ומיד חזר והודיע, שאין כאן אלא אדם אחד שתם־העין והוא שותה ביחד עם הפונדקי.

– אף אני אתחבר להם – אמר מר פיקויק.

– אדם משנה הוא שתם־עין זה – אמר מר ולר בהנחותו את מר פיקויק. – משקר הוא לפונדקי תשעה קבים עד שאין הלה יודע, אם עומד הוא על כפות רגליו או על קדקדו.

האיש המדבר ישב בראש השלחן, כשנכנס מר פיקויק, הקטיר מקטרת הולנדית והסתכל מתוך עינו האחת בפניו של הפונדקי. הלה, זקן צוהל, שמע זה עכשו ספור נפלא מפי שתם־העין, כמו שאפשר היה לדון על־פי קריאות התפעלות שהתמלטו מפיו: „לא יאמן כי יספר! לא שמעתי בלתי היום! לא יתכן!" וכיוצא בזה.

– שלום, אדוני – אמר שתם־העין למר פיקויק, – מה נאה ערב זה!

– נאה מאד – השיב מר פיקויק, והמלצר הביא לו בינתים בקבוק קטן של יין־שרף ומים חמים.

בשעה שמר פיקויק עסק במזיגת יינו, נתן שתם־העין עינו בו ואמר בכבד־ראש:

– במדמני, שכבר ראיתיך פעם.

– אין אני נזכר – השיב מר פיקויק.

– יתכן – אמר שתָם־העין. – אין אתה מכירני. אבל מכיר אני שני חבריך, שהתאכסנו בפונדק הטַוָס באיטֶנסוִיל בשעת הבחירות.

– האֻמנם? – שאל מר פיקויק.

– כן הוא – אמר שתָם־העין. – ספרתי להם מעשה בידידי ותום סמַרט שמו. שמא שמעת מהם ספור זה?

– כן, כמה פעמים – השיב מר פיקויק בחיוך. – כמדֻמני, שדודך היה?

– לא ולא, רק ידידו של דודי – השיב שתָם־העין.

– אדם נפלא היה דודך זה – העיר הפונדקי במנוד־ראש.

– בודאי ובודאי – השיב שתָם־העין. – לכשתרצו אספר לכם ספור־המעשה על־דבר דודי זה עצמו ותשובו תתפלאו עוד יותר.

– ספרה־נא ונשמע – אמר מר פיקויק.

והרוכל שתָם־העין לָגם קצת מכוסו, מצץ ממקטרתו מציצה גדולה, אמר לסם וֶלר, שאין לו להתרחק, כי ספור־המעשה אינו דבר־סוד, נתן עיניו בפונדקי וספר בזה הלשון.

פרק מט

מעשה בדודו של הרוכל.

„דודי היה אחד האנשים הנוחים והפקחים ביותר שבעולם. חבל שלא זכיתם להכירו. לא, טוב שלא ידעתם אותו, כי אִלו ידעתם אותו, ודאי הייתם כעת על־פי דרך הטבע בעולם האמת או סמוך לעולם ההוא והייתם יושבים בבתיכם ופורשים מן הצבור ונמצא אני חסר הנאה רבה זו לספר לפניכם בשעה זו. רבותי, חפץ הייתי שאבותיכם ואִמהותיכם היו מכירים את דודי. ודאי היו מתפעלים הימנו, ביחוד האמהות. אם היו בו שתי מדות טובות, שהיו בולטות ביותר מכל מדותיו הטובות המרֻבות, הרי אלו: בקיאותו במזיגת יין־הרקח וזמירותיו לאחרי סעודת־ערבית. סלחו־נא לי, שאני מאריך במעשים טובים אלו מימים שעברו, אבל אדם כדודי יקר־המציאות הוא בעולם.

דודי היה גבר־עמיתו של תום סמַרט, בן־משק בית בִּילְסֶן וְסִלַּם בטבורה של לונדון. דודי היה חוזר בעָירות בשביל בית־מסחר אחר, אבל ימים רבים היה נוסע בה בדרך שנסע בה תום, וכשנזדמנו בפעם הראשונה לפונדק אחד נקשרו נפשותיהם בעבותות חבה ורֵעות, ולא עבר חצי־שעה וכבר הֵמרו ביניהם, מי מהם ייטיב למזוג לוג של יין מְבֻשל וישתה אותו במהירות יתרה. דודי זכה בהמראה בנוגע למזיגה, אבל בשתיה קָדם לו תום בחצי כף של מלח. אז רקח כל אחד מהם עוד לוג יין ושתו כל אחד לחיי חברו ונעשו מן־הוא והלאה לידידים נאמנים. גזרת ההשגחה היתה ואין להִמלט הימנה.

מה שנוגע לחיצוניותו של דודי הנה קומתו היתה קצת פחותה מבינונית, בהֶקֵפו היה קצת עבה משאר בני־אדם ופניו אדֻמים קצת.

מראה פניו היה תדיר צוהל ושמח, עיניו מאירות, ועל שפתיו מרחף תמיד חיוך – לא יבש כעץ, אלא מבֻדח ויוצא מן הלב. פעם אחת אֵרע לו שנפל מעגלתו ונִפֵּץ ראשו אל סלע. והיה מְנח מתעלף ופניו מְרסקים, עד שלפי דבריו לא היתה אמו מכירה אותו כלל, אִלו קמה לתחיה. ואין ספק שצדק בדבריו, כי אמו מתה עליו כשהוא בן שנתַים ושבעה חדשים. ועוד היה אומר בשם האיש שהרים אותו מעל הקרקע, שפניו היו מחֻיכים באותה שעה כאלו נפל מן העגלה להנאתו. ואחרי שהקיזו לו דם, הראה סִמני־חייו הראשונים על־ידי שקפץ ממטתו, פרץ בשחוק גדול, נשק לבחורה שהחזיקה באגן־הדם ובקש בשר־כבש ואגוזים כבושים. חובב היה אגוזים כבושים מאד מאד. הוא היה אומר: אגוזים שאינם כבושים בחֹמץ טעמם כטעם שֵׁכָר.

נסיעתו הגדולה של דודי בימי השלכת היתה. היה גובה חובות ומקבל הזמנות. היה סובב אל צפון והולך מלונדון לאֶדינבורג ומאדינבורג לגלֶזגא ומגלֶזגא שוב לאדינבורג ומשם ללונדון דרך הים. וזאת לדעת שבקורו השני באדינבורג להנאתו היה. נוהג היה לשהות כאן כשבוע בחוג ידידיו, סועד לפת־שחרית אצל האחד, לארוחת־הצהרים אצל השני ולסעודת־הערב אצל השלישי. איני יודע, רבותי, אם מי מכם השתתף פעם בפת־שחרית שוטלנדית הגונה, עם קנוח־סעודה בצדפה ובתריסר בקבוקים של השֵכר הטוב ולוג יין־שָׂרָף. מי שהשתתף בסעודה כזאת פעם אחת יבין, שלאכול אחר־כך עוד ארוחת־הצהרים וארוחת־הערב אינו דבר קטן.

וכל זה אינו שוה לדודי עליו השלום! בקי ורגיל היה בדבר. פעם אחת, בלילה האחרון לפני צאתו ללונדון, אכל ארוחת־הערב בביתו של אחד מזקני ידידיו, פלוני אלמוני הקצין הדר בעיר הישָׁנה של אדינבורג. היו מסֻבִּים כאן אשתו של הקצין, שלש בנותיו, בנו הגדול ושנים שלשה זקנים מסלתה ושמנה של החבורה השוטלנדית, שהזמין הקצין לכבוד דודי, והיתה השמחה במעונו. הסעודה היתה כיד המלך. הבתולות יפות ונעימות היו, אשתו של הקצין אשת־חן היתה ולבו של דודי היה טוב עליו. על־כן מלאו הבתולות והאשה צחוק פיהן והקצין וזקניו אף הם אדמו מרֹב צחוק. איני זוכר בדיוק, כמה כוסות

של יי"ש שתה כל אחד אחרי האכילה. אבל יודע אני, שכשעה אחרי חצות נסה הבן לזמר ולא יכול, והוא היה היחיד שנראה מעל פני השֻלחן. אז עלה על דעתו של דודי, שהגיעה השעה ללכת, ובפרט שמן השעה השביעית ואילך לא פסק פיו משתיה. אבל נמלך בדעתו שאינו מן הנמוס לקום וללכת בלי פְרֵדה, קם והכריז עצמו ליושב־ראש, שתה לחייו ונאם לכבודו במליצה נשגבה ובהתלהבות יתרה; אבל איש לא נע ולא זע. אז שתה דודי עוד לגימה קטנה, הפעם יין חי ולא מזוג, נטל את כובעו והלך לו.

והלילה ליל־זְוָעה היה. דודי חבש את כובעו יפה־יפה כתרים בפני הרוח, שם את ידיו לתוך כיסיו והסתכל למעלה לתהות על טיב מזג־האויר. העננים רחפו על־פני הלבנה במהירות הבזק, רגע כסוה לגמרי ורגע נחשפה באור־יקרות. – לא, אין זה מזג־האויר הנכון – אמר דודי, כאִלו נעלב מאויר זה. – אין זה האויר ההוגן לנסיעתי, לא יתכן – הוסיף בתקיפות.

וכךְ הלך דודי בין שני טורי בתים גבוהים, פֵּחים מזֹקן, וחלונותיהם דומים לעיני מתים, וְהם מַכהים חשכת הלילה ביותר. אבל דודי רגיל היה בכך והלך לדרכו, הלוך וזמר בקול עד שהקיצו בני־אדם משְנָתם הראשונה ורעדו במטותיהם, אחר־כך התכסו שוב בשמיכותיהם ונרדמו.

מספר אני לכם את הפרטים הללו, כדי שתראו שאין בספור־המעשה שום דברי־נפלאות ומסתורין. הלך לו דודי באמצע הרחוב, אגודליו בכיסיו, הלך וזמר פזמונו עד שהגיע לגשר הצפוני, המגשר בין העיר הישנה והחדשה. כשעבר את הגשר התקרב לרחוב שהתאכסן בו וצריך היה עוד לעבור כרמלית גדולה וריקה, שהיתה שֶיָכת לחרש־עגלות. וחרש זה בנה שם גדר להחזיק בתוכה את עגלות־הדֹאר הישנות, שהיה קונה מבית־הדֹאר. ולפי שדודי חובב־עגלות היה בין חדשות בין ישנות, עשה קפנדריה דרך הגדר, כדי להסתכל בעגלות הנקבצות כאן. ודודי אדם נלהב היה, וכשראה, שאי־אפשר להסתכל יפה דרךְ השבכה, טפס על־גבי הגדר והלך וישב לו על כלונס אחת העגלות והתחיל מעַיֵן בטיב העגלות בכֹבד־ראש.

והיו שם עגלות אחדות רצוצות ושבורות. הדלתים חרוגות

ממסגרותיהן, צפוי הכתלים קרוע, הפנסים נעלמו ואינם, הברזל העלה חלודה, טיח השׁשר נפל, הרוח נשב בבקיעי העץ והדלף טרד דרך הגג. העגלות נרמו לשלדים ועשו רשם מעציב ביותר בחשכת הלילה.

דודי תמך את ראשו על זרועותיו והרהר בהמון הנוסעים שעברו בעגלות הנחרבות הללו רצוא ושוב במשך כמה שנים. גם הרהר בהמון בני־אדם, שהעגלות הללו נשאו להם במשך כמה שנים בכל לילה ולילה ובכל מזג־אויר שהוא ידיעות שצפו להן, המחאות שחכו להן בכליון־עינים וגם ידיעות פתאומיות על־דבר מחלה ומות. הסוחר, האוהב, האשה, האלמנה, האם, התלמיד, התינוק הממהר אל הדלת הלוך וטפוף לקול דפיקת נושא־המכתבים – כמה צִפו כל אלה לבוא עגלת־הדאר! והיכן עכשו כל אלה?

רבותי, דודי היה אומר, שאת כל זה הרהר באותה שעה, אבל לבי אומר לי, שאת כל זה קרא בספר לאחר זמן, כי מספר הוא בעצמו, שנרדם באותה שעה והקיץ אחר־כך לקול פעמון בית־הכניסה שצלצל שתי שעות. דודי חכך את עיניו, קפץ והשתומם למראה עיניו.

כהרף־עין, אך נשתתק צלצול הפעמון, נהפכה כל הסביבה השוממה למקום חיים ותנועה. דלתות העגלות סבבו על ציריהן, הצפוי היה כתקונו, הברזל היה כחָדש, השׁשר הבהיק, הפנסים דלקו, כרים ואדרות היו מֻנחים על כל דוכן ודוכן, משמשים ומנהיגים עמדו איש על דגלו, נוסעים נחפזו לבוא, מזודות הֹעלו למעלה, סוסים נרתמו, בקצור, הכל היה מוכן לנסיעה. רבותי, דודי פקח עיניו לרוָחה ונוהג היה לאמר עד סוף ימיו, שאינו מבין, כיצד עלה בידו לשוב ולסגור אותן.

– הגיעה השעה – שמע דודי קול מדבר אליו ויד מנחת על שכמו. – הזמנת מקום בחיק הרכב. עלה ושב.

– הזמנתי מקום! – קרא דודי בתמיה.

– בודאי – השיב הלה.

דודי עמד מחריש משתאה. תמוה ביותר היה, שהמון בני־אדם באו ואי־אפשר היה לדעת, מהיכן הם באים. נראה היה, שהם עולים ממעמקי האדמה או יורדים מחלל האויר. וכל הנוסעים היו לבושים בגדי הדור הקודם. דודי לא יכול להבין פרוש הדברים.

– ובכן, עלה תעלה? – פנה אליו שוב אותו בר־נש, והוא לבוש כמנהיג העגלה, פנס בידו האחת וקנה־רובה בידו השניה. – עלה־נא דז׳ק מרטין – אמר לדודי והאיר פניו בפנסו.

– מה זאת! – אמר דודי ונרתע לאחוריו. – אתה קורא לי בשמי סתם כאלו לבך גם בי.

– כך כתוב ברשימת הנוסעים – השיב המנהיג.

– ולא כתוב „מר״? – שאל דודי.

– לא – השיב המנהיג בקרירות.

– ודמי נסיעתי נשתלמו? – שאל דודי.

– מובן ממילא – השיב המנהיג.

– האמנם? – שאל דודי. – ובאיזו עגלה?

– בזו – השיב המנהיג והראה לו עגלה ישנה ההולכת בין אדינבורג ובין לונדון. – חכה־נא, הנה הנוסעים האחרים, יעלו הם בראשונה.

מדי דברו הרגיש דודי ארון צעיר עומד לפניו הדור בלבושו. ומיד הכיר דודי באפדתו סמני בית־המסחר בטבורה של לונדון שהוא נוסע בשבילו. ראשו של הצעיר מכסה היה בכובע משלש וחרב ארכה היתה תלויה לו על ירכו. קוממיות נגש אל דלת העגלה, הסיר את כובעו והשתחוה בהדרת־כבוד. דודי בקש להחזיר לו שלום בדרך־כבוד, אבל מיד הכיר, שכל הכבוד הזה לא לו היה אלא לגברת צעירה אחת, שזה עכשו עלתה על המדרגה של העגלה והיא לבושה במלבוש של קטיפה ירקה כמנהג הדור הישן. ראשה היה מכסה לא במגבעת אלא בעטיפה של משי שחור ופניה היו יפים כל־כך, עד שדודי היה אומר, שלעולם לא ראה יפי כזה אפילו לא בששר עלי־לוח. כשנכנסה לתוך העגלה החזיקה את שמלתה בידיה וחשפה קרסליה ושוקיה שהיו כלילי־יפי.

רק פעם אחת נתנה עיניה בדודי, אבל הספיק לראות, שהיא מבקשת רחמים ושהיא מצרה ונואשת. דודי הרגיש כמו כן, שאותו הצעיר ההדור והמנמס החזיק בזרועה בתקף בכניסתה ולא סר ממנה. וכשראה דודי עוד אדם אחד, משחת־המראה וחרב צמודה לו ומנעלים גבוהים על רגליו, נכנס ויושב אצל הגברת הצעירה והיא נרתעת

ונדחקת לקרן־זוית, מֻבטח היה לדודי שדברים בגו. מיד גמר בלבו להושיע את הגברת מכל סכנה שהיא, אם תהא זקוקה לעזרתו.

— חזיז ורעם! — קרא הצעיר והניח את ידו על חרבו כשדודי נכנס אל העגלה.

— דם ואש ותימרות עשן! — צוח השני, הוציא את חרבו מתערה והתנפל על דודי בלי שום טענה ומענה.

דודי לא היה מזֻין, אבל בחריצות יתרה הסיר מראש אויבו את כובעו ותלה אותו על חֹד החרב.

— דקור אותו מאחוריו! — צוח בעל החרב והשתדל למלט את חרבו.

— מוטב שלא יעשה זאת — צוח דודי — שמא אמחק קדקדו לאין מרפא.

ובזה הרגע הוציא דודי את החרב מזרועו של המתנפל וזרק אותה החוצה דרך חלון העגלה. הצעיר צוח שוב „חזיז ורעם" והניח את ידו על חרבו בחרון־אף, אבל לא הוציאה מנדנה. יתכן, כך היה דודי אומר מתוך חיוך, שלא רצה להפריע מנוחתה של הגברת הצעירה.

— ועכשָו, רבותי — אמר דודי, ותפס מקום ברחבות — איני רוצה בהֶרג במושב גברת, ואם תאבו ושמעתם, נשב־נא במנוחה על מושבינו. אדוני המנהיג, הביאה־נא את החרב לאדון זה.

המנהיג עשה כאשר צֻוה, העגלה נתקה ממקומה והנסיעה התחילה. דודי שם כל מעיָניו בגברת הצעירה, שישבה בקרן־זוית וכסתה פניה בצעיף. הצעיר ההדור בלבושו ישב ממולה והאדון השני ישב על־ידה ושניהם לא גרעו עין ממנה. לכל תנועה קלה של הגברת הניח האדון את ידו על חרבו. דודי גמר בלבו לראות סופו של דבר ויעבור עליו מה. מעריץ היה עינים מבהיקות ופנים נחמדים ושוקים ורגלים נאות ובכלל היה אוהב את המין היפה. מדה זו מורשה היא לנו בכל משפחתנו — ואף בי יש ממדה זו.

דודי חבל כמה תחבולות להסב עליו תשומת־לבה של הגברת או, לפחות, להכנס בדברים עם האדונים המשֻנים, אבל לשוא. האדונים לא רצו לדבר והגברת לא היתה רשאית. וכך ישב לו דודי על מושבו והרהר ביפי פניה ושוקיה של הגברת, והרהורים אלו הפיגו מלבו את

דאגתו לתכלית הנסיעה ולמצבו המשֻנה. ואמנם לא איש־דאגה היה דודי ועם שֵׁדים שָׂר ויוכל.

פתאם נצבה העגלה. המנהיג ירד ופתח את הדלת.

– רדו, רבותי – אמר המנהיג.

– כאן? – שאל דודי.

– כאן – השיב המנהיג.

– לא ארד כאן – אמר דודי.

– ובכן הכָּבוד ושב על מקומך – אמר המנהיג.

– כן אעשה – אמר דודי.

– עשה כרצונך – אמר המנהיג.

והצעיר ההדור בלבושו קם, כדי לסַיֵּעַ לגברת בצאתה. כשעברה הגברת לפני דודי שמה לתוך ידו אחת מנעלי־ידיה ולחשה לו רק מלה אחת: „הושיעה־נא", ובשעת־מעשה היו שפתיה סמוכות לפניו עד שהרגיש בנשימתה החמה. מיד קפץ דודי ממקומו עד כי נעו אמות הספים.

– חזרת בך – אמר לו המנהיג כשראה אותו יוצא מתוך העגלה.

דודי לא אמר כלום אלא הלך אחרי האדונים המשֻנים, שהלכו משני צדי הגברת ונגשו אל בית ישן אחד בצדי הדרך. שלשתם נכנסו אל הבית ודודי הלך אחריהם.

מעולם לא ראה דודי חֻרבה כזאת. נראה היה שלפנים שִׁמש הבית מלון־אורחים רחב־ידים, אבל הַמְקָרֶה נָמַק והמדרגות היו שבורות ורצוצות. היה כאן תנור גבוה, אבל אש לא יקדה בו. בבית היו קֹר וחֹשך ועצבות.

– ראה זה פלא! – אמר דודי. – עגלת־הדֹאר דוהרת שש פרסאות ומחצה לשעה ולבסוף היא נצבת על־יד מערת־פריצים כזו. כן לא יֵעָשה. מצוה לפרסם. אכתוב את זאת בעתונים.

דודי אמר את הדברים האלה בקול רם ובכונה להכנס בשיחה עם האדונים המוזרים. אבל איש מהם לא השיב לו, אלא התלחשו ביניהם והביטו בו בעיני־זעם. הגברת נמצאה בקצה החדר השני ומתנועת־ידיה נִכַּר היה, שהיא מתחננת לדודי שיַצילה.

לבסוף נגשו אליו שני האדונים ונכנסו אתו בשיחה.

– כנראה אין אתה יודע שכאן בית פרטי? – שאל ההדור בלבושו.

— לא ידעתי — השיב דודי ותפס מקום על־גבי כסא גבוה ומדד את האדון במבט מכף־רגל ועד ראש.

— צא מכאן! — צוחו שני האדונים ואחזו בחרבותיהם.

— מה? — שאל דודי כאלו לא הבין לרֵעָם.

— צא מכאן ואם אין — מת אתה! — אמר האדון הגדול והוציא חרבו מנדָנה.

— בן־מות הוא! — צוח הצעיר והוציא אף הוא חרבו.

הגברת צוחה בקול.

וזאת לדעת, שדודי הצטַיֵן תמיד באֹמץ־לבו. למראית־עין עשה עצמו כאלו אין הדבר נוגע לו, ובאמת הסתכל על סביביו למצֹא כלי־זין להגן בעדו, ובשעה שהיו החרבות כמעט מֻנחות על צוארו נשא עיניו וירא בפנת האָח שֶׁלַח ישן בנדָן שהעלה חלודה. מיד נטל אותו בידו, קרא לגברת שתִּטה הצדה, הרים כסא וזרקו כלפי הצעיר ובשֶׁלַח התנפל על השני, עד ששניהם נבוכו ודודי הכה אותם שוק על ירך.

באמצע ההתגוששות גלתה הגברת את פניה, בודאי כדי לזרז את דודי שיגביר חֲיָלִים. כיון שראה הצעיר זאת צוח מרֹב קנאה ושלח את חרבו כלפי לבה. אז צעק דודי צעקה גדולה ומרה. אבל הגברת נטתה הצדה, חטפה את החרב מיד הצעיר, דחקה אותו אל הכֹּתל ותקעה את החרב בבטנו, ויבֹא גם הנצב אחר הלהב ונכנס אל הקיר עד שהיה הבחור נטוע כבמסמרות אל הכֹּתל. ראה דודי את זאת ועשה גם הוא כמופת הזה, דחק את האדון השני אל הכֹּתל ודקרהו ודבקהו אל הכֹּתל כחברו, וכך עמדו שניהם ופרכסו בידיהם וּברגליהם. דודי היה אומר, שזוהי דרך־הנצחון הבטוחה ביותר, אלא שעולה היא תמיד באבדן החרב.

— אל העגלה! — צוחה הגברת וחבקה את צוארי דודי בזרועותיה הנאות. — אולי ננוס.

— אולי! — אמר דודי — וכי יש פה עוד בן־מות?

— אסור לנו לאבד זמן! — אמרה הגברת הצעירה. — זה הצעיר הוא בנו היחיד של המרקיז המפֻרסם מפילֶטוִיל.

— חוששני, יקירתי, שלעולם לא יגיע לתארו זה — אמר דודי, — הרי העברה נחלתו ממנו.

– הנבלים הללו גזלו אותי מביתי וממולדתי – אמרה הגברת הצעירה בחֵמה. – המְנֻול הזה היה נושא אותי לאשה באֹנס כעבור שעה.

– ימח שמו וזכרו! – קרא דודי.

– אם בעלי־בריתו ימצאונו פה – אבדנו! אפשר שבעוד שני רגעים יהיה מְאֻחר. אל העגלה!

והגברת נפלה באין־אונים לזרועות דודי, מיד נְטָלָהּ ונְשָׂאָהּ אל הפתח. שם עמדה העגלה רתומה לארבעה סוסים שחורים, אבל לא היה כאן לא רַכָּב ולא מנהיג.

רבותי, מקוה אני שלא אחלל זכרונו של דודי, אם אחוה את דעתי, שאף־על־פי שרַוָק היה, כבר החזיק בזרועותיו כמה גבירות עד אותה שעה. מאמין אנכי באמונה שלמה, שהיה נוהג לנשק מלצריות, ויודע אני בבֵרור, שעדים נאמנים ראו אותו פעם ושתים מחבק פונדקית. מזכיר אני כל זאת לראיה, שבודאי היתה גברת יְפֵהפִיה זו טפּוס מְיֻחד במינו, כי נגעה עד לב דודי. נוהג היה לספר, שֶׁבשעה ששערותיה השחורות תלויות היו ממעל לזרועותיו ועיניה השחורות נעוצות היו בפניו, פחד ורחב לבבו ורגליו רעדו תחתיו. ואולם מי האיש אשר יביט לתוך עינים שחורות, נוחות ומתוקות, ולא ירגיש כמו אלה?

– לעולם לא תעזבני – לחשה הגברת הצעירה.

– לעולמי־עד – השיב דודי בלב שלם.

– גואלי היקר! – קראה הגברת. – גואלי הרב להושיע!

– אל־נא! – הפסיק אותה דודי.

– למה? – שאלה הגברת הצעירה בתמיה.

– כי מדבּרך נאוֶה – השיב דודי – וסכנה בדבר שאֶשָּׁקך על פיך.

הגברת הצעירה נשאה את ידה, כדי להזהיר את דודי שלא יעשה זאת ואמרה – לא, לא אמרה כלום אלא חִיְּכָה. ובשעה שאתה מסתכל בשתי שפתי־חן מאין כמוהן ורואה חיוך ערמומי מרחף עליהן ואתה קרוב אליהן מאד ואין כאן אחר מבלעדיך, הרי אין לך אֹפן אחר להביע את הערצתך לצורתן וגֹוֶנן הנאה אלא מתוך נשיקה חטופה. כן עשה דודי והנני מכבדהו בעבור זה.

– הסכנת ושמע! – צוחה הגברת הצעירה ונרתעה לאחוריה. – קול רכב וסוסים אנכי שומעת!

– אמנם כן – אמר דודי. ובאמת נשמעה שעטת חמשים מרכבות וששה סוסים רתומים לכל אחת.

– רודפים אחרינו! – צוחה הגברת הצעירה ופרשה בידיה. – אין לי מושיע זולתך.

ועיניה היפות היו מלאות פחד. דודי התאזר עֹז, הניח אותה לתוך העגלה, אמר לה, שלא תירא ולא תחת, נשקה עוד הפעם בשפתותיה ועלה על הדוכן.

– עמוד, חביבי! – אמרה הגברת הצעירה.

– מה יש? – שאל דודי מעל דוכנו.

– יש לי דבר אליך – אמרה הגברת הצעירה. – רק מלה אחת, שאהבה נפשי.

– וכי עלי לרדת? – שאל דודי.

והיא איננה משיבה כלום אלא מחַיֶכת. דודי ירד ממושבו כהרף־עין.

– מה לך, יקירתי? – שאל דודי דרך החלון.

– לא תאהב לעולם אחרת על פני, לא תקח אשה אחרת על פני? – שאלה הגברת הצעירה במקום תשובה.

דודי נשבע לה אהבת־עולם, קפץ ועלה על הדוכן ונהג את העגלה במהירות הבזק.

אבל קול השאון מאחריהם הלך הלוך וגדול – קול בני־אדם, סוסים וכלבים הרודפים אחריהם. ובתוך השאון הזה בוקע ועולה קול הגברת הצעירה: – מַהֲרָה־נא!

ודודי דופק בסוסים והעגלה עפה והוא בועט ברגליו בכל כחו – והבֹקר אור והוא יושב על־גבי דוכנה של עגלה ישָׁנה, בחצר חרש־העגלות רועד מקֹר ומטחב ובועט ברגליו לחטמן. ירד מעל הדוכן והסתכל לחיק הרכב והנה אין כאן לא דלת ולא מושב ולא גברת.

כמובן הבין דודי מיד, שדבר־סתר יצוק במאורע זה והכל אֵרע ממש כמו שהוא מספר. לשבועתו, שנשבע לגברת הצעירה, שָׁמר אמונים ודחה במה שדוכים עם פונדקיות ומת רַוָק. עד כאן ספורו של הרוכל.

פרק נ

מר פיקויק שוקד על־דבר שליחותו ומוצא עזר כנגדו שלא פלל לו כלל.

ממחרת הבֹקר, בתשע שעות חסר רבע בדיוק, היו הסוסים רתומים, ומר פיקויק וסם וֶלר תפסו את מקומותיהם, האחד בתיק־הרכב והשני מבחוץ, והמנהיג צֻוה לעמוד בדרכו אצל ביתו של מר בוב סוֶיר ושם יצטרף מר בנימין אֶלן אל הנוסעים.

כשנִצבה העגלה על־יד הדלת בעלת הפנס האדֹם והכתֹבת באותיות מאירות עינים: „סויר, לפנים נוקמורף", הוציא מר פיקויק את ראשו החוצה והשתומם לראות את הנער המשרת מגיף את התריסין. והגפת תריסין לעת־בֹקר דבר היוצא מגדר הרגיל היא ותתכן לאחת משתי הסבות הללו: או שידידו הטוב של מר בוב סויר מת או שמר בוב סויר בעצמו פשט את הרגל.

– מה קרה! – שאל מר פיקויק את הנער.

– לא־כלום, אדוני – השיב הנער והרחיב פיו.

– הכל כשורה! – קרא בוב סויר פתאם בפתח הבית, בידו האחת מזוֹדה קטנה, דקה ומזֹהמה ובידו השנית אדרת גסה וסודר. – הנני בא, ידידי.

– אתה! – צוח מר פיקויק.

– אני ולא אחר! – אמר בוב סויר – הבה ונסע.

ומר סויר מסר את המזודה לסם, לבש את אדרתו, נגש אל חלון העגלה ומלא צחוק פיו.

– ידידי! – אמר מר פיקויק במבוכה. – לא פללתי, שאתה תצטרף אלינו.

— הוא הדבר! — השיב בוב. — זהו כל העֹקץ שבדבר. מניח אני את עסקי שידאג לעצמו, מכיון שאינו דואג לי.

ומר סויֶר רמז על חנותו ושוב אחזו בולמוס הצחוק.

— רבונו של עולם! וכי יצאת מדעתך שאתה עוזב את חוליך לאנחות? — שאל מר פיקויק בכֹבד־ראש.

— ולמה לא? — שאל בוב במקום תשובה. — חסכון הוא לי, שהרי אין איש מהם משלם לי. וחוץ לזה — הוסיף בוב בקול דממה דקה — הנאה להם בכך. כי סמי־המרפא שלי הולכים וכָלים ומכיון שאין לאֵל ידי לקנות חדשים, הייתי מֻכרח לתת לכל חולַי רק כסף חי, שבודאי היה מזיק לכמה מהם. ובכך הנאה להם והנאה לי.

מר פיקויק לא היה מוכן לקראת פילוסופיה הגיונית כזו. ואחרי ששתק רגעים אחדים, אמר בשפה רפה:

— אבל בעגלה זו רק שני מקומות ועלי לקחת עוד את מר אֶלֶן.

— אל־נא תחוש לי — השיב בוב. — סוף מעשה במחשבה תחלה. סם ואנכי נחלק בינינו את המושב מבחוץ. ראה־נא, פתקה זו אני מדביק על־גבי דלת החנות: „סויר, לפנים נוקמורף. לשאול אצל מרת קריפס ממול הבית". מרת קריפס היא אמו של הנער המשרת. „צר לו מאד למר סויֶר — תאמר מרת קריפס — אבל מֻכרח היה. בבֹּקר השכם באו והזמינוהו למועצה במושב גדולי הרופאים, לא יכלו לעשות כלום מבלעדיו, דרשו במפגיע שיסע, נתוח נורא". מקוה אני, שתצמח לי טובה רבה מן הענין. אם יתפרסם הדבר באחד מעתוני המקום, נושעתי תשועת עולמים. והנה בן! קום ועלה!

ומדי דברו הרים מר בוב סויר את חברוַ והושיבו בחיק־הרכב, סגר את הדלת, הדביק את הפתקה על פתח ביתו, שם את המפתח לתוך כיסו, עלה על מקומו בעגלה, צוה לרַכָּב שינהג — וכל זה עשה בחפזון מאין כמוהו, עד שלא הספיק מר פיקויק להִמָלך, אם לקחת את מר בוב סויֶר או לא, וכבר נסעה העגלה ובוב סויֶר בתוכה כאזרח רענן בחבורה זו.

כל זמן שנמצאה העגלה בשוָקי בריסטול לא הסיר בוב את משקפיו הירֻקים, משקפי רופא, והתנהג בכֹבד־ראש ובנמוס, אף־על־פי

שלא נמנע ממהתלות ובדיחות להנאתו של מר שמואל וֶלר. אבל אך יצאו את העיר מיד, הסיר את משקפיו וכבד־ראשו והתחיל עושה מעשי־לֵצנות, שעוררו תשומת־לב העוברים ושבים. נתן אל חכו שופר, קשר מטפחת־ארגמן למקל ונופף בו מתוך העויות שונות וכדומה.

– תמה אני – אמר מר פיקויק והפסיק באמצע שיחתו עם בן אֶלן, שנסבה על־דבר המדות התרומיות של מר וינקל ואחותו של בן – תמה אני, למה כל העוברים ושבים מסתכלים בנו.

– הרי מראה נאה הוא – השיב בן אֶלן בגאוה. – לא בכל יום יש לראות עגלה כזו.

– יתכן שכך הוא – אמר מר פיקויק.

אפשר שמר פיקויק היה נתעה להאמין שבאמת כך הוא, אלולא נשא את עיניו וראה דרך חלון העגלה, שהעוברים ושבים לא הסתכלו בכבוד והערצה כלל, וגם הרגיש בקשר מלגרפי שבינם ובין הנוסעים מאחורי העגלה. מתוך כך אמר לו לבו, שמהתלותיו של בוב הן שמעוררות תשומת־לב הקהל.

– מקוה אנכי – אמר מר פיקויק – שחברך הלֵצן אינו עושה מבחוץ מעשים אשר לא יֵעָשו.

– חס־ושלום – השיב מר בן אֶלן. – כשאינו מבֻסם אין כמוהו שקט ושָלֵו.

בו ברגע נשמעה תקיעה גדולה, בלוית צוהה וצהלה, יוצאת מפי השקט והשָלֵו, הלא הוא מר בוב סוֹיֶר. מר פיקויק ומר בן אֶלן הסתכלו זה בזה ברב־ענין, ומר פיקויק הסיר את כובעו והוציא ראשו ורבו אל מחוץ לחלון העגלה, עד שיכול היה לראות את ידידו הלֵצן.

מר בוב סויר ישב על־גבי גג העגלה ורגליו מפשקות, כובעו של מר שמואל וֶלר חבוש לראשו, בידו האחת ככר לחם משוח בחמאה ובידו השניה בקבוק ברוך במקלעת תבן, והוא אוכל ושותה בכל פה ובפעם בפעם הוא צוהל וצוֹחֵק או מפטפט עם העוברים ושבים ועושה מעשי־ילדות. ומר שמואל וֶלר ישב לעֻמתו, מעֻטר בכובעו, אוכל גם הוא לתֵאבון ונהנה מכל המעשה.

ולא די בכל אלה הדברים, שהיו למֹרת־רוחו של מר פיקויק

בעל־הנמוסין, עוד עברה בינתים עגלת־הדאר ונוסעיה הביעו את השתוממותם באר היטב. ומשפחה אחת של בני־אירלאנד עברה עבר וקלל, כי חשבו, כנראה, שכאן מעין הפגנה מדינית.

— מר סוֹיֶר! — צוח מר פיקויק ברגש. — אדוני מר סוֹיֶר!

— הנני — גחן מר סויר ואמר בקרירות.

— וכי יצאת מדעתך? — שאל מר פיקויק.

— לא מניה ולא מקצתיה, — השיב סוֹיֶר, — רק דעתי בדוחה.

— אדוני! — צוח מר פיקויק. — הסירה־נא את המטפחת האדְמה. ראה בקשתיך. שמע, סם!

מר בוב סוֹיֶר הסיר בעצמו את המטפחת ממקלו, שם אותה לתוך כיסו, הניע בראשו למר פיקויק בחבה יתרה והדביק פי הבקבוק לפיו, להודיעו, שהוא שותה לחייו. אחר־כך סתם את הבקבוק בפקק, הסתכל במר פיקויק בחן וחסד, נשך מלחמו חתיכה הראויה להתכבד וחִיֵּךְ.

— טוב — אמר מר פיקויק וחמתו שככה למראה שלותו של בוב — אבל בבקשה ממך, הרף־נא מדברי־שטות הללו.

— לא אוסיף לעשותם — השיב בוב. — לא היתה לי שום כַוָּנה רעה, אבל הנסיעה בדחה אותי קצת.

— מה יאמרו הבריות! — אמר מר פיקויק. — יש לחוש למראית־עין.

— צדקת — אמר בוב. — לא אעשה עוד כדבר הזה.

מר פיקויק נתפַּיֵּס, הכניס ראשו ורִבּו שוב לתוך העגלה וסגר את החלון. אבל אך חזר לענין שיחתו שנפסקה על־ידי מעשי בוב, התחלחל פתאם למראה חֵפֶץ מָאֳרָךְ אחד, שהתדפק על החלון כמי שרוצה להכנס.

— מה זה? — צוח מר פיקויק.

— כמין בקבוק הוא — השיב מר בן אֶלֶן והסתכל דרך משקפיו ברב ענין. — כמִדְמני, שהוא של בוב.

השערתו של בן נכונה היתה. כי מר בוב סויר קשר את הבקבוק לקצה המקל והכה בו בחלון לסמן, שהוא מזמין את ידידיו שבפנים העגלה לטעום מן הבקבוק.

— מה לעשות? — שאל מר פיקויק. — התנהגות זו גרועה מן הקודמת!

– לדעתי, מן המֻבחר הוא שנקח את הבקבוק לתוך העגלה – השיב מר בן אֶלֶן, – והיתה לו זאת לענֹש.

– באמת אמרת? – שאל מר פיקויק.

– כמדֻמני, שזוהי העצה היותר טובה שאפשר ליעוץ לנו.

מכיון שגם דעתו של מר פיקויק כך היתה, הוריד את החלון בנחת והתיר את הבקבוק מן המקל. מיד נמשך המקל ועלה למעלה וקול צחוק פרוע נשמע מפי מר בוב סוֹיֶר.

– אך שמח הוא! – אמר מר פיקויק והסתכל בבן־לויתו והבקבוק בידו.

– כדבריך כן הוא – אמר מר אֶלֶן.

– אי־אפשר להתרעם עליו – אמר מר פיקויק.

– אמנם כן – אמר בנימין אֶלֶן.

בינתים הוציא מר פיקויק בהסח־הדעת את הפקק מן הבקבוק שבידו.

– מה פה? – שאל בן אֶלֶן כלאחר־יד.

– איני יודע – השיב מר פיקויק. – מריח אני ריח יין־הדרקת.

– בודאי כך הוא – אמר בן אֶלֶן.

– כך נדמה לי – אמר מר פיקויק שהיה נזהר תמיד מדבר שקר – אבל איני יודע בברור עד שאטעם.

– ובכן טעם־נא – אמר בן – ועל־ידי כך נעמוד על טיב הדבר.

– טוב – אמר מר פיקויק – אם חשקה נפשך לדעת מה בתוך הבקבוק הבה ונראה.

ומר פיקויק, שהיה תמיד מבטל רצונו מפני רצון חבריו, לגם לגימה גדולה מתוך הבקבוק.

– מה זה? – שאל מר בן אֶלֶן בקֹצר־רוח.

– משֻנה הדבר – אמר מר פיקויק והשיק שפתיו זו לזו. – איני יודע בעצמי מה זה. עתה ידעתי – הוסיף אחרי מטעמת שניה. – אמנם יין־הדרקה הוא.

מר בן אֶלֶן הסתכל במר פיקויק, מר פיקויק הסתכל במר בן אֶלֶן, מר בן אֶלֶן חִיֵך, מר פיקויק לא חִיֵך.

– דמו בראשו – אמר מר פיקויק – הבה ונשתה את הבקבוק עד תֻמו.

– אף אני כן עמדי – אמר בן אֶלֶן.

– ובכן הבה ונשתה לחייו! –

ועדי דברו לגם מר פיקויק בכבודו ובעצמו לגימה גדולה ומסר את הבקבוק למר בן אֶלֶן, והלה לא התמהמה לעשות גם הוא כמתכֻּנתו. וכך הֻצג הבקבוק קמעא קֻמעא בכלי ריק.

– סוף־כל־סוף – אמר מר פיקויק לאחרי ששתה את הטפה האחרונה – הרי מהתלותיו מבדחות מאד ומלאות ענין.

– דברת נכונה – אמר מר בן אֶלֶן.

ולראיה שביב סוֹיֶר אחד מלֵצני־הדור ה״א, התחיל מספר למר פיקויק מעשה ארֹך ומֻרכב, איך שחברו שתה פעם לשכרה עד שאחותו קדחת וגלח את שער ראשו, אלא שלא הגיע לגמר המעשה הנאה, מפני שהעגלה נצבה בינתים אצל תחנה אחת להחליף את הסוסים.

– חושבני, שנרד כאן לסעוד לארוחת־הצהרים – אמר בוב והסתכל לתוך החלון.

– לסעוד! – אמר מר פיקויק. – והרי לא עשינו אלא תשע־עשרה פרסה ועוד לנו בסך־הכל שמונים ואחת ומחצה.

– היא הנותנת, שעלינו לסעוד את לבותינו, כדי שנוכל לשאת טרדות־הדרך – העיר מר בוב סויר.

– אבל לא יתכן לאכול ארוחת־הצהרים בחצי השתים־עשרה – אמר מר פיקויק בהסתכלו בשעונו.

– צדקת – אמר בוב – אין זו אלא פת־שחרית שניה. המלצר! סעודת־שחרית לשלשה, מהר־נא, והסוסים יעמדו־נא עוד כרבע שעה בארוה. יֻתן כל מין צונן שיש בפונדק ובקבוקי־שכר אחדים ותן לנו לטעום מן היין הטוב הבא ממַדֵירָה.

לאחרי שפקד פקודות אלו בכֹבד־ראש ובקולי־קולות, מהר אל תוך הבית להשגיח על מִלוי פקודותיו. ולא עברו חמשה רגעים עד ששב והודיע, שהכל מוכן לסעודה.

ואמנם היתה הסעודה ראויה לשבח ששבחה מר בוב סוֹיֶר. ולא הוא בלבד אלא גם מר בן אֶלֶן ומר פיקויק אכלו לתאבון. ושלשתם הגיחו אל פיהם את השכר ואת יין־מַדֵירָה הטוב, וכשנרתמו הסוסים

והנוסעים תפסו את מקומותיהם, והבקבוק נתמלא שוב ממיטב יין־הדרקת שבפונדק, התחילו שוב התקיעות והתרועות והדגל האדם התנופף כבתחלה – ואין מר פיקויק פוצה פה ומצפצף.

בתחנה השניה סעדו לארוחת־הצהרים ושתו שכר ויין לרֹב ומלאו את הבקבוק בפעם השלישית. ובכח האכילה והשתיה יָשנו מר פיקויק ומר בן אֶלן במשך שלשים פרסאות רצופות, ואִלו בוב ומר וֶלר זמרו פזמונותיהם מַנדו.

החֹשך כסה ארץ בשעה שהקיץ מר פיקויק והסתכל בחלון. הבתים הקטנים המפֻזרים בצדי־הדרך, הגַוָן הכהה של כל הדברים הנראים לעין, האויר העכֹר, אבק הפחמים והלבֵנים הבוזק על הדרכים, אדמומית אש הכבשנות במרחקים, עתר ענן העשן העולה מן הארֻבות הגבוהות ומשחיר הכל, ברק המאורות מרחוק, העגלות העמוסות משא לעיפה ומתנהלות בעצלתים על־פני הרחובות. – כל זה העיד, שעיר־החרֹשת הגדולה בֵּירמִינגהם ממשמשת ובאה.

כשנכנסה העגלה אל שער־העיר, קלטו חושיהם של הנוסעים מראות וקולות של עבודה חרוצה. הרחובות היו מלאים פועלים. מכל בית ובית נשמע שאון־מלאכה, כל החלונות מוארים היו, ומַשק גלגלי המכונות זִעזע את הכתלים. הלמות הפטישים, שריקת האד ושקשוק המכונות התמזגו למנגינה מיֻחדת במינה.

בינתים נזכר מר פיקויק בשליחותו שנטל עליו ושלא הוקלה כלל על־ידי התחברותו של מר בוב סויֶר. אדרבה, מר פיקויק הרגיש בעצמו, שמוכן היה לתת סכום גדול של כסף, ובלבד שמר בוב סויֶר יתרחק מיד מהלך חמשים פרסה לכל־הפחות.

מר פיקויק לא ידע ולא הכיר את מר וינקל הזקן, אף־על־פי שהחליף עמו שנים שלשה מכתבים ונתן לו תשובה נכונה על שאלותיו בדבר מוסריותו והתנהגותו של בנו. ולבו אמר לו, שאם יבקרהו בפעם הראשונה בלוית בוב סויֶר ובן אֶלן, שהיו שניהם מבֻסמים קצת, לא תהא תפארתו על הדרך הזה.

– ואף־על־פי־כן – הרגיע מר פיקויק את עצמו – אעשה מה שאוכל. עוד הערב אלך אליו, כי כך הבטחתי. ואם ירצו דוקא ללכת עמי, אקצר

את בקורי ככל האפשר. והבה נקוה, שלטובת עצמם יזהרו ולא יעשו דברי־שטות.

עוד מר פיקויק מתנחם במחשבות אלו והנה הגיע ל„אכסניה דמלכא”. בן אֱלֶן הקיץ משנתו העזה והוצא בצוארונו על־ידי מר שמואל וֶלר, ומר פיקויק יצא בעצמו. יִחדו להם חדר נאה ומר פיקויק שאל מיד את המשרת למקום משכנו של מר וינקל.

– סמוך לכאן, אדוני – אמר המשרת – מהלך חמש־מאות צעדים לכל היותר. ממֻנה הוא על הנמל, פה בתעלה. אין זו דירה פ־טית. קרוב הוא המקום, אדוני.

והמשרת כבה את הנר וחזר והדליקו, כדי לתת זמן למר פיקויק להוסיף ולשאול.

– מה שאלתך, אדוני, ותֵעָשׂ? – שאל המשרת כשראה, שמר פיקויק שותק. – שמא מֶה או קהוה? או סעודה?

– לעת־עתה לא־כלום.

טוב מאד, אדוני. שמא תצוה להכין ארוחת־הערב, אדוני?

– לפי־שעה לא.

– טוב מאד, אדוני.

והמשרת הלך מעדנות עד הדלת ושם החזיר את פניו ואמר בנמוס:

– שמא אשלח לכם את המשרתת?

– שלח לכשתרצה – השיב מר פיקויק.

– לכשתרצה אתה, אדוני.

– ויובא־נא מעט מי־סודה.

– מי־סודה, אדוני? טוב מאד, אדוני.

והמשרת נעלם בלא־רואים ונכּר היה, שאבן־מעמסה נֻגלה מעל לבו אחרי שקבל סוף־סוף הזמנה כל־שהיא. לעולם אין המלצרים הולכים או רצים, אלא יש להם מין כשרון מיֻחד להתחמק מתוך החדר ואין שום בריה יכולה לעשות כמתכֻּנתם.

על־ידי מי־הסודה נתעורר מר בן אֱלֶן קצת, רחץ את פניו וידיו והרשה לסם לנקות את בגדיו. ואחרי שגם מר פיקויק ובוב סוֶיר תקנו את חיצוניותם הפרועה מטרדות־הדרך, יצאו שלשתם שלובי־זרוע ושמו

פעמיהם למר וינקל. ובדרך מלא בוב סויר את האויר בעתר ענן הקטרת.

כמהלך רבע־פרסה מן האכסניה, ברחוב שקט ושלו עמד בית ישן בנוי לבנים אדמות, לפני דלתו שלש מדרגות ועל־גבי הדלת לוח־נחשת־קלל עם כתבת באותיות רומיות גדולות: „מר וינקל". המדרגות היו לבנות מאד, הלבנים אדמות מאד והבית תאוה לעינים. וכאן עמדו מר פיקויק, מר בנימין אלן ומר בוב סויר, בשעה שהשעונים צלצלו עשרה.

משרתת נאה פתחה דלת לדופקים ונרתעה לאחוריה למראה שלשת הזרים.

— הבביתו מר וינקל, יקירתי? — שאל מר פיקויק.

— סועד הוא — השיבה העלמה.

— תני לו כרטיס זה, בבקשה ממך — הוסיף מר פיקויק. — אמרי לו, שאני מצר מאד על שאני מטריח אותו בשעה מאחרת. אבל עלי לראותו עוד הערב וזה עכשו באתי.

העלמה הסתכלה בפחד בבוב סויר, שהביע בהעויות שונות את הערצתו לרב יפיה, נתנה עיניה בכובעים ובאדרות התלוים במסדרון וקראה למשרתת אחרת, שתשגיח על הדלת מדי עלותה אל הקומה השניה. וכהרף־עין שבה והתנצלה לפני האדונים, שהשאירה אותם עומדים מבחוץ, והוליכה אותם לחדר אחד, ספק לשכה ספק חדר־ההתלבשות, ובו עמוד לכתיבה, כיור לרחצה וספל לתגלחת, בסים לנעילת הסנדל ושליפתו, כסא גבוה לכתיבה, ארבעה כסאות סתם, שלחן ושעון ישן.

— צר לי מאד שנתתי לכם לעמוד בפתח, אדוני — אמרה המשרתת בחיוך מלא־חן והדליקה את העששית — אבל אין אני מכירה אתכם, ויש לנו כמה ריקים ופוחזים שאינם באים אלא לזכות מן ההפקר, לפיכך —

— אין לך להתנצל, בתי — אמר מר פיקויק בחבה.

— אין לך שום צרך בכך, שאהבה נפשי — הוסיף בוב סויר והושיט את זרועותיו כמחבק וקפץ ממקום למקום כמי שמתכון לגדור דרכה של העלמה ביציאתה מן החדר.

העלמה לא קבלה סמני־חבה אלו ברצון, אלא חותה דעתה, שמר בוב סויר מנול הוא, וכשהלה העתיר עליה את אהבתו טפחה

באצבעותיה הגאות על פניו וברחה מן החדר בקללות נמרצות.

כיון שפנה הודה של העלמה, מצא לו מר בוב סויֶר ענינים אחרים לענות בהם. הסתכל לתוך עמוד־הכתיבה ומדוריו, בקש ומצא קֻפסת־ברזל ונסה לפתות את המנעול, הפך את פניו של לוח־הטרף כלפי הכֹּתל, נסה לנעול את נעליו של מר וינקל הזקן על־גבי נעליו הוא ועשה עוד כמה וכמה נסיונות בכלי־הבית לשם בריחת דעתו, למֹרת־רוחו של מר פיקויק.

לבסוף נפתחה הדלת, וזקן גוץ אחד, לבוש מעיל מגֻון הטבק, וראשו ופרצופו כפני מר וינקל הבן ממש (להוציא את הקרחת), נכנס אל החדר הלוך וטפוף, כרטיסו של מר פיקויק בידו האחת ומנורת־כסף בידו השניה.

– מה שלומך, מר פיקויק? – פתח מר וינקל הזקן, העמיד את המנורה והושיט את ידו. – אקוה ששלום לך. שמח אני לראותך. שבה־נא, מר פיקויק, בי אדוני, האדון הזה הוא –

– ידידי מר סויֶר – מלא אחריו מר פיקויק – וידידו של בנך.

– כן הוא – אמר מר וינקל הזקן והסתכל בבוב בזעם. – השלום לך, אדוני?

– בריא אולם אנכי – השיב בוב סויֶר.

– והאדון השני – הוסיף מר פיקויק – מודע וקרוב הוא, כמו שתראה מן המכתב שהבאתי לך, והוא ידיד־נפשו של בנך ושמו אֶלֶן.

– אדון זה! – שאל מר וינקל ורמז בכרטיסו על בן אֶלֶן, שנרדם על כסאו ולא נראה הימנו אלא שִׁכמו וצוארונו.

מר פיקויק התכונן להשיב על שאלה זו באריכות ולתאר רֹב מעלותיו ויחוסו, אבל בינתים צבט בוב סויֶר בקִבֹּרֶת זרועו של חברו, כדי להעירו, והלה קפץ ממקומו בקול־צוחה. מיד הרגיש, שאדם זר בחדר, נגש אליו, תקע לו שתי ידיו וגמגם על־דבר שמחתו הַרבּה לראות אותו וגם שאל אותו כמכניס־אורחים, אם יש את נפשו לטעום דבר־מה אחרי דרכו הארֻכּה או שמא ימתין עד סעודת־הצהרים. אחרי הדברים האלה ישב על מקומו ולטש עיניו, עד שנִכָּר היה בחוש שאין אדם זה יודע כלל היכן הוא.

מר פיקויק היה נבוך מכל זה, ובפרט שמר וינקל החריש השתאה למעשים המשנים של שני בני־לויתו. כדי להפטר מן הענין בכי־טוב, הוציא מכתב מכיסו ונתן אותו למר וינקל הזקן בזה הלשון:

— מכתב זה, אדוני, מאת בנך הוא. מתכנו תראה, שכל הצלחתו בחיים תלויה בחסדך ואהבתך. הואל־נא לקרא בו בשובה ונחת ואחר־כך נדון עליו שנינו בהשכל ודעת. בנך מחכה לתשובתך החשובה בכליון עינים, וזה לך האות, שבאתי אליך בלי להודיעך תחלה ובשעה מאחרת ובמצב משנה כזה — ומר פיקויק נתן עיניו בשני בני־לויתו.

אחרי פתיחה זו מסר מר פיקויק לידיו של מר וינקל המשתאה אגרת של ארבעה עמודים בכתב צפוף על־גבי ניר דק מן הדק. אחר־כך ישב על־גבי כסאו והסתכל במבטיו ובהתנהגותו של הקורא בקצת דאגה, אבל בתקיפות של אדם היודע בעצמו שאין לו צרך בהתנצלות.

המשגיח על הנמל הפך את המכתב מכל צדדיו, בדק את החותם, נתן עיניו במר פיקויק ואחר־כך ישב על־גבי הכסא הגבוה, קרב לעצמו את העששית, פתח את המכתב, החזיק אותו סמוך לאור ונתן דעתו לקרא.

בו ברגע הניח מר בוב סויר את ידיו על ברכיו והעמיד פנים במוקיון. וקרה המקרה, שמר וינקל הזקן, תחת להתעמק בקריאות המכתב, כמו ששער מר בוב סויר, הסתכל ממעל המכתב דוקא לצדו של מר סויר. מכיון שהזקן חשב בצדק, שהעויה זו לא באה אלא ללגלג עליו, למש עיניו למר בוב סויר בזעם עז, עד שרשמי פניו של הלה נהפכו קמעא קמעא לסבר פנים נכנעות ומביישות.

— אמרת דבר־מה? — שאל מר וינקל אחרי שתיקה בלתי־נעימה.

— לא, אדוני — השיב בוב, שלא נשארה בפניו מן ההעויה הקודמת אלא האדמומית בלבד.

— באמת לא אמרת כלום? — שאל מר וינקל הזקן.

— לא, לא אמרתי לחלוטין כלום — אמר בוב.

— נדמה לי כך — הוסיף הזקן. — שמא הסתכלת בי?

— לא, אדוני — השיב מר בוב.

— שמח אני לשמוע זאת — אמר מר וינקל הזקן.

ואחרי שנתן עיניו בזעם בבוב המבָיש, קֵרב את המכתב אל האור והתחיל לקרא בכֹבד־ראש.

מר פיקויק הסתכל בו ברב־ענין, כשעבר מן השורה האחרונה של העמוד הראשון לשורה הראשונה של העמוד השני, ומן השורה האחרונה של העמוד השני לשורה הראשונה של העמוד השלישי, ומן השורה האחרונה של העמוד השלישי אל השורה הראשונה של העמוד הרביעי. אבל בפניו לא נכַּר שום שנוי, שאפשר היה לדון הימנו על רגשותיו, שקבל בהם את הידיעה על־דבר נשואי בנו, ובשורה זו, כידוע למר פיקויק, בתחלת המכתב היתה.

הזקן קרא את המכתב עד גמירא, קפל אותו כדרך התגרים ואנשי־המעשה תחת להפיץ רגשותיו חוצה, כמו ששער מר פיקויק, טבל את קולמוסו בדיו ושאל בנחת, כאדם השואל שאלה מסחרית פעוטה:

– מהי כתָבתו של נתניאל, מר פיקויק?

– כעת „ג׳יאורג׳ והדיה" – השיב מר פיקויק.

– היכן זה?

– ברחוב לומבַרד.

– במרכז?

– הן

הזקן כתב את הכֹּתבת על גב המכתב כנהוג, הניח אותו לתוך העמוד, סגר בעדו, קם מכסאו, הניח את צרור־מפתחותיו לתוך כיסו ואמר:

– חושבני, שאין לך מה להגיד לי עוד?

– לא, אדוני – השיב מר פיקויק הנלהב בתמיה – אין לי מה להוסיף. אבל שמא רצונך לחוות לי את דעתך על־דבר מאורע חשוב זה שבחיי בנך? שמא תמסור לו על־יְדי הבטחת חבתך וסעדך להבא? וכי אין לך מה להגיד לרַוחתם לישועתם של בנך והגברת הצעירה המצפים אליך? המָלך־נא בדעתך, אדוני.

– ודאי אמלך בדעתי – השיב הזקן, – כעת אין לי מה להגיד. איש־המעשה אנכי, מר פיקויק. לעולם אין אני נבהל לעסק, ועסק זה, כפי שאני רואה, עסק ביש הוא. אלף למראות אינן סכום גדול, מר פיקויק.

– צדקת, אדוני – נכנס בן אֶלֶן לתוך השיחה, כי נזכר שאת אלף הלטראות שלו הוציא בקלות יתרה. – פקח אתה, אדוני. בוב, זקן זה אינו שוטה כלל.

– שמח אני לשמוע מפיך הכרת חכמתי – אמר מר וינקל הזקן במבט של בוז כלפי בן אֶלֶן. – הענין כך הוא, מר פיקויק. בשעה שנתתי לבני חֻפשה לשנה ויותר לשוט בארץ ולהתהלך בה (והוא עשה זאת בהשגחתך), כדי שלא יכנס לחיים כתינוק של בית-רב וכל מוצאו יַתעֻהו, לא היה המדֻבר בינינו, שיעשה מה שעשה. יודע הוא את זאת ואם אמשוך את ידי ממנו, אינו רשאי להשתומם על כך. עוד אכתוב לו, מר פיקויק. ליל-מנוחה, אדוני. מרגריתא, פתחי את הדלת.

כל אותו הזמן רמז לו בוב סויֶר למר בן אֶלֶן, שיוסיף נֹפך משֶלו. ועכשו פתח הלה את פיו כיד המליצה הטובה עליו:

– אדוני – אמר מר בן אֶלֶן והסתכל בזקן מתוך עיניו העשֵשות ובשעת-מעשה זרועו הימנית עולה ויורדת: – הלא תבוש ותכלם, אדוני.

– אתה, שאחי המדֻברת אתה, בודאי אינך נוגע בדבר ולך יָאֶה לשפוט במישרים – השיב מר וינקל הזקן. – ועכשו די. אל-נא תוסף דבר אלי בדבר הזה, מר פיקויק, ליל-מנוחה, רבותי.

והזקן נטל את המנורה, פתח את הדלת ושם פעמיו אל המסדרון.

– עתיד אתה להתחרט בדבר – אמר מר פיקויק וחרק שניו מכעס, כי הרגיש, כמה חשובה שעה זו לגורל ידידו הצעיר.

– לעת-עתה דעתי מְשֻנה מדעתך – השיב מר וינקל הזקן בנחת. – עוד הפעם, רבותי, הנני מברככם בליל-מנוחה.

מר פיקויק יצא אל הרחוב בפסיעות של כעס. מר בוב סויֶר, שהיה מְדֻכא מגזר-דינו של הזקן, הלך אף הוא בזעם. כובעו של מר בן אֶלֶן התגלגל ונפל מן המדרגות ומר בן אֶלֶן התגלגל אף הוא אחריו. שלשתם עלו על משכבם בשתיקה ובלא ארוחת-הערב, ומר פיקויק אמר בלבו קֹדם שנרדם, שאִלו הכיר בו במר וינקל הזקן, שכֻּלו אינו אלא סוחר, ודאי לא היה מקבל על עצמו בשום אֹפן שליחות כזו.

פרק נא

מר פיקויק מזדמן עם מכּר ישן ומתוך־כך יזכה הקורא להכיר שני אנשי־שם.

הבֹּקר אור, ומצב־נפשו של מר פיקויק לא נתרומם, וַעֲדַיִן מְדֻכּא היה משליחותו שלא הצליחה. השמים עכורים וזועפים היו, האויר לח וקר, הרחובות רטֻבּים ומרֻפָּשים. העשן רחף בעצלתים על־גבי הארֻבּות, כאלו לא הֵעֵז להתנשא למעלה, והגשם דלף טפות־טפות בלי־חמדה. בחצר עמד התרנגול בקרן־זוית על רגל אחת סר וזעף, והחמור עמד במנוד־ראש תחת גג אֻרְוָתו ונראה היה כמי שמבקש לאבד עצמו לדעת. ברחוב לא נראו אלא סוככים בלבד ולא נשמעו אלא שעטת הערדלים וזרזוף טפות־הגשם.

בשעת פת־שחרית לא הרבו שיחה. אפילו מר בוב סוֹיֶר היה מֻשפע ממזג־האויר ומהתרגשות של אמש.

מתוך תוחלת ממֻשכה לשנוי־אויר קראו שלשתם בעתוני־הערב שבאו מלונדון וחזרו וקראו בהם, התהלכו בחדר אֲרֻכּות וקצרות, הסתכלו בחלונות בלי־הרף, נכנסו כמה פעמים בשיחה, אבל לשוא. לבסוף, כשראה מר פיקויק, שהגיעה שעת צהרים ומזג־האויר לא נשתנה, משך בפעמון מתוך החלטה גמורה והזמין את העגלה.

ואף־על־פי שהרחובות מרֻפָּשות היו והרביבים מפטפו בטרדה יתרה והרפש והטחב בקעו ועלו דרך החלונות הפתוחים של העגלה, עד שהיושבים מבפנים נטלו חלקם בסגריר כיושבים מבחוץ, מכל־מקום נהנו הנוסעים משנוי־מקום; ונוח היה להם להִטַּלטל ולעשות דרכם הלאה מלהיות כלואים בחדר עכור ולהסתכל בגשם העכור אשר יערֹף על רחוב עכור. וכֻלם השתוממו על עצמם שהתמהמהו לנסוע עד שעה זו.

בתחנה הראשונה שעמדו בה עלו תימורות־אד מן הסוסים, עד שכסו את המשרת בעלטה. ובכל תחנה ותחנה הלך הגשם הלוך וגָבור.

— לפי עניות דעתי — אמר בוב סוָיר והסתכל לתוך חלון־העגלה כשהגיעו לפונדק „ראש ישמעאל", — גדול הגשם מנשא.

— רבונו של עולם! — אמר פיקויק שהקיץ זה עכשָו משנתו — ודאי כָּלך טבול במי־גשמים.

— כדבריך כן הוא — השיב בוב. — טובל אני שלא בטובתי.

ובאמת זלפו מי־גשמים מצוארו, ממרפקיו, משרווליו, מכנפות־בגדו ומבִּרכיו. וכל לבושו הבהיק מלחלוחית.

— אף אני חושב, שאי־אפשר לנסוע הלאה הלילה — ענה בֶּן אף הוא חלקו.

— אין שום ספק בדבר, אדוני — העיר סם וֶלר, שנטפל גם הוא אל המועצה. — צער־בעל־חיים הוא, אדוני, לדרוש ממך שתסע עוד. יש כאן מִטות — פנה סם אל מר פיקויק — נקיות וטובות. בחצי־שעה אפשר להכין סעודה קלה וטובה — בשר־עוף, אדוני, ובשר־עגל בתות, פול הצרפתי, פשטידות ותופינים. אם לעצתי תשמע, טוב שתלין במקום הזה.

בו ברגע יצא הפונדקי של „ראש ישמעאל", ומלא אחרי דבריו של מר וֶלר בנוגע לפונדקו, המרחיב דעתו של אדם, והוסיף כמה וכמה השערות מעציבות בדבר טיב הדרכים והספק הגדול, אם ימָצאו סוסים חדשים בתחנה הסמוכה, והוַדאות הברורה, שהגשם יֵרד כל הלילה, והוַדאות השניה, שמחר יהא אויר צח וכיוצא בהם מן הנמוקים הנהוגים בפי הפונדקים.

— טוב — אמר מר פיקויק — אבל עלי לשלוח מכתב ללונדון באיזו הזדמנות שתהא, באֹפן שיתקבל שם מחר בבֹקר השכם, ואם לא — מֻכרחים אנו לנסוע הלאה ויהי מה.

הפונדקי חִיֵך להנאתו. אין לך דבר קל מזה. אתה כורך את המכתב בעטיפה של ניר שחום ושולח אותו על־ידי הדֹאר או עגלת־הלילה ההולכת מבירמינגהם. ואם חפץ האדון במהירות יתרה דוקא, אין לו אלא לכתוב על־גבי המעטפה: „למסור תכף־ומיד", ודבריו יהיו

נשמעים, או שיכתוב: „לשלם למוב"ז שכר־טרחה בזריזותו" — סגֻלה בדוקה ומנֻסה.

— אם כן — אמר מר פיקויק — נלין כאן.

— הדלק־נא את הנרות, דז'ון! הוסיפה אש על האח, האדונים רטבו בגשם — צוח הפונדקי. — לכאן, אדוני. ולרכָב אל־נא תדאגו, לכשתצלצלו אשלחהו אליכם. הנרות, דז'ון!

הנרות הובאו; האש נֻפחה ובול־עץ חדש נוסף על המדורה. בעוד עשרה רגעים היה השֻלחן ערוך, האש הבהבה והכל נראה היה כאלו המתינו לאורחים שיבואו ועשו להם את מבֻקשם (כנהוג בכל הפונדקים האנגלים המעֻלים).

מר פיקויק ישב אל שֻלחן קטן וכתב בחפזון מכתב למר וינקל, ולא הודיעהו, אלא שמפני מזג־האויר נתעכב בדרך, אבל בעוד יום יהיה בלונדון ולכשיבוא יספר לו על־דבר פעולתו. המכתב נכתב ונחתם ונִתַּן למר שמואל וֶלר לשלוח אותו ביד הרצים.

סם מסר את המכתב לפונדקית, ואחרי שהתיבש קצת על־יד האש שבבית־המבשלים, חזר לקחת את נעלי אדוניו ובמקרה נשא עיניו וראה דרך פתח פתוח אדם אדמוני אחד יושב לפני גל של עתונים וקורא באחד מהם מאמר ראשי בלעג ובבוז הנשקפים מחֻטמו וכל פרצופו.

— עמוד! — אמר סם לנפשו: — גלגלת זו וקלסתר־פנים זה ידועים לי מתמול שלשום! גם את המשקפים ואת הכובע רחב־השולים מכיר אנכי. באיטֶנסוִיל היה הדבר, כשם שאיני קתולי!

ופתאם אחז את סם שעול חזק, כדי שפלוני אלמוני ישא עיניו אליו. והלה נזדעזע, הרים את ראשו ומשקפיו וגִלה לעין־רואים את זיו האיקונין של מר פּט, עורכו של „העתון האיטנסוילי".

— יסלח לי מר — אמר סם ונגש אליו בהשתחויה. — האדון שלי בכאן.

— הס, הס! — קרא מר פט ומשך את כם לתוך החדר וסגר את הדלת אחריו ופניו הביעו פחד מסתורי.

— מה קרה, אדוני? — שאל סם והשתאה על סביביו.

— רק אל תקרא בשמי — השיב פט. — במחנה הצהֻבים הננו.

אלו ידע האספסוף הנוח לכעוס שאני כאן, היה קורע אותי כדג.

— האמנם? — שאל סם.

— הייתי מרף לשניהם — השיב פט. — ומה שלום אדוניך?

— הנהו לן כאן בדרכו ללונדון ואחזת מרעיו עמו — השיב סם.

— הגם מר וינקל בתוכם? — שאל מר פט בקמיטת־מצח.

— לא, אדוני, מר וינקל בעת נקי לביתו, נשוי הוא. — השיב סם.

— נשוי! — צוח פט בקול־עז. ואחרי ששתק רגעים אחדים, חיך במרירות והוסיף בנוקם ונוטר: — דמו בראשו.

אחרי ששפך מר פט כל חמתו ומשטמתו ושמחתו לאיד אויבו, שאל אם ידידיו של מר פיקויק כחלים. סם השיב בחיוב, כי הבין בענין זה ממש כמר פט בעצמו, ולוה אותו אל חדרו של מר פיקויק ושם נתקבל בסבר פנים יפות. מיד נמנו וגמרו, שיסעדו כלם ביחד.

— ומה חדש באיטנסויל? — שאל מר פיקויק אחרי שפט תפס מושבו על־יד האח וכל בני־החבורה פשטו את נעליהם הלחות ונעלו סנדלים יבשים. — עוד ה„אינדיפנדנט" חי?

— ה"אינדיפנדנט", אדוני — השיב פט — עדין מושך בעל חייו העלובים והגוססים. נבזה ונמאס הוא גם בעיני המועטים, שקיומו הדל והנתעב ידוע להם, והוא טובע ברפש שהוא זורק על סביביו. אד יעלה מצואתו, ועיניו השע ואזניו הכבד, ועתון זה, המקצה מחמת מאוס, שוקע בלא־יודעים ביון־מצולתו, כי אף־על־פי שלכאורה בצה זו נותנת לו מעמד קבוע בעיני דלת עם הארץ אשר משחתם בם, מכל־מקום אין לו תקומה ובקרוב תהא תבוסתו שלמה.

אחרי מודעה רבתי זו (שלא היתה אלא חלק ממאמרו הראשי של השבוע האחרון), שנאמרה ברגש עז, החריש העורך מעט, כדי לשאוף רוח והסתכל בבוב סויר בהוד מלכות.

— צעיר אתה, אדוני — אמר פט.

מר בוב סויר הסכים.

— וגם אתה, אדוני — פנה פט אל מר בן אלן.

בן השיב בחיוב.

— ושניכם נאמנים לעקרים הכחלים, שאני מוסר את נפשי עליהם ומגן עליהם לטובת עמנו? — הוסיף פט להעמיק שאלה.

— אין אני בקי בענין, — השיב בוב סויר, — אנכי —

— ולא צהב הנך? — הפסיקהו פט ונרתע לאחוריו הוא וכסאו עמו, — מר פיקויק, הלא ידידך אינו צהב?

— לא — השיב בוב — ברגע הזה כתנת־פסים אני, מין מזיגה של כל הצבעים.

— פוסח אתה על שתי הסעפים! — אמר פט, בכבד־ראש. — נכון אני להראות לך סדרה של שמונה מאמרים, שנתפרסמו ב„עתון האיטנסוילי", ותקותי תשעשעני, שעד מהרה תבנה השקפת־עולמך על הבסיס המוצק של הכחלים.

— ואני סבור, שעוד קדם גמר קריאתי אהפך כלי כחל — אמר בוב.

מר פט הסתכל בבוב סויר רגעים אחדים בעיני־חשד ואחר־כך פנה למר פיקויק ואמר:

— ודאי קראת את המאמרים הספרותיים, שנתפרסמו ב„עתון האיטנסוילי" בשלשת החדשים האחרונים בהמשכים ועוררו תשומת־לב והערצה כללית, לכשתרצה — עולמית?

— אודה ולא אבוש — אמר מר פיקויק במבוכה — שהייתי טרוד מאד בענינים אחרים ולא היתה לי שעת־הכשר לקרא את המאמרים.

— עליך לקרא בהם — אמר פט והטיל טרה במר פיקויק.

— כן אעשה — אמר מר פיקויק.

— כתובים הם בצורת בקרת מפרטה על ספר אחד בפילוסופיה החינאית — אמר פט.

— ופרי עטך הם? — שאל מר פיקויק.

— פרי עטו של המבקר בעתוני — השיב מר פט בגדל־לבב.

— והמאמרים בודאי מפשטים הם? — שאל מר פיקויק.

— מאד מאד — השיב מר פט. — לתכלית זו מלא כרסו במאמרי האנציקלופדיה הגדולה.

— מה אתה סח? — שאל מר פיקויק. — לא שמעתי בלתי היום, שבאוצר בלום זה יש ידיעות גם בדבר הפילוסופיה החינאית.

— כן הוא — אמר פט והניח את ידו על ברכי מר פיקויק והסתכל סביבו כאדם שגדול מחברו בחכמה: — על־דבר פילוסופידה קרא באות פ״א ועל־דבר חינא באות חי״ת ויצא המאמר הזה.

ומדי זכרו את הבקיאות והחריפות שבאותם מאמרי־המדע נעשו פניו של מר פט רמים ונשגבים כל־כך, עד שלא קמה רוח במר פיקויק להמשיך את השיחה. ורק לאחרי רגעים מְעטים, כשהכרת פניו של העורך שבה למראיתה הרגילה, העֵז מר פיקויק לשאול:

— הרשני־נא לשאלך, מהי התכלית הרמה, שלשמה עזבת את ביתך?

— אותה התכלית עצמה, שמזרזת ומעודדת אותי בכל עבודותי הענקיות — השיב פט בחיוך ובנחת — הלא היא טובת ארצי.

— חושבני, שבשליחות־צבור אתה הולך — העיר מר פיקויק.

— כדבריך כן הוא — גחן מר פט ולחש לו למר פיקויק: — הצהבים עורכים מחר בערב משתה בבירמינגהם.

— מה אתה סח! — צוח מר פיקויק.

פט נד בראשו.

ואף־על־פי שמר פיקויק עשה עצמו כנדהם מידיעה זו, מכל־מקום היתה בקיאותו בפוליטיקה המקומית זעומה מאד ולא ירד לסוף דעתו של העורך בדבר הסכנה הצפויה. ראה מר פט, שאין מר פיקויק יודע, עד־כמה הדברים מגיעים, והוציא מכיסו את הגליון האחרון של „העתון האיטנסוילי״ וקרא באזני מר פיקויק את המאמר הזה:

„הַצְּהֻבִּים הָעוֹשִׂים בְּמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם.

„עתון משֻקץ אחד הטיל זה מקרוב ארסו הטמא מתוך נסיון־שוא להוציא לעז על שמו הטוב של נבחרנו המצֻין, הלא הוא מר סלומקי המכֻבד — אותו סלומקי, שנִבאנו עליו עוד קֹדם שעלה לגְדֻלה, כי אחריתו ישגא מאד והנהו עכשו לכבוד ולתפארת לארצנו ולמגן ולמחסה לגלילנו. ובא אותו העתון המֻקצה מחמת מִאוס ולגלג על כלי־מחזיק־פחמים מצֻפה כסף, שנִתַּן לו לגדול זה מאת בוחריו המעריצים אותו, ונבל פיו ובדה מלבו, שמר סלומקי הנכבד הזיל מכיסו יותר משני שלישי המחיר

על־ידי ידיד נאמן של שר־המשקים שלו. ואין שקוץ משומם זה משיג, שאפילו אם היה ממש בדבר, הרי מר סלומקי המכבד חביב ומקבל עלינו ביתר־שאת וביתר־עז. וכי מפש לב הסמרטוט הזה מהבין, שמדה טובה זו של הנבחר לעשות כהרהורי לב בוחריו עלולה לחבב אותו על כל אלה האזרחים שאינם פחותים מחזירים, או – במלים אחרות – שאינם נפסדים כאותו עתון בכבודו ובעצמו? אבל כך דרכם של הצהבים העושים במחשך מעשיהם! ועוד ידם נטויה. כי עצרת בוגדים הם. הננו מכריזים ומודיעים, מכיון שהכרחנו לגלות פני הלוט ודיני ארצנו מגן בעדנו, – הננו מודיעים גלוי לכל, שבסודי־סודות הולכות ונעשות הכנות למשתה גדול של הצהבים בעיר צהבה בתוך ישוב צהב, והמנצח על המשתה צהב יהיה, וארבעת נבחרי הפרלמנט צהבים שבצהבים יקחו חבל בו, והכניסה תהא דוקא על־פי כרטיסים צהבים. יפרכס לו אויבנו למקרא השורות הללו בקצף אין־אונים, ואנחנו כותבים בפרוש: אף אנו נהיה שם".

– כך הוא, אדוני – אמר פט וקפל את העתון עיף ויגע – זהו מצב הדברים.

בו ברגע נכנסו הפונדקי והמלצר והביאו את המאכלים ומר פט הכרח לשים יד לפה, לאות למר פיקויק, שהוא שם נפשו בכפו והכל תלוי בשתיקתו של מר פיקויק. האדונים בוב סויר ובנימין אלן, שנרדמו בשעת קריאת העתון האיטנסוילי, נתעוררו לקול מלחשים: „סעודה" וקמו ואכלו לתאבון.

במשך הסעודה ירד מר פט מגדלתו לרגעים אחדים ושוחח קצת שיחת־חולין וספר למר פיקויק, שאוירה של איטנסויל אינו פועל לטובה על רעיתו והיא עושה כעת סבוב במרחצאות המפרסמים, כדי שתשוב לאיתנה. לשון נקיה היתה זאת והפשט היה, שמרת פט קימה סוף־סוף את איומיה והלכה מבעלה, ואחיה פקיד־הצבא עשה חוזה עם הבעל, שהיא נפרדת הימנו, היא ורעותה עמה ומקבלת ממנו חצי הכנסתו השנתית.

בשעה שישב מר פט הגדול ושוחח ארכות וקצרות ותבל דבריו מזמן לזמן בלקוטים מכתביו, שאל נוסע אחד סר וזעף מחלון העגלה הבאה מלונדון, אם יש כאן מטה ללין.

– ודאי, אדוני – השיב הפונדקי.

– באמת? – שאל הזר שהיה חשדן כפי הנראה.

– אל תחוש – אמר הפונדקי.

– טוב – אמר הזר. – עגלון! תנה את מִזוָדתי.

והנוסע נפרד מעל בני־לויתו וַיֵרד. קטן־הקומה ובעל־בשר היה, ושערותיו שחורות ונטועות כמסמרות ונראות כזיפי־חזיר. כל מראהו הִלֵך אימים, התנהגותו היתה של נגיד ומצַוה, עיניו עזות וזעות תמיד, וכֻלו אומר: אני ואפסי עוד.

אדון זה הִכנס לחדר שנועד היה מקֹדם למר פּט. ואך הדליק המשרת את המנורה ראה לתמהונו, שגם אדון זה הוציא עתון והתחיל קורא בו באותו זעם ובוז שהיה מקֹדם על־פני פּט. ועוד ראה המשרת, שאדון זה שופך חמתו על עתון אחד ששמו „העתון האיטנסוילי" ואִלו מר פּט שפך חמתו על העתון ששמו „אינדיפּנדנט".

– שלח־נא את בעל־הבית! – אמר האורח.

– מיד, אדוני – השיב המשרת.

קראו לפונדקי ובא לחדר האורח.

– הנך בעל־הפונדק? – שאל האדון.

– כדבריך כן הוא – השיב הפונדקי

– מכיר אתה בי? – שאל האורח.

– לא זכיתי להכירך, אדוני – השיב הפונדקי.

– שמי סלורק – אמר האורח.

הפונדקי החוה קִדה.

– סלורק, אדוני – אמר האורח בגאוה ובגדל־לבב. – עכשָו אתה מכירני?

הפונדקי התחכך בראשו, הסתכל בתקרה, נתן עיניו באורח ותִיֵך בשפה רפה.

– מכיר אתה בי? – שאל האורח בכעס.

הפונדקי התגבר כארי והשיב:

– לא, אדוני, אין אני מכיר בך.

— רבוני של עולם! — אמר האורח והכה באגרופו על השֻלחן. — זהו פרסום וזה שכרו.

הפונדקי חזר צעדים אחדים לצד הדלת והאורח נתן עיניו בו ואמר:

— זה גמולי שגומלים לי חֵלֶף עמלי במשך כמה שנים לטובת ההמונים. נכנס אני לפונדק כּלי רטֹב ויגע, ואין המון מעריצים מקבלים פני גבורם ופעמוני בתי־התפלה אינם משמיעים קולם, ואפילו שמי המפֹרש אינו מעורר שום רגש בלבם לב־אבן. רב לי — אמר מר סלורק ברגש והתהלך הנה והנה. — תיבש הדיו על־גבי הקולמוס, איכה אשא לבדי מרחם ומשאם!

— כבר צוית להביא לך יי״ש מזוג בחמין? — אמר הפונדקי ברמז.

— יין־הרקח — השיב מר סלורק ואהוריו אל הפונדקי. -- יש לך אש בוערת?

— לכשתרצה נבעיר אש מיד — אמר הפונדקי.

— באש זו לא יהיה כדי לחמם אלא בשעת שכיבה — הפסיקהו מר סלורק. — יֶשנו מי־שהוא בבית־המבשלים?

— אין איש, ומדורה יפה בוערת שם.

— אם כן אשתה את ייני על־יד האש שבבית־המבשלים.

ומיד נטל את כובעו ואת עתונו והלך אחרי הפונדקי וישב על ספסל סמוך לכירה וקרא ושתה בגאוה ופניו מביעים לעג ובוז.

בזה הרגע עבר ב„ראש הישמעאלי" השטן המקטרג ובסקרנותו ראה את מר סלורק המסב להנאתו על־יד הכירה ואת מר פוט היושב בחדר אחר הלום־יין. ואותו שטן מהר כחץ מקשת להסית את מר בוב סויֶר, לחרחר ריב.

— האש הולכת וכבה — אמר מר בוב סויֶר, — קר מאד אחרי הגשמים.

— אמנם כן — אמר מר פיקויק אחוז־צמרמֹרת.

— לא רע היה לעשן סיגרה על־יד הכירה — אמר בוב סויֶר, שהשטן דִבר מִתוך גרונו.

— באמת נוח היה הדבר — אמר מר פיקויק, — מה דעתך, מר פט?

מר פט הסכים ברצון, וארבעת הנוסעים קמו והלכו אל המטבח, איש כוסו בידו, וסם וֶלר בראשם לנחותם הדרך.

האורח עֲדַיִן ישב שם וקרא. נשא עיניו ונזדעזע. נזדעזע גם מר פט.

– מה לך? – שאלהו מר פיקויק בלחש.

– רמש זה! – השיב פט.

– איזה רמש? – שאל מר פיקויק והסתכל על כל סביביו, אם אינו דש בעקבו חפושית או שממית.

– רמש זה – לחש פט, אחז את מר פיקויק בזרועו והראה לו על הזר. – השקץ סלורק מן ה„אינדיפנדנט".

– שמא נלך מכאן – לחש לו מר פיקויק.

– בשום אפן לא – השיב פט נאזר בגבורה מתוך שכרון. – בשום פנים.

ומדי דברו תפס מקום על־גבי ספסל ממול הזר, הוציא עתון מכיסו והתחיל לקרֹא.

ממילא מובן, שמר פט קרא את ה„אינדיפנדנט" ומר סלורק קרא את ה„עתון האיטנסוילי", וכל אחד מהם הביע את רגשי־הבוז שלו למאמרי השני בצחוק פרוע ובהעויות של לגלוג. ועד־מהרה התחילה חות־דעת גלויה משני הצדדים, למשל: „חסר־טעם", „געל־נפש, „נבָלה", „אחיזת־עינים", „רמאות", „צואה", „סחי", „רפש", „מי־שופכין" ועוד דברי־בקֹרת כיוצא בהם.

מר בוב סויֶר ומר בן אֶלן נהנו מאד מקנאת־סופרים זו וקטָרתם ערבה להם. וכששקטה המריבה קצת פנה מר בוב סויֶר, החכם־להרע, בנמוס רב אל סלורק ואמר לו:

– שמא תרשה לי לעַיֵן קצת בעתון?

– אין תֹכן הסמרטוט הזה שוה בטֹרח הקריאה – השיב סלורק בקמיטת־מצח כלפי פט.

– יכול אתה לקרֹא כאן – אמר פט וקם בחמתו והראה על העתון שבידו. – חֻצפתו של בחור זה תשעשעך.

ופניהם של שני העורכים רעמו.

– כמה מנֻוָל אדם זה! – אמר פט לבוב סויֶר ונתן עיניו בסלורק בזעף.

מר סלורק מלא שחוק פיו, גולל את העתון ופתח בעמוד חדש ואמר, שהדיוט זה מבדח את דעתו באמת.

— שוטה וגס־רוח! — קרא פט והסמיק ביותר.

— קראת מימיך דברי־שטותו של אדם זה? — שאל סלורק את מר בוב סוֹיֶר.

— לא — השיב בוב. — וכי גרועים הם כל־כך?

— גרועים בתכלית הגריעות — השיב סלורק.

— סחי ומאוס! — צוח פט שעשה עצמו עד כאן כאלו הוא קורא בעיון.

— אם תתהצה עד צואר בבצה זו של רשעות, נבָלה, כזב, שבועת־שוא, בגידה וצביעות — אמר סלורק ונתן את העתון לבוב — סופך שתצחק מטוב־לב על סגנונו של פטפטן עם־הארץ זה.

— מה אמרת, אדוני — שאל מר פט כֻּלּוֹ רועד.

— מה זה נוגע לך? — שאל מר סלורק.

— פטפטן עם־הארץ אמרת? — שאל מר פט

— אמנם כן — השיב סלורק — כזאת וכזאת אמרתי.

מר פט לא השיב דבר לחורפו, אלא פרש את הגליון של „אינדיפנדנט" שבידו, הניח אותו על הקרקע, דשו בעקביו, רקק עליו והשליך אותו לתוך האש.

— הנה, אדוני — אמר פט — אלמלא מוראה של מלכות, הייתי עושה כן גם לצפיפון המטיל ארס זה.

— קום ועשה — צוח סלורק וקפץ ממקומו. — אין בענין כזה מוראה של מלכות. קום ועשה.

— שמעו, רבותי! — קרא בוב סוֹיֶר.

— מעשה יפה! — העיר בן אֶלֶן.

— קום ועשה! — חזר סלורק ואמר בקול.

— אי אפשי — אמר פט.

— אין רצונך בכך! — אמר סלורק בלעג. — אתם עדים, רבותי. אינו רוצה. לא שֶׁהוא מפחד, חס־ושלום. אלא שאינו רוצה. הא־חא!

— אין אתה בעינַי, אדוני — אמר מר פט ברגש — אלא כצפיפון, במעשיך המחֻצפים, הנבזים והמֻקצים מחמת מאוס הוצאת את עצמך מכלל בני־אדם מהֻגנים. בין במובן האישי בין במובן הצבורי אינך אלא נחש עקלתון.

ה„אינדיפנדנט" בא לכלל כעס, נטל את מזודתו המלאה והרחבה, ואך הסב מר פט, את פניו, זרק אותה באויר והפילה על ראש שונאו. הלה נפל לארץ בקול רעש גדול.

– רבותי! – צוח מר פיקויק, כשקם מר פט ואחז במגרפה. – רבותי! הרגעו למען השם – הצילו! – סם! – בבקשה מכם, רבותי! יבוא מי־שהוא וישית ידו על שניהם!

מתוך קריאות אלה התערב מר פיקויק בין הלוחמים פרי־הנפש וקבל בשכרו את המזודה בצד ימינו ואת המגרפה בצד שמאלו ואם שבאי־כחה של דעת־הקהל באיטנסויל הֻכו בסנורים מרֹב התרגשות, או שהרגישו בחריפותם, כי טוב לשניהם שתכנסנה המכות לשלישי שביניהם – עובדה היא, שלא השגיחו במר פיקויק כלל ונופפו שניהם עליו זה במזודתו וזה במגרפתו. ומר פיקויק היה מקבל שכרו משֻׁלם על רדיפתו את השלום, אִלּולא בא בינתים מר וֶלר לקול אדוניו והשקיט את הריב על־ידי שחבש שק על ראשו וכתפיו של פט ואחז במרפקיו.

– קחו מאת המשֻׁגע השני את מזודתו! – אמר סם אל בן אֶלֶן ואל בוב סוֶיר. – חדל, בריה קטנה שכמותך, ואם לא – אעשך גל של עצמות.

ה„אינדיפנדנט" נבהל מאיום זה וגם לא נותרה בו נשמה והתפרק את כלי־זינו. ומר וֶלר הסיר את השק מעל ראשו של פט.

– שכבו מיד ושנו! – אמר סם. – ואם לא – אשים את שניכם לתוך השק. ואתה, אדוני, הואילה־נא ובוא אתי.

וסם נטל את אדוניו בזרועו והוליך אותו מכאן. והעורכים המתחרים זה בזה הובלו למשכבותיהם בידי הפונדקי, בהשגחת מר בוב סוֶיר ומר בנימין אֶלֶן, ועֲדַיִן אימו זה על זה במלחמת־שנַים ליום הבא, אבל לאחר שנתישבה דעתם עליהם נמלכו להמשיך את מלחמתם בדפוס, ולא עברו ימים מועטים והמלחמה התלקחה ביתר־שאת וביתר־עֹז וכל עדת איטנסויל השתוממה על אֹמץ־לבם – שבכתב.

ממחרת הבֹקר יצא כל אחד מהם לדרכו בעגלה מיֻחדת, כשכל שאר הנוסעים עוד ישנו שנתם. ומכיון שמזג־האויר הוטב, שמו גם מר פיקויק ובני־לויתו את פעמיהם ללונדון.

פרק נב

שנוי חשוב במשפחת וֶלר. מר סטיג'ינס בעל־החֹטם האדֹם נופל בנופלים.

כדי שלא לפגוע ברגשותיה של ארבלה, גמר מר פיקויק, שלא לבוא לפני הזוג הצעיר בחברת בוב סוֹיֶר ובן אֶלן, אלא להכין את הזוג תחלה לכך. לפיכך נתאכסן הוא וסם בשכונת „ג'יאורג' והדיה" ומר בן אֶלן ובוב סוֹיֶר הלכו להם לפונדק נכחר אחר בירכתי נגב־העיר, שלפנים היו שמותיהם רשומים מאחורי דלתותיו בראש חשבונות ארֻכּים ומסֻבּכים, כתובים בנתר לבן.

— רבונו של עולם, מר וֶלר! — קראה המשרתת היפה כשנזדמנה עם סם בפתח.

— אני הוא ולא אחר — השיב סם ועמד לרגע, עד שיתרחק אדוניו יותר מכדי שישמע. — מה יפית ומה נעמת, מרים!

— אל־נא, מר וֶלר, למה תדבר דברי־שטות! — אמרה מרים. — הנח, מר וֶלר.

— מה אניח? — שאל מר וֶלר.

— הנח את זאת — השיבה המשרתת. — לך־לך לדרכך.

ומדי דברה דחקה אותו אל הכֹּתל והודיעה לו, שמִעֵך לה את צניפה וסתר את שערותיה.

— וחוץ לזה לא נתתני להגיד לך מה שרציתי להגיד — הוסיפה מרים. — זה ארבעה ימים מֻנח כאן מכתב בשבילך. כחצי־שעה אחרי לכתך נתקבל. ולא עוד אלא שכתוב עליו: „נחוץ מאד".

— והיכן הוא, שאהבה נפשי? — שאל סם.

– צפנתי אותו בשבילך, לולא זאת ודאי היה הולך לאבוד – השיבה מרים. – הנהו, אף־על־פי שאינך כדאי לכך.

ואחרי כמה כרכורים וחששות, שמא אבד, הכל לנוי בעלמא, הוציאה סוף־סוף את המכתב מתחת למחוך דק מן הדק ומסרה אותו לסם. והוא נשק את המכתב בענות־חן.

– רבון העולמים! – אמרה מרים ותקנה את המחוך – נפשך קשורה בנפש המכתב!

מר וֶלר השיב בקריצת־עין, שאין עט־סופר יכולה לתאר כל תכנה, ולאחרי שישב בצדה של מרים על אדן־החלון פתח את המכתב והסתכל בתכנו.

– הה! מה זאת?! – צוח סם.

– אקוה שאין זאת בשורה רעה? – שאלה מרים.

– הסבי עיניך מנגדי! – אמר סם למרים והעיף עינו אליה.

– מה ענין עינים לכאן, מוטב שתקרא את המכתב – אמרה המשרתת היפה, ובדַברה הבריקו עיניה בערמומית וביֹפי עד שאי־אפשר היה לעמוד מפניהן.

סם סעד את לבו בנשיקה וקרא בזה הלשון:

„שמואל יקירי!

„מֶרקי־גרֶן [illegible]יוך לדורקן, יום רביעי בשבת.

„צר לי מאד, שיש לי הע"ג לבשר לך בשורות רעות מאמך החורגת, צִנה אחזַתה מפני שלא נזהרה וישבה זמן רב על דשא רטֹב לשמוע שריקות רועה, והוא לא גמר עד שעה מאֻחרת בלילה, כי שתה הרבה יין־שרף ומים חמים ופיו לא פסק עד שהתרונן מיינו, והדבר נמשך כמה שעות. והרופא אמר, שאִלו היתה שותה יין־שרף ומים חמים לאחר־מעשה ולא עובר לעשיה היתה נרפאת. מיד נמשחו גלגליה ונעשה כל מה שאפשר להביאה לידי הליכה, ואביך קִוָה שתשוב לאיתנה; אבל דוקא כשהגיעה לקרן־זוית, בני, תעתה מני דרך והתגלגלה למדרון במהירות־הבזק, והגם שהרופא הטמ גלגל עגלתה, היה הכל ללא־הועיל ואתמול בשש שעות חסר עשרים רגע סלקה את מס־הדרך

האחרון והגיעה אל מחוז־חפצה בשעה מְקדמת ביותר, אולי מפני שלא לקחה אתה משא הרבה. אם יש את נפשך לבוא ולבקר את אביך, ישמח לבי ויגל כבודי, כי גלמוד אני. ומכיון שיש לנו הרבה לשוחח בינינו, ודאי לא ימנעך אדוני מלבוא. אבל מכיר אני בו היטב ואמֹר לו שלום בשמי, והנני אביך לעולמי עולמים.

טוני וֶלר".

– כֻּלו מְקשה – אמר סם. – מליצה חידות לי דבריו. וגם אין זו כתיבת־ידו של אבא, חוץ מן החתימה באותיות של דפוס. את זו אני מכיר.

– אולי כתב במסירת־קולמוס וחתם אחר־כך – אמרה המשרתת היפה.

– חכי רגע – אמר סם ועבר שוב על המכתב והפסיק מזמן לזמן כדי להִמָלך בדעתו. – כדברַיִך כן הוא. מי שכתב את המכתב ספר דבר האסון כראוי ובא אבי ותקרו ובלבל את כל הענין. כך דרכו תמיד, צדקת, מרים יקירתי.

לאחרי שנתה דעתו להשערה זו קרא את המכתב עוד הפעם וכנראה עמד על טיב תכנו, קפלו ואמר בתוגה:

– ובכן, מתה העלובה! חבל על דאבדין! לא היתה אשה רעה, לו רק הרפו הרועים ממנה. מֵעַי המו לה!

מר וֶלר הביע דבריו אלה בכֹבד־ראש גמור, עד שגם המשרתת היפה השפילה עיניה כמשתתפת בצערו.

– ואף־על־פי־כן – הוסיף סם לאחר שהניח את המכתב לכיסו בגניחה – על־כרחך אתה מת ואין להשיב. לא כן, מרים?

מרים נאנחה במנוד־ראש.

– עלי לבקש מאדוני חֻפשה – אמר סם.

מרים נאנחה שוב. המכתב נגע עד לבה.

– היי שלום! – אמר סם.

– היה שלום! – השיבה היפהפיה והסבה את ראשה.

– הלא תתקעי לי כפך! – אמר סם.

המשרתת תקעה לו את כפה הקטנה וקמה ללכת.

– שוב אשוב אליך בקרוב – אמר סם.

– אך באת, מר וֶלר, ואתה הולך מעמנו – אמרה מרים במעל ראשה.

מר וֶלר משך את המשרתת הנאה אליו ונכנס עמה בשיחת־לחש. וכשנפרדו זקוקה היתה מרים ללכת תחלה לחדרה ולתקן את שביסה ואת שערותיה עד שתוכל להֵרָאות לפני אדונתה. ומדי עלותה לשם זה בגרם־המעלות כבדה את סם בכמה רמיזות וחיוכים.

– הולך אני ליום או ליומַים, אדוני – אמר סם, לאחרי שספר לאדוניו דבר האבֵדה שאבדה לאביו במות עליו אשתו.

– לֵך לכמה זמן שתצטרך – השיב מר פיקויק. – ברצותך תקצר וברצותך תאריך.

סם השתחוה.

– אמֹר בטובך לאביך – אמר מר פיקויק – שאם יכול אני לעזור לו במצבו הנוכחי בדבר־מה, מוכן ומזֻמן אני לעשות כל מה שבכחי.

– רב תודות, אדוני – אמר סם. – אעשה כדבריך.

ובשעה השביעית ירד שמואל וֶלר מן העגלה, שהביאה אותו לדורקינג, מהלך מאה צעדים ממרקיז גרֶנבי. הערב קר ועכור היה. הרחוב היה שמם ועצוב. מסבי החלונות מוּרָדים היו, תריסי החנֻיות חצֻים מוגפים. מהמון הבטלנים החונים כדור על־יד דלת הבית לא היה הפעם איש. הככר היתה עזובה ודוממה.

מכיון שלא היה מי שישאל אותו דבר־מה קֹדם לכניסתו, נכנס סם חֶרש הביתה, פנה כה וכה ומיד הרגיש באביו מרחוק.

האלמן ישב אל שֻׁלחן עגל אחד במדור הקטן שמאחורי תֵבת־המוזגים, עִשן את מקטרתו ולטש עיניו אל מול הָאח. כנראה היתה הקבורה בו ביום, כי לכובעו שהיה חבוש לראשו היה מִצמד פס שחור וארֹך, סרוח על מסעד הכסא. מר וֶלר היה שקוע בהרהורים עמֻקים, כי אף־על־פי שסם קרא בשמו כמה פעמים, הוסיף לעשן ולהסתכל באש במנוחה ולא נשא עיניו, עד שבנו נגש אליו והניח כף־ידו על שכמו.

– סמי! – אמר מר וֶלר. – ברוך הבא.

– כבר קראתי בשמך כחצי־תריסר פעמים, – אמר סם ותלה את כובעו על יתד, – אבל לא היה לי שומע.

– לא, סמי – השיב מר וֶלר והוסיף להסתכל באש – שקוע הייתי במחשבות.

– במה הרהרת? – שאל סם והקריב את כסאו אל האח.

– בָּהּ, בני – השיב מר וֶלר הזקן.

וכאן רמז מר וֶלר בראשו כלפי בית־הקברות שבדורקינג, להודיע שהדברים מוסבים על מרת וֶלר עליה השלום.

– שבתי וראיתי – אמר מר וֶלר והסתכל בבנו ממעל למקטרתו בכֹבד־ראש, כדי להבטיחו שדבריו הבאים, מתוך ישוב־הדעת באו, למרות שהם נראים משֻׁנים וקשה להָלמם: – שבתי וראיתי, בני, שסוף־כל־סוף צר לי מאד שהלכה ואיננה.

– כך יאה וכך נאה לך – השיב הבן.

– מר וֶלר נד בראשו, נתן עיניו באש והתעטף בעתר ענן מקטרתו, ושוב שקע בהרהורים.

– מה נמלצו דבריה – אמר מר וֶלר לאחרי שתיקה ממֻשכה ופזר את ענן הקטֹרת בידיו.

– ומה אמרה? – שאל סם.

– מה שאמרה כשנפלה למשכב – השיב הזקן.

– ומהו?

– הלא כה היו דבריה. „וֶלר – אמרה – חוששתני, שלא נהגתי כשם שהיה עלי לנהוג בך. מזג טוב אתה והיה עלי להרחיב דעתך יותר. עכשָׁו, לאחר זמן, נפקחו עיני לראות: כשאשת־איש רוצה להתנהג במדת חסידות, עליה להתחיל בחובותיה הביתיות ולהרחיב דעתם של הקרובים אליה. הרשות בידה ללכת לבתי־כנסיות ובתי־מדרשות או לשאר מקום קדוש, אבל אינה בת־חורין להִבָּטל ממלאכתה או לעשות מעשֶׂהָ זר מעשֶׂהָ. אוי לי שעשיתי כך ובזבזתי זמן וממון בשביל אחרים, שעשו בך עוד יותר ממני. אבל אקוה, שאחרי מותי תזכור לי חסד נעורַי, איך שהייתי לפָנים, טרם הכרתי את האנשים האלה ואיך הייתי מטבעי" – „שושנה – אמרתי, כי הדברים נגעו עד לבי, לא אכחד – שושנה, אשה טובה היית לי כל הימים, על־כן אל תוסיפי דבר אלי בדבר הזה, חזקי ואמצי, שאהבת נפשי, ועוד תזכי לראותני מנפץ ראשו של סטיג'ינס

זה". לשמע הדברים הללו חִיְּכָה – אמר הזקן וחנק במקטרתו את גיחתו – ואחר־כך יצאה נשמתה.

– כן הדבר – אמר סם והֵעֵז לפתוח בקצת דברי תנחומין לאחרי שתיקה של שלשה או ארבעה רגעים – סוף אדם למות, היום כאן ומחר בקבר.

– בעל־כרחך אתה מת – אמר הזקן.

– הכל בידי שמים – אמר סם.

– ודאי, ודאי, – החרה החזיק אחריו האב בכֹבד־ראש, – שאם לא כן, המקברים מה יהא עליהם?

בזה הרגע נכנסה החדרה מבשלת בעלת־בשר לבושה בגדי־אבלות שעסקה עד כאן בפונדק, ברכה את סם ברכת־שלום מתוך הרכנת־ראש ונִצבה בלי אֹמר ודברים מאחורי כסאו של הזקן. ואחרי שהשתעלה בלחש להודיע על מציאותה ולא נענתה, השתעלה עוד פעם בקול.

– מה זאת? – קפץ מר וֶלר הזקן ושאל.

– שמא תשתה כוס מֵה, אדוני החביב – אמרה בעלת־הבשר דרך־חבה.

– אי אפשי – השיב מר וֶלר בזעף. – לכי לך – מר וֶלר התאפק והוסיף בלחש: – לעזאזל.

– רבונו של עולם! הצער מעביר את האדם על דעתו – אמרה האשה ונשאה עיניה למרום.

– צער זה הוא הרופא היחיד שישַׁנה את מזלי – דובב הזקן.

– מעולם לא ראיתי הפכפך כזה – אמרה בעלת־הבשר.

– אין בכך כלום – אמר הזקן. – הכל לטובת עצמי, כמו שהתנחם אותו תלמיד לאחרי שספג את המלקות. בעלת־הבשר נדה בראשה ברחמים רבים ופנתה אל סם בשאלה, אם באמת אין אביו סבור לכבוש סוף־סוף את צערו ולהתגבר על רוחו הסרה.

– עיניך הרואות, מר שמואל, – אמרה בעלת־הבשר, מה שאמרתי לו אתמול נתקַיֵם, מרגיש הוא את עצמו גלמוד ונעזב. אבל יתחזק־נא, אדוני, כֻּלנו משתתפים בצערו ומוכנים ומְזֻמנים למלא רצונו. ואין לך

מצב בחיים שאין לו תקנה, כמו שאמר לי אדם חשוב אחד, כשנפטר בעלי עליו השלום.

כאן שָׂמָה הדוברת את ידה על פיה, שבה והשתעלה והסתכלה במר וֶלר הזקן בחבּה יתרה.

— לא אוכל כלכל את שיחך ושיגך, גברתי, שמא תואילי לחזור לאחוריך? — שאל מר וֶלר בכֹבד־ראש ובתקיפות.

— טוב, מר וֶלר — אמרה בעלת־הבשר — כל מה שאמרתי לא אמרתי אלא לטובתך.

— יכול להיות, גברתי — השיב מר וֶלר. — סמי, הראה לגברת את המוצא וסגור את הדלת אחריה.

בעלת־הבשר הבינה את הרמז, יצאה תכף־ומיד מן ההדר וסגרה את הדלת אחריה. ומר וֶלר הזקן צנח לתוך בסאו כֻּלו מזיע ואמר:

— סמי, אם אשאר כאן לבדי שבוע אחד — רק שבוע אחד, בני — סופי שנקבה זו תנשא לי בעל־כרחי.

— וכי רבה כל־כך אהבתה אליך? — שאל סם.

— אהבה! — השיב האב. — איני יכול להִפּטר ממנה. אִלּו נסתתרתי בתוך ארון־ברזל סגור ומסֻגר, גם שם היתה מוצאת אותי.

— אשריך, שחוזרים אחריך כל־כך הרבה — אמר סם מתוך חיוך.

— איני מתגאה כלל בכך — השיב הזקן. — מצבי נורא הוא. מוציאים אותי מביתי ומחצרי. אך יצאה נשמתה של אמך־חורגתך עליה השלום והנה זקנה אחת שולחת לי לדורון סיר מלא מרקחת, זקנה שניה שולחת לי פֵּרות ממֻגגים, ועוד אחת מבשלת בשבילי דוד של מיץ־עשבים ומביאה לי בכבודה ובעצמה.

מר וֶלר הפסיק קצת והסתכל סביבו בעיני־זעם, אחר־כך הוסיף בלחישה:

— וכֻלן אלמנות, סם, כֻּלן כאחת, חוץ מבעלת מיץ־העשבים, שהיא בתולה בת חמשים ושלש.

סם תִּיֵּך במקום תשובה חיוך ערמומי, והזקן שבר בחמתו חתיכת־פחם גדולה, והבעת פניו היתה בו ברגע כאלו הוא מנפץ ראש אחת האלמנות הנזכרות, והוסיף:

– בקצור, סמי, לבי אומר לי, שאין לי בטחון אלא בשבתי על הדוכן.
– ולמה תדמה, שתמצא על הדוכן מבטח־עז? – שאל סם.
– כי העגלון עדיף משאר בני־אדם – השיב מר וֶלר. – כי רשאי העגלון לעשות בלי לעורר חשד, מה שאין בן־אדם אחר רשאי לעשות. כי יכול עגלון להיות מקרב לכמה נשים מהלך שמונים פרסה, ולא יעלה על דעת איש, שיש בדעתו לשאת אחת מהן לאשה. מי עוד יכול לאמר על עצמו כדברים האלה?
– כן, אבא, דברים של טעם אמרת – אמר סם.
– אִלו היה אדוניך בעל־עגלה – אמר הזקן – כלום חושב אתה שבית־הדין היה מחַיֵב אותו ושהדברים הגיעו לידי מה שהגיעו? ודאי לא.
– ולמה לא? – שאל סם בבטול.
– למה לא! – השיב הזקן: – כי לבם של השופטים היה מכה אותם. בעל־עגלה הגון כמין חוליה הוא בין הפנוים ובין הנשואים, וכל איש־מעשה יודע את זאת.
– נמצא, לפי דבריך, שבעלי־עגלה אהובים על הנשים, ואין אחת מהן מקוה לחִתון עמהם? – שאל סם.
האב הסכים.
– כיצד היה כדבר הזה – הוסיף הזקן – איני יודע, אבל עובדה היא, שבעל־עגלה רגיל ובקי גם פרקו נאה, ובכל מקום ומקום שהוא בא לשם, כל הצעירות נושאות עיניהן אליו ומעריצות אותו. איני יודע מדוע ולמה, אבל יודע אני, שכך הוא הדבר. דרך הטבע הוא, אצבע אלהים, כמו שהיתה אומרת אמך החורגת.
ומר וֶלר מלא שוב את מקטרתו והציתה והוסיף בכֹבד־ראש:
– לפיכך, בני, מכיון שאין דעתי נוטה להשאר כאן ולשאת אשה ברצוני או שלא ברצוני ומכיון שאיני רוצה להִבָּדל מעל בנות־חוה מכל וכל, גמרתי בלבי לעלות שוב לדוכן ולכהן בכהונת בעל־עגלה, כי לכך נוצרתי.
– ועסק הבית מה יהא עליו? – שאל סם.
– הבית והעליה וכל כליו יִמָּכרו, ומכסף־הממכר יֻנחו בשבילך, כרצון אמך החורגת לפני מותה, מאתים לטרא באותם – מה שם אותם הדברים?

– אי־אלו דברים? – שאל סם.

– אותם הדברים שעולים ויורדים במבורה של לונדון.

– האומניבוסים? – שאל סם.

– שטות – השיב מר וֶלר. – אותם הדברים הפוסחים על הסעִפים ויש להם שַיָכות אל הובות הממלכה ואל שטרות הממשלה וכיוצא בזה.

– כַוָנתך אל המְנָיות? – אמר סם.

– כדבריך כן הוא – אמר הזקן – המניות. מאתים לטרא מן הכסף יהיו מֻשְקעות על שמך, סמי, במניות בנות ארבעה אחוזים ומחצה.

– תיתי לה לזקנה עליה השלום שזכרתני – אמר סם, – אסיר תודה אני לה.

– שאר הכסף יהיה מֻנח על שמי – הוסיף מר וֶלר הזקן – ובשיבוא יומי להסתלק לצדדין אתה תירשנו. ובכן, בני, אל תבזבז הכל בבת־אחת ושמור את נפשך, ששום אלמנה לא תדע, כי יש לך כסף, פן תאבד.

אחרי מוסר־אב זה נטל מר וֶלר שוב את מקטרתו בקורת־רוח. כנראה נהנה בעצמו מהרצאתו.

- דופקים בדלת – אמר סם.

– ידפקו להם – אמר האב בגֹדל־לב.

סם שמע בקול אביו. אבל הדפיקה נשנתה ונשלשה ואחר־כך נתרבו הדפיקות בזה אחר זה. אז שאל סם, למה אין לפתוח למתדפק.

– הס! – לחש לו מר וֶלר בעיני־פחד: – אל תשים לב כלל, סמי, ודאי אחת האלמנות היא.

מכיון שלא שמו לב לדפיקותיו, הֵעֵז הבא לפתוח את הדלת ולהציץ לתוך החדר. ולא גלגלת אשה נראתה בפתח הפתוח למחצה. אלא תלתליו השחורים ופניו האדמונים של מר סטיג׳ינס. מקטרתו של מר וֶלר נפלה מידו.

האורח המכֻבד פתח את הדלת קמעא קמעא, עד שיכול היה להכניס את גופו הארֹך, וכשנכנס לתוך החדר סגר את הדלת אחריו בנחת. מיד פנה לסם, נשא ידיו ועיניו למרום לאות צערו הכבוש על

האבֵדה שאָבדה למשפחה, אחר־כך ישב על קצהו של כסא, הוציא מטפחת־אף שחומה והחזיקה סמוך לעיניו.

בשעת־מעשה צנח מר וֶלר הזקן לאחורי כסאו, למש את עיניו, קפץ את אגרופיו על־גבי ברכיו וכֻלו אומר השתוממות. סם ישב ממולו מחריש משתאה לדעת מה יהא בסופו של דבר.

מר סטיג'ינס החזיק את מטפחתו השחומה כמה רגעים סמוך לעיניו, נאנח פעמים אחדות משברון־לב, אחר־כך הבליג על יגונו, שם את מטפחתו בכיסו ושם אל סם פניו.

– ידידי הצעיר! – אמר מר סטיג'ינס בקול לחישה: – צרה גדולה! על זאת יתחמץ לב כל חסיד!

– אם לא תדע לך, ידידי – להש מר סטיג'ינס והקריב את כסאו אל סם: – מה הנחילה לעמנואל?

– מי הוא זה ואי זה הוא? – שאל סם.

– בית־הכנסת שלנו – השיב מר סטיג'ינס – עדר אדנָי.

– לא הורישה כלום לא לדיר, לא לרועה ולא לצאן – השיב סם – ואפילו לא לכלבי־הצאן.

מר סטיג'ינס הסתכל בסם מן הצד, נתן עיניו בזקן שישב בעינים עצומות כישֵׁן, הקריב את כסאו עוד יותר אל סם ואמר:

– גם לי לא הורישה כלום?

סם הניע בראשו.

– פטור בלא כלום אי־אפשר – אמר סטיג'ינס ופניו חורו. – זכר־נא, מר שמואל, הלא אָצלה גם לי ברכה?

– אפילו לא כדי שָׁויו של הסוכך הישן שלך – השיב סם.

ואולי – הוסיף מר סטיג'ינס לאחרי שעה קלה של הרהורים עמֻקים – אולי צותה לבעל־החֵמה, שהוא יהיה לי למחסה?

– מתוך דבריו נראה שכך הוא – השיב סם. – זה עתה דברנו על־אודותיך.

– באמת – קרא סטיג'ינס ופניו נהרו. – ודאי נשתנה. מהיום והלאה נחיה בשלום, מר שמואל? אנכי אפקח על הפציו, כשתלך מכאן ויכולים אתם לסמוך עלי.

מר סטיג׳ינס נאנח מקרב ולב עמֹק והחריש, כדי לשמוע תשובה על דבריו. סם נד בראשו ומר וֶלר הזקן השמיע מין קול משְׁנה, לא אנחה ולא גניחה, לא נהימה ולא נאקה אלא תערֹבת מכֻּלן.

מר סטיג׳ינס נתפעל מקול זה, שהיה באזניו כקול בעל־תשובה המורה ועוזב, שחק ובכה והלך מעדנות אל הארון הידוע לו שבקרן־זוית, נטל כוס ושם לתוכה בכֻוָּנה רבה ארבע חתיכות של סֻכּר. אחר־כך נאנח, הלך אל המזנון ומלא את כוסו יין־שָׂרף המתֻבל במי־פֵּרות, מהר אל הדוד הרותח שעל־גבי האש, מזג את משקהו, לגם לגימה, ישב ושתה.

מר וֶלר הזקן, שעֲדַיִן העמיד פני יָשֵׁן, לא הוציא הגה מפיו כל הזמן. אבל כשהפסיק מר סטיג׳ינס את שתיתו כדי לשאוף רוח, השתער עליו הזקן, חטף את כוסו מידו, שפך שאריתה אל פניו ואת הכוס עצמה השליך אל האש. אחר־כך החזיק בצוארונו של החסיד והתחיל להבותו שוק על ירך, ולכל בעיטה ובעיטה הוסיף לוית קללה נמרצה.

– סם! – אמר מר וֶלר – חבוש לי את כובעי על ראשי יפה יפה.

סם קִיֵּם מצות כבוד־אב וחבש לו את כובעו, ואז הפליא הזקן את מכותיו של החסיד על אחת שבע וסחב אותו דרך כל החדר והמסדרון החוצה ולא עמד מזעפו.

אכן מה נהדר היה בעל החֹטם האדֹם, כשהוא מפרכס ומפרפר בזרועותיו של מר וֶלר וסופג מלקות כגשם־נדבות. ועוד יותר נהדר היה המראה, כשטבל מר וֶלר את ראשו של מר סטיג׳ינס בשקתות־המים ולא הרפה ממנו עד שהיה חציו נחנק.

– הרי לך! – אמר מר וֶלר מתוך בעיטה גדולה ואחרונה והוציא את ראשו של מר סטיג׳ינס מן השקת: – עכשו שלח־נא אלי את אחד מצעירי־הצאן הבטלנים שלך ואטחנהו עד אשר דק ואטביעהו כאן. סמי, נבוא החדרה ומזוג לי כוס יי״ש. לא נותרה בי נשמה, בני.

פרק נג

סופם של מר י'ינגל ואיוב־טרוטר, יום־דין גדול וקול דופק פעמים על פתח־ביתו של מר פרקר.

לאחרי הכנות והקדמות הרבה והבטחות שאין מקום ליאוש, גִלה מר פיקויק סוף־סוף לארבֶּלה את התוצאות הבלתי־מְצלחות של נסיעתו לבירמינגהם. עיני ארבלה זלגו דמעות ובקול רם התיפחה ובכתה תמרורים על חטא שחטאה, להסב לב אב מאחרי בנו.

– בתי היקרה – אמר לה מר פיקויק דרך־חבה – לא אשמתך היא. אי־אפשר היה לראות מראש, שהזקן יתנגד כל־כך לנשואי בנו. ומְבטחני – הוסיף מר פיקויק בהסתכלו בפניה היפים של ארבלה – שאין לו שום מֻשג מן העֹנג שהוא מחסר עצמו ממנו.

– מר פיקויק יקירי – אמרה ארבלה – מה נעשה, אם יאריך ברָגזו?

– המתינו־נא עד שיחזור למוטב – השיב מר פיקויק.

– אבל נתניאל מה יהא עליו, אם אביו ימשוך את ידו ממנו? –

– במקרה זה – השיב מר פיקויק – מֵעֵז אני לנבא, שאהבה נפשי, כי ימָצא ידיד שלא יעזבהו ויעזור לו בשעת דחקו.

פֵּרושה של תשובה זו לא היה סתום כל־צָרכו, וארבלה הבינה לרֵעו. מיד נפלה על צואריו, נשקה לו ברגש והתיפחה ביתר־שאת וביתר־עז.

– אַל־נא, אל־נא – אמר מר פיקויק ונטל את ידה – נשב פה ימים אחדים ונראה, אם יכתוב או ישיב באֹפן אחר על מכתבו של בעלך. אם לא ישיב כלל, יש אתי כמה תחבולות לכונן אשרך בחיים.

ומר פיקויק לחץ את ידה באהבה ובקשה לנגב את עיניה ושלא

להעציב את בעלה. וארבלה, שהיתה הטובה בבנות, צפנה את מטפחתה בקלתה, וכשבא מר וינקל, קבלה את פניו באותו חיוך מזהיר ובאותן עינים מבהיקות, שלקחו את לבו שבי מבראשונה.

— מצבם של בני־הזוג קשה באמת — אמר מר פיקויק בלבו ממהרת כשלבש את בגדיו. — אלך לפרקר ואוָעץ עמו בענין זה.

מכיון שהיה לו לדבר עם הסניגור הגוץ גם בדיני־ממונות, אכל פת־שחרית על רגל אחת ומהר ללכת והגיע למהוז־חפצו קדם סוף השעה העשירית.

עשרה רגעים לפני השעה העשירית עלה מר פיקויק בגרם־המעלות המוליך לחדריו של מר פרקר. הלבלרים לא באו עֲדַיִן ומר פיקויק נצב על־יד החלון והסתכל בו.

האור הבריא של בֹקר לא־עבות בחֹדש אוקטובר שפך מזהרו גם על הבתים הישנים והעכורים. חלונות מאֻבקים הבהיקו בשמחה בנגוע בם קרני־השמש. הלבלרים נכנסו בזה אחר זה אל הבית, הסתכלו בשעון ונחפזו או התמהמהו על־פי מועד פתיחת לשכותיהם. המיֻעדים לחצי השעה העשירית התחילו למהר ביותר, ואלו המיֻעדים לעשר התנהלו לאטם במתינות גאותנית. עם צלצול השעה העשירית נכנסו כל הלבלרים לשערי בית־הדין, וקול הגפת דלתות ופתיחתן נשמע מכל עברים. בכל חלון נראו כמה ראשים בבת־אחת — מעשה־כשפים. השוערים נצבו על משמרותיהם. הכַּוֶרֶת המשפטית באה לידי תנועה.

— הקדמת לבוא, מר פיקויק — נשמע קול מאחוריו.

— מר לוטן! — אמר מר פיקויק.

— חם היום — אמר מר לוטן והוציא מכיסו מפתח מעֻלה וסתימה בתוכו לשמירה מפני האבק.

— כנראה חם לך — השיב מר פיקויק מתוך חיוך ללבלר שהיה אדֹם ביותר.

— באמת בא אני מדרך רחוקה — אמר לוטן. — אבל הקדמתי לבאן וזהו העִקר.

מתוך נחמה זו הוציא מר לוטן את הסתימה מן המפתח, פתח את הדלת, חזר וסתם את המפתח והניחו בכיסו, הרים את המכתבים,

שורק נושא־המכתבים דרך הסדק והכניס את מר פיקוויק לתוך הלשכה. אחר־כך פשט את מעילו, הוציא מן הארון בגד ישן ולבשו, תלה את כובעו, נטל גליונות־נְיָר לכתיבה ולספיגה מסֻדרים שְׁכָבוֹת־שכבות, שם את עטו מאחורי אזנו וחכך את ידיו בקורת־רוח.

— רואה אתה, מר פיקויק — פתח מר לוטן ואמר: — הנני מוכן ומְזֻמן, לבוש אני בגד־שרד שלִּי ויושב על מושבי, ועתה יבוא מתי שירצה. שמא יש לך קצת טבקא?

— אין לי — השיב מר פיקוויק.

— צר לי מאד — אמר מר לוטן. — אבל אין בכך כלום. ארוץ ואביא בקבוק מי־סודה. וכי אין מראה עינַי מְשֻׁנה קצת?

מר פיקוויק הסתכל בעיניו של מר לוטן וחוה דעתו, שאין בהן שום דבר היוצא מגדר הרגיל.

— שמח אני על כך — אמר לוטן. — אחרנו אמש לשבת בפונדק ואני היום „סמכוני באשישות". אגב, כבר גמר פרקר את העסק בשבילך?

— איזה עסק? — שאל מר פיקוויק. — הוצאות המשפט של מרת ברדל?

— לא לכך נתכַּוַּנתי — השיב מר לוטן. — כונתי לאותו בחור, ששלמנו בשבילו על חשבונך עשרה שילינגים לכל לטרא, כדי להוציאו מבית־הסֹהר לבעלי־חובות ולשלחו למדינות־הים.

— מר ג'ינגל! — אמר מר פיקויק בחפזה. — ובכן?

— הכל הולך למישרים — אמר לוטן ותקן את קולמוסו. — הסוכן בליברפול אמר, שהוא מכיר תודה לך ושמח הוא למלא רצונך.

— טוב מאד — אמר מר פיקויק. — שמח אני לשמוע את זאת.

— אבל השני — הוסיף לוטן וגרד קנה הקולמוס שלו. — אלו ידעת, עד־כמה מגיעה מדת־טובו וענותנותו של זה!

— מי הוא השני?

— אותו המשרת, או ידידו הוא או מה שהוא לו, הלא ידעת — טרוטר שמו.

— זה — אמר מר פיקויק בחיוך. — לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב, אלא מפני שהוא מינו, בעבד כאדוניו.

— ומה תאמר על זה, שגם הוא הולך עם אדוניו למדינות־הים — אמר מר לוטן. — כזאת לא פללתי!

— כיצד! — קרא מר פיקויק: — ואין הוא מקבל כלל את ההצעה, שהצעתי לו?

— את הצעתו של פרקר, לתת לו שמונה־עשר שילינג לשבוע וגם להוסיף לו, לכשיתנהג כהוגן, לא קבל — השיב לוטן. — מֻכרח הוא, לפי דבריו, ללכת אחרי השני.

— שוטה! — אמר מר פיקויק: — שוטה גמור.

— לא רק שוטה הוא — השיב לוטן — אלא גם חונף. אומר הוא, שזהו ידידו היחיד ונפשו קשורה בנפשו וכיוצא בזה. אמנם הידידות מדה מְשֻׁבחה היא. דרך משל, אנחנו בפונדק שלנו חיים באחוה ובְרֵעות ושותים כאחד את יין־השׂרף, וכל אחד משלם מה ששתה ולא יעלה על דעת איש לחסר נפשו בשביל אחרים. אסור לו לאדם שתהיינה לו יותר משתי נטיות, אחת לעצמו והשניה — לנשים. הנה זאת חקרנוה כן הוא.

מר לוטן סִיֵּם בקול־צחוק אדיר, חציו מבֻדח וחציו מלעיג, והפסיק מיד לשמע קול צעדי מר פרקר בגרם־המעלות, לבש צורה של כֹּבד־ראש והתחיל לכתוב בשקידה יתרה.

מר פרקר ומר פיקויק ברכו זה את זה בשלום, ולא הספיק מר פיקויק לתפוס מקום בכסא שבחדר הפנימי, עד שנשמע קול דופק ושואל, אם מר פרקר כאן.

— זהו אחד מידידינו, ג׳ינגל, אדוני, רצונך לראותו? — שאל מר פרקר.

— מה דעתך? — שאל מר פיקויק כנמלך בדעתי.

— לדעתי, טוב שתראהו. שמע־נא, אדוני, פלוני אלמוני, הכנס־נא.

ג׳ינגל ואיוב נכנסו החדרה, אבל כשראו את מר פיקויק עמדו נבוכים על עמדם.

— מכירים אתם אדון זה? — שאל פרקר.

— מכיר אני היטב — השיב מר ג׳ינגל ופסע פסיעות אחדות קדימה. — מר פיקויק — אסיר־תודה אני — גואלי ומושיעי — עשה אותי לאדם מן הישוב — לא תתחרט על כך לעולם, אדוני.

— שמח אני לשמוע זאת מפיך — אמר מר פיקויק, — מראה פניך הוטב הרבה.

— רב תודות, אדוני — שנוי־מזל — בית־הסהר — מקום המוכן לפֻרענות — רע מאד — השיב ג׳ינגל וגד בראשו.

לבוש היה מלבושים מהֻגנים ונקיים וכן גם איוב, שעמד אחריו והסתכל במר פיקויק בפנים מאֻבנים.

— מתי הולכים הם לליברפול? — שאל מר פיקויק את מר פרקר.

— הערב, בשעה השביעית, אדוני — אמר איוב ופסע פסיעה אחת קדימה.

— כבר יש לכם מקומות למושב בעגלה? —

— יש לנו — השיב איוב.

— ובכן גמרת להִלָוות אליו? —

— כדבריך כן הוא, אדוני — השיב איוב.

— בנוגע להוצאות־הנסיעה לג׳ינגל — אמר פרקר למר פיקויק בקול רם — נטלתי על עצמי לסדר את הדבר, שינכו לו בכל רבע שנה סכום קטן משכרו, באֹפן שבמשך שנה אחת יסלק את הכל. מתנגד אני, ידידי, לכך, שתעשה בשבילו דבר־מה שאינו תלוי בשקידתו והתנהגותו.

— ודאי — אמר ג׳ינגל. — שכל הישר — איש־המעשה — כל דבריו אמת וצדק.

— על־ידי התשלומין לבעלי־חובותיו, פדיון בגדיו מבית המשכונות, תמיכתו בבית־הסהר ותשלום דמי־הנסיעה — אמר פרקר למר פיקויק — הפסדת יותר מחמשים לטרה

— לא הפסד — אמר ג׳ינגל. — הכל אשלם — אעבוד בשקידה — אחשוך — כל פרוטה. קדחת — אולי — בעל־כרחי — לולא זאת —

כאן הפסיק מר ג׳ינגל, כסה את עיניו בידו וישב.

— רצונו לאמר — אמר איוב — שאם לא ימות בקדחת, שלם ישלם את הכסף. אם יחיה, ודאי ישלם, מר פיקויק. אני אשתדל שיעשה זאת. יודע אני בו שיעשה זאת, אדוני — הוסיף בתֹקף. — יכול אני להִשָבע.

— טוב הדבר — אמר מר פיקויק שכבר ירדה זיקי חמה לפרקר, כדי שלא ימנה את מעשי־צדקותיו בפניו, אבל הלה לא שם לב אליהם —

רק הזהר לך שלא תשחק במשחק הקריקט כמו ששחקת, מר ו׳ינגל, וגם אל תחדש את ההכרות עם תומס בלֶו. אם תשמע לקולי, מֻבטחני בך, שתשוב לאיתנך ותהא בריא אולם.

מר ו׳ינגל חיך לחדוד זה, אבל עֲדַיִן נבוך היה, לפיכך עבר מר פיקויק לענין אחר ושאל:

— שמא תדע, מה היה לידידך האחר, זה שראיתיו ברוצ׳יסטר?

— כונתך לגֶ׳מי בעל המרה־שחורה? — שאל ו׳ינגל.

— הן.

ו׳ינגל נד בראשו.

— ערום כנחש — אדם משֻׁנה — גאון ברמאות — אחיו של איוב.

— אחי איוב! — צוח מר פיקויק. — אמנם כשאני מצירו לי בעת יש כאן דמיון.

— תדיר היו מוצאים דמיון בינינו — אמר איוב בחיוך — אלא שאני בעל כֹּבד־ראש הייתי והוא לא כן עמדו. הוא יצא לאמריקה, אדוני, כי כאן היו חוזרים אחריו ביותר, ומשם אין קול ואין קשב ממנו.

— לפיכך לא קבלתי אפוא את „הפרק מתוך רומן של החיים הממשיים״, שהבטיח לי בבקר אחד כשעמד על הגשר הרוצ׳יסטרי ולמראית־עין רצה לאבד עצמו לדעת — אמר מר פיקויק בחיוך. — איני זקוק לשאול, אם מרה שחורה שלו טבעית או מעֻשָׂה היתה.

מסֻגל היה להעמיד כל מיני פנים — אמר איוב. — ואשריך שנפטרת ממנו בשלום. אִלּו נתקרבתם, יכול היה לסכן אותך יותר מן — איוב הסתכל בו׳ינגל, דבריו לעו ולבסוף הוסיף: — מן — ממני בעצמי.

— משפחה שנוצרה לגדולות — אמר מר פרקר וחתם מכתב שגמר בזה הרגע.

— כדבריך כן הוא — אמר איוב.

— טוב הדבר — אמר הגוץ בצחוק: — מקוה אנכי, שלא תאחז במסורת משפחתך. מסור מכתב זה לסוכן כשתגיע לליברפול, וכשתבואו להֹדו המערבית, שמעו לעצתי, אדוני, ואל תתחכמו הרבה. ואם לא תשמעו לעצתי, זכאים אתם להִתָּלות על העץ ומֻבטחני שסופכם לתליה.

ועתה אבקשכם לעזוב אותי ואת מר פיקויק ביחידות, כי יש לנו לדבר גם על ענינים אחרים והזמן קצר.

ומדי דברו הביט פרקר לנכח הדלת וניכר היה שרצונו הוא, כי האורחים ימהרו לצאת.

מר ו'ינגל קצר בפרדתו. לסניגור הגוץ הביע במלים מבהלות את תודתו על טוב־לבו וזריזותו, ולנדיבו לא ידע מה להגיד ועמד לפניו רגעים אחדים בלי אמר ודברים. איוב טרוטר חש לעזרתו בצר לו, השתחוה לפני מר פיקויק בענוה, נטל זרועו של ידידו והוציא אותו מן החדר.

— זוג הגון — אמר פרקר לאחרי שנסגרה הדלת אחריהם.

— מקוה אני, שיחזרו למוטב — אמר מר פיקויק. — ומהי דעתך? יש תקוה שייטיבו את מעשיהם להבא בתמידות?

פרקר משך בכתפיו מתוך פקפוק, אבל כשהרגיש במבטו של מר פיקויק, שהוא דואג ומצטער, אמר: — ודאי יש תקוה. אין ספק שהם בעת מהרהרים בתשובה, אבל אל תשכח, שזכרון חיי־הצער שלהם עודנו חדש עמהם. מה שיהיה עמהם לאחר שזכרון זה ימוש מהם — זוהי שאלה, שלא אני ולא אתה יכול לפתרה. ואף־על־פי־כן — הוסיף פרקר והניח את ידו על שכמו של מר פיקויק: — כונתך רצויה היתה בין שהתוצאות מובות בין שהן רעות. עוד לא הכריעו חכמים, אם עריפה אותה צדקה, הזהירה במעשיה ביותר, שמא חלילה ירמוה ונמצאת נעלבה. אפילו אם שני הבחורים הללו ימצאו מחר במחתרת, לא אשנה את דעתי על מעשיך הטובים.

אחרי הדברים האלה שנאמרו ברגש ובאמונה, שלא כדרך עורכי־הדינים, הקריב פרקר את כסאו אל עמוד־הכתיבה שלו ועשה אזניו כאפרכסת לשמוע, מה בפי מר פיקויק בענין עקשנותו היתרה של מר וינקל הזקן.

— תן לו זמן של שבוע אחד — אמר פרקר ונד בראשו כנביא.

— והושב אתה, שלבבו ירך? — שאל מר פיקויק.

— ודאי — השיב פרקר. — ואם לא, צריך לנסות כשרונה המפתה של הגברת הצעירה, ואמנם כל אחר במקומך היה מתחיל מנסיון זה.

מר פרקר נטל מלא אצבע טבק ועשה כל מיני העויות בפניו, להראות כחן של צעירות בפתוי, והנה נשמע בחדר הסמוך קול שאלה וקול תשובה ומיד דפק לוטן בדלת.

– יבוא! – קרא הגוץ.

הלבלר נכנס וסגר את הדלת אחריו בפנים מסתוריים.

– מה יש? – שאל פרקר.

– דורשים לך, אדוני.

– מי דורש לי?

לוטן הסתכל במר פיקויק והשתעל.

– דודסון הוא, אדוני – השיב לוטן – ועמו פוג.

– חי נפשי! – אמר הגוץ ונסתכל בשעונו: – הזמנתי אותם לחצי השעה השתים-עשרה, כדי לסדר את ענינך, מר פיקויק. אני נתתי להם התחיבות והם שלחו לי כתב-פטורין שלך. הדבר הוא למרת-רוחי, אדוני, מה רצונך לעשות? שמא תלך אל החדר הסמוך?

אבל בחדר הסמוך הרי נמצאו דודסון ופוג, ועל-כן השיב מר פיקויק, שישאר כאן, ובפרט שהאדונים דודסון ופוג יש להם להתבַּיש מפניו, ואִלו הוא אין לו להתביש מפניהם. ובהתמרמרות ובפני-להבות בקש את מר פרקר, שלא לשכוח הבדל זה שבינו לביניהם.

– טוב מאד, ידידי היקר, טוב מאד – השיב פרקר: – יכול אני רק להגיד לך, שאם אתה מדמה, כי דודסון או פוג יראו סִמן כל-שהוא של בושה או מבוכה לכשיסתכלו בך, אינך אלא טועה. יבואו, מר לוטן.

מר לוטן נעלם מתוך חיוך ומיד חזר והביא את הפירמה כסדר שמותיה, מתחִלה את דודסון ואחר-כך את פוג.

– כמדֻמני, שאדוני מכיר את מר פיקויק? – אמר פרקר לדודסון ונטה את קולמוסו לנֹכח מושבו של מר פיקויק.

– מה שלומך, מר פיקויק? – שאל דודסון בקול רם.

– הנה מר פיקויק, מה שלומך, אדוני – קרא פוג. – אקוה, כי שלום לך.

ומיד נטל כסא וישב והסתכל סביבו בחיוך.

מר פיקויק לא השיב על ברכות-השלום אלא בהרכנת-ראש

קלה, וכשראה את פוג מוציא מכיס מעילו חבילה של כתבים, קם ונגש אל החלון.

– מר פיקויק אינו צריך להתרחק, מר פרקר – אמר פוג בהתירו את חוט־השני הכרוך מסביב לחבילת הכתבים, וחיוכו היה עוד יותר מתוק מחיוכו הקודם. – מר פיקויק בקי למדי בכל המשא־ומתן וכמדֻמני, שאין כאן סודות.

– אף אני דומה, שכך הוא – אמר דודסון וצחק בכל פה.

ושני השֻתפים צחקו ביחד בהנאה ומטוב־לב כדרך בני־אדם המקבלים כסף.

– סקרנותו של מר פיקויק תעלה לו ביֹקר – אמר פוג בחריפות יתרה: – ההוצאות עולות לסך מאה ושלשים ושלש לטראות, ששה שילינגים וארבעה פנסים, מר פרקר.

פוג ופרקר התחילו מַשווים את החשבונות ומהשבים שכר כנגד הפסד, ודודסון אמר לפיקויק בחבה יתרה:

– כמדֻמני, שמראה פניך אינו טוב כמו ביום שראיתיך בפעם הראשונה, מר פיקויק.

– יתכן שכן הוא – השיב פיקויק, שעיניו ירו זיקי התמרמרות מבלי לעשות שום רשם על הרמאים. – ואין להתפלא, שהרי נרדפתי ועֻניתי בזמן האחרון על־ידי עצרת־בוגדים.

פרקר השתעל ושאל את מר פיקויק, אם אינו רוצה לקרא בעתון של הבֹקר. מר פיקויק השיב על שאלה זו בשלילה גמורה.

– כן – אמר דודסון – אפשר שהתענית בבית־הסֹהר, יש שם בני־אדם מכל המינים. היכן גרת שם, מר פיקויק?

– חדרי היה באכסדרה של אולם־המשתה – השיב מר פיקויק הנעלב.

– כמדֻמני, שזהו מקום משֻבח מאד – אמר דודסון.

– מאד מאד – השיב מר פיקויק.

כל השיחה הזאת קרה כבפור היתה, ובעל־רגש יכול היה להתרגז עד־מאד. אבל מר פיקויק עצר ברוחו בכל כֹחו. אולם כשכתב פרקר המחאה על כל הסכום ופוג הניח אותו בארנקי שלו בחיוך של

מנצח והבעת־פנים זו דבקה גם בדודסון, הרגיש מר פיקויק את דמו תוסס בלחייו מהתמרמרות.

— ועתה, מר דודסון — אמר פוג כשצפן את הארנקי וחבש בתי־ידיו: — הנני מוכן ומזמן.

— טוב מאד — אמר מר דודסון — אף אני מוכן.

— מאֻשר אני — אמר פוג מטוב־לב — שהיה לי העֹנג להכיר את מר פיקויק. ואקוה, שלא יוסיף לחשוב אותנו לרעים וחטאים.

— אף אני מקוה — אמר דודסון בקול אדם כשר שנחשד. — מר פיקויק מכיר אותנו בעת יותר. תהא דעתך על בני־אֻמנותנו איזו שתהיה, אני מבטיחך נאמנה, שאין בלבי שום טינה עליך על הדברים שהטחת בהיותך בלשכתנו.

— אף אני אין בלבי טינה — אמר פוג כסלחן ומחלן.

— התנהגותנו, אדוני — אמר דודסון — תדבר בעדה וצדקתה כאור תצא. זה כמה שנים אנו עוסקים באֻמנותנו, מר פיקויק, ויש לנו מערופיה הגונה הנותנת אמון בנו. שלום, אדוני.

— שלום לך, אדוני — אמר פוג, נטל את סוכבו תחת זרועו, פשט את נעל־ידו הימנית והושיט את ידו למר פיקויק לכריתת ברית־שלום, והלה צפן שתי ידיו מתחת לכנפות בגדו והסתכל בעורך־הדין בעינים מלאות זעם ובוז.

— לוטן! — צוח פרקר: — פתח את הדלת.

— הבה רגע, פרקר — אמר מר פיקויק: — אני רוצה לדבר.

— יקירי, הנח את הדבר כמות שהוא — אמר הגוץ שנמצא כל הזמן במבוכה גדולה: — מר פיקויק, בבקשה ממך.

— לא אותר — השיב מר פיקויק. — מר דודסון, הואלת לפנות אלי בדברים אחדים.

דודסון הרכין ראשו בחבה יתרה ותיך.

— ושֻתפך הושיט לי את ידו ושניכם דברתם אלי כסלחנים ומחלנים, וזאת היא עזות וחֻצפה שלא פללתי, כי אפילו אתם מסֻגלים לבך.

— מה, אדוני? — צוח דודסון.

— מה, אדוני? — חזר אחריו פוג.

– יודעים אתם, שסבבתם אותי בכחש ובמרמה? – הוסיף מר פיקויק. – יודעים אתם, כי אני הגבר, שהכנסתם אותו לבית־הסהר וגזלתם את ממוני? יודעים אתם, שטוענים הייתם בבית־הדין בשם התובעת במשפט ברדל ופיקויק?

– יודעים אנחנו – השיב דודסון.

– ודאי יודעים אנו – אמר פוג ומפח על כיסו, אולי במקרה.

– רואה אני, שאתם נזכרים בדבר בקורת־רוח – לגלג מר פיקויק בפעם הראשונה בחייו ולגלוגו לא עלה יפה. – אף־על־פי שזה כבר בקשתי לאמר לכם בפֵרוש את דעתי על־אודותיכם, הייתי מתאפק הפעם, למלאות רצונו של פרקר ידידי, אִלולֵא התנהגותכם המחֻצפה.

ומדי דברו פנה מר פיקויק כלפי פוג בתנועת־יד מאַיֶמת, והלה נחפז לשוב לאחוריו.

– השמר לך, אדוני – אמר דודסון, שהיה משכמו ומעלה גבוה מכל הנמצאים בחדר ואף־על־פי־כן הסתתר בזהירות יתרה מאחרי פוג ומשם דִבֵּר את דבריו בפנים חִורים. – תן את גֵוך למכה, מר פוג, ובשום אֹפן אל תשיב לו כגמולו.

– לא אשיב לו – אמר פוג ונסוג אחור.

ומר פיקויק הוסיף:

– שניכם כאחד טובים, שניכם לסטים ורמאים ומתעים.

– כלית את דבריך? – שאל פרקר.

– כן, הפוך בהם והפוך בהם, כי הכל נאמר בהם.

– רבותי, – אמר פרקר ברצוי, – כבר אמר כל מה שהיה לו להגיד. בבקשה מכם, לכו מכאן, לוטן, האם הדלת פתוחה?

מר לוטן השיב „הן" מתוך צחוק כבוש.

– שלום, שלום רב, אדונַי – בבקשה מכם – מר לוטן, פתח את הדלת! – צוח הגוץ ולִוה את דודסון ופוג; – לכאן, אדונַי – אל־נא תאריכו את המחזה – מר לוטן, אַיֶכָּה?

– אם יש שופטים בארץ – אמר דודסון למר פיקויק – תקבל את ענשך על העלבון שהעלבתנו.

– שגיכם רמאים שברמאים –

– זכור אחריתך, אדוני, שלם תשלם – אמר פוג וקפץ את אגרופו.

– לסטים מזֻיָנים – הוסיף מר פיקויק ולא חש כלל לאיומיהם.

– עצרת בוגדים – צוח מר פיקויק אחריהם בגרם־המעלות.

– לסטים – צוח אחריהם מן החלון.

כשהכנים מר פיקויק ראשו ורֻבו מן החלון לתוך החדר רחף על שפתיו חיוך רב והודיע, שהתפרק משא כבד מלבו ודעתו נתקררה.

פרקר לא אמר כלום עד שהריק אֶת קופסת הטבק שלו ושלח את לוטן למלאותה שוב, ואז פרץ בצחוק שנמשך חמשה רגעים. אחר־כך פתח ואמר, שבאמת היה לו לכעוס, אלא שברגע זה אינו יכול להתיחס אל הדבר בכֹבד־ראש – ועוד ידו נטויה.

– ועתה – אמר מר פיקויק – נבוא חשבון.

- כחשבון שעשית זה עכשָו? – שאל פרקר וחזר וצחק.

– לאו דוקא – השיב מר פיקויק, הוציא את הארנקי מכיסו ולחץ יד ידידו בחבה: – רוצה אני לסלק את חובי. ואמנם עשית לי כמה חסדים, שאיני יכול לגמלם לך וגם איני רוצה לגמלם, אלא אהיה חַיָב לך כל ימי.

אחרי הקדמה זו התעסקו שני הידידים בחשבונות ותעודות, ומר פיקויק שִלם את הכל מתוך הבטחת רגשות כבוד וידידות.

עודם מדברים והנה קול דופק בחזקה בדלת. לא היתה זאת דפיקה כפולה כנהוג, אלא סדרה של נקישות בודדות בלי הרף ובקול רם, כאלו היה הדופק מחֻנן בתנועה עולמית או ששכח הדופק להפסיק.

– רבונו של עולם! מה זאת? – צוח פרקר וקפץ ממקומו.

– כמדֻמני, שדופקים בדלת – אמר מר פיקויק כאלו היה צל של ספק בדבר.

וקול הדפיקה הלך הלוך וגדול.

– רבון העולמים! – אמר פרקר ומשך בפעמון: – כל באי בית־דין יתכנסו לבאן! מר לוטן, וכי אינך שומע את הדפיקה?

-- מיד אפתח – השיב הלבלר.

– נורא הדבר! – אמר מר פיקויק וסתם את אזניו.

– מהרה, מר לוטן! – צוח פרקר: – פן ישברו את הדלת.

מר לוטן, שרחץ את ידיו בחדר מיֻחד, מהר אל ה.־לת ודחק כף־המנעול וראה מה שראה, ככתוב בפרק הסמוך.

פרק נד

מכיל פרטים בדבר הדפיקה ושאר עניינים, בתוכם חדשות ונצורות ביחס למר סנודגרס וצעירה אחת.

כשפתח הלבלר את הדלת ראה לתמהונו בחור שמן מאין כמוהו לבוש בגדי־משרת ועומד בלי־נוע בעינים עצומות כישן.

– מה לך? – שאל הלבלר.

הבחור המשנה לא ענה דבר אלא נד בראשו והלבלר דמה, שהוא שומע קול־נחרה.

– מאין באת? – שאל הלבלר.

הבחור לא הראה שום סמני חיים. נשימתו כבדה היתה, וזולת זאת לא היתה בו תנועה כל־שהיא.

הלבלר שנה ושלש את שאלתו, וכשלא שמע שום תשובה בקש לסגור את הדלת והנה פתח הבחור את עיניו, קרץ פעמים אחדות, התעטש והרים את ידו כמבקש לדפוק, וכשהרגיש שהפתח פתוח הסתכל על סביביו בתמיה ונתן עיניו במר לוטן.

– איך מלאך לבך לדפוק ככה? – שאל הלבלר בזעם.

– מה זה „ככה"? – שאל הבחור כנרדם.

– כארבעים בעלי־עגלה – השיב הלבלר.

– אדוני צוה עלי, אשר לא ארף מדפוק עד שיפתחו את הדלת, פן אישן בינתים – השיב הבחור.

– טוב – אמר הלבלר – ומה בפיך להגיד?

– מלמטה הוא – השיב הבחור.

– מי הוא זה?

— ארוני, רוצה הוא לדעת אם בביתך אתה.

מר לוטן נשקף בעד החלון, וכשראה מרכבה פתוחה ובה זקן אחד בעל־בשר יושב ומסתכל בקֹצר־רוח, הֵעֵז לרמוז לו ומיד קפץ הזקן ויצא ממרכבתו.

— בעל־המרכבה ארוניך הוא? — שאל לוטן.

הבחור אמר „הן".

שאר השאלות למותר היו, כי מר וַרדל עלה בגרם־המעלות, ברך את לוטן בשלום ונכנס לחדרו של מר פרקר.

— פיקויק! — אמר הזקן, — למה זה לא שמעתי עד יום שלשם, שנתפסת, ולמה הרשית לו את הדבר, פרקר?

— ידי לא שפכו את הדם הזה — אמר פרקר בחיוך ובקֹמץ טבק: — הלא ידעת קשי־ערפו.

— ידעתי גם ידעתי — השיב הזקן — ובכל־זאת אשמח לראותו, אחזתיו ולא ארפנו.

ומר וַרדל לחץ ידו של מר פיקויק וידו של פרקר וצנח לתוך כסא. פניו האדמונים והשמחים הבהיקו מחיוך ומבריאות.

— ובכן — אמר וַרדל — מעשים נאים הולכים ונעשים כאן — הבה לי קֹמץ, פרקר בני — לא היו עוד כימים האלה.

— כלפי מה אתה מתכַּוֵן? — שאל מר פיקויק.

— כונתי? — אמר וַרדל. — כמדֻמני, שכל העלמות יצאו מדעתן. שמא תאמר: אין בזה כל חדוש? אולי אין זה חדוש, אבל אמת לאמתה היא.

— הרי לא באת ללונדון דוקא, כדי לאמר לנו את זאת? — שאל פרקר.

— לא, לאו דוקא — השיב וַרדל — אבל זהו עִקר ביאתי לכאן. מה שלום ארבלה?

— שלום לה — השיב מר פיקויק — וּמְבטחני, שתשמח לראותך.

— שחרחֹרת נאוה זו! — אמר וַרדל. — היה לי חשק גדול להשיאה לעצמי — אחד משגעונות הדור. אבל שמח אני גם כך, שמח מאד.

— ואיך נודע לך הדבר? — שאל מר פיקויק.

— כמובן על־ידי בנותי — השיב וַרדל. — ארבלה כתבה שלשם, שנשאה לאיש בחשאי ובלי ידיעת חותנה ואתה נסעת לקבל אצלו הסכמה בדיעבד וכיוצא בזה. מצאתי שעה זו כשרה להטיף לקח לבנותי, אמרתי להן: כמה נורא הדבר כשבנים מתחתנים בלי נטילת רשות מהוריהם וכיוצא בזה. אבל חי נפשי, לא עשיתי שום רשם עליהן. לפי־דעתן אין בכך כלום, לבד שהחתֻנה בלי שושבינין היא, וכל דברי לריק היו. ועדַין לא הגדתי לכם אף החצי מכל דברי־העגבים הנעשים בהצנע. במשך ששת החדשים האחרונים טִלּנו על־גבי מוקשים והנה התפוצצו בקול רעש גדול.

— כלפי מה אתה מתכּוֵן? — שאל מר פיקויק ופניו חָוְרוּ. — וכי יש לנו עוד חתֻנה חשאית חס־ושלום?

— לא ולא — השיב וַרדל הזקן — אין הדבר נורא כל־כך.

— ובכן, מה קרה? — שאל מר פיקויק. — וכי גם אני נוגע בדבר?

— כן, נוגע אתה בדבר.

— כיצד? — שאל מר פיקויק בדאגה. — באיזה אֹפן?

— נלהב אתה ביותר — השיב וַרדל — ויָרא אני לספר לך. אבל אם פרקר יֵשב בינינו לשמירה על כל צרה שלא תבוא, אָעֵז לספר:

והזקן פתח בזה הלשון:

— מעשה שהיה כך היה. בתי בֶּלה, שנשאה לטרנדל, הלא אתם מכירים אותה?

— כן, כן, מכירים אנו — אמר מר פיקויק בקֹצר־רוּח

— אל־נא תהלך עלי אימים בתחלת הספור. בתי בֶּלה ישבה על־ידי שלשם בערב, לאחרי שאֶמיליה קראה לפנַי מכתבה של ארבלה ועלתה על משכבה, כי חשה בראשה, והתחילה לשוחח עמי על עסקי שדוך זה. „אבא — אמרה לי — מה דעתך לדבר זה?". „בתי — אמרתי לה — לפי־דעתי הכל יבוא על מקומו בשלום". ואמרתי כך, מפני שישבתי לפני האח ושתיתי את היי"ש שלי וחשבתי, שאם אפליט בפעם בפעם סתם דבור, אביא אותה לידי פטפוט. שתי בנותי זיו־איקונין של אִמן עליה השלום הן ואני זקנתי ואוהב לפטפט עמהן ביחידות, כי קולותיהן ועיניהן מזכירות לי חסד־נעורַי. „הרי זהו

זווג מתוך אהבה" – אמרה בלה אחרי שתיקה קצרה. „ודאי, בתי – אמרתי לה – אלא שזווגים כאלה לא תמיד עולים יפה.

– חולק אני עליך – הפסיקהו מר פיקויק בהתלהבות.

– טוב מאד – אמר וַרדל – תוכל לחלוק עלי כשיגיע תורך לדבר, אבל אל־נא תפסיקני.

– אנא סלח לי – אמר מר פיקויק.

– ונסלח לך – השיב ורדל. – „צר לי מאד, אבא, שאתה מתנגד לזווגים מתוך אהבה" – אמרה בלה והתאדמה קצת. – „שגיתי – אמרתי לה – לא היה לי לאמר זאת" וטפחתי לה על לחייה בחבה יתרה. „שהרי אִמך עליה השלום נתחתנה מתוך אהבה, ואַת כמו כן". „לא לכך נתכַּוַנתי – אמרה בלה – אלא בקשתי לדבר עמך על־אודות אמיליה.

מר פיקויק נתחלחל.

– מה לך? – שאל ורדל.

– לא־כלום – השיב מר פיקויק. – דבר את דבריך.

– איני בקי במלאכת הספור – אמר וַרדל. – סוף־כל־סוף באים לעִקר המעשה וכל המקדים הרי זה משֻבח. בקצור, בלה התאזרה עֹז וגלתה לי, שאמיליה אֻמללה מאד, שהיא וסנודגרַס ידידה מחליפים מכתבים בתמידות מחג־הלֵדה ואילך וכבר גמרה בלבה לעשות כמתכֻנתה של ידידתה ובת־גילה ולברוח בהֵחָבא, אבל כליותיה יסרוה, כי טוב ומיטיב הייתי לשתיהן כל הימים, ועל־כן נמנו וגמרו לכבדני בשאלה, אם אין מצדי שום מניעה, שיתחתנו כדרת וכדין. ועכשָׁו, מר פיקויק, אם יש לאל ידך להקטין את עיניך עד לידי גדלן הרגיל, הבה והשמיעני עצה טובה ואהיה לך אסיר־תודה.

סיום משֻנה זה של דברי הזקן לא לחנם נאמר, כי פניו של מר פיקויק הביעו תמהון ומבוכה תאוה לעינים.

– סנודגרס! מחג־הלֵדה ואילך! – היו המלים המקֻטעות הראשונות שיצאו מפיו של מר פיקויק, שהיה כאיש נדהם.

– מחג־הלֵדה ואילך – אמר ורדל. – הדבר ברור למדי, ואוי להן למשקפים שלנו, שלא גלו לנו דבר זה בהקדם.

— מליצה חידות לי — אמר מר פיקויק מתוך הרהורים עמֻקים. — ממש איני יכול להבין פשר הדברים.

— הדבר אינו קשה כלל להָלמו — אמר הזקן. — אִלו היית צעיר לימים, היית עומד זה כבר על טיב הדברים. ועוד דבר אחד — הוסיף ורדל — מכיון שלא ידעתי כלום מכל הענין, הנני מאיץ באמיליה זה ארבעה וחמשה ירחים להתחתן עם צעיר אחד בשכונתנו, המחזר אחריה (לכשתרצה, כמובן, מעולם לא עלתה על דעתי להשיא את בנותַי בעל־כרחן). ואין שום ספק, שהיא הגזימה את הדברים כדרך הבתולות, כדי להתחבב על מר סנודגרס, ושניהם באו לידי מסקנה, שהם זוג נרדף ומעֻנה ואין להם תקנה אלא להִנָשא זה לזו בחשאי. ובכן שאלתי ובקשתי, ברת מה לעשות?

— וכי מה עשית? — שאל מר פיקויק.

— אנכי?

— כלומר, מה עשית, כשספרה לך בתך הנשואה את הדברים האלה?

— כמובן, עשיתי מעשה־שטות — השיב וַרדל.

— מובן מאליו — אמר פרקר, שצבט כל הזמן בשרשרת שעונו, התחכך בחטמו והראה שאר סִמנים של קֹצר־רוח. — דרך הטבע הוא, אבל באר־נא את דבריך.

חמתי בערה כאש ואמי נתחלחלה ונתעלפה — אמר ורדל.

— מחכמה עשית זאת — אמר פרקר — ומה עוד?

— כל היום ההוא התקצפתי ורגזתי ועשיתי את כל הבית במרקחה — הוסיף הזקן. — לבסוף נלאיתי מעצבי ומרגזי ושכרתי עגלה במוגלטון ורתמתי בה את סוסַי ונסעתי אל העיר באמרי, שאני רוצה להביא את אמיליה אל ארבלה להתראות עמה.

— ובכן, העלמה וַרדל אף היא עמך כאן? — שאל מר פיקויק.

— ודאי — השיב ורדל — והיא כעת באכסניה אוסבורן, אם לא השכים ידידך החרוץ וברח עמה בבֹּקר בלכתי לכאן.

— נמצא שנתרצית לה? — שאל פרקר.

— לא ולא — השיב ורדל, — כל הזמן בכתה ועשתה כל מיני העויות, חוץ מאמש בין השמשות בשעה שכתבה מכתב ואני עשיתי עצמי כלא יודע.

– ובכן רוצה אתה לשמוע חות־דעתי בענין זה? – אמר פרקר והעביר עיניו מפניו של מר פיקויק השקוע במחשבות אל פניו הזועפים של ורדל.

– פתח פיך ויאירו דבריך.

– ובכן, טוב – אמר פרקר וקם ממקומו: – עצתי היא, שתקומו שניכם ותלכו או תרכבו או תצאו למקום שתצאו ותתיעצו בדבר, כי אני נלאיתי כלכל. והיה אם לא תבואו לידי החלטה עד שנשוב ונתראה פנים, אֹמַר לכם מה תעשו.

– כפתור ופרח – אמר ורדל ולא ידע, אם לחַיֵּךְ או להֵעָלֵב.

– ידידי! – אמר פרקר. – מכיר אני בשניכם יותר משאתם מכירים את עצמכם. כבר יש לך החלטה בכל המובנים.

ומדי דברו טפח הגוץ בקופסת הטבק שלו מתחלה על לבו של מר פיקויק ואחר־כך באפֻדתו של מר ורדל, ואחר־כך צחקו כֻּלם, ושני האחרונים הגדילו ובלי שום נתינת־טעם לחצו את ידיהם זה לזה.

– הלא תאכל אתי לחם היום? – שאל ורדל את פרקר, כשֶׁלִּוָּה אותו עד הפתח.

– איני יכול להבטיחך, אדוני היקר – השיב פרקר. – איני יכול להבטיחך, אבל יתכן שבערב אבוא.

– ובכן אחכה לך בשעה החמישית – אָמר ורדל. – יוסף, אֵיפֹה!

ולאחרי שהקיץ יוסף משנתו, נסעו שני הידידים במרכבתו של מר ורדל, שעשה ברחמיו הרבים מושב מְיֻחד ליוסף מאחורי העגלה, כי אִלּוּ היה עומד על המדרגה, היה מתגלגל ונופל מתוך שֵׁנָה ונהרג בדרך.

כשהגיעו לפונדק „ג׳יאורג׳ והדיה״ נאמר להם שם, שארבלה ואמתה נסעו בעגלה שכורה אל מלונה של אמיליה, לאחרי שנתקבלה ממנה פתקה קצרה, שבאה אל העיר. מכיון שהיו לו לורדל עסקים בטבורה של לונדון, שלח את משרתו במרכבתו אל המלון להודיע שם, שהוא ומר פיקויק יבואו בשעה החמישית אל ארוחת־הצהרים.

בשליחות זו נסע הבחור השמן אל המלון, נרדם, כדרכו תמיד, ונעשה לו נס והקיץ כשעמדה העגלה. מיד ירד מן העגלה ועלה בגרם־המעלות, אבל עֲדַיִן היה מוחו אסור בחבלי שֵׁנָה ושכח כל הלכות

דרך־ארץ ונכנס אל הבית מבלי לדפוק תחלה ומצא שם אדון אחד מחבק מתני אהובתו ויושב על־ידה בחבה יתרה על־גבי דרגש, וארבלה ואמתה עומדות בקרן־זוית ועושות עצמן כמסתכלות בחלון ברב־ענין. כיון שראה הבחור כדברים האלה הוציא מפיו קול תמיה, הגבירות צוחו והאדון התקצף וקלל — הכל בעת ובעונה אחת.

— בן־נעות־המרדות! — צוח מר סנודגרס: — מה לך פה?

הבחור השמן נתחלחל ולא אמר אלא:

— העלמה!

— מה בקשתך, טפש שכמותך? — שאלה אמיליה.

— האדון ומר פיקויק יבואו בחמש לאכול לחם. — השיב הבחור השמן.

— גש הלאה! — גער מר סנודגרס בבחור הנדהם.

— לא ולא — הוסיפה אמיליה. — עוצי עצה, בלה.

ואמיליה ומר סנודגרס וארבלה ומרים נתכוצו בקרן־זוית והתלחשו על צפונותיהם ובינתים נרדם הבחור שוב.

— יוסף — אמרה ארבלה בענות־חן — מה שלומך?

— יוסף — אמרה אמיליה — חמודות אתה, לעולם לא אשכחך.

— יוסף — אמר מר סנודגרס — לא הכרתיך. הרי לך חמשה שילינגים.

— הרי לך עוד חמשה — אמרה ארבלה — מכירים אנחנו זה את זה משכבר הימים.

תפיסתו השכלית של הבחור השמן התנהלה בעצלתים, ולכל החסדים האלה נבהל ונשתומם ולטש עיניו כמבלבל. לבסוף נתרחבו פניו מחיוך ובפעם הראשונה והיחידה בחייו פרץ בצחוק בקול רם וצרוד.

— רואה אני בו, שהוא מבין לרענו — אמרה ארבלה.

— צריך להאכילו מיד — אמרה אמיליה.

ומרים נגשה אליו ואמרה:

— הבה ונאכל לחם ביחד, אם אינך מתנגד לכך.

— אדרבה — אמר הבחור השמן.

והבחור ירד לחדר־האכל יחד עם בת־לויתו הנאוה.

היו כאן פשטידה של בשר, צלי ותפוחי־אדמה ובקבוק שכר.

— רבונו של עולם, מה נאה שלחן זה! רעבתי כל־כך — אמר הבחור.

ומתוך התפעלות יתרה ישב הבחור בראש השֻׁלחן ומרים ישבה מִמולו.

– רוצה את קצת מזה? – שאל הבחור.

– מעט, בבקשה – השיבה מרים.

והבחור נתן לה מנה קטנה ולעצמו לקח מנה אחת אפים ורצה לפתוח בסעודה, ופתאם הניח מידו את הסכין ואת המזלג, צנח לתוך כסאו ואמר:

– מה יפית ומה נעמת!

הדברים נאמרו בהערצה רבה ונתקבלו ברצון, אבל עֲדַיִן היו עיני הבחור דומות לעיני אוכלי־אדם.

– יוסף! – אמרה מרים בנזיפה והעמידה פנים כאלו נתאדמה: – מה אתה סח!

הבחור השמן השיב בגניחה עמֻקה, שקע בהרהורים ולבסוף לגם לגימה גדולה מבקבוק השכר.

אחר־כך נאנח שוב והתחיל לטפל בפשטידה לתאבון.

– כמה נחמדה היא העלמה אמיליה! – פתחה מרים לאחרי שתיקה ממֻשכה.

בינתים סִיֵּם הבחור את הפשטידה, נתן עיניו במרים והשיב:

– יודע אני בחורה נאה הימנה.

– באמת? – שאלה מרים.

– באמת – השיב הבחור.

– ומה שמה – שאלה מרים.

– מה שמך כי אדע? – שאל הבחור במקום תשובה.

– מרים.

– זה שמה וזה זכרה. אַתְּ היא – אמר הבחור.

ובשעת־מעשה חִיֵּךְ ולִבבה בעיניו.

– אל־נא תדבר אלי כדברים האלה – אמרה מרים. – אין אתה אומרם בלבב שלם.

– כך נדמה לך? – אמר הבחור. – אני אומר לך –

– ומה?

– באה את לכאן בכל יום תמיד?

– לא – אמרה מרים. – הולכת אני מכאן בערב. ומה?

– הה! – אמר הבחור ברגש: – מה טוב ומה נעים שבתנו יחד.

– אולי אבוא פעם לכאן לראותך – אמרה מרים וקפלה את מטפחתה במסרבת. – אבל עליך לעשות עמי חסד.

הבחור העביר עיניו מקערת הפשטידה לקערת הצלי, כאלו חשב שאין חסד אלא בעסקי אכילה.

– וכי אינך מבין לרֵעִי? – אמרה מרים והסתכלה בפניו השמנים בערמומית.

– לא – השיב הבחור.

– הגבירות מבקשות ממך, שלא תאמר לאדון הזקן כלום על־דבר האדון הצעיר. ואף אני מבקשת אותך, אשר לא תגיד.

– וזה הכל? – שאל הבחור השמן. – ודאי לא אגיד כלום.

– עיניך הרואות – אמרה מרים. – מר סנודגרס אוהב את העלמה אמיליה והיא אוהבת אותו, ואם תלך ותספר לאדון הזקן, שלח ישלח אתכם לארץ־גזרה ולא תראו פני איש.

– לא, לא אגיד – אמר הבחור השמן בהחלטה גמורה.

– כך נאה וכך יאה – אמרה מרים. – ועכשו עלי ללכת ולהלביש את גברתי לארוחת־הצהרים.

– אל־נא בחפזך – הפציר הבחור.

– מֻכרחת אני – השיבה מרים. – שלום לך.

הבחור השמן הושיט את זרועותיו כפיל זה, כדי לגזול נשיקה, אבל מכיון שלא היה צרך בחריצות יתרה, כדי להשתמט ממנו, חמקה עברה היפיפיה עוד בטרם הוריד את זרועותיו. ואז בלע הבחור תרטימר בשר ברגש ותרדמה נפלה עליו.

ולמעלה דברו הרבה וחבלו תחבולות של מנוסה ונשואין חשאיים, באם וַרדל הזקן יתעקש באכזריותו, ורק כחצי־שעה לפני הסעודה נפרד מר סנודגרס לחלוטין. הגבירות מהרו לחדרה של אמיליה להתלבש והאוהב נטל את כובעו ויצא את החדר. אך הגיע לגרם־המעלות והנה הוא שומע קול ענות גבורה של וַרדל ורואה אותו עולה ביהד

עִם עוד אדונים אחדים. מכיון שלא ידע מוצאי הבית ומבואיו, מִהר מר סנודגרס במבוכתו וחזר לתוך החדר שיצא ממנו ונכנס משם חדר לפנים מחדר (הוא חדר־השֵנה של מר ורדל) וסגר את הדלת אחריו בנחת ממש בו ברגע כשנכנסו האדונים לחדר הגדול. על־פי קולותיהם הכיר את כֻלם בקלות: מר וַרדל, מר פיקויק, מר נתניאל וינקל ומר בנימין אֶלן.

– שחקה לי השעה והתחמקתי – אמר מר סנודגרס בלבו והתקרב על בהונות־רגליו לדלת אחרת שאצל המטה: – דלת זו יוצאת לאותו מסדרון עצמו ויכול אני לצאת מכאן בשלום.

אבל דא עקא: הדלת נעולה היתה והמפתח הוצא.

– תן לנו היום יין מן המֻבחר – אמר וַרדל הזקן.

– אתן לכם מיין המשֻמר – השיב המלצר.

– הודע־נא לגבירות, שבאנו.

– שומע עבדך.

בכל לבו ונפשו בקש מר סנודגרס, שהגבירות תדַענה, כי הוא כאן. כֻלו רועד ישב על־גבי מזוָדה והקשיב.

– לפרקר לא נחכה – אמר ורדל: – דַיקן הוא. כשהוא בא, הוא בא בזמנו, ואם לא בא, אין טעם להמתין. והנה ארבלה באה!

– אחותי כלה! – קרא מר בנימין אֶלן ונפל על צואריה ברגש.

– בן יקיר לי! ריח טבק נודף ממך! – השיבה ארבלה.

– האֻמנם? – תמה מר בנימין אֶלן. – ואולי צדקת. ישמח לבי לראותך. השלום לך?

– אל־נא – אמרה ארבלה ונשקה לאחיה – אל־נא תחבקני כל־כך, סותר אתה את שלמותי.

– הלא אצלת גם לי ברכה? – שאל וַרדל בזרועות פתוחות.

– מאה ברכות – לחשה ארבלה וקבלה באהבה עתרת דברי־החבה של הזקן. – אבורי אתה, עוכר שארו!

– ואת בת סוררה – השיב וַרדל לעֻמתה. – חוששני, שאהיה מֻכרח לנעול דלת בפניך. את ושכמותך, המרתחתנות להכעיס, אסורות אתן לבוא בקהל, מפני הסכנה. אבל בואי – הוסיף בקול רם: – הכל מוכן לסעודה, תשבי סמוכה לי. יוסף! חזיז ורעם! הבחור עֵר!

לתמהונו הרב של אדוניו היה הבחור עֵר ביותר. עיניו היו פקוחות לרוָחה וכֻלו עֵרני. וכל פעם שעיניו נפגשו בעיני ארבלה ואמיליה חיֵך בערמומית. ופעם אחת נדמה לוַרדל בבֵרור גמור, שקרץ בעיניו.

שנוי זה בהתנהגותו של הבחור השמן בא מתוך רגש החשיבות והכבוד לעצמו, שרכש לו על־ידי שהיה איש־סודן של הגבירות, וכל חיוכיו וקריצותיו לא היו אלא הבטחות, שיכולות הן לסמוך עליו. אבל מכיון שסִמָנים אלו עלולים היה לעורר חשד ומבוכה, היתה ארבלה מקמטת מצחה ונדה בראשה, והבחור השמן הסביר לעצמו, שאין היא אלא מזרזַתּוּ להִזהר בדבריו והשיב על זה בחיוכים וברמיזות כפולות ומכֻפלות, לאות, שהוא מבין לרֵעָהּ.

– יוסף! – אמר מר וַרדל לאחרי שחפש את קופסת־הטבק שלו בכל כיסיו ולא מצא. – שמא קופסתי על הדרגש?

– לא, אדוני – השיב הבחור השמן.

– נזכר אני כעת; הנחתיה על־יד הכיור בבֹקר – אמר וַרדל. – לך־נא אל החדר הסמוך והביאה לי.

הבחור השמן נכנס אל החדר הסמוך וחזר כעבור רגע והקופסה בידו ופניו חִורים כפני מת.

– מה נעשה לבחור זה? – קרא וַרדל

– לא־כלום – השיב יוסף ברעדה.

– רוח רעה בעתַתך? – שאל הזקן.

– ודאי נתן בכוס עינו – אמר בן אֶלן.

– כמדֻמני, שצדקת – לחש ורדל. – ודאי שתה לשכרה. השגיחה־נא עליו במשך חמשה רגעים ונדע, אם שכור הוא או לא.

הבחור העלוב לא דבר עם מר סנודגרס אלא כתריסר מלים. הללה השביע אותו, שישתדל להוציאו לחרות ודחף אותו מיד לחדר השני, כדי שלא יעורר חשד בשהִיָתו היתרה. הבחור נמלך בדעתו בפנים נבוכים ויצא מחדר־האֹכל, כדי לבקש את מרים. אבל מזלו הרע גרם, שלא מצא את מרים, כי הלכה לה, ושב כלעֻמת שבא ומבוכתו גדלה.

וַרדל ובן אֶלן הסתכלו זה בזה.

– יוסף! – אמר ורדל.

– הנני, אדוני – אמר יוסף.

– למה יצאת זה עכשו?

הבחור השמן לטש עיניו ביאוש אל מול פני כל המסבים וגמגם, שאינו יודע בעצמו.

– אינך יודע בעצמך? – אמר ורדל – הן גבינה זו למר פיקויק.

ודעתו של מר פיקויק זחה עליו באותה שעה. כל זמן הסעודה שוחח ברגש עם מר וינקל ועם אמיליה. בזה הרגע נטל חתיכת גבינה מן הקערה ובקש להכנס שוב בשיחה, והנה הרגיש, שהבחור השמן מרמז באצבעו כלפי שכמו ועושה העויות משֻנות מאין כמוהן.

– רבונו של עולם! – צוח מר פיקויק וקפץ ממקומו – מה זאת?! – ולא יסף, כי הבחור השמן נרדם או עשה עצמו כנרדם.

– מה קרה? – שאל ורדל.

– אדם משֻנה הוא בחור זה! – השיב מר פיקויק. – חוששני, שיצא מדעתו!

– אל־נא, מר פיקויק, אל־נא תדבר כדברים האלה! – צוחו אמיליה וארבלה קול אחד.

– איני קובע מסמרות בדבר – אמר מר פיקויק – אבל התנהגותו ברגע הזה מעוררת דאגה. אויה! – צוח פתאם וקפץ ממקום עמדו: – סלחנה, גבירותי, אבל זה עתה דקרני ברגלי בכלי חד. אין הוא בקו הבריאות!

– שכור הוא – שאג ורדל הזקן בחרי־אף. – צלצלו! קראו למשרתים! שכור הוא.

– לא, אדוני – התיפח הבחור וכרע על ברכיו. – איני שכור.

– ובכן יצאת מדעתך, מה שגרוע משכרות. קראו למשרתים – אמר הזקן.

– לא משֻגע אני – צוח הבחור – דעתי צלולה.

– ואיך מלאך לבך לדקור בכלים חדים ברגלו של מר פיקויק? – שאל ורדל בחמה שפוכה.

– כי לא רצה להסתכל בי – השיב הבחור. – ואני בקשתי להגיד לו דבר־מה.

– מה רצית להגיד לו? – שאלו ששה קולות בבת־אחת.

הבחור השמן נאנח בשברון־לב, הסתכל בדלת חדר־השֵנה, נאנח שוב ומחה שתי דמעות מעיניו.

– מה רצית להגיד? – שאל ורדל ונענע אותו.

– עמוד! – אמר מר פיקויק. – אמָר־נא לי, מה רצית להגיד לי, עלוב שכמותך?

– רציתי ללחוש לך באזנך – השיב הבחור השמן.

– ודאי רצית לנשוך לו באזנו – אמר ורדל. – אל תקרב אליו, כי יצא מדעתו. צלצלו ויורידוהו.

אך נגע מר וינקל בחוט הפעמון, ראו כל הנאספים כן תמהו, איך שהאוהב התפוס יצא מחדר־השֵנה בפנים מאָדמים ממבוכה והשתחוה אל מול פני הקהל.

– אהה! – צוח ורדל והרפה מן הבחור. – מה זאת?

– מאז באתם נסתרתי בחדר הסמוך – הואיל סנודגרס באר.

– בתי, בתי! – אמר ורדל בנזיפה: – כלכל לא אוכל תרמית וכחש. גסות היא שאין לה כפרה. מה עוללת לי, בתי?!

– אבי היקר! – אמרה אמיליה – ארבלה יודעת – כל אחד מן הנמצאים יודע – יוסף יודע, שידי לא היתה באמצע. אבגוסט! באר־נא, למען השם, איך היה הדבר.

מר סנודגרס לא בקש אלא אזנים קשובות וספר מיד, ביצד הגיע למצב שכזה: רק מפני דרכי שלום השתמט מלפגוע בוַרדל וחשב שימלט דרך דלת אחרת, אבל מצא אותה נעולה ונשאר בעל־כרחו. מצבו לא היה נעים ביותר, אבל אין הוא מצטער על כך, שהרי יכול הוא בהזדמנות זו להודות בפני אחוזת־מרֵעיו, שאוהב הוא את בתו של מר וַרדל בלב ונפש ואף היא משיבה אהבה אל חיקו, ואפילו אלפי פרסאות יפרידו ביניהם או ים־האוקינוס יעמור כגל ביניהם לא ישכח אף לרגע את הימים המאֻשרים וכו' וכו' וכו'.

אחרי הדברים האלה השתחוה מר סנודגרס שוב, הסתכל בכובעו ופסע לנכח הדלת.

– עמוד! – אמר ורדל. למה לא אמרת לי את כל זה לבתחלה?

— ולמה לא גלית את אזני? — שאל מר פיקויק.

— רבונו של עולם! — אמרה ארבלה — למה כל השאלות הללו בשעה שידוע הדבר, כי נפשך הזקנה, אוהבתי בצע, קשורה בנפש חתן עשיר הימנו וגם נוח לכעוס אתה, עד שהכל יראים מפניך חוץ ממני. תקע לו את כפך והאכילהו למען השם, כי רעב הוא וגם צו ויביאו את היין, כי כל זמן שלא שתית שני בקבוקים אינך מן הישוב.

הזקן הנכבד מרט באזנה של ארבלה, נשק לה בלי כל חשש, נשק גם לבתו בחבה יתרה ותקע כפו למר סנודגרס.

— בענין אחד צדקה בכל אפן — אמר הזקן ודעתו זחה עליו. — צלצלו ויביאו את היין.

כשהביאו את היין, נכנס גם פרקר. מר סנודגרס סעד את לבו אצל שלחן צדדי ואחר־כך הקריב את כסאו אל כסאה של אמיליה והזקן לא מחה על ידו כלל.

והנשף נהדר היה. מר פרקר הגוץ הצמֻין ביותר, סִפֵּר כמה ספורי־מעשיות, המביאים לידי גחוך, וזמר מין פזמון. ארבלה צודדה נפשות ביפיה, מר וַרדל שש ושמח, מר פיקויק לא החסיר המזג, מר בן אֶלן הרבה להג, הנאהבים והנעימים החרישו, מר וינקל הרבה שיחה — והיתה השמחה במעון.

פרק נה

מר שלמה פֶּל מסדר עסקיו של מר וֶלר הזקן בסוד סגל חבורת בעלי־עגלה.

– שמואל – אמר מר וֶלר לבנו ממחרת יום־הקבורה – ראה זה מצאתי. לבי אמר לי, שאמצא שם.

– מה מצאת? – שאל סם.

– את הצַוָאה של אמך החורגת, סמי – השיב מר וֶלר, – שעל־פיה צריך לסדר מה שאמרתי לך אמש, הַינו את ענין המניות.

– וכי לא אמרה לך, היכן הצַוָאה מֻנחת? – שאל סם.

– לא דבר ולא חצי דבר – השיב מר וֶלר. – עסוקים היינו בפיוס וברצוי והשתדלתי לעודדה ולחזקה ושכחתי לשאול אותה בדבר הצַוָאה. ואפילו זכרתי, מסֻפקני, אם הייתי עושה זאת – הוסיף מר וֶלר: – כי ענין משֻנה הוא לחקור אחרי נכסיו של אדם בשעה שהופכים משכבו בחליו. משל למה הדבר דומה – למי שמסַיֵעַ לנוסע שנפל מן העגלה לשוב ולעלות, ובינתים העוזר מכניס ידו לתוך כיס העזור ושואל לשלומו באנחה.

מתוך משל זה הוציא מר וֶלר מכיסו נְיָר מחוק ועליו כתובות אותיות שונות בערבוביה משֻנה.

– זהו הכתב – אמר מר וֶלר. – מצאתיו בקומקום הקטן והשחור העומד על כרכֹב המזנון, בו היתה צופנת את כספה קֹדם שנִשאה לי. כמה וכמה פעמים ראיתיה מסירה את הכסוי, כדי לסלק חשבונות. העלובה! יכולה היתה בימים האחרונים למלאות כל קומקומיה כספים, כי מְעטה מאד לשתות טה בסוף ימיה, חוץ מערבי־הנזירות, שבהם שתית־טה חובה היתה.

– ומה כתוב כאן? – שאל סם.

– מה שספרתי לך, בני – השיב האב. – „מאתים ליטרות נתונות לבני החורג לשמואל, ויתר רכושי, הכל כאשר לכל, לבעלי מר טוני וֶלר ובידו אפקיד את הוצאות דברי לפעל.

– וזהו הכל? – שאל סם.

– זהו הכל – השיב מר וֶלר. – ומכיון ששנינו מרֻצים ורק שנינו נוגעים בדבר, יכולים אנו לצור נְיָר זה על־פי צלוחית.

– שוטה זקן! – אמר סם וחטף את הנְיָר מידו של אביו. – כך אתה מקַיֵם דברי המתה?

– ומה בכך? – שאל מר וֶלר.

– מה בכך?! – אמר סם. – הרי הדבר זקוק לראָיה ולאשור ולשבועה ולשאר דרישות החֹק.

– האֻמנם? – שאל מר וֶלר.

סם צפן את הצַוָּאה בכיסו ורמז במבטו, שבאמת ובתמים אמר מה שאמר.

– אם כן – אמר מר וֶלר – צריך להביא את הדבר לפני יודעי דת־ודין. פֶּל יחקור את הדין, כל הדבר הקשה יביאו אליו. נציע את הדבר לפני בית־דין.

– מעולם לא ראיתי זקן משֻׁנֶה כזה – קרא סם בכעס. – למה לך שטויות כאלו? מוטב שתלבש מדים ותלך אל העיר בענין זה ולא תפטפט על ענינים, שאין לך כל מֻשג מהם.

– טוב מאד, סמי – השיב מר וֶלר. – מוכן ומזֻמן אני לעשות הכל לטובת הענין. אבל ראה הזהרתיך, בני, רק פֶּל יהיה בא־כחנו.

– אף אני איני רוצה באחר – השיב סם. – לכה ונלכה.

– טובים הארבעה מן השנים – אמר מר וֶלר בדרך – ומכיון שהרכוש מגרה את יצרו של עורך־דין, טוב שנקח אתנו שנים מחברַי: והם ישתערו עליו, אם יָעֵז לצאת מגדרו. שני חברי שאני מתכוֵן אליהם – הוסיף הזקן בלחישה – בקיאים הם בטיב סוסים מאין כמוהם.

– וכי בקיאים הם גם בטיב עורכי־דין – שאל סם.

– מי שבקי בטיבו של בעל־חי, בקי הוא גם בטיב כל דבר שבעולם – השיב האב כהלכה פסוקה, עד שלא העֵז סם לערער עליה.

מר וֶלר בקש ומצא אחֻזת מרֵעיו, וכל החבורה נתכנסה לפונדק הסמוך לבית־דין, ושליח נשלח לבקש את מר שלמה פל, שיבוא מיד.

השליח מצא את מר שלמה פל בחצר בית־הדין עסוק באכילת סעודה קלה, ואך לחש לו באזנו את דבר־שליחותו, מיד תקע לתוך כיסו את לחמניותיו ונקניקיו וכתביו ומהר אל הפונדק כחץ מקשת והגיע לשם, טרם יצא השליח מחצר בית־הדין.

— רבותי, — אמר מר פל ונגע בקצה כובעו — שלום לכֻלכם. לא באתי לדבר אליכם בשפתי־חלקות, אבל אין בעולם עוד חמשה אנשים, שהייתי עוזב בשבילם היום את בית־הדין.

— כל־כך טרוד אתה? — שאל סם.

— מאד מאד — השיב פל. — נלאיתי כלכל, כמו שהיה אומר ידידי שר־המשפטים מדי בואו מבית־הנבחרים ביום של שאלות ותשובות. עיף ויגע היה אֻמלל זה והשאלות היו נוגעות עד לבו. ולא אחת אמרתי בלבי, איכה ישא לבדו טֹרח ומשא כזה.

כאן נד מר פל בראשו והחריש. ומר וֶלר הזקן דחף את חברו היושב אצלו להעירו, כמה חשובה החברותא של עורך־הדין ושאל את מר פל, אם טרדות אלה השפיעו לרעה על בריאותו של ידידו הנעלה.

— ודאי — השיב פל, — כמדֻמני, שלא שב לאיתנו כל ימי־חייו, „פל — היה אומר לי — חידה סתומה היא בעיני, איך אתה נושא כל יגיעת־מוח זו וחי? — „חי נפשי — הייתי משיב — חידה היא גם לי ותהי לחידה". — „פל — היה מוסיף באנחה ובשמינית שבשמינית של קנאה, קנאת־חברים, כמובן — פל, איש־פלאות אתה, ממש פלא". רבותי! אף אתם הייתם מחבבים אותו, אִלו הייתם מכירים בו, רבותי. שאהבה נפשי, הביאי־נא לי יי"ש בשלשה פֻנסים.

את הדברים האחרונים אמר בקול צער כבוש, אחר־כך הסתכל במנעליו ובתקרה, וכשהובא היי"ש שתה אותו כֻלו.

— אבל — אמר פל והקריב את כסאו אל השֻלחן — אין בן־אֻמנותי רשאי להתהות על רֵעותו הפרטית בשעה שדרושה עזרתו המשפטית.

אגב, רבותי, מיום שהזדמנו כאן בפעם האחרונה אֵרע מאורע מעציב עד מאד. יש לנו לִבְכּוֹת אבדה.

ומדי אמרו „לבכות" הוציא מכיסו מטפחת, אבל לא השתמש בה אלא לשם קנות טפת יי"ש, שהיתה תלויה לו על שפתו העליונה.

– קראתי במודעות, מר וֶלר – הוסיף פל. – רבונו של עולם! רק חמשים ושתים שנה. שמעתי, שטובת־מראה היתה, מר וֶלר.

– אמנם כן, אדוני – השיב מר וֶלר הזקן, שלא היה מְרֻצה ביותר ממשא־ומתן שכזה; אף־על־פי שכסבור היה, שמר פל בקי בנמוסים מימי ידידותו עם שר־המשפטים המנוח. – יפת־תאר היתה, בשהתודעתי אליה. והיא אז אלמנה.

– מְשֻׁנה הדבר – אמר פל וחִיֵּך בעֹצב. – אף אשתי אלמנה היתה.

– אין בזה שום פלא – אמר מר וֶלר הזקן ברֹגז. – האלמנות הנִשאות מְרֻבּות על הבתולות.

– יפה דרשת – אמר מר פל. – אשתי עדינה היתה ומְשלמת. כל בני־השכונה העריצו אותה בגלל נמוסיה הטובים. מתגאה הייתי בצאתה במחולות. בתנועותיה היה עֹז והדר וטבעיות כאחד. והתנהגותה היתה בפשטות שבפשטות. סלח־נא, מר שמואל – הוסיף מר פֶּל – וכי היתה אמך תורגתך בעלת־קומה?

– לא ביותר – השיב הלה.

– ואשתי דמתה לתמר, – אמר מר פל, – אשה גדולה וכבודה היתה. ואַפה נוצר למלוכה. ונפשה היתה קשורה בנפשי – וגם מְיֻחסת היתה, אחי־אמה, למשל –

– שמא נגש אל הענין – הפסיקהו מר וֶלר מקֹצר־רוח.

הדברים האלה ערבו לאזנו של פֶּל, כי מפקפק היה כל הזמן, אם יהא כאן עסק או שלא הֻזמן אלא למשתה החברים. בעינים מבהיקות הניח את כובעו על השלחן ופתח ואמר:

– מה טיב העסק? יש למי מן האדונים דין־ודברים לבית־המשפט? הלא אנשים אחים אנחנו!

– הבה את הכתב, סמי – אמר מר ולר. – שאלתֵנו ובקשתֵנו, אדוני, לאַשר את זאת בבית־דין.

— הָנפֵק, יקירי, הנפק — אמר פל.

— יהא כך — אמר מר וֶלר. — הַינו הך. ואם אינך מבין לרֵעי, אמצא אחרים שיבינו.

— אל־נא באפך — אמר מר פל. — אתה הנאמן לקַיֵם דברי המתה, כפי שאני רואה.

— כדבריך, אדוני — השיב מר וֶלר.

— והאדונים הללו הם היורשים? — שאל פל בחיוך של ברכת מזל־טוב.

— סמי הוא היורש — השיב מר וֶלר — ושאר האדונים ידידַי הם ובאו, כדי לראות בטחזה, מעין בוררים בדין.

— טוב מאד — אמר פֶּל — אלא שעלי לבקש ממך חמש לטראות דמי־קדימה עד שאתחיל בדבר.

נמנו וגמרו לסלק דמי־הקדימה, מר וֶלר שִלם, ואחר־כך נמלכו כֻלם בענין הצוָאה. ומר פל הוכיח לבוררים, שאלולא נמסר הענין לו, ודאי היתה יוצאת תקלה, ממעם שהיה כמוס ומעֻרפל, אבל מספיק למדי. אחרי שנתבררו ונתלבנו הדברים, סעד מר פל את לבו על חשבון הקהל וההחבילה נתפרדה.

וביום שנקבע להשקיע את הסכום במניות לבשו הנוגעים בדבר מלבושי יום־טוב. גם מר פל בא אל המקום המיֻעד לבוש כתֹנת חדשה ונעלי־ייד. מר פל בחר לעסק זה את הלשכה של וילקינס פלֶשֶר, וכשהגיע הוא ובני־לויתו אל הדלת ודפק בה, קרא מר פלֶשר בכבודו ובעצמו: יבואו!, כי לבלרו הלך לאכול ארוחת־הצהרים.

— שלום, אדוני — אמר פל בהשתחויה — יש לנו עסק קטן לעשות.

— בבקשה מכם — אמר מר פלֶשר — שְבו רגע, תכף־ומיד אהיה נכון לשרתכם.

— רב תודות — השיב פל. — יש פנאי. שֵב־נא, מר וֶלר.

מר וֶלר נטל כסא, סם ישב על־גבי תבה, והעדים לקחו מה שמצאו והסתכלו בדרך־ארץ, בלוח־הקיר ובשאר נְיָרות התלוים על הכתלים, כאלו היו הדברים כֻלם מעשי־ידי־אמן.

לאחרי שנפטר מר פלֶשר מעסקיו האחרים נטפל בחמדו למר פל,

כתב את התורף לטופסים אחדים ובקש את כל החבורה ללכת אחריו אל הבנק. מר וֶלר ושלשת רֵעיו למשו עיניהם בדרך אל כל מה שראו, ואִלו סם הביט אל כל דבר בקרירות גמורה.

— שמע־נא, בני — שאל האב — למה כל הלבלרים הללו אוכלים לחם משות בחמאה?

— ודאי חובתם היא ויעשוה — השיב מר וֶלר. — הרי זה חלק מעבודתם; שכן הם מתמידים בדבר כל היום כֻּלו.

מר וֶלר הזקן צריך היה לחתום פעמַים ובזבז על כך הרבה זמן וטֹרח, אבל סוף־סוף נגמר העסק בכי־טוב.

כל בני־החבורה נזדמנו שוב לפונדק ללגימה גדולה ואחר־כך הלכו כל אחד ואחד לדרכו.

— ועכשָו — אמר מר וֶלר לבנו — יש לנו לשנינו אחרי כל הנכיונות סך אלף ומאה ושמונים לטרה. הפוך ידיך, בני, ושובה אל אדוניך.

פרק נו

מועצה חשובה של מר פיקויק ושמואל וֶלר ואביו. – זקן אחד בא בהֶסח־הדעת.

מר פיקויק ישב לבדד בחדרו והרהר בכמה ענינים וביחוד בדבר בני הזוג הצעיר, שנטל עליו לדאוג להם. והנה מרים נכנסה לחדרו בחפזה ואמרה:

– בבקשה ממך, אדוני, שמואל עומד מלמטה ושואל, אם רשאי הוא לעלות אליך הוא ואביו.

– ודאי – השיב מר פיקויק.

– רב תודות – אמרה מרים ופנתה לצד הדלת הלוך וטפוף.

– וכי הוא כאן זה כבר? – שאל מר פיקויק.

– לא – השיבה מרים, – זה עתה בא. אומר הוא, שלעולם לא יבקש ממך חֻפשה.

יתכן שמרים הרגישה בעצמה, שהודיעה את הבשורה הזאת בהתלהבות יתרה, ואולי הרגישה בחיוכו הטוב של מר פיקויק מדי דברה. איך שהוא, הורידה את ראשה והסתכלה בכנף סִנורה בכַוָנה רבה.

– אמרי להם, שהם יכולים לבוא מיד – אמר מר פיקויק.

מרים נחפזה למטה.

מר פיקויק טִיֵל אֲרֻכּוֹת וקצרות ונשתקע בהרהורים.

– כן הוא – אמר בלבו – זהו השכר היותר טוב חֵלֶף עבודתו הנאמנה. מה' יצא הדבר. זה גורלו של זקן בודד, שכל בני־סביבתו מתקשרים ודבֵקים באחרים ועוזבים אותו. ואין לי רשות להיות יוצא מכלל זה.

– שמח אני לראותך – אמר לסם כשנכנס. – ומה שלומך, אתה מר וֶלר?

– שלום לי, רב תודות, אדוני – אמר האלמן. – השלום לך?

– טוב, רב תודות – השיב מר פיקויק.

– יש לי דבר אליך, אדוני, אם תואיל לאצול לי בחמשה רגעים – אמר מר וֶלר.

– ודאי – השיב מר פיקויק. – סם, הגישה כסא לאביך.

– יום נאה היום – פתח מר וֶלר.

– אמנם כן – אמר מר פיקויק.

כאן אחז את הזקן שעול חזק, ואחרי השעול נד בראשו וקרץ בעיניו ומולל בידיו כלפי בנו, והלה עשה עצמו כלא רואה.

כשראה מר פיקויק את מבוכתו של הזקן, עשה עצמו כטרוד בהתוך דפי הספר המֻנח אצלו, כדי לתת זמן למר וֶלר לפתוח בענינו.

– מעולם לא ראיתי בן־מֶמר כמותך – אמר מר וֶלר לבנו.

– מה חטאו ומה פשעו? – שאל מר פיקויק.

– אינו רוצה לפתוח, – השיב מר וֶלר. – יודע הוא בי, שאיני איש־שפתים לענינים העומדים ברומו של עולם, והוא עומד ורואה, שאני יושב וגוזל את עתותיך היקרות, ועושה אותי ללעג ולקלס, תחת לעזור לי. אין זה כבוד־אב, שמואל.

– הלא אמרת, שתדבר בעצמך – השיב סם. – מנין לי לדעת, שנבואתך תכלה טרם התחילה?

– הרי ראית, שיראתי בפצותי – אמר האב: – נטיתי מן הדרך והתחתתים לפנַי ואין מעמד, ואין אתה בא לעזרתי. בוש והכלם, שמואל.

– מעשה שהיה כך היה – אמר סם – אבא הוציא את כספו מן העסק.

– יפה דרשת, שמואל – אמר מר וֶלר ברצון. – כונתי רצויה היתה. טוב מאד. כך צריך להתחיל.

– אבא הוציא מן העסק סך אלף ומאה ושמונים לטרה.

– האֻמנם! – אמר מר פיקויק. – יישר כחך, מר וֶלר, יש לך רב.

– חכה־נא רגע! – בקש מר וֶלר. – הלאה, סם.

– את הכסף הזה – אמר סם – רוצה הוא להפקיד במקום נאמן. כי באם יהיה הכסף בידו, יַלוהו למי־שהוא או ישקיעהו בקנית־סוסים או שיאבד את כיסו או שתארע תקלה אחרת.

— יפה דרשת, שמואל — אמר מר וֶלר בקורת־רוח יתרה, כאלו גמר עליו בנו את ההלל.

— על־כן — הוסיף סם — בא לכאן, כדי להגיד, כדי להציע, כלומר —

— לאמר — הפסיקהו הזקן מקֹצר־רוח — שאין לכספים שמירה מעֻלה אצלי. רוצה אני לנהג עגלה בכל יום תמיד ואין לי מקום לשמירת־כספים. אם תואיל לקבל את כספי לפקדון, אדוני, אהיה לך אסיר־תודה, ואולי — לחש מר וֶלר באזנו של מר פיקויק — אולי יקל כספי עליך את תשלומי המשפט שלך. יהיה־נא הפקדון בידך עד שאדרשנו.

ומדי דברו הניח מר וֶלר את צרור־הכסף לידיו של מר פיקויק, חבש את כובעו וברח מתוך החדר במהירות יתרה, שלא כדרך הזקנים.

— אחוז בו, סם — קרא מר פיקויק. — מהר אחריו והחזירהו! מר וֶלר! שובה־נא!

סם נוכח, שאין לסרב למצות אדוניו ורץ אחרי אביו והדביקהו ברדתו מן המדרגות והחזירו.

— ידידי! — אמר מר פיקויק והחזיק בידו של הזקן: — אמונתך בי נוגעת עד לבבי! והנני מבטיחך נאמנה, שיש לי כסף יותר משאצטרך כל ימי־חיי.

— אין איש יודע, כמה הוא יכול לבזבז, עד אם נסה — אמר מר וֶלר.

— יוכל היות, אבל אין בדעתי לעשות נסיונות כאלה ולא אבוא לידי מחסור. בבקשה ממך, מר וֶלר, קח את כספך בחזרה.

— טוב הדבר — אמר מר וֶלר, בלי חמדה, — אבל זכור את דברַי, שמואל. מי יודע, מה שאעשה בכסף מתוך יאוש.

רחמי מר פיקויק נכמרו ואחרי ישוב־הדעת קצר אמר:

— טוב, מר וֶלר, אקח את הכסף. אולי איטיב ממך לעשות בכסף זה.

— אף אני סבור כך — אמר מר וֶלר בשמחה: — עשה תעשה וגם יכל תוכל.

— אל תוסף דַבר אלי בדבר הזה — אמר מר פיקויק. — רב תודות לך. ועכשָו שב, יש לי להִמָלך בך. ואתה, סם, חכה מבחוץ כרגע. סם יצא מיד.

ומר וֶלר השתומם לשמוע מפיו של מר פיקויק כדברים האלה:

— כמדֻמני, שאין אתה מצדד בזכות הנשואין, מר וֶלר?

מר וֶלר נד בראשו. וממש לא יכול לפתוח פה, כי רעיון גֻנב אליו, שמא עלה ביד איזו אלמנה לצודד נפשו של מר פיקויק.

— שמא ראית עלמה צעירה אחת מלממה כשבאת עם בנך? — שאל מר פיקויק.

— כן, ראיתי בחורה אחת — השיב מר וֶלר.

— אמָר־לי, מר וֶלר, אם מצאה חן בעיניך.

— מִבנה גֵוה איתן — אמר מר וֶלר כמְמחה.

— כן, יפת־תאר היא — אמר מר פיקויק. — ומהי התנהגותה בעיניך?

— נעימה ונוחה מאד — השיב מר וֶלר.

— דורש אני טובתה של בחורה זו — אמר מר פיקויק, — בנת לרֵעי?

— הבינותי — אמר מר וֶלר, שלא הבין לחלוטין כלום.

— נפשה של בחורה זו קשורה בנפש בנך.

— הדבר מובן — אמר מר וֶלר — אבל יש לחוש ולהזהר.

— הכיצד? — שאל מר פיקויק.

— עליו לשמור לשונו — השיב מר וֶלר, — עליו להזהר, שלא יתן לה לפי־תֻמו פתחון־פה לבוא עליו בטענה, שהבטיח לה לקחתה לאשה. אין לבטוח בנשים, מר פיקויק. כשהן נותנות עין באיש, הוא נופל בחרטן בהסח־דעתו. כך אֵרע לי, אדוני, בזווגי הראשון, שיצא היטנו סם.

— אין אתה מעודדני ביותר לענין שיש לי להגיד לך — אמר מר פיקויק — אבל אגידה וירוח לי. לא זה בלבד שנפש בחורה זו קשורה בנפש בנך, מר וֶלר, אלא גם נפשו קשורה בנפשה.

— אוי לאזני האב שכך שומעות — אמר מר וֶלר.

— נניח — אמר מר פיקויק — שאמציא להם עסק או מִשרה, שיוכלו לחיות בהוגן. מה תאמר לכך, מר וֶלר?

מתחלה קבל מר וֶלר הצעת־הנשואין בשביל אדם קרוב לו בהעויות שונות, אבל כשנכנס מר פיקויק בעבי־הקורה והטעים, שמרים

אינה אלמנה, נעשה נוח יותר. מר פיקויק השפיע עליו הרבה, גם מצאה הבחורה חן בעיניו. לבסוף אמר, שאינו יכול לסרב לרצונו של מר פיקויק ושמח הוא לשמוע לעצתו. מיד קרא מר פיקויק את סם שיכנס.

– סם – אמר מר פיקויק ובעבע – זה עתה דברנו על־אודותיך.

– על־אודותיך, שמואל – הוסיף מר וֶלר כאָב וכפַטרון.

– אין אני מְפֶה בסנוֵרים – אמר מר פיקויק – וזה כבר הרגשתי בך, שרגשותיך כלפי המשרתת של מרת וינקל יתֵרים על רגשות־ידידות סתם.

– שומע אתה, שמואל? – שאל מר וֶלר כדַיָן.

– אקוה, אדוני – אמר סם אל מר פיקויק – שאין אתה מוצא בזה כל עון אשר חטא, אם בחור נושא עיניו אל בתולה, שהיא בלי כל פקפוק טובת־מראה ומנֻמסת.

– ודאי לא – השיב מר פיקויק.

– ודאי אין בכך כלום – הסכים מר וֶלר בחבה, אבל בקול מדריך.

– לא זה בלבד שאין אני מוצא כל פסול בדבר – הוסיף מר פיקויק – אלא שרוצה אני לסַיֵעַ בידך בענין זה. וכבר שוחחתי עם אביך ארֻכּות וקצרות והוא מסכים לדעתי –

– שהרי אין המדֻברת אלמנה – הואיל מר וֶלר באר.

– כי אין המדֻברת אלמנה – חזר מר פיקויק בחיוך. – רוצה אני אפוא להסיר מעליך את עֻלך, ובשכר עבודתך הנאמנה ושאר מדות טובות שבך אתן לך את היכֹלת לשאת את הבחורה לאשה ולחיות חיי־משפחה ברשות עצמך. ולעתיד לבוא לא אגרע עיני ממך ולא אהיה כפוי־טובה.

אחרי שתיקה קצרה פתח סם ואמר כאוב מארץ, אבל בתקיפות:

– רב תודות לך על טוב־לבך. אבל כן לא יעָשה.

– לא יעשה? – קרא מר פיקויק בתמיה.

– שמואל! – דבר הזקן רתת.

– לא יעשה – חזר סם ואמר. – אתה מה תהא עליך, אדוני?

– בני – השיב מר פיקויק – השנויים הגדולים בחיי חברַי ישנו גם את חיי העתידים, וחוץ לזה זקנתי ואני זקוק למנוחה ושלוה. תם סדר מסעותי, סם.

– עֲדַיִן הדבר שקול – אמר סם, – עכשָׁו אתה חושב כך, אבל אם תשַׁנה את דעתך לאחר זמן – והדבר קרוב לודאי, כי עֵרָני אתה כבן ב"ה – מה תהא עליך בלעדַי? לא יעָשה כן, אדוני, לא יתכן.

– יפה דרשת, שמואל, דברי פי חכם חן – עודד אותו מר וֶלֶר.

– נמלכתי הרבה, סם, ובודאי אעמוד בדבורי – אמר מר פיקויק ונד בראשו, – חסל סדר נדודַי.

– היא הנותנת – אמר סם. – דוקא משום כך צריך אתה לאדם מבין לרֵעך ומרחיב את דעתך. אם זקוק אתה לשַׁמָּש בקי בנמוסים, קחהו־נא. אבל סם וֶלֶר ישאר אצלך – בשכר ושלא בשכר, בארוחה ושלא בארוחה, בדירה ובלי דירה, ויהי מה. כי מאחרי הפונדק הישן בנגב לקחתני, ולא אמוש ממך כל הימים.

בסוף חות־דעת זו קם מר וֶלֶר הזקן מכסאו, שבח כל נמוסי הזמן והמקום, נופף את כובעו באויר וקרא בקול רם שלש פעמים: „הידד"!

– בני – אמר מר פיקויק – הרי עליך לשאול פי הנערה גם כן.

– עם הנערה דברתי וספרתי לה את כל הענין. מובנת ומזֻמנת היא להמתין, ואִלו לא הסכימה, סמן הוא, שאינה אותה הנערה אשר הוכיח לי אלהים והייתי משלחה מעל פני. הלא ידעתני מאז, אדוני, מנויה וגמורה אצלי ומדעתי לא אזוז.

בשעת שיחה זו בחדרו של מר פיקויק נכנס מלמטה זקן גוץ אחד לבוש מעיל מגון המבק ואחריו סַבָּל נושא מזודה קטנה. הזקן הזמין לעצמו לינת־לילה ושאל, אם מרת וינקל דרה כאן. המשרת השיב: „הן".

– לבדה היא? – שאל הזקן.

– כמדֻמני, שכך – אמר המשרת. – יכולני לקרֹא לאמָתה ולשאול את פיה.

– לא, אין צרך – אמר הזקן. – הוליכני־נא אל חדרה בלי להודיעה תחלה.

– כיצד, אדוני? – שאל המשרת.

– וכי חֵרֵש אתה? – שאל הזקן.

– לא, אדוני.

– ובכן שמעני. שומע אתה?

– שומע עבדך.

– יפה מאד, הראני את חדרה של מרת וינקל, בלי להודיעה תחלה.

ותוך־כדי־דבור שלשל הזקן לתוך ידו של המשרת חמשה שילינגים והסתכל בו בתקיפות.

– בי, אדוני – אמר המשרת – איני יודע, אם –

– רואה אני בך, שעשה תעשה – אמר הזקן – מוטב אפוא שתעשה מיד. חבל על הזמן.

בכל התנהגותו של הזקן חֻברו יחדו שלוה ועֹז, עד שהמשרת לא יכול לסרב והעלה אותו בגרם־המעלות.

– זהו החדר? – שאל הזקן. – יכול אתה ללכת.

המשרת הלך לו מחריש משתאה לדעת, מי הוא אדון זה ומה חפצו. והזקן המתין עד שהמשרת נעלם והתדפק בדלת.

– יבוא! – אמרה ארבלה.

– קולה עָרֵב – אמר הזקן בלבו – אבל לא זה העִקר.

כשנכנס ישבה ארבלה ועסקה במלאכת־יד, ולמראה הזר הנכנס קפצה ממקומה במבוכה, שהוסיפה לה לוית־חן.

– הרגעי, גברתי – פתח הזר וסגר את הדלת אחריו, – מרת וינקל את?

ארבלה הרכינה ראשה להסכמה.

– מרת נתניאל וינקל, שנִשאה לבנו של וינקל הזקן מבירמינגהם? – שאל הזר והסתכל בארבלה מתוך סקרנות גלויה.

ארבלה הרכינה שוב את ראשה והסתכלה על סביבה בדאגה במהרהרת, שמא עליה לקרֹא לעזרה.

– רואה אנכי, שהפתעתי אותך, גברתי – אמר הזקן.

– ודאי – השיבה ארבלה בתמיה.

– אם תרשני הגברת, אקח לי כסא למושב – אמר הזר.

לאחרי שישב הוציא מכיסו תיק של משקפים, הוציא את המשקפים כלאחר־יד וחבשם על חטמו.

– אין את מכירה אותי? – שאל הזקן ונתן עיניו בארבלה עד שנבהלה.

— לא, אדוני — השיבה במֹרך־לב.

— באמת? — אמר הזקן וטפח על רגלו השמאלית. — איני יודע, מהיכן לך להכירני, אבל את שמי את יודעת.

— את שמך? — שאלה ארבלה ברעדה. — מה הוא כי אדע?

— תכף־ומיד — אמר הזר ועֲדַיִן לא הסב את עיניו מפניה. — גברתי התחתנה זה לא כבר?

— הן — השיבה ארבלה בלחישה.

— מבלי להגיד לבעלך, שעליו להמָלך קדם באביו שהוא תלוי בו? — אמר הזר.

ארבלה שמה את ממפחתה אל עיניה.

— או לפחות לטרוח ולשאול את אביו על־ידי אחרים, מהי דעתו בענין זה הנוגע עד לנפשו? — הוסיף הזר.

— לא אכחד, שכן הוא — אמרה ארבלה.

— ומבלי שיש לך די רכוש להרחיב דעתו של בעלך ולפַצותו בשביל הבלי העולם הזה, שהיה נהנה מהם, אלו נשא לו אשה כחפץ אביו — אמר הזקן. — הנערים והנערות מכנים את זאת בשם אהבה שאינה תלויה בדבר, עד שיהיו גם להם נערים ונערות ויוָכחו אחרת.

עיני ארבלה זלגו דמעות והתנצלה, שהיא צעירה ואינה בקיאה בהויות העולם ומימי ילדותה חסרה היתה הדרכת הורים.

— עַוְלה היתה בדבר — אמר הזקן בקול יותר רך. — מעשה־הזיה, שלא כדרך אנשי־מעשה.

— חטאתי, עויתי, פשעתי — בכתה ארבלה תמרורים.

— שטות — אמר הזקן — וכי אשמתך היא, שנפשו נקשרה בנפשך? ולכשתרצי, אַת אשמה באמת — הוסיף בערמומית — מה יעשה הבן שלא יאהבך?

ארבלה חיכה מתוך דמעות.

— והיכן בעלך? — שאל הזקן פתאם.

— אני מחכה לו בכל רגע שיבוא — אמרה ארבלה. — דברתי על לבו, שיטַיֵל קצת. מדֻכא הוא מאד, כי אין לו שום ידיעה מאביו.

– מרפא הוא? – שאל הזקן. – דמו בראשו.

– חוששתני, שאני הסבותי בצערו – אמרה ארבלה.

– אל־נא תחוסי עליו – אמר הזקן. – שמח אני לצערו, דמו בראשו. הדברים יצאו מפי הזקן והנה קול צעדים נשמע בגרם־המעלות. פני הזקן חורו, אבל התאפק. וכשנכנס מר וינקל, קם ממקומו.

– אבא! – קרא מר וינקל ונרתע לאחוריו.

– מה יש לך להגיד לי, אדוני? – אמר הזקן.

מר וינקל החריש.

– אקוה, שאתה בוש ונכלם – הוסיף הזקן.

מר וינקל היה כמחריש.

– מתבייש אתה במעשיך או לא? – שאל הזקן.

– לא, אבא – השיב מר וינקל ושלב זרועו בזרוע ארבלה. – איני מתבייש לא בי ולא באשתי.

– האמנם? – לגלג הזקן מטוב־לב.

– צר לי מאד שעשיתי מעשה, שקלקל שורת האהבה בינינו – אמר מר וינקל. – אבל עלי להגיד לכם, שאין לי שום יסוד להתביש באשתי ואין לך שום יסוד להתביש בכלתך.

– תן לי את ידך, נתניאל – אמר הזקן בקול אחר. – נשקיני, חביבתי. באמת כלה נאה וחסודה את.

מיד רץ מר וינקל לחדרו של מר פיקויק ושב עמו והציגו לפני אביו ושניהם לחצו ונענעו את ידיהם כמה פעמים.

וסבּ שִׁלַּח את אביו ובשובו פגע בחצר את הבחור השמן, שהביא פתקה מאמיליה וַרדל.

– אומר אני – פתח יוסף – מה נאה ריבה זו, מרים! נפשי קשורה בנפשה.

מר וֶלֶר לא השיב כלום, אלא נתן עיניו בבחור השמן, תפס אותו בצווארונו והוליכו עד קרן הרחוב ונפטר הימנו מתוך בעיטה קלה. אחר־כך חזר הביתה הלוך ושרוק.

פרק נז

נתפרדה החבילה, זה בית־הועד הפיקויקי. והכל בא על מקומו בשלום.

במשך כל השבוע אחרי הדברים האלה לא היו מר פיקויק וסם וֶלֶר בבית אלא לארוחת־הצהרים, ופניהם הפיקו מין כֹּבד־ראש מסתורי, שלא היה להם מעולם. נראה היה בחוש, שמאורעות כבירים מתרחשים לבוא, ולא נחלקו השמועות אלא בדבר טיב המאורעות. יש שאמרו (בתוכם גם מר טופמן), שמר פיקויק מתקשר בברית הנשואין, אבל הגבירות בִּטלו שמועה זו כעפרא דארעא. אחרים אמרו, שמתכונן הוא לנסיעה גדולה, אבל סם הכחיש שמועה זו בכל תֹקף, באמרו למרים, שנסיעות לא תהיינה. לבסוף, כשנלאו המוהות אחרי ששת ימי השערות, נמנו וגמרו פה־אחד לדרוש מאת מר פיקויק באור למעשהו, זר מעשהו ולשאול ממנו, למה הוא מתרחק מאחֻזת מרֵעיו.

לתכלית זו הזמין מר וַרדל את כל בני־החבורה לארוחת־הצהרים לטלונו והמשא־ומתן התחיל לאחרי מחזור שני של הבקבוקים.

– חשקה נפשנו לדעת – פתח הזקן – מה פָּשענו ומה חטאתֵנו, כי פרשת מאתנו והנך מטַיֵל ביחידות בכל יום תמיד.

– דוקא היום – השיב מר פיקויק – נתכַּוַנתי בעצמי לתת לכם באור להתנהגותי. יִתֵּן לי עוד כוס יין ואמלא את רצונכם.

הבקבוקים עברו מיד ליד במהירות יתרה, ומר פיקויק הסתכל מתוך חיוך בפני חבריו ואמר:

השנויים שנתהוו בחוגנו, הֵינו החתֻנה שהיתה ושעתידה להיות, והשנויים הכרוכים בהן הכריחוני לתהות על תבנית חיי לעתיד. גמרתי בלבי לבוא אל המנוחה ואל הנחלה ביפה־נוף סמוך ללונדון

ומצאתי בית מתאים לכל מאויי. שכרתיו והכנסתי לתוכו כלי־בית המרחיבים דעתו של אדם ובקרוב אעבור לגור בו. פה אשב כי אויתיה, ופה אבלה שארית ימי בחוג חברי, וכשאמות זכרי לא ימוש מקרבם.

— בית זה — הוסיף מר פיקויק — בדולִויטש הוא. גן גדול סמוך לו ובעצמכם תראו ותתפלאו על חין־הדרו. סם ילך עמי לשם. על־פי הצעתו של פרקר לקחתי לי סוכנת — זקנה ושבְעַת־ימים — ועוד אקח לי משרתים ומשרתות על־פי דְבורה. ורוצה אני לחנך את הבית על־ידי חגיגה הקרובה ללבי. אם טוב הדבר בעיני מר וַרדל, אבקשהו לחֹג חג חתֻנת בתו בו־ביום שאכנס לדירה. אָשרם של צעירים קרוב ללבי מאד, ובשמחה רבה אהיה עֵד לאָשרם של ידידַי היקרים תחת צל קורתי.

מר פיקויק הפסיק לרגע. ארבלה ואמיליה התיפחו בקול. ומר פיקויק הוסיף:

— לבית־הועד שלנו הודעתי את החלטתי בכתב ובעל־פה. במשך הזמן שלא היינו כאן היתה בו מחלֹקת פנימית גדולה, ומכיון שגם שמי לא יִקָרא עליו מעתה, פסק מלהתקַיֵם. בית־הועד הפיקויקי איננו.

— לעולם לא אתחרט, — אמר מר פיקויק בקול נמוך, — שהקדשתי כמעט שתי שנים לפגישות עם בני־אדם מגֻונים שונים. אף־על־פי שיש מי שיראה בהרפתקאותי קלות־דעת. רֹב ימַי עברו עלי בעסקים וברדיפה אחרי הבלי העולם, והנה זכיתי להיות עד־ראיה לחזיונות־חיים, שלא פללתי מעולם, ועל־ידי כך נתרחבה דעתי ונתחדד שכלי. יתכן שלא עשיתי טובה הרבה, אבל רעות ודאי לא עשיתי ואני תִקוה, שכל הרפתקאותי ופגיעותי יהיו לי למקור זכרונות־שעשועים עם הַערב שמש־חיי יברככם ה׳ וישמרכם.

ומר פיקויק מלא כוסו והגיחה אל פיו ביד רועדת וכל המסֻבים קמו ממקומותיהם וקראו לו פה־אחד:

— יישר כחך.

לחתֻנתו של מר סנודגרס לא היה צֹרך בהכנות הרבה. אב ואם לא היו לו ובילדותו היה מר פיקויק אפיטרופסו וידע היטב דבר מצבו. וַרדל היה מרֻצה ממצב זה, ואמנם מרֻצה היה מכל דבר בימים הללו, ימי עדנתו ושמחת־לבו. סכום הגון נקצב לבגדי־חתֻנה

לאמיליה ויום החֻפה נקבע ליום הרביעי שאחרי היום המתֹאר.

וַרדל הזקן מהר לנסוע אחרי אמו. ומכיון שבִשר לה את הבשורה בלי הכנה כל־שהיא, התעלפה הזקנה מיד. וכשנפשה שבה אליה צותה לארוז את בגד־המשי המֻשזר שלה והתחילה לספר פרשת חג־חתֻנתה של הבת הבכירה לגברת טולימגלובר עליה השלום. ואחרי שלש שעות של הרצאה לא באה עדַין לידי גמר.

צריך היה לבשר את הבשורה גם למרת טרונדל, ומכיון שלא היתה בקו־הבריאות, נתבשרה על־ידי בעלה, למען לא יבֻלע לה. וכשנודע לה יום־החתֻנה, מיד הזמינה במוגלטון שבים חדש ושמלת־אטלס שחורה והודיעה, שבכל אפן תקח חבל בשמחה. מר טרונדל קרא לרופא, והלה אמר, שמרת טרונדל בעצמה יודעת את מצבה על צד היותר טוב, ועל זה השיבה מרת טרונדל, שהיא מרגישה עצמה בטוב ועומדת על דעתה לנסוע אל החתֻנה. והרופא, שפִקח היה, אמר, שאם מרת טרונדל תשאר בבית, יזיקו לה העִצב והרֹגז יותר מן הנסיעה ומוטב אפוא שתסע. וכך הוה, והרופא נתן לה לדרכה כל מיני סמים לשתיה.

על וַרדל היה עוד למסור שני מכתבים קטנים לשתי גבירות קטנות, שהוטל עליהן להיות שושבינות, וכשקבלו הגבירות את המכתבים באו לידי יאוש, כי לא היו להן שמלות מן המוכן לחגיגה חשובה כזו ולא היה בכדי־שיעשה עד יום־החתֻנה – מה ששִמח לבותיהם של אבות הגבירות יותר משהעציבם. איך שהוא, התקינו להן שמלותיהן הישָנות ועשו להן שביסים חדשים והגבירות היו הדורות בלבושן. ומכיון שבכו בשעת החגיגה במקום שצריך לבכות, מצאו חן בעיני כל באי החתֻנה.

אין ידוע, כיצד באו שני הקרובים העניים ללונדון – אם ברגל או ברכב או במשא־כתף – על כל פנים הקדימו לבוא לפני וַרדל, והם היו הראשונים שהשכימו לפתחו של מר פיקויק בבקר יום־החתֻנה, לבושי מכלול ומחֻיָכים להנאתם, ונתקבלו בסבר פנים יפות. כי אצל מר פיקויק לא נִכַר שוע לפני דל.

המשרתים החדשים היו מוכנים ומזֻמנים לשמש כל אדם בחבה

יתרה. דעתו של סם זחה עליו ביותר. ומרים הצטינה ביפי שמלותיה.

החתן, שדר בביתו של מר פיקויק זה ימים אחדים, נסע לבית־התפלה ברב פאר והדר בלוית מר פיקויק, בן אלן, בוב סויר ומר טופמן, וסם וֶלר עמהם, ופתיל לבן בלולאתו, מתנת־יד אהובת־נפשו. בבית־התפלה מצאו את משפחת ורדל ומשפחת וינקל ואת השושבינות ואת הכלה. ולאחרי החֻפה נסעו כל הכרכרות לביתו של מר פיקויק לסעודה של מצוה, ושם חכה להם מר פרקר.

כאן נתפזרו ענני־הכבוד של החלק הרשמי שבסדר־היום, וכל פנים נהרו משמחה, ולא נשמעו אלא ברכות מזל־טוב וקריאות הידד. אכן מה נהדר היה המראה הזה. כר־הדשא שלפני הבית, הגן שמאחוריו, גן־החֹרף הקטן, אולם־האֹכל, חדר־השֵׁנה, חדר־העִשון, והעִקר — חדר־המשכית בתמונותיו, כסאותיו המרֻוָחים, שֻׁלחנותיו המיֻחדים במינם וספריו לאין־מספר וחלונו רחב־הידים, הנשקף על־פני נוף יפה, והפָּרֹכיות והמרבדים והדרגשים — הכל היה הדור ונאה ועשוי במוב־מעם עד שלא שבעה עין מראות.

ובתוך כל אלה עמד מר פיקויק ופניו נהרו והרנינו לב כל רואיו. לסעודת־שחרית נהג מר פיקויק את הזקנה (שהרבתה שיחה על־אודות הגברת טולימגלובר), ושניהם ישבו בראש השֻׁלחן הארֹך. ממולם ישב מר ורדל, ומשני הצדדים היו מסֻבים הידידים כֻּלם. סם עמד מאחורי כסא אדוניו. הצחוק והשיחה נדַמו. מר פיקויק ברך ברכה ראשונה ועיניו זלגו דמעות.

ועכשו הבה ונפרד מידידנו הזקן באחד מרגעי האֹשר המעטים, שאדם זוכה בהם סוף־סוף לפעמים. יש צללים שחורים על־פני האדמה, אבל דוקא על־ידם האור בולט ביותר. יש בני־אדם שעיניהם כעיני עטלפים רואות את החשך יותר משרואות את האור. ואנחנו, שעינינו אחרות הן, נוח לנו להסתכל בפעם האחרונה בילדי דמיוננו דוקא בשעות הקצרות של אשרם וזהרם.

רֹב בני־האדם, המתהלכים על־אדמות רבות בשנים, קונים להם רֵעים נאמנים וחוזרים ומאבדים אותם. וגם מזלם הרע של המחברים

והמספרים כך הוא, שהם יוצרים לעצמם ידידים מדמים ומאבדים אותם בדרכם. ולא עוד אלא שהקוראים תובעים מהם, שיתנו דין וחשבון, מה היה בסופם של ידידים אלו.

מקבלים אנו עלינו חמר־הדין ומוסיפים כאן קצת רשימות ביוגרפיות על־אודות המסבים לשלחנו של מר פיקויק.

מר וינקל ורעיתו, שהזקן משך להם חסד, נכנסו לדירה בבית אחד קרוב כמהלך פרסה אל ביתו של מר פיקויק. מר וינקל נעשה לסוכנו המסחרי של אביו בטבורה של לונדון והמיר את מלבושו העתיק במלבוש הרגיל של איש אנגלי והיה בכל חיצוניותו אדם נוצרי מן הישוב.

מר סנודגרס ורעיתו השתקעו בדינגלי דיל, קנו להם חוה קטנה לעבדה ולשמרה, לא לשם פרנסה אלא כתרים בפני הבטלה. מר סנודגרס, שדעתו פזורה עליו לפרקים ומרה שחורה זרקה בו, נחשב עד היום בחוג ידידיו לפיטן גדול, אף־על־פי שלפי ידיעתנו לא כתב דבר שיתן תקף לסברה זו. ואמנם מכירים אנו כמה סופרים ופילוסופים ושאר אנשי־שם, שפרסומם אינו מבסס יותר.

מר טופמן נשתקע אחרי חתנת ידידיו בריטשמונד והוא חי שם עד היום הזה. ביטות־החמה מטיל הוא ארכות וקצרות, ולא כהתה עינו ולא נס לחו, וכל הגבירות הזקנות והפנויות שבשכונתו מעריצות אותו. אבל אין הוא משתדך אף לאחת מהנה.

מר בוב סויר הלך בלוית מר בנימין אלן להדו, שניהם קדחו בקדחת הצהבה ארבע־עשרה פעם ונזרו מן היין. מן הוא והלאה מצבם הולך וטוב.

מרת ברדל השכירה את חדריה לכמה רוקים מערבים עם הבריות, אבל לא יספה להגיש קובלנות בגלל הבטחות־נשואין. מועניה, האדונים דודסון ופוג, עוסקים בעניניהם בחריצות ומרויחים הרבה ומפרסמים כחריפים שבחריפים.

וסם ולר עמד בדבורו ולא התחתן, עד שעברו שתי שנים וסוכנת־הבית הזקנה של מר פיקויק הלכה לעולמה, ואז הפקיד מר פיקויק את מרים על כל ביתו, ותנאי התנה, שתנשא מיד למר ולר, ואת התנאי הזה קבלה בלי סרוב. מתוך עובדה זו, ששני ילדים בריאים היו

משחקים בשער הגן שמאחורי הבית, למדים אנו, שסם בעל־משפחה היה.

מר וֶלר הזקן נהג בעגלתו שנים־עשר חדש וחלה במחלת הפודגרה, שהכריחה אותו למשוך את ידו מאֻמנותו. אבל מר פיקויק השקיע את כסף־פקדונו בעסק טוב, שמתן־שכרו בצדו. ומר וֶלר חי בְרֶוַח בפונדק אחד והוא מְכֻבד על שומעיו כמלאך־אלהים. מתגדר הוא מאד בְרֵעותו עם מר פיקויק ועד היום נקעה נפשו מאלמנות.

מר פיקויק יושב בביתו החדש ובשעות־הפנאי מעלה הוא על הכתב את הזכרונות, ומוסרם אחר־כך למזכיר בית־הועד המְפֻרסם בשעתו. או שהוא שומע קריאתו של סם וֶלר ונהנה הנאה מְרֻבָּה מהערותיו. מתחלה היו עליו לטרח בקשותיהם הרבות של מר סנודגרס, מר וינקל ומר טרמנדל להיות סנדק לבניהם, ועכשו כיון שדש דש. על חסדו למר ו'ינגל לא התחרט, כי הוא ואיוב מרוטר נעשו לאנשים מְהֻגנים. ואמנם מסרבים הם בכל תקף לשוב למקום מעשי־תעתועיהם. מר פיקויק נעשה חלוש קצת, אבל רוח־נעוריו עמד בו וטעמו לא נמר, ולעתים קרובות רואים אותו מסתכל בציורים שבבית־הנכאת שבדולויטש או מטַיֵל ביפה־הנוף שבסביבה ביום צח. כל העניים שבסביבה מכירים בו, וכשהוא עובר על־פניהם הם מגלים ראשם בהדרת כבוד. הילדים עושים אותו אלהות ואף הגדולים כך.

ומדי שנה בשנה יעלה לזבח־משפחה בביתו של מר וַרדל, ואף לכאן סם הנאמן מְלַוֵהו וידו אינה זזה מידו, כי כעבד באדוניו נאהבים ונעימים הם זה על זה ורק המות יפריד ביניהם.

תם ונשלם.